

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ОПРЕДЕЛЯМ:

РОСИЦА КАРАМФИЛОВА
Министър на околната среда и
водите

Дата: 07.11.2022 г.

Специфични и подробни цели на опазване на
защитена зона BG0000241 „Сребърна“,
съгласно Решение по т. 1 от Протокол № 26 от заседание на
Националния съвет по биологично разнообразие,
проведено на 28.04.2022 г.

Съдържание

Природни местообитания	9
Природно местообитание 3130 Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от <i>Littorelletea uniflorae</i> и/или <i>Isoeto-Nanojuncetea</i>	9
Природно местообитание 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа <i>Magnopotamion</i> или <i>Hydrocharition</i>	13
Природно местообитание 3270 Реки с кални брегове с <i>Chenopodion rubri</i> и <i>Bidention</i> р.р.	18
Природно местообитание 6250 * Панонски льосови степни тревни съобщества	21
Природно местообитание 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	26
Природно местообитание 91E0 *Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae).....	30
Природно местообитание 91F0 Крайречни смесени гори от <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> или <i>Fraxinus angustifolia</i> покрай големи реки (<i>Ulmion minoris</i>)	35
Природно местообитание 91H0 Панонски гори с <i>Quercus pubescens</i>	41
Природно местообитание 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа	46
Растения	52
Природозащитни цели за 1516 <i>Aldrovanda vesiculosa</i>	52
Безгръбначни животни	57
Природозащитни цели за 4056 <i>Anisus vorticulus</i>	57
Природозащитни цели за 1088 <i>Cerambyx cerdo</i>	62
Природозащитни цели за 4045 <i>Coenagrion ornatum</i>	67
Природозащитни цели за 1083 <i>Lucanus cervus</i>	71
Природозащитни цели за 1060 <i>Lycaena dispar</i>	76
Природозащитни цели за 1089 <i>Morimus asper funereus</i>	79
Природозащитни цели за 4064 <i>Theodoxus transversalis</i>	83
Риби	88
Природозащитни цели за 4125 <i>Alosa immaculata</i>	88
Природозащитни цели за 4127 <i>Alosa tanaica</i>	96
Природозащитни цели за 5329 <i>Romanogobio vladykovi</i>	103
Природозащитни цели за 1130 <i>Aspius aspius</i>	111
Природозащитни цели за 1149 <i>Cobitis taenia</i>	121
Природозащитни цели за 2484 <i>Eudontomyzon mariae</i>	131
Природозащитни цели за 2555 <i>Gymnocephalus baloni</i>	140
Природозащитни цели за 1157 <i>Gymnocephalus schraetzer</i>	148

Природозащитни цели за 1145 <i>Misgurnus fossilis</i>	157
Природозащитни цели за 2522 <i>Pelecus cultratus</i>	163
Природозащитни цели за 5339 <i>Rhodeus amarus</i>	171
Природозащитни цели за 2011 <i>Umbra krameri</i>	179
Природозащитни цели за 1160 <i>Zingel streber</i>	186
Природозащитни цели за 1159 <i>Zingel zingel</i>	193
Земноводни и влечуги	202
Природозащитни цели за 1188 <i>Bombina bombina</i>	202
Природозащитни цели за 5194 <i>Elaphe sauromates</i>	206
Природозащитни цели за 1220 <i>Emys orbicularis</i>	210
Природозащитни цели за 1219 <i>Testudo graeca</i>	215
Природозащитни цели за 1217 <i>Testudo hermanni</i>	220
Природозащитни цели за 1993 <i>Triturus dobrogicus</i>	224
Бозайници	229
Природозащитни цели за 1355 <i>Lutra lutra</i>	229
Природозащитни цели за 1304 <i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	236
Природозащитни цели за 1303 <i>Rhinolophus hipposideros</i>	240
Природозащитни цели за 1308 <i>Barbastella barbastellus</i>	245
Природозащитни цели за 2635 <i>Vormela peregusna</i>	248
Птици	255
Специфични цели за A002 <i>Gavia arctica</i> (черногуш гмуркач).....	255
Специфични цели за A004 <i>Tachybaptus ruficollis</i> (малък гмурец).....	258
Специфични цели за A005 <i>Podiceps cristatus</i> (голям гмурец).....	262
Специфични цели за A006 <i>Podiceps grisegena</i> (червеноврат гмурец).....	266
Специфични цели за A008 <i>Podiceps nigricollis</i> (черноврат гмурец).....	269
Специфични цели за A391 <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> (голям корморан).....	272
Специфични цели за A019 <i>Pelecanus onocrotalus</i> (розов пеликан)	276
Специфични цели за A020 <i>Pelecanus crispus</i> (къдроглав пеликан)	280
Специфични цели за A021 <i>Botaurus stellaris</i> (голям воден бик).....	284
Специфични цели за A022 <i>Ixobrychus minutus</i> (малък воден бик).....	287
Специфични цели за A023 <i>Nycticorax nycticorax</i> (нощна чапла)	290
Специфични цели за A024 <i>Ardeola ralloides</i> (гривеста чапла).....	292
Специфични цели за A026 <i>Egretta garzetta</i> (малка бяла чапла).....	295
Специфични цели за A773 <i>Ardea alba</i> (голяма бяла чапла)	299
Специфични цели за A028 <i>Ardea cinerea</i> (сива чапла)	302

Специфични цели за A029 <i>Ardea purpurea</i> (червена чапла).....	307
Специфични цели за A030 <i>Ciconia nigra</i> (черен щъркел)	310
Специфични цели за A031 <i>Ciconia ciconia</i> (бял щъркел)	313
Специфични цели за A032 <i>Plegadis falcinellus</i> (блестящ ибис)	317
Специфични цели за A034 <i>Platalea leucorodia</i> (бяла лопатарка).....	320
Специфични цели за A036 <i>Cygnus olor</i> (ням лебед)	323
Специфични цели за A394 <i>Anser albifrons albifrons</i> (голяма белочела гъска).....	328
Специфични цели за A043 <i>Anser anser</i> (сива гъска)	331
Специфични цели за A048 <i>Tadorna tadorna</i> (бял ангъч)	335
Специфични цели за A855 <i>Mareca penelope</i> (фиш).....	338
Специфични цели за A889 <i>Mareca strepera</i> (сива патица)	342
Специфични цели за A052 <i>Anas crecca</i> (зимно бърне)	346
Специфични цели за A053 <i>Anas platyrhynchos</i> (зеленоглава патица).....	349
Специфични цели за A856 <i>Spatula querquedula</i> (лятно бърне)	353
Специфични цели за A857 <i>Spatula clypeata</i> (клопач).....	357
Специфични цели за A058 <i>Netta rufina</i> (червеноклюна потапница)	361
Специфични цели за A059 <i>Aythya ferina</i> (кафявоглава потапница).....	365
Специфични цели за A060 <i>Aythya nyroca</i> (белоока потапница).....	369
Специфични цели за A061 <i>Aythya fuligula</i> (качулата потапница).....	373
Специфични цели за A063 <i>Somateria mollissima</i> (обикновена гага).....	377
Специфични цели за A064 <i>Clangula hyemalis</i> (ледена потапница).....	380
Специфични цели за A067 <i>Bucephala clangula</i> (обикновена звънарка)	382
Специфични цели за A767 <i>Mergellus albellus</i> (малък нирец).....	385
Специфични цели за A070 <i>Mergus merganser</i> (голям нирец).....	388
Специфични цели за A072 <i>Pernis apivorus</i> (осояд)	390
Специфични цели за A073 <i>Milvus migrans</i> (черна каня).....	393
Специфични цели за A074 <i>Milvus milvus</i> (червена каня).....	395
Специфични цели за A075 <i>Haliaeetus albicilla</i> (морски орел)	398
Специфични цели за A080 <i>Circaetus gallicus</i> (орел змияр)	401
Специфични цели за A081 <i>Circus aeruginosus</i> (тръстикова блатар)	404
Специфични цели за A082 <i>Circus cyaneus</i> (полски блатар)	407
Специфични цели за A083 <i>Circus macrourus</i> (степен блатар).....	411
Специфични цели за A084 <i>Circus pygargus</i> (ливаден блатар).....	413
Специфични цели за A899 <i>Accipiter gentilis</i> (голям ястреб).....	416
Специфични цели за A086 <i>Accipiter nisus</i> (малък ястреб).....	418

Специфични цели за A087 <i>Buteo buteo</i> (обикновен мишелов).....	422
Специфични цели за A088 <i>Buteo lagopus</i> (северен мишелов).....	424
Специфични цели за A858 <i>Clanga pomarina</i> (малък креслив орел)	426
Специфични цели за A091 <i>Aquila chrysaetos</i> (скален орел)	428
Специфични цели за A094 <i>Pandion haliaetus</i> (орел рибар)	430
Специфични цели за A096 <i>Falco tinnunculus</i> (черношипа ветрушка)	433
Специфични цели за A097 <i>Falco vespertinus</i> (вечерна ветрушка)	435
Специфични цели за A099 <i>Falco subbuteo</i> (сокол орко).....	437
Специфични цели за A118 <i>Rallus aquaticus</i> (крещалец).....	440
Специфични цели за A119 <i>Porzana porzana</i> (голяма пъструшка)	444
Специфични цели за A120/A892 <i>Porzana parva / Zapornia parva</i> (средна пъструшка)	447
Специфични цели за A121/A893 <i>Porzana pusilla / Zapornia pusilla</i> (малка пъструшка).....	450
Специфични цели за A122 <i>Crex crex</i> (ливаден дърдавец)	452
Специфични цели за A123 <i>Gallinula chloropus</i> (зеленоножка)	455
Специфични цели за A125 <i>Fulica atra</i> (лиска).....	459
Специфични цели за A127 <i>Grus grus</i> (сив жерав)	462
Специфични цели за A131 <i>Himantopus himantopus</i> (кокилобегач).....	465
Специфични цели за A132 <i>Recurvirostra avosetta</i> (саблеклюн)	467
Специфични цели за A136 <i>Charadrius dubius</i> (речен дъждосвирец).....	470
Специфични цели за A142 <i>Vanellus vanellus</i> (обикновена калугерица)	474
Специфични цели за A144 <i>Calidris alba</i> (трипръст брегобегач).....	476
Специфични цели за A151/A861 <i>Philomachus pugnax / Calidris pugnax</i> (бойник)	479
Специфични цели за A165 <i>Tringa ochropus</i> (голям горски водобегач).....	481
Специфични цели за A176 <i>Larus melanocephalus</i> (малка черноглава чайка)	484
Специфични цели за A177 <i>Larus minutus</i> (малка чайка).....	487
Специфични цели за A179 <i>Larus ridibundus</i> (речна чайка)	489
Специфични цели за A182 <i>Larus canus</i> (чайка буревестница).....	492
Специфични цели за A190/A894 <i>Sterna caspia/ Hydroprogne caspia</i> (каспийска рибарка)....	494
Специфични цели за A193 <i>Sterna hirundo</i> (речна рибарка).....	496
Специфични цели за A196 <i>Chlidonias hybridus</i> (белобуза рибарка).....	499
Специфични цели за A197 <i>Chlidonias niger</i> (черна рибарка).....	503
Специфични цели за A198 <i>Chlidonias leucopterus</i> (белокрила рибарка).....	506
Специфични цели за A215 <i>Bubo bubo</i> (бухал).....	509
Специфични цели за A229 <i>Alcedo atthis</i> (земеродно рибарче).....	511
Специфични цели за A230 <i>Merops apiaster</i> (обикновен пчелояд)	514

Специфични цели за A231 <i>Coracias garrulus</i> (синявица).....	517
Специфични цели за A234 <i>Picus canus</i> (Сив кълвач).....	521
Специфични цели за A236 <i>Dryocopus martius</i> (черен кълвач).....	523
Специфични цели за A246 <i>Lullula arborea</i> (горска чучулига).....	526
Специфични цели за A255 <i>Anthus campestris</i> (полска бърбрица).....	528
Специфични цели за A480 <i>Luscinia svecica/ Cyanecula svecica</i> (синьогушка).....	530
Специфични цели за A293 <i>Acrocephalus melanopogon</i> (мустакато шаварче).....	531
Специфични цели за A307 <i>Sylvia nisoria</i> (ястребогушо коприварче).....	533
Специфични цели за A338 <i>Lanius collurio</i> (червеногърба сврачка).....	535
Специфични цели за A339 <i>Lanius minor</i> (черночела сврачка).....	538
Специфични цели за A379 <i>Emberiza hortulana</i> (градинска овесарка).....	541
Специфични цели за A875 <i>Microcarbo pygmaeus</i> (малък корморан).....	543
Специфични цели за A396 <i>Branta ruficollis</i> (червеногуша гъска).....	548
Специфични цели за A397 <i>Tadorna ferruginea</i> (червен ангъч).....	552
Специфични цели за A402 <i>Accipiter brevipes</i> (Късопръст ястреб).....	555
Специфични цели за A403 <i>Buteo rufinus</i> (белоопашат мишелов).....	557
Специфични цели за A404 <i>Aquila heliaca</i> (Царски орел).....	560
Специфични цели за A429 <i>Dendrocopos syriacus</i> (сирийски пъстър кълвач).....	562
Специфични цели за A459 <i>Larus cachinnans</i> (Каспийска чайка).....	565
Специфични цели за A511 <i>Falco cherrug</i> (Ловен сокол).....	567
Литература	569

Защитена зона BG0000241 „Сребърна“ по Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, както и по Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици заема площ от 1448.22 ха и попада изцяло в Континенталния биogeографски регион. Обявена като защитена зона за опазване на дивите птици (по Директива 2009/147/ЕО) със Заповед № РД-564 от 05.09.2008 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 84 от 2008 г.) и като защитената зона за опазване на местообитанията (по Директива 92/43/ЕИО) със Заповед РД-277 от 31.03.2021 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 43 от 2021 г.) за изменение и допълнение на Заповед № РД-564 от 05.09.2008 г. Съгласно Стандартния формуляр на зоната, в нея предмет на опазване са 9 типа природни местообитания, един вид растение и 134 вида от фауната на България, като главно това са представители на орнитофауната - 105 вида птици. Сребърна е еутрофно езеро, разположено на брега на река Дунав срещу км 393-391, на 18 км западно от град Силистра. На западния му бряг се намира село Сребърна. Езерото е обявено за резерват, в който се включват и бивши обработваеми земи, разположени северно от него; пояс от дървесни насаждения по брега на река Дунав; остров Комлука и акваторията, заключена между острова и брега на реката. Много характерни за езерото са естествените плаващи острови (кочки), образувани от седименти, обхванати от коренищата на растящата върху тях тръстика. В северозападния край на езерото и по брега на река Дунав има ивици от крайбрежна дървесно-храстова растителност, сред която са запазили единични стари дървета бяла върба (*Salix alba*). Хълмовете наоколо са обрасли с тревни съобщества със степен характер и изкуствени насаждения от бяла акация (*Robinia pseudoacacia*) и миризлива върба (*Eleagnus angustifolia*). Остров Комлука е покрит със заливна гора предимно от върба (*Salix* sp.) и топола (*Populus* sp.).

Настоящият документ включва следните раздели с важна информация:

- ✓ Код и наименование на типа местообитание/вида
- ✓ Кратка характеристика на целевия обект
- ✓ Състояние на биogeографско ниво и разпространение в мрежата
- ✓ Състояние на ниво защитена зона
- ✓ Анализ на наличната информация
- ✓ Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието/вида в зоната
- ✓ Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
- ✓ Използвана литература

Природозащитните цели за типовете природни местообитания и видовете са представени в текста по-долу в табличен вид, като са изведени на преден план основни параметри с техните целеви стойности, към които да се насочат природозащитните цели така, че да се постигне поддържане и/или подобряване на природозащитното състояние.

Не се разработват специфични за опазване цели, ако дадено природно местообитание е с оценка D (незначително наличие) по отношение на представителност в защитената зона. Аналогично, не се разработват цели за опазване и за видовете с оценка D (незначителна популация) по отношение на показателя „Популация“. В случаите на налични данни, че даден целеви обект може да бъде оценен с оценка различна от D, то тогава са предложени цели за опазване.

В случаите, когато пространственият обхват на популациите в зоната е оценяван чрез брой квадрати, за безгръбначните животни е използван ETRS грид, а за земноводни и влечуги – UTM грид (проекционна координатна система “WGS 84 UTM 35N”).

В случаите, когато е регистриран нов тип природно местообитание или нов вид, направени са предложения за включване в Стандартния формуляр.

В случаите, когато са наблюдавани промени в площите на даден тип природно местообитание или промени в популациите на целевите видове, това е отразено в аналитичната част на разработката и са направени съответни предложения за промени в Стандартния формуляр.

Новоустановен в зоната е видът 1308 *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) - Широкоух прилеп.

Природни местообитания

Природно местообитание 3130 Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelletea uniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea*

1. Код и наименование на типа местообитание: 3130 Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelletea uniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea*

2. Кратка характеристика на целевия обект

Местообитанието представлява пионерни и временни фитоценози от ниски (до 10 cm) едногодишни влаголюбиви растения, които се развиват върху пресъхващите влажни наноси (тиня и пясъци) през втората половина на лятото и есента при спадане на нивото на водоемите. Срещат се главно край р. Дунав и някои по-големи реки, но и по бреговете на езера и блата, рибарници и край някои големи язовири. Тези съобщества са много динамични, като разпространението им и продължителността на вегетационния сезон зависи от метеорологичните условия през годината и динамиката на речното ниво. Характерни видове са *Eleocharis acicularis*, *Dichostylis michelianus*, *Butomus umbellatus*, *Cyperus fuscus*, *Echinochloa crus-galli*, *Eleocharis palustris*, *Gnaphalium uliginosum*, *Lindernia dubia*, *Persicaria lapathifolia*, *Portulaca oleracea*, *Rorippa sylvestris* и др. При продължаващо отдръпване на реката и изсъхване на брега се появяват по-високи нитрофилни и слабо халофитни видове, като *Mentha pulegium*, *Inula britannica*, *Cynodon dactylon*, *Trifolium fragiferum*, *Pulicaria dysentherica*, *Bidens* spp. и др.

Съобщества от този тип са широко разпространени по брега на река Дунав, както и по бреговете на островите. Ценозите са много представителни и включват почти всички типични видове за местообитанието. Такива съобщества бяха установени и на остров Девня.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

В мрежата Натура 2000, природно местообитание с код 3130 е предмет на опазване в 18 защитени зони (Natura 2000 update April 2019: <https://cdr.eionet.europa.eu/bg/eu/n2000>) и е разпространено в Алпийския и в Континенталния биогеографски региони.

Съгласно докладването по чл. 17 от Директива за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е в благоприятно природозащитно състояние за Алпийския биогеографски регион и в неблагоприятно-незадоволително за Континенталния (благоприятно разпространение и неблагоприятно-незадоволителни площ, структура и функции, и бъдещи перспективи). При докладването през 2019 г., посочените заплахи и влияния са оценени със средна степен на въздействие – температурни промени поради изменение на климата, абиотични естествени процеси (ерозия, затлачване, осушаване и др.), натрупване на органичен материал, водовземане от подземни, повърхностни или смесени води, замърсяване на повърхностни или подземни води, изхвърляне на градски отпадъчни води, добив на минерали (напр. чакъл, пясък, черупки) и др. При докладването по чл. 17 през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.) местообитанието е с оценка неблагоприятно-незадоволително състояние за Алпийския биогеографски регион (благоприятно разпространение и площ, неблагоприятно-незадоволителни структура и функции, и бъдещи перспективи) и благоприятно състояние за Континенталния район.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според данните в стандартния формуляр, площта на местообитанието в 33 „Сребърна“ е 2,72264 ha и попада в Континенталния биогеографски регион. В „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 на МОСВ“ няма специфичен доклад за него. Според общия доклад за местообитанието, то не е регистрирано в защитената зона в рамките на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (т.е. през 2011-2012 г.). Запазена е съществуващата до 2011 г. площ в СФ на зоната. Според стандартния формуляр, местообитанието в зоната е с оценки за „Представителност“ „С“, за „Относителна площ“ „С“, за „Степен на опазване“ „В“, като общата оценка на стойността на защитената зона за опазване на природното местообитание е „С“. Необходими са актуални данни за определяне на площта и състоянието на местообитанието в зоната и съответни промени в стандартния формуляр.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
3130			2,72264			C	C	B	C

5. Анализ на наличната информация

Няма актуални данни за площта на местообитанието в защитената зона. Местообитанието не е установено в рамките на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на местообитания и видове – Фаза I“, както и по цялото дунавско крайбрежие, доколкото за него от част от картиращите екипи е възприета характеристика значително различаваща се от описаната в Червена книга на Република България, том 3. Природни местообитания (вж. Бисерков и др. 2015) и от националното Ръководство за определяне на местообитания от Европейска значимост в България (Кавръкова и др. 2009) и свеждаща местообитанието само до олиготрофните планински езера.

Това е едно от най-проблемните за картиране природни местообитания, доколкото е много динамично и се появява в зависимост от ниски води на река Дунав, както и зависи от динамиката на речните наноси. Поради това всяка площ, посочена за него е условна, доколкото тя се мени година за година. Друг проблем е, че поради особеностите на седиментацията – смесена (пясъци и глина), няма ясно разграничаване от много подобното на него местообитание 3270 Реки с кални брегове с *Chenopodium rubri* и *Bidention* р.р., с което в поречието на р. Дунав двете местообитание образуват комплекс. Първо, по-близо до водата и по-бързо се развиват съобществата на 3130, а при постепенното пресъхване и увеличаване на нитрофилните видове – тези на 3270. Заеманата площ от местообитанието трудно се моделира понеже то е силно динамично, както и не може да се направи карта на реалното му, а само на потенциалното му разпространение, с изричната уговорка, че през различните периоди на годината и през различни години, тази територия може да бъде съответно дълго време залята от вода или да бъде колонизирана в момента на теренна проверка от други съобщества, принадлежащи към местообитания 3260 и 3270. Поради това, като цел на опазване трудно може да се определи постоянна площ, а по-скоро нейна минимална стойност или стойностите, между които варира.

Считаме, че площта, посочена в стандартния формуляр е занижена (2,72264 ha). След проведените теренни наблюдения през 2021 г. и критичния оглед на наличната

информация е направено моделиране и определената при него стойност (5,5 ha) е подходяща да бъде приета за минимална, предвид дължината на бреговете ивици на островите и брега на река Дунав в защитената зона. Предлагаме тя да бъде приета за актуална и записана в СФ.

Направени са следните изводи за настоящото състояние на местообитанието, които са отразени в целите, представени в този документ:

- Местообитанието се характеризира с присъствие на типичните видове растения, характерни на национално ниво.
- Поради режима на защитената територия (в границите на поддържан резерват „Сребърна“) не се наблюдават промени в хидрологичния му режим свързани с отводняване и водоползване.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Целите са формулирани по параметри със съответни мерни единици и целеви стойности и са представени в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
Площ	Хектари	Най-малко 5,5 ha	Виж т. 5	Поддържане на площта – най-малко 5,5 ha.
Структура и функции: Присъствие на типични видове растения	Брой типични видове	Най-малко 5 вида	Типични видове: <i>Eleocharis acicularis</i> , <i>Alisma plantago-aquatica</i> , <i>Dichostylis michelianus</i> , <i>Lindernia spp.</i> , <i>Eleocharis palustris</i> , <i>Cyperus fuscus</i> , <i>Pericaria lapathifolia</i> , <i>Echinochloa crus-galli</i> , <i>Rorippa sylvestris</i> , <i>Butomus umbellatus</i> , <i>Plantago altissima</i> , <i>Plantago major var. uliginosa</i> , <i>Gnaphalium uliginosum</i> , <i>Verbena officinalis</i> , <i>Heliotropium supinum</i> , <i>Amaranthus lividus</i> ; <i>Crypsis spp.</i> , <i>Astragalus contortuplicatus</i> , <i>Pycneus glomeratus</i> , <i>Glinus lotoides</i> , <i>Mentha pulegium</i> , <i>Pulicaria vulgaris</i> , <i>Inula britannica</i> , <i>Potentilla supine</i> , <i>Potentilla anserina</i>	Поддържане на състоянието – присъстват поне 5 от типичните видове.
Структура и функции: Променени в хидрологичния режим свързани с отводняване и водоползване	Наличие/ липса на отводнителни съоръжения и водоползвания	Няма нови отводнителни съоръжения и водоползвания.		Поддържане на състоянието – липса на нови дейности, свързани с негативни промени на хидрологичния режим в границите на защитената зона

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Въз основа на събраната информация е необходима промяна в стандартния формуляр на защитената зона. Освен площта са променени и представителността и общата оценка на местообитанието от С на В. Опазването е променено на А поради резерватния режим на територията.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
3130			5,5		G	B	C	A	B

Забележка: промените са отбелязани в червено.

8. Цитирана литература

- Актуализиран план за управление на поддържан резерват „Сребърна“ (2016-2025 г.). 2014 г. Оперативна програма „Околна среда“ (2007-2013). МОСВ – РИОСВ Русе.
- Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 15.10.2021.
- Стоянов, Н. 1948. Растителността на Дунавските ни острови и стопанското ѝ използване. БАН, София.
- Цонев, Р. и Русакова, В. 2009. Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelletea uniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea* – В: Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.). Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София: 69-74.
- Цонев, Р. 2015. 20С3 Тинести и пясъчливи речни брегове със съобщества от ниски, едногодишни хигрофити. – В: Бисерков В., Гусев Ч., Попов В., Хибаум Г., Русакова, В., Пандурски И., Узунов Й., Димитров М., Цонев Р., Цонева С. (ред.). Червена книга на Република България, Том 3. Природни местообитания”. ИБЕИ–БАН & МОСВ, София, 458 стр.
- European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 15.10.2021.

Автори на текста: Росен Цонев, Чавдар Гусев, Валери Георгиев, Соня Цонева

Природно местообитание 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*

1. Код и наименование на типа местообитание: 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*

2. Кратка характеристика на целевия обект

Това местообитание представлява мезотрофни до еутрофни крайречни езера и блата, старици – най-разпространение по поречието на реките и по брега на Черно море. В тази група се включват и водоеми с частично антропогенен произход (например изоставени наводнени баластриери, стари речни корита), някои блата, които са били използвани като рибарници и после изоставени, ако в тях се развиват типични хидрофитни ценози, доминирани от *Lemna spp.*, *Nymphoides peltata*, *Persicaria amphibia*, *Nymphaea alba*, *Nuphar lutea*, *Trapa natans*, *Potamogeton spp.*, *Ceratophyllum spp.*, *Utricularia spp.* и др. При нормалната, ежегодна циркулация на водата в бившите дунавски блата, реката е изнасяла натрупаната през годината недоизгнила растителна маса и е намалявала скоростта на сукцесия и изплитняване съпроводено с увеличаване на хидрофитните съобщества. Поради това обикновено хидрофитните ценози в блатата и езерата формират комплекс с разнообразни хидрофитни съобщества, например пояси и петна от тръстика (*Phragmites australis*), папур (*Typha spp.*), камъш (*Schoenoplectus lacustris*) и др. Различните хидромелиоративни мероприятия водят до бързо изплитняване, пресъхване и запълване на езерата и блатата с растителни останки и хидрофитните ценози могат да ги заемат изцяло. Това е деградиционна сукцесия в тези водоеми, която силно намалява тяхното значение за опазване на водолюбива флора и фауна.

Езерата или блатата следва да се разглеждат като комплексен хабитатен тип, доколкото включват разнообразни хабитатни подтипове или респективно растителни съобщества, които се намират в динамично равновесие помежду си. Тези водоеми имат понякога силно флукутиращо водно ниво в зависимост от нивото на реката, в чиято тераса се намират. Откритите водни площи, известни още като „водни огледала“ или „лъщинета“, са заети най-често от потопена (бентосна) и плаваща растителност, съставена от типични хидрофити. Те също варират по площ и обем и при сухи лета могат временно да изчезват.

Защитена зона BG0000241 Сребърна е вероятно най-представителната за това природно местообитание в България. По-голяма част от зоната е заета от еутрофното езеро, почти единственото край р. Дунав, което не е пресушено и е само частично с променен воден режим, който е в процес на поддържане и възстановяване. Езерото има голямо окрито водно огледало, както и широк пояс от високи хелофити, основно от тръстика (*Phragmites australis*), както и наводнявани храсталаци от сива върба (*Salix cinerea*). За езерото са характерни така наречените „кочки“ – плаващи тръстикови острови, които се разместват от вятъра по повърхността на водата. При разместването им се разкриват различни по размер, но като цяло по-малки, временни водни огледала, в които са представени разнообразни макрофитни съобщества.

Езерото е уникално място в страната с разнообразието си на типични хидрофити. Различни по размери ценози формират представители на родовете *Potamogeton spp.*, *Myriophyllum spp.*, *Lemna spp.*, *Utricularia spp.*, както и видовете *Spirodela polyrrhiza*, *Hydrocharis morsus-ranae*, *Nymphoides peltata*, *Persicaria amphibia*, *Ceratophyllum demersum*. От консервационно значимите видове добре представени са популациите на *Nymphaea alba*, *Salvinia natans*, *Stratiotes aloides*, *Thelypteris palustris*, *Aldrovanda vesiculosa*. Оптимално развитие в езерото имат и съобществата на хелофитите в по-плитките части на водоема, които освен тръстика, включват разнообразни представители

на родовете *Typha* spp., *Schoenolectus* spp., *Carex* spp., *Cyperus* spp., *Pycreus* spp., *Oenanthe* spp., *Rorippa* spp.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

В мрежата Natura 2000, природно местообитание с код 3150 е предмет на опазване в 52 защитени зони (Natura 2000 update April 2019: <https://cdr.eionet.europa.eu/bg/eu/n2000>) и е разпространено в три биогеографски региона – Алпийски, Континентален и Черноморски, като най-обширни са площите му в Континенталния регион.

Съгласно докладването по чл. 17 от Директива за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е в неблагоприятно-незадоволително природозащитно състояние и за трите биогеографски региона. За тях е оценено в благоприятно състояние по критерий заемана площ, по критерии бъдещи перспективи и структура и функции е дадена оценка неблагоприятно-незадоволително състояние с изключение на Черноморския регион, където за критерий структура и функции състоянието е неизвестно. При докладването през 2019 г., посочените заплахи и влияния са оценени със средна степен на значение – температурни промени поради изменение на климата, абиотични естествени процеси (ерозия, затлачване, осушаване и др.), водовземане от подземни, повърхностни или смесени води, замърсяване на повърхностни или подземни води, натрупване на органичен материал, добив на минерали (напр. чакъл, пясък, черупки) и др. При докладването по чл. 17 през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.) местообитанието е с оценка неблагоприятно-незадоволително и за трите биогеографски региона (благоприятно разпространение и площ, неблагоприятно-незадоволителни структура и функции, и бъдещи перспективи). Като влияния и заплахи с висока степен на значимост се посочват замърсяването на повърхностни води и предизвиканите от човека промени на хидрологичните условия.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според данните в стандартният формуляр, площта на местообитанието в ЗЗ „Сребърна“ е 705,59 ha и попада в Континенталния биогеографски район. Тази площ е установена по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (т.е. през 2011-2012 г.) и е почти същата както и на дотогава съществуващата в СФ площ (705,39 ha). Съгласно специфичния доклад, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 на МОСВ“, местообитанието е оценено в благоприятно състояние по критерий „Площ в границите на зоната“, по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи (заплахи и влияния)“ – в неблагоприятно-незадоволително състояние. Оценките се основават на установена фрагментация в рамките на местообитанието; неблагоприятна максимална дълбочина и електропроводимост; наличие на изхвърлени битови отпадъци и битови отпадни води; еутрофно, граничещо с хипертрофно състояние; неблагоприятни хидрологични и морфологични изменения; биологични въздействия („цъфтежни“ концентрации на фитопланктона); естествени сукцесивни промени, типични за еутрофни басейни повлияни от човешка дейност; природни нарушения (засушаване и свързаното с това намаляване на водни площи). Според стандартния формуляр, местообитанието в зоната е с оценки за „Представителност“ „А“, за „Относителна площ“ „В“ и за „Степен на опазване“ „В“, като общата оценка на стойността на защитената зона за опазване на природното местообитание е „В“.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
3150			705,59		G	A	B	B	B

5. Анализ на наличната информация

При определянето на природозащитните цели е използвана информацията за разпространението и състоянието на местообитанието, предоставена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000, Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г.

През 2021 г., беше извършена теренна проверка за актуализация на наличната информация за състоянието на местообитанието в зоната. Считаме, че площта на местообитанието, установена в защитената зона в рамките на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на местообитания и видове – Фаза 1”, е по-голяма от неговата действителна площ, доколкото са включени територии край канала между р. Дунав и езерото, които не принадлежат към водното тяло. Поради тази причина и по налични сателитни снимки и картиране на терена през 2021 г., като се има предвид и че местообитанието флукутира в зависимост от нивото на река Дунав са определени площи (601,148 ha), които считаме за най-актуални и достоверни. Наличен е шейп файл.

Направени са следните изводи за настоящото състояние на местообитанието, които са отразени в целите, представени в този документ:

- Природното местообитание се отличава с висока степен на представителност по отношение на типичните видове растения, специално от групата на хидрофитите.
- Въпреки наличието на някои негативни промени в хидрологичния режим и основно поради проблеми на връзката с р. Дунав, може да се каже че поддръжката на този хидрологичен режим е благоприятно за местообитанието.
- Не бяха установени нови негативни промени в хидрологичния режим свързани с отводняване и водоползване.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Специфичните природозащитни цели за защитената зона са формулирани по параметри със съответни мерни единици и целеви стойности в приложената таблица.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Площ	Хектари	Най-малко 601,148 ha	Площта е намалена с участъци от 33, които не принадлежат на водното тяло	Поддържане на площта – най-малко 601,148 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Структура и функции: Присъствие на типични видове растения	Брой типични видове	Наличие на поне 3 вида	Типични видове: <i>Lemna spp.</i> , <i>Spirodela polyrrhiza</i> , <i>Thelypteris palustris</i> , <i>Salvinia natans</i> , <i>Hydrocharis morsus-ranae</i> , <i>Nymphaea alba</i> , <i>Nymphoides peltata</i> , <i>Stratiotes alooides</i> , <i>Potamogeton spp.</i> , <i>Myriophyllum spp.</i> , <i>Ceratophyllum spp.</i> , <i>Najas marina</i> , <i>Najas minor</i> , <i>Utricularia spp.</i> , <i>Aldrovanda vesiculosa</i>	Поддържане на състоянието – присъстват поне 3 от типичните видове.
Структура и функции: Наличие на воден слой	Брой месеци от годината с воден слой	Над 7 месеца през годината		Поддържане на състоянието – наличие на воден слой повече от 7 месеца през годината.
Структура и функции: Активна реакция - рН на водата	Скала	6.5-9.00		Поддържане на състоянието – рН варира между 6.5 и 9.00.
Структура и функции: Промени в хидрологичния режим свързани с отводняване и водоползване	Наличие/ липса на отводнителни съоръжения и водоползвания	Няма нови отводнителни съоръжения и водоползвания.		Поддържане на състоянието – липса на нови дейности, свързани с негативни промени на хидрологичния режим в границите на защитената зона.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Въз основа на събраните теренни данни и обективна оценка са предложени промени в стандартния формуляр на зоната. Освен площта, поради наличието на резерватен режим и мерки по възстановяване и поддържане на водния режим, опазването е променено от В в А, както и глобалната оценка също от В в А, поради цялостната представителност и степен на опазване на езерото Сребърна.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
3150			601,148		G	A	B	A	A

Забележка: промените са отбелязани в червено.

8. Цитирана литература

- Актуализиран план за управление на поддържан резерват „Сребърна“ (2016-2025 г.). 2014 г. Оперативна програма „Околна среда“ (2007-2013). МОСВ – РИОСВ Русе.
- Бончев, Г. 1929. Блатата в България. Министерство на земеделието и държавните имоти, София: 26-75.
- Кочев, Х. & Йорданов, Д. 1981. Растителността на водоемите в България. Екология, охрана и стопанско значение, БАН, София
- Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 15.10.2021.
- Мичев, Т. и Илиев, Р. 1982. Пеликани, тръстики, хора (Резерватът Сребърна: очерк). Изд. „Земиздат“, София.
- Петков, С. 1911. Предварителни издирвания по блатната флора на дунавското българско крайбрежие. Год. на СУ, Физ-мат. фак, Т. 6, София: 1-45 с.
- Цонев, Р., Вълчев, В. и Георгиев, В. 2015. 04С1 Естествени или полуестествени мезотрофни до еутрофни езера и блата с макрофитна растителност. – В: Бисерков В., Гусев Ч., Попов В., Хибаум Г., Русакова, В., Пандурски И., Узунов Й., Димитров М., Цонев Р., Цонева С. (ред.). Червена книга на Република България, Том 3. Природни местообитания”. ИБЕИ–БАН & МОСВ, София, 458 стр.
- Цонев, Р., Иванов. П. и Кожухаров, Д. 2009. 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа Magnopotamion или Hydrocharition – В: Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.) Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София: 79-83.
- European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 15.10.2021
- Michev, T. & Stoyneva, M. (Eds). 2007. Inventory of Bulgarian Wetlands and Their Biodiversity, Part 1 Non-Lotic Wetlands, Publishing House Elsi-M, Sofia.
- Valchev, V., Tzonev, R., Georgiev, V. & Tsoneva, S. 2012. Aquatic Macrophytes: Species composition and Syntaxonomy. In: Uzunov, Y., Georgiev, B., Varadinova, E., Ivanova, V., Pehlivanov, L. & Vasilev, V. (Eds). 2012. Ecosystems of the Biosphere Reserve Srebarna Lake. Sofia, Professor Marin Drinov Academic Publishing House, vi+218 pp.

Автори на текста: Росен Цонев, Чавдар Гусев, Валери Георгиев, Соня Цонева

Природно местообитание 3270 Реки с кални брегове с *Chenopodium rubri* и *Bidention* р.р.

1. Код и наименование на типа местообитание: 3270 Реки с кални брегове с *Chenopodium rubri* и *Bidention* р.р.

2. Кратка характеристика на целевия обект

Местообитанието представлява кални речни брегове на големи реки в низините, където се развиват едногодишни, високи (0,50–0,70 m) пионерни нитрофилни (рудерални) растителни съобщества. Съобществата са свързани сукцесионно с тези на ниските хигрофити и се развиват при отдръпването на водата и оголването на богата на органика и азот тиня. Във видовия състав на ценозите преобладават нитрофилни и рудерални видове. Доминанти са *Bidens frondosa*, *B. tripartita*, *Persicaria hydropiper*, *P. lapathifolia*, *Rumex conglomeratus*, *R. maritimus*, *Xanthium italicum* и др. Тези съобщества обикновено формират комплекси със съобществата на ниските едногодишни хигрофити (3130). Те се появяват обикновено в края на лятото, като първоначално брегът изглежда кален и лишен от растителност, тъй като тя се развива по-късно. Първоначално се развиват ниските хигрофити (3130), след това, с изсъхването на оголените от водата наноси, се появяват и съобществата на високите нитрофили, които принадлежат към това местообитание.

Съобщества от този тип са широко разпространени по брега на река Дунав, както и по бреговете на островите. По брега на река Дунав в защитената зона ценозите са представителни и включват повечето от типичните видове, характерни за местообитанието, които се развиват след засъхване на бреговете, заети от съобществата на клас *Isoeto-Nanojuncetea* (3130). Такива съобщества бяха установени и на остров Девня, който попада и в границите на поддържан резерват „Сребърна“.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

В мрежата Натура 2000, природно местообитание с код 3270 е предмет на опазване в 29 защитени зони (Natura 2000 update April 2019: <https://cdr.eionet.europa.eu/bg/eu/n2000>) и е разпространено в три биогеографски региона – Алпийски, Континентален и Черноморски, като преобладаващата част от площта му е в Континенталния регион.

Съгласно докладването по чл. 17 от Директива за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е в неблагоприятно-лошо природозащитно състояние за трите биогеографски региона (благоприятно разпространение, неблагоприятно-лошо по структура и функции, и бъдещи перспективи). При докладването през 2019 г., посочените заплахи и влияния са оценени със средна степен на значение – засушаване и намаляване на валежите поради климатични промени, температурни промени поради изменение на климата, промяна на хидрологичния режим, водовземане от подземни, повърхностни или смесени води, физическа промяна на водните тела. При докладването по чл. 17 през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.) местообитанието е с оценка неблагоприятно-незадоволително и за трите биогеографски региона (благоприятно разпространение и площ, неблагоприятно-незадоволителни структура и функции, и бъдещи перспективи). Като влияния и заплахи с висока степен се посочват затлачването и заустванията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според данните в стандартния формуляр, площта на местообитанието в 33 „Сребърна“ е 4,75 ha и попада в Континенталния биогеографски регион. Тази площ е установена по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на

природни местообитания и видове – фаза I“ (т.е. през 2011-2012 г.) и е по-голяма от дотогава съществуваща площ в СФ на зоната (2,72 ha). Съгласно специфичният доклад, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 на МОСВ“, местообитанието е оценено в благоприятно състояние по критерий „Площ в границите на зоната“, по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи (заплахи и влияния)“ – в неблагоприятно-незадоволително състояние. Оценките се основават на установено наличие на инвазивни видове, типичното за река Дунав замърсяване с битово отпадни и промишлени води и значително битово замърсяване на брега на реката. Според стандартния формуляр, местообитанието в зоната е с оценки за „Представителност“ „А“, за „Относителна площ“ „С“ и за „Степен на опазване“ „В“, като общата оценка на стойността на защитената зона за опазване на природното местообитание е „В“.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
3270			4,75		G	A	C	B	B

5. Анализ на наличната информация

При определянето на природозащитните цели е използвана информацията за разпространението и състоянието на местообитанието, представена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г.

През 2021 г. беше извършена теренна проверка за актуализация на наличната информация за състоянието на местообитанието в зоната. Това е едно от проблемните за картиране природни местообитания, заедно с 3130, доколкото е много динамично и се появява в зависимост от ниски води на реките и зависи от динамиката на речните наноси. Поради това всяка площ, посочена за него е условна, доколкото тя се мени година за година. Допълнително, в сравнение с 3130, това местообитание се нуждае от по-дълъг период на осушаване на наносите, за да се развие върху тях. Друг проблем е, че поради особеностите на седиментацията – смесена (пясъци и глина), няма ясно разграничаване от много подобното на него местообитание 3130, с което в поречието на р. Дунав двете местообитание образуват комплекс. Първо по-близо до водата и по-бързо се развиват съобществата на 3130, а при постепенното пресъхване и тези на 3270, които заемат по-ограничени площи, там където водата се е отдръпнала по-отдавна. Самото съотношение, площта и разпространението на двете местообитания се променят всяка година.

Заеманата площ от местообитанието трудно се моделира понеже то е силно динамично, както и не може да се направи карта на реалното му, а само на потенциалното му разпространение, с изричната уговорка, че през различните периоди на годината и през различни години, тази територия може да бъде съответно дълго време залята от вода или да бъде колонизирана в момента на теренна проверка от други съобщества, принадлежащи към местообитания 3260 и 3130. Поради това като цел на опазване не може да се определи постоянна площ, а по-скоро нейна минимална стойност или стойности, между които варира.

След проведените теренни наблюдения през 2021 г. и преглед на наличната информация считаме, че площта, посочена в стандартния формуляр (4,75 ha) не отразява актуалното разпространение на местообитанието. След критична преценка на наличната

информация е направено моделиране и определената при него стойност (2,5 ha) е подходяща да бъде приета за минимална, предвид дължината на бреговете ивици в защитената зона. Предлагаме тя да бъде приета за актуална и записана в СФ.

Направени са следните изводи за настоящото състояние на местообитанието, които са отразени в целите, представени в този документ:

- Местообитанието се характеризира с присъствие на типичните видове растения, характерни на национално ниво.
- Поради режима на защитената територия (в границите на поддържан резерват „Сребърна“) не се наблюдават промени в хидрологичния му режим свързани с отводняване и водоползване.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Целите са формулирани по параметри със съответни мерни единици и целеви стойности и са представени в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели
Площ	Хектари	Най-малко 2,5 ha	Виж т. 5	Поддържане на площта – най-малко 2,5 ha.
Структура и функции: Присъствие на типични видове растения	Брой типични видове	Най-малко 5 вида	Типични видове: <i>Xanthium italicum</i> , <i>Artemisia annua</i> , <i>Chenopodium spp.</i> , <i>Bidens spp.</i> , <i>Myosoton aquaticum</i> , <i>Mentha aquatica</i> , <i>Persicaria spp.</i> , <i>Potentilla supina</i> , <i>Echinochloa crus-gallii</i> , <i>Catabrosa aquatica</i> , <i>Ranunculus sceleratus</i> , <i>Rumex palustris</i> , <i>Rumex maritimus</i> , <i>Rumex conglomeratus</i> , <i>Veronica anagallis-aquatica</i> , <i>Lythrum salicaria</i> , <i>Cyperus spp.</i>	Поддържане на състоянието – присъстват поне 5 от типичните видове.
Структура и функции: Промени в хидрологичния режим свързани с отводняване и водоползване	Наличие/ липса на отводнителни съоръжения и водоползвания	Няма нови отводнителни съоръжения и водоползвания.		Поддържане на състоянието – липса на нови дейности, свързани с негативни промени на хидрологичния режим в границите на защитената зона.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Въз основа на събраната информация е необходима промяна в стандартния формуляр на защитената зона. Освен площта са променени представителността от А на В, а степента на опазване е повишена на А, поради наличието на строго защитена територия – поддържан резерват.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
3270			2,5		G	B	C	A	B

Забележка: промените са отбелязани в червено.

8. Цитирана литература

Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 15.11.2021.

Актуализиран план за управление на поддържан резерват „Сребърна“ (2016-2025 г.). 2014 г. Оперативна програма „Околна среда“ (2007-2013). МОСВ – РИОСВ Русе.

Цонев, Р. 2009. 3270 Реки с кални брегове с *Chenopodium rubri* и *Bidention* р.р.– В: Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.). Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София: 93-96.

Цонев, Р. 2015. 21С3 Кални речни брегове с полурудерални съобщества от високи едногодишни хигрофити. - В: Бисерков В., Гусев Ч., Попов В., Хибаум Г., Русакова, В., Пандурски И., Узунов Й., Димитров М., Цонев Р., Цонева С. (ред.). Червена книга на Република България, Том 3. Природни местообитания”. ИБЕИ–БАН & МОСВ, София, 458 стр..

European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 15.11.2021.

Автори на текста: Росен Цонев, Чавдар Гусев, Валери Георгиев, Соня Цонева

Природно местообитание 6250 * Панонски льосови степни тревни съобщества

1. Код и наименование на типа местообитание: 6250 * Панонски льосови степни тревни съобщества

2. Кратка характеристика на целевия обект

Местообитанието представлява затворени тревни съобщества, които се срещат по възвишенията в северната част на Дунавската равнина, в районите с типичен (прахов) льос. В зависимост от мощността на почвата и степента на ерозия могат да бъдат наблюдавани различни льосови степни ценози, доминирани предимно от житни тревни. На най-богатите и слабо ерозирани почви преобладават гъстотуфести и затворени тревни съобщества с основни видове *Chrysopogon gryllus* (асоциация *Thymo urumovii–Chrysopogonetum*), *Festuca valesiaca*, *F. rupicola* и *Stipa pulcherrima*. Височината на основния тревен етаж (туфите на *Chrysopogon gryllus*) достига до 1,80 m, като има втори етаж от по-ниски житни (*Poa* spp., *Festuca* spp., *Koeleria* spp.). В зависимост от типа и силата на въздействията от човешката дейност (паша, рудерализация, навлизане на

инвазивни видове и охрастяване), видовият състав и структурата на тревните съобщества може много силно да варира. На много места навлизането на храсти или рудерализацията значително са променили физиономията и видовия състав на съобществата.

В защитена зона BG0000241 Сребърна фитоценозите на природното местообитание заемат склоновете с южно и източно изложение на хълма „Коджа Баир“ и долината „Домуз Кулак“, заграждащи от западна страна езерото. В миналото тези степни съобщества са заемали много по-големи площи, но в момента представляват фрагменти (поляни) сред горска и храстова растителност предимно от широко разпространени или дори инвазивни видове. Доминанти в тревната покривка са *Dichanthium ischaetum*, *Chrysopogon gryllus*, *Koeleria macrantha*, *Medicago falcata* и др. В състава на съобществата се срещат още *Dianthus pallens*, *Allium rotundum*, *Centaurea stereophylla*, *Salvia nemorosa*, *Potentilla astracanic*, *Teucrium chamaedrys*, *T. pollium*, *Muscari neglectum* и др. В разположената северозападно от езерото долина „Домуз кулак“ има данни за доминиране в миналото (до 80-те години) на *Stipa pennata* agg. (вж. Мичев и Илиев 1982), което потвърждава значителното влошаване на условията за степната растителност понастоящем в защитената зона.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

В мрежата Натура 2000, природно местообитание с код 6250 е предмет на опазване в 34 защитени зони (Natura 2000 update April 2019: <https://cdr.eionet.europa.eu/bg/eu/n2000>) и се намира изцяло в Континенталния биогеографски регион.

Съгласно докладването по чл. 17 от Директива за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е в неблагоприятно-незадоволително природозащитно състояние (неизвестно състояние по разпространение, неблагоприятно-незадоволително по площ, неизвестно по структура и функции, неблагоприятно-незадоволително по бъдещи перспективи). При докладването през 2019 г. са посочени заплахи и влияния с висока степен на въздействие – промяна в НТП на земите (без дрениране и пожари), интензивна паша и преизпасване от селскостопански животни. При докладването по чл. 17 през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.) местообитанието е с оценка неблагоприятно-незадоволително (благоприятно състояние по разпространение и площ, неблагоприятно-незадоволително по структура и функции, и бъдещи перспективи).

4. Състояние на ниво защитена зона

Според данните в стандартния формуляр, площта на местообитание с код 6250 в 33 „Сребърна“ е 6,81 ha и попада в Континенталния биогеографски регион. Тази площ е установена по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ (т.е. през 2011-2012 г.) и е по-малка от дотогава съществуващата площ в СФ на зоната (54,31 ha). Съгласно специфичния доклад, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 на МОСВ“, местообитанието е оценено в благоприятно състояние по критерий „Площ в границите на зоната“, по критерий „Структура и функции“ – в неблагоприятно-незадоволително и по критерий „Бъдещи перспективи (заплахи и влияния – в благоприятно състояние. Оценките се основават на установена рудерализация и наличие на инвазивни видове (*Eleagnus angustifolia*, *Robinia pseudoacacia* и *Amorpha fruticosa*) в рамките на местообитанието.

Според стандартния формуляр, местообитанието в зоната е с оценки за „Представителност“ „В“, за „Относителна площ“ „С“ и за „Степен на опазване“ „В“, като общата оценка на стойността на защитената зона за опазване на природното местообитание е „С“.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
6250			6,81		G	B	C	B	C

5. Анализ на наличната информация

При определянето на природозащитните цели е използвана информацията за разпространението и състоянието на местообитанието, предоставена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г.

През 2021 г. бяха извършени теренна проверка и картиране за актуализация на наличната информация за състоянието на местообитанието в зоната. Направени са корекции на полигони, които излизат извън границите на зоната. Установени са и допълнителни полигони на местообитанието и площта е увеличена (11,24 ha) в сравнение с картирането през 2011 г. Предлагаме тази площ да бъде приета за актуална и записана в СФ на зоната. Наличен е шейп файл.

След теренната работа през 2021 г. и анализ на наличната информация са направени следните изводи (основно негативни) за настоящото състояние на местообитанието, които са отразени в целите, представени в този документ:

- В почти всички полигони местообитанието има проективно покритие около 85-95%, като доминират житни видове, включително и в местата с по-високо ниво на рудерализация.
- В полигоните са представени типичните видове. Най-често това са *Dichanthium ischaemum*, *Koeleria macrantha*, *Festuca valesiaca*, *Dianthus pallens*, *Salvia nemorosa*, *Euphorbia nicaensis*, *Teucrium polium*, *Teucrium chamaedrys*, *Asperula cynanchica*, *Galium verum* и др. Въпреки това, видовият състав показва тенденция за рудерализация и мезофитизация на съобществата.
- Във всички полигони има навлизане на инвазивни видове основно *Eleagnos angustifolia*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*, като проективното им покритие най-често е много по-голямо от 1%, дори до 20-30%.
- Във всички полигони, заети от местообитанието, има рудерални видове, които са с високо покритие – обикновено над 5%. Най-честите рудерални видове в тях в зоната са: *Achillea millefolium* gr., *Cichorium inthybus*, *Euphorbia cyparissias*, *Cephalaria transsilvanica*, *Daucus carota*, *Xeranthemum* spp., *Linaria genistifolia* и др.
- Степента на охрастяване е сравнително висока – над 20%, с тенденция да се увеличава. Най-често от дървесните и храстови видове преобладават *Prunus spinosa*, *Pyrus communis*, *Ulmus minor*, *Paliurus spina-christi*, *Crataegus monogyna*, *Rosa canina* и по-малко други.

Следователно, за осъществяване на заложените цели за природното местообитание е необходимо да бъдат прилагани специални мерки за контрол на охрастяването, на навлизането на инвазивните видове и особено на миризливата върба, акацията и гледичията, както и за намаляване на рудерализацията.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Специфичните природозащитни цели за защитената зона са формулирани по параметри със съответни мерни единици и целеви стойности в приложената таблица.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Площ	Хектари	Най-малко 11,24 ha	Виж т. 5	Поддържане на площта – най-малко 11,24 ha
Структура и функции: Общо проективно покритие на растителността	% общо проективно покритие на растителността	Най-малко 80% общо проективно покритие на растителността		Поддържане на състоянието – общото проективно покритие на растителността следва да е най-малко 80%.
Структура и функции: Присъствие на типични видове растения	Брой типични видове	Най-малко 5 вида	Типични видове са <i>Chrysopogon gryllus</i> , <i>Poa angustifolia</i> , <i>Dichanthium ischaemum</i> , <i>Festuca spp.</i> , <i>Koeleria macrantha</i> , <i>Astragalus onobrychis</i> , <i>Centaurea stereophylla</i> , <i>Dianthus pallens</i> , <i>Salvia nemorosa</i> , <i>Thymus spp.</i> , <i>Euphorbia nicaensis</i> , <i>Teucrium polium</i> , <i>Teucrium chamaedrys</i> , <i>Asperula cynanchica</i> , <i>Galium verum</i> .	Поддържане на състоянието – присъстват поне 5 от типичните видове.
Структура и функции: Проективно покритие на типичния доминиращ вид (доминиращи видове)	% проективно покритие на типичния доминиращ вид (доминиращи видове)	Най-малко 60% проективно покритие на типичния доминиращ вид (доминиращи видове)	Доминират <i>Chrysopogon gryllus</i> , <i>Dichanthium ischaemum</i> , <i>Festuca valesiaca</i> и/или <i>Stipa spp.</i>	Подобряване на състоянието – минимум 60% проективно покритие на типичните доминиращи видове.
Структура и функции: Наличие на инвазивни чужди видове	% проективно покритие на инвазивни чужди видове	Не повече от 1% проективно покритие на инвазивни чужди видове растения	За референтен източник се използва "Списък с инвазивни чужди видове растения" на интернет страницата на ИАОС, а за идентифициране се използва Атлас на инвазивните чужди видове растения в България (вж. Петрова и др. 2012).	Подобряване на състоянието – присъствието на ИЧВ следва да е под 1%.
Структура и функции: Присъствие на рудерални видове	% от площта на местообитанието	Най-много 5%	Природното местообитание е в благоприятно състояние, когато не присъстват рудерални видове (в един идеален вариант) или тяхното присъствие е спорадично и общото им	Подобряване на състоянието – присъствието на рудерални видове следва да е под 5%.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			<p>проективно покритие не надхвърля 5%.</p> <p>Видов състав на рудералните видове растения, които могат да се срещат във фитоценозата, но не трябва да формират самостоятелни ценози (над 5%): <i>Achillea millefolium</i> gr., <i>Cichorium inthybus</i>, <i>Euphorbia cyparissias</i>, <i>Cephalaria transsilvanica</i>, <i>Daucus carota</i>, <i>Xeranthemum</i> spp., <i>Linaria genistifolia</i>. При увеличена рудерализация, при управлението да се предвиждат мерки за нейното намаляване чрез намаляване интензитета на пашата, възстановяване на нормалната видова структура на доминиращите житни треви, ограничаване на източниците на битово замърсяване и др.</p>	
Структура и функции: Присъствие на нетипични храстови и дървесни видове и орлова папрат	% от площта на местообитанието с покритие на с храстова и дървесна растителност, и орлова папрат	Най-много 20%	<p>Охрастяването може да бъде свързано с мезофитизация, вкл. след изоставяне на пашата и е свързано с навлизане на храстови и дървесни видове, главно <i>Crataegus monogyna</i>, <i>Prunus spinosa</i>, <i>Rosa</i> spp., <i>Ulmus minor</i>, <i>Paliurus spina-christi</i>, <i>Pyrus communis</i> и др. При увеличаване на площта на храстовите и дървесни видове на над 20% от площта на полигона, зает от местообитанието, да бъдат отчетени причините за това, и да бъдат набелязани мерки за неговото предотвратяване.</p>	Подобряване на състоянието – проективното покритие на нетипични храстови и дървесни видове, и обраствания с орлова папрат следва да е под 20%.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Въз основа на събраната информация е необходима промяна само на площта в стандартния формуляр на защитената зона.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
6250	*		11,24		G	B	C	B	C

Забележка: промените са отбелязани в червено.

8. Цитирана литература

- Актуализиран план за управление на поддържан резерват „Сребърна“ (2016-2025 г.). 2014 г. Оперативна програма „Околна среда“ (2007-2013). МОСВ – РИОСВ Русе.
- Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 15.10.2021.
- Мичев, Т. и Илиев, Р. 1982. Пеликани, тръстики, хора (Резерватът Сребърна: очерк). Изд. „Земиздат“, София.
- Цонев, Р. 2009. 6250 *Панонски лъсови степни тревни съобщества. – В: Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.) Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София: 205-212.
- Цонев, Р. 2015. 07E1 Дунавски лъсови степи. – В: Бисерков В., Гусев Ч., Попов В., Хибаум Г., Русакова, В., Пандурски И., Узунов Й., Димитров М., Цонев Р., Цонева С. (ред.). Червена книга на Република България. Том 3. Природни местообитания. ИБЕИ–БАН & МОСВ, 468 стр.
- European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 15.10.2021.

Автори на текста: Росен Цонев, Чавдар Гусев, Валери Георгиев, Соня Цонева

Природно местообитание 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс

1. Код и наименование на типа местообитание: 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс

2. Кратка характеристика на целевия обект

Растителните съобщества, наричани „високотревие“ или „алтохербоза“ представляват смесени фитоценози с височина на тревите от 1 m до 1,5 и дори 2 m. Обикновено заемат тесни ивици (до 2–3 m, често и по-тесни) край течащите води и по влажните брегове. Видовият им състав е много разнообразен и зависи както от надморската височина и осветлението, така и от околните съобщества. В крайдунавските низини се срещат като крайречни ивици, а също така по поляните в алувиалните върбово-тополови гори, в периферията на блатата. Често пъти има вторичен произход – появяват се на нарушени терени след унищожаване на горската расителност, като в състава им влизат и много рудерали и неофити. Характерно е и различно по продължителност заливане.

В защитена зона BG0000241 Сребърна съобществата от това местообитание са разпространени между р. Дунав и езерото, в близост до канала, от който влиза вода от реката в резервата. Тези съобщества се отличават с наличието на високи тревисти видове – *Glycyrrhiza echinata*, *Lythrum salicaria*, *L. virgatum*, *Lysimachia vulgaris* и др. Увеличават се инвазивните видове, като *Amorpha fruticosa*, *Erigeron annuus*, които негативно променят екологичната и флористичната структура на местообитанието.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

В мрежата Натура 2000, природно местообитание с код 6430 е включено в Стандаратните формуляри на 100 защитени зони, и се опазва в 89 от тях, а в 11 зони е с оценка D за представителност (Natura 2000 update April 2019: <https://cdr.eionet.europa.eu/bg/eu/n2000>). Разпространено е в три биогеографски региона – Алпийски, Континентален и Черноморски, като най-голяма площ заема в Континенталния регион.

Съгласно докладването по чл. 17 от Директива за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е в неизвестно природозащитно състояние за Алпийския биогеографски регион и в неблагоприятно-лошо състояние за Черноморския и Континенталния биогеографски региони. В двата региона състоянието на местообитанието е оценено като неизвестно по заемана площ, структура и функции и като неблагоприятно-лошо по бъдещи перспективи. За Черноморския биогеографски регион състоянието на местообитанието е оценено като неизвестно за обхват, площ, структура и функции и неблагоприятно-лошо за бъдещи перспективи. За Континенталния биогеографски регион състоянието на местообитанието е оценено като благоприятно по обхват, неблагоприятно-незадоволително по площ, неизвестно по структура и функции и неблагоприятно-лошо по бъдещи перспективи. За тези два района (Черноморски и Континентален), всички изброени заплахи и влияния са оценени с висока степен на влияние – абиотични естествени процеси (ерозия, затлачване, осушаване и др.), водохващания на подземни и повърхностни води, дренажи, земеделски дейности, изоставяне на управлението на пасища (напр. прекратяване на пашата или косене). При докладването по чл. 17 през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.) местообитанието е с оценка неблагоприятно-незадоволително състояние за всички биогеографски региони (благоприятно по разпространение и площ, неблагоприятно-незадоволително по структура и функции, и бъдещи перспективи).

4. Състояние на ниво защитена зона

Според данните в стандартния формуляр, площта на местообитание с код 6430 в 33 „Сребърна“ е 14,81 ha и попада в Континенталния биогеографски регион. Тази площ е установена по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (т.е. през 2011-2012 г.) и е по-малка от дотогава съществуваща площ в СФ на зоната (40,69 ha).

Съгласно специфичният доклад, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 на МОСВ“, местообитанието е оценено в благоприятно състояние по критерий „Площ в границите на зоната“, по критерий „Структура и функции“ – в неблагоприятно-незадоволително състояние, а по критерий „Бъдещи перспективи (заплахи и влияния)“ – в благоприятно състояние. Оценките се основават на наличие на рудерални и инвазивни видове (*Amorpha fruticosa*, *Erigeron annuus* и *Bidens forndosus*) в границите на местообитанието, както и на нарушена структура на местообитанието по отношение на типичните видове (*Glycyrrhiza echinata*, *Lythrum salicaria*, *Lysimachia vulgaris*).

Според стандартния формуляр, местообитанието в зоната е с оценки за „Представителност“ „С“, за „Относителна площ“ „С“ и за „Степен на опазване“ „В“,

като общата оценка на стойността на защитената зона за опазване на природното местообитание е „С“.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
6430	0	0	14,81		G	C	C	B	C

5. Анализ на наличната информация

При определянето на природозащитните цели е използвана информацията за разпространението и състоянието на местообитанието, предоставена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г.

През 2021 г. беше извършена теренна проверка за актуализация на наличната информация за състоянието на местообитанието в зоната. Считаме, че не трябва да се прави корекция на картирането от 2011 г. и промяна в площта, въпреки устанавените негативни промени в местообитанието.

При теренната работа през 2021 г. са направени следните изводи за настоящото състояние на местообитанието, които са отразени в целите, представени в този документ:

- В по-голяма част от територията, заета от природното местообитание има повече от три типични вида високи треви, най-често *Glycyrrhiza echinata*, *Lythrum salicaria*, *Rubus caesius* и др.
- Инвазивните видове в повечето полигони превишават 1%, всъщност реално са повече от 30% и сериозно променят екологичната и флористична структура на ценозите на местообитанието. Основно такива видове са *Amorpha fruticosa*, *Erigeron annuus*, *Bidens frondosa* и др.
- Заетите от природното местообитание територии се намират в район на възстановителни дейности на водния режим на езерото и като цяло са на нарушени от изкопни дейности в миналото терени.

Следователно, за осъществяване на заложените цели е необходимо да бъдат прилагани специални мерки основно за контрол на инвазивните видове и недопускане на нови дейности водещи до промяна на водния режим в тази част на резервата.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Специфичните природозащитни цели за защитената зона са формулирани по параметри със съответни мерни единици и целеви стойности в приложената таблица.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Площ	Хектари	Най-малко 14,81 ha		Поддържане на площта – най-малко 14,81 ha
Структура и функции: Присъствие на	Брой типични видове	Най-малко 3 вида	Типични видове: <i>Lysimachia vulgaris</i> , <i>Lythrum virgatum</i> , <i>Lythrum</i>	Поддържане на състоянието – присъстват поне 3 от

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
типични видове растения			<i>salicaria, Rubus caesius, Glycyrrhiza echinata, Iris pseudacorus, Stachys palustris, Tanacetum vulgare, Urtica dioica, Senecio paludosus, Agrostis verticillata, Elymus repens Calamagrostis epigejos, Phalaris arundinacea</i>	типичните видове.
Структура и функции: Наличие на инвазивни чужди видове	% проективно покритие на инвазивни чужди видове	Не повече от 50% проективно покритие на инвазивни чужди видове растения	За референтен източник се използва " Списък с инвазивни чужди видове растения" на интернет страницата на ИАОС, а за идентифициране се използва Атлас на инвазивните чужди видове растения в България (вж. Петрова и др. 2012).	Подобряване на състоянието по този параметър – присъствието на ИЧВ следва да е под 50%.
Структура и функции: Промени в хидрологичния режим свързани с отводняване и водоползване	Наличие/ липса на отводнителни съоръжения и водоползвания	Няма нови отводнителни съоръжения и водоползвания	Често подобни съобщества се развиват в изкуствени водоеми – язовири, рибарници и др. и там този параметър не би трябвало да се отчита	Поддържане на състоянието – липса на нови дейности, свързани с негативни промени на хидрологичния режим.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Въз основа на събраната информация на този момент не е необходима промяна в стандартния формуляр на защитената зона.

8. Цитирана литература

Актуализиран план за управление на поддържан резерват „Сребърна“ (2016-2025 г.).

2014 г. Оперативна програма „Околна среда“ (2007-2013). МОСВ – РИОСВ Русе.

Вълчев, В., Георгиев, В. и Цонев, Р. 2015. 28Е5 Крайречни високотревни съобщества в равнините. - В: Бисерков В., Гусев Ч., Попов В., Хибаум Г., Русакова, В., Пандурски И., Узунов Й., Димитров М., Цонев Р., Цонева С. (ред.). Червена книга на Република България. Том 3. Природни местообитания. ИБЕИ-БАН & МОСВ.

Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000.

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 15.10.2021

Цонев, Р. 2009. 6430 Хидрофилни съобщества от високи тревы в равнините и в планинския до алпийския пояс. – В: Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.) Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София: 255-259.

European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 15.10.2021.

Автори на текста: Росен Цонев, Чавдар Гусев, Валери Георгиев, Соня Цонева

Природно местообитание 91E0 *Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

1. Код и наименование на типа местообитание: 91E0 *Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

2. Кратка характеристика на целевия обект

В това местообитание се включват крайречни гори, с участие поне 4 десети на видове от род *Alnus*, *Populus*, *Salix* и *Fraxinus*. Промислените горски култури от хибридни тополи не се включват в местообитанието. Насажденията се развиват на богати почви, периодично заливани от реките. Разграничават се три подтипа: Монодоминантни гори на *Alnus glutinosa* с единично участие на *Fraxinus excelsior* (съюз Alno-Padion) в долните течения на реките; Крайречни съобщества на *Alnus glutinosa* и/или *Alnus incana* в горните и средните течения на реките (Alnion incanae) и Крайречни, заливни гори или галерии, доминирани основно от *Salix alba*, *Populus alba* и *Populus nigra* (Salicion albae). В защитената зона е разпространен последният подтип. Видовият състав е богат, като включва както влаголюбиви крайречни растения, така и видове, характерни за зоналната растителност, в която са разположени съобществата. Местообитанието е приоритетно за опазване, съгласно Директивата за местообитанията.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно картирането извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91E0 е разпространено в Алпийския, Черноморския и Континенталния биогеографски региони. При докладването, съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г., природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Площ на разпространение, Площ, покрита от местообитанието и Структура и функции в Континенталния и Черноморския биогеографски региони. По отношение на Алпийския биогеографски регион е посочено благоприятно състояние по отношение на Площ на разпространение и Структура и функции, като за Площ, покрита от местообитанието е посочено, че липсва информация. Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в Алпийския, Черноморския и Континенталния биогеографски региони, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от 2013 година да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Почистване на речните корита“ и „Промяна на водния режим“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Залесяване с екзоти, неместни видове и хибриди“, „Естествени сукцесионни изменения“ и „Присъствие на инвазивни видове“.

Местообитанието е посочено в СФ за 131 защитени зони, като е предмет на опазване в 126 от тях (оценка различна от D).

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва:

Код	Местообитание	Площ (ха)	Качество на данните	Представителност	Площ	Степен на съхранение	Обща оценка
91E0	Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	44.48	М	В	С	В	В

Качеството на данните е оценено като М или средно, което означава че определянето на състоянието на местообитанието се основава на частични данни с някои екстраполации. Представителността е В или добра, като местообитанието е типично за защитената зона и неговото опазване е важно при нейното управление. Оценката за площ е С, като процентното съотношение (р) на площта на местообитанието в зоната, спрямо площта му в национален мащаб е $2\% \geq p > 0\%$. Степента на съхранение е В, което определя местообитанието като такова с добро съхранение. Общата оценка е В.

5. Анализ на наличната информация

При изработката на настоящия документ е използвана информацията за разпространението и състоянието на местообитанието, предоставена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, Горската инвентаризация и Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г. Необходимо е да се отбележи, че полигоните на местообитанието не съвпадат пространствено с подотделите на горската инвентаризация. Поради тази причина, показателите на състоянието на местообитанието, налични в горската база данни не може да се използват директно, а само експертно, едновременно с оглед на ортофото изображения и след теренни проучвания. През 2021 година, беше извършено теренно проучване за актуализация на наличната информация на състоянието на местообитанието в зоната. Въз основа на анализ на данните от горската инвентаризация и на ортофото изображения, бяха избрани места за верификация на присъствие на местообитанието, както в полигони, където то вече е регистрирано, така и на потенциално нови места. Местата за верификация представляват кръг с радиус около 10 м. Наред с верификациите за присъствие беше извършена и експертна оценка, по протежение на обследваните полигони на показатели, които липсват в данните от горската инвентаризация, такива като Количество мъртва дървесина и Наличие на големи/биотопни дървета.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Специфичните природозащитни цели за защитената зона са формулирани по показатели, в приложената таблица. Целевите стойности са съгласно Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове в Натура 2000 в България. Не може да се счита, че има подобряване на природозащитното състояние на местообитанието, при увеличаване на стойностите на показателите на структура и функции - важно е те да бъдат в посочения диапазон.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Площ	ха	Поне 44.48 ха	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 44.48 ха. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. Площта, като показател, е подложена на естествени процеси, които е възможно да доведат до постепенна подмяна на местообитание 91E0 с 91F0. При теренната работа в зоната през 2021 г., местообитанието се потвърди в повечето верифицирани полигони, където то е посочено като налично, според картирането от 2013 г. В 11 нови места на терен е установено наличие на местообитание 91E0. Считаме, че реалната площ на местообитанието в зоната е по-голяма, от тази посочена в стандартния формуляр. Тъй като екипът, разработил целите за тази зона няма претенции, че е осъществил катриране на местообитанието, на този етап не може да се посочи конкретна нова площ като целева. Досегашната площ се приема като целева, до извършване на ново картиране.	Междинни цели: да се разработи единна бъдеща схема за мониторинг на параметъра до 2025 година; да се осъществи картиране на местообитанието в защитената зона за прецизиране на площта му до 2025 г.
Структура и функции. Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Части от единицата	От 0.6 до 1	Този показател представя степента на насищане с дървета и се изразява като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия и естествени природни нарушения водещи до отпадане на дървета. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претеглената пълнота на първия дървесен етаж в	Целта е поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) от 0.6 до 1.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			полигоните на местообитанието е 0.6.	
Структура и функции. Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от десетицата	От 6 до 10 за различните видовете от род <i>Salix</i> и <i>Populus</i>	Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в насаждението, като окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претегленото участие на видовете от род <i>Populus</i> и <i>Salix</i> в състава на първия дървесен етаж е около 7 десети. Горите от това местообитание в зоната не са обект на стопанска дейност и промените в състава могат да бъдат в резултат на естествени процеси, изразяващи се в преход към местообитание 91F0, както и настаняването на инвазивните видове <i>Fraxinus americana</i> , <i>Acer negundo</i> и <i>Gleditsia triacanthos</i> .	Целта е поддържане на състав на първия дървесен етаж (средно претеглен) от 6 до 10 за различните видовете от род <i>Salix</i> и <i>Populus</i> .
Структура и функции. Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	Над 60, не намалява, а сеувеличава	Стойността на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е около 50 години.	Целта е подобряване на състоянието по този показател, така че да се достигне средна възраст (средно претеглена) на първия дървесен етаж над 60 години до 2030 година.
Структура и функции. Площ на горите във фаза на старост	ха	Поне 10% от общата площ на местообитанието	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. В зоната, в Поддържан резерват „Сребърна“ има гори във фаза на	Целта е поддържане състоянието по този показател, така че поне 10% от общата площ на местообитанието в зоната да е обособена като гори във фаза на старост.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			старост, които са над 10% от общата площ на местообитанието.	
Структура и функции. Количество мъртва дървесина	% или м ³ /ха	Поне 60% от площта на местообитанието се характеризират с общо количество мъртва дървесина от поне 10% от запаса, но не по-малко от 20 м ³ /ха, също както и с не по-малко от 10 стоящи мъртви дървета	Мъртвата дървесина може да бъде стояща и лежаща. Минималният диаметър на лежащата мъртва дървесина е 8 см, а на стоящата – 16 см. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, количеството мъртва дървесина отговаря на целевата стойност.	Целта е поддържане на състоянието по този показател.
Структура и функции. Наличие на големи/биотопни дървета	Брой на ха	Поне 60% от площта на местообитанието се характеризират с наличието на най-малко 10 големи/биотопни дървета на ха	Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, броят биотопни дървета отговаря на целевата стойност.	Целта е поддържане на състоянието по този показател.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Има идентифицирани причини, за да се предложи промяна на стандартния формуляр на местообитанието в зоната, но поради липсата на достатъчно информация, на този етап не е възможно да бъде предложена конкретна стойност по показателя площ. Необходимо е да се осъществи картиране на местообитанието в защитената зона за прецизиране на площта му до 2025 г. До тогава да остане досегашната площ от Стандартния формуляр.

8. Използвана литература

- Бисерков, В. (гл. ред.). Червена книга на Република България, Том III - Природни местообитания. <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol3/>. Последно посетен на 18.09.2021 г.
- Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 28.10.2021 г.
- Изпълнителна агенция по горите (ИАГ). Лесоустройствени проекти. <http://www.procurement.iag.bg:8080/cgi-bin/lup.cgi>. Последно посетен на 28.10.2021 г.
- Зингстра, Х., А. Ковачев, К. Китнаес, Р. Цонев, Д. Димова, П. Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.
- Официален вестник на Европейския съюз. 2011. Решение за изпълнение на Европейската комисия от 11 юли 2011 година, относно тълкование на формуляра за представяне на информация за зони по Natura 2000 (нотифицирано под номер С(2011) 4892) (2011/484/ЕС). L 198/39. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32011D0484>. Последно посетен на 30.09.2021 г.
- План за управление на Поддържан резерват „Сребърна“. 2016. ОП „Околна среда 2007-2013“. МОСВ.
- План за управление на Защитена местност „Пеликаните“. 2016. ОП „Околна среда 2007-2013“. МОСВ.
- European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 18.09.2021.

Автори: Цветан Златанов, Георги Хинков, Георги Гогушев, Магдалена Златанова

Природно местообитание 91F0 Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*)

1. Код и наименование на типа местообитание: 91F0 Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*)

2. Кратка характеристика на целевия обект

В това местообитание се включват периодично заливани крайречни смесени широколистни гори, с участие равно на или по-голямо от 3 десети на видовете от род *Quercus* (*Q. robur* и *Q. pedunculiflora*), *Ulmus* и *Fraxinus*. Почвата може добре да изсъхва между заливанията или да остава преовлажнена. Тези гори са се развили на по-нови алувиални наслаги. Разграничават се три подтипа: Лонгозни гори (асоциация *Smilaco excelsae-Fraxinetum oxycarpae*). Това са заливни гори, с участие на *Quercus robur*, *Fraxinus oxycarpa* и *Ulmus minor*, и наличие на лиани; Влажни низинни дъбови гори - асоциация *Scutellaria altissimae-Quercetum roboris*. Включват високи многоетажни гори, доминирани от *Quercus robur* или *Quercus pedunculiflora* и участие на лиани, но значително по-малко в сравнение с лонгозните гори; Тракийски гори от *Quercus pedunculiflora*. Представяват най-сухият вариант на низинните влажни дъбови гори.

Това са съобщества от *Quercus pedunculiflora* или с преобладаване на този вид в равнините. Видовият състав е богат, като включва както влаголюбиви крайречни растения, така и видове, характерни за зоналната растителност, в която са разположени съобществата.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно картирането извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91F0 е разпространено в Черноморския и Континенталния биогеографски региони. При докладването, съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г., природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Площ на разпространение, Площ, покрита от местообитанието и Структура и функции в Черноморския и Континенталния биогеографски региони. Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в Черноморския и Континенталния биогеографски региони, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от 2013 година да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са Промяна на водния режим, Неправилно планирани и изведени сечи, Интензивна паша и Строителство и инфраструктура.

Местообитанието е предмет на опазване в 42 защитени зони.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва:

Код	Местообитание	Площ (ха)	Качество на данните	Представителност	Площ	Степен на съхранение	Обща оценка
91F0	Крайречни смесени гори от <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> или <i>Fraxinus angustifolia</i> покрай големи реки (<i>Ulmion minoris</i>)	11.44	G	B	C	B	B

Качеството на данните е оценено като G или добро, което означава че определянето на състоянието на местообитанието се основава на изследвания. Представителността е B или добра, като местообитанието е типично за защитената зона и неговото опазване е важно при нейното управление. Оценката за площ е C, като процентното съотношение (p) на площта на местообитанието в зоната, спрямо площта му в национален мащаб е $2\% \geq p > 0\%$. Степента на съхранение е B, което определя местообитанието като такова с добро съхранение. Общата оценка е B.

5. Анализ на наличната информация

При изработката на настоящия документ е използвана информацията за разпространението и състоянието на местообитанието, предоставена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, Горската инвентаризация и Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г. Необходимо е да се отбележи, че полигоните на местообитанието не съвпадат пространствено с подотделите на горската инвентаризация. Поради тази причина, показателите на

състоянието на местообитанието, налични в горската база данни не може да се използват директно, а само експертно, едновременно с оглед на ортофото изображения и след теренни проучвания. През 2021 година, беше извършено теренно проучване за актуализация на наличната информация на състоянието на местообитанието в зоната. Въз основа на анализ на данните от горската инвентаризация и на ортофото изображения, бяха избрани места за верификация на присъствие на местообитанието, както в полигони, където то вече е регистрирано, така и на потенциално нови места. Местата за верификация представляват кръг с радиус около 10 м. Наред с верификациите за присъствие беше извършена и експертна оценка, по протежение на обследваните полигони, на показатели, които липсват в данните от горската инвентаризация, такива като Количество мъртва дървесина и Наличие на големи/биотопни дървета.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Специфичните природозащитни цели за защитената зона са формулирани по показатели в приложената таблица. Целевите стойности са съгласно Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове в Натура 2000 в България. Не може да се счита, че има подобряване на природозащитното състояние на местообитанието, при увеличаване на стойностите на показателите на структура и функции - важно е те да бъдат в посочения диапазон.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Площ	ха	Поне 11.44 ха	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза Г", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 11.44 ха. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При теренната работа в зоната през 2021 г., местообитанието се потвърди в четири от общо петте полигона, където то е посочено като налично, според картирането от 2013 г. Един полигон в западната част, с площ 1.44 ха не се потвърди като 91F0. Независимо от това предлагаме площта на 91F0 да не се намалява и остане със същата стойност. Извършени са възстановителни залесявания през 2011 и 2021 г. с дървесни видове характерни за 91F0 и може да се очаква в бъдеще площта на	Целта е поддържане на площ на местообитанието в защитената зона поне 11.44 ха. Междинна цел е да се разработи и приложи единна бъдеща схема за мониторинг на параметъра до 2025 година.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			местообитанието да се увеличи.	
Структура и функции. Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Части от единицата	От 0.6 до 1	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета и се изразява като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия и естествени природни нарушения водещи до отпадане на дървета.</p> <p>Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претеглената пълнота на първия дървесен етаж в полигона на местообитанието е 0.6.</p>	Целта е поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) от 0.6 до 1.
Структура и функции. Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от десетицата	От 5 до 10 за видовете от род <i>Quercus</i> (<i>Q. robur</i> и <i>Q. pedunculiflora</i>), <i>Ulmus</i> и <i>Fraxinus</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в насаждението, като окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претегленото участие на видовете от род <i>Quercus</i> (<i>Q. robur</i> и <i>Q. pedunculiflora</i>), <i>Ulmus</i> и <i>Fraxinus</i> в състава на първия дървесен етаж е 5 десети. Гората от това местообитание в зоната не е обект на стопанска дейност и промените</p>	Целта е поддържане на състав на първия дървесен етаж (средно претеглен) от 5 до 10 за видовете от род <i>Quercus</i> (<i>Q. robur</i> и <i>Q. pedunculiflora</i>), <i>Ulmus</i> и <i>Fraxinus</i> .

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			в състава могат да бъдат в резултат на естествени процеси, също както и на настаняването на инвазивни видове като <i>Fraxinus americana</i> , <i>Acer negundo</i> , <i>Robinia pseudoacacia</i> и <i>Gleditsia triacanthos</i> .	
Структура и функции. Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	Над 80, не намалява, а се увеличава	Стойността на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, възрастта на първия дървесен етаж е 70 години.	Целта е подобряване на състоянието по този показател, така че да се достигне средна възраст (средно претеглена) на първия дървесен етаж над 80 години до 2030 година.
Структура и функции. Площ на горите във фаза на старост	ха	Поне 10% от общата площ на местообитанието	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. В зоната липсват гори от местообитанието, определени за Гори във фаза на старост.	Целта е подобряване на състоянието по този показател, така че поне 10% от общата площ на местообитанието в зоната да бъде обособена като гори във фаза на старост до 2025 година.
Структура и функции. Количество мъртва дървесина	% или м ³ /ха	Поне 60% от площта на местообитанието се характеризира с общо количество мъртва дървесина от поне	Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималният диаметър на лежащата мъртва дървесина е 8 см, а на стоящата – 16 см. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, количеството мъртва	Целта е поддържане състоянието по този показател.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
		10% от запаса, но не по-малко от 20 м ³ /ха, също какво и с не по-малко от 10 стоящи мъртви дървета	дървесина е достатъчно.	
Структура и функции. Наличие на големи/биотопни дървета	<i>Брой на ха</i>	Поне 60% от площта на местообитанието се характеризира с наличието на най-малко 10 големи/биотопни дървета на ха	Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, броят биотопни дървета е достатъчен.	Целта е поддържане състоянието по този показател.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр.

8. Използвана литература

Бисерков, В. (гл. ред). *Червена книга на Република България, Том III - Природни местообитания*. <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol3/>. Последно посетен на 29.10.2021 г.

Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 29.10.2021 г.

Изпълнителна агенция по горите (ИАГ). Лесоустройствени проекти. <http://www.procurement.iag.bg:8080/cgi-bin/lup.cgi>. Последно посетен на 29.10.2021 г.

Зингстра, Х., А. Ковачев, К. Китнаес, Р. Цонев, Д. Димова, П. Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове

природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

План за управление на Поддържан резерват „Сребърна“. 2016. ОП „Околна среда 2007-2013“. МОСВ.

План за управление на Защитена местност „Пеликаните“. 2016. ОП „Околна среда 2007-2013“. МОСВ.

European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 18.09.2021.

Автори: Цветан Златанов, Георги Хинков, Георги Гогушев, Магдалена Златанова

Природно местообитание 91Н0 Панонски гори с *Quercus pubescens*

1. Код и наименование на типа местообитание: 91Н0 *Панонски гори с *Quercus pubescens*

2. Кратка характеристика на целевия обект

В това местообитание се включват разредени дъбови гори, с участие на космат дъб (*Quercus pubescens*) над 3 десети. Разпространено е по варовикови възвишения на места с континентален климат. Тези гори са част от смесените дъбови гори, като обикновено заемат най-сухите и топли места по склонове предимно с южно или западно изложение. Заради континенталните условия, бедните почви и антропогенното влияние, горите са предимно фрагментарни и имат на места храсталачен облик. Дървесният етаж, в който косматият дъб доминира или съдоминира, достига височина най-често 4-8 m. Освен *Quercus pubescens*, в този етаж обикновено се срещат *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. frainetto*, *Q. virgiliana*. Често, особено на места с плитка варовикова основа, масово расте и *Carpinus orientalis*, който може да образува и втори дървесен етаж.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно картирането извършено през периода 2011–2013 година, 91Н0* е разпространено в Алпийския, Континенталния и Черноморския биогеографски региони. При докладването, съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г., природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Площ на разпространение, Площ, покрита от местообитанието и Структура и функции и в трите биогеографски района. И в трите региона състоянието по отношение на бъдещите перспективи е неблагоприятно-незадоволително. Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценка на състоянието по критерий „Структура и функции“ от 2013 година да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Интензивна паша от домашни животни“ и „Изнасяне на мъртва дървесина“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Естествени сукцесионни изменения“, „Залесяване с екзоти и неместни видове“ и „Горски пожари“.

Местообитанието е посочено в стандартните формуляри на 62 зони, като е предмет на опазване в 59 от тях (оценка различна от D).

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва:

Код	Местообитание	Площ (ха)	Качество на данните	Представителност	Площ	Степен на съхранение	Обща оценка
91Н0*	Панонски гори с <i>Quercus pubescens</i>	1,83	G	C	C	C	C

Качеството на данните е оценено като G или добро, което означава че определянето на състоянието на местообитанието се основава на изследвания. Представителността е C или значителна, като местообитанието е от значение при управлението на зоната. Оценката за площ е C, като процентното съотношение (p) на площта на местообитанието в зоната, спрямо площта му в национален мащаб е $2\% \geq p > 0\%$. Степента на съхранение е C, което определя местообитанието като такова със средно или намалено съхранение. Общата оценка е C.

5. Анализ на наличната информация

При изработката на настоящия документ е използвана информацията за разпространението и състоянието на местообитанието, предоставена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, Горската инвентаризация и Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г. Необходимо е да се отбележи, че картираните полигони на местообитанието не съвпадат пространствено с подотделите на последната горска инвентаризация. Поради тази причина, показателите на състоянието на местообитанието, налични в горската база данни не може да се използват директно, а само експертно, едновременно с оглед на ортофото изображения и след теренни проучвания. През 2021 година, беше извършено теренно проучване за актуализация на наличната информация на състоянието на местообитанието в зоната. Въз основа на анализ на данните от горската инвентаризация и на ортофото изображения, бяха избрани места за верификация на присъствие на местообитанието, както в полигони, където то вече е регистрирано, така и на потенциално нови места. Местата за верификация представляват кръг с радиус около 10 м. Наред с верификациите за присъствие беше извършена и експертна оценка, по протежение на обследваните полигони, на показатели, които липсват в данните от горската инвентаризация, такива като Количество мъртва дървесина и Наличие на големи/биотопни дървета.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Специфичните природозащитни цели за защитената зона са формулирани по показатели в приложената таблица. Целевите стойности са съгласно Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове в Натура 2000 в България. Не може да се счита, че има подобряване на природозащитното състояние на местообитанието, при увеличаване на стойностите на показателите на структура и функции - важно е те да бъдат в посочения диапазон.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Площ	ха	Поне 1.83 ха	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза Г", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 1.83 ха. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При теренната работа в зоната през 2021 г. и последвалите анализи в ГИС среда, местообитанието се потвърди в посочения полигон.	Целта е поддържане на площ на местообитанието в защитената зона 1,83 ха. Междинна цел е да се разработи и приложи единна бъдеща схема за мониторинг на параметъра до 2025 година.
Структура и функции. Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Части от единицата	От 0.6 до 1	Този показател представя степента на насищане с дървета и се изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия и естествени природни нарушения водещи до отпадане на дървета. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претеглената пълнота на първия дървесен етаж в полигона на местообитанието е 0.6.	Целта е поддържане на пълнотата на първия дървесен етаж (средно претеглена) от 0.6 до 1.
Структура и функции. Състав на първия дървесен	Части от десетицата	От 6 до 10 за космат дъб (<i>Quercus pubescens</i>)	Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в насаждението, като окончателната стойност на показателя се получава като	Целта е подобряване на състав на първия дървесен етаж (средно претеглен) до достигане на участие от 6 до 10 за

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
етаж (средно претеглен)			<p>средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претегленото участие на космат дъб в състава на първия дървесен етаж е 5 десети. Поради тази причина специфичната цел е участието на космат дъб в състава да се увеличи, като това стане, чрез редуциране на бялата акация.</p>	космат дъб.
Структура и функции. Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	Над 60, не намалява, а сеувеличава	<p>Стойността на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, възрастта на първия дървесен етаж е 65 години.</p>	Целта е поддържане на възрастта на първия дървесен етаж (средно претеглена) над 65 години.
Структура и функции. Площ на горите във фаза на старост	ха	Поради малката площ на местообитанието, параметърът не е приложим.	<p>Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Въпреки, че има стари дървета от космат дъб и махалебка, в зоната липсват гори във фаза на старост от това местообитание.</p>	Поради малката площ на местообитанието, параметърът не е приложим.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Структура и функции. Количество мъртва дървесина	% или м ³ /ха	Поне 60% от площта на местообитанието се характеризира с общо количество мъртва дървесина от поне 10% от запаса, но не по-малко от 20 м ³ /ха, също както и с не по-малко от 10 стоящи мъртви дървета	Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималният диаметър на лежащата мъртва дървесина е 8 см, а на стоящата – 16 см. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, количеството мъртва дървесина е достатъчно.	Целта е поддържане състоянието по този показател.
Структура и функции. Наличие на големи/биотопни дървета	Брой на ха	Поне 60% от площта на местообитанието се характеризира с наличието на най-малко 10 големи/биотопни дървета на ха	Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, броят биотопни дървета е достатъчен.	Целта е поддържане състоянието по този показател.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр.

8. Използвана литература

Бисерков, В. (гл. ред). Червена книга на Република България, Том III - Природни местообитания. <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol3/>. Последно посетен на 29.10.2021 г.

Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000.

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 29.10.2021 г.

Изпълнителна агенция по горите (ИАГ). Лесоустройствени проекти. <http://www.procurement.iag.bg:8080/cgi-bin/lup.cgi>. Последно посетен на 29.10.2021 г.

Зингстра, Х., А. Ковачев, К. Китнаес, Р. Цонев, Д. Димова, П. Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 10.10.2021.

Автори: Цветан Златанов, Георги Хинков, Георги Гогушев, Магдалена Златанова

Природно местообитание 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа

1. Код и наименование на типа местообитание: 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа

2. Кратка характеристика на целевия обект

В това местообитание се включват гори с участие над 4 десети на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*) в първия дървесен етаж. Срещат се в хълмистите и предпланински райони, върху лъсоча или варовикова подложка. Заемат главно склоновете със северно и източно изложение, с наклон от 5 до 45°. По-рядко (в Лудогорието) се срещат по билата и на сравнително равни терени. Почвите са кестеняви черноземи (*Kastanik chernozems*), файоземи (*Phaeozems*) и лесивирани (*Luvisols*). Те са с развит хумусен хоризонт и са добре овлажнени. Липовите гори са изразено монодоминантни. Освен основният вид – *Tilia tomentosa*, в дървесния етаж участват сравнително често *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. robur*.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно картирането извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91Z0 е разпространено в Алпийския, Черноморския и Континенталния биогеографски региони. При докладването, съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г., природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Площ, Структура и функции, и Бъдещи перспективи (заплахи и влияния) и в трите биогеографски района. Разпространението на местообитанието в Алпийския биогеографски регион е благоприятно, а в Черноморския и Континенталния е неизвестно. Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Нерегламентирано и неправилно добиване на недървесни горски ресурси“ и „Природни нарушения и тенденции“. Друго влияние и заплаха, които са от значение е „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Местообитанието е посочено в стандартните формуляри на 73 зони, като е предмет на опазване в 68 от тях (оценка различна от D).

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва:

Код	Местообитание	Площ (ха)	Качество на данните	Представителност	Площ	Степен на съхранение	Обща оценка
91Z0	Мизийски гори от сребролистна липа	14.94	G	B	C	B	C

Качеството на данните е оценено като G или добро, което означава че определянето на състоянието на местообитанието се основава на изследвания. Представителността е B или добра, като местообитанието е важно при управлението на зоната. Оценката за площ е C, като процентното съотношение (p) на площта на местообитанието в зоната, спрямо площта му в национален мащаб е $2\% \geq p > 0\%$. Консервационният статус е B, което определя местообитанието като такова с добро съхранение. Общата оценка е C.

5. Анализ на наличната информация

При изработката на настоящия документ е използвана информацията за разпространението и състоянието на местообитанието, предоставена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, Горската инвентаризация и Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г. Необходимо е да се отбележи, че картираните полигони на местообитанието не съвпадат пространствено с подотделите на последната горска инвентаризация. Поради тази причина, показателите на състоянието на местообитанието, налични в горската база данни не може да се използват директно, а само експертно, едновременно с оглед на ортофото изображения и след теренни проучвания. През 2021 година, беше извършено теренно проучване за актуализация на наличната информация на състоянието на местообитанието в зоната. Въз основа на анализ на данните от горската инвентаризация и на ортофото изображения, бяха избрани места за верификация на присъствие на местообитанието, както в полигони, където то вече е регистрирано, така и на потенциално нови места. Местата за верификация представляват кръг с радиус около 10 м. Наред с верификациите за присъствие беше извършена и експертна оценка, по протежение на обследваните полигони, на показатели, които липсват в данните от горската инвентаризация, такива като Количество мъртва дървесина и Наличие на големи/биотопни дървета.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието в зоната

Специфичните природозащитни цели за защитената зона са формулирани по показатели в приложената таблица. Целевите стойности са съгласно Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове в Натура 2000 в България. Не може да се счита, че има подобряване на природозащитното състояние на местообитанието, при увеличаване на стойностите на показателите на структура и функции - важно е те да бъдат в посочения диапазон.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Площ	ха	Поне 14.94 ха	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 14.94 ха. При теренната работа в зоната през 2021 г., площта на местообитанието се потвърди.	Целта е поддържане на площ на местообитанието в защитената зона поне 14.94 ха. Междинна цел е да се разработи и приложи единна бъдеща схема за мониторинг на параметъра до 2025 година.
Структура и функции. Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Части от единицата	От 0.6 до 1	Този показател представя степента на насищане с дървета и се изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия и естествени природни нарушения водещи до отпадане на	Целта е поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) от 0.6 до 1.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			дървета. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претеглената пълнота на първия дървесен етаж в полигона на местообитанието е 0.8.	
Структура и функции. Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от десетицата	От 6 до 10 за сребролистната липа (<i>Tilia tomentosa</i>)	Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в насаждението, като окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, средно претегленото участие на сребролистна липа в състава на първия дървесен етаж е 8 десети.	Целта е поддържане на състав на първия дървесен етаж (средно претеглен) от 6 до 10 за сребролистната липа.
Структура и функции. Средна възраст	Години	Над 60, не намалява, а	Стойността на показателя се получава като средно	Целта е поддържане на възрастта (средно

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
на първия дървесен етаж (средно претеглена)		сеувеличава	претеглена, според площите на отделните полигони. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, възрастта на първия дървесен етаж е 65 години.	претеглена) поне 65 години.
Структура и функции. Площ на горите във фаза на старост	ха	Поне 10% от общата площ на местообитанието	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. В зоната липсват гори във фаза на старост от това местообитание.	Целта е подобряване на състоянието по този показател, така че поне 10% от общата площ на местообитанието в зоната да бъде обособена като гори във фаза на старост до 2025 година.
Структура и функции. Количество мъртва	% или м ³ /ха	Поне 60% от площта на местообитанието се характеризира с	Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималният	Целта е поддържане на състоянието по този показател.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
дървесина		общо количество мъртва дървесина от поне 10% от запаса, но не по-малко от 20 м ³ /ха, също както и с не по-малко от 10 стоящи мъртви дървета	диаметър на лежащата мъртва дървесина е 8 см, а на стоящата – 16 см. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, количеството мъртва дървесина отговаря на целевата стойност.	
Структура и функции. Наличие на големи/биотопни дървета	Брой на ха	Поне 60% от площта на местообитанието се характеризира с наличието на най-малко 10 големи/биотопни дървета на ха	Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. Според анализа на наличната информация, съобразно подхода, описан в т. 5 на настоящия документ, броят на биотопните дървета отговаря на целевата стойност.	Целта е поддържане на състоянието по този показател.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Няма идентифицирани причини, за да се предложи промяна на стандартния формуляр на местообитанието в зоната.

8. Използвана литература

Бисерков, В. (гл. ред.). Червена книга на Република България, Том III - Природни местообитания. <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol3/>. Последно посетен на 11.10.2021 г.

Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 29.10.2021 г.

Изпълнителна агенция по горите (ИАГ). Лесоустройствени проекти.

<http://www.procurement.iag.bg:8080/cgi-bin/lup.cgi>. Последно посетен на 29.10.2021 г.

Зингстра, Х., А. Ковачев, К. Китнаес, Р. Цонев, Д. Димова, П. Цветков (ред.) 2009.

Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting.

https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 18.09.2021.

Автори: Цветан Златанов, Георги Хинков, Георги Гогушев, Магдалена Златанова

Растения

Природозащитни цели за 1516 *Aldrovanda vesiculosa*

1. Код и наименование на вида: 1516 Мехурчеста алдрованда (*Aldrovanda vesiculosa* L.)

2. Кратка характеристика на целевия обект

Мехурчестата алдрованда (*Aldrovanda vesiculosa* L.) е многогодишно тревисто, плаващо близо до водната повърхност, неприкрепено растение от семейство Росянкови (*Droseraceae*). Стъблата са подводни, 2–30 cm дълги, тънки, прости или разклонени, голи. Листата са приседнали, събрани по 5–6 в прешлени, дребни, с тясна клиновидна основа и с по 5–6 дяла. От тях 4–5 са дълги, четинковидни, а средният дял е закръглен, висящ на средната си жилка. Той е съставен от две половинки, които при дразнене се затварят бързо. Така растението улавя и използва за храна малки водни безгръбначни животни. Цветовете са единични, разположени в пазвите на листата, зеленикавобели. Цъфти през юли и август. Плодовете са 6–8-семенни, кръгли кутийки, петделни на върха. Размножава се главно вегетативно – чрез фрагменти от растението, по-рядко със семена. Зимното застудяване преживява под формата на пъпки (туриони) от редуцирани листа, които се развиват на растежните връхчета, и потъват към дъното на водоема, от където изплават през пролетта. Разпространението на мехурчестата алдрованда се осъществява главно от птици, водните течения и наводненията. Може да бъдат пренесени както семена и туриони, така и цели растения. Тесните екологични изисквания характеризират вида като стенотопен с разкъсана мозаечна популационна структура. Обитава плитки води (под 1 m) на езера и блата с постоянно ниво, но не расте в открити води, а сред обраствания от *Phragmites australis*, *Typha* spp., *Carex* spp. Европейските популации на мехурчестата алдрованда растат в съобщества, принадлежащи към съюзите *Nymphaeion*, *Phragmition* и *Magnocaricion*.

Географският ареал на разпространение на *Aldrovanda vesiculosa* включва Европа, Азия, Африка и Австралия. Алдровандата е разпространена в Североизточна България (ез. Сребърна) и Знеполски район (Драгоманското блато). В миналото видът се е срещал в Драгоманското блато, от където изчезва след пресушаването му, но е успешно реинтродуциран впоследствие. Популациите са малочислени, до няколко десетки индивида (Мешинев 2015). През 2014 г. е направен неуспешен опит за реинтродукция на вида в кариерно езеро при с. Негован (Trajkov & Tosheva 2020).

В България мехурчестата алдрованда е с природозащитна категория „Критично застрашен“ [CR B2ac(ii); C2a(ii)] по критериите на IUCN (Meshinev 2009) и се опазва

съгласно ЗБР. В международен контекст е обект на опазване съгласно Директива 92/43 на ЕС и е включена в Бернската конвенция.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Според общия доклад за вида, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 на МОСВ“, находищата му попадат в Континенталния биогеографски регион, като покритието на местообитанията в рамките на мрежата Натура 2000 е 100%. Видът е включен в стандартните формуляри на две защитени зони – 33 BG0000241 Сребърна и на 33 BG0000322 Драгоман.

Въз основа на резултатите от проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ (т.е. през 2011-2012 г.) и прилагане на индуктивен модел за цялата територия на България е установено, че площта на потенциалните и оптималните местообитания на вида е 43,71 ha.

Съгласно докладването по чл. 17 на Директивата за местообитанията за периода 2013-2018 г. (докладвано през 2019 г.), природозащитното състояние на вида е оценено като неблагоприятно-незадоволително (неизвестно по разпространение и популация, благоприятно по местообитание за вида и неблагоприятно-незадоволително по бъдещи перспективи в Континенталния регион). При докладването по чл. 17 през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.) видът е с оценка неблагоприятно-незадоволително състояние (благоприятно по разпространение и популация, неизвестно по местообитание за вида и неблагоприятно-незадоволително по бъдещи перспективи в Континенталния регион). Като влияния и заплахи с висока степен на значимост се посочват замърсяване на повърхностни води от битова канализация и отпадъчни води и суша и намаляване на валежите.

4. Състояние на ниво защитена зона

На територията на 33 „Сребърна“ според данни от литературата и хербариумите видът се среща в езерото Сребърна, където е бил установен за първи път през 1988 г. Установените находища са в резерват „Сребърна“ – западната част в ценозите от тръстика (SO 93789, 11.08.1988 г., Г. Баева) и в северната част (SO 94033, 07.07.1988 г., Г. Баева). През 2010 г. видът е регистриран в западната крайбрежна част на блатото в съобщества на папур и камъш (Георгиев, Цонева, лично наблюдение). По проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, през месец септември 2012 г. видът не е регистриран на това място. През 2014 г. е проведена първата мониторингова сесия на *Aldrovanda vesiculosa* в езерото Сребърна в същото находище, като част от мониторинга на висшите растения в НСМБР към ИАОС. Установено е, че плътността на популацията е 7,45 „млади връхни разклонения“ (отчетна единица) на квадратен метър площ от 22 отчетни площадки.

В актуализирания план за управление на Поддържан резерват „Сребърна“ (Заповед № РД – 565/13 октомври 2016 г.) *Aldrovanda vesiculosa* е определена като приоритетен за опазване вид.

В общия доклад за вида, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 на МОСВ“, е посочено, че площта на потенциалните му местообитания в зоната е 6,39 ha, а на оптималните 3,49 ha. Съгласно стандартния формуляр, *Aldrovanda vesiculosa* в 33 „Сребърна“ е с оценки: А – за популация (което означава, че популацията в зоната е с отлична представителност по размер и плътност в сравнение с популациите на национално ниво), В – за степен на опазване (добро опазване на характерните особености на природните местообитания, които са важни за вида); А за изолация (изолирана популация) и А за общата оценка за зоната (отлична стойност на зоната за опазване на вида).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Cons.	Isol.	Glob.
P	1516	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>			p	34900	98800	area	P	M	A	B	A	A

5. Анализ на наличната информация

При определянето на природозащитните цели е използвана информацията за разпространението и състоянието на вида, предоставена в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, Докладванията по член 17 от 2013 г. и 2019 г., Проект DIR-5113024-1-48 „Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна – I фаза” по ОП „Околна среда”.

При работата по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, през месец септември 2012 г. видът не е регистриран в езерото Сребърна.

По време на теренните проучвания през 2021 г. в защитена зона „Сребърна“ видът е установен в западната крайбрежна част на блатото, в известното му находище. Площите определени при картирането през 2012 г. са получени чрез моделиране и липса на достатъчно данни (при картирането видът не е установен), поради което не отразяват актуалното разпространение на вида в зоната. Въз основа на теренните наблюдения и критичен анализ на наличната информация приемаме, че площта от 0,06 ha, определена в актуализирания план за управление на Поддържан резерват „Сребърна“, е подходяща да бъде приета за актуална площ на популацията в зоната. В СФ като максимална площ предлагаме да бъде записана площта от 3,49 ha, която съответства на оптималната площ, определена по проекта за картиране през 2011-2012 г.

Съгласно общия доклад за вида в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000, благоприятната референтна популация трябва да има плътност от 30 или повече млади връхни разклонения на кв. метър от обитаваната площ през вегетационния период. Тези данни са насочващи и основа за бъдещи оценки, тъй като научните данни за екологичните и биологичните особености на популацията на вида в ез. Сребърна са недостатъчни.

При определяне на целите, трябва да се има предвид, че мяхурчестата алдрованда е вид с неустойчива численост на популациите – лесно може да изчезне от даден водоем при промяна на условията, но също има бърз апикален растеж и вегетативно размножаване и при подходящи условия бързо увеличава числеността си. Малки промени в местообитанието водят до силно понижаване числеността на вида. Този процес е нормален и популациите и фрагментите от тях са ограничени във времето. Обикновено видът се появява в близки места, където са налице подходящи условия за него. За успешното запазване на вида от ключово значение е именно наличието на места с подходящи условия. Най-важните екологични изисквания са: висока концентрация на CO₂ във водата (над 0,1 mM); плитка вода от най-малко 0,1 m; местообитания без гъсти обраствания от нишковидни водорасли, потопени, свободно плаващи и крайбрежни растения; дебел слой от бавно разлагащи се растителни остатъци на дъното и обилен зоопланктон (Adames 2018). Основните заплахи за вида са еутрофикацията и спадане на водното ниво. Репродуктивният потенциал е най-висок в плитки райони, с дълбочина на водата 0,1–0,5 m и в райони с по-малко от 50% естествено макрофитно покритие.

Стенотопната екология на *A. vesiculosa* и продължаващото намаляване на дистрофни сладководни влажни зони в световен мащаб доказват, че останалите естествени популации са силно чувствителни и е вероятно да намаляват бързо без адекватно управление (Cross al. 2015).

При теренната работа през 2021 г. са направени следните изводи за настоящото състояние на вида, които са отразени в целите, представени в този документ:

- ✓ Популацията на *Aldrovanda vesiculosa* е малочислена, регистрирани са единични индивиди. Съпътстващи видове са *Lemna trisulca*, *L. minor*, *Spirodela polyrrhiza*, *Salvinia natans*, *Stratiotes aloides*, *Utricularia vulgaris*, *Typha angustifolia*, *Phragmites australis*. Установената плътност на популацията е 3 млади връхни разклонения на квадратен метър и се приема като целева стойност при формиране на целите.
- ✓ Водният слой в местообитанието на алдровандата през септември 2021 г. е 0,30 м.
- ✓ Проективното покритие на високи хигрофити (*Typha angustifolia*, *Phragmites australis*) в местообитанието на вида е под 60%.

Препоръчва се ежегоден мониторинг на популацията в 33 „Сребърна“. При необходимост може да се предприеме въвеждане на *Aldrovanda vesiculosa* в други потенциално подходящи места в езерото за ефективно опазване и поддържане на популацията.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по параметри със съответни мерни единици и целеви стойности и са представени в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Популация: Плътност	Брой млади връхни разклонения /m ²	Най-малко 3 млади връхни разклонения /m ²	Състоянието по този параметър се измерва по броя на младите връхни разклонения на единица площ.	Поддържане на състоянието – най-малко 3 млади връхни разклонения /m ² .
Популация: Площ на популацията	ha	Не по-малко от 0,06 ha	Виж т. 5	Поддържане на площта на популацията от най-малко 0,06 ha.
Структура и функции: Водоснабдяване на находището	m	Не по-малко от 0,1 m воден слой през вегетационния период	Отчита се чрез измерване на дълбочината на водния слой в периода на изследване.	Поддържане на състоянието – водния слой следва да бъде не по-малко от 0,1 m.
Структура и функции: рН на водата	Скала за рН	рН = 5,0–7,6	Благоприятната киселинност на водата е в границите рН = 5,0–7,6.	Поддържане на състоянието – рН = 5,0–7,6.
Структура и функции: Степен на обрастване с високи хигрофити	% проективно покритие на високи хигрофити	под 60%	Обрастване с високи хигрофити – <i>Typha angustifolia</i> , <i>T. latifolia</i> , <i>Phragmites australis</i> .	Поддържане на състоянието – проективното покритие на високите хигрофити следва да е под 60%.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Въз основа на събраната информация е необходима промяна в стандартния формуляр на защитената зона. Променени са минималната и максималната площ.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Cons.	Isol.	Glob.
P	1516	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>			p	600	34900	area	P	M	A	B	A	A

Забележка: промените са отбелязани в червено.

8. Цитирана литература

- Актуализиран план за управление на поддържан резерват „Сребърна“. 2016-2025 г. МОСВ.
- Баева, Г. 1988. Екологична характеристика на висшите растения и растителността на биосферния резерват „Сребърна“. Кандидатска дисертация. Институт по ботаника, БАН.
- Баева, Г. 1992. Флористичен състав на биосферния резерват „Сребърна“. – Год. Соф. Унив. „Св. Кл. Охридски“ Биол. фак., 2 Бот. 83: 27-38.
- Йорданов, Д. 1929. Бележки върху флората на България. – Изв. Бълг. бот. друж. 3: 65-74.
- Мешинев, Т. 2015. Алдрованда (*Aldrovanda vesiculosa* L.). – В: Пеев Д., Петрова А., Анчев М., Темнискова Д., Денчев Ц., Ганева А., Гусев Ч., Владимирова В. (ред.). Червена книга на Република България. Том 1. Растения и гъби. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, сс. 178.
- Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 20.10.2021.
- Петрова, А. 2009. *Aldrovanda vesiculosa*. В: Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.) Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София: 590-593.
- Adamec, L. 2018. Biological flora of Central Europe: *Aldrovanda vesiculosa* L. Perspectives in Plant Ecology, Evolution and Systematics 35: 8–21.
- Cross, A., Skates, L., Adamec, L., Hammond, C., Sheridan, P., Dixon, K. 2015. Freshwater Biology. © 2015 John Wiley & Sons Ltd, doi: 10.1111/fwb.12609
- European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm. Last visited on 18.09.2021.
- Meshinev, T. 2009. *Aldrovanda vesiculosa* L. – In: Petrova & Vladimirov (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., 15(1): 63-94.
- Traykov, I., Tosheva, A. 2020. Macrophyte reintroduction in a small sandpit lake after habitat restoration. Book of abstracts, 27-28. International Scientific Conference on Restoration of Conservation-Reliant Species and Habitats. 6-th November 2020, Sofia. Sofia University St. Kliment Ohridski, Faculty of Biology.

Автори на текста: Росен Цонев, Чавдар Гусев, Валери Георгиев, Соня Цонева

Безгръбначни животни

Природозащитни цели за 4056 *Anisus vorticulus*

1. Код и наименование на вида: 4056 *Anisus vorticulus* – Безкилна спиралина

2. Кратка характеристика на целевия обект

Малък вид сладководен охлюв с много тънкостенна, крехка и силно сплесната черупка със светлорозов цвят, равномерно изпъкнала от двете страни. Диаметърът на черупката достига до 5-7 mm, а височината ѝ е 0,7-0,8 mm. Навивките са 5-6, бавно нарастващи, закръглени, отгоре и отдолу изпъкнали. Последната навивка е 1,5 пъти по-широка от предпоследната и има тъп кил. Видът е калцифилен, обича чисти води с богата водна растителност и предпочита огрятите от слънцето литорални участъци на обитаваните от него водоеми. Може да издържа известно време на пресъхване на водоемите през лятото или замръзване през зимата.

Размножителният период е от март до ноември. Охлювите достигат полова зрялост при диаметър на черупката 3 mm. Един индивид отделя до 500 яйца (с размери 0,55 x 0,45 mm), които са групирани и обвити в пашкули (обикновено по 1-6 яйца в пашкул). Ювенилните охлювчета се излюпват след 10 дни при температура на водата 24°C и достигат 4 mm диаметър на черупката след три месеца. Те достигат максимални размери през юни, а през зимния период (от ноември до март) охлювите не нарастват. При благоприятни условия безкилната спиралина се размножава с много бързи темпове. Продължителността на живот е малко повече от 1 година, като обикновено охлювите умират през втората зима (Георгиев 2013, <http://www.animalbase.uni-goettingen.de/zooweb/servlet/AnimalBase/home/species?id=1878>

В България видът е рядък и е съобщаван само от езерата Сребърна и Шабла, блатото Аркутино, блата при с. Новоселци (гр. Елин Пелин), както и разливи на р. Искър до гр. София (последните 2 находища вече не съществуват) (Büttner 1928, Petrbock 1941, Дренски 1947, Angelov 2000, Георгиев 2013).

Безкилната спиралина (*Anisus vorticulus*) е с висок природозащитен статус: видът е включен в Червения списък на Международния съюз за опазване на природата и природните ресурси (**IUCN Red List**) в категорията почти застрашен (NT); защитен е от Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (**Habitats Directive**) - Приложение II и IV, и от Директива 2006/105/ЕО на Съвета - Приложение II и IV.

Характеристики на местообитанието. Среща се главно в стагнантни водоеми (стари блата и езера) с богата водна растителност (*Lemna trisulca*, *Hydrocharis*, *Ceratophyllum*) и високо съдържание на кислород и калций. Често се среща плуващ на повърхността на водата между лемната. По-рядко се среща във водоеми с бавно движение на водата (канални, реки, канавки). Обича чистите води и няма определени изисквания към характера на дънния субстрат, който може да е пясъчен, глинест или тинест. Не понася хипертрофични условия и е чувствителен към бързо движение на водата и разрушаването на бреговете на водоемите от добитъка. Установяван е от 0 до 500 m н.в., като преобладава в зоната до 50 m н.в. (Георгиев 2013, <http://www.animalbase.uni-goettingen.de/zooweb/servlet/AnimalBase/home/species?id=1878>).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 на Директивата за местообитанията през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.), състоянието на вида в Континенталния и Черноморския биогеографски региони е благоприятно (FV) по всички параметри. Видът не се среща в Алпийския биогеографски регион. При докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), оценката за състоянието на вида за Континенталния биогеографски регион не е

променена и то е благоприятно (FV) по всички параметри. За Черноморския биогеографски регион оценката за състоянието е променена от благоприятно (FV) в неизвестно (XX) по всички параметри. (Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/?period=5&group=Molluscs&country=BG®ion=>)

По проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", в общия доклад за целевия вид Безкилна спиралина (*Anisus vorticulus*) е посочено, че той фигурира в Стандартния формуляр за данни (СФ) на 1 защитена зона за местообитанията от мрежата Natura 2000 в България. Броят на зоните, в които целевият вид е регистриран в рамките на проекта е 2. Той е новоустановен в 1 зона и понастоящем фигурира в СФ на 2 защитени зони. Като основни заплахи за вида са посочени следните негативни фактори:

- Използване на биоциди, хормони и химикали в земеделието (A07) и в горското стопанство (B04);
- Замърсяване на повърхностни води от селскостопанските и горски дейности (H01.05) и от битова канализация и отпадъчни води (H01.08)
 - Канализиране и отклоняване на води (J02.03) (Източник на информацията: <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Invertebrates>)

4. Състояние на вида в защитена зона „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни (СФ) за защитена зона „Сребърна“, видът е рядък „R“, данните за вида в зоната са със средно качество „M“, оценката за популация е „A“ (между 15% и 100% от националната популация на вида), степента на опазване е „A“ (отлично съхранение), популацията е (почти) изолирана (оценка „A“), а общата оценка за стойността на зоната за съхраняването на вида е „A“ (отлична стойност). (Източник на информацията: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SPA/BG0000241/BG0000241_PS_16.pdf)

Species					Population in the site				Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	4056	<i>Anisus vorticulus</i>			p	76908	76908	i	R	M	A	A	A	A

5. Анализ на наличната информация

В рамките на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" за периода 2011-2012 г. в зоната са изследвани 6 трансекта от по 100 m и видът е установен в 2 находища, с общо 12 живи индивида. Средната стойност на обилието на вида в зоната е 0,02 ind./m² (200 ind./ha). Площта на ефективно заетите местообитания е 384,54 ha и напълно съвпада с общата площ на потенциалните местообитания е 384,54 ha Не са отчетени увредени местообитания по параметрите характер на дънния субстрат, строителство на хидротехнически съоръжения, замърсяване и антропогенно присъствие и поради това оценката за вида в зоната е благоприятно състояние (Източник на информацията:

специфичен доклад за вида в 33 „Сребърна“, публикуван на страницата на Информационната система на защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000).

Информация за вида в 33 „Сребърна“, базираща се на данни от проекти, осъществени след 2013 г.

По проект № 2601/30.07.2013 г. "Теренни проучвания на разпространение и численост на безгръбначни животни", финансиран от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), през м. септември 2014 г. е проведена експедиция по р. Дунав и прилежащите ѝ стоящи водоеми. В рамките на експедицията 33 "Сребърна" е изследвана в 1 участък (10 m трансект в литоралната зона на езерото при кея под музейната сграда), в който е установен 1 жив индивид на безкилната спиралина (0,1 ind./m² или 1000 ind./ha).

В рамките на проекта ESENIAS-TOOLS (Д-33-51/30.06.2015 г.), финансиран от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, програма BG03 „Биологично разнообразие и екосистеми“, през 2015 и 2016 г. са проведени няколко експедиции по р. Дунав и прилежащите ѝ стоящи водоеми. По време на една от тях, през м. юни 2016 г., в 33 „Сребърна“ е изследван 1 участък от зоната (10 m трансект при кея под музейната сграда), в който е регистрирано присъствието на голям брой малки охлюви от сем. Planorbidae, но безкилната спиралина не е установена.

По проект „Проучване и оценка на екологичното състояние на българския участък на р. Дунав в рамките на четвъртата международна програма Joint Danube Survey (JDS4) през 2019 г.“, финансиран от ПУДООС, са проведени 2 експедиции по р. Дунав. През м. юли 2019 г. 33 "Сребърна" е изследвана в 2 участъка (10 m трансекти): един трансект при кея под музея и 1 трансект в югоизточната част на езерото, под главния път за Силистра. В трансекта при кея са намерени 3 живи индивида от спиралината, а във втория трансект видът не е установен (средно обилие 0,15 ind./m² или 1500 ind./ha).

Данни от теренните изследвания през 2021 г.

През м. август 2021 г. беше проведено теренно проучване в 33 „Сребърна“ при сравнително ниско ниво на р. Дунав и подходящи условия за провеждането на изследвания. В езерото бяха проучени три 10 m трансекта: един трансект при кея под музея и 2 трансекта в югоизточната част на езерото, под главния път за Силистра. В трансекта при кея бяха намерени 4 живи индивида от спиралината, а в другите два трансекта видът не беше установен (средно обилие 0,13 ind./m² или 1300 ind./ha).

Най-общо резултатите от всички изследвания показват, че безкилната спиралина се среща в 33 „Сребърна“, но плътността на популацията ѝ е сравнително ниска - от 0,02 до 0,15 ind./m² (200-1500 ind./ha).

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Популация: Брой находища на вида в зоната	Брой квадрати 1x1 km с регистрация на индивиди или техни останки	Най-малко 2	Съгласно специфичния доклад, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000 видът е регистриран в 2 находища. При проведените изследвания през периода 2014-2021 г. не са регистрирани нови находища в зоната. Гук броят	Поддържане най-малко на 2 квадрата със срещане на вида в защитената зона.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			на находищата е дефиниран спрямо грид от 1x1 km, т.е. за находище считаме всеки линеен километър по течението на обитаван от вида лотичен или квадратен километър от лентичен воден обект.	
Популация: Плътност на популацията	Брой индивиди/m ² Реф. ст-ст: $Ab = 0,02 \text{ ind./m}^2$ (±0,01)	$Ab \geq 0,02$	Плътността се определя като средна стойност от пробовземанията на единица площ от дъното на водоем (m ²) и екстраполация върху нефрагментирана част от местообитанието.	Поддържане плътността на популацията в находищата на вида.
Местообитание: Обща площ на потенциалните местообитания в зоната	Хектар (ha)	Най-малко 384,54 ha	Съгласно специфичния доклад за вида в зоната, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 на МОСВ“, площта на потенциалните местообитания на вида е 384,54 ha.	Поддържане площта на потенциалните местообитания
Структура и функции на местообитанията: Цялост на местообитанието	Процент от местообитанията на вида	До 1% от местообитанията на вида са засегнати	Според доклада, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 на МОСВ“, обитаваните от вида местообитания не са увредени. За увреден участък ще считаме наличие на хидротехническо съоръжение или значителна промяна на брега и/или речното корито на един линеен километър по коритото или брега на обитаван от вида воден обект. Всяка промяна на брега се екстраполира като километър от местообитанието на вида, съотнесен към площта на местообитанието в този участък.	Поддържане състоянието по структура и функции на местообитанието по следните целеви показатели: 1) Фрагментация на местообитанията – над 99% от местообитанията не са фрагментирани, т.е., водните тела не са прекъснати/преградени с хидротехнически съоръжения. 2) Структура на местообитанията – над 99% от водните тела са в добро хидроморфологично състояние, т.е. брегът и дъното са в естествено

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
				състояние.
<p>Структура и функции на местообитанията: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)</p>	<p>П 5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ</p>	<p>0 По-висока или равна на 2 – Добро състояние/ Добър потенциал</p>	<p>РДВ използва екологичния статус на водните тела въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК) като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: 1 – Отлично; 2 – Добро; 3 – Умерено; 4 – Лошо; 5 – Много лошо.</p> <p>Според доклада, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 на МОСВ“, обитаваните от вида местообитания в зоната не са увредени по този параметър и те са оценени в благоприятно състояние.</p> <p>От друга страна съгласно ПУРБ 2016-2021 г., екологичното състояние на водата в ез. Сребърна е определено с (3) като „умерено“, което говори, че по този параметър оценката би трябвало да бъде по-скоро неблагоприятно-незадоволително.</p>	<p>П Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания за вида, до достигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние/Добър потенциал</p>

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

На този етап не се предлага промяна в СФ.

8. Цитирана литература

Георгиев, Д. 2013. Сладководните охлюви (Mollusca: Gastropoda) в България. – Дисертация, Пловдив: 420 с.

- Дренски, П. 1947. Състав и разпространение на сладководните Mollusca в България. Годишник на Софийския университет, Физико-математически факултет, 43, кн. 3, Естествена история: 33-54.
- Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 02.11.2021.
- Проект № 2601/30.07.2013 г. "Теренни проучвания на разпространение и численост на безгръбначни животни", финансиран от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС).
- Проект Д-33-51/30.06.2015 „Мрежата за инвазивни чужди видове в Югоизточна Европа – средство в подкрепа на управлението на чужди видове в България/East and South European Network for Invasive Alien Species – a tool to support the management of alien species in Bulgaria (ESENIA-S-TOOLS), финансиран от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2009–2014, програма BG03 „Биологично разнообразие и екосистеми“.
- Проект „Проучване и оценка на екологичното състояние на българския участък на р. Дунав в рамките на четвъртата международна програма Joint Danube Survey (JDS4) през 2019 г.“, финансиран от ПУДООС.
- Angelov, A. 2000. Catalogus faunae bulgaricae. 4. Mollusca: Gastropoda et Bivalvia aquae dulcis. Sofia, Pensoft, 57 pp.
- Büttner, K. 1928. Beitrag zur Molluskenfauna Bulgariens. Jahresbericht des Vereins für Naturkunde zu Zwickau, 1926/1928: 12-20.
- European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/?period=5&group=Molluscs&country=BG®ion=>. Last visited on 01.11.2021.
- Petrbok J. 1941. Posttertiaria nonmarina mollusca bulgarica. Věstník Královské České Společnosti Nauk. Třída matemat.-přirodověd. Ročník: 1-39.

Автор: Милчо Тодоров

Природозащитни цели за 1088 *Cerambyx cerdo*

1. Код и наименование на вида: 1088 *Cerambyx cerdo* – Голям сечко

2. Кратка характеристика на целевия обект

Големият сечко е сапроксилен вид, който обикновено се развива в мъртвата дървесината на стари дъбови дървета и други широколистни видове като кестени, бреза, върба, ясен, бряст, орех, лешник, рожков, бук, габър и др. Обикновено избира стари, гниещи дървета, като дъбове над 100 години с диаметър над 40 cm.

Големият сечко е един от най-едрите бръмбари в България. Достига до 54 mm дължина. Окраската му е кафяво черна, с просветления в края на надкрилията (елитрите). Тялото е относително тънко, с много дълги антени. При мъжките индивиди антените са по-дълги от самото тяло. Развитието на големия сечко отнема от 3 до 5 години. Женските отлагат до 300 яйца (май – юни) в части с мъртва дървесина на много стари живи дървета (обикновено в наранявания на стъблото или клоните). Ларвите се излюпват след около 10 дни. Ларвите от последния стадии правят ход в дървесината, който се отваря навън, в основата му има камера, където имагинират, като възрастните остават да презимуват в нея. Възрастните се появяват май-юни месец, копулират след няколко дни и живеят 3-5 седмици.

Възрастните бръмбари са „слаби летци“ и рядко прелитат на повече от 500 m от тяхното дърво. Активни са привечер и могат да се видят летящи бавно на около 4-5 m височина. Възрастните са активни предимно привечер или през ранните часове на нощта. Понякога могат да бъдат забелязани активни през деня, през следобедните часове (Buse et al. 2008, Müller 1950).

Колонизираните дървета могат да бъдат идентифицирани по видими дупки, направени от ларвите на ствола или дебели клони (Müller 2001). Тези дупки могат да съществуват в продължение на много години или дори десетилетия; типични признаци за скорошна активност са дървеното „брашно“ и свежите дупки с червено оцветени вътрешни страни (Buse et al. 2007).

В България се среща предимно в северната и източните части на страната (поречието на р. Дунав, Лудогорието, Черноморското крайбрежие, Странджа), от където са и повечето находки. Установен е още в Малешевска планина, Западни Родопи и др. В северна България се среща от 0 до 700 m, в южна България – от 0 до 800 m, а в района на Славянка – докъм 900 m надморска височина.

Cerambyx cerdo е включен в Приложения II и IV на Директива 92/43/ЕИО, заради стесняването на ареала на разпространението му. Видът не е включен в Червената книга на България (2011 г.).

Характеристики на местообитанието. У нас е известен от широколистни гори (ясен (*Fraxinus*), бряст (*Ulmus*), върба (*Salix*) и много по-рядко кестен (*Castanea sativa*), бук (*Fagus sylvatica*) и бреза (*Betula*), като има изразено предпочитание към дъбовите (*Quercus* sp.). Както ларвата, така и възрастното са свързани с наличието на стари, загиващи, но все още живи дървета, като предпочитат такива, които са добре огрети от слънцето (Buse et al. 2007). Проучванията върху изискванията на *C. cerdo* към местообитанията показват, че дебелината на кората на дърветата е един от най-значимите индикатори за присъствието на вида и увеличаването на възрастта и диаметъра на дъбовите дървета подобрява вероятността за появата му. Виталността на ствола и отвореността на местообитанията изглежда са други важни индикатори за присъствието на този бръмбар (Buse et al. 2007).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 на Директива за местообитанията през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.), състоянието на вида в Алпийския и Черноморския биогеографски региони е благоприятно (FV) по всички параметри, докато в Континенталния регион параметрите перспективи и обща оценка са неблагоприятни-незадоволителни (U1). Впоследствие, при докладването по същата директива през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), състоянието по всички параметри е променено на благоприятно. Заплахите и въздействията върху вида основно са: използване на химикали за растителна защита в горското стопанство, пожари, както и премахване на мъртви и умиращи дървета.

Видът е записан в Стандартните формуляри за данни на 152 зони.

4. Състояние на вида в защитена зона „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни (СФ) за защитена зона Сребърна данните за вида в зоната са с лошо качество (DD), степента на опазване е „С“ (средно съхранение), популацията е неизоллирана (оценка „С“), а общото състояние е „С“ (средна стойност).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	1088	<i>Cerambyx cerdo</i>			p				R	DD	C	C	C	C

5. Анализ на наличната информация

Съгласно специфичния доклад за вида в зоната, изготвен по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, потенциалните му местообитания са предимно гори, заемащи площ от 104.52 ha, но няма регистрирани находки. Зоната е слабо пригодна за този вид, но намирането му е възможно и са необходими допълнителни проучвания.

Параметрите за популация и местообитание и техните целеви стойности, са съобразени и съвместими с досега определените в Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България¹, Методиката за определяне на природозащитното състоянието на видовете², както и Методиките за оценка на състоянието и мониторинг на вида (Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие)³. Предлаганите промени са с цел да бъдат по-добре отразени екологичните изисквания на даден вид, както и да бъде получена по-адекватна оценка за промените в неговото състояние и свързаните с това мерки и специфични цели в зоните.

Предложената в предоставения от МОСВ доклад „Специфични цели за защитена зона за местообитанията BG0000366 „Кресна - Илинденци“ популационна единица „Брой заселени дървета в площта на подходящите местообитания на вида“ макар и изпълнима и използвана за докладване в други държавни, смятаме за неподходяща за територията на България. Причините за това са комплексни, но най-важните са:

1. Оценката на този параметър изисква високо ниво на експертиза за коректно определяне на биотопните и залесени дървета, съчетано със значително теренно усилие. Това би било пречка при въвеждане на неспециалисти (гражданска наука, горски стопанства, структурите на МОСВ по места и тн.) в мониторинговите дейности;

2. Оценката на „брой дървета“ макар и използвана и разрешена за докладване, е помощна и насочваща за определяне на местата за мониторинг, поставяне на капани и провеждане на трансекти и в никакъв случай не се препоръчва като основна за оценка на популацията на *Cerambyx cerdo*. В същото време, тя не предоставя достатъчна устойчивост на изследването, тъй като деградационните промени в обитаваните дървета могат да бъдат относително бързи и те да загубят своята стойност като индикативен обект само в рамките на няколко години (De Zan et al. 2017).

Поради това, като по-адекватна и отговаряща на досегашните практики за събиране и анализ на данни в България предлагаме мерната единица на параметъра за състояние на популацията да е „Брой квадрати с размер 1x1 km, с доказано присъствие на вида“. Минималният и максималният размер на популацията отговаря на известния брой квадрати, в които видът е регистриран.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели на опазване
Популация: Пространствен обхват на популацията на вида	Брой квадрати с размер 1x1 km, с доказано присъствие на вида - живи	Неизвестна	Видът не е установен в зоната.	Междинна цел: Да се установи пространствения обхват на популацията,

¹ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

² <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Invertebrates>

³ <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/biezghrbnachni-zhivotni>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели на опазване
	индивиди или останки от възрастни индивиди, доказано обитавани дървета в потенциалните местообитания за вида			чрез провеждане на теренни проучвания, до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на потенциалните местообитания за вида в защитената зона	ha	Най-малко 104.52 ha		Поддържане на площта на потенциалните местообитания на вида в размер на най-малко 104.52 ha
Местообитание на вида: Брой биотопни дъбови дървета	Брой биотопни дъбови дървета, с дебелина на ствола най-малко 40 cm (или по-стари от 100 г.) за хектар от потенциалните местообитания на вида	Най-малко 1 биотопно дърво, с дебелина на ствола най-малко 40 cm (или по-стари от 100 г.) за всеки хектар от потенциалните местообитания на вида	<p>Екологията на вида предполага разстоянието между две заселени/подходящи за заселване дървета да бъде не повече от 300 m. В този контекст за оптимално за вида приемаме наличие на поне 1 биотопно дъбово дърво, отговарящо на тези изисквания, на хектар от потенциалните местообитания на вида.</p> <p>В информацията в лесоустройствените проекти, липсват данни по този параметър. По тази причина не може да бъде установена настоящата стойност по този параметър. Тя би могла да бъде определена само след допълнителни, целенасочени теренни проучвания в зоната. Поради тази причина е формулирана междинна цел по този параметър за вида, в зоната.</p>	Междинна цел: Да се установи броя на биотопните дървета, с дебелина на ствола най-малко 40 cm (или по-стари от 100 г.), за всеки хектар от потенциалните местообитания на вида, чрез провеждане на теренни проучвания до 2025 г.
Местообитание на вида: Пространствена връзка между заселените/подходящите за заселване дървета на вида	Разстояние между две заселени/подходящи за заселване от вида, дървета	Не повече от 300 m	<p>Съгласно екологията на вида, разстоянието между две заселени/подходящи за заселване от вида дървета следва да е най-много 300 m. Това би осигурило жизнеспособност на популацията на вида в зоната.</p> <p>В информацията в лесоустройствените проекти</p>	Междинна цел: Да се установи разстоянието между две заселени/подходящи за заселване от вида дървета, в потенциалните му

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели на опазване
			липсват данни за местоположението на биотопните дървета, отговарящи на екологичните изисквания на вида. По тази причина не може да бъде установена настоящата стойност по този параметър. Тя би могла да бъде определена само след допълнителни, целенасочени теренни проучвания в зоната. Поради тази причина е формулирана междинна цел по този параметър за вида, в зоната.	местообитания, чрез провеждане на теренни проучвания до 2025 г.

7. Необходимост от промени в СФ за защитената зона

Предложените промени в СФ не се дължат на промени в реалното състояние на вида в защитената зона, а са в резултат на предложената промяна на единицата за оценка на популацията (виж т.5).

Предложените промени са маркирани в червено.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	1088	<i>Cerambyx cerdo</i>			p			grid 1x1 km	R	DD	C	C	C	C

8. Цитирана литература

- Buse, J., Ranius, T., Assmann, T. (2008). An endangered longhorn beetle associated with old oaks and its possible role as an ecosystem engineer. *Conservation Biology*, 22(2): 329-337.
- Buse, J., Schröder, B., Assmann, T. (2007). Modelling habitat and spatial distribution of an endangered longhorn beetle—a case study for saproxylic insect conservation. *Biological Conservation*, 137(3): 372-381.
- De Zan, L.R., Bardiani, M., Antonini, G., Campanaro, A., Chiari, S., Mancini, E., Maura, M., Sabatelli, S., Solano, E., Zauli, A., Peverieri, G.S. (2017). Guidelines for the monitoring of *Cerambyx cerdo*. *Nature Conservation*, 20: 129-164.
- Müller, G. (1950). I coleotteri della Venezia Giulia, Vol. II Coleoptera Phytophaga (Cerambycidae, Chrysomelidae, Bruchidae). Centro Sperimentale Agrario e Forestale Trieste, pubblicazione n. 4 (1949–1953). La Editoriale Libreria, Trieste, Italy, 685 pp.
- Müller, T. (2001). Heldbock (*Cerambyx cerdo*). *Angewandte Landschaftsökologie*, 42: 287–295.

Автор: Ростислав Бекчиев

Природозащитни цели за 4045 *Coenagrion ornatum*

1. Код и наименование на вида: 4045 *Coenagrion ornatum* – Ценагрион

2. Кратка характеристика на целевия обект

Комбинацията от следните белези разграничава вида от другите видове водни кончета разпространени в България: еднакви по форма предно и задно крило и размах на крилата под 45 mm; птеростигмата на крилата къса (дълга колкото широка); дължината на тялото под 35 mm; петната на главата зад очите с назъбен заден ръб; мъжките индивиди със синьо коремче, с черно напетняване, с характерно черно петно на втория абдоминален тергит и с къси и заоблени дорзални анални придатъци; женските индивиди с тъмна задна част на главата около тилния отвор и широка синя основа на всеки сегмент и черно напетняване в останалата част на сегмента. Ларвата е практически неразличима по морфологични белези от другите видове на родовете *Coenagrion* и *Cercion* (Gerken & Sternberg, 1999) и регистрирането и за в услуга на картиране и определяне на ПС на вида е нецелесъобразно. Възрастната форма е морфологично близка и често смесвана с видовете *Platycnemis pennipes* /възрастните мъжки са много близки по оцветяването на коремчето до възрастните женски на този вид, но последният има широки, листовидни задни тибии/, *Coenagrion hastulatum* и *Coenagrion lunulatum* /където разликите са във формата на черните петна на втория и третия тергити/. Видът обитава бавнотечащи водоеми. Ларвата му е лимнофилна, фитофилна и се среща в обраслите с подводна плаваща растителност постоянни водоеми. Предпочита места във водоеми, където става втока и оттока на водата с ширина до 2 m и дълбочина до 1 m. Възрастната форма предпочита слънчеви участъци с буйна водна и крайбрежна растителност. Сравнително чест вид в низинните и хълмисти райони на България. Общото му разпространение обхваща Централна и Югоизточна Европа (Dijkstra & Lewington, 2006) и на изток достига до Ирак. Засенчването, като резултат от обрастване с дървесна и храстова растителност и особено обрастването на брега и коритото с тръстика са основни отрицателно действащи фактори (Waldhauser & Mikát 2010). Възрастните индивиди са силно уседнали, като средно се придвижват около 11 метра за целия си живот (Tichanek & Tropek 2016). Това позволява сравнително точно регистриране на популационната плътност по трансект в началото на периода на активност (предимно през юни).

Coenagrion ornatum е включен в Приложение 2 на Директива за местообитанията, поради силното намаляване на популациите му в Европа през XX век. Видът не е включен в Червената книга на България (2011 г.).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладванията по Директива за местообитанията през 2013 г., състоянието на вида е благоприятно по всички параметри (FV) във всички биогеографски региони. При докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), състоянието е запазено, с изключение на параметър популация за Алпийския регион, който е докладван в неизвестно състояние. Като обща заплаха посочен бариерният ефект.

Видът е записан в Стандартните формуляри за данни на 40 зони.

4. Състояние на вида в защитена зона „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни (СФ) за защитена зона „Сребърна“, видът е рядък „R“, данните за вида в зоната са с добро качество „G“, оценката за популация е „D“ - незначителна (поради много ниската стойност на съотношението между размера на популацията на обекта и популацията на територията на страната – по-малко от 0,1%: (0,036). По неактуализирани данни за оценката на мясното степеня на опазване е „A“

(отлично съхранение), популацията е изолирана (оценка „А“) и общата оценка е „А“. Видът е в благоприятно състояние в зоната.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	4045	<i>Coenagrion ornatum</i>			p	1	1	localities	R	G	C	A	A	A

5. Анализ на наличната информация

Видът не е регистриран в зоната с конкретни находища, въпреки достатъчно големия брой подходящи местообитания за него.

Потенциалните местообитания на вида са оценени на 194,41 ha (специфичен доклад за вида в защитената зона, публикуван на страницата на Информационната система на защитените зони от екологичната мрежа Natura 2000), което считаме за обзорно отразяващо разпространението на вида.

Параметрите за ценагриона и техните целеви стойности, определени в Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България, Методиката за определяне на природозащитното състоянието на видовете, както и Методиките за оценка на състоянието и мониторинг на вида (Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие), не позволяват да се формулират специфични цели за вида, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания и недостатъчна проученост на микрохобитатните предпочитания при ларвалната форма на вида на регионално ниво и като цяло.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Специфичните цели за вида в защитената зона са формулирани на базата на анализ на екологията на вида (виж цитираната литература).

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Пространствен обхват на популацията	Брой клетки от грид 1x1 km с доказано присъствие на вида	неизвестен	Целевата стойност следва да представлява сумата на всички уникални квадрати от UTM грид с резолюция 1x1 км, в които видът е установяван поне веднъж. В рамките на зоната видът не е регистриран. За повишаване на информацията за вида в зоната е важно да се проведат допълнителни теренни проучвания, поради което е формулирана междинна цел.	Междинна цел: Да се установи пространствения обхват на популацията в южната част на зоната, чрез провеждане на теренни проучвания, до 2025 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Относителна плътност на популацията	Брой индивиди на 100 метров трансект	Неизвестна	<p>Според доклада, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 на МОСВ“, обилието на вида е изчислена на 0,01 – индекс, основан на базата на брой уловени или наблюдавани екземпляри за един час обследване на трансект от брега на водоем. Липсват референтни стойности за обилие на национално ниво.</p> <p>Съгласно Методиката за мониторинг на вида (Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие), мониторингът се извършва с трансектен метод. Съгласно същата методика, референтна стойност за популация се изчислява в индивиди/km², но за зоната не е изчислена, поради липса на данни.</p> <p>И двата подхода за набирание на данни за относителната плътност на популацията показват недостатъчно добри резултати, предвид малкия обем на набраните данни. По-целесъобразно е мерната единица за параметъра да бъде брой индивиди / 100 m линеен участък от брега на реката.</p> <p>До момента не са налице данни за определяне на целевата стойност на параметъра, както и на настоящата му стойност в защитената зона. По тази причина е предвидена междинна цел.</p>	Междинна цел: Да се установи целевата и настоящата относителна плътност на популацията на вида в защитената зона чрез провеждане на теренни проучвания до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на потенциалните местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 194 ha	Според доклада, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 на МОСВ“, Потенциалните местообитания на вида са оценени на 194.41 ha (специфичен доклад за вида в защитената зона, публикуван на страницата на Информационната система на	<p>Поддържане на площта на потенциалните местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 194 ha.</p> <p>Междинна цел: да се прецизира площта на местообитанията на</p>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			защитените зони от екологичната мрежа Natura 2000), което считаме за поточно отразяващо разпространението на вида. С цел прецизиране площта на местообитанията на вида е формулирана междинна цел.	вида на основата на теренни изследвания до 2025 г.
Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида – покритие на брега на водното тяло с дървесна растителност	% от дължината на брега или леглото на водното тяло, покрита с дървесна растителност или обрасла с тръстика	Най-много 30%	Видът предпочита открити и огрени от слънце местообитания.	Поддържане на не повече от 30% от дължината на брега на водното тяло, да е покрита с дървесна растителност.
Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида – хидроморфологично състояние на водните тела	Наличие/ Отсъствие на морфологични промени	Поне 95% от местообитанието на вида е с естествено структурни ран субстрат	Морфологични промени в речното корито, са промени, които могат да доведат до вкопаване на речното корито, промяна в речния субстрат и деструкция на местообитанията на вида. Не са налице и данни за подобни изменения от мониторинга по РДВ на МОСВ. В този контекст състоянието по този параметър е благоприятно.	Поддържане на поне 95 % от речните участъци в местообитанието на вида да са с естествено структуриран субстрат

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Предложените промени в СФ не се дължат на промени в реалното състояние на вида в защитената зона, а са в резултат предложената промяна на единицата за оценка на популацията (виж т. 5), както и на неизвестното състояние по този параметър.

Предложените промени са маркирани в червено.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	4045	<i>Coenagrion ornatum</i>			p	-	-	grid 1x1 km	R	G	C	A	A	A

8. Цитирана литература

- Dijkstra, K.-D., Lewington, R. 2006. Field Guide to the Dragonflies of Britain and Europe. British Wildlife Publishing; 1-320.
- Gerken, B., Sternberg, K. 1999. Die Exuvien europäischer Libellen (Insecta: Odonata). Höxter. Jena: i-vi & 1-354.
- Tichanek, F., Tropek, R. 2016. Sex-specific spatial patterns in the threatened damselfly *Coenagrion ornatum*: implications for the species' conservation and monitoring. Journal of Insect Conservation, 20: 1107-1112.
- Waldhauser, M., Mikát, M. 2010. New records of *Coenagrion ornatum* in the Czech Republic (Odonata: coenagrionidae). Libellula, 29, (1/2): 29-46.

Автор: Тошко Любомиров

Природозащитни цели за 1083 *Lucanus cervus*

1. Код и наименование на вида: 1083 *Lucanus cervus* – Еленов рогач

2. Кратка характеристика на целевия обект

Еленовият рогач е едно от най-добре познатите на широката аудитория видове насекоми. Политипичен вид, чиито популации се срещат в Европа, Турция, Сирия, Ливан и Израел. Обитава най-често покрайнините (екотона) на просветлени широколистни и смесени гори.

Еленовият рогач е най-едрият бръмбар в България, достигайки до 90 mm дължина. Има добре изразен полов диморфизъм – мъжките имат по-големи размери, широка глава, силно развити и удължени горни челюсти. Мъжките индивиди водят борби за надмощие с помощта на силно развитите си челюсти при намиране на женска. Ларвата се развива обикновено 5-6 (максимално до 8) години в гнила дървесина на дънери, пънове и корени. Възрастните бръмбари най-често се наблюдават през ранното лято. Те са активни привечер и в ранните часове на нощта като летят и могат да се видят често привлечени от различни източници на светлина.

Бръмбърът-рогач обитава широколистни гори от низините докъм 1000 m н.в., рядко по-високо в южните части на България. Ларвите се развиват в гниеща дървесина на нивото на почвата (често в контакт с нея) (в паднали дънери или коренища на мъртви дървета) от разнообразни видове дървета от родовете *Quercus*, *Fagus*, *Salix*, *Populus*, *Tilia*, *Aesculus*, *Ulmus*, *Pyrus*, *Prunus*, *Fraxinus* и дори *Castanea*, *Alnus* и *Pinus* (Bardiani et al. 2017). Ларвите се хранят с разлагащата се дървесина на дървото. Хранителните качества на различните дървесни видове изглежда играят някаква роля при избора, въпреки че може би решаващ е стадият на разпадане на дървесината чрез подготвящото действие на гъбите (доколко от значение е и видът на гъбата все още е неизвестно). Възрастните имагинират обикновено през май и се срещат до септември, в зависимост от надморската височина и географската ширина. Възрастните са най-активни при здрач, като в пика на размножаването мъжките летят масово през нощта (обикновено през юни). След копулацията, женските дълбаят дълги галерии в земята близо до подходящ хранителен източник (мъртва дървесина) (Harvey et al. 2011). След снасянето на яйцата женските умират (Franciscolo 1997). Развитието на ларвата е между 3 и 6 години, обикновено 4 (Harvey et al. 2011), след което какавидирането става в почвата. Продължителността на живот на възрастните е между 2 и 3 месеца (Harvey et al. 2011). Видът като цяло е способен и склонен да лети. Според Bardiani et al. (2017), възрастните обитават територия с площ 7600-14500 m² за мъжките и 3500-9500 m² за женските, а

площта на сърцевинните участъци е 3400 (женски) – 3850 (мъжки) m². Така, възрастните екземпляри има най-голяма вероятност да се придвижват в кръг с диаметър средно 68 метра.

Според Kuźmiński et al. (2020) в Централна Европа (Полша), бръмбарът рогач предпочита обширни горски комплекси с гъста гора и значителен дял на дъбови дървета над 80 години. Според същите автори, опазването на вида трябва да се фокусира върху стари дъбови гори, в които не се премахва мъртвата дървесина. В други изследвания, се показва че този вид не е толкова силно привързан към дъбовите гори и тяхната възраст, а по-скоро са важни количествата мъртва дървесина, съотношението между горски и открити площи, температурата и влажността в даден регион (Méndez et al. 2017).

Lucanus cervus е включен в Приложения II и IV на Директива 92/43/ЕИО. Видът не е включен в Червената книга на България (2011 г.).

Характеристики на местообитанието: Бръмбарът рогач (еленов рогач) е широко разпространен в цялата страна докъм 1000-1400 m н.в. Обитава най-често просветлени широколистни и смесени гори с участие на дъб (*Quercus*), липа (*Tilia*), бук (*Fagus*), върба (*Salix*), топола (*Populus*). Видът е донякъде зависим от гори от стари дървета с възможно най-голям дял мъртви дървета, предимно пънове (с диаметър > 40 см).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 на Директива за местообитанията през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.), състоянието на вида е благоприятно по всички параметри (FV) във всички биогеографски региони. При докладването по същата директива през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), състоянието единствено по параметър популация за алпийския район е променен на неизвестен. Посочени са следните по-значими заплахи за вида: използване на пестициди, пожари, сечи и изнасяне на мъртвата дървесина.

Видът е записан в Стандартните формуляри за данни на 172 зони.

4. Състояние на вида в защитена зона „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни (СФ) за защитена зона Сребърна, данните за вида в зоната са със средно качество, степента на опазване е „С“ (средно съхранение), популацията е неизолирана (оценка „В“), а общото състояние е „В“ (добро).

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	1083	<i>Lucanus cervus</i>			p	42878	84349	i	R	M	C	B	C	B

5. Анализ на наличната информация

До момента видът е установен в двадесет и пет находища в зоната (две от тях са нови - 44.104926°, 27.086005°; 44.106547°, 27.084363°) а определената в СФ численост на вида е между 42878 и 84349 броя. Съгласно специфичния доклад за вида в защитената зона площта на потенциалните му местообитания е 290.22 ha. Посочената площ е определена като покрайнините (екотоните) на просветлени широколистни и смесени гори.

Параметрите за популация и местообитание и техните целеви стойности, са съобразени и съвместими с досега определените в Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България⁴, Методиката за определяне на природозащитното състоянието на видовете⁵, както и Методиките за оценка на състоянието и мониторинг на вида (Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие)⁶. Предлаганите промени са с цел да бъдат по-добре отразени екологичните изисквания на даден вид, както и да бъде получена по-адекватна оценка за промените в неговото състояние и свързаните с това мерки и специфични цели в зоните.

Специфичните цели за вида в защитената зона са формулирани на базата на задълбочен анализ на екологията на вида и направени научни изследвания в Европа (виж цитираната литература). Параметрите и специфичните цели са представени в таблицата по-долу.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Пространствен обхват на популацията на вида	Брой квадрати с размер 1x1 km, с доказано присъствие на вида - живи индивиди или останки от възрастни индивиди, доказано обитавани дървета в подходящите местообитания за вида	Минимум 3	Присъствието на вида е доказано само в 3 квадрата (специфичен доклад за вида, публикуван на интернет страницата на Информационната система за защитените зони в екологичната мрежа Natura 2000) и настоящото проучване.	Поддържане на популацията в 3 квадрата с размер 1x1 km, с доказано присъствие на вида. Междинна цел: Да се установи пространствения обхват на популацията, чрез провеждане на теренни проучвания, до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на потенциалните местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 290.22 ha		Поддържане на площта на потенциалните местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 290.22 ha
Местообитание на вида: Наличие на биотопни дървета в потенциалните местообитания на вида	Брой / ha	Най-малко 2 биотопни дървета на хектар в потенциалните местообитания на вида.	Целевата стойност на показателя е съобразена с екологичните изисквания на вида. Видът като цяло е способен и склонен да лети, което резултира във възможността за	Междинна цел: Да се определи броя на биотопните дървета на хектар в потенциалните местообитания на вида в защитената зона чрез теренни проучвания, до 2025 г.

⁴ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

⁵ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Invertebrates>

⁶ <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/biezghrbnachni-zhivotni>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			<p>активно търсене на места за хранене. Площта на сърцевинните участъци е 3400 (женски) – 3850 (мъжки) m². Така, възрастните екземпляри се придвижват с най-голяма вероятност в кръг с диаметър средно 68 метра. Предвид възрастовата структура (основно млади тополи, върба и по-рядко дъб и габър) не се посочва определена възраст на биотопните дървета. Такава трябва да бъде установена при провеждане на мониторинговите проучвания.</p> <p>Липсват данни за броя на биотопните дървета на хектар в потенциалните местообитания на вида в защитената зона. В тази връзка е определена междинна цел.</p>	
<p>Местообитание на вида: Количество мъртва дървесина в потенциалните местообитания на вида</p>	<p>Брой мъртви дървета на хектар, с дебелина над 40 cm в потенциалните местообитания на вида</p>	<p>Най-малко 4 броя мъртви дървета на хектар, с дебелина над 40 cm в потенциалните местообитания на вида</p>	<p>Целевата стойност на показателя е съобразена с екологичните изисквания на вида. Ларвите се развиват в гниеща дървесина на нивото на почвата (често в контакт с нея) (в паднали дънери или коренища на мъртви дървета).</p> <p>Липсват данни за броя на мъртвите дървета на хектар с дебелина над 40 cm в потенциалните местообитания на вида в защитената зона. По данни за горските местообитания на дъба, количеството на мъртвата дървесина е</p>	<p>Установяване на количеството мъртви дървета на хектар. Запазване на възрастовата структура на горските масиви в зоната и осигуряване на плавен преход между насажденията.</p>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			много ниско. Това предопределя необходимостта от подобряване на състоянието на вида по този параметър.	

7. Необходимост от промени в СФ за защитената зона

Необходима е промяна в СФ. Промяната се налага поради необходимостта да се промени единицата за популация. Предложените промени в СФ не се дължат на промени в реалното състояние на вида в защитената зона, а са в резултат предложената промяна на единицата за оценка на популацията и доказаното му присъствие в зоната (виж т. 5).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	1083	<i>Lucanus cervus</i>				3	3	grid 1x1 km	R	M	C	B	C	B

8. Цитирана литература

- Bardiani, M., Chiari, S., Maurizi, E., Tini, M., Toni, I., Zauli, A., Campanaro, A., Carpaneto, G.M., Audisio, P. (2017). Guidelines for the monitoring of *Lucanus cervus*. In: Carpaneto, G.M., Audisio, P., Bologna, M.A., Roversi, P.F., Mason, F. (Eds)/ Guidelines for the Monitoring of the Saproxyllic Beetles protected in Europe. Nature Conservation 20: 37–78.
- Franciscolo, M.E. (1997). Coleoptera Lucanidae. Fauna d'Italia, XXXV. Calderini, Bologna, 228 pp.
- Harvey, D.J., Gange, A.C., Hawes, C.J., Rink, M., Abdehalden, M., Al-Fulaij, N., Asp, T., Ballerio, A., Bartolozzi, L., Brustel, H., Cammaerts, R., Carpaneto, G.M., Cederberg, B., Chobot, K., Cianferoni, F., Drumont, A., Ellwanger, G., Ferreira, S., Grosso-Silva, J., Gueorguiev, B., Harvey, W., Hendriks, P., Istrate, P., Jansson, N., Jelaska, L., Jendek, E., Jovic, M., Kervyn, T., Krenn, H., Kretschmer, K., Legakis, A., Lelo, S., Moretti, M., Merkl, O., Mader, D., Palma, R., Neculiseanu, Z., Rabitsch, W., Rodriguez, S., Smit, J., Smith, M., Sprecher-Uebersax, E., Telnov, D., Thomaes, A., Thomsen, P., Tykarski, P., Vrezec, A., Werner, S., Zach, P. (2011). Bionomics and distribution of the stag beetle, *Lucanus cervus* (L) across Europe. Insect Conservation and Diversity 4: 23–38.
- Kuźmiński, R., Chrzanowski, A., Mazur, A., Rutkowski, P., Gwiazdowicz, D.J. (2020). Distribution and habitat preferences of the stag beetle *Lucanus cervus* (L.) in forested areas of Poland. Scientific reports, 10(1): 1-11.
- Méndez, M., de Jaime, C., Alcántara, M.A. (2017). Habitat description and interannual variation in abundance and phenology of the endangered beetle *Lucanus cervus* L. (Coleoptera) using citizen science monitoring. Journal of Insect Conservation, 21: 907–915.

Природозащитни цели за 1060 *Lycaena dispar*

1. Код и наименование на вида: 1060 *Lycaena dispar* – Лицена

2. Кратка характеристика на целевия обект

Дребна (25–40 mm с разперени крила) дневна пеперуда от семейство *Lycaenidae*. Отгоре предните крила при мъжките са огнено червени, с тънък черен кант и малки черни петна в дискалната област. Женските са с допълнително петно в средата на дискалната клетка и с постмедиална ивица от тъмни черни петна. Отдолу и двата пола са с бледо оранжеви предни крила, с множество черни точки и сивкаво-синя широка ивица маргинално. Отдолу задните крила са сивкаво-сини, с множество черни точки и с широка бледо оранжева ивица разположена маргинално. Може да се сбърка с редица други видове от род *Lycaena*. Ларвите се хранят с различни видове лапад (*Rumex*) (Tolman & Lewington 1997), основно *Rumex hydrolapathum* (блатен лапад), *Rumex crispus* (къдраволист или обикновен лапад), *Rumex aquaticus* (воден лапад). Има две поколения в периода от май до септември. Пеперудите летят от май до септември, като всяко поколение лети 4–6 седмици. Обикновено плътността на популациите е твърде ниска (0,25–10 индивида на хектар), поради което регистрирането на вида може да е проблематично. Проучвания показват, че е възможна регистрация на вида по снесените яйца по повърхността на листата на видове лапад (Fartmann et al. 2001; Strausz et al. 2012). Видът е силно подвижен и може да мигрира с километри в търсене на подходящо местообитание. Активен през деня, като мъжките обикновено са уседнали и защитават територия с радиус от около 20 m. Яйцата са светло-сиви, с 6 или 7 бразди във форма на звезда, кръгли, леко сплеснати с вдлъбнатина в средата и около 0,6 mm в диаметър.

Lycaena dispar е включен в Приложения II и IV на Директива 92/43/ЕИО, заради стесняването на ареала на разпространението му. Въпреки че популациите му в Северозападна Европа намаляват, в Централна и Североизточна Европа видът разширява разпространението си и е изваден от някои червени списъци, в които е присъствал преди това. Видът не е включен в Червената книга на България (2011 г.). Карта на разпространението на вида в България е представена в „Атлас на разпространението на пеперудите в България“ (*Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea*)“ (Abadjiev 2001).

Характеристики на местообитанието: Видът е широко разпространен в страната, в низините и предпланините докъм 1000 m надморска височина. Предпочита припечни влажни местообитания (влажни ливади) на плътна почва, предимно в низините, обрасли с естествена ливадна растителност с участие на лапад (*Rumex* spp.). Според Strausz et al. (2012) видът може да обитава и фрагментирани местообитания в суб-урбанизираните територии, като за съществуването му е нужно поддържането на определени участъци с незасегната растителност. Влияния, които променят целостта на растителната покривка (коситба, интензивна паша, пожари) имат силно отрицателен ефект върху популацията. Поради тази причина се препоръчва екстензивната паша, като най-подходяща форма за управление на тези местообитания, доколкото пашуващите животни избягват лапада, тъй като той е горчив и не ги привлича.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 на Директива за местообитанията през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.), състоянието на вида е благоприятно по всички параметри (FV) и в трите биогеографски региона на разпространение. Впоследствие, при докладването по същата директива през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), състоянието по параметри ареал, популация и обща оценка за Алпийския и Черноморския регион е променен на неизвестен, а за Континенталния регион – оценката за перспективи е променена в неизвестна. Заплахите и въздействията върху вида основно са: използване на инсектициди, пожари, застрояване или увреждане на тревни и храстови площи.

Видът е записан в Стандартните формуляри за данни на 57 зони.

4. Състояние на вида в защитена зона „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни (СФ) за защитена зона „Сребърна“, данните за вида в зоната са със средно качество, оценката за популация е до 2% от националната популация на вида, степента на опазване е „А“ (отлично съхранение), популацията е частично изолирана (оценка „В“), а общото оценка е „А“ (отлична).

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	1060	<i>Lycaena dispar</i>			p	3509	7018	i	R	M	C	A	B	A

5. Анализ на наличната информация

При осъществени теренни проучвания бяха посетени потенциалните местообитания на вида, които са влажни тревни съобщества около езерото. При теренния оглед не беше регистриран индивид, вероятно поради разминаване с фенологията на имагото. При докладването от 2013 г. общата площ на потенциалните местообитания е оценена на около 611,49 ha. Не бяха установени фактори, които необратимо да увредят местообитанията на вида. Беше установено обаче заемане на местообитания от инвазивни растителни видове. Поради статута на зоната (поддържан резерват) през 2020 г. е извършено почистване на голям участък от зоната от инвазивни видове и така са възстановени част от местообитанията на пеперудата.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация : пространствен обхват на популацията	Брой клетки от грид 1x1 km с доказано присъствие на вида	2	При картирането на зоната видът е установен в два квадрата. Вероятно е разпространен и в част от останалите, които покриват територията ѝ. На база на разпространението на потенциалните местообитания е много вероятно да е разпространен в 15 квадрата от зоната.	Поддържане на най-малко 2 квадрата с присъствието на вида в зоната.
Популация : Плътност на популацията	Брой индивиди / линеен km	поне 2 индивида/ линеен km	Видът се забелязва лесно в полет, особено мъжките, които патрулират територията си. Поради ниската плътност на популацията е необходимо по-голямо теренно усилие в някои случаи. От важност е отчитането да става в правилния период, тъй като пеперудата има повече от едно поколение годишно и	Поддържане на плътност на популацията на вида в зоната в размер на поне 2 индивида/линеен km, в оптималния период за наблюдение през първата половина на месец юли.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			лесно може да бъде пропусната; продължителността ѝ на живот е около седмица.	
Местообитание на вида: Площ на потенциалните местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 611,49 ha	При провеждането на теренни проучвания през 2021 г. бяха направени трансекти покрай двата пътя в зоната в източната и западната ѝ част. Предвид голямата мобилност на вида, особено на второто поколение, колонизирането на нови и реколониизирането на стари възстановени местообитания е лесно осъществимо. По тази причина към общата площ на потенциалните местообитания могат да се причислят всички оценени като такива на терен, дори и без директно отчитане на вида.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната около целевата стойност от най-малко 611,49 ha.
Местообитание на вида: Качество на потенциалните местообитания на вида в зоната	% на територии с добро качество на потенциалните местообитания на вида	100% от потенциалните местообитания на вида в зоната, с наличие на влажни ливади с различна /без близост до открито водно огледало, с присъствие на хранителни растения за ларвите: <i>Rumex</i> spp.	Разпространението на вида в защитената зона зависи от присъствието на влажни тревни съобщества, които се срещат около езерото. Качеството на местообитанията се влошава поради развитието на инвазивни растителни видове. През 2020 г. е извършена сеч на инвазивни растения, която е подобрила качеството на част от местообитанията на вида. Предвид мобилността на второто поколение реколониизирането на нови територии става бързо. Необходимо е периодично изсичане на площи, заети от инвазивни растителни видове.	Поддържане на целевата стойност от 100% от площта на подходящите местообитания с наличие на влажни ливади с присъствие на хранителни растения за ларвите: <i>Rumex</i> spp..

7. Необходимост от промени в СФ за защитената зона

Необходима е промяна в СФ. Промяната се налага поради необходимостта да се промени единицата за популация. Предложените промени в СФ не се дължат на промени в реалното състояние на вида в защитената зона, а са в резултат предложената промяна на единицата за оценка на популацията (виж т. 5).

Предложените промени са маркирани в червено.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	1060	<i>Lycaena dispar</i>			p	2	15	grid 1x1 km	R	M	C	A	B	A

8. Цитирана литература

- Abadjiev, S. (2001). An atlas of the distribution of the butterflies in Bulgaria (Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea) (No. 22). Pensoft Publishers.
- Fartmann, T., Gunnemann, H., Salm, P., Schröder, E. (2001). Berichtspflichten in Natura-2000-Gebieten. Empfehlungen zur Erfassung der Arten des Anhangs II und Charakterisierung der Lebensraumtypen des Anhangs I der FFH-Richtlinie. *Angewandte Landschaftsökologie* 42: 379-383.
- Lewington, R., Tolman, T. (1997). Collins Field Guide: Butterflies of Britain and Europe.
- Strausz, M., Fiedler, K., Franzén, M., Wiemers, M. (2012). Habitat and host plant use of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar* in an urban environment. *Journal of insect conservation*, 16(5), pp.709-721.

Автор: Боян Златков

Природозащитни цели за 1089 *Morimus asper funereus*

1. Код и наименование на вида: 1089 *Morimus asper funereus* – Голям буков сечко

2. Кратка характеристика на целевия обект

Видът се разпознава лесно, поради характерните му външни особености – набито тяло с елипсоидна форма и размери 1.6–3.8 cm; цветът е сивкав с четири ясни черни петна на елитрите. Големият буков сечко обитава предимно гъсти или добре структурирани разредени гори със средно или високо количество мъртва дървесина, като в последният случай може да бъде с висока численост. Докато в Централна Европа видът предпочита дъбови и букови гори в низините, в Южна Европа разпространението му е изместено към буковия пояс (Hendersen et al. 2017). Това важи и за България, където видът е регистриран предимно в буковия пояс в планините и по-рядко се среща в дъбови гори или низинни влажни (крайречни) гори (доклад, публикуван в „Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 на МОСВ“). Установено е също, че поради фрагментираното му разпространение и това, че не може да лети, той липсва в някои подходящи местообитания (Hendersen et al. 2017 а, б).

Възрастните индивиди се привличат от наранени, неотдавна паднали или отсечени клонове и дървета, по които все още има кора. Ларвата обитава мъртви дънери и пънове. Женските снасят в такава дървесина, като предпочитат диаметър на стъблото над 13 cm. Според синтеза, направен от, видът е полифаг и слабо придирчив по отношение на хранителното растение и може да се храни с *Abies*, *Acer*, *Alnus*, *Carpinus*, *Castanea*, *Fagus*, *Fraxinus*, *Platanus*, *Juglans*, *Picea*, *Pinus*, *Populus*, *Prunus*, *Quercus*, *Robinia*, *Salix*, *Ulmus*, *Tilia*, но авторите уточняват, че *Fraxinus ornus* и *Picea abies* не са атрактивни за вида, като той най-много се привлича от дървесина на бук, дъб и обикновен габър (Hendersen et al. 2017 а, б; Leonarduzzi et al., 2017). Основна заплаха за вида е унищожаване на местообитанието му, включително премахване на мъртва дървесина. Отбелязано е, че отсечени и оставени за известно време, след което премахнати, дървесни части, се явяват капани за вида, тъй като отстраняват снесените яйца от местообитанието (Hendersen et al. 2017). Възрастните индивиди са сравнително слабо подвижни, като се придвижват под 200 m за времето на техния живот.

Morimus asper funereus е включен в Приложения II и IV на Директива 92/43/ЕИО. Видът не е включен в Червената книга на България (2011 г.).

Характеристики на местообитанието: Големият буков сечко е широко разпространен в цялата страна от низините до 1800 m н.в. Обитава разнообразни широколистни и смесени гори, като в България видът е регистриран основно в букови и

габъррови гори, по-рядко в дъбови, смесени или низинни крайречни гори. Активен е през цялото денонощие, но предимно вечер и през нощта, като се среща от април до август. От основно значение за местообитанието на вида е наличието на мъртва дървесина.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 на Директива за местообитанията през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.), състоянието на вида е благоприятно по всички параметри (FV) във всички биогеографски региони, с изключение на неблагоприятно-незадоволително състояние (U1) за перспективи и обща оценка в Континенталния регион. При докладването по същата директива през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), състоянието по всички параметри е оценено като благоприятно. Посочени са следните по-значими заплахи за вида: използване на препарати за растителна защита в горското стопанство; горски пожари; сечи, премахване на мъртва дървесина.

Видът е записан в Стандартните формуляри за данни на 159 зони.

4. Състояние на вида в защитена зона „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни (СФ) за защитена зона Сребърна, са със лошо качество (DD), степента на опазване е „С“ (добро съхранение), популацията е неизолирана (оценка „В“), а общото състояние е „С“ (средна стойност).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	1089	<i>Morimus asper funereus</i>			p				R	DD	C	B	C	C

5. Анализ на наличната информация

Видът не е установен в зоната. Но има подходящи местообитания, както и данни от близките зони. Потенциалните местообитания на вида заемат 258.44 ha (специфичен доклад за вида в защитената зона, публикуван на страницата на Информационната система на защитените зони от екологичната мрежа Natura 2000).

Параметрите за популация и местообитание и техните целеви стойности, са съобразени и съвместими с досега определените в Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България, Методиката за определяне на природозащитното състояние на видовете, както и Методиките за оценка на състоянието и мониторинг на вида (Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие). Предлаганите промени са с цел да бъдат по-добре отразени екологичните изисквания на даден вид, както и да бъде получена по-адекватна оценка за промените в неговото състояние и свързаните с това мерки и специфични цели в зоните.

Специфичните цели за вида в защитената зона са формулирани на базата на задълбочен анализ на екологията на вида и направени научни изследвания в Европа (виж цитираната литература). Параметрите и специфичните цели са представени в таблицата по-долу.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Пространствен обхват на популацията на вида	Брой квадрати с размер 1x1 km, с доказано присъствие на вида - живи индивиди или останки от възрастни индивиди, доказано обитавани дървета в потенциалните местообитания за вида	Неизвестна	Видът не е установен в зоната.	Междинна цел: Да се установи пространствения обхват на популацията, чрез провеждане на теренни проучвания, до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на потенциалните местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 258.44 ha		Поддържане на площта на потенциалните местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 258.44 ha
Местообитание на вида: Наличие на биотопни дървета в потенциалните местообитания на вида	Брой / ha	Най-малко 5 биотопни дървета на хектар в потенциалните местообитания на вида, с дебелина над 13 cm	Възрастните индивиди са сравнително слабо подвижни, като се придвижват под 200 m за времето на техния живот. На тази база е изчислена и стойността по този показател. Липсват данни за броя на биотопните дървета на хектар в потенциалните местообитания на вида в защитената зона. В тази връзка е определена междинна цел.	Междинна цел: Да се определи броя на биотопните дървета на хектар в потенциалните местообитания на вида в защитената зона чрез теренни проучвания, до 2025 г.
Местообитание на вида: Количество мъртва дървесина в потенциалните местообитания на вида	Брой мъртви дървета на хектар, с дебелина над 13 cm в потенциалните местообитания на вида	Най-малко 2 броя мъртви дървета на хектар, с дебелина над 13 cm в потенциалните местообитания на вида	Ларвата обитава мъртви дънери и пънове. Женските снасят в такава дървесина, като предпочитат диаметър на стъблото над 13 cm. Възрастните индивиди са сравнително слабо подвижни, като се придвижват под 200 m за времето на техния живот. На тази база е изчислена и стойността по този	Подобряване на количеството на мъртва дървесина в потенциалните местообитания на вида до достигане на целева стойност от най-малко 5 броя мъртви дървета на хектар, с дебелина над 13 cm

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			показател. Липсват данни за броя на мъртвите дървета на хектар с дебелина над 13 см в потенциалните местообитания на вида в защитената зона. По данни за горските местообитания на бука и габъра, количеството на мъртвата дървесина е много ниско. Това предопределя необходимостта от подобряване на състоянието на вида по този параметър.	

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Необходима е промяна в СФ. Промяната се налага поради необходимостта да се промени единицата за популация. Предложените промени в СФ не се дължат на промени в реалното състояние на вида в защитената зона, а са в резултат предложената промяна на единицата за оценка на (виж т. 5).

Предложените промени са маркирани в червено.

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	1089	<i>Morimus asper funereus</i>			p			grid 1x1 km	R	DD	C	B	C	C

8. Цитирана литература

- Hardersen, S., Bardiani, M., Chiari, S., Maura, M., Maurizi, E., Roversi, P.F., Mason, F., Bologna, M.A. (2017). Guidelines for the monitoring of *Morimus asper funereus* and *Morimus asper asper*. *Nature Conservation*, 20: 205-236.
- Hardersen, S., Cuccurullo, A., Bardiani, M., Bologna, M.A., Maura, M., Maurizi, E., Roversi, P.F., Peverieri, G.S., Chiari, S. (2017). Monitoring the saproxylic longhorn beetle *Morimus asper*: investigating season, time of the day, dead wood characteristics and odour traps. *Journal of Insect Conservation*, 21(2): 231-242.
- Leonarduzzi, G., Onofrio, N., Bardiani, M., Maurizi, E., Zandigiaco, P., Bologna, M.A., Hardersen, S. (2017). Attraction of different types of wood for adults of *Morimus asper* (Coleoptera, Cerambycidae). *Nature Conservation*, 19: 135-148.

Автор: Ростислав Бекчиев

Природозащитни цели за 4064 *Theodoxus transversalis*

1. Код и наименование на вида: 4064 *Theodoxus transversalis* – Ивичест теодокус

2. Кратка характеристика на целевия обект

Черупката на ивичестия теодокус е средно голяма, полукръгла, понякога поудължена, сивкава или сиво-жълта, обикновено с три надлъжни тъмни ивици (при някои екземпляри с две много широки ивици). Има много слабо изпъкнала завитост и плосък апекс. Апертурата е широко елиптична, почти вертикална. Оперкулумът е червеникав с тъмночервен ръб. Височината на черупката е 3-6 mm, а ширината - 6-11 mm (Георгиев 2013). Близки до ивичестия теодокус са други два вида от същия род – *Theodoxus danubialis* и *Theodoxus fluviatilis*, които са широко разпространени в България. По трите надлъжни тъмни ивици на черупката, обаче, видът лесно може да се разграничи от тях.

Среща се главно в р. Дунав и в долните течения на някои от нейните притоци. Обитава водоеми с чиста вода и твърда основа на речните легла, предимно с каменисто дъно. Установяван е от 7 до 200 m н.в., като преобладава в зоната до 50 m н.в.

Ивичестият теодокус (*Theodoxus transversalis*) е с висок природозащитен статус: видът е включен в Червения списък на Международния съюз за опазване на природата и природните ресурси (**IUCN Red List**) в категорията застрашен вид (EN); защитен е от Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (**Habitats Directive**) - Приложение II и IV, и от Директива 2006/105/ЕО на Съвета - Приложение II и IV.

Характеристики на местообитанието: Литореофилен вид, който се среща в бавно течащи, чисти и богати на кислород води. Изисква наличие на твърд дънен субстрат. В миналото е бил най-многочисления вид в р. Дунав с численост до 96 ind./m² и биомаса до 26 g/m². Установяван е на разстояние от брега 0-660 m, при скорост на водата 0.29-1.01 m/s., температура 9-22°C, кислородно съдържание 5,55-9,50 mg/l твърдост 8,32-14,6 dH° и киселинност pH=7,5-8,3 (Русев, 1966; Angelov, 2000; Георгиев, 2013; <http://www.animalbase.uni-goettingen.de>).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 на Директивата за местообитанията през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.), състоянието на вида в Континенталния биогеографски регион е благоприятно (FV) по всички параметри. Видът не се среща в Алпийския и Черноморския биогеографски региони. При докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), оценката за състоянието на вида е променена по всички параметри. За параметрите популация и местообитание състоянието е променено от благоприятно в неизвестно, а за ареал, перспективи и обща оценка състоянието е променено от благоприятно в неблагоприятно-незадоволително (U1) (Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/?period=5&group=Molluscs&country=BG®ion=>)

По проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", в общия доклад за целевия вид ивичест теодокус (*Theodoxus transversalis*) е посочено, че той фигурира в Стандартните формуляри за данни (СФ) на 37 защитени зони за местообитанията от мрежата Natura 2000 в България. В същото време той е новоустановен в 6 зони и е изключен от списъка с целеви видове на 3 зони, т.е. понастоящем фигурира в СФ на 40 защитени зони. Броят на зоните, в които целевият вид е регистриран в рамките на проекта е 8. Като основни заплахи за вида са посочени следните негативни фактори:

- Замърсяване на водата с инсектициди;

- Повишаване видимото замърсяване на водата;
- Хидротехнически съоръжения;
 - Антропогенно присъствие. (Източник на информацията: <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Invertebrates>)

Видът е записан в Стандартните формуляри за данни на 40 зони.

4. Състояние на вида в защитена зона „Сребърна“

Целевият вид Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*) не фигурира в Стандартния формуляр за данни (СФ) за ЗЗ „Сребърна“ (Източник на информацията: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SPA/BG0000241/BG0000241_PS_16.pdf)

5. Анализ на наличната информация

В рамките на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" за периода 2011-2012 г. в зоната са изследвани 6 трансекта от по 100 m, но видът не е установен и поради това не е изготвен Специфичен доклад за вида в зоната и няма информация за неговото обилие, както и за площта на ефективно заетите и на потенциалните местообитания за вида в ЗЗ „Сребърна“.

Информация за вида в ЗЗ „Сребърна“, базираща се на данни от проекти, осъществени след 2013 г.

Pavlova et al. (2013) съобщават за първи път ивичестия теодоксус от ЗЗ „Сребърна“. В публикуваната от тези автори статия се съобщават две нови находища на вида на два острова в р. Дунав. Едното от тези находища е от челото на о-в Комлука и попада в границите на ЗЗ „Сребърна“. В него авторите регистрират присъствието на теодоксуса с един индивид. За събирането на макрозообентосните проби е използвана триъгълна драга с размери 30x30x30 cm, но не е посочена площта на изследвания участък, поради което не може да се изчисли плътността на популацията.

По проект № 2601/30.07.2013 г. "Теренни проучвания на разпространение и численост на безгръбначни животни", финансиран от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), през м. септември 2014 г. е проведена експедиция по р. Дунав и прилежащите ѝ стоящи водоеми. В рамките на експедицията ЗЗ „Сребърна“ е изследвана в 1 участък (10 m трансект в литоралната зона на езерото при кея под музейната сграда), в който не са установени индивиди на ивичестия теодоксус.

В рамките на проекта ESENIAS-TOOLS (Д-33-51/30.06.2015 г.), финансиран от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, програма BG03 „Биологично разнообразие и екосистеми“, през 2015 и 2016 г. са проведени няколко експедиции по р. Дунав и прилежащите ѝ стоящи водоеми. По време на една от тях, през м. юни 2016 г., в ЗЗ „Сребърна“ е изследван 1 участък от зоната (10 m трансект при кея под музейната сграда), в който също не е регистрирано присъствието на ивичестия теодоксус.

По проект „Проучване и оценка на екологичното състояние на българския участък на р. Дунав в рамките на четвъртата международна програма Joint Danube Survey (JDS4) през 2019 г.“, финансиран от ПУДООС, са проведени 2 експедиции по р. Дунав. През м. юли 2019 г. ЗЗ „Сребърна“ е изследвана в 2 участъка (10 m трансекти): един трансект при кея под музея и 1 трансект в югоизточната част на езерото, под главния път за Силистра. И в двата трансекта не са установени индивиди на ивичестия теодоксус.

Данни от теренните изследвания през 2021 г.

През м. август 2021 г. беше проведено теренно проучване в ЗЗ „Сребърна“ при сравнително ниско ниво на р. Дунав и подходящи условия за провеждането на

изследвания. В езерото бяха проучени три 10 m трансекта: един трансект при кея под музея и 2 трансекта в югоизточната част на езерото, под главния път за Силистра. И в трите трансекта от езерото не бяха установени индивиди на ивичестия теодоксус. Освен в езерото „Сребърна“ бяха изследвани и два 10 m трансекта от литорала на р. Дунав в челото и от вътрешната страна на о-в Комлука. В трансекта от челото на острова бяха регистрирани 2 живи индивида на ивичестия теодоксус, а в другия трансект видът не беше установен (средно обилие 0,1 ind./m² или 1000 ind./ha).

Най-общо резултатите от всички тези изследвания показват, че ивичестият теодоксус се среща в 33 „Сребърна“, но само в ограничен участък от литорала на р. Дунав в челото на о-в Комлука, т.е. площта на потенциалните местообитания на вида в зоната е изключително малка спрямо общата площ на защитената зона. В самото езеро „Сребърна“ няма подходящи местообитания за теодоксуса, тъй като той е литореофилен вид, който живее в бавнотечащи, чисти и богати на кислород води, не понася еутрофикация и изисква наличие на твърд дънен субстрат. Фактът, че почти всички изследвания в района са били насочени основно към изследване на самото езеро, а не на литоралната зона на р. Дунав при о-в Комлука е може би основната причина ивичестият теодоксус да бъде регистриран в 33 „Сребърна“ сравнително наскоро.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Популация: Брой находища на вида в зоната	Брой квадрати 1x1 km с регистрация на индивиди или техни останки	Най-малко 1	При проведените теренни изследвания през периода 2014-2021 г. видът е регистриран отново от района на първото му находище (челото на о-в Комлука), като и двете регистрации на вида попадат в 1 квадрат 1x1 km. Тук броят на находищата е дефиниран спрямо грид от 1x1 km, т.е. за находище считаме всеки линеен километър по течението на обитаван от вида лотичен или лентичен воден обект.	Поддържане най-малко на 1 квадрат с находища на вида в защитената зона.
Популация: Плътност на популацията	Брой индивиди/m ² Реф. ст-ст:	неизвестна	Плътността се определя като средна стойност от пробовземанията на единица площ от дъното на водоем (m ²) и екстраполация върху нефрагментирана част от местообитанието.	Междинна цел: Да се установи референтната стойност на популацията в защитената зона, чрез провеждане на теренни проучвания, до 2025 г.
Местообитание: Обща площ	Хектар (ha)	Неизвестна	Не е изготвян Специфичен доклад за вида в зоната.	Междинна цел: Да се установи

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
на потенциалните местообитания в зоната				общата площ на потенциалните местообитания на вида в защитената зона, чрез провеждане на теренни проучвания, до 2025 г.
Структура и функции на местообитанията: Цялост на местообитанието	Процент от местообитанията на вида	До 1% от местообитанията на вида са засегнати	За увреден участък считаме наличие на хидротехническо съоръжение или значителна промяна на брега и/или речното корито на един линеен километър по коритото или брега на обитаван от вида воден обект. Всяка промяна на брега се екстраполира като километър от местообитанието на вида, съотнесен към площта на местообитанието в този участък.	Междинна цел: Да се установи целостта на местообитанията на вида в защитената зона, чрез провеждане на теренни проучвания, до 2025 г.
Структура и функции на местообитанията: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние/Добър потенциал	РДВ използва екологичния статус на водните тела въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК) като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: 1 – Отлично; 2 – Добро; 3 – Умерено; 4 – Лошо; 5 – Много лошо. Съгласно ПУРБ 2016-2021 г., екологичното състояние на водата в река Дунав е определено с (3) като „умерено“, което говори, че по този параметър оценката би трябвало да бъде неблагоприятно-незадоволително състояние.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания за вида, до достигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние/Добър потенциал

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Въз основа на вече публикувани данни (Pavlova et al. 2013) и на новите данни, получени при теренните проучвания през периода 2014-2021 г. се установи присъствие на ивичестия теодоксус (*Theodoxus transversalis*) в защитена зона „Сребърна“. Видът е регистриран в 1 находище от челото на остров Комлука (1 клетка в GRID 1x1 km), което е около 4% от известните 23 клетки в GRID 1x1 km с разпространение на вида в страната, според докладването от 2019 година. Настоящите данни подобряват информацията за популациите на вида в България и доказват неговото присъствие в 33 „Сребърна“. Това предполага актуализиране на стандартния формуляр за зоната, като ивичестият теодоксус бъде добавен към списъка с целеви видове за зоната, които са включени в Приложение II от Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Предложената промяна в СФ не се дължи на промени в реалното състояние на вида в защитената зона, а са в резултат от новите данни, доказващи присъствието на ивичестия теодоксус в 33 „Сребърна“. Тъй като настоящата стойност на плътност на популацията не е известна, стойностите за минимална и максимална популация остават празни. За категорията на плътност (Cat.) се предлага „R“ (видът е рядък), данните за вида в зоната са със средно качество „M“, оценката за популация е „C“ (до 2% от националната популация на вида), степента на опазване е „B“ (добро съхранение), популацията е неизолуирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „C“), а общата оценка за стойността на зоната за съхраняването на вида е „C“ (значима стойност).

Species					Population in the site				Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
I	4064	<i>Theodoxus transversalis</i>			p			i	R	M	C	B	C	C

8. Цитирана литература

- Георгиев, Д. 2013. Сладководните охлюви (Mollusca: Gastropoda) в България. Дисертация, Пловдив: 420 с.
- Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>. Последно посетен на 02.11.2021.
- Проект № 2601/30.07.2013 г. "Теренни проучвания на разпространение и численост на безгръбначни животни", финансиран от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС).
- Проект Д-33-51/30.06.2015 „Мрежата за инвазивни чужди видове в Югоизточна Европа – средство в подкрепа на управлението на чужди видове в България/East and South European Network for Invasive Alien Species – a tool to support the management of alien species in Bulgaria (ESENIA-TOOLS), финансиран от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2009–2014, програма BG03 „Биологично разнообразие и екосистеми“.

Проект „Проучване и оценка на екологичното състояние на българския участък на р. Дунав в рамките на четвъртата международна програма Joint Danube Survey (JDS4) през 2019 г.“, финансиран от ПУДООС.

Русев, Б. 1966. Зообентосът на река Дунав между 845-ия и 375-ия речен километър. I. Състав, разпределение и екология. Известия на Зоологическия институт с музей, 20: 55-131.

Angelov, A. 2000. Mollusca (Gastropoda et Bivalvia) aquae dulcis. Catalogus Faunae Bulgariae. Pensoft & Backhuys Publ., Sofia, Leiden, 54 pp.

European commission. The State of Nature in the EU – Article 17 reporting. <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/?period=5&group=Molluscs&country=BG®ion=>. Last visited on 01.11.2021.

Pavlova M., Ihtimanska M., Dedov I., Biserkov V., Uzunov Y., Pehlivanov L. 2013. New Localities of *Theodoxus transversalis* (C. Pfeiffer, 1828) within European Natura 2000 Network on the Islands of the Lower Danube River. Acta zoologica bulgarica 65(1): 121-123.

Solyomos, P. & Feher, Z. 2011. *Theodoxus transversalis*. The IUCN Red List of Threatened Species 2011: e.T21726A9314252. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2011-2.RLTS.T21726A9314252.en>. Downloaded on 02 November 2021.

Автор: Милчо Тодоров

Риби

Природозащитни цели за 4125 *Alosa immaculata*

1. Код и наименование на вида: 4125 *Alosa immaculata* Карагъоз

2. Кратка характеристика на целевия обект

Риба от сем. Селдови (Clupeidae). Тялото е удължено, ниско, странично сплеснато, със силно изразен кореман кил от шиповидни люспи. Главата е къса, ниска. Челюстите са еднакво дълги, със зъби. За разлика от другите родове от семейството устата е голяма, а горната челюст е изрязана по средата. Масните клепачи са силно развити. Хрилните капачета са с ясни радиални бразди. Зад тях на тялото има едно тъмно петно. Гръбната перка е с 3-5 твърди и 12-16 меки лъча. Гръдните перки са къси.

Видът е разпространен в Черно и Азовско море.

Проходна риба. По-голяма част от живота си прекарва в морето, а за размножаване навлиза в р. Дунав и други големи реки. Полово съзрява на 3-4 години. През март-април се появява в крайбрежните морски води, след което започва размножителната миграция в реките. Размножава се през май-юни, като повечето риби след това умират и само малка част се връщат в морето. Хайверът е плаващ и се носи по течението, както и новоизлюпените рибки. Възрастните се хранят с риба и висши ракообразни. По време на размножителната миграция в реките не се хранят.

Обект за стопански риболов в крайбрежните морски води и в р. Дунав.

Характеристики на местообитанието в България. Пелагична риба, активен плувец, обитава райони, отдалечени от брега. В българските крайбрежни морски води се появява през март-април. В българския участък от р. Дунав, където се размножава, навлиза през май-юни. Интензивността на миграцията зависи от температурата на водата и режима на оттока в р. Дунав.

Характеристики на местообитанието в България. Пелагична риба, активен плувец, обитава райони, отдалечени от брега. В българските крайбрежни морски води се появява през март-април. В българския участък от р. Дунав, където се размножава, навлиза през май-юни. Интензивността на миграцията зависи от температурата на водата и режима на оттока в р. Дунав.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) през 2013 г. видът е оценен в Благоприятно ПС по всички показатели в Континенталния биогеографски регион, но при докладването през 2018 г. състоянието е неизвестно. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 31 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D), като 3 от тях са изцяло морски.

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори:

- Замърсяване на водите;
- Риболов, в т.ч. браконьерски.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con	Iso	Glo.
F	4125	Alosa immaculata			p	845	845	i	P	G	C	A	C	B

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за карагьоza е оценено като „добро“ (G). Опазването на вида е оценено с „А“ (отлично опазване). Изолираността на популацията е оценена с „С“ (не изолирана популация в широк обхват на разпространение). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „В“ (добра стойност). Като популационна единица е използвана численост в зоната.

5. Анализ на наличната информация.

Видът е регистриран ниска численост през 2013 г. в зоната по време на проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". Стойностите на параметрите „Биомаса“ и „Възрастова структура“ съответстват на „Благоприятно“ ПС, но поради малкия брой уловени риби параметърът „Численост“ съответства на „Неблагоприятно-незадоволителен“ ПС. Поради тази причинна видът е категоризиран в „неблагоприятно-незадоволително“ ПС по критерий

„Популация в границите на зоната“. По всички останали критерии ПС е оценено като „благоприятно“. В стандартния формуляр е посочена информацията за числеността на популацията в 33 – 845 (мин.-макс.) индивида. Видът е обект на стопански риболов и се отчита в риболовната статистика. Според статистически данни за последните 5 години, декларираните улови на карагьоз варират от 0,5 до 2,5 т. Измененията в уловите са свързани с интензивността на размножителната миграция в р. Дунав, но и от силата на риболовния натиск в румънския участък на реката – от делтата до гр. Кълъраш.

Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики, представлява преди всичко ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като е много малък за да представлява значимо размножително местообитание, но няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33. По данни от международното научно изследване "Joint Danube Survey 4", през 2019 на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен като Добър екологичен потенциал по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

При полеовото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона са извършени пробни улови. Пробонабиране е извършено през юни в откритата централна част на реката с добре изразено течение. Използван е един метод за пробонабиране приложим за този вид (подход за мониторинг на риби в р. Дунав), приет в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_Alosa.pdf). Извършено е трикратно пробонабиране с плаваща хрилна мрежа с дължина 100 м и размер на отворите 3 см. Дължината на трансектите е около 800 м. При този подход числеността на рибите се определя като улов (индивиди) на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ). При определяне на ЕРУ се отчитат размерите на мрежата, времето на експозиция и разстоянието, което е изминато за това време. Не е регистриран нито един екземпляр на вида в нито един от трансектите.

Според информация за уловите от извършвания стопански риболов в границите на 33 карагьоз се лови регулярно през пролетта в значителни количества.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по 33Т. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; евтрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Брой индивиди, уловени на единица риболовно усилие инд./ЕРУ	Минимум 20	<p>Според данни от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ референтната стойност на числеността на вида в зоната е определена на 15-50 инд./ха. При проучването през 2021 г. е получена информация за улови от стопанския риболов в 33. Целевата стойност на популацията се определя въз основа на информацията за стопанските улови и на референтните стойности за плътността на популацията, изведени в Методологията за оценка на състоянието на риби в НСМСБР: 20-50 бр. екз./ЕРУ – отговаря на „благоприятно състояние“, <20 бр. екз./ЕРУ – отговаря на „неблагоприятно незадоволително състояние“, а <5 екз./ЕРУ – на „неблагоприятно лошо състояние“.</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен. Кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим, но към момента не може да бъде отчетен.</p> <p>На базата на наличната информация ПС на вида в зоната се оценява като „Благоприятно“.</p>	Поддържане на популационна плътност от минимум 20 инд./ЕРУ в р. Дунав през размножителния период
Местообитание на вида: речна мрежа, представляваща потенциално местообитание за вида	км	Най-малко 3 км	Тъй като в границите на зоната видът се среща само в р. Дунав, като размер на местообитанието на вида се определя дължината на участъка от р. Дунав в границите на 33 Чрез ГИС анализ е установено, че 3 км от р. Дунав в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той присъства в 33 само през размножителния период.	Поддържане на речната мрежа, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.
Местообит	5	Степен 1	Методът за оценка на	Поддържане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
<p>Степен на свързаност на местообитанието на вида:</p>	степенна скала за всяка бариера	за всяка бариера	<p>миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.</p>	свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа</p>	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добър потенциал	<p>Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“, параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен</p>	Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър потенциал

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)			<p>и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло, (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										

Карагьозът е пелагичен вид, за когото р. Дунав е размножително местообитание. В тази връзка, важен фактор за състоянието на вида, динамиката на миграциите и размножителния успех е качеството на водата, което е разгледано по-горе.

Състоянието на дънния субстрат не е значим фактор за вида. Не е установен значим натиск в зоната по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с методиката, приложима за пробонабиране на карагьоз, най-подходящата популационна единица за определянето на състоянието на вида е брой уловени индивиди на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ) – най-малко 20, което позволява да се използва информацията от стопанските улови. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (агеа) на местообитанията“, като е уточнена площта на участъка от р. Дунав в зоната. Видът е обикновен в зоната, но присъства в нея само през размножителния период. Нанесени са съответните промени в СФ.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	1159	Alosa immaculata			r	593180	593180	area	C	G	C	A	C	B

8. Цитирана литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/>; <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гей-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.
- Информация от ИАРА за улов на риба и други водни организми в р. Дунав (2016-2020 г.)
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.
- Bauer, C. Bobeldy, A., Lamberti G. 2006. Predicting habitat use and trophic interactions of Eurasian ruffe, round gobies, and zebra mussels in nearshore areas of the Great Lakes. – Biol Invasions, DOI 10.1007/s10530-006-9067-8
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p. 3–680.
- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.
- Juza T., Blabolil P., Baran R., Barton B., Cech M., Drastik V., Frouzova J., Holubova M., Ketelaars H., Kocvara L., Kubecka J., Muska M. Prchalova M., Riha M., Sajdlova Z., Smejkal M., Tuser M., Vasek M., Vejrik L., Vejrikova I., Wagenvoort A., Zak J., Peterka J. 2018. Collapse of the native ruffe (*Gymnocephalus cernua*) population in the Biesbosch lakes (the Netherlands) owing to round goby (*Neogobius melanostomus*) invasion. Biol. Invasions, 20:1523–1535
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Naseka, A., N. Bogutskaya, P. Banarescu. 1999. *Gobio albiginnatus* Lukasch, 1933. – In: Banarescu P. (Ed.), The Freshwater Fishes of Europe. Vol. 5 / I. Cyprinidae 2 / I. AULA-Verlag, Wiesbaden, 37–68.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190. Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)
- Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)
- РиОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РиОСВ-Плевен <https://riew-pleven.eu/>
- http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav.pdf

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 4127 *Alosa tanaica*

1. Код и наименование на вида: 4127 *Alosa tanaica* Малък карагъоз, харип

2. Кратка характеристика на целевия обект

Риба от сем. Селдови (Clupeidae). Тялото е удължено, ниско, странично сплеснато, със силно изразен кореман кил от шиповидни люспи. Главата е къса, ниска. Челюстите са еднакво дълги, със зъби. Прилича на карагъоза, но се различава от него по по-малките размери, по-слабо развитите зъби и по-толемия брой хрилни тичинки.

Видът е разпространен в Черно и Азовско море. В миналото е обикновен вид за българското черноморско крайбрежие. Намиран е в реките Камчия, Ропотамо, Велека и Резовска и езерата Варненско и Белославско. В р. Камчия е намиран на около 100 km от устието. В отделни години навлиза в българския сектор на р. Дунав. През последните години е установен във Варненския залив и в р. Ропотамо. Понастоящем числеността му е по-висока в азовско, отколкото в Черно море.

Проходна риба. По-голяма част от живота си прекарва в морето, а за размножаване навлиза в р. Дунав и други големи реки, както и в крайбрежни бракични езера. Полово съзрява на 2 години. През февруари-март се появява в крайбрежните морски води, след което започва размножителната миграция в реките. Размножава се през април-май при температура на водата 14-24°C. Хвърля хайвера си в тихи води близо до брега. Развитие на яйцата протича докато потъват бавно към даното или на дъното. Към края на първата си година новоизлюпените малки се връщат в морето, където остават до настъпване на полова зрялост. Храни се с ракообразен планктон, ларви на насекоми и дребни риби. По време на размножителната миграция в реките не се хранят.

Обект за стопански риболов в крайбрежните морски води и в р. Дунав.

Характеристики на местообитанието в България. Пелагична риба, активен плувец, обитава райони, отдалечени от брега. В българските крайбрежни морски води се появява през февруари-март. В българския участък от р. Дунав, където се размножава, навлиза през април-май, но не всяка година. Интензивността на миграцията зависи от температурата на водата и режима на оттока в р. Дунав.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При докладването съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) през 2012 г. видът е оценен в Благоприятно ПС по всички критерии в Континенталния биогеографски регион. При докладването през 2018 г. е посочен Благоприятно ПС по критерии обхват и местообитания, а за другите критерии е посочено, че състоянието е неизвестно. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 17 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори.

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори:

- Замърсяване на водите;
- Риболов, в т.ч. браконьерски.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con	Iso	Glo.
F	4127	Alosa tanaica			p	70	70	i	R	G	C	A	A	C

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за харипа е оценено като „добро“ (G), но това противоречи на отбелязаната липса на данни за оценка по критериите „Популация“ и „Бъдещи перспективи“, и, съответно, за „Обща оценка“. Опазването на вида е оценено с „А“ (отлично опазване). Степента на изолация на популацията е оценена с „А“ (почти изолирана популация), което не отговаря на реалното положение. Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „С“ (значима стойност). Като популационна единица е използвана численост в зоната.

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. По всички критерии е категоризиран в „благоприятно“ ПС. В стандартния формуляр е посочена информацията за числеността на популацията 70 (мин.-макс.) индивида. Видът е обект на стопански риболов, но се отчита в риболовната статистика заедно с карагъза, затова не може да се направи диференцирана оценка на уловите. Според статистически данни за последните 5 години, декларираните улови на карагъз варират от 0,5 до 2,5 т. Измененията в уловите са свързани с интензивността на размножителната миграция в р. Дунав, но и от силата на риболовния натиск в румънския участък на реката – от делтата до гр. Кълъраш. В Червената книга на Република България е посочено, че харипът не всяка година навлиза в българския участък от р. Дунав.

Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява преди всичко ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като е много малък за да представлява значимо размножително местообитание, но няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на ЗЗ. По данни от международното научно изследване "Joint Danube Survey 4", през 2019 на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен като Добър екологичен потенциал по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

При полеовото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона са извършени пробни улови. Пронабиране е

извършено през юни в откритата централна част на реката с добре изразено течение. Използван е един метод за пробонабиране приложим за този вид (подход за мониторинг на риби в р. Дунав), приет в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav_Alosa.pdf): плаващи мрежи с размер на отворите 2-3 см, пускани на рибарските тони или в други участъци с чакълесто дъно. Извършено е трикратно пробонабиране с плаваща хрилна мрежа с дължина 100 м и размер на отворите 3 см. Дължината на трансектите е около 800 м. При този подход числеността на рибите се определя като улов (индивиди) на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ). При определяне на ЕРУ се отчитат размерите на мрежата, времето на експозиция и разстоянието, което е изминато за това време. Не е регистриран нито един екземпляр на вида в нито един от трансектите.

Според информация за уловите от извършвания стопански риболов в границите на 33 карагъз се лови регулярно през пролетта в значителни количества, но рибарите като цяло не диференцират карагъз и харш.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по 33Т. Според резултатите на проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; евтрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Брой индивиди в уловени на единица риболовно усилие (инд.–ЕРУ)	Не е определена	<p>За определяне на целева стойност на популационната плътност са необходими допълнителни проучвания и анализ на данни от стопанските улови за по-дълъг период.</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен. Кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим, но към момента не може да бъде отчетен.</p> <p>Съгласно методиката за оценка на състоянието на риби в НСМБР референтните стойности за</p>	Потвърждаване на присъствието на вида в зоната и уточняване на количествените характеристики на популацията

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			плътността на популацията на този вид не са установени.	
Местообитание на вида: речна мрежа, представляваща потенциално местообитание за вида	км	Най-малко 3 км	Тъй като в границите на зоната видът се среща само в р. Дунав, като размер на местообитанието на вида се определя дължината на участъка от р. Дунав в границите на 33 Чрез ГИС анализ е установено, че 3 км от р. Дунав в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той присъства в 33 само през размножителния период.	Поддържане на речната мрежа, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.
Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида	5 степенна скала за всяка бариера	Степен 1 за всяка бариера	<p>Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по</p>	Поддържане на свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
			време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.							
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добър потенциал	<p>Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1" data-bbox="735 1070 1114 1317"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilozenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър потенциал</p> <p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										
Местообитание на вида: естествено структури	ha		Карагьозът е пелагичен вид, за когото р. Дунав е размножително местообитание. В тази връзка, важен фактор за състоянието на вида, динамиката на миграциите и	Не се поставят специфични цели за този параметър, различни от						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
ран субстрат в подходящите местообитания на вида			разножителния успех е качеството на водата, което е разгледано по-горе. Не е установен значим натиск в зоната по този параметър. Състоянието на дънния субстрат не е значим фактор за вида.	посочените по-горе по отношение качеството на водата (екологичното състояние)

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с методиката, приложима за пробонабиране на вида, най-подходящата популационна единица за определянето на състоянието на вида е брой уловени индивиди на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ), което позволява да се използва информацията от стопанските улови. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като е уточнена площта на участъка от р. Дунав в зоната. Въз основа на направения анализ на наличните данни се предлага актуализация на СФ на защитената зона.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	4127	Alosa tanaica			r	593180	593180	area	R	DD	C	A	A	C

8. Цитирана литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.

- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза.
<http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000.
<http://natura2000.moew.government.bg/>;
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гей-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията.
https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf
- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.
- Информация от ИАРА за улов на риба и други водни организми в р. Дунав (2016-2020 г.)
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.
- Bauer, C. Bobeldy, A., Lamberti G. 2006. Predicting habitat use and trophic interactions of Eurasian ruffe, round gobies, and zebra mussels in nearshore areas of the Great Lakes. – Biol Invasions, DOI 10.1007/s10530-006-9067-8
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats.
<https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p. 3–680.
- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2.
<https://www.iucnredlist.org>.
- Juza T., Blabolil P., Baran R., Barton B., Cech M., Drastik V., Frouzova J., Holubova M., Ketelaars H., Kocvara L., Kubecka J., Muska M. Prchalova M., Riha M., Sajdllova Z., Smejkal M., Tuser M., Vasek M., Vejrik L., Vejrikova I., Wagenvoort A., Zak J., Peterka J. 2018. Collapse of the native ruffe (*Gymnocephalus cernua*) population in the

- Biesbosch lakes (the Netherlands) owing to round goby (*Neogobius melanostomus*) invasion. *Biol. Invasions*, 20:1523–1535
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Naseka, A., N. Bogutskaya, P. Banaresecu. 1999. *Gobio albiguttatus* Lukasch, 1933. – In: Banaresecu P. (Ed.), *The Freshwater Fishes of Europe*. Vol. 5 / I. Cyprinidae 2 / I. AULA-Verlag, Wiesbaden, 37–68.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – *International Association for Danube Research*, 33: 317–322.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – *Acta zool. bulg.*, 57(2): 161–190. Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)
- Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)
- РИОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Плевен https://riew-pleven.eu/http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav.pdf

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 5329 *Romanogobio vladykovi*

1. Код и наименование на вида: 5329 *Romanogobio vladykovi* - Белопера кротушка

2. Кратка характеристика на целевия обект

От всички кротушки се отличава по по-светлата окраска на тялото, перките (без опашната) са без пигментни петънца. Отстрани на тялото има 7-8 тъмни петна.

От балканската кротушка (*Romanogobio kessleri*) се отличава по броя на разклонените лъчи в гръбната перка (7), по-големи очи - почти равни на междуочното разстояние, аналният отвор е по-близо до коремните перки.

От малката кротушка (*Romanogobio uranoscopus*) се отличава по по-късите мустачки - не достигат предния край на очите. Видът е установен за пръв път в България в р. Огоста при с. Лехчево. В последствие е намерен и в реките Янтра и Вит. Среца се и в целия български участък от р. Дунав. В миналото се е изкачвал сравнително нагоре по притоците – в р. Янтра е намиран при Велико Търново. Днес със сигурност обитава само основното течение на р. Дунав, както и приустиевите участъци на по-големите притоци. Бентосен, реофилен вид. Храни се с дънни безгръбначни животни (хириномиди и ларви на насекоми), детрит и в много по-малка степен с водорасли. Достига полова зрялост на втората година. Размножителния период е от средата на май до началото на юли. Размножава се порционно, като женската отлага хайверните зърна в участъци с по-слабо течение.

Характеристики на местообитанието в България. Бентосен реофилен вид. Обитава големи или средни по големина низини реки с умерено течение и пясъчно-чакълест субстрат. В България целият участък на р. Дунав и долните течения на големите му притоци. (Kottelat, Freyhof 2007)

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При двете проучвания предмет на докладване съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) видът е оценен по различен начин по всички показатели в Континенталния биогеографски регион. При първото докладване през 2013 г. видът е оценен с U1 (неблагоприятно-незадоволително състояние), а при второто състоянието му е „неизвестно“. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 23 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.

- Улавяне в риболовни уреди;
- Разрушаване на местообитанията и прекъсване на биокоридорите: добив на инертни материали, корекции на реки, изграждане на прегради;
- Замърсяване на водите.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D		A B C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	5329	<i>Romanogobio vladykovi</i>			p	2914	2914	Ind.	C	G	C	A	B	A

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за вида е оценено като „добро“ (G). В стандартния формуляр като популационна единица е посочена численост на популацията 2914 ind. Опазването на вида е оценено с „А“ (Отлично опазване). Степента на изолация на популацията е оценена с „В“ (не изолирана популация, но на границата на ареала). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „А“ (отлична стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, като е определена средна численост 80 екз./ха. Видът е категоризиран в „Благоприятно“ ПС по всички критерии.

В границите на зоната местообитания на вида има само в р. Дунав. Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време

на проучванията по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33, въпреки, че стойностите на параметъра „Сапробност“ (ББИ) вероятно са индикатор за наличието на акумулиран натиск от по-горните участъци на р. Дунав. По данни от международното научно изследване “JDS 4”, през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен „Добър екологичен потенциал“ по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

Видът не е обект на стопански риболов, единични екземпляри попадат случайно в уловите и не се отчитат в риболовната статистика.

Полевото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона е извършено в съответствие с утвърдените методики за мониторинг на риби в р. Дунав: методика за мониторинг на дребни дънни видове риби (http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr/prakticheskoro-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav_demersal_fish.pdf) и допълнителен подход за мониторинг на видове риби в р. Дунав (http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr/prakticheskoro-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav_electrofishing.pdf). В участъка от р. Дунав в зоната са избрани за пробонабиране 2 пункта, които да покриват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. На всеки пункт пробонабирането е извършено на 3-5 трансекта с дължина по 30-50 м и ширина в зависимост от релефа на дъното. Средно за проучените участъци са установени 82 екз./ха.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; евтрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Брой индивиди /ха	Най-малко 80	Стойността по този параметър се определя на базата на броя на уловените екземпляри от вида на трансект, чиято площ се изчислява в м ² . След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на един хектар. Според данни от проект „Картиране и определяне на	Поддържане на популационна численост най-малко 80 инд./ха.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			<p>природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“. в зоната е установена численост 80 екз./ха. През 2021 г. при проведеното теренно проучване за вида в зоната са установени 82 екз./ха. Като целева стойност на популацията се приема минималната референтна стойност, определена в проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“.</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен.</p> <p>От друга страна, кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим.</p> <p>В методиката за оценка на състоянието на риби в НСМБР референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са определени. Въз основа на наличната информация и получените резултати, ПС на вида по този показател в зоната е „Благоприятно“.</p>	
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Дължина на речната мрежа, представляваща потенциално местообитание за вида</p>	км	Най-малко 3 км	<p>Площта на речния участък се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Река Дунав; → Изключени са всички стоящи водни тела в зоната. <p>На базата на този анализ е установено, че 3 км в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той се среща мозаечно в зоната.</p>	Поддържане на площта, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.
Местообитание на	5 степенна скала за	Степен 1 за всяка	Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата	Поддържане на свързаност на местообитанието

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида	всяка бариера	бариера	<p>методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.</p>	на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добър поенциал	Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по	Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър потенциал

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)			<p>комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло, (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	Междинна цел: Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										
Местообитание на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	Съотношение в % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания на вида и с естествено структуриран субстрат, съотнесено към	95% от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида имат естествено структуриран субстрат	<p>Бентосен реофилен вид. Обитава големи или средни по големина низини реки с умерено течение и пясъчно-чакълест субстрат. В България целият участък на р. Дунав и долните течения на големите му притоци. В тази връзка, поддържането на естествената структура на дънния субстрат в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние.</p> <p>Фактори, водещи до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Отстраняване на чакъл и пясък от коритото на реката; ✓ Изкопаване на речното 	Поддържане на 95 % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
	общата дължина на речните участъци с подходящи местообитания за вида		корито, водещо до ускоряване на водния поток и отстраняване на субстрата; ✓ Изграждане на хидротехнически съоръжения, водещи до забавяне на водния поток и задържане на утайки. ✓ др. Установени са 2,6% коригирани участъци в зоната, но същевременно повече от 95% от характера на дънния субстрат в зоната е благоприятен за съществуването на вида.	

8. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с утвърдената методика за мониторинг на риби в р. Дунав, най-подходящата единица за определянето на състоянието на вида е индивиди на хектар (инд./ха) – най-малко 80. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като е уточнена площта на участъка от р. Дунав в зоната. Популацията на вида в ЗЗ не е изолирана, той обитава целия участък на р. Дунав в България. Нанесени са съответните промени в СФ.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	5329	<i>Romanogobio vladykovi</i>			P	593180	593180	area	C	G	C	A	C	A

9. Цитирана литература

- Булгурков, К. 1958. Хидроложки особености на резервата езерото Сребърна и състав на рибната му фауна. – Изв. на Зоолог. инст., 7: 251–268.
- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)

- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. [http://natura2000.moew.government.bg/;](http://natura2000.moew.government.bg/)
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гей-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Коларов, П. 1960. Една рядка находка в р. Дунав – минога от вида *Eudontomyzon danfordi* Regan, 1911. – Природа, 3: 70.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1967. *Gobio albiginnatus* Lukasch, 1933 – един неизвестен в България вид риба. – Годишник на Софийския университет – Биологически факултет, 59(1): 39–41.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Сивков, Я. 1989. Морфологична характеристика на кротушката (*Gobio albiginnatus* Lukasch, 1933) (Pisces, Cyprinidae) от българския участък на река Дунав. – Acta zool. bulg., 38: 11–15.
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf
- Шишков, Г. 1929. Върху един нов вид риба от род *Gobio* Cuvier: *G. similis* n. sp. – Год. СУ Физико-матем. фак., 25(3): 158–171.
- Шишков, Г. 1937. Върху нашенските видове от род *Gobio* Cuvier. – Год. СУ Физико-матем. фак., 33(3): 227–289.
- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.

- Шишков, Г. 1939а. Върху някои нови и слабо познати нашенски сладководни риби. – Год. СУ Физико-матем. фак., 35 (3): 91–199.
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.
- Bănăduc, Angela & Cismaș, Cristina & Bănăduc, Doru. 2019. Gobio Genus Species Integrated Management System – Târnava Rivers Study Case (Transylvania, Romania). Transylvanian Review of Systematical and Ecological Research. 21. 10.2478/trser-2019-0007.
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p. 3–680.
- Drensky, P. 1935. Petromyzontiden (Pisces) aus dem Donaugebiet. – Sitzungsbericht der Gesellschaft naturforschender Freunde, Berlin, 102–106.
- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Naseka, A., N. Bogutskaya, P. Banarescu. 1999. Gobio albiginnatus Lukasch, 1933. – In: Banarescu P. (Ed.), The Freshwater Fishes of Europe. Vol. 5 / I. Cyprinidae 2 / I. AULA-Verlag, Wiesbaden, 37–68.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190. Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)
- Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)
- РИОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Плевен <https://riew-pleven.eu/>

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 1130 *Aspius aspius*

1. Код и наименование на вида: 1130 *Aspius aspius* - Распер

2. Кратка характеристика на целевия обект

Расперът *Aspius aspius* принадлежи към семейство Шаранови (Cyprinidae). Има леко удължено тяло, странично компресирано и с остър кил, покрит с люспи, между коремните перки и аналната перка; дълга остра глава и челюсти, простиращи се зад предната част на окото. Зелен гръб със сребристи до сини нюанси. Светли страни.

Сребърнотобял корем. Гръдните, тазовите и аналните перки са сиви до кафяви. Пелагичен вид, среща се в открити води на големи и средни равнинни реки и големи езера до около 100 м надм.в. Един от редките шаранови видове, който е рибояден. Непълнолетните са стадни хищници, докато възрастните ловуват на малки групи или са самотни. Младите и възрастните се хранят предимно с риба, особено с *Alburnus alburnus* и други малки пелагични видове. Мигрират нагоре по течението в притоците за хвърляне на хайвера през април-юни. Достигат полова зрялост след 4-5 години. Репродуктивният успех изглежда се свързва с ниско ниво на водата и високи пролетни температури. Хвърлянето на хайвера продължава около 2 седмици. Езерните популации мигрират към притоци; полуанадромните популации или индивиди (Дунав) се хранят предимно в устията и обезсолените части на морето, мигрирайки към реките само за хвърляне на хайвера. Максимална възраст 11 години.

В българските води расперът е често срещан вид в р. Дунав, представен е също в големите съседни постоянни стоящи водни тела (езерото Сребърна) и в долното течение на някои притоци на р. Дунав (Искър, Янтра). Често срещан вид в долните части на реките Марица и Тунджа. Расперът се среща в гръцкия участък на река Струма (Стримон), включително язовир Керкини (Гърция), но са съобщени само единични находища в българския участък на река Струма.

Характеристики на местообитанието в България. Възрастните обитават долните течения на реките и устията. Те предпочитат да стоят близо до подпори на мостове, в близост до притоци, под бързеи, в части от реката с дълбоки течения и в тихи заливи на речните завой. Хвърлят хайвера си главно в бързо течащи води, върху чакъл или потопена растителност. Расперът е чувствителен към ниско съдържание на разтворен кислород, но не са известни конкретни данни за неговите кислородни предпочитания. Той е застрашен поради изменение на морфологията на реките, особено поради изграждането на миграционни бариери.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно доклада по чл. 17 от Директивата за местообитанията, през 2019г. (за периода 2013 г. - 2018 г.), видът има благоприятно природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион. Оценката от доклада от 2013 г. (за периода 2007 г. – 2012 г.) е благоприятна за три параметри с изключение на бъдещи перспективи, което определя общата оценка като неблагоприятна (U1). Имайки сравнително дълъг живот (11 години) и късно съзряване (4-5 години), видът се нуждае от известно време, за да се възстанови след негативни тенденции в популацията. Паралелно с това, видът се характеризира като чувствителен по отношение на концентрацията на кислород, фрагментацията на местообитанието, замърсяването и други натиск. Бърз спад на числеността би могъл да бъде фатален за конкретната популация.

<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Тъй като обитава долните течения на големи реки и р. Дунав, не се среща в алпийски биогеографски регион и трябва да бъде изключен от там.

Видът е предмет на опазване в 34 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.

- Улавяне в риболовни уреди, целенасочен промишлен, любителски и не регламентиран (браконьерски) риболов.
- Разрушаване на местообитанията и прекъсване на биокоридорите: добив на инертни материали, корекции на реки, преграждане на речните корита;
- Замърсяване на водите.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D		A B C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	1130	<i>Aspius aspius</i>			P	5072	5072	i	C	G	C	A	B	A

Източник:

http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000241/BG0000241_PS_16.pdf

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за вида е оценено като „добро“ (G). Популацията е оценена в брой индивиди (5272 мин-макс). Опазването на вида е оценено с „А“ (Отлично опазване). Степента на изолация на популацията е оценена с „В“ (не изолирана популация, но на границата на ареала на разпространение). Тази оценка е погрешна, защото, както е посочено по-горе, видът е широко разпространен и р. Дунав не е гранична за ареала му. Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида в зоната попада в категорията „А“ (отлична стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Популационните параметри „Численост“ и „Биомаса“ съответстват на „Благоприятно“ ПС, но параметърът „Възрастов състав“ е в границите на „Неблагоприятно-незадоволително“ ПС. Поради това, по критерий „Популация в зоната“ видът е категоризиран в неблагоприятно-незадоволително ПС. Всички останали критерии съответстват на „Благоприятно“ ПС, но съгласно приетия подход за оценка общата оценка за ПС на вида в зоната е „Неблагоприятно-незадоволително“. В стандартния формуляр е представена информация за числеността на популацията.

В границите на зоната местообитания на распер са ез. Сребърна и прилежащият участък от р. Дунав.

Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екологичен коридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33. По данни от международното научно изследване "JDS 4", през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен „Добър екологичен потенциал“ по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити. Според наличната информация р. Дунав и в частност, участъкът в границите на зоната не е гранична за ареала на вида.

През 2020 г. при извършване на биологичен мониторинг на ез. Сребърна е установено Умерено екологично състояние (ЕС) по БЕК Риби и Лошо ЕС – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. Установеното влошаване на ЕС на езерото се обяснява с продължително маловодие и ниски водни стоежи.

Присъствието на распер в езерото Сребърна е потвърдено многократно при наши изследвания през периода 2000 – 2020 г. Местообитание на вида са откритите водни огледала, които не са обрасли с тръстикови масиви. Видът не се размножава в езерото, а навлиза с високите дунавски води за отхранване. Изследванията са извършвани чрез пробонабиране с хрилни мрежи, съгласно приетия подход за мониторинг на риби в езера (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_lakes_1.pdf), който се базира на методиката описана в Стандарт EN 14757. Съответно, числеността на вида е отчитана като индивиди на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ). Установената численост за 20 годишен период варира от 8 до 19 инд./ЕРУ. Анализът на наличната информация показва ясна връзка между измененията в числеността и биомасата на распера в ез. Сребърна и годишната динамика на заливането от р. Дунав.

Полевото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона обхваща ез. Сребърна и участъка от р. Дунав в границите на зоната. С оглед вероятността за регистриране на вида е приложен Допълнителен подход за мониторинг на риби в река Дунав (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_electrofishing.pdf). Според дължината на подходящите речни участъци в зоната са избрани за пробонабиране 2 трансекта, които да покриват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. Освен стандартното пробонабиране чрез електроулов допълнително е приложено и пробонабиране с ръчен гриб, разработен за мониторинг на дребни бентосни видове риби (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_demersal_fish.pdf), което е оптимално за регистрация на нулевогодишни риби в крайбрежната зона. При извършеното проучване видът не е регистриран в нито един от трансектите в р. Дунав.

В ез. Сребърна изследването е извършено в съответствие с методическите изисквания, описани в Подход за мониторинг на риби в езера. – I част (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_lakes_1.pdf). При извършеното проучване през 2021 г. видът не е регистриран в езерото. Очевидно е влошаването на състоянието на вида в езерото, което най-вероятно се дължи на силно изразеното маловодие и липсата на хидравлична връзка между езерото и р. Дунав през последните 2 години.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. в участъка от р. Дунав в зоната не са установени други специфични заплахи, освен риболова.

В ез. Сребърна при изследванията през последните години е установено нарастване на натиска от чужди инвазивни видове риби. След 2013 г. в езерото се наблюдава бързо нарастване на популацията на нов за страната чужд инвазивен вид риба *Ameiurus melas*, който към момента е основният чужд инвазивен вид в състава на фауната. Този вид е установен и в прилежащите участъци от р. Дунав. Друга идентифицирана заплаха за водната екосистема на ез. Сребърна е влошаването на екологичните условия вследствие нарушения воден режим като резултат от глобалните климатични промени. През 2020 г. при извършване на биологичен мониторинг на ез. Сребърна е установено Умерено екологично състояние (ЕС) по БЕК Риби и Лошо ЕС по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. Влошеното ЕС на езерото през 2020 г. се обяснява с продължително маловодие и ниски водни стоежи. По време на теренните проучвания през 2021 г. тези специфични заплахи бяха потвърдени. Специфична заплаха за распера в ез. Сребърна е прекъсването на връзката с р. Дунав.

Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; еутрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав, а в езерото водещи заплахи за вида са незаконният риболов, еутрофикацията, инвазивните видове и промяната на заливния режим, респ. прекъсването на връзката с р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Брой индивиди /ha; инд./ЕРУ	1. В р. Дунав: най-малко 40 инд./ха ind./ha; 2. В ез. Сребърна: най-малко 10 инд./ЕРУ	Стойността по този параметър при работа със стационарни мрежи се определя като брой на уловените екземпляри от вида спрямо площта на хрилните мрежи и времето на престоя им в работно положение. След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ). При електроулов се изчислява като индивиди на хектар. Различните единици се уеднаквяват чрез трансформация. Според данни от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ установената численост на вида в зоната е 80 екз./ха, като е определена референтна численост 15 екз./ха. Тъй като не е възможно да се определи численост спрямо единица площ при извършване на пробонабиране с хрилни мрежи, предлагаме популационната плътност да се определя като улов (екз.) на единица риболовно усилие (ЕРУ). По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона	Поддържане на плътността на популацията в р. Дунав най-малко на 40 инд/ха; Поддържане на плътността на популацията в ез. Сребърна най-малко на 10 инд./ЕРУ;

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			<p>може да се счита за хомогенен.</p> <p>От друга страна, кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим.</p> <p>Съгласно методиката за оценка на състоянието на риби в НСМБР референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са определени. Според наличните данни за плътността на популацията и експертна оценка, актуалното състояние на вида в зоната по този показател е „Неблагоприятно-незадоволително“.</p>	
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Дължина на речната млежа, представляваща потенциално местообитание за вида</p>	км	Най-малко 3 км	<p>Дължината на речния участък се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Река Дунав → Изключени са всички стоящи водни тела в зоната. <p>На базата на този анализ е установено, че 3 км от р. Дунав в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той се среща мозаечно в зоната.</p>	Поддържане на площ, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.
<p>Местообитание на вида:</p> <p>стоящи води, представляващи потенциално местообитание за вида</p>	ha	Най-малко 150	<p>Площта на местообитанията на вида в стоящи води се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Езеро Сребърна; → Изкуствени водни тела от тип „канали“, които са на практика стоящи води; → Изключва се периферната зона на ез. Сребърна, обрасла с тръстикови масиви 	Поддържане на оптимални водни стоежи (най-малко 1,1 м) и залята площ на езерото най-малко 150 ha.
Местообит	5 степенна	Степен 1	Методът за оценка на	Поддържане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
<p>ание на вида:</p> <p>Степен на свързаност на местообитанието на вида</p>	<p>скала за всяка бариера</p>	<p>за всяка бариера</p>	<p>миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021г. и финалния доклад по проект на МОСВ "Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела".</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.</p>	<p>свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.</p> <p>Заб.:</p> <p>Специфична цел за ез. Сребърна е осигуряването на регулярна хидравлична връзка с р. Дунав.</p>
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Екологично състояние на водните тела с</p>	<p>5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ</p>	<p>По-висока или равна на 2 – Добро състояние/ Добър потенциал</p>	<p>Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", параметъра</p>	<p>Постигане и поддържане на ЕП на участъка от р. Дунав в границата на зоната и ЕС на ез. Сребърна на стойност от по-</p>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
<p>потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)</p>			<p>„сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1" data-bbox="754 748 1129 999"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).</p> <p>Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос, Умерено по БЕК Риби и Лошо – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. При разлика в оценките на ЕС на водните тела по БЕК общата оценка съответства на най-лошата, в случая – Лошо ЕС.</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>висока или равна на 2 – Добър ЕП/ЕС Междинна цел: Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Местообитание на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	Съотношение в % от дължината на речните участъци с подходящ и местообитания на вида и с естествено структуриран субстрат, съотнесен към общата дължина на речните участъци с подходящ и местообитания за вида		<p>Пелагичен реофилен вид, но обитава и големи стоящи водоеми. Възрастните обитават долните течения на реките и устията, както и свързани с тях езера. В реките предпочитат да стоят близо до мостови стълбове, в близост до притоци, под бързеи, в части от реката с дълбоки течения и в тихи заливи на речните завой. В езера се придържат към откритите зони. В България целият участък на р. Дунав и долните течения на големите му притоци, както и в ез. Сребърна.</p> <p>В 33 BG0000241 този параметър не е от значение за вида.</p>	Не се поставят цели, различни от посочените по-горе относно качеството на водата/екологичното състояние

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с методиките, приложими за мониторинг на вида, най-подходящата единица за определянето на състоянието на вида в реки е индивиди на хектора (инд/ха) – най-малко 40, а в стоящи водоеми е улов на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ). Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като е уточнена площта на местообитанията в зоната. Оценката за степента на изолация се променя на С, тъй като видът обитава целия български участък на р. Дунав, съответно популацията му в 33 не се намира в края на ареала. Нанесени са съответни промени в СФ.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D		A B C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	1130	<i>Aspius aspius</i>			P	2093180	2093180	area	C	G	C	A	C	A

8. Цитирана литература

- Булгурков, К. 1958. Хидроложки особености на резервата езерото Сребърна и състав на рибната му фауна. – Изв. на Зоолог. инст., 7: 251–268.
- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: [Том II - Животни \(bas.bg\)](http://bas.bg)
- Диков, Ц., Й. Янков, С. Йочев. 1988. Състав на ихтиофауната, численост и биомаса на отделните видове в река Палакария, приток на река Искър. – Хидробиология, 33: 59–67.
- Димитров, М. 1957. Хидрологична и хидробиологична характеристика на язовир "Ал. Стамболийски". – Известия на Научноизследователския институт по рибарство и рибна промишленост – Варна, 1: 159–197.
- Дренски, П. 1921. Риби и риболовство по р. Искър. – Сведения по земеделието, 2 (9): 5–16.
- Дренски, П. 1921а. Рибната фауна на река Искър и риболовството по нея. – Естествознание и география, 6 (2/3): 49–58.
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Проект DIR-5113024-1-48. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/>; <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1974. Ихтиофауна на р. Камчия. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 39: 85–98.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., Ц. Диков. 1986. Върху състава, разпространението, числеността и биомасата на ихтиофауната на р. Вит. – Хидробиология, 28: 3–14.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гяя-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Константинов, В. 1964. Промисленият риболов в България през периода 1940–1958 г. – Известия на Института по Рибни Ресурси – Варна, 4: 125–187.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Паспалев, Г., Ц. Пешев. 1955. Принос към изучаване на ихтиофауната на р. Искър. – Год. на СУ, Биолого-Геолого-Географски фак., 48(1): 1–39.

Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, 2013.

Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията.

[https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG art 6 guide ju n 2019.pdf](https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_ju_n_2019.pdf)

Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.

Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.

Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): [Search FishBase \(mnhn.fr\)](http://www.fishbase.org/search)

Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.

Luchezar Z. Pehlivanov, , Apostolou A., Wolfram G. 2017. Development of Bulgarian Fish Based Index for Ecological Classification and Monitoring of Natural Riparian Lakes (Type L5/L-EC-1). Acta zool. bulg., Suppl. 8, 2017: 153-162

Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.

Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков.

Природозащитни цели за 1149 *Cobitis taenia*

1. Код и наименование на вида: 1149 *Cobitis taenia* Complex Дунавски щипок

2. Кратка характеристика на целевия обект

Видът *Cobitis taenia* не присъства в българската ихтиофауна.

Трябва да се отбележи, че съгласно указанията на ЕК, под същото наименование - *Cobitis taenia* Complex – са обединени три вида риби за територията на България:

- ✓ *C. strumicae*, който обитава водосбора на Егейско море;
- ✓ *Cobitis pontica*, който обитава водосбора на Черно море;
- ✓ *Cobitis elongatoides*, който обитава водосбора на р. Дунав.

Тези три вида се докладват заедно по член 17 от Директивата за местообитанията, като един вид - *Cobitis taenia* Complex.

Под това име в дунавския басейн се карта дунавския щипок (*Cobitis elongatoides*).

Представлява малка дънна риба с удължена форма на тялото. В основата на опашката има малко или понякога отсъстващо черно петно, рядко две малки петна. Пигментация (Гамбетна надлъжна зона на пигментация): зона Z4 с 12-21 закръглени или квадратни петна, понякога неясни или слети две по две; страната не е пигментирана под зона Z4. При мъжките има налични две люспи в основата на гръдната перка. Това е кратко живеещ вид. Яйценосни, с ясно изразени чифтосване по време на размножаване. По време на ухажването мъжкят следва женската и след като и двете навлязат в гъста

растителност (напр. нишковидни водорасли от род *Cladophora*), мъжкят образува пълен пръстен около тялото на женската зад гръбнака, докато женската снася яйцата. Важен елемент от местообитанието му е наличието на гъста растителност като субстрат за отлагане на хайвера, която се среща главно в речни участъци с бавно течение и плитски брегове. Следва да се отбележи обаче, че видът не предпочита грубия детрит като субстрат за отлагане на яйцата си. Това показва предпочитанията на вида за местообитание с фина растителност във вода със средна дълбочина, а не детрит в плитски води. Плътната растителност осигурява убежище срещу хищници и предотвратява отнасянето на яйцата, т.е. без тази растителност яйцата ще бъдат по-изложени на хищничество или унищожаване, като цяло на по-висока смъртност, което може сериозно да повлияе на състоянието на популацията. Толерантен към ниско съдържание на разтворен кислород, но прекомерното органично натоварване може да доведе до ниско съдържание на разтворен кислород в близост до границата между седимента и водата и това би довело до увеличаване на смъртността на яйцата и младите индивиди. В идеалния случай, субстратът трябва да съдържа най-малко 20% пясък и не повече от 40% тиня.

Характеристики на местообитанието в България. Възрастните се срещат в предпланинските и низинните водни тела с бавна скорост на течението. Предвид необходимостта от наличие на специфична деликатна растителност (например нишковидни водорасли), дълбочината на водата трябва да е малка (за по-добра осветеност), а температурата на водата трябва да бъде по-висока. Умереното наличие на биогени благоприятства развитието на такава растителност.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът има благоприятно природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион. Оценката съвпада с тази от предишното докладване през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.).

<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 123 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.

- добив на минерали (например скали, метални руди, чакъл, пясък);
- физическа промяна на водните тела, изменение на хидрологичните характеристики и наносния режим;
- разрушаване на местообитанията и прекъсване на биокоридорите: добив на инертни материали, корекции на реки, преграждане на речните корита;
- замърсяване на водите от смесени източници на повърхностни и подземни води;

4. Състояние на ниво защитена зона

Species				Population in the site							Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	1149	<i>Cobitis taenia</i>			P	55363	55363	i	C	G	C	A	C	A

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за вида е оценено като „добро“ (G). Популацията е оценена в брой индивиди (55363 мин-макс). Опазването на вида е оценено с „А“ (Отлично опазване). Степента на изолация на популацията е оценена с „С“ (не изолирана популация в рамките на разширен ареал). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „А“ (отлична стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, когато е установена численост 80 екз./ха. Стойностите на параметрите за обилие (численост, биомаса) съответстват на „неблагоприятно-незадоволително“ ПС, поради което общата оценка на ПС е „неблагоприятно-незадоволително“. В СФ като популационна единица е използвана обща численост (мин.-макс).

При проучванията по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ видът е установен в р. Дунав и в периферни зони на ез. Сребърна, със средна численост 80 екз./ха.

Видът е регистриран почти постоянно в крайбрежната зона на ез. Сребърна, но представен с единични екземпляри. При улови с винтери е установена численост от 0,2 до 3 инд./ЕРУ. Поради дебелия слой тиня, покриващ по-голяма част от дъното на ез. Сребърна, подходящи местообитания за вида има само в плитките крайбрежни зони.

Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33. По данни от международното научно изследване „JDS 4“, през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен като Добър екологичен потенциал по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

През 2020 г. при извършване на биологичен мониторинг на ез. Сребърна е установено Умерено екологично състояние (ЕС) по БЕК Риби и Лошо ЕС – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. Установеното влошаване на ЕС на езерото се обяснява с продължително маловодие и ниски водни стоежи.

Полевото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона обхваща ез. Сребърна и участъка от р. Дунав в границите на зоната.

В р. Дунав изследването е извършено на 2 пункта, които включват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната.

При полево проучване в р. Дунав за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона са приложени приети методи за мониторинг на риби в р. Дунав: подход за мониторинг на дребни дънни видове риби (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/prakticheskoro-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_demersal_fish.pdf) и допълнителен подход за мониторинг на видове риби в р. Дунав (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/prakticheskoro-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_electrofishing.pdf).

Според дължината на участъка от р. Дунав в зоната са избрани за пробонабиране 2 пункта, които да покриват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната.

В ез. Сребърна е извършено пробонабиране с винтери на 3 достъпни крайбрежни пункта. Във всеки участък са поставяни през нощта по 2-4 винтера. При този подход числеността на рибите се определя като улов (индивиди) на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ), като за единица риболовно усилие е приет 1 винтер поставен в работно положение в продължение на 10 часа. При извършеното проучване видът не е установен в изследваните участъци.

В проучените местообитания в р. Дунав са установени общо 9 екземпляра от вида, което отговаря на численост 90 инд./ха. При извършеното проучване видът не е регистриран в ез. Сребърна. Този резултат показва влошаване на състоянието неговата популация в езерото, което най-вероятно се дължи на силно изразеното маловодие и липсата на хидравлична връзка между езерото и р. Дунав през последните 2 години.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. в участъка от р. Дунав в зоната не са установени други специфични заплахи.

В ез. Сребърна при изследванията през последните години е установено нарастване на натиска от чужди инвазивни видове риби. След 2013 г. в езерото се наблюдава бързо нарастване на популацията на нов за страната чужд инвазивен вид риба *Ameiurus melas*, който към момента е основният чужд инвазивен вид в състава на фауната. Този вид е установен и в прилежащите участъци от р. Дунав. Друга идентифицирана заплаха за водната екосистема на ез. Сребърна е влошаването на екологичните условия вследствие нарушения воден режим като резултат от глобалните климатични промени. През 2020 г. при извършване на биологичен мониторинг на ез. Сребърна е установено Умерено екологично състояние (ЕС) по БЕК Риби и Лошо ЕС по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. Влошеното ЕС на езерото през 2020 г. се обяснява с продължително маловодие и ниски водни стоежи. По време на теренните проучвания през 2021 г. тези специфични заплахи бяха потвърдени. Специфична заплаха за распера в ез. Сребърна е прекъсването на връзката с р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Брой индивиди/ха (инд./ха)	Най-малко 100	Стойността по този параметър се определя на базата на броя на уловените екземпляри от вида на трансект, чиято площ се изчислява в м ² . След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на един хектар. Според данни от проект „Картиране и определяне на	Поддържане на плътността на популацията най-малко на 100 инд./ха.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			<p>природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ средната стойност на числеността на вида в зоната не е определена. През 2021 г. е проведено ново теренно проучване за вида в 2 участъка на зоната и е регистрирана средна численост 90 инд/ха. Като целева стойност на популацията се приема определената минимална референтна стойност, определена в проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ и въз основа на по-нови налични данни.</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен.</p> <p>От друга страна, кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим.</p> <p>В методиката за оценка на състоянието на риби в НСМБР референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са определени. Въз основа на наличните данни и резултатите от направеното проучване, състоянието на вида по този показател е „неблагоприятно-незадоволително“.</p>	
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Дължина на речната мрежа, представляваща потенциално местообитание</p>	км	Най-малко 3 км	<p>Дължината на речния участък се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Река Дунав → Изключени са всички стоящи водни тела в зоната. <p>На базата на този анализ е установено, че 3 км от р. Дунав в защитената зона отговарят на</p>	<p>Поддържане на дължина на речната мрежа, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.</p>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
ние за вида			посочените критерии. Според наличните данни за вида, той се среща мозаечно в зоната.	
Местообитание на вида: стоящи води, представляващи потенциално местообитание за вида	ha	Най-малко 280	Площта на местообитанията на вида в стоящи води се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии: <ul style="list-style-type: none"> → Езеро Сребърна; → Изкуствени водни тела от тип „канални“, които са на практика стоящи води; → Изключва се откритото водно огледало на ез. Сребърна 	Поддържане на оптимални водни стоежи (най-малко 1,1 м) и заета площ на езерото най-малко 280 ха
Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида	5 степенна скала за всяка бариера	Степен 1 за всяка бариера	Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“. Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала. На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на	Поддържане на свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
			миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.							
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние /Добър потенциал	<p>Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г", параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1" data-bbox="746 1406 1123 1653"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-</p>	Екологично състояние	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>Постигане и поддържане на ЕП на участъка от р. Дунав и ЕС на ез. Сребърна в границата на зоната на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър ЕП/ЕС</p> <p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
Екологично състояние										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			<p>and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic..</p> <p>Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос, Умерено по БЕК Риби и Лошо – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. При разлика в оценките на ЕС на водните тела по БЕК общата оценка съответства на най-лошата, в случая – Лошо ЕС.</p>	
Местообитание на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	Съотношение в % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания на вида и с естествено структуриран субстрат, съотнесен към общата дължина на речните участъци с подходящи местообитания за вида	95% от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида имат естествен структуриран субстрат	<p>Псамофилен бентосен вид. Среща се в крайбрежната част на предпланинските и низините течащи и стоящи водни тела с бавна скорост на течението, фино структурирано дъно и наличие на нишковидна водна растителност. В тази връзка, поддържането на естествената структура на дънния субстрат в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние.</p> <p>Фактори, водещи до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Отстраняване на чакъл и пясък от коритото на реката; ✓ Изкопаване на речното корито, водещо до ускоряване на водния поток и отстраняване на субстрата; ✓ Изграждане на хидротехнически съоръжения, водещи до забавяне на водния поток и задържане на утайки. ✓ др. 	Поддържане на 95 % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			Не е установен натиск в зоната по този параметър.	

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с утвърдената методика за мониторинг на вида, най-подходящата единица за определянето на състоянието на вида е брой индивиди на хектар (ind./ha). Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като е уточнена площта на местообитанията в зоната. Нанесени са съответни корекции в СФ.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D		A B C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	1149	<i>Cobitis taenia</i> Complex			P	3393180	3393180	area	C	G	C	A	C	A

8. Цитирана литература

- Булгурков, К. 1958. Рибната фауна в реките на Витоша планина и околните ѝ язовири. – Изв. на Зоолог. инст., 7: 163–194.
- Булгурков, К. 1958а. Хидроложки особености на резервата езерото Сребърна и състав на рибната му фауна. – Изв. на Зоолог. инст., 7: 251–268.
- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: [Том II - Животни \(bas.bg\)](http://tom2.bas.bg)
- Диков, Ц., Й. Янков, С. Йочев. 1988. Състав на ихтиофауната, численост и биомаса на отделните видове в река Палакария, приток на река Искър. – Хидробиология, 33: 59–67.
- Димитров, М. 1957. Хидрологична и хидробиологична характеристика на язовир "Ал. Стамболийски". – Известия на Научноизследователския институт по рибарство и рибна промишленост – Варна, 1: 159–197.
- Дренски, П. 1921. Риби и риболовство по р. Искър. – Сведения по земеделието, 2 (9): 5–16.
- Дренски, П. 1921а. Рибната фауна на река Искър и риболовството по нея. – Естествознание и география, 6 (2/3): 49–58.
- Дренски, П. 1928. Риби от семейство Cobitidae в България. – Изв. на Ц. природ. инст., 1: 156–181.

- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременно състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/>; <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1974. Ихтиофауна на р. Камчия. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 39: 85–98.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., Ц. Диков. 1986. Върху състава, разпространението, числеността и биомасата на ихтиофауната на р. Вит. – Хидробиология, 28: 3–14.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гей-Либрис", 247 с.
- Карапеткова, М., Е. Унджиян 1988. Ихтиофауна на поречието Русенски Лом. – Хидробиология, 32: 44–49.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Михайлова, Л. 1965. Върху ихтиофауната на Тракия. – В: Паспалев Г. (ред.), Фауна на Тракия. II. С., БАН, 265–288.
- Михайлова, Л. 1965а. Изследвания върху ихтиофауната в басейна на река Струма. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 19: 55–71.
- Михайлова, Л. 1970. Рибите на Западна Стара планина. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 31: 19–43.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Паспалев, Г., Ц. Пешев. 1955. Принос към изучаване на ихтиофауната на р. Искър. – Год. на СУ, Биолого-Геолого-Географски фак., 48(1): 1–39.
- Пешев, И. 1966. Ихтиофаунистичен обзор на река Елешница. – Известия на Народния музей – Варна, 2 (17): 179–191.
- Пешев, И. 1970. Ихтиофаунистичен обзор на някои реки в Източна България. – Известия на Народния музей – Варна, 6: 143–156.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.
- Янков, Й. 1971. Виюн в басейна на Егейско море. – Природа, 3: 73–74.
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269–274.
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- Bohlen, J. 2003. Temperature and oxygen requirements of early life stages of the endangered spined loach, *Cobitis taenia* L. (Teleostei, Cobitidae) with implications for the management of natural populations. Archiv für Hydrobiologie. 157:195–212.
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p.
- Dikov, T., J. Jankov, S. Jocev. 1994. Fish stocks in rivers of Bulgaria. – Polskie Archiwum Hydrobiologii, 41(3): 377–391.
- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): [Search FishBase \(mnhn.fr\)](http://www.fishbase.org)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Koutrakis, E., A. Sapounidis, A. Apostolou, M. Vassilev, L. Pehlivanov, P. Leontarakis, A. Tsekov, G. Sylaios, P. Economidis 2013. An integrated ichthyofaunal survey in a heavily-modified, cross-border watershed. Journal of Biological Research. 20. 326–338.
- Michailova, L. 1967. Seltene Fischarten aus der Susswasserfauna Bulgariens. – Zeitschrift für Fischerei und deren Hilfswissenschaften, 15(1/2): 153–160.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.
- Sivkov, Y. 1991. Morphological characterization of the stone loach *Noemacheilus barbatulus* (L.) (Pisces, Cobitidae) from Bulgaria. – Acta zool. bulg., 42: 27–33.
- Sivkov, Y. 1991a. Morphological characteristics of the Danubian loach *Sabanejewia bulgarica* (Drensky, 1928) (Pisces, Cobitidae). – Acta zool. bulg., 42: 34–43.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190.

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 2484 *Eudontomyzon mariae*

1. Код и наименование на вида: 2484 *Eudontomyzon mariae* - Украинската минога

2. Кратка характеристика на целевия обект

В много източници единственият вид непаразитна минога, съобщаван за България, е *Lampetra planeri*. Този вид обаче се среща само във водите на Западна Европа и индивидите, определяни като *L. planeri* от България, трябва да се отнасят към *Eudontomyzon mariae*. Други автори съобщават за българския сектор на р. Дунав и за някои от притоците ѝ паразитния вид *E. danfordi*. Неговото разпространение обаче е ограничено само в басейните на реките Тиса и Тимиш. Според последните изследвания, обхващащи ревизия на всички колекционирани екземпляри, в долното течение на р. Дунав, включително и в България, се среща само *E. mariae*. През първата половина на миналия век видът е съобщаван за някои от дунавските притоци – Вит, Осъм, Искър и

Миңдевската река (приток на Янтра), както и в самата р. Дунав при Лом, Оряхово, Сомовит и Русе (в повечето източници видът е публикуван като *E. danfordi* или *L. planeri*). Има данни, че е обитавал и реките Златна Панега и Русенски Лом. След като дълго време е считан за изчезнал от българската ихтиофауна, през последните години отново има съобщения за намирането на единични екземпляри (основно в ларвен стадий) в българския сектор на реката – при Русе, Тутракан, както и при Силистра и Белене. Размножава се от края на април до средата на май. Непаразитен вид. В ларвен стадий прекарва между 4–6 години, като в този период се храни с детрит и фитопланктон (главно диатомови водорасли). След метаморфозата възрастните индивиди престават да се хранят. През размножителния период извършва локални миграции към по-горните участъци на реките, с бистра и чиста вода, бързо течение, пясъчно и чакълесто дъно. Малко след размножаването възрастните индивиди умират. Максималната продължителност на живота е между 4,8 и 7,2 години. Няма данни за неговото размножаване в страната през последните повече от 50 години.

Характеристики на местообитанието в България. Представлява бентосен псамофилен вид. През ларвния период живее заровен в субстрата. В България актуалното разпространение на вида е ограничено само в р. Дунав и най-долните течения на някои притоци, където е местообитанието на ларвите – в тихи крайбрежни участъци с фино структурирано дъно. През размножителния период видът извършва локални миграции към по-горните участъци на реките, с бързо течение и чакълесто дъно.

2. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При двете проучвания предмет на докладване съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) видът е оценен по различен начин по всички показатели в Континенталния биогеографски регион. Оценката според доклада от 2013 г. е неблагоприятно-незадоволително състояние. През 2019 г. е докладван „с недостатъчно данни“, като само параметър „местообитание“ е в благоприятно състояние.

Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 9 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.

- Разрушаване на местообитанията и прекъсване на биокоридорите: добив на инертни материали, корекции на реки, преграждане на реките.
- Замърсяване на водите.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	2484	<i>Eudontomyzon mariae</i>			P	6683	6683	i	P	G	C	A	A	A

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за вида е оценено като „добро“ (G). Като популационна единица е използван брой индивиди в зоната (мин-макс). Опазването на вида е оценено с „А“ (Отлично опазване). Изолираността на популацията е оценена с „А“ (почти изолирана популация). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „А“ (отлична стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. По всички критерии за оценка видът в зоната е категоризиран в „благоприятно“ ПС. В стандартния формуляр като популационна единица е посочена обща численост (6683 инд. макс.-мин.). Според наличните данни видът е разпространен в голяма част от българския участък на р. Дунав, но пространственото му разпределение е неравномерно и зависи от характера на дънния субстрат. Затова определената в СФ степен на изолация „(почти) изолирана популация“ не е коректна и следва да се промени.

Местообитания на вида в зоната има само в р. Дунав. Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33, въпреки, че стойностите на параметъра „Сапробност“ (ББИ) вероятно са индикатор за наличието на акумулиран натиск от по-горните участъци на р. Дунав. По данни от международното научно изследване “JDS 4”, през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен „Добър екологичен потенциал“ по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

Полевото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона е извършено в съответствие с утвърдените методики за мониторинг на риби в р. Дунав. Използван е допълнителен подход за мониторинг на видове риби в р. Дунав (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_electrofishing.pdf). В участъка от р. Дунав в зоната са избрани за пробонабиране 2 пункта, които да покриват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. На всеки пункт пробонабирането е извършено на 3-5 трансекта с дължина по 30-50 м и ширина 2-4 м в зависимост от релефа на дъното. Не е регистриран нито един екземпляр на вида в нито един от трансектите.

Невъзможност да се регистрира вида в зоната в случая не означава неблагоприятно състояние, тъй като популацията му се характеризира с ниско обилие в целия български участък от р. Дунав. Състоянието на вида до голяма степен може да бъде определено косвено чрез оценка на неговото местообитание, по експертна оценка.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания бяха установени допълнителни сериозни заплахи: освен различен по мащаб риболов, модифициране и разрушаване на подходящи крайбрежни местообитания вследствие различна антропогенна дейност Те могат да се отразяват съществено върху популацията на вида в зоната.

Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; еутрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на ерозионните процеси, които водят до промяна на състава и структурата на дънните седименти, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Брой индивиди/ха	Най-малко 5 инд./ха	<p>Стойността на този параметър се определя на базата на броя на уловените екземпляри от вида на трансект, чиято площ се изчислява в м². След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на един хектар.</p> <p>Според данни от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ референтната стойност на числеността на вида в зоната е 5-10 екз./ха. През 2021 г. е проведено теренно проучване за вида в 3 точки на зоната, но видът не е регистриран. Поради тази причина като минимална целева стойност на популацията се приема минималната референтна стойност, определена в проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“.</p> <p>По отношение на натиска, в този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен и значителен.</p> <p>От друга страна, кумулативния натиск с източници извън зоната може също да бъде значим.</p> <p>В методиката за оценка на</p>	<p>Поддържане на плътността на популацията най-малко на 5 инд./ха.</p> <p>Междинна цел: да се потвърди присъствието на вида в зоната и да се актуализира референтната стойност на числеността.</p>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			състоянието на риби в НСМБР референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са определени. Към момента поради недостатъчно данни състоянието на вида по този показател не може да бъде определено.	
Местообитание на вида: речна мрежа, представляваща потенциално местообитание за вида	км	Най-малко 3	<p>Дължината на речния участък се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Река Дунав; → Изключени са всички стоящи водни тела в зоната. <p>На базата на този анализ е установено, че 3 км от р. Дунав в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той се среща мозаечно в зоната с агрегации при подходящ субстрат.</p>	Поддържане на речната мрежа, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.
Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида	5 степенна скала за всяка бариера	Степен 1 за всяка бариера	<p>Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г". Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p>	Поддържане на свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
			<p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.</p>							
<p>Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)</p>	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добър потенциал	<p>Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“, параметъра „сапробичен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър потенциал</p> <p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).	
Местообитание на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	Съотношение в % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания на вида и с естествено структуриран субстрат, съотнесен към общата дължина на речните участъци с подходящи местообитания за вида	95% от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида имат естествен структуриран субстрат	<p>Представлява бентосен псампелофилен вид. През ларвния период живее заровен в субстрата. В България актуалното разпространение на вида е ограничено само в р. Дунав и най-долните течения на някои притоци, където е местообитанието на ларвите – в тихи крайбрежни участъци с фино структурирано дъно. През размножителния период видът извършва локални миграции към по-горните участъци на реките, с бързо течение и чакълесто дъно. В тази връзка, поддържането на естествената структура на дънния субстрат в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние.</p> <p>Фактори, водещи до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Отстраняване на чакъл и пясък от коритото на реката; ✓ Изкопаване на речното корито, водещо до ускоряване на водния поток и отстраняване на субстрата; ✓ Изграждане на хидротехнически съоръжения, водещи до забавяне на водния поток и 	Поддържане на 95 % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			задържане на утайки. ✓ др. Не е установен натиск в зоната по този параметър над 5%.	

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с утвърдената методика за мониторинг на риби в р. Дунав, най-подходящата популационна единица за определянето на състоянието на вида е индивиди на хектар (инд./ха) – най-малко 5. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като е уточнена площта на участъка от р. Дунав в зоната. Популацията не е изолирана, тъй като видът се среща в подходящи местообитания в целия български участък от р. Дунав.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D		A B C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	2484	<i>Eudontomyzon mariae</i>			P	593 180	5931 80	area	P	G	C	A	C	A

8. Цитирана литература

- Булгурков, К. 1958. Рибната фауна в реките на Витоша планина и околните ѝ язовири. – Изв. на Зоолог. инст., 7: 163–194.
- Булгурков, К. 1958а. Хидроложки особености на резервата езерото Сребърна и състав на рибната му фауна. – Изв. на Зоолог. инст., 7: 251–268.
- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: [Том II - Животни \(bas.bg\)](http://bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000.

- <http://natura2000.moew.government.bg/>;
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., Ц. Диков. 1986. Върху състава, разпространението, числеността и биомасата на ихтиофауната на р. Вит. – Хидробиология, 28: 3–14.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гей-Либрис", 247 с.
- Карапеткова, М., Е. Унджиян 1988. Ихтиофауна на поречието Русенски Лом. – Хидробиология, 32: 44–49.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Коларов, П. 1960. Една рядка находка в р. Дунав – минога от вида *Eudontomyzon danfordi* Regan, 1911. – Природа, 3: 70.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Паспалев, Г., Ц. Пешев. 1955. Принос към изучаване на ихтиофауната на р. Искър. – Год. на СУ, Биолого-Геолого-Географски фак., 48(1): 1–39.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията.
- https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf
- Apostolou A., Pehlivanov L., Schabuss M., Zorning H.. Distribution of the Ukrainian Brook Lamprey *Eudontomyzon mariae* (Berg, 1931) (Cephalaspidomorphi: Petromyzontidae) in Bulgarian protected zones along the Danube River. *Acta Zoologica Bulgarica.*, 71, 1:149-151.
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. *Acta Zool. Bulg.*, 73 (2): 269-274.
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p.
- Drensky, P. 1935. Petromyzontiden (Pisces) aus dem Donaugebiet. – Sitzungsbericht der Gesellschaft naturforschender Freunde, Berlin, 102–106.
- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): [Search FishBase \(mnhn.fr\)](https://www.fishbase.org/06/2021/SearchFishBase(mnhn.fr))
- Holcik, J., C. Renaud. 1986. *Eudontomyzon mariae* (Berg, 1931). – In: Holcik, J. (Ed.). The Freshwater Fishes of Europe. Vol. 1 / I. Petromyzontiformes. AULA-Verlag, Wiesbaden, 165–185.
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.

- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.
- Stefanov, T., J. Holcik. 2007. The lampreys of Bulgaria. – Folia Zoologica, 56 (2): 213–224.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190.

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 2555 *Gymnocephalus baloni*

1. Код и наименование на вида: 2555 *Gymnocephalus baloni* Високотел бибан

2. Кратка характеристика на целевия обект

Риба от сем. Бодлоперки (Percidae). Прилича на обикновения бибан (*G. cernuus*), като се отличава от него и по следните по-характерни белези: относително по-високо тяло, хрилно капаче с два шипа, първият твърд лъч на аналната перка е дъгообразно извит, отстрани на тялото има 4-6 напречни тъмнокафяви пояса с неправилна форма. На дължина достига до 15 см.

Видът е разпространен по цялото протежение на р. Дунав от делтата до Германия, както и в по големите дунавски притоци. В България е съобщаван за целтя български участък от р. Дунав и за устията на притоците Огоста, Искър, Вит, Осъм, Янтра и Русенски Лом, но през последните години е намиран само в основното русло на р. Дунав от с. Врџв до с. Сандрово на изток.

Придънен реофилен вид. Храни се с дънни безгръбначни животни. Достига полова зрялост на 1-2 години. Размножава се през април-май, като през този период мигрира към крайбрежните зони на реките и в странични ръкави с по-слабо течение.

Високотелият бибан не е обект на стопански или любителски риболов, но отделни екземпляри попадат в стопанските улови като случаен приулов.

Характеристики на местообитанието в България. Придънен реофилен вид. Обитава открити участъци с пясъчно или тинесто дъно в големи реки с умерено течение, включително странични ръкави. В България – целият български участък на р. Дунав.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При двете проучвания предмет на докладване съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) видът е оценен в Благоприятно ПС по всички показатели в Континенталния биогеографски регион. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 21 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

1. Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.
 - Разрушаване на местообитанията и прекъсване на биокоридорите: добив на инертни материали, корекции на реки, преграждане на речните корита;
 - Замърсяване на водите.
2. Непряко въздействащи негативни фактори
 - Развитие на многочислени популации на инвазивни дънни видове риби (напр., *Neogobius melanostomus*) (Bauer et al., 2006; Juza et al., 2018)

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	2555	Gymnocerhalus baloni			p	245440	245440	area	P	P	C	B	B	B

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за високотелия бибан е оценено като „лошо“ (P). Като популационна единица е използвана площта на местообитанията (мин-макс). Опазването на вида е оценено с „B“ (добро опазване). Стпента на изолация е оценена с „B“ (не изолирана популация, но на границата на ареала на разпространение). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „B“ (добра стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът не е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Поради тази причина видът е категоризиран в „неблагоприятно-незадоволително“ ПС по критерий „Популация в границите на зоната“, както и по критерий „Структура и функции“, който се отнася за качеството на местообитанията, поради влошени показатели на параметъра Български биотичен индекс (ББИ) като мерна единица за параметъра „Сапробност“. ПС е оценено като „благоприятно“ по критерии „Площ на местообитанията“ и „Бъдещи перспективи“, но цялостната оценка е „неблагоприятно-незадоволително“ ПС според приетата методика за оценяване. В стандартния формуляр няма информация за числеността на популацията, а само за площите на потенциалните местообитания (245440 мин.-макс).

В границите на зоната местообитания на вида има само в р. Дунав. Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33, въпреки, че стойностите на ББИ вероятно са индикатор за наличието на акумулиран натиск от по-горните участъци на р. Дунав. По данни от международното научно изследване „JDS 4“, през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен „Добър екологичен потенциал“ по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

Невъзможност да се регистрира вида в зоната в случая не означава неблагоприятно състояние, тъй като популацията му се характеризира с ниско обилие в

целия български участък от р. Дунав. Състоянието на вида до голяма степен може да бъде определено косвено чрез оценка на неговото местообитание, по експертна оценка.

При полевото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона са извършени пробни улови. Според дължината на подходящите речни участъци в зоната са избрани за пробонабиране 2 участъка, които включват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. Използван е един метод за пробонабиране приложим за този вид: стационарни многобримкови хрилни мрежи с дължина 25-30 м, поставяни успоредно на брега съгласно методиката за мониторинг на риби (подход за мониторинг на риби в р. Дунав), приета в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/prakticheskoto-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav.pdf). Във всеки участък са поставяни 3-5 мрежи. При този подход числеността на рибите се определя като улов (индивиди) на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ).

Не е регистриран нито един екземпляр на вида в нито един от трансектите.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; евтрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	индивиди на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ)	Най-малко 1	Стойността по този параметър при работа със стационарни мрежи се определя като брой на уловените екземпляри от вида спрямо площта на хрилните мрежи и времето на престоя им в работно положение. При използване на След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ). Според данни от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ средната стойност на	Поддържане на плътността на популацията най-малко на 1 инд./ЕРУ. Междинна цел: Установяване на действителното състояние на популацията в зоната и съответните фактори, които

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			<p>числеността на вида в зоната не е определена. Няма данни и от последващи регистрации на вида в зоната, вкл. и през 2021 г., когато е проведено теренно проучване за вида в 2 участъка на зоната. Поради тази причина минималната целева стойност на популацията се определя чрез експертна преценка като се отчита референтната стойност, предложена по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ (20-50 екз./ха).</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен.</p> <p>От друга страна, кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим, но към момента не може да бъде отчетен.</p> <p>Съгласно методиката за оценка на състоянието на риби в НСМБР референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са определени. Поради липса на данни към момента ПС на вида не може да бъде определен.</p>	го определят.
Местообитание на вида: речна мрежа, представляваща потенциално местообитание за вида	км	Най-малко 3 км	Тъй като в границите на зоната видът се среща само в р. Дунав, като размер на местообитанието на вида се определя дължината на участъка от р. Дунав в границите на 33 Чрез ГИС анализ е установено, че 3 км от р. Дунав по цялата ширина на реката в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той е разпространен мозаечно в зоната с агрегации при подходящ субстрат.	Поддържане на речната мрежа, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.
Местообитание на вида:	5 степенна скала за	Степен 1 за всяка	Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата	Поддържане на свързаност на местообитанието

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Степен на свързаност на местообитанието на вида	всяка бариера	бариера	<p>методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.</p>	на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добър потенциал	Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по	Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър ЕП Междинна цел:

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)			<p>комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										
Местообитание на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	Съотношение в % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания на вида и с естественото структуриран субстрат, съотнесено към	95% от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида имат естественото структуриран субстрат	<p>Високотелият бибан е придънен вид. В България актуалното му разпространение е ограничено само в р. Дунав. През размножителния период видът извършва локални миграции към крайбрежните зони и странични ръкави с по-бавно течение. В тази връзка, поддържането на естествената структура на дънния субстрат в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние.</p> <p>Фактори, водещи до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Отстраняване на чакъл и пясък от коритото на реката; 	Поддържане на 95 % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
	общата дължина на речните участъци с подходящи местообитания за вида		✓ Изкопаване на речното корито, водещо до ускоряване на водния поток и отстраняване на субстрата; ✓ др. Не е установен натиск в зоната по този параметър.	

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с методиката за пробонабиране на вида, най-подходящата единица за определянето на състоянието на вида е улов на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ) – най-малко 1. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“. Не са необходими промени на СФ.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	2555	Gymnocephalus baloni			P	245440	245440	area	P	P	C	B	B	B

8. Цитирана литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоинформатика, С., "Дракон", 247–282.

- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза.
<http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000.
<http://natura2000.moew.government.bg/>;
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гей-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията.
https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf
- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.
- Bauer, C. Bobeldy, A., Lamberti G. 2006. Predicting habitat use and trophic interactions of Eurasian ruffe, round gobies, and zebra mussels in nearshore areas of the Great Lakes. – Biol Invasions, DOI 10.1007/s10530-006-9067-8
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats.
<https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p.3–680.
- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2.
<https://www.iucnredlist.org>.
- Juza T., Blabolil P., Baran R., Barton B., Cech M., Drastik V., Frouzova J., Holubova M., Ketelaars H., Kocvara L., Kubecka J., Muska M. Prchalova M., Riha M., Sajdlova Z., Smejkal M., Tuser M., Vasek M., Vejrik L., Vejrikova I., Wagenvoort A., Zak J., Peterka J. 2018. Collapse of the native ruffe (*Gymnocephalus cernua*) population in the Biesbosch lakes (the Netherlands) owing to round goby (*Neogobius melanostomus*) invasion. Biol. Invasions, 20:1523–1535

- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Naseka, A., N. Bogutskaya, P. Banareescu. 1999. *Gobio albiginnatus* Lukasch, 1933. – In: Banareescu P. (Ed.), The Freshwater Fishes of Europe. Vol. 5 / I. Cyprinidae 2 / I. AULA-Verlag, Wiesbaden, 37–68.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190. Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)
- Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)
- РИОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Плевен https://riew-pleven.eu/http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbpr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav.pdf

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов

Природозащитни цели за 1157 *Gymnocephalus schraetzer*

1. Код и наименование на вида: 1157 *Gymnocephalus schraetzer* - Ивичест бибан

2. Кратка характеристика на целевия обект

Риба от сем. Бодлоперки (Percidae). Тялото е продълговато, странично сплеснато, с тънко и ниско опашно стъбло. Главата е забележимо удължена, странично сплесната. Хрилното капаче завършва с дълъг шип, а предхрилното – с 8-15 шипа. Една гръбна перка, чиято предна бодлива част е дълга, със 17-19 бодливи лъча, с множество кръгли тъмни петна, групирани в 2-3 надлъжни ивици. Втората част е с 12-13 разклонени лъча. В анталната перка има 2 твърди и 6-7 меки лъча. По страните на тялото има 3-4 тъмнокафяви надлъжни ивици.

Видът е разпространен в басейна на р. Дунав. В България е съобщаван за целия български участък от р. Дунав и за устията на притоците Видбол, Лом, Огоста, Искър, Вит, Осъм и Янтра, както и за р. Камчия. Понастоящем единични екземпляри са улавяни само в основното русло на р. Дунав от с. Врџв до с. Ветрен на изток, като не е установен в притоците и в басейна на р. Камчия.

Придънен реофилен вид, предпочита дълбоки участъци с каменисто-пясъчно дъно. Храни се с дънни безгръбначни животни. Активен е през нощта, когато излиза към по-плитките места да се храни. Достига полова зрялост на втората година. Размножава се през март-май.

Ивичестият бибан не е обект на стопански или любителски риболов, но отделни екземпляри попадат в стопанските улови като случаен приулов.

Характеристики на местообитанието в България. Придънен реофилен вид. Обитава дълбоки участъци с каменисто-пясъчно дъно. В България се среща с много ниска численост в целият български участък на р. Дунав.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно първото докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) видът е оценен в Благоприятно ПС по всички показатели в Континенталния биогеографски регион, а в последното докладване е състоянието по критерий „Популация“ е неизвестно. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 23 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

1. Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.

- Разрушаване на местообитанията и прекъсване на биокоридорите: добив на инертни материали, корекции на реки, преграждане на речните корита;
- Замърсяване на водите.

2. Непряко въздействащи негативни фактори

- Развитие на многочислени популации на инвазивни дънни видове риби (напр., *Neogobius melanostomus*) (Bauer et al., 2006; Juza et al., 2018)

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con	Iso	Glo.
F	1157	<i>Gymnocephalus schraetzer</i>			p	680620	680620	Area	P	P	C	A	B	B

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за ивичестия бибан е оценено като „лошо“ (P). Като единица за оценка на популацията е използвана площ на местообитанията (мин-макс) и е оценена с „значителна представителност“ (C). Опазването на вида е оценено с „А“ (добро опазване). Степента на изолация на популацията е оценена с „В“ (не изолирана популация, но на границата на ареала на разпространение). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „В“ (добра стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът не е регистриран през 2013 г. участъка в зоната по време на проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". Поради това, оценката на ПС по критерий „Популация в границите на зоната“ е „неблагоприятно-незадоволително“. Също в границите на „неблагоприятно-незадоволително“ ПС са стойностите на параметъра „Сапробност“ на критерия „Структура и функции“. По останалите критерии е определено „Благоприятно“ ПС, но цялостната оценка е „неблагоприятно-незадоволително“ ПС според приетата методика за оценяване. В стандартния формуляр е посочена площ на местообитанията на вида в зоната (680620, мин.-макс.). Подходящи местообитания за вида в зоната има само в р. Дунав. Видът не е обект на стопански риболов и няма информация за уловите на ивичест бибан в риболовната статистика. Има само данни за случайни улови като приулов в рибарски мрежи.

В зоната видът се среща само в р. Дунав. Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33, въпреки, че стойностите на параметъра „Сапробност“ (ББИ) вероятно са индикатор за наличието на акумулиран натиск от по-горните участъци на р. Дунав. По данни от международното научно изследване “Joint Danube Survey 4”, през 2019 на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен като Добър екологичен потенциал по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

Невъзможност да се регистрира вида в зоната в случая не означава неблагоприятно състояние, тъй като популацията му се характеризира с ниско обилие в целия български участък от р. Дунав. Състоянието на вида до голяма степен може да бъде определено косвено чрез оценка на неговото местообитание, по експертна оценка.

При полеовото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона са извършени пробни улови. Според дължината на подходящи речни участъци в зоната са избрани за пробонабиране 2 участъка, които да включват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. Използван е един метод за пробонабиране приложим за този вид: стационарни многобримкови хрилни мрежи с дължина 25-30 м, поставяни успоредно на брега съгласно методиката за мониторинг на риби (подход за мониторинг на риби в р. Дунав), приета в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/prakticheskoro-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav.pdf). Във всеки участък са поставяни 3-5 мрежи. При този подход числеността на рибите се определя като улов (индивиди) на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ). Не е регистриран нито един екземпляр на вида в нито един от трансектите.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; еутрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	индивиду на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ)	Най-малко 1	<p>Стойността по този параметър при работа със стационарни мрежи се определя като брой на уловените екземпляри от вида спрямо площта на хрилните мрежи и времето на престоя им в работно положение. При използване на След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ).</p> <p>Според данни от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ средната стойност на числеността на вида в зоната не е определена. Няма данни и от последващи регистрации на вида в зоната, вкл. и през 2021 г., когато е проведено теренно проучване за вида в 2 участъка на зоната. Има данни, че видът често се среща в стопанските улови в района.Целевата стойност на популацията се определя чрез експертна преценка като се отчита минималната референтна стойност, предложена по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (20-50 екз./ха).</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен.</p> <p>От друга страна, кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим, но към момента не може да бъде отчетен.</p> <p>В методиките за мониторинг в НСМБР референтни стойности за плътността на популацията на</p>	<p>Поддържане на плътността на популацията най-малко на 1 инд./ЕРУ.</p> <p>Междинна цел: Установяване на действителното състояние на популацията в зоната и съответните фактори, които го определят.</p>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			<p>този вид не са определени.</p> <p>Въз основа на наличните данни ПС на вида се оценява като благоприятно.</p>	
Местообитание на вида: речна мрежа, представляваща потенциално местообитание за вида	км	Най-малко 3 км	<p>Тъй като в границите на зоната видът се среща само в р. Дунав, като размер на местообитанието на вида се определя дължината на участъка от р. Дунав в границите на ЗЗ. Чрез ГИС анализ е установено, че 3 км от р. Дунав в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той се среща мозаечно в зоната с агрегации при подходящ субстрат.</p>	<p>Поддържане на участъка от р. Дунав, представляващ подходящо местообитание в границите на зоната – най-малко 3 км.</p>
Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида	5 степенна скала за всяка бариера	Степен 1 за всяка бариера	<p>Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи</p>	<p>Поддържане на свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.</p>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
			подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни барieri в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.							
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	Повисока или равна на 2 – Добър потенциал	<p>Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilozenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=EEASubscriptions)</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от повисока или равна на 2 – Добър ЕП</p> <p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			m_campaign=Generic).	
Местообитание на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	Съотношение в % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания на вида и с естествено структуриран субстрат, съотнесен към общата дължина на речните участъци с подходящи местообитания за вида	95% от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида имат естествено структуриран субстрат	<p>Ивичестият бибан е придънен вид. В България актуалното му разпространение е ограничено само в р. Дунав. В тази връзка, поддържането на естествената структура на дънния субстрат в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние.</p> <p>Фактори, водещи до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Отстраняване на чакъл и пясък от коритото на реката; ✓ Изкопаване на речното корито, водещо до ускоряване на водния поток и отстраняване на субстрата; ✓ др. <p>Не е установен значим натиск в зоната по този параметър.</p>	Поддържане на 95 % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с методиката, приложима за пробонабиране на вида, най-подходящата единица за определянето на състоянието на вида е брой на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ) – най-малко 1. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като са актуализирани стойностите на този индикатор. Видът е постоянен обитател на зоната, като данните за неговото присъствие са добри. Често се среща в стопанските улови около гр. Силистра. Популацията не се намира в края на ареала, тъй като обитава целия дунавски участък. Нанесени са съответните корекции в СФ.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	1157	<i>Gymnocephalus schraetzer</i>			P	680620	680620	area	C	G	C	A	C	B

8. Цитирана литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременно състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза.
<http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000.
<http://natura2000.moew.government.bg/>;
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гя-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".

Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.

Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.

Bauer, C. Bobeldy, A., Lamberti G. 2006. Predicting habitat use and trophic interactions of Eurasian ruffe, round gobies, and zebra mussels in nearshore areas of the Great Lakes. – Biol Invasions, DOI 10.1007/s10530-006-9067-8

Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>

CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p.3–680.

Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)

IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.

Juza T., Blabolil P., Baran R., Barton B., Cech M., Drastik V., Frouzova J., Holubova M., Ketelaars H., Kocvara L., Kubecka J., Muska M. Prchalova M., Riha M., Sajdlova Z., Smejkal M., Tuser M., Vasek M., Vejrik L., Vejrikova I., Wagenvoort A., Zak J., Peterka J. 2018. Collapse of the native ruffe (*Gymnocephalus cernua*) population in the Biesbosch lakes (the Netherlands) owing to round goby (*Neogobius melanostomus*) invasion. Biol. Invasions, 20:1523–1535

Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.

Naseka, A., N. Bogutskaya, P. Banarescu. 1999. *Gobio albiguttatus* Lukasch, 1933. – In: Banarescu P. (Ed.), The Freshwater Fishes of Europe. Vol. 5 / I. Cyprinidae 2 / I. AULA-Verlag, Wiesbaden, 37–68.

Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.

Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190. Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)

Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)

РИОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Плевен https://riew-pleven.eu/http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav.pdf

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 1145 *Misgurnus fossilis*

1. Код и наименование на вида: 1145 *Misgurnus fossilis* - Виюн

2. Кратка характеристика на целевия обект

Риба от сем. Щипоци (Cobitidae). Тялото е издължено, змиевидно. Покрито е със ситни, дълбоко закрепени в кожата люспи. Оцветено е в кафяво, с тъмни и светли надлъжни ивици. Опашната перка е заоблена. Устата е обградена с три чифта мустачки.

Разпространен е в по-голяма част от Европа на север от Алпите, от р. Маас на запад на до Ладожкото езеро изток, в северната част на черноморския басейн до р. Кубан на изток, а също и във водосборите на реките Волга и Урал от басейна на Каспийско море.

Дънен лимнофилен вид. Обитава стоящи и бавнотечащи води (постоянни реки с бавно течение и постоянни сладководни, и бракични езера и блата) с пясъчно или тинесто дъно, където се заравя през деня и при неблагоприятни условия (суша). Чувствителен е към промени в атмосферното налягане. Нощно активен вид. Храни се с ларви на насекоми и мекотели. Понася ниско съдържание на разтворен кислород във водата и в такива условия може да изплува към повърхността на водата и да поема кислород от въздуха. Достига максимална дължина 30 см, но обикновено се срещат индивиди с дължина 15-18 см.

В България виюнът е съобщен за р. Дунав и прилежащите ѝ блата, както и за долното течение на някои от притоците ѝ – Войнишка, Искър, Вит, Огоста, Осъм, Янтра, Русенски Лом. Има данни, че в миналото се изкачвал значително по-нагоре по течението на реките – в р. Искър е улавян при Роман, а в Янтра, при Бяла. Установен е и в ез. Сребърна, блатото Малък Преславец, в блатата и каналите на влажната зона Калимок-Бръшлен, Шабленското езеро и в басейна на р. Струма. Рядък вид с намаляваща численост. Понастоящем присъствието му е потвърдено главно в някои крайдунавски блата.

Характеристики на местообитанието в България. Придънен лимнофилен вид. Среща се в постоянни реки с бавно течение, в езера и блата с пясъчно и тинесто дъно. Понася много ниско съдържание на разтворен кислород във водата. В България местообитанията му са разположени главно във водосбора на р. Дунав.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При първото докладване ПС през 2013 г. е неблагоприятно-незадоволително (U1) – U1 по местообитание и бъдещи перспективи. При последното докладване състоянието на вида в континенталния по популация и бъдещи перспективи е неизвестно, като в резултат на това и цялостната оценка е „неизвестно“. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 23 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

1. Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори:

- Загуба на местообитания поради пресушаване блата и заблатени райони;
- Натрупване на замърсители в дънните седименти;

2. Непряко въздействащи негативни фактори:

- Развитие на многочислени популации на бентосоядни инвазивни видове риби.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con	Iso	Glo.
F	1145	Misgurnus fossilis			p	376201	376201	Ind.	C	G	A	A	B	A

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за виона в зоната е оценено като „добро“ (G). Популацията е оценена в СФ като брой индивиди (мин-макс) и е оценена с „отлична представителност“ (A). Опазването на вида е оценено с „А“ (отлично опазване). Изолираността на популацията е оценена с „В“ (неизолирана популация в рамките на разширен ареал на разпространение). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „А“ (отлична стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" и ПС е оценено като „Благоприятно“ по всички критерии. Респективно, цялостната оценка е „Благоприятно“ ПС според приетата методика за оценяване. В стандартния формуляр е посочена численост на популацията за зоната 376201 инд. В специфичния доклад за вида в зоната установената численост е 560 екз./ха. В зоната видът се среща само в ез. Сребърна. Присъствието на вион в езерото е потвърдено многократно при наши изследвания през периода 2000 – 2020 г. През този период пробонабирания са извършвани с хрилни мрежи и винтери, тъй като в езерото не е възможно пробонабиране чрез подхода, приет за вида в НСМБР - риболов с електрически ток. Съответно, числеността на вида е отчитана като индивиди на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ). Установената численост за 20 годишен период варира от 3 до 8 инд./ЕРУ. Участъкът от р. Дунав в зоната според своите хидроморфологични характеристики не е подходящо местообитание за вида, а само екологичен коридор за разпространение.

При полевото проучване през 2021 г. е извършено пробонабиране с винтери, които са поставяни в различни участъци на езерото и в канала към р. Дунав, които са недостъпни за пробонабиране с електрически ток. Във всеки участък са поставяни през нощта по 2-4 винтера. При този подход числеността на рибите се определя като улов (индивиди) на единица риболовно усилие (ind. CPUE), като за единица риболовно усилие е приет 1 винтер поставен в работно положение в продължение на 10 часа. При извършеното проучване в изследваните участъци е установена численост 0 - 3 инд./ЕРУ, средно 1 инд./ЕРУ.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. При изследвания през последните

години е установено нарастване на натиска от чужди инвазивни видове риби. След 2013 г. в езерото се наблюдава бързо нарастване на популацията на нов за страната чужд инвазивен вид риба *Ameiurus melas*, който към момента е основният чужд инвазивен вид в състава на фауната. Този вид е установен и в прилежащите участъци от р. Дунав. Друга идентифицирана заплаха за водната екосистема на ез. Сребърна е влошаването на екологичните условия вследствие нарушения воден режим като резултат от глобалните климатични промени. През 2020 г. при извършване на биологичен мониторинг на ез. Сребърна е установено Умерено екологично състояние (ЕС) по БЕК Риби и Лошо ЕС по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. Влошеното ЕС на езерото през 2020 г. се обяснява с продължително маловодие и ниски водни стоежи. По време на теренните проучвания през 2021 г. тези специфични заплахи бяха потвърдени. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; евтрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (който в езерото е незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	индивиди на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ)	Най-малко 1	Стойността по този параметър при пробонабиране със стационарни винтери се определя като брой на уловените екземпляри от вида в един винтер за 10-часова експозиция в работно положение (инд./ЕРУ). В доклада за вида по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" е определена референтна стойност на популационната численост 100-1000 екз./ха. Според наличните данни ПС на вида в зоната може да бъде определено като „благоприятно“.	Постигане и поддържане на най-малко 1 инд./ЕРУ
Местообитание на вида: стоящи води, представляващи потенциал	ха	Най-малко 420	Площта на местообитанията на вида в стоящи води се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии: → Езеро Сребърна; → Изкуствени водни тела от тип „канални“, които са	Поддържане на оптимално водно ниво и заета площ на езерото най-малко 420 ха. Предотвратяване на пресъхването

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
но местообитание за вида			на практика стоящи води.	на участъци представляващи подходящо местообитание, обитавано от вида.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 3 – Умерено състояние	Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичния потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: <div style="text-align: center; border: 1px solid black; margin: 5px 0;"> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> </div> <p>Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос, Умерено по БЕК Риби и Лошо – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. При разлика в оценките на ЕС на водните тела по БЕК общата оценка съответства на най-лошата, в случая – Лошо ЕС.</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	Постигане и поддържане на най-малко Умерено ЕС (стойност по-висока или равна на 3) на водното тяло с подходящи местообитания за вида.
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										
Местообитание на вида:	Съотношение в % от	95% от площта на водните	Вионът е дънен вид. Поддържането на естествената структура на дънния субстрат	Поддържане на 95% от площта на водните						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	площта на водните участъци с подходящи местообитания на вида и с естествено структуриран субстрат, съотнесени към общата площ на участъците с подходящи местообитания за вида	участъци с подходящи местообитания за вида имат естествено структуриран субстрат	(тиня и пясък) в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние. Основният фактор, водещ до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, е разкопаването на дъната за добив на пясък и други инертни материали; Не е установен натиск в зоната по този параметър.	участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие методиката, приложима за пробонабиране на вида, най-подходящата единица за определянето на състоянието на вида е брой индивиди на хектар или улов на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ) – най-малко 1 инд./ЕРУ. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“. Нанесени са съответни корекции в СФ.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	1145	Misgurnus fossilis			P	420000	4200000	area	C	G	A	A	B	A

8. Цитирана литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/>; <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гяя-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf
- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.
- Bauer, C. Bobeldy, A., Lamberti G. 2006. Predicting habitat use and trophic interactions of Eurasian ruffe, round gobies, and zebra mussels in nearshore areas of the Great Lakes. – Biol Invasions, DOI 10.1007/s10530-006-9067-8
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p.3–680.

- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190. Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)
- Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)
- РиОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РиОСВ-Плевен <https://riew-pleven.eu/>
http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Misgurnus.pdf
(<http://www.bd-dunav.org/search/?keyword=%D0%BF%D1%83%D1%80%D0%B1+2016-2021&search>)

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 2522 *Pelecus cultratus*

1. Код и наименование на вида: 2522 *Pelecus cultratus* - Сабица

2. Кратка характеристика на целевия обект

Сабицата се отличава от другите шаранови риби по: тялото е издължено, странично сплеснато, с кил по коремната страна и по-високо в предната половина. Страничната линия е зигзагообразна. Гръдните перки са големи, продълговати, устата е горна. Сабицата е полупроходен, пелагичен, мигриращ пасажерен вид. Съзрява полово на 3-5 години при 200-300 мм стандартна дължина на тялото. Размножаването е през април-май при температури на водата над 12 градуса. Яйцата са полупелагични и се носят по течението, излюпват се след 3-4 дни. Новоизлюпените рибки мигрират към делтата през първото лято. Плодовитостта на женските е между 2600 и 94 000 хайверни зърна. Малките се хранят със зоопланктон, но бързо преминават на насекоми – ларви или възрастни, а от втората година - и на дребни риби. Бърз плувец, често при хранене, изскача над водата. Достига максимална дължина до 60 cm и маса – до 2 kg. Продължителността на живот е до 11 години. В миналото е установен в р. Дунав и прилежащите блата, както и в притоците й Искър (до с. Долни Луковит) и Янтра (до с. Полско Косово). По-късно е потвърден отново за р. Дунав (от Видин до Силистра), р. Искър (рядко и главно в устието) и р. Янтра (на 3 km от устието). Сега се среща в р. Дунав, като количеството на улова му е едно от най-ниските в сравнение с останалите дунавски видове. Река Дунав е на границата на ареала на вида.

Характеристики на местообитанието в България. Видът се характеризира с дисперсно разпространение по протежение на р. Дунав и долните течения на неговите големи притоци.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно доклада по чл. 17 от Директивата за местообитанията, през 2019 г. (за периода 2013 г. - 2018 г.), видът има благоприятно природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион. Оценката от доклада от 2013 г. (за периода 2007 г. – 2012 г.) е благоприятна само за параметъра популация, което определя общата оценка като неблагоприятна (U1).

<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 19 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.

- Улавяне в риболовни уреди, целенасочен промишлен, любителски и нерегламентиран (браконьерски) риболов.
- Разрушаване на местообитанията и прекъсване на биокоридорите: добив на инертни материали, корекции на реки, преграждане на речните корита;
- Замърсяване на водите.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D		A B C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	2522	<i>Pelecus cultratus</i>			P	700000	700000	area	P	P	C	A	B	A

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за вида е оценено като „лошо“ (G). Като популационна единица е използвана площта на местообитанията (мин-макс). Опазването на вида е оценено с „А“ (Отлично опазване). Степента на изолация на популацията е оценена с „В“ (не изолирана популация, но на границите на ареала на разпространение). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „А“ (отлична стойност). Значимостта на зоната, както и всички защитени зони от мрежата Natura 2000 по поречието на Долен Дунав, за опазването на сабицата, се определя преди всичко от тяхното гранично положение в ареала на вида.

5. Анализ на наличната информация

Видът не е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", поради което по критерий „Популация в зоната“ е категоризиран в „неблагоприятно - незадоволително“ ПС. Стойностите на всички останали критерии са в границите на „Благоприятно“ ПС, но цялостната оценка е „неблагоприятно-незадоволително“ ПС,

съгласно възприетия подход за оценка. В стандартния формуляр като индикатор за популацията е посочена площ на местообитанията (700000 мин.-макс.). В зоната местообитания на вида има само в р. Дунав.

Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33, въпреки, че стойностите на параметъра „Сапробност“ (ББИ) вероятно са индикатор за наличието на акумулиран натиск от по-горните участъци на р. Дунав. По данни от международното научно изследване “JDS 4”, през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен като Добър екологичен потенциал по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

При полеовото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона е приложен Допълнителен подход за мониторинг на риби в р. Дунав, приет в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_electrofishing.pdf). Според дължината на подходящите речни участъци в зоната са избрани за пробонабиране 3 трансекта, които да покриват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. Освен стандартното пробонабиране чрез електроулов допълнително е приложено и пробонабиране с ръчен греб, разработен за мониторинг на дребни бентосни видове риби (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_demersal_fish.pdf), което е оптимално за регистрация на нулевогодишни риби в крайбрежната зона.

В изследваните участъци видът не е регистриран.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; евтрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популация	Брой индивиди на хектар	Най-малко 20	Стойността по този параметър се определя на базата на броя на уловените екземпляри от вида на трансект, чиято площ се изчислява	Поддържане на плътността на популацията най-малко 20 инд./ха,

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
та	(инд./ха)		<p>в м². След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на един хектар.</p> <p>Според данни от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ е определена минимална референтна численост на вида 20 екз./ха. През 2021 г. е проведено ново теренно проучване в 2 пункта на участъка от р. Дунав в зоната, но видът не е регистриран. Поради тази причина като целева стойност на популацията се приема стойност, съответстваща на минималната референтна численост, посочена в проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“.</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен.</p> <p>От друга страна, кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим.</p> <p>Съгласно методиката за оценка на състоянието на риби в НСМБР референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са определени. Състоянието на вида в зоната по този показател не може да бъде определено, поради липса на достатъчно данни.</p>	след като се изясни статуса на вида в зоната с по-задълбочени изследвания.
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Дължина на речната мрежа, представяваща потенциално</p>	км	Най-малко 3 км	<p>Дължината на речния участък в зоната се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Река Дунав; → Изключени са всички стоящи водни тела в зоната. <p>На базата на този анализ е</p>	Поддържане на речната мрежа, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Местообитание за вида			установено, че 3 км в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той е разпространен дифузно в зоната.	
Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида	5 степенна скала за всяка бариера	Степен 1 за всяка бариера	<p>Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.</p>	Поддържане на свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.
Местообитание на вида: Екологичен	5 степенна скала за екологичен	По-висока или равна на 2 –	Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на	Постигане и поддържане на екологичния потенциал на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
о състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Рибни, Макрофити)	но състояни е съгласно РДВ	Добър потенциал	<p>природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г*, параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1" data-bbox="735 815 1112 1066"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).</p>	Екологично състояние	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от висока или равна на 2 – Добър потенциал</p> <p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
Екологично състояние										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с утвърдената методика за мониторинг на вида, най-подходящата популационна единица за определянето на състоянието на вида е индивиди на хектар. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“. Видът е оценен като наличен, но на база на данни с лошо качество. Зоната има важно значение като

екологичен коридор. Няма данни за съществен натиск, който да влияе отрицателно на популацията в зоната. На този етап не са необходими промени в СФ.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D		A B C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	2522	<i>Pelecus cultratus</i>			P	700000	700000	area	P	P	C	A	B	A

8. Цитирана литература

- Булгурков, К. 1958. Хидроложки особености на резервата езерото Сребърна и състав на рибната му фауна. – Изв. на Зоолог. инст., 7: 251–268.
- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/>; <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гей-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.

Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".

Сивков, Я., Ж. Манолов. 1978. Морфологична характеристика на сабицата *Pelecus cultratus* (Linne) от р. Дунав. – Известия на Народния музей – Варна, 14(29): 224–229.

Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

Шишков, Г. 1937. Върху нашенските видове от род *Gobio* Cuvier. – Год. СУ Физико-матем. фак., 33(3): 227–289.

Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.

Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. *Acta Zool. Bulg.*, 73 (2): 269-274.

CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p.3–680.

Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)

IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.

Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.

Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.

Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – *Acta zool. bulg.*, 57(2): 161–190.

Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)

Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)

РИОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Плевен <https://riew-pleven.eu/>

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 5339 *Rhodeus amarus*

1. Код и наименование на вида: 5339 *Rhodeus amarus* - Европейска горчивка

2. Кратка характеристика на целевия обект

Шаранова риба, с малки размери – до 7-8 см, тялото е странично сплеснато. Има синя ивица от страни на тялото. Страничната линия е непълна. През размножителния период мъжките придобиват червено-виолетова окраска, а при женските в аналната област се появява яйцепологало (тръбичка). Максимално отчетената възраст е 5 години, а полова зрялост се достига след една година. Размножаването се предизвиква с повишаване на температурата на водата, с праг на хвърляне на хайвера между 10 и 15°C. Горчивката е яйцеснасящ вид, с дълъг репродуктивен сезон. Женската полага яйца в хрилните кухини на мекотели от род *Unio* и *Anodonta*. По време на размножителния период мъжките защитават територии около сладководните миди, където женските снасят от едно до шест яйца по време на всяко яйцепологане. Абсолютната женска плодовитост зависи от размера на женската и обикновено достига 80-300 яйца на сезон. Яйцата се излюпват в рамките на 24 - 36 часа, последвани от 3-4-седмичен ларвен стадий, който също се развива в мидната кухина. Ларвите напускат кухината на мидите, когато достигнат дължина около 10 мм и навлизат в плитките райони с богата растителност, които използват до късната есен.

Видът е разпространен в Централна и Източна Европа и Северна Мала Азия; басейните на Северно и Южно Балтийско море, Черно море, западно и южно Каспийско море и Егейско море (от р. Марица до притоците на р. Струма); Средиземноморски басейн, само в северната Рона (Франция) и притоците на р. Дрин (Албания, Черна гора, Сев. Македония). Многочислен е и с нарастващо обилие в по-голямата част от ареала си, но локално застрашен от замърсяване на водата, нарушаване на местообитанията и наличие на хищни риби. В България видът е широко разпространен и често срещан в по-голямата част от страната. Обитава както стоящи, така и течащи води. Среща се в средното и долното течение на повечето реки, вкл. в р. Дунав и в повечето от реките, вливащи се в Черно и Егейско море. Също така обитава и повечето язовири в страната, както и някои микроязовири. Храни се предимно с растения и в по-малка степен с червеи, ракообразни и ларви на насекоми. Продължителността на живота е до 5 години, но повечето индивиди не оцеляват годината на първото си размножаване и размерът на популацията варира значително през годините.

Характеристики на местообитанието в България. Най-многочислен е в спокойни или бавно течащи води с гъста водна растителност и дъно със субстрат от пясък и тиня. Наличието на сладководни миди е от жизнено важно значение за размножаването на вида. От тази гледна точка, при определяне на местообитанието на *Rhodeus amarus*, следва да бъдат отчитани екологичните изисквания на мидите от род *Unio* и *Anodonta*. Един от основните фактори, свързани с намаляването на *Unio crassus*, е повишеното съдържание на нитратен азот, причинено от еутрофикация. Популациите от миди са добре представени при концентрации на NO₃-N под 2 мг/л.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът има благоприятно природозащитно състояние на Континенталния биогеографски регион. Оценката съвпада с тази от предишното докладване през 2013 г. (за периода 2007 -2012 г.). Не са известни натиск и заплахи за вида. Въпреки че е умерено толерантен вид, като пряко зависим от сладководните миди за своето размножаване, следва техните популационни тенденции.

<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 99 защитени зони (посочен в стандартните формуляри с оценка различна от D).

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.

- Улавяне в риболовни мрежени уреди и физическо унищожаване с нерегламентиран (браконьерски) риболов.
- Разрушаване на местообитанията и прекъсване на биокоридорите: добив на инертни материали, корекции на реки, преграждане на реките.
- Замърсяване на водите.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	5339	<i>Rhodeus amarus</i>			P	40240	40240	i	V	G	C	C	C	C

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за вида е оценено като „добро“ (G). Като популационна единица е използван брой индивиди в зоната. Видът е определен като много рядък в зоната. Опазването на вида е оценено с „C“ (добро опазване). Изолираността на популацията е оценена с „C“ (не изолирана популация в рамките на разширен ареал). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „C“ (значима стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, но по критерий „Популация в зоната“ ПС е определено като „Неблагоприятно-незадоволително“, поради много ниските стойности на числеността и биомасата. По всички други критерии ПС е определено като „Благоприятно“, но общата оценка е „Неблагоприятно-незадоволително“ ПС съгласно приетия подход за оценка. В стандартния формуляр е популацията представена с обща численост 40420 екз.

В зоната местообитания на вида има само в р. Дунав. При изследвания на ез. Сребърна са регистрирани единични индивиди в канала, свързващ езерото с р. Дунав, но присъствието им там очевидно е случайно и не може да се формира популация, поради отсъствие на сладководни миди от р. *Unio* или *Anodonta*, което е задължително за възпроизводството на вида. Целият участък от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма

прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33. По данни от международното научно изследване "JDS 4", през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен „Добър екологичен потенциал“ по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

Полевото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона е извършено в съответствие с утвърдените методики за мониторинг на риби в р. Дунав: подход за мониторинг на дребни дънни видове риби (http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_demersal_fish.pdf) – с ръчен греб и допълнителен подход за мониторинг на видове риби в р. Дунав (http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_electrofishing.pdf) – чрез риболов с електрически ток. В участъка от р. Дунав в зоната са избрани за пробонабиране 2 пункта, които да покриват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. На всеки пункт пробонабирането е извършено на 3-5 трансекта с дължина по 30-50 м и ширина в зависимост от релефа на дъното. На различните пунктове числеността на вида варира от 52 до 280 екз./ха.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; еутрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Брой индивиди /хектар (инд./ха)	Най-малко 500	Стойността по този параметър се определя на базата на броя на уловените екземпляри от вида на трансект, чиято площ се изчислява в м ² . След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на един хектар. Според данни от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ средната стойност на	Поддържане на плътността на популацията най-малко на 500 инд./ха.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			<p>числеността на вида в зоната не е определена. През 2021 г. е проведено ново теренно проучване за вида в 2 точки на зоната и е определена популационна плътност 52-280 инд/ха. Като целева стойност на популацията се приема минималната референтна стойност, определена в проекта „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“.</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен.</p> <p>От друга страна, кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим.</p> <p>Съгласно методиката за оценка на състоянието на риби в НСМБР референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са установени. Въз основа на средните стойности на установената плътност на популацията, състоянието на вида по този показател е „неблагоприятно-незадоволително“.</p>	
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Дължина на речната мрежа, представляваща потенциално местообитание за вида</p>	км	Най-малко 3 км	<p>Дължината на речния участък се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Река Дунав. → Изключени са всички стоящи водни тела в зоната. <p>На базата на този анализ е установено, че 3 км в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той се среща мозаечно в зоната.</p>	Поддържане на дължината на речната мрежа, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Степен на свързаност на местообитанието на вида</p>	5 степенна скала за всяка бариера	Степен 1 за всяка бариера	<p>Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.</p>	Поддържане на свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.
<p>Местообитание на вида:</p> <p>Екологично състояние на водните тела с потенциал</p>	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добър потенциал	Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“, параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния	Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от по-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
ни местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)			<p>статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичния потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>висока или равна на 2 –Добър ЕП</p> <p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										
Местообитание на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	Съотношение в % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания на вида и с естествен структуриран	95% от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида имат естествен структуриран субстрат	<p>Среща се обикновено в спокойна или бавно течаща вода с гъста водна растителност и дъно със субстрат от пясък и тиня, който е подходящ и за речните миди. Фактори, водещи до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Отстраняване на чакъл и пясък от коритото на реката; ✓ Изкопаване на речното корито, водещо до ускоряване на водния поток и отстраняване на субстрата; ✓ Изграждане на 	<p>Поддържане на 95 % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.</p>						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
	субстрат, съотнесе н към общата дължина на речните участъци с подходящи местообитания за вида		хидротехнически съоръжения, водещи до забавяне на водния поток и задържане на утайки. ✓ др. Не е установен натиск в зоната по този параметър	

8. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с утвърдените методики за мониторинг на вида, най-подходящата популационна единица за определянето на състоянието на вида е индивиди на хектар (инд./ха) – най-малко 500. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като е уточнена площта на участъка от р. Дунав и ез. Сребърна в зоната. Видът е рядък в нея. Нанесени са съответни промени в СФ.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Cod e	Scientific Name	S	NP	T	Size		Un it	Cat.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	C on	I s o	Glo.
F	53 39	<i>Rhodeus amarus</i>			P	7153 039	71530 39	ar ea	R	G	C	C	C	C

9. Цитирана литература

- Булгурков, К. 1958. Хидроложки особености на резервата езерото Сребърна и състав на рибната му фауна. – Изв. на Зоолог. инст., 7: 251–268.
- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: [Том II - Животни \(bas.bg\)](#)
- Димитров, М. 1957. Хидрологична и хидробиологична характеристика на язовир "Ал. Стамболийски". – Известия на Научноизследователския институт по рибарство и рибна промишленост – Варна, 1: 159–197.

- Дренски, П. 1921. Риби и риболовство по р. Искър. – Сведения по земеделието, 2 (9): 5–16.
- Дренски, П. 1921а. Рибната фауна на река Искър и риболовството по нея. – Естествознание и география, 6 (2/3): 49–58.
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. [http://natura2000.moew.government.bg/;](http://natura2000.moew.government.bg/) <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1974. Ихтиофауна на р. Камчия. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 39: 85–98.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., Ц. Диков. 1986. Върху състава, разпространението, числеността и биомасата на ихтиофауната на р. Вит. – Хидробиология, 28: 3–14.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гя-Либрис", 247 с.
- Карапеткова, М., Е. Унджиян 1988. Ихтиофауна на поречието Русенски Лом. – Хидробиология, 32: 44–49.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Паспалев, Г., Ц. Пешев. 1955. Принос към изучаване на ихтиофауната на р. Искър. – Год. на СУ, Биолого-Геолого-Географски фак., 48(1): 1–39.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_ju_n_2019.pdf
- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.
- Шишков, Г. 1939а. Върху някои нови и слабо познати нашенски сладководни риби. – Год. СУ Физико-матем. фак., 35 (3): 91–199.
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.

- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p.
- Clavero, M., F. Blanco-Garrido, J. Prenda, 2006. Monitoring small fish populations in streams: A comparison of four passive methods. Fisheries Research. 78: 243-251.
- Dikov, T., J. Jankov, S. Jocev. 1994. Fish stocks in rivers of Bulgaria. – Polskie Archiwum Hydrobiologii, 41(3): 377–391.
- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): [Search FishBase \(mnhn.fr\)](#)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – International Association for Danube Research, 33: 317–322.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – Acta zool. bulg., 57(2): 161–190.
- Zettler, M., U. Jueg 2007. The situation of the freshwater mussel *Unio crassus* (PHILIPSSON, 1788) in northeast Germany and its monitoring in terms of the EC Habitats Directive. Mollusca. 25:165-174.

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 2011 *Umbra krameri*

1. Код и наименование на вида: 2011 *Umbra krameri* - Умбра - Виюн

2. Кратка характеристика на целевия обект

Риба от сем. Умбри (Umbridae). Дребна сладководна рибка, максималната ѝ дължина достига до 8 см. Тялото е вретеновидно, умерено издължено, покрито е със ситни, дълбоко закрепени в кожата люспи. Оцветено е в кафяво – гърбът и страните са тъмнокафяви с по-тъмни петна, коремът е по-светъл. По дължината на тялото от хрилните капачета до опашната перка има по-светла ивица. Опашната перка е заоблена, гръбната перка е четириъгълна, изнесена назад.

Разпространен е в басейните на реките Дунав и Днестър, включително и в някои от прилежащите езера. Среща и се и в езерото Балатон. Интродуцирана е в Полша, Германия и Великобритания

Дънен лимнофилен вид. Обитава стоящи и бавнотечащи води (постоянни реки с бавно течение и постоянни сладководни езера и блата), с тинесто дъно, плътно обрали с потопена растителност. Води скрит начин на живот като се заравя в тинята и е активен през нощта. Понася ниско съдържание на разтворен кислород във водата и в такива условия може да изплува към повърхността на водата и да поема кислород от въздуха. Формира малки стада. Полово съзрява на втората година, достигайки дължина около 5 см. Размножава се през април-май, при температура на водата 12-16°C, като изгражда „гнезда“, охранявани от женската. Храни се с дънни безгръбначни – насекоми, ракообразни и мекотели, понякога с ларви на риби, като проявява и канибализъм.

В България видът дълго време е смятан за изчезнал, но през 2004 г. е съобщен за езерото Сребърна (Velkov et al., 2004), където засега е единственото находище в страната.

Характеристики на местообитанието в България. Придънен лимнофилен вид. Установен е само в малък участък с тинесто дъно и гъсти обраствания с потопена

растителност в североизточната част на ез. Сребърна. Местообитанието се характеризира с ниско съдържание на кислород.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При първото докладване състоянието по параметър „Популация“ е неизвестно. При второто докладване съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) видът е категоризиран в „Благоприятно“ ПС по всички показатели в Континенталния биогеографски регион. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване единствено в 33 „Сребърна“.

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

1. Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори:
 - Загуба на местообитания поради пресушаване блата и заблатени райони;
 - Натрупване на замърсители в дънните седименти;
2. Непряко въздействащи негативни фактори:
 - Развитие на многочислени популации на бентосоядни инвазивни видове риби.

4. Състояние на ниво защитена

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	2011	Umbra krameri			P	2330000	2330000	Area	P	P	A	B	B	B

Източник:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000241&siteType=НаbitatDirective>.

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за виона в зоната е оценено като „лошо“ (P). Като популационна единица е използвана площта на местообитанията (мин-макс) и е оценена с „отлична представителност“ (A). Опазването на вида е оценено с „B“ (добро опазване). Изолираността на популацията е оценено с „B“ (неизолирана популация в рамките на разширен ареал на разпространение). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „B“ (добра стойност).

5. Анализ на наличната информация.

Видът не е регистриран през 2013 г. в зоната по време на основната дейност по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, поради което ПС по този критерий е оценено като „неблагоприятно-незадоволително“. По всички останали критерии видът е категоризиран в „благоприятно“ ПС, но цялостната оценка е „неблагоприятно-незадоволително“ ПС според приетата методика за оценяване. Видът е регистриран в зоната след приключване на основната дейност, по време на дейностите по оценка и

контрол на данните. В стандартния формуляр не е посочена численост, а само площ на местообитанията (2330000 мин.-макс.). Според наличните данни, местообитанието в ез. Сребърна е изолирано, което трябва да бъде отразено в СФ. Видът е установен в ограничен участък в североизточната част на ез. Сребърна през 2003 г. (Velkov et al., 2004) и след това са регистрирани единични екземпляри.

При извършеното проучване през 2021 г. е извършено пробонабиране с ръчен сак в североизточната част на езерото и в канала към р. Дунав. При извършеното проучване видът не е установен. Поради скрития начин на живот и малката численост на вида този резултат не означава отсъствието му.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. При изследвания през последните години е установено нарастване на натиска от чужди инвазивни видове риби. След 2013 г. в езерото се наблюдава бързо нарастване на популацията на нов за страната чужд инвазивен вид риба *Ameiurus melas*, който към момента е основният чужд инвазивен вид в състава на фауната. Този вид е установен и в прилежащите участъци от р. Дунав. Друга идентифицирана заплаха за водната екосистема на ез. Сребърна е влошаването на екологичните условия вследствие нарушения воден режим като резултат от глобалните климатични промени. През 2020 г. при извършване на биологичен мониторинг на ез. Сребърна е установено Умерено екологично състояние (ЕС) по БЕК Риби и Лошо ЕС по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. Влошеното ЕС на езерото през 2020 г. се обяснява с продължително маловодие и ниски водни стоежи. По време на теренните проучвания през 2021 г. тези специфични заплахи бяха потвърдени. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; евтрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (който в езерото е незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Индивиди на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ)	Най-малко 1	Стойността по този параметър се определя на базата на броя на уловените екземпляри за един час. В доклада за вида по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" по експертна оценка е определена референтна стойност на популационната численост 10-20 екз./ха. Според наличните данни ПС на вида в зоната може	1. Постигане и поддържане на най-малко 1 инд./ЕРУ; Междинна цел: Уточняване на пространственото разпределение и актуалното обилие на популацията на вида

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			да бъде определено като „благоприятно“.	
Местообитание на вида: стоящи води, представляващи потенциално местообитание за вида	ha	Най-малко 2,3 ha	Площта на местообитанията на вида в стоящи води се определя чрез GIS анализ, използващ следните екологични критерии: <ul style="list-style-type: none"> → Северозападна част на Езеро Сребърна, където видът бил първоначално открит; → Изкуствени водни тела от тип „канални“, които са на практика стоящи води. 	Поддържане на оптимално водно ниво и заета площ на езерото най-малко 2,3 ha. Предотвратяване на пресъхването на участъци представляващи подходящо местообитание, обитавано от вида.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	Повисока или равна на 2 – Добро състояние	Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичния потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: <p>Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос, Умерено по БЕК Риби и Лошо – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. При разлика в оценките на ЕС на водните тела</p>	Постигане и поддържане на най-малко Добро ЕС (стойност повисока или равна на 2) на водното тяло с подходящи местообитания за вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			по БЕК общата оценка съответства на най-лошата, в случая – Лошо ЕС.	
Местообитание на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	Съотношение в % от площта на водните участъци с подходящи местообитания на вида и с естествено структуриран субстрат, съотнесе н към общата площ на участъците с подходящи местообитания за вида	95% от площта на водните участъци с подходящи местообитания за вида имат естествено структуриран субстрат	Умбрата е дънен вид. Поддържането на естествената структура на дънния субстрат (дълбока тиня) в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние. Основният фактор, водещ до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, е премахването на дънни наноси. Не е установен натиск в зоната по този параметър.	Поддържане на 95% от площта на водните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с методиката за пробонабиране, приложима за този вид, най-подходящата единица за определянето на състоянието на вида е брой индивиди на единица риболовно усилие (инд./ЕРУ) – най-малко 1. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (агеа) на местообитанията“. Актуализирана е оценката за степента на изолация, тъй като ез. Сребърна е единственото находище на вида в България, съответно конкретната популация е изолирана от останалите. Нанесени са съответни промени в СФ.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	2011	Umbra krameri			P	2330000	2330000	area	P	P	A	B	A	B

8. Цитирана литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/>;
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гяя-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.

Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. *Acta Zool. Bulg.*, 73 (2): 269-274.

Bauer, C. Bobeldy, A., Lamberti G. 2006. Predicting habitat use and trophic interactions of Eurasian ruffe, round gobies, and zebra mussels in nearshore areas of the Great Lakes. – *Biol Invasions*, DOI 10.1007/s10530-006-9067-8

Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>

CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p. 3–680.

Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)

IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.

Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.

Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – *International Association for Danube Research*, 33: 317–322.

Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – *Acta zool. bulg.*, 57(2): 161–190.

Velkov V. K., L. Z. Pehlivanov, M. V. Vassilev 2004. *Umbra krameri* (Pisces: Umbridae): A reinstated species for the Bulgarian ichthyofauna. – *Acta zoologica bulgarica*, Sofia, BAS, 56(2): 233-235.

Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)

Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)

РИОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Плевен <https://riew-pleven.eu/>

http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Misgurnus.pdf

(<http://www.bd-dunav.org/search/?keyword=%D0%BF%D1%83%D1%80%D0%B1+2016-2021&search>)

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 1160 *Zingel streber*

1. Код и наименование на вида: 1160 *Zingel streber* Малка вретенарка

2. Кратка характеристика на целевия обект

Риба от сем. Бодлоперки (Percidae). Тялото е тънко, дълго, вретеновидно. Прилича на голямата вретенарка, но се отличава от нея по следните основни белези: значително по-дълго и тънко опашно стъбло, само 8-9 бодливи лъча в първата гръбна перка, само 12-13 меки лъча във втората, „гърдите“ и предната част на корема са голи (без люспи) люспите по тялото са по-едри, тялото е с 4-5 ясни добре очертани тъмни пояса без черни петна по него.

Видът е разпространен в реките Дунав и някои негови притоци (от Бавария до делтата), Днестър и Вардар. В България видът е установен само в р. Дунав и някои от притоците ѝ – Искър, Вит, Осъм, Янтра, като в миналото се е изкачвал доста нагоре срещу течението в притоците. Понастоящем е изключително рядък вид и е установяван само в р. Дунав.

Придънен реофилен вид, биологията му е близка до тази на голямата вретенарка. Размножава се през март-април, като отлага хайвера си направо върху чакълесто или каменисто дъно.

Няма информация за стопанско значение на този вид, вероятно само случайно попада в ловите

Характеристики на местообитанието в България. Придънен реофилен вид. Обитава дълбоки участъци с бързо течение и каменисто-пясъчно дъно. В България се среща в целият български участък на р. Дунав, но е изключително рядък вид.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При двете проучвания предмет на докладване съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) видът е оценен в Благоприятно ПС по всички показатели в Континенталния биогеографски регион, но не е ясно на базата на каква информация е направена тази оценка. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 21 защитени зони.

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори:

- Промени в скоростта на течението и натрупване на наноси в речните корита; добив на инертни материали, изграждане на хидротехнически съоръжения;
- Прекъсване на биокоридорите: преграждане на речните корита;
- Замърсяване на водите;
- Конкуренстен натиск от шаранови видове;
- Прекомерен риболовен натиск, вкл. браконьерство.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	1160	<i>Zingel streber</i>			p	33820	33820	Ind.	R	G	C	B	B	B

Източник:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000241&siteType=HabitatDirective>.

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Оценките на различните показатели са същите както при голямата вретенарка. Качеството на данните за малката вретенарка е оценено като „добро“ (R). Популацията е оценена като площ на местообитанията (мин-макс). Опазването на вида е оценено с „В“ (добро опазване). Изолираността на популацията е оценена с „В“ (не изолирана популация, но в границата на ареала на разпространение). Цялостна оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „В“ (добра стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. По всички критерии ПС е оценено като „благоприятно“. В стандартния формуляр като популационна единица е използвана численост в зоната (33820 макс.-мин.). Видът не е обект на стопански риболов и не се отчита отделно в риболовната статистика.

В зоната видът се среща само в р. Дунав, но зоната не е гранична за ареала. Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. По време на проучванията по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", а и по-късно, няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33, въпреки, че стойностите на параметъра „Сапробност“ (ББИ) вероятно са индикатор за наличието на акумулиран натиск от по-горните участъци на р. Дунав. По данни от международното научно изследване “JDS 4”, през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен „Добър екологичен потенциал“ по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

При полево проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона са извършени пробни улови съгласно утвърдената методика за мониторинг на риби в р. Дунав.

С оглед вероятността за регистриране на вида е приложен Допълнителен подход за мониторинг на риби в река Дунав (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/prakticheskoro-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav_electrofishing.pdf). Според дължината на подходящите речни участъци в зоната са избрани за пробонабиране 2 трансекта, които да покриват представителни хабитати на вида и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. Не е регистриран нито един екземпляр на вида в нито един от трансектите.

Според информация, получена от местни рибари, видът отдавна отсъства в уловите.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по ЗЗТ. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; евтрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от

околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популацията	Индивиди на хектар (инд./ха)	Най-малко 10 инд./ха	<p>Стойността по този параметър се определя на базата на броя на уловените екземпляри от вида на трансект, чиято площ се изчислява в м². След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на един хектар. Според данните от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ числеността на вида в зоната не е определена. Няма данни и от последващи регистрации на вида в зоната, вкл. и през 2021 г., когато е проведено теренно проучване за вида на 2 трансекта по ок. 500 м. Поради тази причина за минимална целева стойност на популацията е определена минималната референтна численост, определена в проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ (10-20 екз./ха).</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен.</p> <p>Кумулативният натиск с източници извън зоната може да бъде значим, но към момента не може да бъде отчетен.</p> <p>В Методологията за оценка на състоянието на риби (НСМСБР) референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са изведени. На базата на наличните данни и по експертна оценка ПС на вида може да бъде определено като</p>	<p>Поддържане на плътността на популацията най-малко на 10 инд./ха.</p> <p>Междинни цели:</p> <p>Потвърждаване на присъствието на вида в зоната и установяване на актуалното състояние на популацията</p>

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
			„неблагоприятно-незадоволително“.	
Местообитание на вида: речна мрежа, представляваща потенциално местообитание за вида	км	Най-малко 3 км	Тъй като в границите на зоната видът се среща само в р. Дунав, като размер на местообитанието на вида се определя дължината на участъка от р. Дунав в границите на 33. Чрез ГИС анализ е установено, че 3 км от р. Дунав в защитената зона отговарят на посочените критерии.	Поддържане на речната мрежа, представляваща подходящо местообитание, обитавано от вида, най-малко 3 км.
Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида	5 степенна скала за всяка бариера	Степен 1 за всяка бариера	<p>Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в</p>	Поддържане на свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
			зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е благоприятно.							
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добър потенциал	<p>Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1" data-bbox="746 1137 1120 1384"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло(http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/upravlenie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeeds&utm_campaign=Generic).</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър ЕП</p> <p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										
Местообит	Съотноше	95% от	Малката вретенарка е придънен	Поддържане на						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
<p>План на вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида</p>	<p>дължина на речните участъци с подходящи местообитания на вида и естествено структуриран субстрат, съотнесен към общата дължина на речните участъци с подходящи местообитания за вида</p>	<p>дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида имат естествен структуриран субстрат</p>	<p>вид. В България актуалното му разпространение е ограничено само в р. Дунав и най-долни участъци на по-големи притоци (Искър, Янтра). В тази връзка, поддържането на естествената структура на дънния субстрат в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние.</p> <p>Фактори, водещи до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Отстраняване на чакъл и пясък от коритото на реката; ✓ Изкопаване на речното корито, водещо до ускоряване на водния поток и отстраняване на субстрата; ✓ Изграждане на съоръжения, променящи посоката и скоростта на течението; ✓ др. <p>Не е установен натиск в зоната по този параметър.</p>	<p>95 % от дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.</p>

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с методиката, приложима за мониторинг на вида, най-подходящата популационна единица за определянето на състоянието на вида в зоната е индивиди на хектар (инд./ха) – минимум 10. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като е уточнена площта на участъка от р. Дунав в зоната. По отношение на степента на изолираност, категорията в СФ следва да се промени на „С“, тъй като зоната не е гранична за ареала на вида. Нанесени са съответни промени в СФ.

Species				Population in the site							Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
F	1160	Zingel streber			P	593180	593180	area	R	G	C	B	C	B

8. Цитирана литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременното състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. <http://natura2000.moew.government.bg/>; <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гяя-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf
- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. Acta Zool. Bulg., 73 (2): 269-274.
- Bauer, C. Bobeldy, A., Lamberti G. 2006. Predicting habitat use and trophic interactions of Eurasian ruffe, round gobies, and zebra mussels in nearshore areas of the Great Lakes. – Biol Invasions, DOI 10.1007/s10530-006-9067-8
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p. 3–680.

- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.
- Juza T., Blabolil P., Baran R., Barton B., Cech M., Drastik V., Frouzova J., Holubova M., Ketelaars H., Kocvara L., Kubecka J., Muska M. Prchalova M., Riha M., Sajdlova Z., Smejkal M., Tuser M., Vasek M., Vejrik L., Vejrikova I., Wagenvoort A., Zak J., Peterka J. 2018. Collapse of the native ruffe (*Gymnocephalus cernua*) population in the Biesbosch lakes (the Netherlands) owing to round goby (*Neogobius melanostomus*) invasion. *Biol. Invasions*, 20:1523–1535
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Naseka, A., N. Bogutskaya, P. Banareescu. 1999. *Gobio albipinnatus* Lukasch, 1933. – In: Banareescu P. (Ed.), *The Freshwater Fishes of Europe*. Vol. 5 / I. Cyprinidae 2 / I. AULA-Verlag, Wiesbaden, 37–68.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – *International Association for Danube Research*, 33: 317–322.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – *Acta zool. bulg.*, 57(2): 161–190. Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)
- Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)
- РИОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Плевен https://riew-pleven.eu/http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_Dunav.pdf

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Природозащитни цели за 1159 *Zingel zingel*

1. Код и наименование на вида: 1159 *Zingel zingel* - Голяма вретенарка

2. Кратка характеристика на целевия обект

Риба от сем. Бодлоперки (Percidae). Тялото е тънко, дълго, вретеновидно. Опашното стъбло е относително по-късо от това на близкия вид малка вретенарка. Главата е относително голяма, отгоре сплесната, по долната ѝ страна има слизоотделителни канали. Горната челюст е издадена напред. Хрилното капаче завършва с шип, предхрилното в задния си край е назъбено. Гръбните перки са две, раздалечени една от друга. В първата има 13-15 бодливи лъча, във втората – един бодлив и 18-20 меки лъча. В аналната перка има един твърд и 11-13 меки лъча.

Видът е разпространен в реките Дунав (от Бавария до делтата), Прут и Днестър. В България видът е установен в р. Дунав и някои от притоците ѝ – Искър, Вит, Осъм, Янтра, като в миналото е бил доста често срещан. Понастоящем е рядък вид и е установяван само в р. Дунав и в най-долните участъци на някои по-големи притоци (р. Искър, р. Янтра).

Придънен реофилен вид, среща се само в постоянни големи реки, обитава сравнително дълбоки, бързотечащи, богати на кислород води. Храни се с дънни безгръбначни животни, хайвер и дребни риби. Активен е през нощта. Достига полова зрялост на втората година. Размножава се през април-май, като отлага хайвера си направо върху чакълестото дъно.

В миналото видът е бил обект на стопански риболов, но сега поради много ниската си численост няма стопанско значение. Има информация само за инцидентни находки в уловите.

Характеристики на местообитанието в България. Придънен реофилен вид. Обитава дълбоки участъци с бързо течение и каменисто-пясъчно дъно. В България се среща в целият български участък на р. Дунав, но е рядък вид.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При двете проучвания предмет на докладване съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) видът е оценен в Благоприятно ПС по всички показатели в Континенталния биогеографски регион, но не е ясно на базата на каква информация е направена тази оценка. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Видът е предмет на опазване в 21 защитени зони.

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните негативни фактори:

Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори:

- Промени в скоростта на течението и натрупване на наноси в речните корита: добив на инертни материали, изграждане на хидротехнически съоръжения;
- Прекъсване на биокоридорите: преграждане на речните корита;
- Замърсяване на водите;
- Прекомерен риболовен натиск, вкл. и браконьерство.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Con	Iso	Glo.
F	1159	Zingel zingel			p	5637	5637	Ind.	R	G	C	A	B	B

Източник:

[BG0000241 - Сребърна \(SCI\) - Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000 \(government.bg\)](#)

Информацията в Стандартния формуляр на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в защитената зона от 2013 г.

Качеството на данните за голямата вретенарка е оценено като „добро“ (G). Популацията е оценена като брой индивиди в зоната (мин-макс). Опазването на вида е оценено с „А“ (отлично опазване). Степента на золяция на популацията е оценена с „В“ (не изолирана популация, но на границата на ареала на разпространение). Цялостна

оценка на стойността на зоната за опазването на вида попада в категорията „В“ (добра стойност).

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. По всички критерии за оценка ПС е определено като „благоприятно“. В стандартния формуляр като популационна единица е използвана общата численост в зоната (5637 макс.-мин.). Има съобщения за редки улови на голяма вретенарка в рибарски мрежи, но поради ниската си численост видът много рядко се отчита в риболовната статистика.

В зоната видът се среща само в р. Дунав. Участъкът от река Дунав в зоната, според своите хидроморфологични характеристики представлява подходящо местообитание за вида и важен ефективен екокоридор за връзка с останалите части на популацията, тъй като няма прегради, нарушаващи коридорните функции. Няма данни за значително замърсяване на водата в участъка от р. Дунав в границите на 33. По данни от международното научно изследване „JDS 4“, през 2019 г. на най-близкия мониторингов пункт на р. Дунав при с. Ветрен е определен „Добър екологичен потенциал“ по БЕК Риби, БЕК Макрозообентос и БЕК Макрофити.

При полевото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите за опазване на вида в защитената зона е използван утвърдената методика за мониторинг на риби в р. Дунав, приета в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. С оглед вероятността за регистриране на вида е приложен Допълнителен подход за мониторинг на риби в река Дунав (http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/prakticheskoto-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav_electrofishing.pdf). Според дължината на подходящите речни участъци в зоната са избрани за пробонабиране 2 трансекта, които да покриват представителни хабитати на вида, и които позволяват адекватна оценка на популацията в зоната. Не е регистриран нито един екземпляр на вида в нито един от трансектите.

Защитена зона BG0000241 Сребърна включва едноименния поддържан резерват и ЗМ „Пеликаните“ по 33Т. Според резултатите на проекта "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" не се отчита съществен натиск в зоната, който да застрашава вида. По време на теренните проучвания през 2021 г. не са установени други специфични заплахи. Според информацията в СФ, най-значими заплахи, засягащи водните екосистеми в зоната са: подобрен достъп на хора до езерото; еутрофикация, ерозия, урбанизация, любителски риболов, риболов с мрежи (включително незаконен), навлизане на инвазивни видове, замърсяване на въздуха, използване на пестициди, замърсяване на водата с биогени от околните земеделски площи, промяна на заливния режим на езерото. С изключение на риболова, другите заплахи не оказват значимо влияние върху вида в р. Дунав.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
Плътност на популация	Индивид и на хектар	Най-малко 10 инд./ха	Стойността по този параметър се определя на базата на броя на уловените екземпляри от вида на трансект, чиято площ	Поддържане на плътността на популацията най-малко на 10

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
та	(инд/ха)		<p>се изчислява в м². След това броят на уловените екземпляри се преизчислява на един хектар.</p> <p>Според данните от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ средната стойност на числеността на вида в зоната не е определена. Няма данни и от последващи регистрации на вида в зоната, вкл. и през 2021 г., когато е проведено теренно проучване за вида на 2 трансекта по ок. 500 м. Поради тази причина минималната целева стойност на популацията се определя чрез минималната референтна численост, предложена по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (10-20 екз./ха).</p> <p>По отношение на натиска, този конкретен речен участък в рамките на защитената зона може да се счита за хомогенен.</p> <p>Кумулативния натиск с източници извън зоната може да бъде значим, но към момента не може да бъде отчетен.</p> <p>В Методологията за оценка на състоянието на риби (НСМСБР) референтните стойности за плътността на популацията на този вид не са изведени. Поради липса на данни ПС на вида не може да бъде определено.</p>	<p>инд./ха.</p> <p>Междинни цели:</p> <p>Потвърждаване на присъствието на вида в зоната и установяване на актуалното състояние на популацията</p>
Местообитание на вида: речна мрежа, представля	км	Най-малко 3 км	Тъй като в границите на зоната видът се среща само в р. Дунав, като размер на местообитанието на вида се определя дължината на участъка от р. Дунав в границите на 33 Чрез ГИС	Поддържане на участъка от р. Дунав, представляващ подходящо местообитание в границите на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
ваща потенциално местообитание за вида			анализ е установено, че 3 км от р. Дунав в защитената зона отговарят на посочените критерии. Според наличните данни за вида, той се среща мозаечно в зоната.	зоната – най-малко 3 км.
Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида	5 степенна скала за всяка бариера	Степен 1 за всяка бариера	<p>Методът за оценка на миграционните бариери е променен. Не е приложена същата методология като тази по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Текущата оценка на свързаността на местообитанията на вида е направена на базата на оценката на миграционните бариери, направена на базата на 5-степенна скала, съгласно ПУРБ 2016-2021г. и финалния доклад по проект на МОСВ „Изпълнение на програмата за хидроморфологичен мониторинг на повърхностни води за 2011 г. във връзка с оценка на хидроморфологичното състояние на повърхностните водни тела“.</p> <p>Натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен съгласно приетите критерии, използвайки 5 степенна скала.</p> <p>На базата на информацията в ПУРБ 2016-2021 г. и пробонабирането през 2021 г., може да се направи изводът, че натискът от изграждане на миграционни бариери за речните участъци, представляващи подходящи местообитания за вида (в границите зоната), е от Степен 1 – няма миграционни бариери в зоната и всички видове риби преминават безпрепятствено по време на период на маловодие. По този показател състоянието на вида в зоната е</p>	Поддържане на свързаност на местообитанието на вида от Степен 1 за всяка бариера в речния участък.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната						
			благоприятно.							
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби, Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добър потенциал	<p>Съгласно методологията за определяне на природозащитното състояние на видовете по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“, параметъра „сапробен статус“ се използва за да се оцени състоянието на местообитанията им. РДВ използва екологичния статус на водните тела чрез биологичните елементи за качество като параметър като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние (ЕС) или екологичният потенциал (ЕП) на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1" data-bbox="756 1070 1129 1317"> <thead> <tr> <th>ЕС/ЕП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 - Отлично</td> </tr> <tr> <td>2 - Добро</td> </tr> <tr> <td>3 - Умерено</td> </tr> <tr> <td>4 - Лошо</td> </tr> <tr> <td>5 - Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. целият български участък от р. Дунав представлява силно модифицирано водно тяло (http://www.bd-dunav.org/uploads/content/files/uvpravlennie-na-vodite/PURB-2016-2021-final/Razdel-1/prilojenia_R1/Pril_1244.pdf). Екологичният потенциал на р. Дунав е оценен като Умерен, (3), (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/water-framework-directive-quality-elements?utm_source=EEASubscriptions&utm_medium=RSSFeed&utm_campaign=Generic).</p>	ЕС/ЕП	1 - Отлично	2 - Добро	3 - Умерено	4 - Лошо	5 - Много лошо	<p>Постигане и поддържане на екологичния потенциал на участъка от р. Дунав в границата на зоната на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър ЕП</p> <p>Междинна цел:</p> <p>Установяване на източниците на натиск, които могат да повлияят на популацията на вида в зоната.</p>
ЕС/ЕП										
1 - Отлично										
2 - Добро										
3 - Умерено										
4 - Лошо										
5 - Много лошо										
Местообитание на	Съотношение в %	95% от дължината	Голямата вретенарка е придънен вид. В България	Поддържане на 95 % от						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели на опазване за зоната
вида: естествено структуриран субстрат в подходящите местообитания на вида	от дължината на речните участъци с подходящи местообитания на вида и с естествено структуриран субстрат, съотнесени към общата дължина на речните участъци с подходящи местообитания за вида	на речните участъци с подходящи местообитания за вида имат естествено структуриран субстрат	<p>актуалното му разпространение е ограничено само в р. Дунав и най-долни участъци на поголеми притоци (Искър, Янтра). В тази връзка, поддържането на естествената структура на дънния субстрат в подходящите местообитания на вида е важно за неговото състояние.</p> <p>Фактори, водещи до нарушаване на естествената структура на дънния субстрат, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Отстраняване на чакъл и пясък от коритото на реката; ✓ Изкопаване на речното корито, водещо до ускоряване на водния поток и отстраняване на субстрата; ✓ Изграждане на съоръжения, променящи посоката и скоростта на течението; ✓ др. <p>Не е установен натиск в зоната по този параметър.</p>	дължината на речните участъци с подходящи местообитания за вида да са с естествено структуриран субстрат.

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

В съответствие с методиката, приложима за пробонабиране на вида, най-подходящата популационна единица за определянето на състоянието на вида в зоната е индивиди на хектар (инд./ха) – минимум 10. Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова, като се има предвид високата сезонна вариабилност на числеността на вида в зоната и с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка се използва „Площ“ (area) на местообитанията“, като е уточнена площта на участъка от р. Дунав в зоната. По отношение на степента на изолираност, категорията в СФ следва да се промени на „С“, тъй като зоната не е гранична за ареала на вида. Нанесени са съответни промени в СФ.

Species			Population in the site								Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Ca t.	D.qual.	A B C D	A B C		
						Min	Max				Pop.	Co n.	Is o.	Glo.
F	1159	Zingel zingel			P	593180	593180	area	R	G	C	A	C	B

8. Цитирана литература

- Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. Електронно издание: Том II - Животни (bas.bg)
- Дренски, П. 1948. Състав и разпространение на рибите в България. – Годишник на Софийския университет – Природо-математически факултет, 44(3): 11–71.
- Дренски, П. 1951. Рибите в България. Фауна на България II. С., БАН, 270 с.
- Живков, М., К. Проданов, Т. Тричкова, Г. Райкова-Петрова, П. Иванова. 2005. Рибите в България – проученост, опазване и устойчиво използване. – В: Петрова А. (ред.), Съвременен състояние на биоразнообразието в България – проблеми и перспективи, Българска биоплатформа, С., "Дракон", 247–282.
- ИАОС. Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза. <http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/ribi>
- Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000. [http://natura2000.moew.government.bg/;](http://natura2000.moew.government.bg/) <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Fishes>
- Карапеткова, М. 1972. Ихтиофауна на р. Янтра. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 36: 149–182.
- Карапеткова, М. 1994. Гръбначни животни. – В: Русев Б. (ред.), Лимнология на българските дунавски притоци, МОСВ, С., БАН, 175–186.
- Карапеткова, М., М. Живков. 1995. Рибите в България. С., "Гей-Либрис", 247 с.
- Ковачев, В. 1923. Сладководната ихтиологична фауна на България. – Архив на Министерството на земеделието и държавните имоти, 3: 1–164.
- Маринов, Б. 1966. Върху ихтиофауната на българския участък на река Дунав. – Изв. на Зоолог. инст. с музей, 20: 139–155.
- Маринов, Б. 1978. Ихтиофауната на българския сектор на река Дунав и нейното стопанско значение. – В: Русев Б., В. Найденов (ред.), Лимнология на българския сектор на р. Дунав. С., БАН, 201–228.
- Моров, Т. 1931. Сладководните риби в България. С., "Художник", 93 с.
- Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", 2013.
- Проект DIR-5113024-1-48 "Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза".
- Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

- Шишков Г. 1939. Няколко думи за риболова по р. Искър. – Рибарски преглед, 9(8): 4–7.
- Apostolou A., L. Pehlivanov, M. Schabuss, H. Zorning 2021. Monitoring fish in Lower Danube River main channel by applying various sampling methodologies. *Acta Zool. Bulg.*, 73 (2): 269-274.
- Bauer, C. Bobeldy, A., Lamberti G. 2006. Predicting habitat use and trophic interactions of Eurasian ruffe, round gobies, and zebra mussels in nearshore areas of the Great Lakes. – *Biol Invasions*, DOI 10.1007/s10530-006-9067-8
- Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>
- CEN - EN 14011, 2003. Water quality - Sampling of fish with electricity. Brussels, 16 p.3–680.
- Froese, R., D. Pauly. Editors. 2021. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (06/2021): Search FishBase (mnhn.fr)
- IUCN 2021. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021-2. <https://www.iucnredlist.org>.
- Juza T., Blabolil P., Baran R., Barton B., Cech M., Drastik V., Frouzova J., Holubova M., Ketelaars H., Kocvara L., Kubecka J., Muska M. Prchalova M., Riha M., Sajdlova Z., Smejkal M., Tuser M., Vasek M., Vejrik L., Vejrikova I., Wagenvoort A., Zak J., Peterka J. 2018. Collapse of the native ruffe (*Gymnocephalus cernua*) population in the Biesbosch lakes (the Netherlands) owing to round goby (*Neogobius melanostomus*) invasion. *Biol. Invasions*, 20:1523–1535
- Kottelat, M., J. Freyhof, 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Cornol and Freyhof, Berlin. 646 pp.
- Naseka, A., N. Bogutskaya, P. Banarescu. 1999. *Gobio albiginnatus* Lukasch, 1933. – In: Banarescu P. (Ed.), *The Freshwater Fishes of Europe*. Vol. 5 / I. Cyprinidae 2 / I. AULA-Verlag, Wiesbaden, 37–68.
- Pehlivanov, L. 2000a. Ichthyofauna in the Srebarna Lake, the Danube Basin: state and significance of the management and conservation strategies of this wetland. – *International Association for Danube Research*, 33: 317–322.
- Vassilev, M., L. Pehlivanov. 2005. Checklist of Bulgarian freshwater fishes. – *Acta zool. bulg.*, 57(2): 161–190. Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)
- Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)
- РИОСВ – Плевен. Контролна дейност и сигнали за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Плевен [https://riew-pleven.eu/](https://riew-pleven.eu/http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav.pdf)
http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Подход_Dunav.pdf

Автори: Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов, Стефан Казаков

Земноводни и влечуги

Природозащитни цели за 1188 *Bombina bombina*

1. Код и наименование на вида: 1188 *Bombina bombina* – червенокоремна бумка

2. Кратка характеристика на целевия обект

Дължината на тялото достига до 5 cm; крайниците са сравнително къси, а главата е по-широка, отколкото дълга. Гръбната страна на тялото обикновено е кафеникава и изпъстрена с тъмнозелени петна, които често са почти симетрични спрямо линията на гръбнака. Коремната страна е с оловносив до черен фон, по който нервномерно са разположени жълто-оранжеви до яркочервени петна; характерно е и наличието на множество дребни бели петънца, с черна точка в средата (Stojanov et al. 2011).

Видът е разпространен само в низинните райони на България (под 400 m н.в.): Дунавската равнина (и частично в Предбалкана), Тракийската низина и спорадично по Черноморското крайбрежие. Обитава както стоящи водоеми, така и такива със слабо течение: блата, езера, микроязовири, реки, изкуствени канали, разливи, временни локви и др.; предпочита водоеми с обилна растителност (Бешков и Нанев 2002; Stojanov et al. 2011).

Bombina bombina е активна от март до началото на ноември. Размножителният период е през април и май, но може да продължи и по-дълго. Хранителният спектър на вида включва насекоми и други безгръбначни животни, които биват улавяни както във водата, така и на сушата. Активността е предимно дневна и сумрачна, но през размножителния период животните са активни и нощем. Хибернацията се осъществява на сушата (Бешков и Нанев 2002; Stojanov et al. 2011).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Според националното докладване по Чл. 17 от Директива 92/43 през 2013 г. природозащитното състояние (ПС) на вида в Континенталния биогеографски регион е благоприятно (FV) по всички показатели за оценка, а в Черноморския – неблагоприятно-незадоволително (U1) поради негативната оценка на бъдещите перспективи. Според докладването от 2019 г. ПС на вида е неизвестно (XX) и в двата биогеографски региона поради недостатъчност на данните за размера на популациите, местообитанията и бъдещите перспективи.

Bombina bombina фигурира в стандартните формуляри за данни на 123 защитени зони за местообитанията от мрежата Natura 2000 в България.

4. Състояние на ниво защитена зона

В Стандартния формуляр на зоната са дадени следните оценки за *Bombina bombina*:

Population in the site				Site assessment				
Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
5	5	localities	R	M	C	A	C	A

Предвид характера на националния ареал на вида (по-голямата част попада в Дунавската равнина) е ясно, че всички защитени зони, включително „Сребърна“, които обхващат крайдунавските влажни зони са от съществено значение за опазването на вида в Континенталния биогеографски регион.

5. Анализ на наличната информация

На картата в работата на Biserkov & Naumov (2012) са дадени 2 локации на *Bombina bombina* (попадащи в 2 квадрата от UTM грид 1x1 km) в територията на защитената зона, а Porgeorgiev et al. (2019) споменават и други четири квадрата, в които видът е установен. В специфичния доклад от 2013 г. по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (виж ИСЗЗЕМ Натура 2000) е посочено, че установените находища попадат в пет квадрата от грид 1x1 km [три от тях съвпадат с дадените в горе цитираните публикации)], а средната стойност на относителната численост на вида е 0,82 индивида на 1000 m. Дадената обща площ на потенциалните местообитания (изчислена на база индуктивно моделиране) е 1415,88 ha, от които 78,20 ha (5,40% от територията на зоната) са категоризирани като слабо пригодни, 222,64 ha (15,38%) – като пригодни и 1115,04 ha (77,03%) – като оптимални. В същия доклад природозащитното състояние на вида в защитената зона е оценено като благоприятно.

По време на теренните изследвания през 2021 г. видът беше регистриран на няколко места в зоната (множество екземпляри), които общо попадат в четири квадрата (1x1 km), като за три от квадратите няма предишни данни. По експертна преценка състоянието на потенциалните местообитания понастоящем е добро.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
Популация: пространствен обхват	Брой квадрати 1x1 km с доказано присъствие на вида	Най-малко 11	Целевата стойност представлява броят на квадратите от географска мрежа с резолюция 1x1 km, в които видът е регистриран поне веднъж в периода 2010-2021 г. По експертна преценка, тази стойност (11) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане пространствения обхват на популацията
Популация: относителна численост	Брой индивиди на 1000 метра (Ab), изчислен по формулата: $Ab = (N/L) * 1000$, където N е броят на наблюдаваните индивиди, а L е дължината на конкретния трансект в метри (виж методиката за мониторинг към НСМСБР)	Неизвестна	Единствените числени данни са тези, събрани през 2011-2012 г., а изведената от тях средна стойност за относителната численост е 0,82 индивида на 1000 m. Според наблюденията през 2021 г., въпреки че не е правено отчитане на брой индивиди на единица маршрут, по експертна преценка относителната числеността вероятно значително надвишава стойността 0,82. С оглед на	Междинна цел: да се определи относителната численост на популацията чрез провеждане на целенасочени теренни изследвания до 2025 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
			това относителната численост на популацията е възприета като неизвестна и е определена междинна цел.	
Местообитание (площ): обща площ на пригодните и оптималните местообитания	Хектар (ha)	1338 ha	Единствените данни за площта на потенциалните местообитания на вида в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Натура 2000). Площта е изведена чрез индуктивен модел (на база комплекс от фактори, вкл. климатични) с висока статистическа достоверност, поради което дадената стойност (общо 1338 ha пригодни и оптимални местообитания) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане площта на местообитанията
Местообитание (площ): площ на подходящите за обитаване стоящи водоеми	Хектар (ha)	Най-малко 878 ha	Единствените данни за площта на подходящите за обитаване стоящи водоеми в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Натура 2000), като посочената площ представлява 62,04% от площта на потенциалните местообитания в зоната, т.е. 878 ha (62,04% от 1415,88). В същия доклад състоянието на вида по този показател е оценено, като благоприятно. По експертна преценка, базирана на наблюденията през 2021 г., сегашната площ на подходящите за обитаване стоящи водоеми не се различава съществено от дадената в доклада.	Поддържане площта на стоящите водоеми
Местообитание (структура и	Обща дължина (в метри) на	0 m	Към 2021 г. през зоната не преминават магистрали и	Поддържане свързаността на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
функции): свързаност на потенциалните местообитания	участъците от линейната транспортна инфраструктура (магистрала и пътища първи и/или втори клас), които пресичат потенциални местообитания на вида и представляват непреодолима или труднопреодолима преграда за същия		пътища първи и втори клас, т.е. състояние на вида по този параметър е благоприятно.	потенциалните местообитания

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Повечето европейски видове земноводни и влечуги не са пряко свързани с конкретни топографски обекти, поради което измерването на популациите им чрез брой находища изглежда неподходящо, още повече че много често всяка локация (GPS точка) на индивид бива интерпретирана като отделно находище, дори да се намира само на няколко метра от локацията на друг индивид. По този начин броят на т.нар. находища се доближава до броя на регистрациите на индивиди. Това води до некоректна оценка, т.е. такава която не отразява размера на популацията нито пространствено, нито като брой индивиди. Поради тази причина би трябвало или ясно да се дефинира понятието „находище“, или да се използва друга мерна единица. За *Bombina bombina* дефинирането на находище е силно затруднено, поради факта че видът обитава както стоящи водоеми (които могат да се определят като находища), така и канали, както и самата р. Дунав, а освен това има и сухоземна фаза. Що се отнася до реки/каналите и сухоземни находки, дефиницията за находище би могла да бъде само условна и да се изразява в следното: „локация на индивид, отдалечена поне на [примерно] 500 м от друга такава локация“. Такова определение за находище обаче е само пространствено (т.е. дефинира се единствено чрез XY координати), следователно е почти същото, като квадрат от метрична координатна система. От друга страна именно използването на квадрати от метрична географска мрежа, като мерна единица за популация в СФ, изглежда много по-подходящо (поне за сравнително големи по площ зони, каквато е тук разглежданата), тъй като допустимите резолюции на мрежата са посочени в Справочния портал за Натура 2000, т.е. те не се нуждаят от субективни дефиниции. С оглед на изложеното дотук, мерните единици за популация на вида в зоната следва да се променят от брой находища (localities), на брой клетки с резолюция 1x1 км (grids1x1), което е максималната допустима резолюция. В този смисъл, както и предвид анализа на наличната информация, следва да се добавят и съответните числени стойности за броя квадрати.

По отношение категорията за плътност (Cat.) се налага промяна на оценката, тъй като според анализа на наличната информация изглежда, че видът е по-скоро „обичаен“ (C), отколкото „рядък“ (R).

Предложените актуализации на СФ са както следва:

	Population in the site					Site assessment			
	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
	Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
Съществуваща оценка	5	5	localities	R	M	C	A	C	A
Актуализация	11	11	grid1x1	C	M	C	A	C	A

8. Цитирана литература

- Бешков, В., К. Ханев. 2002. Земноводни и влечуги в България. Pensoft, София-Москва, 120 с.
- Biserkov, V., B. Naumov. 2012. Changes after 1948 in the habitats of amphibians and reptiles in the area of the Srebarna lake biosphere reserve. – In: Uzunov, Y., B. Georgiev, E. Varadinova, N. Ivanova, L. Pehlivanov, V. Vasilev (Eds.) Ecosystems of the Biosphere Reserve Srebarna Lake. Professor Marin Drinov Academic Publishing House, Sofia, pp. 163-183.
- Popgeorgiev, G., B. Naumov, Y. Kornilev, V. Vergilov, M. Slavchev, S. Lukanov, A. Dyugmedzhiev, A. Stoyanov, D. Dobrev, N. Tzankov. 2019. Diversity and Distribution of Amphibians and Reptiles in the Bulgarian Part of the Lower Danube. – In: Shurulinkov, P., Z. Hubenov, S. Beshkov, G. Popgeorgiev (Eds.): Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Dnube. Nova Science Publishers, New York, pp. 283-314.
- Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov. 2011. Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am Main, Chimaira, 588 pp.

Автори: Борислав Наумов, Георги Георгиев, Георги Попгеоргиев, Димитър Плачийски

Природозащитни цели за 5194 *Elaphe sauromates*

1. Код и наименование на вида: 5194 *Elaphe sauromates* – пъстър смок

2. Кратка характеристика на целевия обект

Общата дължина на тялото достига до около 175 cm (Naumov et al. 2020). При възрастните животни гръбната страна е светложълта (понякога светлооранжева) с големи, напречно разположени, тъмни петна; в задтилната област има V-образно тъмно, а от околото до задния ъгъл на устата минава тъмна ивица. Коремът е жълтеникав, понякога с тъмни петънца. Окраската на младите е подобна на тази на възрастните, но е по-контрастна и основният фон на гръбната страна обикновено е светлосив (Stojanov et al. 2011).

Видът е разпространен в равнините и най-ниските части на планините в Южна България (източно от Пазарджик), Черноморското крайбрежие, Дунавската равнина и източните части на Предбалкана до около 300, а по изключение и до 600 m н.в. (Stojanov et al. 2011). Обитава главно открити терени със степна растителност, както и разредени широколистни гори и храсталаци, но нерядко се среща и в силно овлажнени места, като бреговете на големи реки, блата и езера (Бешков и Ханев 2002; Stojanov et al. 2011).

Elaphe sauromates е активен от април до октомври. Размножаването на вида у нас не е проучено, но в източните части на ареала копулацията е през май, а през юни-юли женската снася 4-16 яйца; малките се излюпват през август или септември. Хранителният спектър на вида включва главно дребни гризачи и птици, както и птичи яйца. Активността е изцяло дневна (Stojanov et al. 2011).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Elaphe sauromates фигурира в Червената книга на България, в качеството на застрашен вид, а като отрицателно действащи фактори са посочени създаването на големи монокултурни блокове във втората половина на XX в. (и вследствие на това – премахване на синорите, горичките, храстите във валозите и др.), намаляването на площта на широколистните гори, залесяването с иглолистни, горските пожари, застрояването на черноморското крайбрежие, прегазването по пътищата, браконьерския улов и др. (Beshkov 2015).

Според националното докладване по Чл. 17 от Директива 92/43 през 2013 г. природозащитното състояние (ПС) на вида и в Континенталния, и в Черноморския биогеографски регион е неблагоприятно-незадоволително (U1) поради негативната оценка на бъдещите перспективи, а общата тенденция е за влошаване на състоянието. Според докладването от 2019 г. ПС на вида също е неблагоприятно-незадоволително (U1) и в двата биогеографски региона поради негативните оценки по показателите за местообитание и бъдещи перспективи, а общата тенденция е неизвестна.

Elaphe sauromates фигурира в стандартните формуляри за данни на 143 защитени зони за местообитанията от мрежата Natura 2000 в България.

4. Състояние на ниво защитена зона

В Стандартния формуляр на зоната са дадени следните оценки за *Elaphe sauromates*:

Population in the site				Site assessment				
Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
		localities	P	DD	C	A	C	B

Предвид характера на националния ареал на вида (най-плътен в югоизточната част на страната и спорадичен в Дунавската равнина) е ясно, че 33 „Сребърна“ не е от първостепенна важност за опазването му, но зоната е от значение за осигуряване свързаността на мрежата в Континенталния биогеографски регион и конкретно – на защитените зони по протежение на р. Дунав.

5. Анализ на наличната информация

В работата на Beshkov (1998) се споменава за присъствието на *Elaphe sauromates* в територията на резерват „Сребърна“ [същият попада изцяло в границите на 33 „Сребърна“], но не е дадена информация за конкретни находища, които биха могли да се картират в грид 1x1 km. В специфичния доклад от 2013 г. по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000) няма данни за числеността на вида, а дадената обща площ на потенциалните местообитания (изчислена на база индуктивно моделиране) е 840,02 ha, от които 69,14 ha (4,78% от територията на зоната) са категоризирани като слабо пригодни, 337,40 ha (23,31%) – като пригодни и 433,47 ha (29,95%) – като оптимални. В същия доклад природозащитното състояние на вида в защитената зона е оценено като неблагоприятно-незадоволително, поради липса на данни за численост на популацията.

По време на теренните изследвания през 2021 г. видът не беше регистриран в защитената зона. По експертна преценка състоянието на потенциалните местообитания е добро, а липсата на данни за намирането на вида в зоната вероятно се дължи на недостатъчна проученост (предвид скрития начин на живот и принципно ниската му численост), а не на реално отсъствие.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
Популация: пространствен обхват	Брой квадрати 1x1 km с доказано присъствие на вида	Неизвестна	Няма налични данни за присъствието и разпространението на вида в зоната, поради което е определена междинна цел.	Междинна цел: да се определи пространственият обхват на популацията чрез провеждане на целенасочени теренни изследвания до 2025 г.
Популация: относителна численост	Брой индивиди на 1000 метра (Ab), изчислен по формулата: $Ab = (N/L) * 1000$, където N е броят на наблюдаваните индивиди, а L е дължината на трансекта в метри (виж методиката за мониторинг към НСМСБР)	Неизвестна	Няма налични данни за относителната численост на популацията, поради което е определена междинна цел.	Междинна цел: да се определи относителната численост на популацията чрез провеждане на целенасочени теренни изследвания до 2025 г.
Местообитание (площ): обща площ на пригодните и оптималните местообитания	Хектар (ha)	771 ha	Единствените данни за площта на потенциалните местообитания на вида в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЕМ Natura 2000). Площта е изведена чрез индуктивен модел (на база комплекс от фактори, вкл. климатични) с висока статистическа достоверност, поради което дадената стойност (общо 771 ha пригодни и оптимални местообитания) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане площта на местообитанията
Местообитание (площ): площ	Хектар (ha)	Неизвестна	Единствените данни за площта на този тип	Междинна цел: да се определи

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
на разредени гори и храсталаци, пасища, ливади и запустели земеделски земи с дървета и храсти			местообитание на вида са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЕМ Natura 2000), като посочената площ представлява 37,06% от площта на потенциалните местообитания в зоната, т.е. 311 ha (37,06% от 840,02). В същия доклад състоянието на вида по този показател е оценено, като благоприятно. Площта на този тип местообитание на вида към 2021 г. е неизвестна, поради което е определена междинна цел.	площта на разредените гори и храсталаци, пасища, ливади и запустели земеделски земи с дървета и храсти, чрез диснационни методи и верификация на терен до 2025 г.
Местообитание (структура и функции): свързаност на потенциалните местообитания	Обща дължина (в метри) на участъците от линейната транспортна инфраструктура (магистрала и пътища първи и/или втори клас), които пресичат потенциални местообитания на вида и представляват непреодолима или труднопреодолима преграда за същия	0 m	Към 2021 г. през зоната не преминават магистрала и пътища първи и втори клас, т.е. състояние на вида по този параметър е благоприятно.	Поддържане свързаността на потенциалните местообитания

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Повечето европейски видове земноводни и влечуги не са пряко свързани с конкретни топографски обекти, поради което измерването на популациите им чрез брой находища изглежда неподходящо, още повече че много често всяка локация (GPS точка) на индивид бива интерпретирана като отделно находище, дори да се намира само на няколко метра от локацията на друг индивид. По този начин броят на т.нар. находища се доближава до броя на регистрациите на индивиди. Това води до некоректна оценка, т.е. такава която не отразява размера на популацията нито пространствено, нито като брой индивиди. Поради тази причина би трябвало или ясно да се дефинира понятието „находище“, или да се използва друга мерна единица. За *Elaphe sauromates* дефиницията за находище би могла да бъде само условна и да се изразява в следното: „локация на индивид, отдалечена поне на [примерно] 500 м от друга такава локация“. Такова определение за находище обаче е само пространствено (т.е. дефинира се

единствено чрез XY координати), следователно е почти същото, като квадрат от метрична координатна система. От друга страна именно използването на квадрати от метрична географска мрежа, като мерна единица за популация в СФ, изглежда много по-подходящо (поне за сравнително големи по площ зони, каквато е тук разглежданата), тъй като допустимите резолюции на мрежата са посочени в Справочния портал за Натура 2000, т.е. те не се нуждаят от субективни дефиниции. С оглед на изложеното дотук, мерните единици за популация на вида в зоната следва да се променят от брой находища (localities), на брой клетки с резолюция 1x1 км (grids1x1), което е максималната допустима резолюция.

Предложените актуализации на СФ са както следва:

	Population in the site					Site assessment			
	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
	Min	Max					Pop.	Con.	Iso.
Съществуваща оценка			localities	P	DD	C	A	C	B
Актуализация			grids1x1	P	DD	C	A	C	B

8. Цитирана литература

- Бешков, В., К. Нанев. 2002. Земноводни и влечуги в България. Pensoft, София-Москва, 120 с.
- Beshkov, V. 1998. Classes Amphibia and Reptilia (Amphibians and Reptiles). – In: Michev et al. (eds.). Biodiversity of the Srebarna Biosphere Reserve. Checklist and bibliography. Sofia: Co-published by Context & Pensoft: 85-86.
- Beshkov, V. 2015. Blotched Snake *Elaphe sauromates* (Pallas, 1814). – In: Golemanski, V. et al. (Eds.): Red Data Book of the Republic of Bulgaria. Volume 2. Animals. BAS & MoEW, Sofia, p. 206.
- Naumov, B., G. Popgerogiev, A. Dyugmedzhiev, V. Beshkov. 2020. On the Maximum Sizes in Snake Species (Reptilia: Serpentes) from Bulgaria. – *Ecologia Balkanica*, 12(2): 13-20.
- Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov. 2011. Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am Main, Chimaira, 588 pp.

Автори: Борислав Наумов, Георги Георгиев, Георги Попгеоргиев, Димитър Плачийски

Природозащитни цели за 1220 *Emys orbicularis*

1. Код и наименование на вида: 1220 *Emys orbicularis* – обикновена блатна костенурка

2. Кратка характеристика на целевия обект

Дължината на корубата обикновено не надвишава 20 см, а формата ѝ при възрастните е издължено-овална, докато при съвсем младите е почти кръгла. Оцветяването и шарката на карапакса варират, като основният тон може да премине от маслинозелен до почти черен; шарката се състои от жълтеникави точки и чертички, които обикновено излизат лъчеобразно от центровете на щигчетата към периферията; срещат се и почти черни индивиди без каквито и да било шарки. Пластронът е с охрено-жълт основен фон и различни по форма и големина тъмни петна, като може да стане почти черен (Stojanov et al. 2011; Цанков и др. 2014).

Видът е повсеместно разпространен в България с изключение на средните и високите части на планините; вертикалният диапазон на разпространението достига до 1221 m н.в., но повечето от известните находища се намират под 500 m н.в. (Stojanov et al., 2011; Kornilev et al., 2017). По отношение на местообитанията видът е изключително

пластичен и може да бъде наблюдаван във всевъзможни типове водоеми: реки, потоци, канали, блата, езера, язовири и микроязовири, рибарници, разливни зони, наводнени кариери, бракични води и лимани по морския бряг и др.; проявява много висока толерантност към замърсяване на обитаваните водоеми. Най-предпочитани са бавно течащите реки с тинесто дъно, отводнителните канали и стоящите водоеми с обилна растителност, като в такива местообитания често се наблюдават големи струпувания на индивиди, припичащи се на слънце върху дънери, корени, камъни и др. (Stojanov et al., 2011; Цанков и др., 2014). Местата за яйцеснасяне представляват специфична част от местообитанията на вида. Те могат да се намират както в непосредствена близост до обитавания водоем, така и далеч от него, като понякога в търсене на подходящо място за снасяне женските се отдалечават на стотици метра, а като изключение и до 4 km, от обитавания водоем (Бешков и Нанев 2002; Jablonski & Jablonska 1998).

Emys orbicularis е активна от март-април до октомври-ноември. Брачният период протича през април и май, а яйцеснасянето – от средата на май до началото на юли; броят на яйцата е между 4 и 10, но най-често 7-8 (Stojanov et al., 2011). Малките се излюпват след 65-100 дни, като нерядко остават да зимуват в гнездото и се появяват на повърхността през следващата пролет (Бешков и Нанев, 2002). Хранителният спектър на вида се състои главно от безгръбначни животни (насекоми, ракообразни, охлюви и др.), но включва също различни видове земноводни и риби, както и мърша; храненето става предимно във водата, въпреки че видът е способен да ловува и поглъща плячка и на сушата. Активността е предимно дневна, но са регистрирани и прояви на нощна активност; хибернацията се осъществява на дъното на водоемите, по-рядко на сушата (Stojanov et al., 2011).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Според националното докладване по Чл. 17 от Директива 92/43 през 2013 г. природозащитното състояние (ПС) на вида е неблагоприятно-незадоволително (U1) във всеки от трите биогеографски региона, в които попада територията на страната, поради негативните оценки на бъдещите перспективи. Според докладването през 2019 г. ПС на вида е благоприятно (FV) и в трите биогеографски региона.

Emys orbicularis фигурира в стандартните формуляри за данни на 194 защитени зони за местообитанията от мрежата Натура 2000 в България.

4. Състояние на ниво защитена зона

В Стандартния формуляр на зоната са дадени следните оценки за *Emys orbicularis*:

Population in the site					Site assessment			
Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
7	7	localities	R	M	C	A	C	A

Предвид характера на националния ареал на вида (широко разпространен в страната) е ясно, че 33 „Сребърна“ не е от първостепенна важност за опазването му, но зоната е от значение за осигуряване свързаността на мрежата в Континенталния биогеографски регион и конкретно – на защитените зони по протежение на р. Дунав.

5. Анализ на наличната информация

На картата в работата на Biserkov & Naumov (2012) са дадени девет локации на *Emys orbicularis* (попадащи в шест квадрата от UTM GRID 1x1 km) в територията на защитената зона, а Kопилев et al. (2017) споменават и други четири квадрата, в които видът е установен. В специфичния доклад от 2013 г. по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (виж

ИСЗЗЕМ Natura 2000) е посочено, че средната стойност на относителната численост на вида е 0,67 индивида на 1000 m, а дадената обща площ на потенциалните местообитания (изчислена на база индуктивно моделиране) е 1410,33 ha, от които 168,02 ha (11,61% от територията на зоната) са категоризирани като слабо пригодни, 310,19 ha (21,43%) – като пригодни и 932,12 ha (64,40%) – като оптимални. В същия доклад природозащитното състояние на вида в защитената зона е оценено като благоприятно.

По време на теренните изследвания през 2021 г. видът беше регистриран на няколко места в зоната, които общо попадат в пет квадрат (1x1 km), като за два от тях няма предишни данни. По експертна преценка състоянието на потенциалните местообитания понастоящем е добро.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
Популация: пространствен обхват	Брой квадрати 1x1 km с доказано присъствие на вида	Най-малко 12	Целевата стойност представлява броят на квадратите от географска мрежа с резолюция 1x1 km, в които видът е регистриран поне веднъж в периода 2010-2021 г. По експертна преценка, тази стойност (12) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане пространствения обхват на популацията
Популация: относителна численост	Брой индивиди на 1000 метра (Ab), изчислен по формулата: $Ab = (N/L) * 1000$, където N е броят на наблюдаваните индивиди, а L е дължината на трансекта в метри (виж методиката за мониторинг към НСМСБР)	Неизвестна	Единствените числени данни са тези, събрани през 2011-2012 г., а изведената от тях средна стойност за относителната численост е 0,67 индивида на 1000 m, и тази стойност е интерпретирана като показателна за благоприятно състояние в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000). Според наблюденията през 2021 г., въпреки че не е правено отчитане на брой индивиди на единица маршрут, по експертна преценка относителната числеността вероятно значително надвишава стойността 0,67. С оглед на това относителната численост на популацията е възприета като неизвестна и	Междинна цел: да се определи относителната численост на популацията чрез провеждане на целенасочени теренни изследвания до 2025 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
			е определена междинна цел.	
Местообитание (площ): обща площ на пригодните и оптималните местообитания	Хектар (ha)	1242 ha	Единствените данни за площта на потенциалните местообитания на вида в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000). Площта е изведена чрез индуктивен модел (на база комплекс от фактори, вкл. климатични) с висока статистическа достоверност, поради което дадената стойност (общо 1242 ha пригодни и оптимални местообитания) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане площта на местообитанията
Местообитание (площ): площ на подходящите за обитаване стоящи водоеми	Хектар (ha)	Най-малко 856 ha	Единствените данни за площта на подходящите за обитаване стоящи водоеми в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000), като посочената площ представлява 60,68% от площта на потенциалните местообитания в зоната, т.е. 856 ha (60,68% от 1410,33). В същия доклад състоянието на вида по този показател е оценено, като благоприятно. По експертна преценка, базирана на наблюденията през 2021 г., сегашната площ на подходящите за обитаване стоящи водоеми не се различава съществено от дадената в доклада.	Поддържане площта на стоящите водоеми
Местообитание (структура и функции): свързаност на потенциалните местообитания	Обща дължина (в метри) на участъците от линейната транспортна инфраструктура (магистрала и пътища първи и/или втори	0 m	Към 2021 г. през зоната не преминават магистрала и пътища първи и втори клас, т.е. състояние на вида по този параметър е благоприятно.	Поддържане свързаността на потенциалните местообитания

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
	клас), които пресичат потенциални местообитания на вида и представляват непреодолима или труднопреодолима преграда за същия			

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Повечето европейски видове земноводни и влечуги не са пряко свързани с конкретни топографски обекти, поради което измерването на популациите им чрез брой находища изглежда неподходящо, още повече че много често всяка локация (GPS точка) на индивид бива интерпретирана като отделно находище, дори да се намира само на няколко метра от локацията на друг индивид. По този начин броят на т.нар. находища се доближава до броя на регистрациите на индивиди. Това води до некоректна оценка, т.е. такава която не отразява размера на популацията нито пространствено, нито като брой индивиди. Поради тази причина би трябвало или ясно да се дефинира понятието „находище“, или да се използва друга мерна единица. За *Emys orbicularis* дефинирането на находище е силно затруднено, поради факта че видът обитава както стоящи водоеми (които могат да се определят като находища), така и реки, канали и др. (вкл. самата р. Дунав), а а понякога се среща и на сушата, далеч от вода. Що се отнася до реки/канални и сухоземни находки, дефиницията за находище би могла да бъде само условна и да се изразява в следното: „локация на индивид, отдалечена поне на [примерно] 500 м от друга такава локация“. Такова определение за находище обаче е само пространствено (т.е. дефинира се единствено чрез XY координати), следователно е почти същото, като квадрат от метрична координатна система. От друга страна именно използването на квадрати от метрична географска мрежа, като мерна единица за популация в СФ, изглежда много по-подходящо (поне за сравнително големи по площ зони, каквато е тук разглежданата), тъй като допустимите резолюции на мрежата са посочени в Справочния портал за Натура 2000, т.е. те не се нуждаят от субективни дефиниции. С оглед на изложеното дотук, мерните единици за популация на вида в зоната следва да се променят от брой находища (localities), на брой клетки с резолюция 1x1 км (grids1x1), което е максималната допустима резолюция. В този смисъл, както и предвид анализа на наличната информация, следва да се добавят и съответните числени стойности за броя квадрати.

По отношение категорията за плътност (Cat.) се налага промяна на оценката, тъй като според анализа на наличната информация изглежда, че видът е по-скоро „обичаен“ (C), отколкото „рядък“ (R).

Предложените актуализации на СФ са както следва:

	Population in the site					Site assessment			
	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
	Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
Съществуваща оценка	7	7	localities	R	M	C	A	C	A
Актуализация	12	12	grids1x1	C	M	C	A	C	A

8. Цитирана литература

- Бешков, В., К. Нанев. 2002. Земноводни и влечуги в България. Pensoft, София-Москва, 120 с.
- Цанков, Н., Г. Попгеоргиев, Б. Наумов, А. Стоянов, Ю. Корнилев, Б. Петров, А. Дюгмеджиев, В. Вергилов, Р. Драганова, С. Луканов, А. Вестерстрьом. 2014. Определител на земноводните и влечугите в природен парк „Витоша“. София, Дирекция на Природен парк „Витоша“, 248 с.
- Biserkov, V., B. Naumov. 2012. Changes after 1948 in the habitats of amphibians and reptiles in the area of the Srebarna lake biosphere reserve. – In: Uzunov, Y., B. Georgiev, E. Varadinova, N. Ivanova, L. Pehlivanov, V. Vasilev (Eds.) Ecosystems of the Biosphere Reserve Srebarna Lake. Professor Marin Drinov Academic Publishing House, Sofia, pp. 163-183.
- Jablonski, A., S. Jablonska. 1998. Egg-laying in the European Pond Turtle, *Emys orbicularis* (L), in Leczynsko-Wlodawskie Lake District (East Poland). – *Mertensiella*, 10: 141-146.
- Kornilev, Y., G. Popgeorgiev, B. Naumov, A. Stoyanov, N. Tzankov. 2017. Updated Distribution and Ecological Requirements of the Native Freshwater Turtles in Bulgaria. – *Acta zoologica bulgarica*, Suppl. 10: 65-76.
- Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov. 2011. Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am Main, Chimaira, 588 pp.

Автори: Борислав Наумов, Георги Георгиев, Георги Попгеоргиев, Димитър Плачийски

Природозащитни цели за 1219 *Testudo graeca*

1. Код и наименование на вида: 1219 *Testudo graeca* – шипобедрена костенурка

2. Кратка характеристика на целевия обект

Дължината на корубата достига до около 30 cm (повечето екземпляри, намирани в последните години, са значително по-дребни), а като изключения и до 38,9 cm (Beshkov 1997). Шарката и оцветяването на карапакса варират, но най-често фоновият цвят е жълтеникав, като по латералните и маргиналните щитчета има диагонално разположени тъмни петна, а централните са почти изцяло тъмни; нерядко се срещат екземпляри, при които целият карапакс е почти черен. Пластронът също е с жълтеникав фон и с отделни тъмни петна, които понякога се сливат. На задната повърхност на бедрата има вроговени конични брадавици (Stojanov et al. 2011).

Видът е широко разпространен в България от морското равнище до около 600 m н.в. (на редица места и по-високо, като в Югозападна България достига и до 1300 m н.в.) с изключение на северозападната част на страната и високите полета на Западна България; в големи части от Тракийската низина и Дунавската равнина видът вече е изчезнал поради интензификацията на селското стопанство. Обитава главно открити терени (с тревиста и храстова растителност) и разредени широколистни гори, но по време на летните горещини навлиза в по-гъсти гори и влажни долове (Бешков и Нанев 2002; Stojanov et al. 2011).

Testudo graeca е активна от края на март до края на октомври. Брачният период протича основно през април и май. Яйцеснасянето обикновено е през юни и юли, като женската снася на два или три пъти по 2-8 почти кълбовидни яйца, които заравя на припечни места; като правило малките се излюпват след 70-100 дни, но в някои случаи остават да зимуват в гнездото и излизат на повърхността едва през следващата пролет. Хранителният спектър на вида се състои главно от тревисти растения, но включва също плодове, нерядко и безгръбначни животни (мекотели, червеи и др.), както и мърша. Активността е изцяло дневна, но са регистрирани и случайни прояви на нощна

активност; хибернацията протича в почвата, най-често в дупки, изкопани от самите костенурки (Бешков и Нанев 2002; Stojanov et al. 2011).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Testudo graeca фигурира в Червената книга на България, в качеството на застрашен вид, а като отрицателно действащи фактори са посочени земеделската дейност през последните десетилетия (създаване на уедрени блокове, напоителни системи, машинната обработка на земята), премахването на формите на микрорелефа, унищожаването на равнинните гори, събирането за храна от някои групи от населението и за „лечение“ (въпреки доказаната безполезност от това), строителството на магистрали, застрояването на Черноморското крайбрежие, горските пожари, заменянето на широколистните гори с иглолистни и др. (Beshkov 2015).

Според националното докладване по Чл. 17 от Директива 92/43 през 2013 г. природозащитното състояние (ПС) на вида е неблагоприятно-незадоволително (U1) в Континенталния биогеографски регион, неблагоприятно лошо (U2) в Черноморския (негативни оценки по показателя за бъдещи перспективи и в двата случая), и благоприятно (FV) в Алпийския. Според докладването през 2019 г. ПС на вида е неблагоприятно лошо (U2) в Континенталния и Черноморския регион (негативни оценки по показателите за местообитание и бъдещи перспективи), и неблагоприятно-незадоволително (U1) в Алпийския (негативна оценка по показателя за бъдещи перспективи).

Testudo graeca фигурира в стандартните формуляри за данни на 161 защитени зони за местообитанията от мрежата Натура 2000 в България.

4. Състояние на ниво защитена зона

В Стандартния формуляр на зоната са дадени следните оценки за *Testudo graeca*:

Population in the site				Site assessment				
Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
2	2	localities	V	P	C	A	C	A

Предвид характера на националния ареал на вида (най-плътен в нископланинските райони и силно разпокъсан в равнинните) е ясно, че 33 „Сребърна“ не е от първостепенна важност за опазването му, но зоната е от значение за осигуряване свързаността на мрежата в Континенталния биогеографски регион и конкретно – на защитените зони по протежение на р. Дунав.

5. Анализ на наличната информация

На картата в работата на Biserkov & Naumov (2012) са дадени 4 локации на *Testudo graeca* (попадащи в 4 квадрата от UTM грид 1x1 km) в територията на защитената зона, а Popgeorgiev et al. (2019) споменават и други два квадрата, в които видът е установен. В специфичния доклад от 2013 г. по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза Г“ (виж ИСЗЗЕМ Натура 2000) е посочено, че регистрираната стойност на относителната численост на вида е 0,22 индивида на 1000 m, а дадената обща площ на потенциалните местообитания (изчислена на база индуктивно моделиране) е 623,21 ha, от които 593,63 ha (41,01% от територията на зоната) са категоризирани като слабо пригодни и 29,58 ha (2,04%) – като пригодни. В същия доклад природозащитното състояние на вида в защитената зона е оценено като неблагоприятно-незадоволително, поради малък брой намерени екземпляри и отсъствие на оптимални местообитания.

По време на теренните изследвания през 2021 г. видът не беше регистриран в защитената зона. По експертна преценка състоянието на потенциалните местообитания понастоящем е добро.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
Популация: пространствен обхват	Брой квадрати 1x1 km с доказано присъствие на вида	Най-малко 6	Целевата стойност представлява броят на квадратите от географска мрежа с резолюция 1x1 km, в които видът е регистриран поне веднъж в периода 2010-2021 г. По експертна преценка, тази стойност (6) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане пространствения обхват на популацията
Популация: относителна численост	Брой индивиди на 1000 метра (Ab), изчислен по формулата: $Ab = (N/L) * 1000$, където N е броят на наблюдаваните индивиди, а L е дължината на трансекта в метри (виж методиката за мониторинг към НСМСБР)	$Ab \geq 0,22$	Единствените числени данни са тези, събрани през 2011-2012 г., а изведената от тях стойност за относителната численост е 0,22 индивида на 1000 m (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000). По експертна преценка тази стойност може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане числеността на популацията
Местообитание (площ): обща площ на пригодните местообитания	Хектар (ha)	Най-малко 30 ha	Единствените данни за площта на потенциалните местообитания на вида в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000). Площта е изведена чрез индуктивен модел (на база комплекс от фактори, вкл. климатични) с висока статистическа достоверност, поради което дадената стойност (30 ha в категория пригодни местообитания)	Поддържане площта на местообитанията

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
			може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	
Местообитание (площ): площ на разредени гори и храсталаци, пасища, ливади и запустели земеделски земи с дървета и храсти	Хектар (ha)	Неизвестна	Единствените данни за площта на този тип местообитание на вида са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000), като посочената площ представлява 45,37% от площта на потенциалните местообитания в зоната, т.е. 709 ha (45,37% от 623,21). В същия доклад състоянието на вида по този показател е оценено, като благоприятно. Площта на този тип местообитание на вида към 2021 г. е неизвестна, поради което е определена междинна цел.	Междинна цел: да се определи площта на разредените гори и храсталаци, пасища, ливади и запустели земеделски земи с дървета и храсти, чрез диснационни методи и верификация на терен до 2025 г.
Местообитание (структура и функции): свързаност на потенциалните местообитания	Обща дължина (в метри) на участъците от линейната транспортна инфраструктура (магистрала и пътища първи и/или втори клас), които пресичат потенциални местообитания на вида и представляват непреодолима или труднопреодолима преграда за същия	0 m	Към 2021 г. през зоната не преминават магистрала и пътища първи и втори клас, т.е. състояние на вида по този параметър е благоприятно.	Поддържане свързаността на потенциалните местообитания

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Повечето европейски видове земноводни и влечуги не са пряко свързани с конкретни топографски обекти, поради което измерването на популациите им чрез брой находища изглежда неподходящо, още повече че много често всяка локация (GPS точка) на индивид бива интерпретирана като отделно находище, дори да се намира само на няколко метра от локацията на друг индивид. По този начин броят на т.нар. находища се

доближава до броя на регистрациите на индивиди. Това води до некоректна оценка, т.е. такава която не отразява размера на популацията нито пространствено, нито като брой индивиди. Поради тази причина би трябвало или ясно да се дефинира понятието „находище“, или да се използва друга мерна единица. За *Testudo graeca* дефиницията за находище би могла да бъде само условна и да се изразява в следното: „локация на индивид, отдалечена поне на [примерно] 500 м от друга такава локация“. Такова определение за находище обаче е само пространствено (т.е. дефинира се единствено чрез XY координати), следователно е почти същото, като квадрат от метрична координатна система. От друга страна именно използването на квадрати от метрична географска мрежа, като мерна единица за популация в СФ, изглежда много по-подходящо (поне за сравнително големи по площ зони, каквато е тук разглежданата), тъй като допустимите резолюции на мрежата са посочени в Справочния портал за Natura 2000, т.е. те не се нуждаят от субективни дефиниции. С оглед на изложеното дотук, мерните единици за популация на вида в зоната следва да се променят от брой находища (localities), на брой клетки с резолюция 1x1 км (grids1x1), което е максималната допустима резолюция. В този смисъл, както и предвид анализа на наличната информация, следва да се добавят и съответните числени стойности за броя квадрати.

По отношение категорията за плътност (Cat.) се налага промяна на оценката, тъй като според анализа на наличната информация изглежда, че видът е по-скоро „рядък“ (R), отколкото „много рядък“ (V).

Предложените актуализации на СФ са както следва:

	Population in the site					Site assessment			
	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
	Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
Съществуваща оценка	2	2	localities	V	P	C	A	C	A
Актуализация	6	6	grids1x1	R	P	C	A	C	A

8. Цитирана литература

- Бешков, В., К. Нанев. 2002. Земноводни и влечуги в България. Pensoft, София-Москва, 120 с.
- Beshkov, V. 1997. Record-sized tortoises, *Testudo graeca iberica* and *Testudo hermanni boettgeri*, from Bulgaria. – *Chelonian Conservation and Biology*, 2(4): 593-596.
- Beshkov, V. 2015. Spur-thighed tortoise *Testudo graeca iberica* Pallas, 1814. – In: Golemanski, V. et al. (Eds.): Red Data Book of the Republic of Bulgaria. Volume 2. Animals. BAS & MoEW, Sofia, p. 203.
- Biserkov, V., B. Naumov. 2012. Changes after 1948 in the habitats of amphibians and reptiles in the area of the Srebarna lake biosphere reserve. – In: Uzunov, Y., B. Georgiev, E. Varadinova, N. Ivanova, L. Pehlivanov, V. Vasilev (Eds.) Ecosystems of the Biosphere Reserve Srebarna Lake. Professor Marin Drinov Academic Publishing House, Sofia, pp. 163-183.
- Popgeorgiev, G., B. Naumov, Y. Kornilev, V. Vergilov, M. Slavchev, S. Lukanov, A. Dyugmedzhiev, A. Stoyanov, D. Dobrev, N. Tzankov. 2019. Diversity and Distribution of Amphibians and Reptiles in the Bulgarian Part of the Lower Danube. – In: Shurulinkov, P., Z. Hubenov, S. Beshkov, G. Popgeorgiev (Eds.): Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube. Nova Science Publishers, New York, pp. 283-314.
- Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov. 2011. Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am Main, Chimaira, 588 pp.

Автори: Борислав Наумов, Георги Георгиев, Георги Попгеоргиев, Димитър Плачийски

Природозащитни цели за 1217 *Testudo hermanni*

1. Код и наименование на вида: 1217 *Testudo hermanni* – шипоопашата костенурка

2. Кратка характеристика на целевия обект

Дължината на корубата много рядко надвишава 30 cm (повечето екземпляри, намирани в последните години, са значително по-дребни), но по изключние достига и до 35,7 cm (Beshkov 1997). Шарката и оцветяването варират (има както доста тъмно оцветени, така и индивиди без почти никакво тъмно напетняване), но основният цвят на корубата обикновено е жълтеникав, като тъмните петна по страничните щитчета на карапакса са триъгълни, а тези по централните – надлъжни; пластронът няма подвижни части, а основният му цвят е идентичен с този на карапакса. Опашката завършва с рогов шип (Цанков и др. 2014).

Видът е широко разпространен в България от морското равнище до около 600 m н.в. (на много места и по-високо, като в Югозападна България достига и до 1450 m н.в.), с изключение на високите полета на Западна България и най-североизточните райони на страната, където са намирани само единични екземпляри; в големи части от Тракийската низина и Дунавската равнина видът е изчезнал поради интензификацията на селското стопанство (Бешков и Нанев 2002; Stojanov et al. 2011). Обитава открити поляни, покрайнини на гори, каменисти ждрела с храстова растителност, разредени широколистни гори, дерета и др., като нерядко навлиза и в различен тип културни площи: лозя, ниви, градини и др. (Цанков и др. 2014).

Testudo hermanni е активна от края на март до края на октомври. Брачният период протича основно през април и май, но може да бъде и по-разтеглен, като есенните копулации също не са изключение (Stojanov et al. 2011; Цанков и др. 2014). Яйцеснасянето е главно през юни и юли, като женската снася на два или три пъти обикновено по 2-5 продълговати яйца, които заравя на сухи, припечни места (Бешков и Нанев 2002). Хранителният спектър на вида се състои главно от тревисти растения и плодове, но нерядко включва и безгръбначни животни (мекотели, червеи и др.), а в отделни случаи също екскременти и мърша. Активността е изцяло дневна, но са регистрирани и случайни прояви на нощна активност; хибернацията протича в почвата, най-често в дупки, изкопани от самите костенурки на сухи склонове, почти винаги с южно изложение (Бешков и Нанев 2002; Stojanov et al. 2011; Цанков и др. 2014).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Testudo hermanni фигурира в Червената книга на България, в качеството на застрашен вид, а като отрицателно действащи фактори са посочени земеделската дейност през последните десетилетия (създаване на уедрени блокове, напоителни системи, машинната обработка на земята), премахването на формите на микрорелефа, унищожаването на равнинните гори; събирането за храна от населението и за „лечение“ (въпреки доказаната безполезност от това), големите инфраструктури строежи (магистрала, газопроводи и др.), застрояването на Черноморското крайбрежие, горските пожари, заменянето на широколистните гори с иглолистни и др. (Beshkov 2015).

Според националното докладване по Чл. 17 от Директива 92/43 през 2013 г. природозащитното състояние (ПС) на вида е неблагоприятно-незадоволително (U1) в Континенталния биогеографски регион, неблагоприятно лошо (U2) в Черноморския (негативни оценки по показателя за бъдещи перспективи и в двата случая), и благоприятно (FV) в Алпийския. Според докладването през 2019 г. ПС на вида е неблагоприятно-незадоволително (U1) и в трите биогеографски региона (негативни оценки по показателите за популация, местообитание и бъдещи перспективи в Континенталния регион, по показателя за популация в черноморския и по показателите за ареал и бъдещи перспективи в алпийския).

Testudo hermanni фигурира в стандартните формуляри за данни на 181 защитени зони за местообитанията от мрежата Натура 2000 в България.

4. Състояние на ниво защитена зона

В Стандартния формуляр на зоната са дадени следните оценки за *Testudo hermanni*:

Population in the site				Site assessment			
Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C	
Min	Max				Pop.	Con.	Iso. Glo.
		localities	P	DD	C	A	C A

Предвид характера на националния ареал на вида (най-плътен в нископланинските райони и силно разпокъсан в равнинните) е ясно, че 33 „Сребърна“ не е от първостепенна важност за опазването му, но зоната е от значение за осигуряване свързаността на мрежата в Континенталния биогеографски регион и конкретно – на защитените зони по протежение на р. Дунав.

5. Анализ на наличната информация

На картата в работата на Biserkov & Naumov (2012) е дадена една локация на *Testudo hermanni* (съответно 1 квадрат от UTM грид 1x1 km) в територията на защитената зона. В специфичния доклад от 2013 г. по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (виж ИСЗЕМ Натура 2000) няма данни за числеността на вида, а дадената обща площ на потенциалните местообитания (изчислена на база индуктивно моделиране) е 30,71 ha, от които 30,67 ha (2,12% от територията на зоната) са категоризирани като слабо пригодни и 0,04 ha (<0,01%) – като пригодни. В същия доклад природозащитното състояние на вида в защитената зона е оценено като неблагоприятно-незадоволително, поради липса на данни за численост на популацията и отсъствие на оптимални местообитания.

По време на теренните изследвания през 2021 г. видът не беше регистриран в защитената зона. По експертна преценка липсата на данни за присъствие на вида в зоната може да се дължи както на недостатъчна проученост (предвид принципно ниската му численост на повечето места в равнините), така и на други фактори. Необходими са по-подробни изследвания за изясняване на ситуацията.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
Популация: пространствен обхват	Брой квадрати 1x1 km с доказано присъствие на вида	Неизвестна	Присъствието на вида е доказано за един квадрат от географска мрежа с резолюция 1x1 km. По експертна преценка е възможно както единствената известна локация на вида да е резултат на случайност, така и видът да бъде намерен на други места в зоната. С оглед на това е определена	Междинна цел: да се определи пространственият обхват на популацията чрез провеждане на целенасочени теренни изследвания до 2025 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
			междинна цел.	
Популация: относителна численост	Брой индивиди на 1000 метра (Ab), изчислен по формулата: $Ab = (N/L) * 1000$, където N е броят на наблюдаваните индивиди, а L е дължината на трансекта в метри (виж методиката за мониторинг към НСМСБР)	Неизвестна	Няма налични данни за относителната численост на популацията, поради което е определена междинна цел.	Междинна цел: да се определи относителната численост на популацията чрез провеждане на целенасочени теренни изследвания до 2025 г.
Местообитание (площ): обща площ на потенциалните местообитания	Хектар (ha)	Най-малко 31 ha	Единствените данни за площта на потенциалните местообитания на вида в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000). Площта е изведена чрез индуктивен модел (на база комплекс от фактори, вкл. климатични) с висока статистическа достоверност, поради което дадената стойност (31 ha) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане площта на потенциалните местообитания
Местообитание (площ): площ на разредени гори и храсталаци, пасища, ливади и запустели земеделски земи с дървета и храсти	Хектар (ha)	Неизвестна	Единствените данни за площта на този тип местообитание на вида са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Natura 2000), като посочената площ представлява 78,53% от площта на потенциалните местообитания в зоната, т.е. 24 ha (78,53% от 30,71). В същия доклад състоянието на вида по този показател е оценено, като благоприятно. Площта на този тип местообитание на вида към	Междинна цел: да се определи площта на разредените гори и храсталаци, пасища, ливади и запустели земеделски земи с дървета и храсти, чрез диснационни методи и верификация на терен до 2025 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
			2021 г. е неизвестна, поради което е определена междинна цел.	
Местообитание (структура и функции): свързаност на потенциалните местообитания	Обща дължина (в метри) на участъците от линейната транспортна инфраструктура (магистрала и пътища първи и/или втори клас), които пресичат потенциални местообитания на вида и представляват непреодолима или труднопреодолима преграда за същия	0 m	Към 2021 г. през зоната не преминават магистрала и пътища първи и втори клас, т.е. състояние на вида по този параметър е благоприятно.	Поддържане свързаността на потенциалните местообитания

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Повечето европейски видове земноводни и влечуги не са пряко свързани с конкретни топографски обекти, поради което измерването на популациите им чрез брой находища изглежда неподходящо, още повече че много често всяка локация (GPS точка) на индивид бива интерпретирана като отделно находище, дори да се намира само на няколко метра от локацията на друг индивид. По този начин броят на т.нар. находища се доближава до броя на регистрациите на индивиди. Това води до некоректна оценка, т.е. такава която не отразява размера на популацията нито пространствено, нито като брой индивиди. Поради тази причина би трябвало или ясно да се дефинира понятието „находище“, или да се използва друга мерна единица. За *Testudo hermanni* дефиницията за находище би могла да бъде само условна и да се изразява в следното: „локация на индивид, отдалечена поне на [примерно] 500 м от друга такава локация“. Такова определение за находище обаче е само пространствено (т.е. дефинира се единствено чрез XY координати), следователно е почти същото, като квадрат от метрична координатна система. От друга страна именно използването на квадрати от метрична географска мрежа, като мерна единица за популация в СФ, изглежда много по-подходящо (поне за сравнително големи по площ зони, каквато е тук разглежданата), тъй като допустимите резолюции на мрежата са посочени в Справочния портал за Натура 2000, т.е. те не се нуждаят от субективни дефиниции. С оглед на изложеното дотук, мерните единици за популация на вида в зоната следва да се променят от брой находища (localities), на брой клетки с резолюция 1x1 км (grids1x1), което е максималната допустима резолюция. В този смисъл, както и предвид анализа на наличната информация, следва да се добавят и съответните числени стойности за броя квадрати.

Предложените актуализации на СФ са както следва:

	Population in the site					Site assessment			
	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
	Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
Съществуваща оценка			localities	P	DD	C	A	C	A
Актуализация	1	1	gridslx1	P	DD	C	A	C	A

8. Цитирана литература

- Бешков, В., К. Нанев. 2002. Земноводни и влечуги в България. Pensoft, София-Москва, 120 с.
- Цанков, Н., Г. Попгеоргиев, Б. Наумов, А. Стоянов, Ю. Корнилев, Б. Петров, А. Дюгмеджиев, В. Вергилов, Р. Драганова, С. Луканов, А. Вестерстрьом. 2014. Определител на земноводните и влечугите в природен парк „Витоша“. София, Дирекция на Природен парк „Витоша“, 248 с.
- Beshkov, V. 1997. Record-sized tortoises, Testudo graeca iberica and Testudo hermanni boettgeri, from Bulgaria. – Chelonian Conservation and Biology, 2(4): 593-596.
- Beshkov, V. 2015. Eastern Hermann's Tortoise Eurotestudo hermanni boettgeri (Mojsisovics, 1889). – In: Golemanski, V. et al. (Eds.): Red Data Book of the Republic of Bulgaria. Volume 2. Animals. BAS & MoEW, Sofia, p. 202.
- Biserkov, V., B. Naumov. 2012. Changes after 1948 in the habitats of amphibians and reptiles in the area of the Srebarna lake biosphere reserve. – In: Uzunov, Y., B. Georgiev, E. Varadinova, N. Ivanova, L. Pehlivanov, V. Vasilev (Eds.) Ecosystems of the Biosphere Reserve Srebarna Lake. Professor Marin Drinov Academic Publishing House, Sofia, pp. 163-183.
- Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov. 2011. Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am Main, Chimaira, 588 pp.

Автори: Борислав Наумов, Георги Георгиев, Георги Попгеоргиев, Димитър Плачийски

Природозащитни цели за 1993 *Triturus dobrogicus*

1. Код и наименование на вида: 1993 *Triturus dobrogicus* – дунавски гребенест тритон

2. Кратка характеристика на целевия обект

Общата дължина на тялото обикновено достига 12-14 cm при мъжките и 13-18 cm при женските. Тялото е сравнително дълго и тънко, а крайниците са къси. Гръбната страна е червеникавокафява, тъмно оранжева или сиво-черна, с множество овални черни петна. Коремът е жълт, оранжев или керемиденочервен, изпъстрен с дребни или едри тъмни, до черни петна, които понякога се сливат, образувайки една или две надлъжни ивици с неправилна форма. Гушата най-често е черна с множество дребни бели петънца. По време на размножителния период мъжките имат висок, остро назъбен гребен по дължината на гърба, повече или по-малко ясно отделен от опашния плавник (Stojanov et al. 2011).

Разпространението на вида в България е силно ограничено, като почти всички известни находища се намират в непосредствена близост до р. Дунав (Naumov & Biserkov 2013; Popgeorgiev et al. 2019); изключение представляват само непотвърдените данни за намирането на вида при Дуранкулак през първата половина на XX век (Gherghel & Iftime 2009). Обитава различни типове водоеми, като езера, блата, изкуствени канали, реки с бавно течение и разливите им и др. (Stojanov et al. 2011).

Начинът на живот на *Triturus dobrogicus* в България е много слабо проучен. Няма конкретни данни нито за продължителността на размножителния период, нито за

хранителния спектър на вида, въпреки че последният вероятно е много сходен с този на другите тритони и включва различни видове водни и наземни безгръбначни животни, както и яйца и ларви на земноводни. Масовото напускане на водните местообитания става през октомври-ноември, а хибернацията протича на сушата (Stojanov et al. 2011).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Triturus dobrogicus фигурира в Червената книга на България, в качеството на уязвим вид, а като отрицателно действащи фактори са посочени пресушаването на много от крайдунавските блата и разливи, корекциите на най-долните течения на някои от българските дунавски притоци, замърсяването на някои от обитаваните водоеми с индустриални и битови отпадъци, нефтопродукти и др. (Beshkov 2015).

Според националното докладване по Чл. 17 от Директива 92/43 през 2013 г. природозащитното състояние (ПС) на вида в Континенталния биогеографски регион е благоприятно (FV) по всички показатели за оценка, а в Черноморския – неизвестно (XX) поради липса на данни за популацията и за бъдещите перспективи. Според докладването от 2019 г. ПС на вида е неблагоприятно-незадоволително (U1) и в двата биогеографски региона поради негативната оценка на бъдещите перспективи, а общата тенденция е за стабилно състояние.

Triturus dobrogicus фигурира в стандартните формуляри за данни на 42 защитени зони за местообитанията от мрежата Натура 2000 в България.

4. Състояние на ниво защитена зона

В Стандартния формуляр на зоната са дадени следните оценки за *Triturus dobrogicus*:

Population in the site				Site assessment				
Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
3	3	localities	V	P	C	A	C	A

Предвид характера на националния ареал на вида (среща се само по дунавското крайбрежие) е ясно, че всички защитени зони, включително „Сребърна“, които обхващат крайдунавските влажни зони са от съществено значение за опазването на вида.

5. Анализ на наличната информация

На картата в работата на Biserkov & Naumov (2012) са дадени 3 локации на *Triturus dobrogicus* (попадащи в 2 квадрата от UTM грид 1x1 km) в територията на защитената зона, а Porgeorgiev et al. (2019) потвърждават присъствието на вида в същите квадрати. В специфичния доклад от 2013 г. по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ (виж ИСЗЗЕМ Натура 2000) няма данни за числеността на вида, а дадената обща площ на потенциалните местообитания (изчислена на база индуктивно моделиране) е 1184,32 ha, от които 103,14 ha (7,13% от територията на зоната) са категоризирани като слабо пригодни, 109,73 ha (7,58%) – като пригодни и 971,46 ha (67,11%) – като оптимални. В същия доклад природозащитното състояние на вида в защитената зона е оценено като неблагоприятно-незадоволително, поради отсъствието на данни за популацията.

По време на теренните изследвания през 2021 г. видът беше регистриран на едно място в зоната, съответно един квадрат (1x1 km), но различен от тези, за които има предишни данни. По експертна преценка състоянието на потенциалните местообитания понастоящем е добро.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
Популация: пространствен обхват	Брой квадрати 1x1 km с доказано присъствие на вида	Най-малко 3	Целевата стойност представлява броят на квадратите от географска мрежа с резолюция 1x1 km, в които видът е регистриран поне веднъж в периода 2010-2021 г. По експертна преценка, тази стойност (3) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане пространствения обхват на популацията
Популация: относителна численост	Брой индивиди на капаночас (Ab), изчислен по формулата: $Ab = N/(T \cdot H)$, където N е брой уловени индивиди, T – брой поставени капани и H – брой часове на експониране (виж методиката за мониторинг към НСМСБР)	Неизвестна	Няма налични данни за относителната численост на популацията, поради което е определена междинна цел.	Междинна цел: да се определи относителната численост на популацията чрез провеждане на целенасочени теренни изследвания до 2025 г.
Местообитание (площ): обща площ на пригодните и оптималните местообитания	Хектар (ha)	1081 ha	Единствените данни за площта на потенциалните местообитания на вида в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЗЕМ Натура 2000). Площта е изведена чрез индуктивен модел (на база комплекс от фактори, вкл. климатични) с висока статистическа достоверност, поради което дадената стойност (общо 1081 ha пригодни и оптимални местообитания) може да се приеме като минимална референтна стойност за благоприятно състояние на вида по този параметър.	Поддържане площта на местообитанията

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфична цел
Местообитание (площ): площ на подходящите за обитаване стоящи водоеми	Хектар (ha)	Най-малко 878 ha	<p>Единствените данни за площта на на подходящите за обитаване стоящи водоеми в зоната са дадени в специфичния доклад от 2013 г. (виж ИСЗЕМ Натура 2000), като посочената площ представлява 74,16% от площта на потенциалните местообитания в зоната, т.е. 878 ha (74,16% от 1184,32). В същия доклад състоянието на вида по този показател е оценено, като благоприятно.</p> <p>По експертна преценка, базирана на наблюденията през 2021 г., сегашната площ на подходящите за обитаване стоящи водоеми не се различава съществено от дадената в доклада.</p>	Поддържане площта на стоящите водоеми
Местообитание (структура и функции): свързаност на потенциалните местообитания	Обща дължина (в метри) на участъците от линейната транспортна инфраструктура (магистрала и пътища първи и/или втори клас), които пресичат потенциални местообитания на вида и представляват непреодолима или труднопреодолима преграда за същия	0 m	Към 2021 г. през зоната не преминават магистрала и пътища първи и втори клас, т.е. състояние на вида по този параметър е благоприятно.	Поддържане свързаността на потенциалните местообитания

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Повечето европейски видове земноводни и влечуги не са пряко свързани с конкретни топографски обекти, поради което измерването на популациите им чрез брой находища изглежда неподходящо, още повече че много често всяка локация (GPS точка) на индивид бива интерпретирана като отделно находище, дори да се намира само на няколко метра от локацията на друг индивид. По този начин броят на т.нар. находища се

доближава до броя на регистрациите на индивиди. Това води до некоректна оценка, т.е. такава която не отразява размера на популацията нито пространствено, нито като брой индивиди. Поради тази причина би трябвало или ясно да се дефинира понятието „находище“, или да се използва друга мерна единица. За *Triturus dobrogicus* дефинирането на находище е силно затруднено, поради факта че видът обитава както стоящи водоеми (които могат да се определят като находища), така и канали, както и самата р. Дунав, а освен това има и сухоземна фаза. Що се отнася до реки/канални и сухоземни находки, дефиницията за находище би могла да бъде само условна и да се изразява в следното: „локация на индивид, отдалечена поне на [примерно] 500 м от друга такава локация“. Такова определение за находище обаче е само пространствено (т.е. дефинира се единствено чрез XY координати), следователно е почти същото, като квадрат от метрична координатна система. От друга страна именно използването на квадрати от метрична географска мрежа, като мерна единица за популация в СФ, изглежда много по-подходящо (поне за сравнително големи по площ зони, каквато е тук разглежданата), тъй като допустимите резолюции на мрежата са посочени в Справочния портал за Натура 2000, т.е. те не се нуждаят от субективни дефиниции. С оглед на изложеното дотук, мерните единици за популация на вида в зоната следва да се променят от брой находища (localities), на брой клетки с резолюция 1x1 км (grids1x1), което е максималната допустима резолюция. В този смисъл, както и предвид анализа на наличната информация, следва да се добавят и съответните числени стойности за броя квадрати.

По отношение категорията за плътност (Cat.) се налага промяна на оценката, тъй като според анализа на наличната информация изглежда, че видът е по-скоро „рядък“ (R), отколкото „много рядък“ (V).

По отношение степента на изолация (Iso.), вписаната във формуляра оценка е „С“ (= „неизолирана популация в рамките на разширен ареал“), но тя е неприемлива предвид факта, че зоната се намира на границата на видовия ареал. Реалната ситуация отговаря само на дефиницията „неизолирана популация, но на границите на ареала“, т.е. оценка „В“.

Предложените актуализации на СФ са както следва:

	Population in the site					Site assessment			
	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
	Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
Съществуваща оценка	3	3	localities	V	P	C	A	C	A
Актуализация	3	3	grids1x1	R	P	C	A	B	A

8. Цитирана литература

- Beshkov, V. 2015. Danube Crested Newt *Triturus dobrogicus* (Kiritzescu, 1903). – In: Golemanski, V. et al. (Eds.): Red Data Book of the Republic of Bulgaria. Volume 2. Animals. BAS & MoEW, Sofia, p. 301.
- Biserkov, V., B. Naumov. 2012. Changes after 1948 in the habitats of amphibians and reptiles in the area of the Srebarna lake biosphere reserve. – In: Uzunov, Y., B. Georgiev, E. Varadinova, N. Ivanova, L. Pehlivanov, V. Vasilev (Eds.) Ecosystems of the Biosphere Reserve Srebarna Lake. Professor Marin Drinov Academic Publishing House, Sofia, pp. 163-183.
- Gherghel, I., A. Iftime. 2009. On the presence of the Danube crested newt, *Triturus dobrogicus*, at Durankulak Lake, Bulgaria. – North-Western Journal of Zoology, 5(1): 209-213.
- Naumov, B., V. Biserkov. 2013. On the Distribution and Subspecies Affiliation of *Triturus dobrogicus* (Amphibia: Salamandridae) in Bulgaria. – Acta zoologica bulgarica, 65(3): 307-313.

Popgeorgiev, G., B. Naumov, Y. Kornilev, V. Vergilov, M. Slavchev, S. Lukanov, A. Dyugmedzhiev, A. Stoyanov, D. Dobrev, N. Tzankov. 2019. Diversity and Distribution of Amphibians and Reptiles in the Bulgarian Part of the Lower Danube. – In: Shurulinkov, P., Z. Hubenov, S. Beshkov, G. Popgeorgiev (Eds.): Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Dnube. Nova Science Publishers, New York, pp. 283-314.

Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov. 2011. Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am Main, Chimaira, 588 pp.

Автори: Борислав Наумов, Георги Георгиев, Георги Попгеоргиев, Димитър Плачийски

Бозайници

Природозащитни цели за 1355 *Lutra lutra*

1. Код и наименование на вида: 1355 *Lutra lutra* - Видра

2. Кратка характеристика на целевия обект

Видрата (*Lutra lutra*) е хищен бозайник от семейство Порови (Mustelidae). Притежава удължено тяло и мускулеста опашка. Тялото и главата са с обща дължина от около 594-699mm. Дължината на опашката 318-362mm. Теглото на възрастните видри е около 10kg. Окраската на гърба в шоколадово кафява, а коремът сив със сребрист оттенък. Лапите са с плавателна ципа (Kruuk 2006). Обитава сладководни и бракични водоеми у нас (Georgiev 2005, Георгиев, Кошев 2006). Храни се основно с водни организми - риби, раци, жаби, понякога дребни бозайници и птици (Георгиев, Кошев 2006; Georgiev 2006, Георгиев 2008, Кошев 2009; Кошев и др. 2013). Предпочита запазени брегови ивици обрасли с дървесна и храстова растителност, където си прави бърлоги в корените им (Georgiev 2005, Георгиев 2008, Кошев и др. 2013). Видът е включен в Червената книга на България (ЧКБ), като „уязвим“ (Спиридонов, Спасов 2011).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

При двете проучвания предмет на докладване съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) видът е оценен по всички показатели и в трите биогеографски региона в „Благоприятно“ природозащитно състояние. Източник на информацията: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>

Според този доклад, основните негативни фактори върху видрата са следните:

а) Натиск и значимост/въздействие:

A31 – Отводняване на водоеми за използване като земеделска земя. М-Средна значимост/въздействие.

S01 - Добив на минерали (напр. скали, метални руди, чакъл, пясък и др.). М-Средна значимост/въздействие.

D02 - Хидроенергия (язовири, преграждане на водоемите, оттичане на реката), включително инфраструктура. М-Средна значимост/въздействие.

F07 - Спорт, туризъм и развлечения. М - Средна значимост/въздействие

F26 - Отводняване, мелиорация на земя и превръщане на влажни зони, блата, мочурища и т.н. в селища или зони за отдих. М - Средна значимост/въздействие.

F27 - Отводняване, мелиорация или преобразуване на влажни зони, блата, мочурища и др. в промишлени/търговски зони. М - Средна значимост/въздействие.

G06 - Събиране на сладководни риби и миди (развлекателни). М - Средно значение/въздействие.

G10 - Незаконна стрелба/убиване. М - Средна значимост/въздействие.

J01 - Замърсяване със смесени източници към повърхностни и подземни води. М - Средна значимост/въздействие.

а) Заплаха и значимост/въздействие:

A31 - Отводняване за използване като земеделска земя. М - Средна значимост/въздействие.

B27 - Промяна на хидрологичните условия или физическо изменение на водните обекти и отводняване за горското стопанство (включително язовири). М - Средна значимост/въздействие.

C01 - Добив на минерали (напр. скали, метални руди, чакъл, пясък и др.). М - Средна значимост/въздействие.

F07 - Спорт, туризъм и развлечения. М - Средна значимост/въздействие.

F27 - Отводняване, мелиорация или преобразуване на влажни зони, блата, мучурища и т.н. в промишлени/търговски зони. М - Средна значимост/въздействие.

G06 - Събиране на сладководни риби и миди (развлекателни). М - Средно значение/въздействие.

Основните заплахи за вида могат да бъдат резюмирани до следните фактори (Георгиев, Кошев 2006, Georgiev 2007, Георгиев 2008, Георгиев и кол. 2011):

1. Пряко въздействащи негативни антропогенни фактори.

- Застрелване на екземпляри. Значимост критична.
- Убиване с различни видове капани. Значимост критична.
- Разкопаване на дупки и унищожаване на млади индивиди. Значимост средна до висока.
- Убиване от автомобили на шосета. Значимост критична.
- Удавяне в риболовни уреди. Значимост критична.
- Убиване от кучета. Значимост висока.

2. Косвено въздействащи негативни антропогенни фактори.

- Разрушаване на местообитанията: добив на инертни материали, обезлесяване: сечи, опожаряване, паша, корекции на реки, строеж на ВЕЦ-ве. Значимост критична.
- Замърсяване на водите. Значимост висока до критична.
- Безпокойство. Значимост ниска.
- Унищожаване на хранителната база. Значимост висока.
- Пазарен интерес към кожи. Значимост ниска, но критична в отделни райони.
- Интерес към органи от тялото със захарска цел. Значимост ниска.

Видът е записан в Стандартните формуляри за данни на 162 зони.

4. Състояние на ниво защитена зона

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
M	1355	<i>Lutra lutra</i>			p	2	2	i		G	C	A	C	A

Източник:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000241&siteType=НабитатDirective>

Информацията в Стандартния формуляр (версия 12.2018) на защитената зона за вида е попълнена на база специфичния доклад за вида в зоната от 2013 г (Петров 2013). Качеството на данните за видрата е оценено като G - „добро“. Популацията е оценена в брой индивиди (2-2 мин-макс). Видът е типичен за зоната – С. Опазването на вида е оценено с „А) отлично опазване“. Изолираността на популацията е оценено с „С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение“. Цялостна оценка на стойността на обекта за опазването на видрата попада в категорията „А) отлична стойност“.

Река Дунав е основен екокоридор за разпространение на вида в централна и югоизточна Европа. Поради тази причина всички защитени зони и водоеми по протежението на реката имат важно значение за опазването на вида.

5. Анализ на наличната информация

Видът е регистриран през 2013 г. по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, като заключението за състоянието на вида в зоната е благоприятно, поради доброто състояние на местообитанията и тяхната сравнително голяма площ, Приетата плътност на видрата в тази зона е 0,3 инд./км. Изчислената относителна численост е 2 индивида. (Петров 2013; Петров, Попов 2013). В стандартния формуляр присъства същата информация за численост на популацията.

При полеовото проучване през 2021 г. по време на проекта за определяне на целите съгласно утвърдената методика (Кошев и др. 2013, НСМСБР) са проучени 4 трансекта. В 2 от тях са регистрирани следи (екскременти и отпечатъци) на видра и данни за присъствие на вида. Установено е силно присъствие на рибари по изоставени от тях такъми, корди, кукички и др. Тази дейност освен възможността да нарани видри, често е съпроводена с браконьерство и незаконно убиване на видри. Според интервюирани случайно срещнати жители в езерото няма видри, а само в р. Дунав. По време на теренното проучване на брега на Дунава, не са открити следи от жизнената дейност на видрата въпреки подходящите местообитания за това.

Извършен е анализ на сигнали и контролна дейност (потенциално опасни заплахи за видрата) поместени на сайта на РИОСВ-Русе за района на р. Дунав и прилежащите защитени зони за периода 2017-2021.

Анализът показва силно негативно влияние върху резервата основно по три направления: браконьерски лов, браконьерски риболов и умишлено опожаряване. През 2018 констатираните с АУАН нарушения на режима на дейности на резерват „Езеро Сребърна“ са 10 броя. При извършен преглед на записи от системата за видеонаблюдение е установено седем лица са осъществили навлизане в територията на резервата с ловно оръжие. Същите са идентифицирани от РУ на МВР – Силистра и са им наложени глоби. На 15.03.2018 г. три лица са установени да извършват любителски риболов. Мястото не е сред регламентираните за дейността, поради което на лицата са съставени АУАН и наложени глоби (Отчет РИОСВ – Русе 2018).

През 2019 г. в ПР „Сребърна“ са възникнали 2 пожара, в резултат от умишлен палеж, дело на браконieri, които са искали да освободят от растителност площи, в които да пускат мрежи при покачването на водите на р. Дунав. През 2019 г. са проведени няколко специализирани полицейски операции нарушенията на режима на дейности от браконieri, извършващи незаконен риболов с мрежи в резерват „Сребърна“. Само при едната от тях е задържан нарушител - на лицето е съставен АУАН. Съставени са два АУАН на две лица, осъществили риболов с въдици и лодка във вътрешността на езерото (Отчет РИОСВ – Русе 2019).

През 2020 г. са извършени три съвместни акции на РИОСВ-Русе с РУ на МВР – гр. Силистра за установяване и неутрализиране на нарушения на режимите на дейности

в ПР „Сребърна” и по-конкретно за пресичане на незаконен риболов. При две от акциите са установени общо пет лица, осъществявали любителски риболов от плавателни съдове и на нерегламентирани места. На лицата са съставени АУАН и издадени наказателни постановления с административни наказания

При трета акция през 2020 г. е установено лице, осъществявало стопански риболов с мрежи във водите на езерото. Тъй като дейността представлява престъпление по смисъла на Наказателния кодекс, срещу лицето е повдигнато обвинение, което е приключило с осъдителна присъда „пробация”.

Регистърът за екологични оценки (<http://registers.moew.government.bg/eo>) попадащи в обхвата на защитената зона показва 2 досиета план/програми (Достъп на 27.09.2021), които са свързани с общински план програми за развитие на инфраструктурни проекти на ВиК мрежата. При първоначален повърхностен анализ, може да се каже, че няма сериозни негативни фактори, дори би имало положителен ефект върху чистотата на водите.

Потенциалното замърсяване на водите може да настъпи с отпадъци от млекопреработвателната промишленост, които при високи води (поройни дъждове) могат да постъпят в ез. Сребърна. През 2012-2013 г. при проучване по проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" е установено нерегламентирано изхвърляне на отпадъчни продукти от млекопроизводството, които замърсяват местни водоеми на гр. Ситово (Й. Кошев – лични непубл. данни). През 2016 г. е постъпил основателен сигнал в РИОСВ за замърсени водоеми и починали селскостопански животни (крави) в района. Макар и свързани със суходолия, тези водоеми (до гр. Ситово) имат връзка с езерото Сребърна и при високи поройни дъждовни води, замърсяванията могат да постъпят в езерото.

Регистърът на оценки за въздействие на околната среда (<http://registers.moew.government.bg/ovos/>) показва 11 актуални досиета по процедурата за ОВОС в района на защитената зона (Достъп на 27.09.2021). С най-силен негативен ефект са инвестиционни намерения подобни на „Техническа помощ за подобряване на условията за подобряване на условията за корабоплаване в общия българо-румънски участък на р. Дунав и съпътстващи проучвания“ (<http://registers.moew.government.bg/ovos/lot/29818>).

В заключение може да се каже, че е установено засилено отрицателно антропогенно влияние върху видрата в 33 „Сребърна“, което вероятно има и силен ефект върху нейната популацията, което показва niskият брой на регистрации на вида в зоната и установените от терения екип доказателства за нерегламентиран риболов. Заплахите регистрирани масово от РИОСВ са основно няколко вида: редовно умишлен опожаряване с цел поставяне на риболовни мрежи, незаконен любителски и дори „стопански“ риболов, незаконен лов и др. Тези дейности водят до намаляване на числеността на вида. От потенциал на зоната от 2-3 възрастни индивида, считаме, че числеността е намаляла до 1-2 индивида, като в целите трябва да се заложи достигане на численост от 3 индивида.

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Целите са формулирани по показатели, в таблицата по-долу.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация.	Специфични цели
Размер на популацията	брой	Най-малко 2 възрастни индивида	Съгласно специфичния доклад, публикуван на страницата на Информационната система	Подобряване на размера на популацията в оптимална численост за защитената зона.

			за защитените зони от екологичната мрежа Natura 2000 (Петров 2013). Конкретни дейности, които могат да се приемат за подобряване на природозащитното състояние са: - прекратяване и превенция на браконьерския лов и риболов. - по строг контрол на опожаряването и умишлените палежи. - поддържане на оптимално речно ниво.	
Площ на потенциалните местообитания в границите на защитената зона	ha	Най-малко 74,82 ha	Съгласно специфичния доклад, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Natura 2000 (Петров 2013). Прекратяване на опожаряването	Поддържане на покритието с дървесно храстова растителност на бреговете ивици, което осигурява благоприятно състояние за видрата в зоната.
Дължина и площ на речните участъци, подходящи за обитаване и площта на бреговете им	km ha	Участъците подходящи за обитаване от видрата са минимум 3,07 km, а площта на бреговете им е минимум 1,73 ha.	Съгласно специфичния доклад, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Natura 2000 (Петров 2013).	Поддържане на дължината на речните участъци, подходящи за обитаване, в състояние което е благоприятно за видрата в зоната.
Качество на водата – въз основа на екологични показатели (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби)	5 степенна скала за екологично състояние съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние/Добър потенциал/	РДВ използва екологичния статус на водните тела въз основа на биологичните елементи за качество (БЕК) като по комплексен и прецизен параметър. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: 1 – Отлично; 2 – Добро; 3 – Умерено; 4 – Лошо; 5 – Много лошо. Съгласно ПУРБ 2016-2021 г., екологичното състояние на водата в река Дунав е определено с (3) като „умерено“, което говори, че по този параметър оценката би трябвало да бъде неблагоприятно-	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания за вида, до достигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние/Добър потенциал. Постигане и поддържане на ЕП на участъка от р. Дунав в границата на зоната и ЕС на ез. Сребърна на стойност от по-висока или равна на 2 – Добър ЕП/ЕС Междинна цел: Установяване на източниците на замърсяване в и извън

			<p>незадоволително състояние.</p> <p>Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос, Умерено по БЕК Риби и Лошо – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити. При разлика в оценките на ЕС на водните тела по БЕК общата оценка съответства на най-лошата, в случая – Лошо ЕС.</p>	<p>зоната, които могат да повлияят на популацията на вида.</p>
--	--	--	--	--

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Необходима е промяна в СФ за зоната, поради констатираните силни негативни въздействия свързани със браконьерство, опожаряване и др. Поради тази причина стойността в „Опазване“ трябва да се промени на „В“.

По-принцип местообитанието предоставя добри условия за вида, затова броя на видрите трябва да бъде увеличен на 3.

Предлага се като мерна единица за популацията да се използва - възрастни индивиди (adults). Обосновка: Възрастните индивиди имат по-силно изразено маркировъчно и териториално поведение, което най-често се отчита при терените изследвания. Възрастните индивиди са ядрото на популацията, което дава възможност за нейното правилно функциониране и размножаване В специфичните доклади за вида за всяка защитена зона са използвани възрастни индивиди по отношения на популация=

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
M	1355	<i>Lutra lutra</i>			p	2	2	i		G	C	A	C	A
M	1355	<i>Lutra lutra</i>			p	2	3	adults		G	C	B	C	A

8. Цитирана литература

Георгиев, Д. 2008. Еколого-мониторингово проучване на видрата (*Lutra lutra* L.) във водосборните басейни на реките Тунджа и Марица. Автореферат на дисертационен труд, Университетско Издателство „Паисий Хилендарски“, 40 с.

Георгиев, Д., И. Велчева, Г. Гечева, С. Петрова, И. Моллов. 2011. Замърсяване на водите и въздействие върху екосистемите. Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 151 с.

Георгиев, Д., Й. Кошев. 2006. Събиране и анализиране на наличните данни за местообитанията на видрата в България и участие в изготвянето на концепция за опазването и в България в рамките на NATURA 2000. Отчет по здание на МОСВ.1-12.

Кошев, Й. 2009. Видра (*Lutra lutra*). В: Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно

- природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България, стр. 619-623. Изд. Българска фондация Биоразнообразие, Геософт ЕООД, ИПК Родина, София, стр: 865.
- Кошев, Й., Г. Гаврилов, Н. Цветкова, Р. Костова. 2013. Методика за мониторинг на видра (*Lutra lutra*). Проект "Теренни проучвания на разпространение на видове / оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна – I фаза". Договор № 2597/22.07.2013 г. „Теренни проучвания на разпространение и численост на бозайници (без китоподобни)“, 1-9. http://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/Lutralutra_MetodikazaMonitoring.pdf
- НСМСБР. Методика за мониторинг на видра (*Lutra lutra*) към Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие (НСМСБР).
- Петров, И. 2013. Доклад за разпространение и оценка на ПС на целеви вид 1355. Видра (*Lutra Lutra*) в 33 BG0000241 „Сребърна“. Проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“. Обособена позиция 4: Картиране и определяне природозащитното състояние на бозайници, без прилепи. В интернет на адрес: <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>
- Петров, И., В. Попов. 2013. Общ доклад за целеви вид: 1355. Видра (*Lutra lutra*). Обособена позиция 4: Картиране и определяне природозащитното състояние на бозайници, без прилепи. http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/SDF_REF_SPECIE...
- Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo> (Достъп на 27.09.2021)
- Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/> (Достъп на 27.09.2021)
- ПУРБ. 2016. План за управление на речните басейни на ЗБР (2016-2021 г.). https://wabd.bg/docs/plans/purb1621/04_Razdel_4_Monitoring.pdf
- РИОСВ – Русе (2017-2021). Анализ на част от контролна дейност и сигналите за нарушения в периода от месец Януари 2017 до месец Август 2021 публикувана на официалната интернет страница на РИОСВ-Русе: <https://www.riosv-ruse.org/>
- Спиридонов, Ж., Н. Спасов. 2011. Видра *Lutra lutra* L., 1758. В: Големански, в . и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ - БАН & МОСВ, София. <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/en/vol2/Lulutra.html>
- Georgiev, D. 2005. Habitats of the otter (*Lutra lutra* L.) in some regions of Southern Bulgaria. IUCN Otter Specialist Group Bulletin, 22 (1): 6-13.
- Georgiev, D. 2006. Diet of the otter *Lutra lutra* in different habitats of South-Eastern Bulgaria. IUCN Otter Specialist Group Bulletin, 23 (1): 4-10.
- Georgiev, D. 2007. Otters (*Lutra lutra* L.) mortalities in Southern Bulgaria - A case study. - IUCN Otter Specialist Group Bulletin, 24 (1): 36-40.
- JDS4 (2019-2020). Scientific report: A shared analysis of the Danube river. <http://www.danubesurvey.org/jds4/publications/scientific-report>
- Kruuk, H. 2006. Otters: ecology, behaviour and conservation. Oxford University Press, 265 pp.
- Автори: Йордан Кошев, Мария Качамакова, Дилян Георгиев

Природозащитни цели за 1304 *Rhinolophus ferrumequinum*

1. Код и наименование на вида: 1304 *Rhinolophus ferrumequinum* (Schreber, 1774) - Голям подковонос

2. Кратка характеристика на целевия обект

Най-едрият наш подковонос. Окраската на козината е от сива до червеникавокафява, кремава на коремната страна. Мембраните и ушите са светлосивокафяви. Ушите са големи и заострени, без трагус, с широка кожна ивица в долната страна (антитрагус). Израстъкът на седлото е заоблено затыпен. Крилата са широки.

В хранителния спектър преобладават едри твърдокрили (*Coleoptera*) и пеперуди (*Lepidoptera*, особено сем. *Noctuidae*) и в по-малка степен - ципокрили (*Hymenoptera*) и двукрили (*Diptera*).

Женските се събират в размножителни колонии с численост до 200 екземпляра (рядко до 600). Раждат обикновено по едно малко през юни – началото на юли (Schober & Grimmberger, 1997). Отглеждането на малките става в плитки пещери, скални струпвания, под покриви, в запустели сгради, руини, изкуствени галерии, където температурата е по-висока (Schober & Grimmberger, 1997). Понякога обитаваните сгради са в близост до пещери, където се оттегля при лошо време. Размножителните колонии се разпадат в края на лятото и началото на есента.

Успешното отглеждане на малките, респ. размерът на популацията имат пряка връзка с качеството на хранителното местообитание около размножителните колонии. Ловните местообитания обикновено са на до 4 - 10 km от размножителните убежища (Bontadina, 2002; Billington & Rawlinson, 2006) и представляват постоянно използвани пасища (Ransome 1996), прекъсвани от масиви от широколистни гори, полезащитни пояси или синори от високи храсти (Bontadina, 2002). Наличието на водни площи е благоприятно, особено ако крайбрежията са обрасли с дървесна растителност. Тези местообитания осигуряват обилие на насекоми и линейни ландшафтни елементи (синори, живи плетове, полезащитни пояси, крайнини на гори, крайречни гори), които улесняват придвиждането на прилепите от дневните убежища до хранителните участъци. Площта на местообитанията, използвани от колонията е ок. 700 ха (Bontadina, 2002). Неподходящи местообитания са урбанизираните територии, орните полета, плантацияте от иглолистни дървета. Видът е чувствителен към светлина и избягва осветени места и градски райони. Отделните индивиди използват хранителни участъци, които широко се припокриват.

Хибернацията се осъществява от октомври до април (Schober & Grimmberger, 1997) в подземни естествени и изкуствени галерии, като избира по-топлите техни части (7-11 °C). Често се събужда и сменя мястото си в убежището.

В България е обикновен и често срещан вид, известен от около 320 находища. Среща се в цялата страна, без най-високите части на планините. Повечето находища са между 100 и 500 m н.м.в. Обитава предимно карстови райони, обрасли с дървесна и храстова растителност (Роров, 2018). Използва различни подземни убежища (пещери, изкуствени галерии, бункери, катакомби), мазета и тавани на жилищни постройки. Често големите подковоноси обитават едно и също убежище заедно с други пещеролюбиви видове - южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), голям нощник (*M. myotis*), остроух нощник (*M. blythii*), дългопръст нощник (*M. capaccinii*) и пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*). В България са известни около 15 размножителни колонии с численост над 100 екземпляра. Зимува поединично или в колонии, които могат да достигнат от 50 до 600-800 екземпляра. Почти във всяка българска пещера през зимата могат да бъдат наблюдавани един до няколко зимуващи

големи подковоноси. В България, големият подковонос не извършва далечни миграции. Сезонните придвижвания между летните и зимни убежища са на разстояние от 20 до 95 km (Иванова, Попов, 2007). Общата численост на вида в България се изчислява на около 100 000 (Иванова, Попов, 2007).

Видът не е включен в Червената книга на Република България (2011 г.).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 на Директива за местообитанията през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.) и през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), природозащитното състояние на вида е благоприятно по всички параметри. Съгласно докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. заплахи с висока значимост в Алпийския и Черноморския регион са F07 - Спорт, туризъм и развлекателни дейности, H04 – Вандализъм или палежи и H06 - Затваряне или ограничен достъп до зона / местообитание. В Континенталния биогеографски регион значимите заплахи са F07 - Спорт, туризъм и развлекателни дейности, H04 – Вандализъм или палежи, H06 - Затваряне или ограничен достъп до зона / местообитание, F02 Изграждане или модификация (напр. на домакинства или населени места) в съществуващи градски или развлекателни зони, F05 – Създаване или развиване на спортна, туристическа или развлекателна инфраструктура (извън градски и развлекателни зони).

Видът е включен в Стандартните формуляри за данни на 142 защитени зони.

4. Състояние на ниво защитена зона

В стандартния формуляр, популацията е оценена като незначителна (D) и не са дадени други оценки, свързани с опазването.

Таблица 1. Оценка на популацията и местообитанието на големия подковонос според стандартния формуляр на зона BG0000241 - Сребърна

Species					Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D				
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.	
M	1304	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>			p	5	10	i		G	D				

5. Анализ на наличната информация

Според доклад "Разпространение и оценка на ПС на целеви вид 1304. *Rhinolophus ferrumequinum* (Голям подковонос) в 33 BG0000241 „Сребърна“ (http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000241/BG0000241_PS_136_1.zip) е регистриран по косвени данни в близост до зоната - в изоставена сграда в с. Сребърна. Не са установени зимни находища. Площта на потенциално най-благоприятните местообитания е оценена на 80.8 ha (5.6 % от площта на защитената зона). Площта на потенциално подходящите ловни местообитания е оценена на 163 ha (11,3 % от площта на защитената зона). Природозащитното състояние на големия подковонос в зоната е оценено на "неблагоприятно-незадоволително" поради липсата на информация за числеността през зимата.

През август 2021 г. са направени пилотни проучвания върху прилепите, чрез акустична регистрация (Приложение 1) в 15 района в зоната през периода 25 - 28.08.2021 и в два от тях е регистриран голям подковонос (*Rh. ferrumequinum*) (Приложение 1).

На основата на екологичните изисквания на големия подковонос е извършена нова оценка на подходящите местообитания в защитената зона, идентифицирани чрез

типове земно покритие на Corine Landcover 2018, представящи пасища, широколистни гори, храсти, водни тела и влажни зони. Общата площ на хранителните местообитания е 1285.284 ха (Таблица 2).

Таблица 2. Площи на типове земно покритие според Corine Land Cover 2018, представляващи подходящи местообитания за големия подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*) в зона Сребърна

Код CLC18	тип земно покритие	Площ [ha]
231	пасища	8.178
311	широколистни гори	365.015
324	екотон гора-храсти	65.329
411	блата	561.387
511	реки	97.910
512	стоящи води	187.465
	Общо	1285.284

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Специфичните цели за вида в защитената зона са формулирани на основата на анализ на екологията на вида според направени научни изследвания в Европа (виж цитираната литература) и пилотните изследвания в зоната през август 2021. Параметрите и специфичните цели са представени в таблицата по-долу.

Параметър	Единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели
Популация: Брой размножителни колонии/убежища	Брой	неизвестен	Площта на подходящите местообитания дава възможност за съществуване поне на 1 размножителни колонии. Тъй като досега размножителни колонии не са регистрирани в зоната необходимо е формулиране на междинна цел за установяване на броя на размножителните колонии в защитената зона.	Междинна цел: Да се установи броят на размножителните колонии на вида в зоната до 2025 г.
Популация: Брой възрастни женски в размножителна колония/убежище	Брой	неизвестен	Зоната предоставя възможности за размножителни колонии, главно в сгради. Тъй като досега размножителни колонии не са регистрирани в зоната необходимо е формулиране на междинна цел за установяване на размножителните колонии и броят женски в тях.	Междинна цел: Да се установи броят на размножителните колонии и да се определи броят женски в тях до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите/хранителните	ha	1285	В резултат от GIS анализ, основан на прилагане на екологични критерии площта на подходящите	Поддържане на благоприятното състояние на подходящите

Параметър	Единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели
местообитания на вида			местообитания е 1285 ха. Според проведените пилотни изследвания в зоната състоянието им като потенциални местообитания на прилепи е добро	местообитания
Заплахи и влияния: Състояние на размножителните убежища, представляващи антропогенни структури	Стабилно/ нестабилно	Стабилно	Видът е привързан към своите размножителни убежища и редовно ги обитава. От решаващо значение за стабилността на популацията на вида в защитената зона е състоянието на антропогенни структури, които той използва като размножителни убежища. В повечето случаи това са стари и изоставени сгради, които с времето се амортизират и рушат. Необходимо е укрепването им. То следва да се извърши изключително внимателно и съгласно най-добрата европейска практика, за да не се наруши микроклимата в убежището и то да бъде напуснато от колонията.	Междинна цел: Установяване на състоянието на убежища в антропогенни структури, в случай че бъдат открити такива

7. Необходимост от промени в СФ за защитената зона

Не се предлагат промени в Стандартния формуляр

8. Цитирана литература

- Иванова, Т., Попов, В. 2007. Разред Прилепи (Chiroptera). с. 89 - 162. В: Попов В. и др. Бозайниците важни за опазване в България . Dutch Mammal Society. Arnhem, The Netherlands. ISBN 978 - 90 - 73162 - 93 - 8.
- Billington, G. & Rawlinson, M. D. 2006. A review of horseshoe bats flight lines and feeding areas. CCW Science Report No. 755
[http://apps.fdean.gov.uk/ Assets/docs/Allocations%20examiner/Examination%20Docs/ED010%20Matter%201%20Statements/M1-176%20Priddis%20Docs%201-19/10 A review of horseshoe bats flights lines and feeding areas - CCW Science Report No. 755 1.pdf](http://apps.fdean.gov.uk/Assets/docs/Allocations%20examiner/Examination%20Docs/ED010%20Matter%201%20Statements/M1-176%20Priddis%20Docs%201-19/10 A review of horseshoe bats flights lines and feeding areas - CCW Science Report No. 755 1.pdf)
- Bontadina, F. 2002. Conservation ecology in the horseshoe bats *Rhinolophus ferrumequinum* and *Rhinolophus hipposideros*. PhD Thesis, University of Bern
<http://www.swild.ch/Bontadina/PhD/>
- Bontadina, F., S. Gloor, T. Hotz, A. Beck, M. Lutz, E. Mühlethaler. 2002. Foraging range use by a colony of greater horseshoe bats *Rhinolophus ferrumequinum* in the Swiss Alps: implications for landscape planning. Available from:
<https://www.researchgate.net/publication/237563495> Foraging range use by a colon

[y of greater horseshoe bats *Rhinolophus ferrumequinum* in the Swiss Alps implications for landscape planning](#) [accessed Oct 16 2021].

- Popov, V. 2018. Bats in Bulgaria: Patterns of Species Distribution, Richness, Rarity, and Vulnerability Derived from Distribution Models. pp. 751 - 854. In: H. Mikkola (ed.). Bats. <http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.73623>
- Ransome, R. D. 1996. The management of feeding areas for greater horseshoe bats. *English Nature Research Report No. 174*: 1 – 74.
- Schober, W., Grimmberger, E., 1997. The Bats of Europe and North America. T.F.H. Publications, Neptune

Автори: Васил Попов, Вълко Бисерков

Природозащитни цели за 1303 *Rhinolophus hipposideros*

1.. Код и наименование на вида: 1303 *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800) - Малък подковоно

2. Кратка характеристика на целевия обект

Малкият подковонос е най-дребният от европейските подковоноси и един от най-дребните прилепи в Европа. Израстъкът на седлото е нисък, широко заоблен. Ухото, наведено напред, надминава върха на носа с около 5 mm. Антитрагусният дял е по-тесен, отколкото висок, достигащ по-високо от половината на ухото, горният му ръб е кос. Първата фаланга на четвъртия пръст е малко по-дълга от половината на втората. Окраската на тялото е сходна с тази при *Rhinolophus ferrumequinum*.

Храни се най-често с дребни насекоми от разред Двукрили (*Diptera*), Пеперуди (*Lepidoptera*, *Nematocera*), Мрежокрили (*Neuroptera*). Повечето от тях са нощни, бавно и ниско летящи. Лови ги в полет, но може да ги събира и от листа или от земната повърхност. В състава на храната се наблюдават значими сезонни вариации. Храненето е неселективно (McAney & Fairley, 1989)

Формира размножителни колонии през май - юни в топли тавани, мазета на жилищни постройки, малки пещери, по-рядко в скални цепки. Женските раждат по едно малко между средата на юни и юли (Gaiser, 1965).

Храни се предимно в гъст широколистни гори, райони с влажни гори, крайбрежна растителност и паркови площи (Racey, 1998; Reiter, 2004). Избягва открити площи (McAney & Fairley 1989). Използва линейни дървесни насаждения, крайнини на гори, живи плетове, храсти в синори и обрасли с растителност брегове на потоци, за придвижване между убежището и горските хранителни територии (Bontadina et al., 1999; Reiter, 2004). В някои райони на Европа голямото значение имат влажни пасища, оградени от живи плетове (Billington, 2002). В гориста местност видът може да използва до 7 различни района за хранене, намиращи се в радиус от 2,4 km от убежището (Holzhaidner et al., 2002). Хранителните територии имат площ между 12 и 53 ha (Holzhaidner et al., 2002) и са в близост до дневното убежище, в радиус до 4 km. Най-често ловуват в непосредствена близост до убежищата – до около 600 m.

Зимуват поединично. Обикновено в едно убежище зимуват няколко разпръснати малки подковоноси; рядко са намирани групи от 30 — 50 индивида на едно място. Често зимува заедно с видове от родовете *Rhinolophus* и *Myotis* (Gorner & Hackethal, 1987; Пандурска, 1995). Зимните убежища са изключително подземни - пещери, минни галерии и тунели. Зимният сън е от октомври до април в пещери и изкуствени подземни галерии. Предпочита вътрешните им части, където температурата е 5°-9° C. Малкият

подковонос е уседнал вид. Разстоянието между размножителните и зимни убежища обикновено не надвишава 15 km.

Малкият подковонос е най-често срещаният у нас пещеролюбив прилеп, установен в над 350 находища, най-често между 100 и 1300 m надморска височина (Petrov, 2001, Пешев и др., 2004; Роров, 2018). Общата численост на вида в България може да бъде изчислена на минимално около 100 000 индивида (Иванова, Попов, 2007).

Размножаването у нас е слабо проучено. Копулацията вероятно протича през есента от септември до ноември. Броят на индивидите в размножителните колонии обикновено е 5-30 екземпляра, рядко повече.

Видът не е включен в Червената книга на България (2011 г.).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването по чл. 17 на Директива за местообитанията през 2013 г. (за периода 2007-2012 г.) и през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), природозащитното състояние е благоприятно по всички параметри във всички биогеографски райони на разпространение. Съгласно докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. заплахи с висока значимост са: спорт, туризъм и развлекателни дейности; вандализъм или палежи; затваряне или ограничен достъп до зона / местообитание; изграждане или модификация (напр. на домакинства или населени места) в съществуващи градски или развлекателни зони; създаване или развиване на спортна, туристическа или развлекателна инфраструктура (извън градски и развлекателни зони).

Видът е включен в Стандартните формуляри за данни на 131 защитени зони.

4. Състояние на ниво защитена зона

В стандарния формуляр видът е оценен като рядък, популацията е незначителен процент от националната (C), опазването е добро (B), популацията не е изолирана (C), като цяло, ролята на зоната за опазване на вида е ниска (C).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo
M	1305	<i>Rhinolophus hipposideros</i>			p	5	10	i	R	G	C	B	C	C

5. Анализ на наличната информация

Според доклад "Разпространение и оценка на ПС на целеви вид 1303. *Rhinolophus hipposideros* (Малък подковонос) в 33 BG0000241 „Сребърна“ (http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000241/BG0000241_PS_136_2.zip) видът не е регистриран в рамките на зоната. Регистрирани са косвени данни за присъствие в близост до зоната - изоставена сграда в с. Сребърна. Състоянието е оценено като неблагоприятно-незадоволително поради липската на информация за численост в размножителни колонии. Площта на потенциално най-благоприятните местообитания е оценена на 16.2 ha (1.1% от площта на защитената зона). Площта на потенциално подходящите ловни местообитания е оценена на 25,3 ha (1,8% от площта на защитената зона).

През август 2021 г. са направени пилотни проучвания върху прилепите, чрез акустична регистрация (Приложение 1) в 8 района в зоната през периода 25 - 28.08.2021

и са регистрирани 5 целеви вида (3 сигурно определени и 2 - вероятни), сред които и малкия подковонос (*Rh. hipposideros*) в 2 района (Приложение 1).

На основата на екологичните изисквания на малкия подковонос е извършена нова оценка на подходящите местообитания в защитената зона, идентифицирани чрез типове земно покритие на Corine Landcover 2018, представящи широколистни гори, храсти, водни тела, влажни зони и крайречни гори. Общата площ на хранителните местообитания е 1285.284 ха (Таблица 2).

Таблица 2. Площи на типове земно покритие според Corine Land Cover 2018, представляващи подходящи местообитания за малкия подковонос (*Rhinolophus hipposideros*) в зона Сребърна

Код CLC18	тип земно покритие	Площ [ha]
311	широколистни гори	365.015
324	екотон гора-храсти	65.329
411	блата	561.387
511	реки	97.910
512	стоящи води	187.465
	Общо	1277.106

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Специфичните цели за вида в защитената зона са формулирани на основата на анализ на екологията на вида според направени научни изследвания в Европа (виж цитираната литература) и пилотните изследвания в зоната през август 2021. Параметрите и специфичните цели са представени в таблицата по-долу.

Параметър	Единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели
Популация: Брой размножителни колонии/убежища	Брой	неизвестен	Имайки предвид, че малкият подковонос използва разнообразни убежища, в това число и антропогенни структури, които са в изобилие в близост до зоната, може да се допусне, че потенциалният брой размножителни убежища зависи главно от площта на хранителните местообитания. Ако се приеме максималната стойност на индивидуална площ, използвана за изхранване (50 ха) и значително припокриване на териториите на отделните женски в размножителната колония, то в такъв случай, на основата на направената оценка на площта на ловната територия (1277ха), може да	Междинна цел: Да се установи броят на размножителните колонии до 2025 г.

Параметър	Единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели
			се каже, че капацитета на зоната е ок. 25 колонии. Тази стойност може да се разглежда като максимална, тъй като в условията на ограничени хранителни ресурси припокриването на индивидуалните участъци може да е по-малко. На тази основа за минимална стойност може да се приеме 20 колонии. Тъй като досега не са регистрирани размножителни колонии в зоната необходимо е формулиране на междинна цел за установяване на броя на размножителните колонии	
Популация: Брой възрастни женски в размножителна колония/убежище	Брой	неизвестен	Зоната предоставя възможности за размножителни колонии, главно в сгради, но също и в скалните карстови разкрития в северната част на зоната. Тъй като досега видът не е регистриран в зоната необходимо е формулиране на междинна цел за установяване на размножителните колонии и броят женски в тях.	Междинна цел: Да се установи броят на размножителните колонии и да се определи броят женски в тях до 2025 г.
Популация: Брой зимни убежища (опционално)	Брой	неизвестен	В зоната има условия за хибернация, но локализацията и броят на убежищата в границите на зоната са неизвестни - необходимо е формулиране на междинна цел за установяване на местата за зимуване	Междинна цел: Да се установи броят на хибернационните убежища до 2025 г.
Популация: Брой индивиди в зимно убежище (опционално)	Брой	неизвестен	В зоната има условия за хибернация, но локализацията, броят на убежищата и броят на зимуващите прилепи са неизвестни - необходимо е формулиране на междинна цел за установяване на местата за зимуване и броя на зимуващите в тях прилепи	Междинна цел: Да се установи броят на хибернационните убежища и да се определи броят на зимуващите в тях прилепи до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ	ha	1277	В резултат от GIS анализ, основан на прилагане на	Поддържане на благоприятното

Параметър	Единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели
на подходящите/хранителните местообитания на вида			екологични критерии площта на хранителните местообитания е ок. 1277 ха. Според проведените пилотни изследвания в зоната състоянието им като потенциални местообитания на прилепи е добро, което се доказва и от регистрираната висока активност на много видове прилепи, вкл. и целеви.	състояние на подходящите местообитания
Заплахи и влияния: Безпокойство в убежищата (размножителни, зимни)	Присъствие/отсъствие	Отсъствие	Видът е чувствителен към безпокойство в убежищата за размножаване и зимуване. Най-често то е причинено от вандализъм и иманярство – различни форми на прогонване на индивиди, палене на огън, и др. При теренните проучвания не са регистрирани възможности за такова безпокойство.	Поддържане на състоянието чрез минимизиране/отстраняване на безпокойство в установените убежища

7. Необходимост от промени в СФ за защитената зона

Не се налага промяна на стандартния формуляр.

8. Цитирана литература

- Иванова, Т., Попов, В. 2007. Разред Прилепи (Chiroptera). с. 89 - 162. В: Попов В. и др. Бозайниците важни за опазване в България . Dutch Mammal Society. Arnhem, The Netherlands. ISBN 978 - 90 - 73162 - 93 - 8.
- Пандурска, Р., 1995. Разпространение и биология (хранене, размножаване, зимуване) на пещерните прилепи (Chiroptera) в България. Дисерт. труд, (Инст. зоол. БАН). 174 с.
- Пешев, Ц., Пешев, Д., Попов, В. 2004. Фауна на България, т.27. Mammalia. Акад. Изд. Марин Дринов, София, 632 с.
- Billington, G., 2002. Report on a radio tracking study of lesser horseshoe bats associated with the Glynllifon Special area of Conservation. CCW Review of Consents Report No. 13, CCW, Bangor.
- Bontadina, R., H. Schofield and B. Naef-Daenzer. 1999. Habitat preference in lesser horseshoe bats as revealed by radio-tracking. Abstracts of the VIIIth European Bat Research Symposium, 23–27 August, Kraków, Poland, p. 9.
- Gaisler, J. 1965. The female sexual cycle and reproduction in the lesser horseshoe bat (*Rhinolophus hipposideros* Bechstein 1800). - Vest. Cs. spol.zool., 29, 336-352
- Gorner, M., H. Hackethal. 1988. Säugetiere Europas. Leipzig, NeumanVerlag. 371 pp
- Holzhaider, J., Kkriner, E., Rudolph, B. U., Zahn, A. 2002. Radio-tracing a Lesser horseshoe bat *Rhinolophus hipposideros* in Bavaria: an experiment to locate roosts and foraging sites. Myotis, 40: 47 - 54
- McAney, C.M., Fairley, J.S., 1989. Analyses of the diet of the Lesser horseshoe bat *Rhinolophus hipposideros* in the west if Ireland. J. Zool., London, 217: 491 - 498

- Petrov, B., 2001: Bats (Mammalia, Chiroptera) in Kresna gorge, SW Bulgaria. Pp.: 325–330. In: Beron P. (ed.). Biodiversity of Kresna gorge. National Museum of Natural History, Institute of Zoology, Sofia, 349 pp (in Bulgarian, English summary).
- Popov, V. 2018. Bats in Bulgaria: Patterns of Species Distribution, Richness, Rarity, and Vulnerability Derived from Distribution Models. pp. 751 - 854. In: H. Mikkola (ed.). Bats. <http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.73623>
- Racey, P. A., 1998. Ecology of European bats in relation to their conservation. In Kunz, T.H., Racey P. A.. (Eds.), Smithsonian Institution Press, Washington and London: 249 - 260.
- Reiter, G. 2004. The importance of woodland for *Rhinolophus hipposideros* (Chiroptera, Rhinolophidae). J. Zool., London, 262: 231 - 241.

Автори: Васил Попов, Вълко Бисерков

Природозащитни цели за 1308 *Barbastella barbastellus*

1. Код и наименование на вида: 1308 *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) - Широкоух прилеп

2. Кратка характеристика на целевия обект

Среден по размери, тъмно оцветен прилеп, с къси заоблени уши, чиито основи са сраснали. Козината е дълга, копринена. Гръбната страна е тъмнокафява, със сребрист отенък, тъй като върховете на космите са светли. Долната страна е тъмносива. Лицето и ушите са черни, а мембраните – тъмнокафяви.

Храни се главно с дребни нощни пеперуди (Sierro, 1999; Goerlitz et al. 2010; Zeale et al. 2011). Обилието на тези насекоми е вероятно основен фактор за съществуването на вида. Предполага се, че намаляването им в резултат от селско- и горскостопански практики (широкото използване на органохлоридни инсектициди) е една от главните причини за намаляване на числеността на вида в Европа (Sierro, 1999).

Предпочита горски местообитания, а избягва скалисти места, редки гори и открити пространства (Sierro, 1999; Russo et al., 2004). Индивидуалната територия варира в широки граници от 9 ха (Sierro, 1999) до 56.9-1293.3 ha (Carr et al., 2016). Най-посещаваните участъци са тези, осигуряващи обилна плячка - добре структурирани и продуктивни гори и техните крайнини (Sierro, 1999), крайбрежни местообитания, както и естествени ливади. Тези участъци са много малка част от индивидуалната територия (5 - 10%), използват се дълго време и не се припокриват при отделните индивиди. Тяхната площ е по-малко изменчива - 5.7-27.9 ha (Carr et al., 2016). За достигане на районите за хранене се отдалечава значително от дневното убежище – до 20 км, средно 7 км. Тези особености показват, че за локалното опазване на вида е важно да се подържат оптимални хранителни местообитания в радиус от 7 км около убежищата; линейните ландшафтни елементи под формата на полезащитни пояси, живи плетове, синори следва да се подържат в състояние, осигуряващо възможност за хранене и свързаност между убежищата и ловните местообитания (Zeale et al., 2012).

Раждат през юни по едно (рядко две) малки. Колониите за отглеждане на малките обикновено се състоят от 10-15 женски в хралупи или под кората на стари дървета. Най-предпочитани са големи мъртви дървета сред естествени гори, осигуряващи по-високи температури (южно изложение на отворите, по-голяма височина). Често сменя убежищата, което определя необходимостта от голям брой подходящи дървета. Малкият размер на размножителните колонии, както и необходимостта от смяна на убежищата определят необходимостта от голям брой мъртви, а също и зрели дървета, предлагащи подходящи убежища за осигуряване на жизнеспособна популация в даден район (Russo

et al., 2004). Тези особености налагат при провеждане на сечи да се запазват зрелите и мъртвите дървета.

При безпокойство напускат убежището дори и през деня, което се отразява неблагоприятно и при отглеждане на малките. В райони, където е установена концентрация на убежища следва да се предприемат мерки за избягване на безпокойството - ограничаване на достъпа на посетители, изместване на туристически пътеки и горски пътища (Russo et al., 2004).

Мъжките обикновено живеят поединично и нямат ясно изразени предпочитания към по-високи температури и през лятото. Често намират убежища в пещери и скални цепнатини с по-ниски температури (Russo et al., 2004).

Зимният сън е от октомври до април, главно в подземни убежища (пещери, минни галерии, изби) по-рядко в хралупи на дървета. У нас предпочита студени пещери с температура около 0° - 5° С. Зимува както поединично, така и в големи колонии, съставени от индивиди от двата пола. Копулацията е през есента и зимата.

Понякога мигрира – известни са придвижвания до 290 км. Територията на Балканския полуостров е реликтна част от ареала (Рауповић et al., 2003). Рядък в България, разпространен главно в карстови и горски райони между 30 м и 1540 м н. в. Видът е регистриран основно в субпланинските и планински райони на България (Роров, 2018) - Централна и Западна Стара планина и в Западните Родопи. Единични екземпляри са установявани под 500 m н. м (напр. Кресненски пролом (200 m), с. Жернов (150 m, Плевенско), Черноморец (10 m, Бургаско). Най-високото находище в България е пещерата Водните дупки в Централен Балкан – 1450 m. Понастоящем няма данни за местоположението на размножителни колонии на вида в България. У нас през зимата най-често е намиран в студените, привходни части на пещерите при температури около 0-1-2°C. В пещерата Водните дупки е установена най-голямата зимуваща колония на вида в страната (над 100 инд. през зимата на 2011 г.), (Schunger et al., 2004; Benda et al., 2003; Иванова, Попов, 2007).

Предполага се, че у нас обитават около 10 000 индивида (Иванова, Попов, 2007). Според други експертни оценки, у нас обитават между 21576 и 36905 индивида, но липсва аргументация за тези цифри (Документ За Целите На Натура 2000).

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

Съгласно докладването за 2007-2012 състоянието на вида е неблагоприятно-незадоволително и в трите биогеографски района, заради неблагоприятните бъдещи перспективи, докато по всички останали параметри е благоприятно. (<https://www.eionet.europa.eu/article17/species/report/?period=3&group=Mammals&country=BG®ion=>). Същото състояние се запазва в Черноморския и Континенталния биогеографски райони при докладването през 2019 г., а в Алпийския състоянието е неизвестно. Посочени са заплахи с висока значимост в трите биогеографски региона: изсичане на горите (B02.02), отстраняване на горския подлес (B02.03), отстраняване на мъртви и умиращи дървета (B02.04), използване на биоциди, хормони и химикали в горското стопанство (B04). На тази основа, като цяло, състоянието е оценено като неблагоприятно (U1) поради влошаващо се качество на местообитанието. Предвидени на първо ниво консервационни цели са подобряване на ПС по отношение на "Бъдещи перспективи" чрез ограничаване на влиянията и заплахите, свързани най-вече с качеството на местообитанието (Документ За Целите На Натура 2000).

Видът е включен в Стандартните формуляри за данни на 101 защитени зони.

4. Състояние на ниво защитена зона

Широкоухият прилеп (*Barbastella barbastellus*) не фигурира в стандартния формуляр.

5. Анализ на наличната информация

Според доклад "Разпространение и оценка на ПС на целеви вид 1308, Широкоух прилеп *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) в 33 BG0000241 „Сребърна“ (http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000241/BG0000241_PS_136.zip) видът не е регистриран в рамките на зоната. Оценка на площите на подходящите местообитания са ниски.

През август 2021 г. са направени пилотни проучвания върху прилепите, чрез акустична регистрация (Приложение 1) в 8 района в зоната и около нея през периода 20 - 21.08.2021 и в четири от тях с голяма доза сигурност е регистриран широкоух прилеп (Приложение 1).

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Недостатъчните данни за характера на присъствието на вида в зоната и неговото природозащитно състояние не дава възможност за формулиране на природозащитни цели. Необходими са допълнителни проучвания.

7. Необходимост от промени в СФ за защитената зона

Видът следва да се добави в стандартния формуляр със следните параметри.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
M	1308	<i>Barbastella barbastellus</i>								DD	D			

8. Цитирана литература

- Документ За Целите На Natura 2000, <https://www.moew.government.bg>
- Иванова Т., Попов В. 2007. Разред Прилепи (Chiroptera). с. 89 - 162. В: Попов В. и др. Бозайниците важни за опазване в България . Dutch Mammal Society. Arnhem, The Netherlands. ISBN 978 - 90 - 73162 - 93 - 8.
- Пешев, Ц., Пешев, Д., Попов, В. 2004. Фауна на България. Т. 27. Mammalia. 620 с. Академично Издателство „Марин Дринов“. София. ISBN 954-430-860-1
- Benda, P., Ivanova, T., Horáček, I., Hanák, V., Červený, J., Gaisler, J., Gueorguieva, A., Petrov, B., Vohralík, V. 2003. Bats (Mammalia: Chiroptera) of the Eastern Mediterranean. Part 3. Review of bat distribution in Bulgaria. - *Acta Soc. Zool. Bohem.*, 67: 245-357.
- Carr, A., Zeale, M., Jones, G. 2016. The Barbastelle in Bovey Valley Woods. A report for the Woodland Trust. 1-36. https://eastdartmoorwoods.org.files.wordpress.com/2017/06/bovey_valley_barbastelle_study_final_oct_2016.pdf
- Goerlitz, H. R., H. M. Ter Hofstede, M. R. K. Zeale, G. Jones, and M. W. Holderied. 2010. An aerial-hawking bat uses stealth echolocation to counter moth hearing. *Current Biology* 20:1588– 1572.
- Paunović, M., R. Pandurska, T. Ivanova, B. Karapanda. 2003. Present knowledge of distribution and status of *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) (Chiroptera: Vespertilionidae) on the Balkan peninsula.- *Nyctalus (N. F.)*, Berlin, 8 (6), 633-638.

- Popov, V. 2018. Bats in Bulgaria: Patterns of Species Distribution, Richness, Rarity, and Vulnerability Derived from Distribution Models. pp. 751 - 854. In: H. Mikkola (ed.). Bats.<http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.73623>
- Russo, D., L. Cistrone, , G. Jones, S. Mazzoleni. 2004. Roost selection by barbastelle bats (*Barbastella barbastellus*, Chiroptera: Vespertilionidae) in beech woodlands of central Italy: consequences for conservation. *Biological Conservation* 117: 73–81.
- Schunger, I., Ch. Dietz, D. Merdschanova, S. Merdschanov, K. Christov, I. Borissov, S. Staneva and B. Petrov. 2004. Swarming of bats (Chiroptera, Mammalia) in the Vodnite Dupki Cave (Central Balkan National Park, Bulgaria). – *Acta zoologica bulgarica*, 56 (3): 323-330.
- Sierro, A. 1999. Habitat selection by barbastelle bats (*Barbastella barbastellus*) in the Swiss Alps (Valais). *Journal of Zoology* , Volume 248 , Issue 4, pp. 429 – 432.
DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1469-7998.1999.tb01042.x>
- Zeale, M. R. K., R. K. Butlin, G. L. A. Barker, D. C. Lees, and G. Jones. 2011. Taxon-specific PCR for DNA barcoding arthropod prey in bat faeces. *Molecular Ecology Resources* 11: 236–244.
- Zeale, M. R. K., I. Davidson-Watts, and G. Jones, 2012. Home range use and habitat selection by barbastelle bats (*Barbastella barbastellus*): implications for conservation. *Journal of Mammalogy*, 93(4): 1110–1118

Автори: Васил Попов, Вълко Бисерков

Природозащитни цели за 2635 *Vormela peregusna*

1. Код и наименование на вида: 2635 *Vormela peregusna* (Guldenstaedt, 1770) – Пъстрият пор

2. Кратка характеристика на целевия обект

Пъстрият пор е дребен хищник от семейство Mustelidae (Порови) със светло жълтеникаво-кафява окраска с тъмни петна и характерни „препаски“ през очите и челото. Ушите му са големи, с бели краища. Опашката е рунтава. Теглото му е от 370 до 720 грама.

Разпространен е от западната част на Югоизточна Европа, през Кавказ, Средния Изток и Централна Азия до северен Китай и Монголия на изток (Mitchell-Jones et al., 1999). В България пъстрият пор е с мозаично разпространение в цялата страна, без високите части на планините и големите горски масиви. Счита се, че плътността му е най-висока в североизточна и западна България (Spassov et al., 2002). Хранителният му спектър включва основно гризачи (предпочитана храна са лалугерите и хомяците) и в по-малка степен птици, влечуги, земноводни и др. Разпространението му в Европа е свързано до голяма степен с това на колониалните едри гризачи (лалугер, хомяци). Обитава дупки, които рядко копае сам - обикновено разширява такива на лалугери и други гризачи. Пъстрият пор ражда 3-8 малки веднъж годишно. Бременността се характеризира със забавена имплантация.

Основните отрицателно действащи фактори за вида са намаляването на числеността и ограничаването на разпространението на едрите колониални гризачи, разораването на тревни местообитания, химизацията в селското стопанство, интензивният трафик по пътищата и др. (Спасов, 2007).

Пъстрият пор е рядък вид, който води скрит начин на живот и трудно се наблюдава. В резултат на това той е слабо проучен в целия си европейски ареал.

В Червената Книга на България пъстрият пор е с категория уязвим, VU (Спасов, Спиридонов, 2011). Включен е в Приложения II и III на ЗБР, Приложения II и IV на Директива 92/43/ЕИО и Приложение II на Бернската конвенция.

3. Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата

В България пъстрият пор фигурира в стандартните формуляри на 181 защитени зони в мрежата Натура 2000, съгласно последната актуална база данни. Предмет на опазване е в 151 от тях. Среща се и в трите биогеографски региона в страната.

Според докладването по Чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2013 г. (Зидарова & Попов, 2013), и в трите биогеографски региона (Алпийски, Черноморски и Континентален) пъстрият пор има благоприятно състояние (FV) за разпространение, популация, местообитание, бъдещи перспективи и обща оценка. Размерът на популацията в Континенталния биогеографски регион е оценена на 2226-2720 индивида, в Алпийския – 60-74 индивида, в Черноморския – 120-146 индивида. При второто докладване през 2019 г. състоянието на вида и в трите биогеографски региона е оценено като благоприятно (FV) за площ на разпространение и местообитание, но като неблагоприятно-незадоволително (U1) по отношение на бъдещите перспективи и общата оценка. Състоянието на популацията е неизвестно във всички региони.

В докладването от 2013 г. като главни въздействия и заплахи с висока значимост за вида и в трите биогеографски региона са посочени „Отстраняване на тревни площи за земеделски площи“ (A02.03), „Неинтензивна паша“ (A04.02) и „Намаляване наличността на плячка“ (J03.01.0). През 2019 г. като натиск и заплахи с висока значимост са посочени A02 - Преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне) и A10 - Екстензивно пашуване или недостатъчна паша от селскостопански животни.

4. Състояние на ниво защитена зона

Защитена зона BG0000241 „Сребърна“ попада изцяло в Континенталния биогеографски регион.

Според националното докладване по Чл. 17 от Директива 92/43 за периода 2007-2012 г., оценките на значимостта на 33 „Сребърна“ (BG0000241) за пъстрия пор, представени в стандартния формуляр, са следните: Популация – С (значителна представителност); Опазване – А (отлично съхранение); Изолация - С (неизолирана популация в рамките на разширен ареал на разпространение); Цялостна оценка – А (отлична стойност). При второто докладване по Чл. 17 за периода 2013-2018 г. тези оценки не са променени. По отношение на популацията на вида в зоната качество на данните е DD (недостатъчни данни).

Оценките на значимостта на 33 „Сребърна“ за опазване на пъстрия пор (*Vormela peregusna*) според стандартния формуляр на зоната са следните:

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
M	2635	<i>Vormela peregusna</i>			p				P	DD	C	A	C	A

33 „Сребърна“ (BG0000241) има значение за осигуряване свързаността на мрежата Натура 2000 и респективно поддържане на БПС на пъстрия пор в Континенталния биогеографски район. Тя осъществява връзка между две защитени зони, значими за поддържане на жизнеспособна популация на вида в източната част на Дунавската равнина: Пожарево-Гарван (BG0000530) и Лудогорие-Сребърна (BG0000169). Фактът, че територията на защитената зона в значителна степен се

припокрива с тази на поддържан биосферен резерват „Сребърна“ обуславя слабото антропогенно въздействие. Това подсилва значението на зоната за поддържане на БПС на пъстрия пор, въпреки че територията ѝ предлага предимно субоптимални местообитания за вида.

5. Анализ на наличната информация

В рамките на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” в периода 2011 – 2012 г. са проведени проучвания на пъстрия пор в ЗЗ „Сребърна“ (BG0000241) (Зидарова, 2013). Видът не е регистриран в зоната с преки методи, което се обяснява с кратките срокове на теренната работа и особеностите на вида: скрит начин на живот, нощна активност, ниска плътност. Най-близката съвременна регистрация на пъстър пор в района е от 2010 г. сред обработваеми площи на приблизително 10 км от зоната (Зидарова, лични данни). Според изготвения по гореспоменатия проект модел на практика зоната не предлага оптимални местообитания за този вид. Територията ѝ от 1448,20 хектара е заета преобладаващо от водните площи (езеро Сребърна), а сухоземната част – предимно от заблатени територии и гори. Пригодните местообитания са с малка площ и са концентрирани в североизточната и западната част на зоната. Това са Природно местообитание 6250 (Панонски лъсови степни тревни съобщества) и Природно местообитание 6430 (Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс) с площи съответно 11.24 и 14.81 ha. Според докладите, изготвени при картирането през 2011-2012 г., тези местообитания са в неблагоприятно - незадоволително природозащитно състояние поради рудерализация и наличие на инвазивни видове. В ПУ на поддържан резерват „Сребърна“ от 2016 г. се посочва, че процесът на охростяване и деградация на местообитание 6430 е много напреднал (Бисерков и др., 2016).

Разпространението, успешното размножаване и числеността на хищниците са в пряка зависимост от разпространението и обилието на тяхната плячка. В този смисъл популационните тенденции на пъстрия пор се определят до голяма степен от състоянието на популациите на видовете гризачи, които представляват оптимална плячка: лалугер, хомяк и сляпо куче. Европейският лалугер и добруджанският хомяк присъстват в СФ на зоната с оценки на популацията D (незначително наличие). Според литературните данни те са се срещали в района в миналото (Пешев и др., 2004). Последните сигурни регистрации на лалугера в района на езерото Сребърна са от 2004-2005 г. (Сичанов, 2006). Уловени са само два екземпляра, които вероятно могат да се приемат като свидетелство за изчезваща през този период колония или разселващи се индивиди. При теренните проучвания през 2011-2012 г. лалугерът и хомякът не са регистрирани на територията ѝ, което свидетелства за отсъствието или изключително ниската им плътност. Съвременните литературни данни за видовия състав на дребните бозайници (Microammalia) на територията на защитената зона също не потвърждават присъствието на лалугера (Popov et al., 2019, Бисерков и др., 2016). Добруджанският хомяк е намерен наскоро в погадки на горска ушата сова в близост до зоната (Kodzhabashev et al., 2020), което свидетелства, че понастоящем видът е възможно да се среща на територията ѝ, но с много ниска численост поради недостатъчната площ на потенциалните местообитания. Същевременно влажните местообитания край бреговете на езерото се характеризират с високо обилие и разнообразие на дребна бозайна фауна (Sichanov et al., 2006), която е потенциален хранителен ресурс за пъстрия пор.

Като методическа основа на теренната работа за разработване на специфични цели за пъстър пор през 2021 г. беше използвана методиката, разработена за целите на НСМСБР (<http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr>). Тя беше модифицирана съобразно конкретните цели на проведеното проучване.

При актуалните теренни проучвания през 2021 г. в 33 „Сребърна“ беше установено, че въпреки малката площ на оптималните местообитания, територията ѝ предлага относително добри условия за пъстрия пор в съчетание със слаб антропогенен натиск. Сляпото куче, което е единствената регистрирана оптимална плячка на пъстрия пор в зоната, е с относително малко обилие поради неголямата площ на тревните местообитания, с които е свързан този гризач. Ограничената площ на типични за вида хабитати, както липсата на данни за присъствие на лалугер и хомяк, се компенсират от обилието и разнообразието на хранителната база (сляпо куче, субоптимална плячка от мишевидни гризачи, къртица, земноводни, влечуги и др.) в граниещите с езерото участъци, заети основно от дървесна, храстова и хигрофитна растителност.

Контактуващите със 33 „Сребърна“ територии представляват обширни потенциални за пъстрия пор местообитания, част от които попадат в границите на 33 „Лудогорие-Сребърна“ (BG0000169) – зона, в която видът също е приоритетен за опазване. В този смисъл 33 „Сребърна“ следва да се разглежда като част от по-обширен район, който предоставя условия за поддържане на жизнеспособна популация на пъстрия пор, в потвърждение на което е и изключително близката до зоната регистрация (Зидарова, лични данни). В този контекст липсата на обширни тревни местообитания не омаловажава значението ѝ за поддържане на БПС на вида в Континенталния биогеографски регион. Нещо повече, наличните данни свидетелстват за по-голяма от предполагаемата доскоро екологична пластичност на пъстрия пор. Наскоро у нас видът беше регистриран в планински горски хабитат, на значително разстояние от оптималните за него местообитания (Zlatanova, Popova, 2018, Златанова, Рачева, лично съобщение).

При настоящите теренни проучвания беше установено, че антропогенният натиск в 33 „Сребърна“ е слаб и на практика може да се приеме, че на територията ѝ няма заплахи за пъстрия пор. Същевременно с най-висока пригодност за вида са местообитанията в периферните части на зоната, които граничат с обширни земеделски земи. Събраните анкетни данни свидетелстват за третиране на обработваемите площи с агресивни химични препарати за растителна защита, което има негативно въздействие върху биоразнообразието в района (напр. има данни за измиране на щъркели в резултат на пръскането). Това неминуемо води до спад в числеността на видовете гризачи, които представляват основна хранителна база за пъстрия пор, както и до опасност от натравяне на индивиди при поглъщане на плячка. Беше установено влошаване състоянието на Природни местообитания 6250 и 6430, което при картирането през 2011-2012 г. е оценено като неблагоприятно-незадоволително. В зоната няма бариери за свободното придвижване на индивиди, които да имат антропогенен характер. На територията ѝ липсват пътища с интензивен трафик, но пътят Тутракан-Силистра, контактуващ с южната ѝ граница, представлява заплаха за вида (през 2010 г. пъстър пор е станал жертва на движението по този път).

6. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида в зоната

Значението на 33 „Сребърна“ (BG0000241) се определя от слабия антропогенен натиск и географското ѝ разположение. Зоната допринася за поддържане на БПС на пъстрия пор в Континенталния биогеографски регион посредством осигуряване свързаността на мрежата Натура 2000. Граничейки със 33 Пожарево-Гарван (BG0000530) и 33 Лудогорие-Сребърна (BG0000169), територията ѝ осигурява връзка между тези зони, които предоставят оптимални местообитания за пъстрия пор и имат съществено значение за поддържане на жизнеспособна популация на вида в един от най-ключовите за вида райони - североизточна България.

Целта на опазването на ниво обект за пъстрия пор в 33 „Сребърна“ се обуславя от недостатъчната информация за разпространението му в зоната и респективно необходимостта от допълнителни данни за броя на находищата му, както и от установените заплахи: влошаване качеството на тревните местообитания и интензивно използване на химични съединения за растителна защита в териториите, непосредствено граничещи със зоната.

Целта на опазване на ниво обект е да се подобрява природозащитния статус на пъстрия пор в 33 „Сребърна“.

Специфичните природозащитни цели за пъстрия пор (*Vormela peregusna*) в защитената зона BG0000241 са формулирани в таблицата по-долу:

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели
Размер на популацията	Брой находища	Неизвестна	Необходими са допълнителни данни.	Да се установи броят на находищата на вида в зоната с оглед уточняване на целевата стойност на параметъра до 2025 г.
Обща площ на пригодните местообитания	ha	Не по-малко от 26.05 ha	Посочената целева стойност се определя от площта на подходящите за пъстрия пор местообитания в зоната според СФ: Природно местообитание 6250 (Панонски лъсови степни тревни съобщества) и Природно местообитание 6430 (Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс). Препоръчителни са недопускане на унищожаване на пригодни местообитания и загуба на площи. Недопускане на оран и промяна на земеползването на тревните местообитания. Предприемане на мерки за контрол върху инвазивните видове.	Поддържане на площта на пригодните за пъстрия пор местообитания с кодове: 6250 и 6430. Подобряване на състоянието им (по отношение на видов състав и степен на охростяване).
Свързаност на местообитанията	Наличие/отсъствие на бариери	Липсват изкуствени бариери за свободното придвижване на индивиди и респективно за генетичен обмен в рамките на популацията в пригодните местообитания в зоната и в	В зоната липсват изкуствени непреодолими бариери за свободното придвижване на вида, които биха довели до инбридинг и негативна тенденция по отношение на състоянието на популацията в зоната.	Поддържане на добра свързаност между пригодните местообитания на пъстрия пор. Не се създават нови изкуствени бариери.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели
		съседните територии.		
Състояние на хранителната база	Брой колонии и обилие на лалугер (<i>S. citellus</i>), обилие на сляпо куче (<i>N. leucodon</i>) и обикновен а полевка (<i>M. arvalis</i>), брой находища на хомяци (<i>Mesocricetus newtoni</i> , <i>Cricetus cricetus</i>)	Присъствие на сляпото куче в пригодните тревни местообитания; неизвестен брой находища на хомяци	Оптимална плячка за пъстрия пор в зоната е само сляпото куче, но обилието му е относително ниско поради малката площ на тревните местообитания. Хранителната база включва основно субоптимална плячка, като тя е обилна и разнообразна, особено във влажните местообитания край езерото Сребърна. Не са приложими целеви стойности на популациите на плячката поради специфичния ѝ характер в зоната. Обилието на плячката в типичните за вида местообитания да се поддържа посредством опазване на тревните местообитания. Необходими са допълнителни проучвания за събиране на актуални данни за броя находища на черногрдия хомяк. Поддържане или подобряване състоянието на локалната му популация в зависимост от данните.	Поддържане обилието на оптималната и субоптималната плячка. Да се установи броят на находищата на черногрдия хомяк с оглед уточняване на целевата стойност на параметъра по този показател.
Състояние на местообитанията в находищата на оптималната плячка (лалугера)	Височина на тревната растителност в местообитанието; отсъствие на сукцесонни процеси	Неприложимо	Този параметър не е приложим в 33 „Сребърна“ поради липса на доказателства за настоящо присъствие на лалугер на територията ѝ. Същевременно възможността за възстановяване на вида посредством естествени процеси минимална предвид възможностите за разселване на лалугера, площта и състоянието на подходящите местообитания и тяхната относителна изолираност от сходни такива извън зоната.	

7. Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона

Не се препоръчват промени в Стандартния формуляр на 33 „Сребърна“ по отношение на оценките за пъстрия пор поради липсата на сигурни актуални данни за вида на територията на зоната. В категория „Качество на данните“ е посочено, че те са недостатъчни, което отразява недостига на информация за този рядък и труден за регистриране вид.

8. Цитирана литература

- Бисерков, В., Пехливанов, Л., Иванова, Н., Хинков, Г., Железов, Г. 2016. План за управление на поддържан резерват „Сребърна“. Том 1, 257 с., pdf, DOI: 10.13140/RG.2.2.36503.52642
- Зидарова, С. 2013. Доклад за разпространение и оценка на ПС на целеви вид 2635. Пъстър пор (*Vormela peregusna*) в 33 BG0000241 „Сребърна“. Проект „Картирание и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“. Обособена позиция 4: Картирание и определяне природозащитното състояние на бозайници, без прилепи. В интернет на адрес: <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>
- Зидарова, С. Попов, В. (2013). Общ доклад за целеви вид: 2635. Пъстър пор (*Vormela peregusna*). <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Mammals>
- Пешев, Ц., Пешев, Д., Попов, В. 2004. Фауна на България. Т. 27. Mammalia. 620 с. Академично Издателство „Марин Дринов“. София. ISBN 954-430-860-1
- Сичанов Д. 2006. Пространствено (биотопично) разпределение на наземните дребни бозайници (Mammalia: Insectivora, Rodentia) в района на резерват Сребърна и прилежащите територии, Дис. за образователна и научна степен доктор, БАН, ЦЛОЕ, София, 181стр.
- Спасов, Н. (2007). Пъстър пор (*Vormela peregusna*). В: Попов, В., Спасов, Н., Иванова, Т., Михова, Б. и Георгиев, К. (ред.): Бозайниците, важни за опазване в България. Изд. Dutch Mammal Society VZZ, Arnhem, The Netherlands: 270-273.
- Спасов, Н., Спиридонов, Ж. (2011). Пъстър пор (*Vormela peregusna* Guldenstaedt, 1770). В: Големански V (ред.) Червена книга на България. Том 2. Животни. БАН и МОСВ. София
- Kodzhabashev, N., Dipchikova, S., Teofilova, T. (2020). New and Conservationally Significant Small Mammals in the Diet of Two Wintering Groups of Long-eared Owls (*Asio otus* L.) from the Region of Silistra (NE Bulgaria). *Ecologia Balkanica, Special Edition 3* : 117-128.
- Mitchell-Jones, A. J., Amori, G., Bogdanowicz, W., Krystufek, B., Reijnders, P.J.H., Spitzenberger, F., Stubbe, M., Thissen, J.B.M., Vohralik, V., Zima, J. (1999). The atlas of European mammals. Poyser London: 38-39.
- Popov, V., Zidarova, S., Pandourski, I. (2019). Mammals in Danubian Region of Bulgaria: Species Composition, Distribution, Habitats, And Conservation. – In: Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section, Publisher: Nova Science Publishers, Inc., 399 – 419.
- Sichanov D., Popov V., Biserkov V., Zidarova S., Chipev N. (2006). Spatial pattern and diversity of small mammal assemblages in the area of Srebarna Managed Nature Reserve (NE Bulgaria). *Acta zool. bulg.*, 58 (2): 209-222.
- Spassov, N., Georgiev, K., Ivanova, N., Ivanov, V. (2002). Study of the status of marbled polecat (*Vormela peregusna peregusna* Guld.) in Western and North-Eastern Bulgaria with data on the status of its potential main prey species and competitors. *Historia naturalis bulgarica*, 14: 123-140.
- Zlatanova, D., Popova, E. (2018). Biodiversity estimates from different camera trap surveys: A case study from Osogovo mt., Bulgaria. *Nature Conservation Research* 3(2):13-25.

Автор: Сирма Зидарова

Птици

62 *Автори:* Николай Караиванов, Невена Иванова, Боян Мичев, Мартин Маринов, Кристина Панова

Резултати от полевите изследвания

Зоната е посетена два пъти във връзка с разработването на целите в периодите 17-21.05.2021 и 22-25.06.2021 г.

Наблюденията бяха концентрирани върху гнездящите птици, главно колониално гнездящи чаплови птици в тръстиковите масиви на блатото.

Бяха ползвани както трансектни методи, така и стационарни наблюдения на чапловите колонии, сутрин рано и късно вечер, за определяне видовия състав и числеността на птиците в колониите.

Предмет на опазване в зоната са 105 вида птици, от които приоритетни са посочени 16 вида със значителна част от националната популация (категория А). От тях 13 вида наблюдавахме при теренните изследвания, а при 9 беше потвърдено гнездене. Останалите 3 вида които не бяха установени са зимуващи или мигриращи, като сезона за наблюдение не беше подходящ за тях и логично не бяха наблюдавани - голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), ледена потапница (*Clangula hyemalis*) и сив жерав (*Grus grus*).

Къдроглавите пеликани тази година са гнездили с много нисък гнездови успех. След компрометиране на колонията едва 7-8 двойки са излюпили малки, като голяма част от популацията се е преместила на о. Белене и малка част в Калимок. Наблюдавахме около 30 неразмножаващи се розови пеликана и единични къдроглави пеликани.

Установихме че белобузите рибарки (*Chlidonais hybrida*) са със значително по ниска численост, около 20 до 40 дв., от дадените в СФ 68-160 двойки.

Локализирахме 3 чаплови колонии и малки корморани гнездящи в тръстиката. Ползвахме и дрон за преброяване на гнездата.

Ръждива чапла (*Ardea purpurea*) – 5 двойки;

Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*) – 6-10 двойки;

Голяма бяла чапла (*Egretta alba*) поне 2 двойки;

Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*) около 10 двойки;

Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*) около 20 двойки;

Бяла лопатарка (*Platalea leucorodia*) – 5 двойки;

Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*) – 8-10 двойки;

Сивата гъска (*Anser anser*) гнезди с добра численост в зоната, като броя размножаващи се двойки установени от нас е по-висок от дадения в стандартния формуляр.

Специфични цели за A002 *Gavia arctica* (черногуш гмуркач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 63-75 cm, тегло 2,3 (при женските) до 3,4 kg (при мъжките), размахът на крилата: 100-130 cm. В брачно оперение темето, тилът и задната част на врата са кадифено светлосиви. Предната част на шията и гърлото са черни. Тялото отгоре е с ясни бели петна. В зимно оперение шията отстрани е наполовина тъмна, със сива задна и бяла предна част. Няма бяло петно около окото. Горната страна на тялото е равномерно тъмно сива. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но със светли крайнини на перата

отгоре, образуващи люспест рисунък. Младежката оперение се запазва до средата на зимата (Svensson, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Редовно мигриращ, зимуващ и летуващ вид за страната. Най-многочисления представител на рода за нашата фауна (Нанкинов, 2012). У нас птиците пристигат в края на септември и началото на октомври, като се задържат най-късно до средата на май. Най-много птици са наблюдавани в черноморските заливи, черноморските езера и околностите на гр. София. Единични половонезрели птици остават в черноморските заливи през цялото лято. Все пак най-много птици се наблюдават през зимата.

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езерата на тундрата и тайгата, лесостепите и степите. Зимуващите и мигриращи през нашата страна птици се срещат главно по Черноморското крайбрежие, морските заливи, Черноморските блата и езера, но се срещат и в големи вътрешни водоеми и по-малки водни басейни до 2300 м.н.в (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите са 1110, 1130, 1150, 1160, както и сладководни местообитания от типа на 3130, 3150, 3260 и 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Хранят се с риба, миди, ракообразни, водни насекоми и техните ларви. Малките се хранят с водни безгръбначни животни, а по-късно и с дребна риба.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е наблюдаван в Северна България, Софийско и Пловдивско и по Черноморието. Срещат се предимно единични екземпляри. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN 2018 – LC (Least Concern). Не е включен в Червената книга на България. Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 50 – 650 индивида. **Мигриращата** популация (за периода 2001-2018 г.) се оценява на 200-900 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукутираща, променлива. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: G01, K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява до **1 индивид**, което е **0,1%** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява до **1 индивид**, което е **0,1%** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. В Дунавската равнина е малочислен мигрант, наблюдаван в периода от

септември до януари, когато стоящите води замръзват. Предпочита по-обширни водоеми – най-вече яз. Г. Дъбник (51% от всички наблюдавани индивиди), яз. Телиш, р. Дунав, яз. Каменец, яз. Александрово. В язовирите обикновено се придържа в най-дълбоките участъци. През пролетта не е установяван (Шурулинков и др., 2005). Черногушият гмуркач се среща с единични бройки по поречието на р. Дунав през есенно-зимния период на годината. В резервата „Сребърна“ е регистриран през декември 1987 г. и 1988 г. (ebird.org, D. Mitev). В периода 1977-1996 г. е рядка зимуваща птица в България със средна численост около 44 индивида. Най-голяма част от птиците се концентрират по най-южните части на южното Черноморие (Michev, Profirov, 2003). Според плана за управление на ПР „Сребърна“ общият брой на зимуващите птици за периода 2008-2013 г. е 1 инд. През 2019 г. и 2020 г. при средно-зимните преброявания по р. Дунав видът е наблюдаван с численост от 4 птици на 12.01.2019 г. и 9 птици на 11.01.2020 г., но на територията на СЗЗ „Сребърна“ не е отчетен.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	В СФ за концентрацията на вида в зоната е посочена численост 1 инд.	Поддържане популацията най-малко 1 инд. Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г. като се следва одобрена от ИАОС методика.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена от СФ и данните от онлайн платформата ebird.org. Тези данни се нуждаят от потвърждение в резултат на адекватен мониторинг в периода октомври – февруари месец.	Поддържане популацията най-малко 1 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания за хранене.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 275	Данните са взети от СФ като % на местообитание N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода).	Поддържане на оптимално водно ниво в езерото чрез изпълнение на мерките заложили в Плана за управление на ПР от 2015 г.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	<p>Екологично състояние</p> <p>1-Отлично - High</p> <p>2-Добро - Good</p> <p>3-Умерено - Moderate</p> <p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3)</p>	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, Отлично по БЕК Макрозообентос и Лошо – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити.	

Специфични цели за A004 *Tachybaptus ruficollis* (малък гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 23-29 cm, размах на крилата: 40-45 cm. В брачно оперение темето, гърбът и вратът са черно-кафяви. Бузите, шията и горната част на гърдите са кестеняворижки. Тялото отстрани е черно-кафяво. В зимно оперение общата окраска е по-светла и размита. Бузите, шията и гърдите бежово-кафяви. Подбрадието и коремът – бели. Гърбът е тъмен. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но с тъмни ивици зад и под окото (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990; Cramp and Simmons eds., 1977).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по незамръзналите водоеми в границите на гнездовия ареал. Птици от Северна и Средна Европа зимуват по Черноморието. Миграцията е от началото на септември до март. В средата на зимата по водоемите на страната се задържат няколко стотин екземпляра – между 400 и 1500 индивида съгласно Докладването от 2019 г. По-големи струпвания са установени във Варненското езеро, залива при Бургас и яз. Искър. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася в края на април, началото на май 4 до 10 бели яйца. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период, миграция и зимуване обитава както равнинните, така и планински водоеми. Среща се в малки и големи сладководни или бракични водоеми, като езера, реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 м.н.в. При миграция и зимуване се концентрира предимно по морските заливи, крайморските езера и блата и язовирите (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водорасли (Нанкинов, 2012).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е разпространен в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от

популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков отг. ред., 2007). В Тунджанската равнина гнездови находища има по р. Тунджа, в редица рибарници, язовири и микроязовири. През зимния период малките гмурци се концентрират в речните вирове по р. Тунджа, кариерите покрай реката и язовирите (Даскалова и др., 2020). По дунавското крайбрежие видът е разпространен в почти всички подходящи местообитания, но не е многочислен. Регистриран е във влажни зони, покрити с гъсти тръстикови масиви. Броят варира между 24 и 50 гн. двойки, но предвид характера на местообитанието и ниската откриваемост, вероятно числеността е по-висока (Shurulinkov et al., 2019).

Според IUCN 2019 видът е слабо засегнат – LC (Least Concern). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 500 – 1500 двойки, а според Янков, 2007 числеността е 800 – 1900 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е неизвестна. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: G05, G06, J02, F02.

Зимуващата популация е оценена на 400 – 1500 индивида, като по данни от Средно зимно преброяване за България през период 2013-2018, минималната зимуваща популация е 384 индивида, а максималната – 987. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукутираща, променлива.

Мигриращата национална популация е оценена на 500 – 1000 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, G12.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ, преминаващ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на **10 - 15 двойки**, което представлява 1,0 - 2,0 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** популация се оценява на **1 - 13 индивида**, което е 0,2 – 1,3 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до **1 индивид**, което е до 0,07% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Най-многочисления вид от гмурците, след големия гмурец, като в Сребърна е по-малоброен (Иванов, 1979). Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната през 2001 и 2002 г. е съответно 27 и 23 двойки (Kamburova and Michev, 2003). В периода 2006-2013 г. се посочва численост между 5 и 15 двойки, като Сребърна е най-важното място за гнездене на вида по дунавското крайбрежие (Shurulinkov et al., 2019). В Сребърна гнездят около 32% от двойките размножаващи се по дунавското крайбрежие. Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили минимум 15 двойки през 2012 г. В

Актуализирания Плана за управление на ПР „Сребърна“ (2014 г.), се посочва че видът гнезди в обширните тръстикови масиви (хелофитна растителност), с численост 15-20 дв. или около 1% от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът бе наблюдаван на 20.05.2021 в югозападния край на езерото (под селото).

Зимуваща популация

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания от 2013 до 2020 г., ПУ на ПР „Сребърна“ и публикациите на Иванов (1979 и 2008). При средно-зимните преброявания видът е наблюдаван на 13.01.2018 в езерото Сребърна – 1 екземпляр. През зимата видът е рядък, като единични индивиди зимуват по-често в реката. При преброявания в реката между Сомовит и Силистра през 1984-2005 г, видът е установен през три години: 1984 – 10 птици, 1996 – 7 птици и 2005 г. – 18 птици. За 25 годишен период 1977-2001 г, през зимата са наблюдавани общо 6 малки гмурци (Michev and Profirov, 2003). От 2008 до 2013 г. зимуване на вида е отбелязано само през 2012 г. – 16 птици (ПУ „Сребърна“, по данни от ИАОС).

Мигрираща популация

В извън гнездовия период малкия гмурец е най-масов през есента, от септември до януари, като по-късно числеността му намалява със замръзването на водоемите (Шурулинков и др., 2005). Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата, мигриращата и зимуващата популация: G05, G06, J02, F02, K04, F26, G12, валидни за зоната са: G06 – Сладководен риболов и улов на черупчести организми (спортен); G12 - Прилов и инцидентно убиване (при риболовни и ловни дейности); K04 - Изменение на хидродинамичните характеристики. Заплахи за видовете птици в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	10 - 15 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 10 – 15 гнездящи двойки. Тези данни се потвърждават от извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. и литературни източници през последните години.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	1 – 13 инд.	Определена на база данните от СФ. Не са налични данни за настоящата мигрираща численост на вида в зоната, поради което е предвидена междинна цел.	Междинна цел до 2025 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 - 1	Определена на база данните от СФ. По данни от средно зимните преброявания (СЗП), ПУ и др. видът нередовно зимува с единични птици.	Поддържане на зимуващата популация в зоната в размер от най-малко 1 индивид.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база „мочурища и блата“ в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата численост на вида в защитената зона по време на гнездене, миграция и зимуване, не е необходима актуализация на СФ.

Специфични цели за A005 *Podiceps cristatus* (голям гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 46-51 cm, размах на крилата: 59-73 cm. Най-едрият гмурец с дълго, ниско тяло и дълга, тънка шия, държана изправена или свита с глава на гърба. В брачно оперение перата по челото, темето и тила са черни. Теменните пера са дълги и образуват „рогчета“. Перата около ушите и бузите също са удължени, кафяво-рижи, на върха черни и образуват „бакенбарди“. Мъжките са с по-широки „бакенбарди“ и по-дълги „рогчета“. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, около-очното поле, шията, гърдите и коремът са бели, слабините светло-кафеникави. През зимата отсъстват „бакенбардите“ и „рогчетата“. Перата край бузите са бели, шията отпред, гърдите и коремът също са бели. При големия гмурец бялото в зимното оперение е повече от при другите видове гмурци. С бяло над окоето и черна ивица от окоето до човката. Почти без полов диморфизъм. При младите бузите са с ивици, човката е бледорозова. (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по не замръзналите водоеми в Западна и Южна Европа. Миграцията е през септември-ноември и февруари-март. В резултат на миграции през есента и зимата числеността му нараства няколкократно особено в морските заливи, крайморските езера и по-големите вътрешни водоеми. У нас зимуват птици от европейската територия на Русия, скандинавските страни, Чехия, Полша, Румъния. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася през март - април, 1 до 9 яйца. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езера, крайбрежия на реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 м.н.в. При миграция и зимуване посещава както тези водоеми, така и много често морските заливи, крайморските езера и блата и високо разположени язовири – Доспат, Камчия, Искър, Батак и др. (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водни растения. Младите се изхранват предимно с насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението на вида е разпръснато и групово във всички равнинни райони. Основната част от популацията е концентрирана в Дунавската равнина и покрай р. Дунав, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007). В началото на 20-ти век настъпва депресия на вида и близо половин столетие той мъти само по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. След 1960 г. птиците увеличават числеността си и заселват водоемите във вътрешността на страната (Симеонов и др., 1990). По дунавското крайбрежие видът е широко разпространен и често срещан. Общият брой гнездящи двойки варира между 46 и 78. Основното място за размножаване е езерото Сребърна, следват рибарниците Хаджидимитрово и блатата на о. Персина. Други съществени обекти са загубили значението си за вида след

пресушаването им и превръщането им в обработваема земя през 2012 г. – рибарници Мечка и рибарници Орсоя (Shurulinkov et al., 2019).

Според IUCN 2019 видът е слабо засегнат – LC (Least Concern). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 550 – 1500 двойки, а според Янков, 2007 числеността е 400 – 600 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е стабилна. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: G06, J02, J03, F05.

Зимуващата популация е оценена на 1850 – 5000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. Посочени са следните заплахи - F05, J02, G01.

Мигриращата национална популация е оценена на 500 – 1000 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: J02, F26, F05, G12.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ, преминаващ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на **26 - 30 двойки**, което представлява 2,0 - 4,7 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** популация се оценява на **6 - 26 индивида**, което е 1,2 – 2,6 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на **0 - 3 индивида**, което е 0-0,06% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Най-многочисления вид от гмурците. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната през 2001 и 2002 г. е съответно 20 и 34 дв. (Kamburova, Michev, 2003). В периода 2006-2013 г. се посочва численост между 9 и 29 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 27 двойки през 2012 г. В Актуализирания План за управление на поддържан резерват „Сребърна“ (2014 г.), се посочва че видът гнезди в обширните тръстикови масиви (хелофитна растителност), с численост 30-35 дв. или около 6% от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът бе наблюдаван многократно през май и юни месец, предимно в южния и западен край на езерото. Установени са най-малко 7 двойки и повече от 14 птици в подходящи гнездови биотопи. Наблюдавани са и двойки с малки.

Зимуваща популация

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания от 2013 до 2020 г. (ПУ на ПР „Сребърна“) и публикациите на Иванов (1979 и 2008). Видът е обикновен по време на прелета през октомври и март. През декември и януари отделни индивиди зимуват в Сребърна, като водоема е без особено значение за зимуването на вида (Иванов, 1979). При средно-зимните преброявания видът е наблюдаван на

12.01.2013 в езерото Сребърна – 1 екз., 18.01.2015 – 1 екз. През зимата видът е рядък, като единични екземпляри зимуват по-често в реката. При преброявания в реката между Сомовит и Силистра през 1984-2005 г., видът е установен с числености между 5 и 60 птици. За 25 годишен период 1977-2001 г., през зимата са наблюдавани общо 11 големи гмурци (Michev and Profirov, 2003). От 2008 до 2013 г. зимуване на вида е отбелязано само през 2013 г.: 1 индивид (ПУ „Сребърна”, по данни от ИАОС).

Мигрираща популация

В извън гнездовия период големият гмурец е най-масов през септември до март по язовирите и микроязовирите в Дунавската равнина (Шурулинков и др., 2005). Очевидно в Дунав и в 33 „Сребърна” видът зимува с ниски числености и нередовно. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата, мигриращата и зимуващата популация: G06, J02, J03, F05, F26, G12, валидни за зоната са: G06 – Сладководен риболов и улов на черупчести организми (спортен); G12 - Приулов и инцидентно убиване (при риболовни и ловни дейности); Заплахи за видовете птици в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	26 - 30 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 26 – 30 гнездящи двойки. Тези данни се потвърждават от извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г и литературни източници през последните години.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 26 дв. чрез поддържане на гнездовите местообитания на вида в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	6 – 26 инд.	Целевата стойност е определена на базата на данните в СФ. Не са налични данни за настоящата мигрираща численост на вида в зоната, поради което е предвидена междинна цел.	Междинна цел до 2025 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация на вида в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 – 3 инд.	Според СФ на зоната числеността на зимуващите индивиди е между 0 и 3. По данни от средно зимните преброявания (СЗП) през 2013 и 2015 г. е установен по 1 екз.	Поддържане на зимуващата популация на вида в зоната в размер най-малко от 1 инд. Тази стойност ще зависи силно от температурите през зимата.
Местообитан ие на вида: Площ на	ha	най-малко 565	Изчислена на база местообитание „мочурища и блага“ в	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
подходящите гнездови местообитания на вида			рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, Отлично по БЕК Макрозообентос и Лошо – по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в значението на зоната за националната гнездяща популация на вида от категория „С“ в категория „В“, тъй като числеността е над 2 % от националната гнездяща популация на вида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A005	<i>Podiceps cristatus</i>			r	26	30	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A006 *Podiceps grisegena* (червеноврат гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 40-46 cm, размах на крилата: 77-85 cm. В брачно оперение челото, темето и тила са черни. Теменните пера са леко удължени, като образуват неясна качулка. Гърлото и бузите са пепелявосиви. Шията и горната част на гърдите са ръждиви до тъмнокафяви откъм гръбната страна. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, коремът бял. Има малко жълто петно в основата на човката. През зимата окраската на главата е без резки черно-бели контрасти. Шията и горната част на гърдите са сиво-бели. Клюнът е по-светъл. Няма полов диморфизъм. При младите оперението е като възрастните в зимно оперение, бузите са с ивици, жълтото на човката е повече, а горната част на шията отпред е червеникаво-кафява. (Svensson, 2009; Симеонов и др. 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува рядко по Черноморието, край р. Дунав и вътрешните водоеми. Миграцията е през август-ноември и февруари-април. В резултат на миграции през есента числеността му нараства, като се среща на малки групи. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Разстоянието между отделните гнезда в колонии е около 10 м. Строи няколко гнезда, като едно е основно. Гнездото е сред водната растителност. Снася в края на април и през май, 2 до 6 яйца. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Обитава равнинни водоеми с богата водна растителност. Предпочита биотопи, където петна водна растителност се редуват с участъци открита водна площ. Избягва водоеми които се посещават от човека (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с водни насекоми и техните ларви, а също така и с дребни риби, жаби, миди, ракообразни, водни растения, семена и листа (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен е в изолирани гнездовища по Дунавското крайбрежие, на места в Тракийската низина и покрай Черно море. Най-значимите и постоянни гнездовища са във влажните зони по р. Дунав. (Янков отг. ред., 2007). В края на XIX и първата половина на XX в. малоброен, силно локализиран, с изолирани находища. С мащабното пресушаване на блатата през първата половина на XX в. популацията почти напълно е унищожена и видът се смята изчезнал като гнездящ (Патев, 1950), но след 1950 г. е налице частично възстановяване. Около 1980 г. популацията не надвишава 50 дв. с най-многочислено и стабилно гнездовище на о. Белене: 20–25 дв. (Иванов, 1985). Общата тенденция на броя на двойките за периода 2006-2013 г. е положителна главно поради подобряването на качеството на местообитанията в някои местообитания - блатата Персина и рибарниците Калимок след създаването на нови водни връзки на тези блатата с река Дунав през 2008 г. Положителната тенденция в броя на червоногушите гмурци е видима през последните 30 години. През 80-те години на миналия век са били стабилни и постоянни гнездовите находища на вида в езерото Сребърна, Гарванското блато и Персинските блатата, но няма данни за наличието на вида при рибарниците Калимок,

Мечка, Орсоя и Хаджидимитрово (Симеонов и др., 1990). Разширението на гнездовите находища е установено след 1990 г. В рибарници Хаджидимитрово, видът е намерен да гнезди през 2004 г. (Shurulinkov et al., 2019).

Според IUCN 2018 видът е слабо засегнат – LC (Least Concern). Включен в Червената книга на България в категорията „Застрашен вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 30 – 80 двойки, а според Червена книга на България (2015) числеността е 20 – 50 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06.

Зимуващата популация е оценена на 10 – 50 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива. Посочени са следните заплахи - K04, G01.

Мигриращата национална популация е оценена на 30 – 150 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: J02, F26, F05, G12.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ. Гнездящата популация се оценява на до **6 двойки**, което представлява 0-7,5% от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Видът гнезди с ниска численост в цялата страна и по поречието на р. Дунав. По-значими гнездовища са Персинските блата и рибарници Калимок. Публикуваната информация за гнезденето на вида в Сребърна през 2001 и 2002 г. е съответно 1 и 4 двойки, а през 2004, 2005 и 2006 г., съответно 2, 1 и 5 двойки (Kamburova, Michev, 2003; Kambourova, 2012). В периода 2006-2013 г. се посочва численост между 3 и 5 дв., като Сребърна не е най-важното място за гнездене на вида по дунавското крайбрежие (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 2-5 дв. през 2012 г. В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди в обширни водни площи с вкоренена тръстика, с численост 1-2 дв. или около 2,5% от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът бе наблюдаван на 18 и 20.05.2021 – 2 двойки.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата популация: M07, G05, G06, валидни за зоната са: G12-Приулов и инцидентно убиване (при риболовни и ловни дейности); G06 – Сладководен риболов и улов на черупчести организми (спортен); Заплахи за видовете птици в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата	Брой гнездящи двойки	2 - 6 двойки	Целевата стойност е определена на база данните от СФ, от извършен	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
популацията			мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. и от литературни източници през последните години. Следва да се посочи мин. численост от поне 2 двойки.	малко 2 двойки чрез поддържане на гнездовите местообитания на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 565	Включва гнездовото местообитание. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби и водни безгръбначни животни	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в минималната гнездова численост на поне 2 двойки.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A006	<i>Podiceps grisegena</i>			r	2	6	p		G	B	A	C	C

Специфични цели за A008 *Podiceps nigricollis* (черноврат гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 28-34 cm, тегло 0,250 – 0,350 kg, размахът на крилата - 56-60 cm. В брачно оперение главата, вратът, гърбът и крилата са черни. Теменните пера са леко удължени. Зад очите и областта на ушите със снопче тънки, златисто-рижи пера. Коремът и подкрилията са бели. Слабините са ръждиви. Клюнът е слабо извит нагоре. През зимата рижият цвят в оперението липсва. На тила без удължени пера. Общия тон в окраската по-светъл. Зад ушите бяло петно. Гърлото, шията, гърдите и коремът бели. Има тъмносива яка. Няма полов диморфизъм. При младите оперението е като възрастните в зимно оперение, бузите са с бежов оттенък, шията е по-тъмна (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Среща се по водоемите на страната целогодишно. Забележима миграция се наблюдава през октомври – март. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди излюпени в Румъния, Европейска Русия, Украйна, Чехия, Полша, Словакия и Германия. Многочислен през зимата, особено по Черномоското крайбрежие. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Двойките се оформят още през зимата или през пролетния прелет. Гнездото е плаващо сред водната растителност. Снася през май 3 до 8 яйца. Мътят и двамата родители около 20-25 дни. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Целогодишно обитава сладководни и солени водоеми, но предпочита блата, езера, старици на реки, разположени от морската равнина до 3000 м.н.в., богато обрасли с растителност, притежаващи открита водна площ и плитки участъци (Симеонов и др., 1990). През зимата е близо до морския бряг и в крайбрежните езера, по-рядко в големи, не замръзващи сладководни басейни, язовири и др. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни риби, жаби, миди, ракообразни водни насекоми и техните ларви. През размножителния период с безгръбначни. Насекомите съставляват над 90% от храната (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в изолирани гнездовища, по-ясно групирани по Дунавското крайбрежие, с единични находища, повечето без данни за сигурно гнездене покрай Черно море, в Добруджа, Софийското поле и Тракийската низина. (Янков отг. ред., 2007). В миналото е обитавал основно по-големите блата по поречието на р. Дунав и Бургаските езера. Сега единични двойки се размножават нередовно в резервата „Сребърна“ и рибарниците „Калимок“ (Червена книга на България, 2015). Постоянно размножаващи се двойки има на остров Персина, но броят им също е много променлив. Установено е, че там гнездят 1 - 26 двойки през различни години. Други важни находища за вида са езерото Сребърна - 0-8 двойки (2006-8 двойки), рибарници Калимок - 0-6 двойки (2013 г. - 6 двойки) и Гарванско блато (2010 г. - 4 двойки) (Shurulinkov et al., 2019).

Според IUCN 2018 видът е слабо засегнат – LC (Least Concern). Включен в Червената книга на България в категорията „Критично застрашен вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 20 – 60 двойки, а според Червената книга (2015) числеността не превишава 40 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06.

Зимуващата популация е оценена на 500 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. Посочени са следните заплахи - K04, G01.

Мигриращата национална популация е оценена на 100 – 500 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, F05, G12.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ и мигриращ. **Гнездящата** популация се оценява на до **5 двойки**, което представлява 0-8,3% от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** популация се оценява на **6 индивида**, което е 0-1,2% от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Рядък за страната вид с изолирани гнездовища. Популацията е концентрирана предимно по Дунав. Видът е гнездил в миналото с високи числености в блатата на остров Персина, където понастоящем е единственото постоянно гнездовище. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 2 и 1 двойки (Kamburova, Michev, 2003). В периода 2006-2013 г. се посочва численост между 0 и 8 дв., като Сребърна е най-важното място за гнездене на вида по дунавското крайбрежие. През 2006 г. са гнездили 8 двойки (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 2-5 дв. през 2012 г. Според Kambourova (2012) в резервата Сребърна през 2004, 2005 и 2006 г., са гнездили съответно 1, 3 и 5 двойки черноврати гмурци. В Актуализирания плана за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с единични двойки в естествените водни площи с вкоренена тръстика, с численост 1-2 дв. или около 3% от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът не бе наблюдаван в защитената зона през размножителния период.

Мигрираща популация

По време на миграция видът е отбелязван нередовно през пролетната и есенна миграция (Иванов, 1979). При средно-зимните преброявания е наблюдаван в река Дунав с много ниски числености – 2019: 6 екз., като при о. Пожарево са регистрирани 3 черноврати гмурци и през 2020 г. един екземпляр, далеч на запад, в района на Арчар. Няма данни за зимуване на вида в 33 „Сребърна“. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата и мигриращата популация: M07, G05, G06, K04, F26, F05, G12, валидни за зоната са: G06–Сладководен риболов и улов на черупчести организми (спортен); G12–Прилов и инцидентно убиване (при риболовни и ловни дейности); K04–Изменение на хидродинамичните характеристики. Заплахи за видовете птици в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстикovitите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели			
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	0 - 5 двойки	Целевата стойност е определена на база данните от СФ, от извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. и от литературни източници през последните години.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер най-малко 1 двойка чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.			
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0 – 6 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена стойност до 6 инд. Не са налични данни за настоящата мигрираща численост на вида в зоната, поради което е предвидена междинна цел.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.			
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база местообитание „мочурища и блата“ в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).			
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).			
Местообитание на вида: Екологично състояние на	5 степенна скала за екологично състояние.	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> </table>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи
Екологично състояние							
1-Отлично							
2-Добро							

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	съгласно РДВ		3-Умерено	хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
			4-Лошо	
			5-Много лошо	
			Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

По отношение на мигриращата популация е необходимо да се промени оценката на „С“, тъй като 0-6 инд. са 0-1,2% от националната мигрираща популация.

Специфични цели за A391 *Phalacrocorax carbo sinensis* (голям корморан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 77 – 94 cm. Размах на крилата: 121 – 149 cm. Най-едрият от трите вида корморани, срещащи се в България. Има черно оперение с бели бузи и по едно бяло петно от страни на хълбока (през размножителния период). Голата кожа в основата на долната получовка е жълта и заобиколена от бяла зона. Младите са черно-кафяви с белезникави гърди и корем. Плува и се гмурка добре. Оперението не е водонепромокаемо и след гмуркане каца по камъни и дървета в близост до водоема и се суши с разперени крила. Ловува поединично, или на групи.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната (Симеонов и др., 1990). По време на миграционния период ята от големи корморани могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по поречието на река Дунав и Черноморското крайбрежие. По крайбрежието на Черно море видът мигрира от октомври до март, като есенният прелет е през октомври-ноември (Симеонов и др., 1990). Не мигрира на дълги разстояния. През зимата се струпва на ята в големи незамерзващи водоеми и по морското крайбрежие.

Характерно местообитание

Големият корморан обитава сладководни и полусолени блата и езера, язовири, рибарници, крайбрежни скали и заливни гори. В България видът гнезди колониялно, основно по дървета (дъб, хибридна и бяла топола, бяла върба и др.), но също така и по метални конструкции на електропреносната мрежа. Образува и смесени колонии с лопатарка, блестящ ибис, малък корморан, сива, нощна, гривеста и малка бяла чапла. Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно през периода април-май. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Cyprinus carpio* и *Carassius spp.*, която лови поединично или в групи, понякога заедно с пеликани. Зависим е от големи водни басейни, богати на риба.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Широко разпространен и многочислен колониален вид. Установени са общо 24 колонии в България. Повечето колонии са по р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната е рядък и по-малоброен.

Природозащитният статус на големия корморан според IUCN 2021 е LC (Least Concern). Не е включен в Червената книга на България. Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Подлежащ на опазване и контрол по чл. 45 от ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 2600 – 4800 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, H01, J02, K01 и M08.

Зимуващата популация е оценена на 7800 – 24 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - нарастваща.

Мигриращата национална популация е оценена на 5000 – 16 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е увеличаваща се.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ, мигриращ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на **0 до 3 двойки**, което представлява 0-0,06% от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ размера на **мигриращата** популация е неизвестен, като е посочено че видът присъства в зоната (Р). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Зимуващата популация се оценява на **до 145 индивида**, което представлява 0-0,6% от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В миналото гнезди доста често по Дунав. През размножителния период са наблюдавани отделни птици или малки групи в резервата „Сребърна“ (Симеонов и др., 1990). Числеността на видът по поречието на р. Дунав нараства през последните 30-40 години. До 1985 г. видът е известен от три дунавски колонии с численост 339 гнезда. При проучвания през 2006 – 2014 г. по поречието на р. Дунав, числеността на вида в 13 гнездови находища варира между 1573 и 2299 дв. (Shurulinkov et al., 2019). В резервата Сребърна видът не гнезди до 1987 г., когато са установени 22 гнезда (Ivanov et al., 1997).

В следващите години броят им остава постоянен. През 1989 г. е открита още една колония с 40 двойки в северната част на резервата. Общата численост на двойките достига около 70. Михов и др. (1997) дават численост в Сребърна от 90 до 540 гнездящи двойки. Според Камбугова, Мичев (2003) в резервата Сребърна през 2001, 2002 и 2003 г. са гнездили съответно 400, 350 и 350 дв. По-късно Костадинова, Граматиков (2007) посочват 320-540 гнездящи двойки. В Сребърна големия корморан е установен през 2012 и 2014 (Shurulinkov et al., 2019) с нова колония с 3 двойки в смесена колония в западния край на езерото с малки корморани, чапли, ибиси и лопатарки. Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили също 3 двойки през 2012 г. В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди към 2014 г. с численост 50-100 двойки или около 3,6% от националната гнездова популация. През май 2017 г. в ПР Сребърна са наблюдавани 66 птици. През 2008 г. е описана колония на голям корморан в близост до канала на ПР „Сребърна“ между км 393 и 390, но през 2017 г. е установено че дърветата, на които са гнездили птиците са изсечени и колонията е изчезнала (Димитров, 2018). При теренните проучвания през 2021 г. в защитената зона през размножителния период наблюдавахме 59 птици в различни места в границите на зоната, но без да бъде доказано сигурно гнездене. През м. юли 2021 г. при цялостно проучване по р. Дунав са установени 55 екземпляра в реката в границите на участъка срещу границата на 33.

Мигрираща и зимуваща популация

По време на миграция видът е отбелязан с численост 0-2 инд. (Михов и др, 1997 и Костадинова, Граматиков, 2007). Същите автори посочват зимни числености между 30 и 500 птици. При средно-зимните преброявания видът е наблюдаван в Сребърна с много ниски числености: 2015 г. – 3 екз., а в р. Дунав срещу зоната са наблюдавани 10 птици през януари 2019 и 10 птици през 2020 г. За 25 годишен период 1977-2001 г, през зимата са наблюдавани общо 10 133 големи корморани (Michev and Profirov, 2003). От 2008 до 2013 г. зимуване на вида е отбелязано през 2008 г. – 1 инд., 2010 - 10 инд. и 2012 г. – 3 инд. (ПУ „Сребърна“, по данни от ИАОС). Числеността на зимуващите птици е много променлива, но с обща тенденция към силно намаляване през последните години. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата популация: F02, F05, G01, H01, J02, K01 и M08, валидни за зоната са: M08 - Наводняване (естествени процеси). Заплахи за видовете птици в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстиковите масиви и безпокойство. Лимитиращ фактор за големия корморан е безпокойството и дърводобива, което води до унищожаване и нарушаване на гнездови местообитания.

5. Цели за подобряване/поддържане на стабилна/нарастваща тенденция на популацията на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	0 - 3 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени до 3 гнездящи двойки.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер най-малко от 3 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Популация: Размер на	Брой индивиди	0 – 2 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в	Междинна цел: Да се извърши

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
мигриращата популация			зоната няма посочена стойност. Единствения източник посочва численост 0-2 инд. към 2007 г. Не са налични данни за настоящата мигрираща численост на вида в зоната, поради което е предвидена междинна цел.	целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 – 145 инд.	В СФ за зимуващата популация на вида в зоната са посочени до 145 инд. Числеността на зимуващите птици е много променлива, но с обща тенденция към силно намаляване през последните години. Необходимо е да бъде предвидена междинна цел.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 246	Площта на подходящото местообитание на гнездене е на база съхранени стари гори на остров Девня и в границите на 33, но зависи от горскостопанските мероприятия и засаждането на култури от хибридна тополя на острова и в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N16 – широколистни листопадни гори.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, като бъдат съхранени естествените гори по дунавските острови и в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва „блата и мочурища“ и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“.	2 – Добро състояние.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова и зимуваща численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ:

- По отношение на гнездящата и зимуващата популация предлагаме промяна в значението на зоната за националната гнездова и зимуваща популация на вида от категория „В“ и „А“ в категория „С“, тъй като числеността е до 2% от националните популации на вида.
- По отношение на мигриращата популация предлагаме числена стойност от 0-2 индивида на база на данните от Актуализиран план за управление на ПР Сребърна (2015).
- Следва също да се актуализират кода и името на вида - A391 *Phalacrocorax carbo sinensis*

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A391	<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>			r	0	3	p		G	C	A	C	A
B	A391	<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>			c	0	2	i		P	C	A	C	A
B	A391	<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>			w	0	145	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A019 *Pelecanus onocrotalus* (розов пеликан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 140 – 175 cm. Размах на крилата: 245 – 295 cm. Една от най-едрите летящи птици. Оперението при възрастните е бяло, с розов оттенък през размножителния период. На тила с кичур от удължени пера. С голямо жълто петно на гущата. Клюнът е голям с яркочълто оранжева „торба“ през размножителния период. Ирисът е тъмен (червен), обкръжен от розова гола кожа. Краката са жълто-розови, по-червени при гнездене. В полет черните махови пера отдолу рязко контрастират с белите подкрилия. Младите са предимно с тъмно-кафеникаво и сиво оперение, с жълтеникава „торба“, с розова орбитална кожа и жълтеникаво-розови крака.

Характер на пребиваване в страната

В миналото розовият пеликан е гнездящо-прелетен и преминаващ. Днес е преминаващ и по изключение зимуващ (Симеонов и др., 1990). С рядко неперодично гнездене през отделни години в езеро Сребърна и в блато Песчина на остров Персин. Последното успешно гнездене е на пет двойки в езерото Сребърна през 2018 г. У нас се среща

ежегодно основно по време на миграция, когато между 15 000 и 23 000 птици са регистрирани по Черноморското крайбрежие, основно около Бургас. През август хиляди розови пеликани се събират за почивка и хранене в Бургаското езеро (Вая). Пролетната миграция е от средата на март до средата на април, а есенната – от началото на август до началото на ноември (Симеонов и др. 1990). Зимува в Африка. Отделни малки групи остават да зимуват в страната, основно по влажните зони в района на Южното Черноморско крайбрежие и Южна България.

Характерно местообитание

Обитава обширни блата и езера, обрасли с тръстика и папур, с открити водни огледала и богати на риба, рибарници, язовири и полусолени водоеми. Розовият пеликан гнезди в големи самостоятелни и смесени (най-често с големи корморани и къдроглави пеликани) колонии, разположени на плаващи тръстикови острови, или изкуствени платформи. Пълното люпило е от 2-3 яйца. Мътят и двете птици, като имат едно поколение годишно в периода май-юли. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Carassius spp.*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus* и др., която лови поединично или в групи. Зависим е от големи влажни зони, богати на риба.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Единични двойки гнездят непериодично в езерото Сребърна (2018 г.) и в блато Песчина на о. Персин (2016). Неразмножаващи се индивиди и ята се задържат през целия гнездов сезон в Бургаските влажни зони и някои други водоеми (Янков отг. ред., 2007). В миналото розовият пеликан е гнездял в Мандренското езеро (до около 1958 г.) и Стралджанското блато (до към 1920 г.).

Природозащитният статус на розовият пеликан според IUCN 2021 е LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България в категория „Изчезнал“. Включен в СПЕС 3. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) няма оценка/данни за гнездящата популация на вида. Зимуващата популация е оценена на 1 – 20 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - неизвестна. Мигриращата национална популация е оценена на 20 000 – 51 000 индивида.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, J02, D02, C03, K04, G01 и G14.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е преминаващ и гнездящ. **Мигриращата** популация се оценява на **500 индивида**, което е **0,98-2,5 %** от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на ареала на разпространение, (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Гнездящата популация се оценява на **0-2 двойки**. Не може да се изчисли процент, тъй като няма оценка на гнездящата популация. Оценката на популацията в зоната е „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на

границите на ареала на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според Камбугова (2012) за периода 2001-2003 г. видът не е гнездил в резерват „Сребърна“. Резултатите от мониторинг на водолюбиви птици в защитената зона за периода 2010-2012 г. показват 2 гнездящи двойки (Матеева и др., 2013). Видът е нерегулярно гнездящ в ез. Сребърна. През 2012 г. са отчетени 2 гнездящи двойки в колония от кървоглави пеликани (Shurulinkov et al., 2019). Според плана за управление на ПР „Сребърна“ (2015) гнездовата популация на розовия пеликан се оценява на 10 двойки. Последното успешно гнездене е на пет двойки в езерото Сребърна през 2018 г. Данните от eBird показват отчетени 60 инд. през месец май 2020 г. и 100 инд. на 01.06.2019 г. По време на извършения мониторинг в зоната през гнездовия период на 2021 г. са наблюдавани 30 индивида. При спускане с лодка по р. Дунав през юли 2021 г. са отчетени 51 инд. на о. Ветрен.

Мигрираща популация

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ е потвърдено, че както през есента, така и през пролетта розовият пеликан мигрира основно през Източна България, като малки ята са установявани в западната част на Дунавската равнина (Галиче) и в Лудогорието (Острово) (Матеева и Янков, 2013). Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. На 21.08.2020 г. в ЗМ „Пеликаните“ са наблюдавани 150 инд. (ebird.org, A. Kaharkov).

Основни заплахи са унищожаване на яйцата от наземни хищници и безпокойство през периода на размножаване.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 2 двойки	В настоящия СФ не е посочена минимална стойност на гнездящата популация, като максимална стойност са посочени 2 двойки. През 2018 г. в ез. Сребърна са гнездили 5 двойки.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	500 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната са посочени 500 индивида. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 840 ha	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата и N06 -	Поддържане на площта на подходящите хранителни

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
гнездови и хранителни местообитания на вида			вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода).	местообитания на вида в размер най-малко 840 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“.	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

- По отношение на оценката на концентриращата се популация и общата оценка – да се коригират от „А“ на „В“ (в зоната се опазват 2-15% от националната популация);
- Поради липсата на достатъчно данни за мигриращата популация в зоната промяна на качеството на данните от „G“ на „DD“;
- По отношение на гнездящата популация в зоната да се коригира на 2-5 двойки. Не е необходима промяна в оценката на популацията, тъй като през 2018 г. в ез. Сребърна са гнездили 5 двойки.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A019	<i>Pelecanus onocrotalus</i>			c	500	500	i		DD	B	A	B	B
B	A019	<i>Pelecanus onocrotalus</i>			r	2	5	p		G	A	A	B	A

Специфични цели за A020 *Pelecanus crispus* (къдроглав пеликан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 160–180 см. Размах на крилата: 270–320 см. Една от най-едрите летящи птици. Оперението при възрастните през размножителния период е сиво-бяло, перата на главата са къдрави, клюнът е голям с яркочервена „торба“ и с жълто петно на гушата. Ирисът на очите е сив. Краката са оловно сиви. През зимата на темето имат слабо удължени пера, образуващи ръб, нямат жълто петно на гушата и цветът на кожената „торба“ е жълт. Младите са с умерено бледакафяво до сиво оперение в горната част на тялото и мръсно-бяло оперение в долната част. По-едър от розовият пеликан.

Характер на пребиваване в страната

Къдроглавия пеликан е гнездящ, прелетен, преминаващ и зимуващ вид в нашата страна (Симеонов и др., 1990). Птиците от Черноморско-средиземноморската популация са близки мигранти. Пролетната миграция на вида е от края на февруари до края на март, а есенната протича от началото на октомври до ноември (Симеонов и др., 1990). У нас гнезди в езерото Сребърна, в блато Песчина и Мъртво блато на остров Персин, както и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“ (Чешмеджиев, непубл. данни, 2021). По време на миграция и през зимата се среща предимно по поречието на р. Дунав, Черноморското крайбрежие и големите язовири в Южна България.

Характерно местообитание

Обитава обширни сладководни и полусолени блата и езера, обрасли с обширни тръстикови масиви, с открити водни огледала и богати на риба. По време на миграция и зимуване се среща и в разнородни влажни зони – язовири, рибарници, солници, утайници, пясъчни коси и др. Къдроглавият пеликан гнезди в самостоятелни колонии, разположени в труднодостъпни и изолирани тръстикови масиви по плаващи острови от тръстика, както и по изкуствени платформи. Пълното люпило е 2-3 яйца. Мътят и двете птици. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, като хранителният спектър се състои от *Carassius carassius*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus*, *Leuciscus idus*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Esox lucius* и др. (Мичев и Камбурова, съст., 2012). Зависим е от големи влажни зони, богати на риба. При търсене на храна може да се отдалечи до 20-30 км. от гнездовите колонии.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Къдроглавият пеликан гнезди в ез. Сребърна (колонията е известна от 1882 г.), блато Песчина (от 2016 г.) и Мъртво блато (от 2020 г.) на о. Персин и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“ (от 2021 г.). През гнездовия период малки ята от не размножаващи се птици са наблюдавани на редица места по поречието на р. Дунав, в Бургаските влажни зони, както и в някои водоеми във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на къдроглавия пеликан според IUCN 2018 е NT (Near Threatened). Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“. Включен в SPEC 1. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80-150 двойки. Краткосрочната тенденция на

популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща.

Зимуващата популация е оценена на 700 – 880 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 1999 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - нарастваща.

Мигриращата национална популация е оценена на 600 – 1800 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: K03, F02, F05, J02, J03, D02, C03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ, мигриращ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на **30 до 70 двойки**, което представлява 37,5 - 46,7 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но е на границата на района на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **200 индивида**, което е 11,1 – 33,3 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на района на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

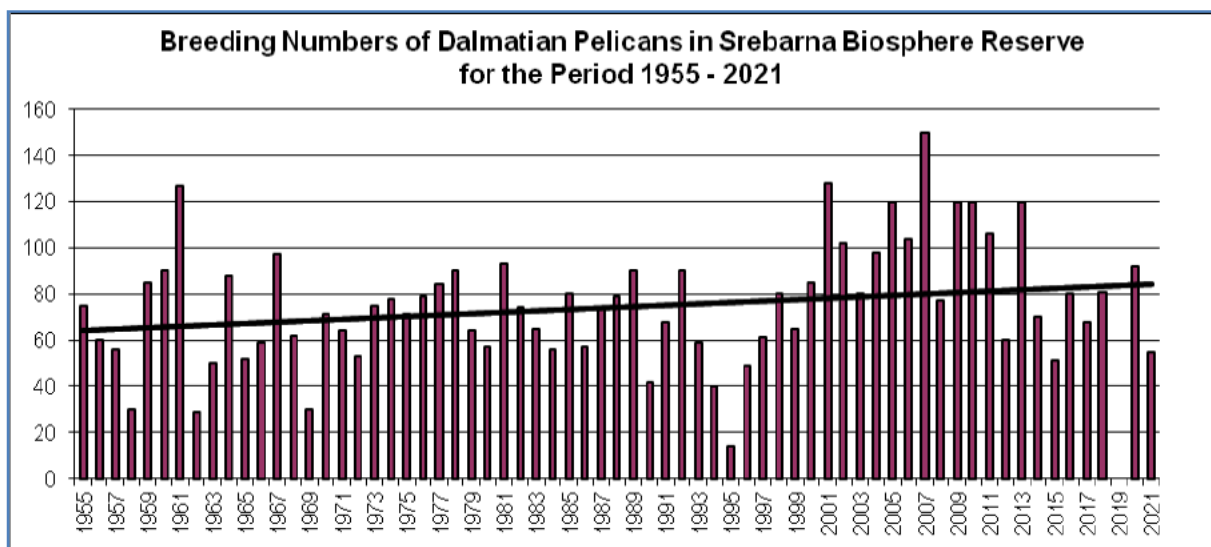
Зимуващата популация се оценява на **до 17 индивида**, което представлява 0-1,9% от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на района на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Видът гнезди единствено по р. Дунав – ез. Сребърна, а от 2016 г. в 33 „Комплекс Беленски острови“ и през 2021 г. и в 33 „Комплекс Калимок“. В 33 „Комплекс Беленски острови“ кървоглавият пеликан гнезди в Песчинско блато от 2016 г., а от 2020 г. – видът гнезди и в Мъртво блато. През 2021 г. общата численост в тази 33 е 88 двойки (64 дв. в Песчинско блато и 24 дв. в Мъртво блато). Числеността на двойките в Сребърна през последните години варира от няколко до няколко десетки двойки. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната през 2001 и 2003 г. е съответно 128 (2001 г.), 102 (2002 г.) и 80 двойки (2003 г.) (Kamburova, Michev, 2003). В периода 2006-2011 г. се посочва численост между 80 и 150 двойки: 2006-104 дв., 2007-150 дв., 2008-80 дв., 2010-120 дв., 2011-106 дв. (Камбурова и Мичев съст., 2012). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 40-45 двойки през 2012 г. Михов и др. (1997) и Костадинова и Граматиков (2007) дават числености от 20-110 двойки. В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 70 двойки. При теренните проучвания през 2021 г. видът бе наблюдаван през май и юни 2021 г. с численост 44 птици от които 1 млада птица. През тази година са загнездили 45-50 двойки, но колонията е била „нападната“ от хищници и е с много малък гнездови успех. Повечето птици са се преместили на две други места в южния край на езерото, но и там не са могли да отгледат малки. През пролетта на 2020 г. са гнездили около 92 дв. със значително по-добър гнездови успех. Числеността през отделните години е

флукутираща. През м. юли 2021 г. при цялостно проучване по р. Дунав са установени 16 екземпляра в реката в участъка срещу границата на ЗЗ.

Зимуваща популация

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания от 2013 до 2020 г., ПУ на ПР „Сребърна” и публикациите на Иванов (2008) и Михов и др. (1997) и Костадинова и Граматиков (2007). При средно-зимните преброявания видът е наблюдаван на 18.01.2015 в ез. Сребърна – 2 екз., на 16.01.2016 – 60 екз., на 13.01.2018 – 73 екз. При преброявания в реката между Сомовит и Силистра през 1984-2005 г., видът е установен през 1991 до 2005 г. с численост между 9 и 86 птици. Михов и др. (1997) и Костадинова и Граматиков (2007) дават зимуваща численост от 9 – 59 инд. За 25 годишен период 1977-2001 г., през зимата са наблюдавани общо 37 пеликана (Michev and Profirov, 2003). От 2008 до 2013 г. зимуване на вида е отбелязано само през 2011 и 2012 г., съответно 1 и 14 птици (ПУ „Сребърна”, по данни от ИАОС).

Мигрираща популация

Мигрира по цялото поречие на р. Дунав. По време на миграция голям брой пеликани – до 300 индивида, се задържа по поречието на р. Дунав, където се хранят. По време на есенна миграция значими количества къдроголави пеликани са отчитани по Дунав. При проучвания на миграцията на птиците през 2011 и 2012 г. няма данни за числеността на птиците в ЗЗ „Сребърна” (Матеева и Янков, 2013). Михов и др. (1997) не дават числености на мигриращи къдроголави пеликани в района на ЗЗ Сребърна. Костадинова, Граматиков (2007) посочват като мигриращи 23 индивида. По-конкретни данни за числеността на вида по време на миграция в ЗЗ „Сребърна” липсват.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата, мигриращата и зимуващата популация: K03, F02, F05, J02, J03, D02, C03, няма валидни за зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	30 - 70 двойки	Целевата стойност е определена на база данните от СФ, от извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. и от литературни	Поддържане популацията на вида в зоната в размер от най-малко 30 гнездящи двойки чрез поддържане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			източници през последните години.	достатъчни по площ изкуствени гнездови платформи в зоната.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	200 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 200 инд. Предполагаме че тази численост за територията на 33 е много завишена, но няма лит. данни за миграцията на вида, затова е необходима междинна цел.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 – 17 инд.	В СФ за зимуващата популация на вида в зоната са посочени до 17 инд. Числеността на зимуващите птици е много променлива и зависи от климатичните условия. Необходимо е да бъде предвидена междинна цел.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 370	Изчислена приблизително на базата на площта, която заемат тръстиковите масиви в зоната.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на достатъчни по площ изкуствени гнездови платформи в зоната (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Рибни е оценено като „Умерено“	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗ ВГ0000241 „Сребърна“

По отношение на зимуващата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „А“ на „С“, тъй като до 17 индивида представляват 0-1,9% от националната популация.

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща, мигрираща и зимуваща численост на вида в защитената зона, не е необходима актуализация на СФ. Необходимо е допълнително проучване за установяване размера на мигриращата през зоната популация.

Специфични цели за A021 *Botaurus stellaris* (голям воден бик)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 69 – 81 cm. Размах на крилата: 100 – 130 cm. Оперението на тялото на големия воден бик е охрено кафяво с по-тъмни петна и черти. Коремът е по-светъл. Горната страна на главата и перата между очите и клюна са чернокафяви. Няма полов диморфизъм. Младите екземпляри имат по-светло оперение, изпъстрено с бели петна и черти. Няма много добре изразен полов диморфизъм.

Характер на пребиваване в страната

В България големият воден бик е гнездящ, прелетен, преминаващ и зимуващ вид. По-голямата част от гнездящата популация през зимата мигрира на юг и напуска страната. Над територията на цялата страна преминава интензивен миграционен поток на големи водни бикове, част от които остават да зимуват в страната (Шурулинков, 2014). Голяма част от българската популация, както и птиците от северните части на ареала зимуват в България (Симеонов и др., 1990). Долита през март и отлита през септември-октомври. Големият воден бик е нощен мигрант, преминаващ по време на своята миграция през територията на цялата страна, но най-масово – по Черноморското крайбрежие. Обикновено мигрира поединично или по двойки, рядко на малки семейни групи (Шурулинков, 2014). Зимува в Средиземноморието. Рядък и малоброен вид. Гнезди из цялата страна в различни водоеми, обрасли с тръстика или папур. Повечето от установените гнездови находища са в Горнотракийската низина, Тунджанската низина и по р. Дунав, но най-висока е плътността на вида в Драгоманското и Алдомировското блата в Софийско. По Черноморското крайбрежие е твърде малоброен като гнездящ вид.

Характерно местообитание

Големият воден бик у нас гнезди в разнообразни влажни зони, обрасли в една или друга степен с масиви от висша водна растителност (тръстика, папур, камъш), от морското равнище до 860 м н.в. (в миналото – до около 1100 м н.в.). Това са най-често блата, езера, рибарници, язовири, вкл. микроязовири, бавни речни участъци. Най-голям дял от находищата (39%) са в естествени блата и езера. В най-голям брой от находищата (50%), гнездовото местообитание са обширните масиви от тръстика (Шурулинков, 2014). Големият воден бик е полигамен вид. В територията на един мъжки, която варира от 8–

10 до 100 ha, обикновено има между 1 и 5 женски, които строят свои гнезда. Две съседни гнезда могат да са на минимална дистанция от 3 m. и дори 5 m. (Шурулинков, 2014). Гнездата се изграждат в миналогодишна тръстика и се състоят от листа на тръстика и друга висша водна растителност. Предпочитаните местообитания са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Големият воден бик се храни с риби, жаби, тритони, мишевидни гризачи, раци, охлюви, насекоми, пиявици, червеи, паяци, а по-рядко и с дребни птици и влечуги (Симеонов и др., 1990; White et al., 2006). В Чехия сред насекомите са регистрирани водни кончета, водни твърдокрили и техните ларви, водни полутвърдокрили и сухоземни бръмбари (Hudec, 1994). В Драгоманското и Алдомировското блато основният хранителен компонент най-вероятно е *Carassius auratus* (Шурулинков, 2014). В Англия предпочитаните видове риби са змиорката (*Anguilla anguilla*), червеноперката (*Scardinius erythrophthalmus*), трииглата (*Gasterosteus aculeatus*) и деветиглата бодливка (*Pungitius platygaster*) (Джилбърт, 2003).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен вид. Гнезди из цялата страна в различни водоеми, обрасли с тръстика или папур. Повечето от установените гнездови находища са в Горнотракийската низина, Тунджанската низина и по р. Дунав, но най-висока е плътността на вида в Драгоманското и Алдомировското блато в Софийско. По Черноморското крайбрежие е твърде малоброен като гнездящ вид (Янков, отг. ред. 2007; Шурулинков, 2014).

Природозащитният статус на големият воден бик според IUCN 2016 е LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“. Включен в СПЕС 3. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 70-110 токуващи мъжки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Зимуващата популация е оценена на 50 – 100 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - флукутираща.

За гнездящата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A08, D01, F01, F02, F03, F05, H01, J01, J02, G10, G14 и K01.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ и мигриращ. Гнездящата популация се оценява на **0 - 4 двойки**, което представлява 0-3,6% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ мигриращата популация се оценява на **2 - 8 индивида** (оценка „С“). Вида не е докладван като мигриращ. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

За вида има разработен „План да действие“ за неговото опазване 2014 – 2023 г. (Шурулинков, 2014). При теренните проучвания през 2011 г. във връзка с Плана за действие, видът е установен като гнездящ в Сребърна с 2 токуващи мъжки или 4,4% от броя на токуващите мъжки в страната. През 2001 и 2003 г. няма данни за гнездене на вида в зоната (Kamburova, Michev, 2003 и Kamburova, 2005). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 2-8 дв. през 2012 г. Михов и др. (1997) и Костадинова и Граматиков (2007) дават числености от 2 до 8 двойки. В Плана за управление на поддържан резерват „Сребърна“, 2015 г, видът не е даден като гнездящ или зимуващ в зоната. При теренните проучвания през 2021 г. видът не е наблюдаван в зоната.

Мигрираща зимуваща популация

По-голямата част от гнездящата популация на вида през зимата мигрира и напуска гнездилищата си. Това важи изцяло за гнездящите птици в западна и северна България. Над територията на цялата страна преминава интензивен миграционен поток на големи водни бикове, част от които остават да зимуват в страната, главно в зоните с преходно-средиземноморски климат и в крайморските райони, но също така и в равнините с умерен климат. Няма данни за вида в зоната по време на миграция.

Общата зимна численост в страната се оценява на до 22 индивида (Костадинова и Граматиков 2007), макар че целенасочено преброяване не е извършвано никога. По време на средно-зимните преброявания регистрирането на вида има случаен характер и използването на данните от него за определяне на зимната численост води до резултати, които не са представителни и до подценяване на общата численост на вида през този период от годината. Не е установен при средно-зимните преброявания по Дунав през 2019 и 2020 г.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата и мигриращата популация: A08, D01, F01, F02, F03, F05, H01, J01, J02, G10, G14 и K01, валидни за зоната са: G14-Използване на оловни боеприпаси или риболовни тежести.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	0-4 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 0-4 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. не са установени птици.	Поддържане на популацията в размер от най-малко 1 токуващ мъжки чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	2 – 8 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 2 до 8 инд. Няма сигурни данни за числеността на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г. Поддържане на популацията в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
				размер от най-малко 2 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 370	Изчислена приблизително на базата на площта, която заемат тръстиковите масиви в зоната.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 565	Включва и гнездовите местообитания. Изчислена на база местообитание „мочурища и блата“ в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите местообитания на вида в защитената зона.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020).</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща и мигрираща численост на вида в защитената зона, не е необходима актуализация на СФ. Необходимо е допълнително проучване за установяване размера на мигриращата през зоната популация.

Специфични цели за A022 *Ixobrychus minutus* (малък воден бик)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32 см. Размах на крилето: 42 см. Темето, тилът, гърбът, крилата и опашката на мъжкия малък воден бик са черни със зеленикав оттенък. Челото и надочната ивица са бели. Двете страни на главата, шията, гърдите и плещите са охрено ръждиви. По гърдите има тъмни надлъжни резки. Коремът и подопашката са белезникави. Темето и тилът на женската са черни, а останалите части от горната страна на тялото - тъмнокафяви с жълтеникави краища на перата. От предната страна на шията има неясни надлъжни резки. Горната страна на главата при младите екземпляри е тъмнокафява, а гърбът - кафяв изпъстрен с белезникави точки. Долната страна на тялото има белезникав цвят с надлъжни тъмнокафяви петна. Мъжкят е по-едър. Младите са жълто-кафяви, с черни надлъжни шрихи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България малкият воден бик е гнездящ и прелетен вид. Пролетната миграция е от март до средата на май, а есенният прелет е от края на август до октомври (Симеонов и др., 1990). Зимува в Африка и около Средиземноморието.

Характерно местообитание

Малкият воден бик обитава блата и езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници и оризища, обрасли предимно с тръстика (Симеонов и др., 1990). Среща се дори в изолирани малки водоеми с достатъчно тръстика, където да се крие. Изгражда гнездова платформа от тръстика, често издигната над водното ниво, закрепена за тръстиката или ниски храсти. Снася 2 – 7 яйца, има едно поколение годишно през периода май-юли. Предпочитаните местообитания са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият воден бик се храни предимно рано сутрин и вечер. Храната си търси в тръстикови масиви, по края на водни площи с различни размери и по-рядко на открито (Симеонов и др., 1990). Лови малки рибки, жаби, пиявици, водни насекоми, миди, охлюви и червеи. Рядко напада гнездата на дребни блатни птици и унищожава яйцата и малките им.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С широко и сравнително плътно разпространение по Дунавското поречие, в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и някои котловинни полета в Западна България, на места в Добруджа и по долините на реките Арда, Струма и Места (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на малкият воден бик според IUCN 2019 е LC (Least Concern). Включен е в Червената книга на Р България в категория „Застрашен“ (VU). Включен в СПЕС 3. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 1500-4500 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: F01, F05, H01, J01, J02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **4 - 19 двойки**, което представлява 0,3 - 0,4 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

По Дунавското крайбрежие видът е широко разпространен, като гнезди дори и в малки влажни зони, канали с водна растителност и др. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 24 и 25 двойки (Kamburova, Michev, 2003). В периода 2006-2013 г. се посочва численост по р. Дунав между 40 и 93 дв., като в Сребърна гнездят около 14% от двойките или между 5 и 13 двойки (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили

минимум 18 двойки през 2012 г. Според Kamboorova (2012) в резервата Сребърна през 2001 – 2003 г., са гнездили 20-25 двойки. Михов и др. (1997) и Костадинова и Граматиков (2007) дават числености от 20 дв. В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 35-40 дв. или около 0,9% от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван предимно в западния край на защитената зона през размножителния период – 5 птици и 1 двойка.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата популация: F01, F05, H01, J01, J02, няма валидни за зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	4 - 19 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 4 – 19 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. се потвърждава числеността на вида.	Поддържане на популацията на вида в размер от най-малко 4 дв. чрез поддържане на подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 565	Включва гнездовите местообитания. Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите местообитания на вида в защитената зона.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби и водни безгръбначни животни (JDS4-Fish, Aquatic macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, а на БЕК Макрозообентос – Отлично.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона не е необходима актуализация на СФ.

Специфични цели за A023 *Nycticorax nycticorax* (нощна чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото на нощната чапла достига до 63 см., а размахът на крилата ѝ - до 110 см. Оперението е трицветно. Долната страна на врата, гърдите, челото и бузите са бели. Горната страна на главата и гърбът са черни с метален блясък, а останалата част от тялото е сива или сиво охрено. През размножителния период от тила израстват две дълги лентовидни пера, които през останалите сезони липсват. Има сравнително къси крака с дълги нокти и червени очи. Няма полов диморфизъм. Горната част на тялото на младите индивиди е тъмнокафява, с ръждиви надлъжни черти и многобройни бели капковидни петна, по които се различава от големия воден бик. Долната част е белезникава с кафяви ивици по гърдите (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Нощната чапла е гнездящ, прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е през март-април, а есенната – през август-септември. Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Нощната чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, всички обрасли с изобилна блатна растителност, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва от май и продължава до август, по изключение до септември. Гнезди в самостоятелни, или смесени колонии заедно с други видове чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Единични гнезда не са известни. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездата са разположени предимно в горните етажи или до около 1 м. от водната повърхност (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 5 яйца и има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с животни - риби, водни охлюви, ракообразни, насекоми, жаби, гущери, гризачи и други малки водни и наземни животни.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина, Бургаските влажни зони, по р. Арда и Софийското поле (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на нощната чапла според IUCN 2019 е LC (Least Concern). Включен е в СПЕС 3. Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 500 – 2500 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980

– 2018 г.) – стабилна. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 2500 – 6000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, K01, F26, G01, H01, J02, M08 и G05.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **40 - 250 двойки**, което представлява 8,0 – 10,0 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

По Дунавското крайбрежие видът се среща сравнително често, макар след 2010 г. да се наблюдава намаляване на числеността. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 100 и 50 двойки (Kamburova, Mischev, 2003). В края на ХХ век числеността на вида е била между 8 и 350 дв., а между 2001 и 2003 г.: 20 – 100 дв. (Kamburova, 2003, 2012). В периода 2006-2014 г. числеността на нощната чапла в Сребърна е следната: 2006 – 230 дв., 2010 – 80 дв., 2011 – 40 дв., 2012 – 60 дв., 2013 – 250 дв. и 2014 – 60 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 50 – 70 дв. през 2012 г. Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007) дават числености от 50 - 150 дв. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът е наблюдаван в ПР „Сребърна“ с численост от 39 инд. (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 50-100 дв. или около 4 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни. Регистрирани са минимум 17-20 гнезда в две смесени колонии – в югоизточния и западния край на езерото. При цялостно проучване по р. Дунав през м. юли 2021 г. са наблюдавани 13 птици в участъка на реката срещу границата на защитената зона.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, F26, G01, H01, J02, K01, M08 и G05. Потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ са следните: M08 - Наводняване (естествени процеси). Заплахи за видовете птици в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	40 - 250 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 40 – 250 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. се потвърждава числеността на вида.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 40 дв. чрез поддържане на подходящи гнездови местообитания.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565, от тях тръстиката заема 370 ha	Изчислена на база местообитание „мочурища и блата“ в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 и N06.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“ и Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща численост на вида в защитената зона не е необходима актуализация на СФ.

Специфични цели за A024 *Ardeola ralloides* (гривеста чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45 cm. Размах на крилете: 86 cm. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през размножителния период имат на главата удължени украсяващи пера с черни ръбове, гърбът е жълто-кафяв, клюнът синкав, с черна предна половина, краката са червеникави, кожата около очите е синьо-зелена. През другите сезони клюнът, краката и кожата около очите са жълто-зелени. Младите

отгоре са кафяви, а отдолу по-светли с кафяви шрихи. Клонът е с жълта основна половина.

Характер на пребиваване в страната

Гривестата чапла е гнездящо-прелетен вид в България (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е през март-април, а есенната – август до октомври. Зимува в Африка, южно от Сахара.

Характерно местообитание

Гривестата чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва към средата на май и продължава до началото на август. Гнезди в смесени колонии. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездото е разположено предимно в долните етажи на дърветата, или до около 1 м. от водната повърхност (Симеонов и др., 1990). Снася 4 – 6 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с малки рибки, земноводни, насекоми и безгръбначни. В изследване на птици от Софийско са установени *Rana ridbunda*, *Tinca tinca*, *Carasius auratus*, *Cobitis tenia*, Libellulidae, *Gryllotalpa gryllotalpa*, Dytiscidae, Elateridae, Hydrophilidae, Chrysomelidae, Curculeonidae, Chilopoda, *Asellus aquaticus*, Lumbricidae. Ловува в ранните утринни часове и особено привечер. Местата за хранене са отдалечени до около 10 km от гнездовите колонии (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина и Бургаските влажни зони. Сигурно, но епизодично находище в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на гривестата чапла според IUCN 2018 е LC (Least Concern). Включен е в SPEC 3. Включен в Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Застрашен“ (VU). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 150 – 550 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 600 – 1200 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, G01, H01, J02, K01, M08 и G05.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **15 - 100 двойки**, което представлява **10,0 - 18,2 % от националната популация** (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“),

популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

По Дунавското крайбрежие видът се среща сравнително често, макар да гнезди на малко места при проучвания провеждани в последните 15-20 години. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 200 и 50 двойки (Kambourova, Michev, 2003). В края на XX век числеността на вида е била между 21 и 548 дв., а между 2001 и 2003 г.: 30 – 200 дв. (Kambourova, 2003, 2012). В периода 2006-2014 г. числеността на гривестата чапла в Сребърна е следната: 2006 – 45 дв., 2010 – 70 дв., 2011 – 15 дв., 2012 – 30 дв., 2013 – 100 дв. и 2014 – 30 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 25 – 35 дв. през 2012 г. Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007) дават числености от 60 дв. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът е наблюдаван в ПР „Сребърна“ с численост от 10 екз. (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 40-50 двойки или около 9 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни – 43 птици в подходящ гнездови биотоп. Регистрирани са минимум 8-10 гнездящи двойки в две смесени колонии – в югоизточния и западния край на езерото. При цялостно проучване по р. Дунав през м. юли 2021 г. не са наблюдавани птици в участъка на реката срещу границата на защитената зона.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата популация: F05, G01, H01, J02, K01, M08 и G05, валидни за зоната са: M08 - Наводняване (естествени процеси); Заплахи за видовете птици в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	15 - 100 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 15 – 100 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. се потвърждава числеността на вида.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 15 дв. чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565, от които само тръстика са 370 ha	Изчислена на база местообитание „мочурища и блата“ в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, а на БЕК Макрозообентос – Отлично.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща численост на вида в защитената зона не е необходима актуализация на СФ.

Специфични цели за A026 *Egretta garzetta* (малка бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 88 – 106 cm. Изцяло бяла птица. Може да се сгречи с голямата бяла чапла. Основните различия са по-малкият размер, тъмният клюн и крака с жълти стъпала, които обаче не се виждат, когато птицата е кацнала във водата. През размножителния сезон има две удължени пера на тила – егретки.

Характер на пребиваване в страната

Малката бяла чапла е гнездящо-прелетен вид в България (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е от средата на март до май, а есенната – от края на август до октомври. Видът зимува в Африка и Близкия Изток.

Характерно местообитание

Малката бяла чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва от средата на април и продължава до началото на август. Образува различни по големина смесени колонии с други видове чапли, корморани, ибиси и лопатарки. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездото е разположено предимно в средните етажи на дърветата, или до около 1 м. над водната повърхност (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с малки рибки, жаби и попови лъжички, водни насекоми, земноводни, малки гризачи и др., често в рехави ята от по няколко индивида. В изследване на птици от Софийско са установени *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta* sp., *Rana ridbunda*, *Tinca tinca*, *Gobio gobio*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Alburnus alburnus*, *Libellula* sp., *Gryllus demertus*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Carabidae*, *Dytiscidae*, *Hydrophilidae*, *Chrysomelidae*, *Circulionidae*, *Geotrupes* sp. Ловува рано сутрин и привечер, по-рядко през останалото време (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина, Бургаските влажни зони и по р. Арда. С епизодично гнездене в Софийското поле. Често неразмножаващи се индивиди могат да се регистрират и в други райони на страната (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на малката бяла чапла според IUCN 2016 е LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Почти Застрашен“ (NT). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 500 – 2000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – стабилна. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 3000 – 5000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, G01, H01, J02, K01, F26, M08 и G05.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **70 - 205 двойки**, което представлява 10,2 – 14,0 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

По Дунавското крайбрежие видът е сравнително многоброен. За периода 2010 – 2013 числеността на малките бели чапли в 12 дунавски колонии варира между 189 и 421 двойки (Shurulinkov et al., 2019). Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 200 и 60 дв. (Kamburova, Michev, 2003). В края на XX век числеността на вида е била между 8 и 127 дв., а между 2001 и 2003 г.: 60 – 200 дв. (Kamburova, 2003, 2012). В периода 2006-2014 г. в Сребърна е била най-голямата колония на вида, като тук са гнездили около 35% от гнездящите двойки на малките бели чапли по Дунав. Числеността на малката бяла чапла в Сребърна е следната: 2006 – 100 дв., 2010 – 110 дв., 2011 – 75 дв., 2012 – 60 дв., 2013 – 205 дв. и 2014 – 50 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 50 – 70 дв. през 2012 г. Костадинова и Граматиков (2007) дават числености от 50-100 дв. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът е наблюдаван в ПР „Сребърна“ с численост от 119 екз. (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 60-80 дв. или около 4 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни – 59 птици в подходящ гнездови биотоп. Регистрирани са минимум 10 гнездящи двойки в три смесени колонии – в югоизточния, западния край на езерото и в централната му част. При цялостно проучване по р. Дунав през м. юли 2021 г. не са наблюдавани птици в участъка на реката срещу границата на защитената зона.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, F26, G01, H01, J02, K01, M08 и G05. Потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ са следните: M08 - Наводняване (естествени процеси). Заплахи за видовете птици в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	20 - 205 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 70 – 205 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. и литературни данни през последните 20 години считаме че числеността на вида силно варира. Минималната численост следва да се коригира на 20 двойки.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 20 дв. чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565, от които само тръстика са 370 ha	Изчислена на база местообитание „мочурища и блата“ в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
				на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, а по БЕК Макрозообентос – Отлично.</p>	Екологично състояние		1-Отлично		2-Добро		3-Умерено		4-Лошо		5-Много лошо		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние																
1-Отлично																
2-Добро																
3-Умерено																
4-Лошо																
5-Много лошо																

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в числеността на 20 – 205 двойки.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			r	20	205	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 85 – 100 cm. Размах на крилата: 145 – 170 cm. Оперението е изцяло бяло. Значително по-едра от малката бяла чапла и с по-дълъг врат. В полет се виждат значително по-дългите ѝ крака. През размножителния период клонът е с тъмен връх, през останалата част от годината е изцяло жълт.

Характер на пребиваване в страната

Голямата бяла чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от март до средата на април, а есенната – от началото на септември до края на октомври (Симеонов и др., 1990). Частичен мигрант, зимува в Южна Европа, включително и в България, когато е по-често срещана.

Характерно местообитание

Голямата бяла чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, крайбрежия на големи реки с изобилна растителност. По време на миграция и през зимата е широко разпространена в ниските части на страната, особено в открити райони в близост до големи реки и други влажни зони, както и в язовири, микроязовири, рибарници, напоителни канали и др. Размножителният период започва от началото на март и продължава до началото на юли. Най-често образува малки самостоятелни колонии, по-рядко гнезди по периферията на големите колонии от чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви, или високо по дърветата на заливните гори (Симеонов и др., 1990). Снася 2 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с риба, по-рядко със земноводни, влечуги, големи водни насекоми и птици (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и корморани. Единствените места, където гнезди ежегодно от 2007 г. насам са Драгоманското блато и ез. Сребърна. През периода 2013 – 2018 г. е установена да се размножава по поречието на река Дунав, в Бургаските влажни зони, в езеро Дуранкулак, в Драгоманското блато и в два локалитета в Горнотракийската низина. На повечето места гнезди нередовно. През размножителния период закъснели мигранти или летуващи неразмножаващи се птици могат да се наблюдават на много места в Северозападна България, Тракийската низина, по река Искър, в Източните Родопи, покрай река Дунав и Черноморското крайбрежие (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на голямата бяла чапла според IUCN 2019 е LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Критично застрашен“ (CR). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 10 – 50 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 500 – 1000 индивида.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 600 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2013 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M08, F01, J03 и J02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ, мигриращ и зимуващ. Гнездящата популация се оценява на **2 - 7 двойки**, което представлява 14,0 - 20,0 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **до 11 индивида**, което представлява 0-1,1% от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ зимуващата популация се оценява на **до 4 индивида**, което представлява 0-0,2% от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Гнезди с ниска численост в отделни гнездови находища основно по Дунав, Черноморското крайбрежие, а през 2017 г. и в Драгоманското блато (Янков, 2007; Hristov et al., 2012). Редовно се размножава единствено в ез. Сребърна, като през отделни години гнездят до 20 двойки. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 12 и 3 дв. (Kamburova, Michev, 2003). В края на ХХ век числеността на вида е била между 3 и 5 дв., а между 2001 и 2003 г.: 2 – 12 дв. (Kamburova, 2003, 2012). В периода 2006-2014 г. в Сребърна са гнездили между 2 и 6 дв. бели чапли в смесена колония в тръстиката (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 5 – 7 двойки през 2012 г. Михов и др. (1997) дава две двойки за Сребърна, а Костадинова, Граматиков (2007) дават числености от 4 до 20 дв. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът е наблюдаван в ПР „Сребърна“ с численост от 1 екз. (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 2-5 дв. или около 17 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван през месеците май и юни – 10 птици в подходящ гнездови биотоп. Регистрирани са 3 гнездящи двойки в три смесени колонии – в югоизточния, западния край на езерото и в централната му част.

Зимуваща и мигрираща популация

Често срещан вид по Дунавското крайбрежие през зимата и по време на миграция. През януари при преброявания по р. Дунав между Сомовит и Силистра са регистрирани между 1 и 26 птици. Най-много индивиди са установени през зимите на 1991 и 2005 г. – 26 птици (Ivanov, 2008). През есента и зимата птиците се концентрират в по-плитките басейни в големи количества, до тяхното замръзване. През м. декември и януари не е установена в Сребърна. Числеността през октомври–ноември са 1-8 птици, а през

февруари–март от 2 до 19 птици. (Иванов, 1979). Според Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007) видът зимува в защитената зона: 1-3 индивида, а числеността ѝ по време на миграция е 10 индивида. При средно-зимните преброявания от 2013 до 2020 г. видът не е наблюдаван в езерото Сребърна.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата и мигриращата популация: K01, M08, F01, J03 и J02, валидни за зоната са: M08 - Наводняване (естествени процеси);

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	2 - 7 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 2 – 7 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. и литературни данни през последните 20 години се потвърждава числеността на вида.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 двойки чрез поддържане на подходящите местообитания.
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	0 - 4 инд.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) е посочена стойност до 4 индивида. През м. декември и януари, при замръзване на езерото, видът не се среща в зоната.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0 - 11 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена стойност до 11 инд.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г. Поддържане размера на мигриращата популация най-малко 2 индивида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565, от които само тръстика са 370 ha	Изчислена на база местообитание „мочурища и блата“ в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
хранителни местообитания на вида			СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
			1-Отлично	
			2-Добро	
			3-Умерено	
			4-Лошо	
			5-Много лошо	
			Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, а по БЕК Макрозообентос – отлично.	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща, мигрираща и зимуваща численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ. Промените са в червено: по отношение на зимуващата и мигриращата популация предлагаме промяна в значението на зоната за националната гнездяща популация на вида от категория „А“ в категория „С“, тъй като числеността е до 2 % от националната гнездяща популация на вида. Необходима е актуализация на името и кода на вида, тъй като в момента фигурира във формуляра като A027 *Egretta alba*, а следва да е A773 *Ardea alba*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A773	<i>Ardea alba</i>			w	0	4	i		G	C	A	C	A
B	A773	<i>Ardea alba</i>			c	0	11	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 84 – 102 cm. Размах на крилата: 155 – 175 cm. Най-разпространената и едра чапла в България. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Гърбът и крилата са сиви. Шията отпред и гърдите са с черни надлъжни ивици. Възрастните през размножителния период отгоре са сиви с черни плещи и украсяващи пера на главата, които впоследствие изчезват. Отдолу са белезникави, главата и шията са бели с черни ивици зад очите и по предната част на шията. При младите горната част на главата и шията отстрани са сиви.

Характер на пребиваване в страната

Сивата чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ, постоянен и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на април, а есенната – от края на юли до ноември (Симеонов и др., 1990). Мигрира на юг при тежки зими и замръзване на водоемите. В България зимуват птици от Северна Европа.

Характерно местообитание

Сивата чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви; равнинни и заливни гори; долни и средни течения на по-големи реки с изобилна растителност и богати на риба. По време на миграция и през зимата се среща и в язовири, микроязовири, рибарници, оризища, напоителни канали и др. Размножителният период е от началото на март до края на юли. Гнезди в самостоятелни и смесени колонии. По Дунавското крайбрежие колониите са разположени в гори от бяла топола, бяла върба, и по-рядко хибридна топола и летен дъб (Симеонов и др., 1990). Гнездата са големи, често на върха на дървото. Снася 4 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 5 стомаха са установени: *Arvicola terrestris*, *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Carassius auratus*, *Carassius sp.*, *Gobio gobio*, *Cobites taenia*, *Leuciscus cephalus*, *Libellula sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Neucoris sp.*, *Notonecta glauca*, *Dytiscus sp.*, Hydrophilidae, Curculionidae, *Donacia sp.* (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в самостоятелни или смесени колонии разпръснато из цялата страна, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие и долините на повечето по-големи реки в равнините (Дунавска равнина, Тракийска низина) и ниските части на планините (най-вече в Предбалкана) (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на сивата чапла според IUCN 2019 е LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Уязвим“ (VU). Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 800 – 1200 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 110 – 330 индивида.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 1000 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също стабилна.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: M07, K01, J03, F01, J02, K04, B06 и D02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ, преминаващ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на **17 - 50 двойки**, което представлява 2,1 - 4,2 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** популация се оценява на **10 индивида**, което е 3,0 – 9,1 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до **5 индивида**, което е 0-0,3% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

По Дунавското крайбрежие видът е сравнително многоброен. За периода 2010 – 2013 г. числеността на сивите чапли в 12 дунавски колонии варира между 237 и 399 двойки (Shurulinkov et al., 2019). Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 80 и 30 дв. (Kamburova, Michev, 2003). В края на ХХ век числеността на вида е била между 3 и 10 дв., а между 2001 и 2003 г.: 15 – 80 дв. (Kambourova, 2003, 2012). В периода 2006-2014 г. числеността на сивата чапла в Сребърна е следната: 2006 – 35 дв., 2010 – 50 дв., 2011 – 25 дв., 2012 – 25 дв., 2013 – 17 дв. и 2014 – 60 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 20 – 30 двойки през 2012 г. Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007) не дават числености на вида в зоната. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът е наблюдаван в ПР „Сребърна” с численост от 15 екз. (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна” (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 20-30 дв. или около 2,5 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни – 24 птици в подходящ гнездови биотоп. Регистрирани са минимум 3 гнездящи двойки в смесена колония – в югоизточния край на езерото.

Мигрираща и зимуваща популация

Числеността ѝ по време на миграция се увеличава, като това е най-честия вид чапла в района на Дунав и Дунавската равнина (Шурулинков и др., 2005). Сребърна има значение за вида основно по време на гнездене, но не и по време на миграция и зимуване. През зимата на 1975-1976 и 1977-1978 видът не е наблюдаван. През октомври 1976 г. са наблюдавани 15 птици (Иванов, 1979). През зимните месеци от 1984 до 2005 в р. Дунав между Сомовит и Силистра са наблюдавани между 1 и 20 птици (Ivanov, 2008). По-нови данни за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания. В периода 2014 – 2018 г. видът не е наблюдаван в зоната през зимата. През зимата на 2019 и 2020 г. сиви чапли са наблюдавани на 12.01.2019 г. - една птица и на 11.01.2020 г. - 1 птица, в р. Дунав в близост до територията на защитената зона. За 25 годишен период 1977-2001 г., през зимата са наблюдавани общо 2 сиви чапли (Michev and Profirov, 2003). От 2008 до 2013 г. зимуване на вида е отбелязано единствено през 2012 г. – 1 индивид (ПУ „Сребърна”, по данни от ИАОС).

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата, мигрираща и зимуваща популация: M07, K01, J03, F01, J02, K04, B06 и D02, валидни за зоната са:

M07 – Бури, циклони; K04 - Изменение на хидродинамичните характеристики; B06 - Изсичане на отделни дървета (без гола сеч).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	10 - 50 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 17 – 50 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. са установени минимум 3 двойки. Считаме че целевата стойност на минималната численост е леко завишена.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 двойки чрез поддържане на подходящите местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0 – 10 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 10 инд. Видът нередовно е наблюдаван по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 - 5 инд.	Според СФ на зоната числеността на зимуващите индивиди е 5. По данни от средно зимните преброявания (СЗП) през 2019 и 2020 г. е установен 1 инд. в р. Дунав. От 2008 до 2013 г. зимуване на вида е отбелязано единствено през 2012 г. – 1 индивид. Видът зимува рядко и нередовно в зоната.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на зимната численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания на вида			СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	хранителни местообитания на вида.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
			1-Отлично	
			2-Добро	
			3-Умерено	
			4-Лошо	
			5-Много лошо	
			Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, а по БЕК Макрозообентос – Отлично.	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща, мигрираща и зимуваща численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ. Промените са в червено. Тъй като видът не редовно е наблюдаван по време на миграция предлагаме за минималната стойност на мигриращата популация да се посочат 0 инд. вместо отново 10 инд. Необходимо е също да се промени оценката на популацията от „С“ на „В“, тъй като 0-10 индивида са 0 – 9,1 % от националната популация.

В резултат на изнесената по-горе информация за гнездовата популация, предлагаме да се промени минималната стойност на 10 инд. вместо 17 инд. и да се промени значението на зоната за националната гнездяща популация на вида от категория „С“ в категория „В“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			w	0	5	i		G	C	B	C	C
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			c	0	10	i		G	B	B	C	C
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			r	10	50	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A029 *Ardea purpurea* (червена чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 70 – 90 cm. Размах на крилата: 110 – 145 cm. Оперението е ръждивокафяво, често изглеждащо доста тъмно. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през размножителния период са сивокафяви, с украсяващи пера по главата, както и с нежни бели пера по гърба и гърдите, които липсват през другите сезони. Младите са ръждивокафяви, с черни петна и ивици.

Характер на пребиваване в страната

Червената чапла е гнездящо-прелетен и преминаващ вид в България. Пролетната миграция е от края на март до април, а есенната – от август до началото на ноември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Средиземноморието и Африка.

Характерно местообитание

Червената чапла обитава сладководни езера, блата, разливи на реки с тръстикови масиви или заливни гори. Размножителният период е от средата на април до средата на юли. Гнезди в малобройни и разредени самостоятелни колонии, или по периферията на големите смесени колонии от други видове чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Единично гнездящите двойки са изключение (Симеонов и др., 1990). Гнездото е сред тръстика или на дърво. Снася 4 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи, водни безгръбначни и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 14 стомаха са установени: *Microtus arvalis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Gryllus demertus*, Carabidae, Dytiscidae (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядък и малоброен гнездящ и прелетен вид. С разпръснато разпространение в ниските части на страната (Янков отг. ред., 2007). Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелно или с други чапли и корморани. Установена е като гнездящ вид главно по поречието на р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната малки колонии са установени главно в Тракийската низина и една на Драгоманското блато.

Природозащитният статус на червената чапла според IUCN 2019 е LC (Least Concern). Включен в СПЕС 3. Включен в Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Застрашен“ (VU). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 100 – 200 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е неизвестна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 60 – 350 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M07, F01 и J02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ и мигриращ. Гнездящата популация се оценява на **5 - 9 двойки**, което представлява 4,5 - 5,0 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ мигриращата популация се оценява на **0 - 2 индивида**, което представлява 0-0,6% от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Гнезди само на няколко места по Дунавското крайбрежие. За периода 2010 – 2013 г. гнезди само в Сребърна и рибарници Калимок с численост между 3 и 9 двойки (Shurulinkov et al., 2019). Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 50 и 10 дв. (Kamburova, Michev, 2003). В края на XX век числеността на вида е била между 4 и 9 дв., а между 2001 и 2003 г.: 8 – 50 дв. (Kamburova, 2003, 2012). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 3 – 5 дв. през 2012 г. Михов и др. (1997) дават численост 4 дв., а Костадинова, Граматиков (2007) – 50 двойки. В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 5-8 дв. или около 4 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни – 23 птици в подходящ гнездови биотоп. Регистрирани са 7 гнездящи двойки (2 дв. в смесени колонии с други чапли и малки корморани в югоизточния и западния край на езерото и 5 самостоятелни двойки в тръстиковите масиви, основно в западния край на зоната).

Мигрираща популация

По време на миграция се среща относително рядко (Шурулинков и др., 2005) в различни влажни зони. Пролетта мигрира през април – май, а през есента август – септември. Иванов (1979) посочва че единични птици се срещат в Сребърна през октомври, а някои остават и през ноември. Числеността ѝ по време на миграция е 10 индивида според Костадинова, Граматиков (2007). Липсва друга информация за миграцията на вида през зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	5 - 9 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 5 – 9 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. са установени 7 двойки, което потвърждава	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 5 двойки чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			числеността на вида.							
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0 - 2 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена стойност от 2 инд. Липсва информация за числеността на вида в зоната.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 и N06.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, а по БЕК Макрозообентос – отлично.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова и мигрираща численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ:

- По отношение на гнездящата и мигрираща популация предлагаме промяна в значението на зоната за националната гнездова и мигрираща популация на вида от категория „А“ в категория „В“, тъй като числеността е между 2 и 15 % от националните популации на вида.
- По отношение на мигриращата популация предлагаме числена стойност от 0-2 индивида. Оценката на популацията трябва да се промени на „С“ тъй като при така определените числености представлява 0-0,6% от националната популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A029	<i>Ardea purpurea</i>			c	0	2	i		G	C	A	C	A
B	A029	<i>Ardea purpurea</i>			r	5	9	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 90-105 cm, размах на крилата: 120 - 138 cm. (Svensson, 2013; Štastný, Hudec, 2016). Оперението е черно с синкаво виолетов отблясък, коремът е бял. Клюнът и краката са червени, при младите кафеникави. Няма полов диморфизъм, женските са само малко по-дребни от мъжките. Оперението на младите е без синкаво виолетов отблясък. Често използва в полет въздушните термики за да набира височина. При миграция, летуване и зимуване образува големи самостоятелни ята, често надхвърлящи 50 екз.

Характер на пребиваване в страната

Черният щъркел е далечен мигрант. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май. Есенната миграция е от втората половина на август до края на октомври. Късно есенните и зимните скитания са от началото на ноември до края на февруари. В оризищата северно от Пловдив няколко десетки птици редовно зимуват от 1978 г. насам, което е първото известно зимовище на вида в Западна Палеарктика (Големански ред., 2015). Отделни птици или малки групи зимуват нередовно и в други части на Горнотракийската низина. Максималната численост на мигриращите през есента черни щъркели над Бургаския залив през 2011 г. е 1 998 индивида, а за периода 2012-2017 г. численостите варират между 3 781 и 6 293 индивида (Michev et al., 2018).

Характерно местообитание

Гнезди в равнинни, полупланински и планински широколистни гори, скални комплекси, проломи на реки, ждрела. Най-често в дъбови и дъбово-липови гори, по-рядко габъррови и букови. Много рядък в иглолистни гори в планините, обикновено в борови. Храни се по реки, язовири, микроязовири, рибарници, оризища, влажни ливади, ниви и др. Гнездовият хабитат включва всички типове горски местообитания у нас, с изключение на горите от клек, бяла и черна мура (местообитание с код 95A0), смърч (код 9410) и келяв габър. Но трябва да се има предвид, че за гнезденето на черния щъркел средната възраст на гората не трябва да бъде под 60 години. Обикновено самите гнезда са в долове, дерета, разположени в короната на по-стари дървета. Горските местообитания разположени на надморска височина над 1000 м. са субоптимални за вида.

Хранене

Храни се предимно с риба, земноводни, едри околородни безгръбначни, понякога и с дребни бозайници, влечуги и новоизлюпени малки на наземно гнездящи птици (Cramp and Simmons, 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Масово гнезди в низинни и нископланински гори в ЮИ България – в Тунджанската хълмиста низина (70-80 дв.), Сакар и Източните Родопи (Стойчев и др., 2008; Даскалова и др., 2020). Многоброен и в Източна Стара планина, Поломието и Лудогорието. В Западна България по-малоброен, повече двойки там гнездат в Северозападна България и Предбалкана. В горите над 1000 м. е рядък и спорадично разпространен. По Дунавските острови е сравнително рядък и малоброен – установен е да гнезди на 11 острова, но в прилежащите части на Дунавската равнина е по-чест като общата численост в крайдунавския район е оценена на 80-150 дв. (Cheshmedzhiev et al., 2019). Включен в Червената книга на България като уязвим-VU (Големански ред., 2015).

Понастоящем популацията се оценява на 600-900 **гнездещи** двойки (Докладване на България по чл.12) и е разпространен в цялата страна. Тенденцията в гнездовата численост на популацията и в разпространението у нас е положителна. Съгласно докладването през 2019 г. краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Според нашите данни и краткосрочната тенденция показва увеличение. Според Petkov et al. (2006) гнездовата популация на вида е 300-320 двойки. Тази численост не е актуална и вече със сигурност се е повишила значимо над това ниво.

Посочени са следните заплахи: земеделски дейности, генериращи точкови замърсявания на повърхностните води, както и спортни и туристически дейности извън населените места и туристическите зони. Всъщност вида страда най-силно от горскостопанските дейности, при които се унищожават гнездовия му хабитат, възниква значително безпокойство и дори се отсичат дървета с гнезда. Други негативни фактори са изграждането на ВЕЦ по реките, създаването на нови и разширяването на стари каменни кариери, сблъсъците с електропреносната мрежа, незаконния отстрел в района на рибовъдни стопанства и язовири.

Черният щъркел се опазва също така и като **мигриращ вид** с численост 2 000-11 000 индивида (Докладване на България по чл.12). Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: отводняване, рекултивация и преобразуване на влажни зони, блата, и др. в селищни или туристически зони; електропреносна и комуникационна мрежа (кабели).

В Червената книга (Големански ред. 2015) е посочено като заплаха замърсяването на влажните зони, преследване в рибовъдни стопанства и др.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е мигриращ. **Мигриращата** популация се оценява на **30 индивида**, което представлява 0,3 - 1,5 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Пролетната миграция на вида започва в началото - средата на март и продължава до края на май. Есенната миграция е от средата на август до средата на октомври. Черните

щъркели мигрират на широк фронт над цялата страна, като по-интензивен прелет се наблюдава в западната част на Добруджа и в централната и западна част на Дунавската равнина. Костадинова, Граматиков (2007) дават информация за числеността на мигриращата популация на вида в защитената зона – 30 инд., като същата численост е записана и в СФ. При няколко годишни проучвания на мигриращите птици в района на с. Бабук (на 15 км югоизточно от 33 „Сребърна“) числеността на мигриращите черни щъркели е следната: пролет – 2008 – 16 екз., 2009 – 0 екз., 2010 – 1 екз., есен – 2007 – 13 екз., 2008 – 14 екз., 2009 и 2010 не са регистрирани черни щъркели през есенната миграция (Караиванов, непубл. данни). Конкретни наблюдения на миграцията на вида над защитената зона не са правени.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за мигрираща популация, не са установени валидни за зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-30 инд.	Според СФ на зоната числеността на мигриращите индивиди е 30. При наши проучвания в близост до 33 върху миграцията на птиците, установихме че видът през някои години не е регистриран като мигриращ. Т.е. необходима е корекция на мин численост – 0 екз.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на мигрираща численост на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 564	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			оценено като „Умерено“.	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата мигрираща численост на вида в защитената зона по време на миграция, е необходима актуализация на СФ на мин. численост на вида – 0 инд.

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			c	0	30	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95 – 110 cm. Размах на крилата: 180 – 218 cm. Оперението е бяло, като само маховите пера са черни. При възрастните клонът и краката са яркочервени, докато при младите те са кафеникаво червени. В полет шията е изпъната. Представителите на двата пола са идентични на външен вид, с тази разлика, че мъжките са по-големи от женските. Видът е синантропен и представителите му гнездят в селища или в непосредствена близост до тях. Изграждат гнездата си върху комини, стълбове от електропреносната и електроразпределителната мрежа, покриви, паметници и все по-рядко върху стари изсъхнали дървета.

Характер на пребиваване в страната

Белият щъркел е гнездящо-прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната – от началото на август до края на септември (Симеонов и др., 1990). Зимата прекарва в Африка, южно от Сахара. Отделни индивиди остават и през зимните месеци у нас, основно в района на Бургаските езера и по оризищата около Пловдив.

Характерно местообитание

Белият щъркел обитава населени места в близост до влажни зони от естествен или изкуствен произход; влажни ливади, мочурища, блата, обработваеми площи, рибарници, микроязовири, язовири и др. водоеми. Видът гнезди в почти цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 m. Размножителният период е от началото на април до края на юли. Гнезди поединично, но понякога и на малки групи (Симеонов и др., 1990). По време на VII Международно преброяване на белия щъркел в България (2014 – 2015 г.) са установени общо 6981 гнезда, от които 5874 са разположени на електрически стълбове, 201 гнезда – върху дървета, 445 гнезда – на комини и 287 гнезда – на покриви (Чешмеджиев, 2016). Снася най-често 2 – 4 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, и 7140 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се със земноводни, влечуги, риби, водни насекоми, личинки, червеи, скакалци, дребни гризачи, по изключение и дребни птици и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ синантропен вид. Белият щъркел гнезди почти в цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Белият щъркел е най-многочислен и с най-висока плътност (29 – 61 дв. на 100 km²) в Софийското и Самоковското поле, по долината на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край река Дунав и около Бургаските езера (Чешмеджиев, 2016). Най-много заети гнезда (4841, 83%) са разположени между 0 и 400 m н.в. Добруджа е сред местата, където видът почти отсъства, въпреки подходящата надморска височина, вероятно поради липсата на водоеми и подходяща хранителна база. По време на VII Международно преброяване на вида (2014-2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда. От тях 5825 са заети от размножаващи се двойки. Най-много от тях са в областите Пловдив, София и Хасково. Общината с най-много заети щъркелови гнезда е Самоков – с 198 гнезда, следвана от община Петрич (188 гнезда) и община Тунджа (154 гнезда). Населените места с най-много щъркелови гнезда са: село Драгушиново (община Самоков) – 51 гнезда; село Кулата (община Петрич) – 42 гнезда; село Белозем (община Раковски) – 38 гнезда; село Белчин (община Самоков) – 31 гнезда; град Съединение (област Пловдив); град Хаджидимово (област Благоевград); село Звиница (община Кърджали); село Караджалово (община Първомай) и село Равно поле (община Елин Пелин) имат по 29 гнезда. Средната плътност на щъркелите в страната (брой гнездящи двойки на 100 кв.км.) е 5,25 двойки на 100 km². За сравнение по време на VI Международно преброяване (2004 – 2005 г.) плътността е била 4,3 двойки (Чешмеджиев, 2016).

Природозащитният статус на белия щъркел според IUCN 2016 е LC (Least Concern). Включен в SPEC 2. Включен в Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Уязвим“-VU. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 5700 – 6000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – флукутираща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 250 000 – 500 000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A03, E01, C03, G05, A02, D06, C01, D02 и J02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ и мигриращ. **Гнездящата** популация се оценява на **1 - 3 двойки**, което представлява 0,02 - 0,05 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** популация се оценява на **1000 индивида**, което представлява 0,2 - 0,4 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Гнезди повсеместно в населените места. В границата на защитената зона не попада населеното място – с. Сребърна, където гнезди 1 дв. При теренните наблюдения през месец май 2021 г. видът не е наблюдаван в защитената зона. Не е установен в зоната и при цялостно проучване по р. Дунав през м. юли 2021 г. Информация за гнездене на вида в зоната дава Костадинова, Граматиков (2007) – 3 двойки. В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 1 двойка.

Мигрираща популация

Есенната миграция при вида започва рано, още в началото на август. Есенната миграция е по-интензивна от пролетната, като образува големи ята, от по няколко хиляди птици. След първата десетдневка на септември миграцията при вида рязко спада. През пролетната миграция малки ята с обща численост до 140 - 200 инд. са наблюдавани във влажните зони по р. Дунав. През пролетта на 1987 г. над ез. Сребърна са наблюдавани да мигрират 139 инд. (Матеева, Янков, 2013). Няма други конкретни данни за миграцията на вида през защитената зона. При няколко годишни проучвания на мигриращите птици в района на с. Бабук (на 15 км югоизточно от 33 „Сребърна“) числеността на мигриращите бели щъркели силно варира през отделните години и сезони и зависи от конкретните климатични условия. Числеността през отделните години е следната: пролет – 2008 – 3547 екз., 2009 – 369 екз., 2010 – 432 екз., есен – 2007 – 288 екз., 2008 – 1999 екз., 2009 – 553 екз. и 2010 – 2635 екз. (Караиванов, непубл. данни). Миграцията на вида е съсредоточена основно в Източна България и по-конкретно в Западна Добруджа.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A03, E01, C03, G05, A02, D06, C01, D02 и J02. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	1-3 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 1-3 гнездящи двойки.	Поддържане на стойността на гнездящата популация в зоната от поне 1 двойка.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	100-3000 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена стойност от 1000 инд. При наши проучвания в близост до 33 и литературни източници върху миграцията на птиците, установихме че видът мигрира в района с променлива численост. Т.е. необходима е корекция на	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 100 инд. Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на мигрираща численост на вида в зоната.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
			числеността: 100 - 3000 екз.													
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	0	Видът гнезди основно в населени места и урбанизирани територии. Населеното място е извън границата на 33.	Увеличаване и съхраняване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“, а по БЕК Макрозообентос е Отлично.</p>	Екологично състояние		1-Отлично		2-Добро		3-Умерено		4-Лошо		5-Много лошо		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние																
1-Отлично																
2-Добро																
3-Умерено																
4-Лошо																
5-Много лошо																

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в числеността на мигриращата популация на вида в размер 100 – 3000 инд.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			c	100	3000	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A032 *Plegadis falcinellus* (блестящ ибис)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 88 – 105 cm. Оперението е тъмно, пурпурно-кафяво със зелен метален отблясък по крилата. През есента и зимата възрастните имат светли точки по главата и шията. Клюнът е дълъг и извит надолу.

Характер на пребиваване в страната

Блестящият ибис е гнездящо-прелетен и преминаващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до средата април, а есенната – от август до началото на ноември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Блестящият ибис обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, заливни гори и храсталаци от върба, оризища, рибарници, напоителни канали, микроязовири влажни ливади, разливи на реки и др. Размножителният период е от началото на май до края на юли. Най – често образува смесени колонии с различни видове чапли, корморани и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви, или заливни гори, както и високо по дърветата в равнинните дъбови гори (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с насекоми, водни безгръбначни, земноводни и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 4 изследвани стомаха са установени: *Dytiscidae*, *Hydrophilus sp.*, *Culicidae*, *Araneae*, *Planorbis planorbis*, *Radix auricularia*, *Rana ridibunda* (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди в смесени колонии с корморани, чапли и лопатарки по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С изолирани гнездовища по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина и Бургаските влажни зони. Редовно гнезди единствено в ез. Сребърна и в ЗМ „Пода“ край гр. Бургас.

Природозащитният статус на блестящия ибис според IUCN 2019 е LC (Least Concern). Включен в СПЕС 3. Включен в Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Критично застрашен“-CR. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценя на 50 – 400 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – намаляваща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 500 – 1200 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A26, A30, A31, F26 и F05.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ и мигриращ. Гнездящата популация се оценява на **10 - 175 двойки**, което представлява 20,0 – 43,7 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **100 индивида**, което представлява 8,3 – 20,0 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Редовно гнездяща птица единствено в Сребърна от влажните зони по поречието на р. Дунав. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 28 и 15 дв. (Kambourova, Michev, 2003). В края на ХХ век числеността на вида е била между 50 и 500 дв., а между 2001 и 2003 г.: 10 – 28 дв. (Kambourova, 2003, 2012). В периода 2010-2014 г. числеността на ибиса в Сребърна варира между 10 и 175 дв., като най-голям брой – 175 дв. е регистриран през 2013 г. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 45 – 65 дв. през 2012 г. Михов и др. (1997) дават численост от 5 дв., а Костадинова, Граматиков (2007): 15 – 50 дв. в зоната. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът е наблюдаван в ПР „Сребърна“ с численост от 47 екз. (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 20-30 дв. или около 30 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни – 53 птици в подходящ гнездови биотоп. Регистрирани са минимум 7 - 10 гнездящи двойки в три смесени колонии. При цялостно проучване по р. Дунав през м. юли 2021 г. са наблюдавани 5 птици в участък на реката в близост до границата на защитената зона.

Мигрираща популация

Рядък мигрант за Дунавската равнина и поречието на р. Дунав. По-често е наблюдаван през пролетната миграция (Шурулинков, 2005). Напълно липсва информация за числеността на вида по време на миграция в зоната и в района на Сребърна.

За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: А26, А30, А31, F26 и F05. Потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ и района са следните: А26 - Земеделски дейности, причиняващи дифузно замърсяване на повърхностни или подземни води.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	10-175 двойки	Целевата стойност е определена на база данните от СФ, от извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. и от литературни източници през последните години.	Поддържане стойността на гнездящата популация в зоната от поне 10 двойки чрез поддържане на гнездовите местообитания.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	100 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена стойност от 100 инд. Напълно липсва информация за числеността на вида по време на миграция в зоната и в района на Сребърна.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на численост на вида в зоната. Поддържане благоприятно състояние на водите в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 и N06.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Aquatic macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <td>Екологично състояние</td> </tr> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни животни (пункт при Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Макрозообентос е Отлично.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗ ВG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата мигрираща численост на вида в защитената зона не е необходима актуализация на СФ.

Специфични цели за A034 *Platalea leucorodia* (бяла лопатарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 80 – 93 cm. Размах на крилата: 120 – 135 cm. Оперението при възрастните е бяло, с жълто петно на гърдите и характерна „грива“ на тила. Клюнът е характерен, дълъг с лопатовидно разширение на върха. Младите имат черни върхове на крилата. В полет вратът е изправен, за разлика от чаплиите.

Характер на пребиваване в страната

Бялата лопатарка е гнездящо-прелетен и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от март до края на април, а есенната – от август до края на септември (Симеонов и др., 1990). Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Бялата лопатарка обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, заливни и равнинни гори, речни разливи, влажни ливади, рибарници, а по време на миграции се среща и в солници, тузли, микроязовири и др. Размножителният период е от края на април до края на юни. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии заедно с чапли, корморани и блестящи ибиси. Гнездата са разположени по-често в тръстикови масиви и храсталаци от бяла и сива върба, на бяла топола и др. (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с водни насекоми, ракообразни, рибки, дребни земноводни и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати гнездови находища в смесени колонии от чапли и корморани по поречието на река Дунав и в единственото сигурно находище по Черноморието - блатото Пода край Бургас (Янков отг. ред., 2007), което е част от Специално защитена зона „Комплекс Мандра-Пода“. По поречието на река Дунав гнезди предимно на острови, а по-рядко - в блата (в СЗ „Сребърна“, СЗ „Комплекс Калимок“, СЗ „Комплекс Беленски острови“) (Shurulinkov et al., 2019). В различните райони колонииите често променят своето местоположение, което води до известни колебания в разпространението.

Природозащитният статус на бялата лопатарка според IUCN 2019 е LC (Least Concern). Включен в SPEC 2. Включен в Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Критично застрашен“-CR. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценя на 80 – 150 двойки. Краткосрочната тенденция на

популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също флукутираща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 500 – 1000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: А31, J02, F03 и F26.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ и мигриращ. **Гнездящата** популация се оценява на **27 - 90 двойки**, което представлява 33,7 - 60,0 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Според СФ **мигриращата** популация се оценява на **7 - 30 индивида**, което представлява 1,4 – 3,0 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Малочислен, локално гнездящ вид по р. Дунав. Гнезди в смесени колонии с чапли и корморани. В миналото е гнездил предимно по Дунавското и Черноморското крайбрежие. През 1960 г. изчезва като гнездящ, след което бавно възстановява колониите си по Дунав. Публикуваната информация за гнезденето на вида в зоната посочва през 2001 и 2002 г. съответно 24 и 20 дв. (Kamburova, Michev, 2003). В края на ХХ век числеността на вида е била между 10 и 15 дв., а между 2001 и 2003 г.: 20 – 24 дв. (Kamburova, 2003, 2012). В периода 2006-2014 г. числеността на лопатарката в Сребърна е следната: 2006 – 17 дв., 2010 – 25 дв., 2011 – 30 дв., 2012 – 75 дв., 2013 – 30 дв. и 2014 – 25 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 60 – 90 дв. през 2012 г. Михов и др. (1997) посочва като гнездящи 6 дв., а Костадинова, Граматиков (2007) дават числености от 15 - 35 дв. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът не е наблюдаван в ПР „Сребърна“ (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 15-20 дв. или около 13 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни – 42 екз. Регистрирани са минимум 10 гнезда в три смесени колонии – в югоизточния, западния край на езерото и централната част. При цялостно проучване по р. Дунав през м. юли 2021 г. са наблюдавани 6 птици в участъка на реката в близост до границата на защитената зона.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната с изключение на Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007): 7 - 30 инд. откъдето е взета числеността в СФ. При няколко годишни проучвания на мигриращите птици в района на с. Бабук (на 15 км югоизточно от 33 „Сребърна“) мигриращи лопатарки са наблюдавани единствено през есента на 2007 – 17 екз. (Караиванов, непубл. данни).

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата популация: А31, J02, F03 и F26, няма валидни заплахи за зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели				
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	15-90 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени от 27 до 90 гн. дв. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. са установени минимум 10 гнездящи двойки. Числеността на вида в последните 20 години силно варира. Най-ниската установена гнездова численост е 15 двойки.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер от най-малко 15 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите места за гнездене.				
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	7 – 30 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 7 до 30 инд.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г. Поддържане популацията на вида, най-малко 7 инд.				
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565, от които само тръстика са 370 ha	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).				
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).				
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на
Екологично състояние								
1-Отлично								
2-Добро								
3-Умерено								

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4- Aquatic macroinvertebrates)	РДВ		<p>4-Лошо</p> <p>5-Много лошо</p> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни животни (пункт при Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр 62). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Макрозообентос е Отлично.</p>	вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в числеността на 15 – 90 двойки, предвид най-ниската установена гнездова численост от 15 двойки.

По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в значението на зоната за националната мигрираща популация на вида от категория „А“ в категория „В“, тъй като мигрира с числености до 3 % от националната мигрираща популация на вида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A034	<i>Platalea leucorodia</i>			r	15	90	p		G	A	A	C	A
B	A034	<i>Platalea leucorodia</i>			c	7	30	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A036 *Cygnus olor* (ням лебед)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 140-160 cm, а размахът на крилата – 200-240 cm. Оперението е изцяло бяло. Клюнът е червен, в основата си черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клон с черна основа. От водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата.

Характер на пребиваване в страната

Немият лебед у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до декември. Най-често мигрира на семейни групи, но често в районите на зимуване формира големи ята, обикновено смесени с патици и лиски.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, язовири, рибарници, изоставени баластриери и стари речни корита. По-рядък е в крайбрежната водна растителност на по-големи бавно течащи реки. Гнезди главно в сладководни и по-рядко бракични водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми, дори и с малки размери. По време на миграция и зимуване се среща и в бързотечащи реки, в плитководни участъци на р. Дунав, в лагуни, солени езера, както и в морето. Подходящи местообитания за гнездене са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с водна растителност – най-вече водорасли, включително и семена по дъното. В малки количества яде и водни безгръбначни – ракообразни, насекоми и мекотели. Понякога се храни и из посеви със зимна пшеница и други култури (Stamp and Simmons eds., 1977)

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е рядък, разпространен по Дунавските езера, блата и рибарници, по езерата по Черноморското крайбрежие, в редица обрасли с водна растителност рибарници и язовири в Горнотракийската низина, както и в малък брой подобни водоеми в Дунавската равнина, включително и в стари речни корита (Янков ред., 2007; Дерелиев, Иванов, 2015; Даскалова и Шурулинков, 2020; П. Шурулинков, Р. Цонев – непубликувани данни). Според Червената книга на България (Големански ред., 2015) у нас гнездят 12-36 дв. с тенденция на увеличение. Понастоящем числеността на вида у нас е в рамките на 80-120 двойки. Според докладването по чл. 12 от 2019 г. гнездовата популация се оценява на 20-50 двойки, което вече не е актуално. Тенденцията и в числеността и в разпространението е положителна. В докладването е посочено, че краткосрочната тенденция на разпространението на вида у нас (2000-2018 г.) е стабилна, но всъщност и тя показва увеличение. За този период немият лебед се появи в редица нови локалитети главно в Горнотракийската низина и Дунавската равнина (Shurulinkov et al., 2019; Даскалова и Шурулинков, 2020).

Немият лебед зимува в цялата страна, във водоеми под 1200 m н.в. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море и в крайморските езера – Поморийско, Атанасовско, яз. Мандра, ез. Дуранкулак, Шабленска тузла и др. Ята от по 10-50 екз. зимуват и във редица вътрешни язовири и поречията на реките Марица, Янтра, Тунджа, Огоста, Искър, Вит и др. Числеността на зимуващите у нас неми лебеди според Докладването по чл.12 е **1000-4100 екз.** Няма ясна тенденция, числеността е флукутираща. През по-сурови зими броят на зимуващите лебеди е значително по-висок отколкото при меки зими.

По време на миграция немият лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 500-1200 инд. Всъщност няма никакви системни и стандартизирани проучвания в това направление и числеността по време на миграция остава неизвестна.

В Червената книга (Дерелиев, Иванов 2015) са посочени като заплахи отравянето с оловни съчки и тежести, безпокойство, отстрел, унищожаване и деградация на местообитания. замърсяването на влажните зони, преследване в рибни стопанства и др. Често пъти местообитанията се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Отрицателно въздействие оказват и осушаването на влажни зони –особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на

птиците. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при немия лебед в някои години и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ, мигриращ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на **10 до 13 двойки**, което е 26,0 – 50,0 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация се оценява на **до 8 индивида**, което е 0-0,7% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на **до 50 индивида**, което е 0-1,2% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Рядък гнездящ вид, установен в 11 влажни зони по Дунав. Най-важното гнездовище е Сребърна. През 2001 и 2002 г. видът гнезди с численост от 5 дв. (Kamburova, Michev, 2003). В края на ХХ век числеността на вида е била между 1 и 10 дв., а между 2001 и 2003 г.: 4 – 5 дв. (Kamburova, 2003, 2012). В периода 2006-2014 г. числеността на лебедите в Сребърна е между 3 и 15 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили минимум 5 дв. през 2012 г. Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007) не дават числености на вида в зоната. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът е наблюдаван в ПР „Сребърна“ с 23 индивида (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди с численост 15-17 дв. или около 34 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни – общо 177 екз. При обхождането на резервата на 23.06.2021 за един ден са преброени 107 птици. Регистрирани са 6 дв. с малки (средно 6 малки на двойка), но вероятно броя на гнездящите двойки е по-голям.

Мигрираща и зимуваща популация

По време на миграциите и зимуването е по-чест. Обикновено пристига по водоемите в района след по-големи застудявания – обикновено в края на ноември-началото на декември. Зимува с по-голяма численост при по-студени зими и остава до края на март-средата на април (Шурулинков, 2005). Мигрира по цялото поречие на р. Дунав. Иванов (1979) посочва че Сребърна е единственото зимовище покрай р. Дунав у нас. Най-висока численост е отбелязана през януари 1977 г. – 348 птици. През декември 1977 и януари 1978 г. са регистрирани съответно 80 и 66 птици. През зимните месеци от 1984 до 2005 в участъка Сомовит – Силистра числеността на лебедите варира между 1 и 132 инд. При средно-зимните преброявания в ез. Сребърна между 2013 и 2018 г. са отчетени зимуващи лебеди през 2016 – 150 птици и 2018 – 95 екз. При средно-зимното преброяване през 2019 г. не са наблюдавани птици, а през 2020 – са отчетени 220 птици в участъка на р. Дунав в границите на зоната. Видът не зимува ежегодно в зоната и в ез. Сребърна, но през някои години се среща със значителна численост. Числености за вероятно мигриращи птици в Сребърна през месеците октомври и март съобщава

Иванов (1979). През март 1976 г. – 42 птици, март 1977 г. – 120 птици и март 1978 г. – 67 птици. През октомври техния брой е значително по-малък – през 1976 г. – 7 екз. и 1977 г. – 1 екз. По-конкретни данни през последните години за числеността на вида по време на миграция липсват.

От заплахите за вида, валидни за зоната са оказват основно безпокойството.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	10-13 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени от 10 до 13 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. са установени минимум 6 гнездящи двойки. Числеността на вида се потвърждава от теренните наблюдения и литературните данни.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 гнездящи двойки чрез запазване на подходящите местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0 – 8 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена стойност от 8 инд. По-конкретни данни през последните години за числеността на вида по време на миграция липсват.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 - 150 инд.	Според СФ на зоната числеността на зимуващите индивиди е до 50 инд. По данни от средно зимните преброявания (СЗП) през 2016 г. и 2018 са установени 150 и 95 инд. в Сребърна. Видът не зимува ежегодно в зоната и в ез. Сребърна, но през някои години се среща със значителна численост.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на зимната численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база „мочурища и блата“ в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
				поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4- Aquatic macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни животни (пункт при Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Макрозообентос е отлично и Лошо – по БЕК Макрофити.</p>	Екологично състояние		1-Отлично		2-Добро		3-Умерено		4-Лошо		5-Много лошо		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние																
1-Отлично																
2-Добро																
3-Умерено																
4-Лошо																
5-Много лошо																

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в значението на зоната за националната гнездяща популация от категория „С“ в категория „А“.

По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в числеността на 0 – 150 инд., както и значението на зоната за националната зимуваща популация на вида от категория „С“ в категория „В“. 0-150 инд. са 0-3,6% от националната зимуваща популация.

Species		Population in the site							Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			r	10	13	p		G	A	A	C	C
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			w	0	150	i		G	B	A	C	C

Специфични цели за A394 *Anser albifrons albifrons* (голяма белочела гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Тегло между 1,4 и 3,3 kg. Дължина на тялото 65 - 78 cm., размах на крилето около 130 – 165 cm. Няма изразен полов и сезонен диморфизъм. По-дребна от сивата гъска. При възрастните бялото петно на челото не достига окоото. Надопашието и подопашието бели. Гърдите и коремът сивокафяви със светли окраища на перата. Гърбът и кръстът са тъмносиви. Клюнът е розов с жълтеникави основи на гребена и долния полуклюн. Нокътът бял. Краката жълто-оранжеви. Ирисът е тъмнокафяв. При младите липсва бялото петно на челото и коремът е без черни петна. Клюнът е сиво-жълт или сиво-розов със сиво-черен нокът. Краката жълти до сиво-жълти. Издава висок, звънлив крясък.

Характер на пребиваване в страната

Голямата белочела гъска е мигриращ и зимуващ вид в България. Есенната миграция е основно от втората половина на октомври и началото на ноември. Пролетният прелет започва през февруари и приключва до края на март (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

По време на размножителния период голямата белочела гъска обитава райони от лесотундрата с богата мрежа от реки и езера. По време на миграции и през зимните месеци се среща край реки, езера, блата и изкуствени водоеми, които са в близост до обработваеми площи със зимници (Нанкинов и др., 1997). Нощува в блата, езера, язовири, по-рядко в реки и крайбрежни морски води. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимници, както и с разпиляна и неприбрана от нивите царевича (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен вид в страната през зимните месеци. Основните зимовища на голямата белочела гъска у нас са Бургаските езера, езерата Шабла и Дуранкулак, поречието на река Дунав (и по конкретно при Специално защитените зони Свищовско-Беленската низина, Златията и Сребърна), както и някои от по-големите вътрешни язовири.

Природозащитният статус на голямата белочела гъска според IUCN 2016 е LC (Least Concern). Включен е в Приложение 2 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2а и 4 на ЗБР. Ловен обект.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуващата популация е оценена на 20 000 – 450 000 индивида. Краткосрочната тенденция на зимуващата популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 5400 – 400 000 индивида.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05, D05, E04 и G02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **10654 - 25775 индивида**, което е 2,6 – 6,4 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на **до 4073 индивида**, което е 0-0,9% от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Видът е често срещан през зимата в р. Дунав, на места с висока численост. В периода 1977-1996 е най-многобройната в България водолюбива птица със средна численост около 138 000 индивида. По поречието на р. Дунав се концентрират около 7 % от зимуващите гъски (Michev, Profirov, 2003). В участъка Сомовит – Силистра между 1984 – 2005 г. са регистрирани между 171 и 2688 големи белочели гъски, като численост им вероятно е по-високата, тъй като през деня гъските не са концентрирани в реката (Ivanov, 2008). При средно-зимните преброявания видът е наблюдаван в Сребърна през 2015 г. – 44 екз. и през 2020 г. - 1700 екз. в Дунав в близост до границите на защитената зона. Числеността на гъските силно варира в зависимост от метеорологичните условия. По-висока е в години с по-студени зими и по-ниско водно ниво. Иванов (1979) дава зимни числености на вида в Сребърна от 20 000 птици през декември 1975 г., 18040 екз. през декември 1976, 11493 през януари 1977, 6620 птици през ноември и 3115 птици през декември 1977 г. Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007) дават зимна численост от 1 000 до 50 550 птици. За 25 годишен период 1977-2001 г., през зимата са наблюдавани общо 115 034 големи белочели гъски (Michev and Profirov, 2003). От 2008 до 2013 г. зимуването на вида в зоната е следното: през 2008 – 100 екз., 2009 – 555 екз., 2010 – 80 екз. и 2011 г. - 43 птици. През 2012 и 2013 не са отчетени зимуващи гъски в Сребърна (ПУ „Сребърна“, по данни от ИАОС).

Мигрираща популация

Не са налични данни за мигриращата популация на вида в зоната, поради което трябва да се заложи междинна цел.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05, D05, E04 и G02. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ са A02 - Преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне), а също и G10-Незаконен отстрел/убиване.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	10654 – 25775 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 10654 до 25775 инд. Не са	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			известни други данни.	популация до 2025 г. Поддържане популацията на вида, най-малко 10 000 зимуващи индивиди чрез поддържане на подходящите местообитания.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 – 4073 инд.	Според СФ на зоната числеността на зимуващите индивиди е между 0 и 4073. По данни от средно зимните преброявания (СЗП) през 2015 и 2020 са установени 44 и 1700 инд. в езерото и в р. Дунав. Не са отчетени зимуващи гъски всяка зима.	Запазване и подобряване на екологичното състояние и качество на водите в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	най-малко 275	През нощта гъските обитават езерото и реката. Определени на базата % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 275 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 72	Включва основно обработваемите земи в западната част на зоната. Изчислена на база обработваеми земи в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N15 – Други обработваеми земи. Основните хранителни местообитания през зимните месеци са извън границите на защитената зона.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 72 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Aqatic macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни животни (пункт при Силистра) е оценено на умерено (3)</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
)			според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Макрозообентос е Отлично, по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити е Лошо.	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

По отношение на мигриращата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „А“ на „В“, тъй като 10654 - 25775 индивида е 2,6–6,4 % от националната популация.

По отношение на зимуващата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „А“ на „С“, тъй като до 4073 индивида е 0-0,9% от националната зимуваща популация.

Името и кода на вида също подлежат на актуализация – А394 *Anser albifrons albifrons*.

Специфични цели за А043 *Anser anser* (сива гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 74-90 cm, размах на крилата – 147 - 180 cm. (Stamp and Simmons 1977; Svensson, 2013). Оперението е сивокафяво, с бяла подопашка. Гърбът е по-тъмен. Предната част на крилата отгоре е по-светло сива, дори сиво-бяла. Клюнът е оранжев, краката розови. Птиците от популации обитаващи Сибир и СИ Европа са с розов клюн (подвидът *A. anser rubrirostris*). Няма полов диморфизъм. Доста гласовита, издава звуци подобни на домашните гъски. Най-често мигрира и зимува на големи ята.

Характер на пребиваване в страната

Сивата гъска у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линеене –например в делтата на р. Дунав и по някои недостъпни пясъчни коси в река Дунав. През есента и зимата големи ята от този вид долитат от север и североизток и се концентрират главно по Северното Черноморско крайбрежие, по р. Дунав и по-рядко и в по-малък брой по Южното Черноморие и в някои от по-големите вътрешни водоеми. В тези ята има и индивиди от подвида *A. anser rubrirostris*. Пролетната миграция е от началото на февруари до началото на април. Есенната миграция е от средата на октомври до декември, най-забележима през ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци. У нас гнезди само в сладководни водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Много често през

деня се храни в нивите покрай водоемите избрани за нощувка и почивка. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сивата гъска се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, листа на върби, трева, поници на пшеница и други култури, семена. По-често се храни на сушата край водоемите (Cramp and Simmons eds., 1977). В хранителния спектър на вида в Чехия са установени 35 вида растения (Stastny and Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е рядък, разпространен у нас само в Крайдунавските влажни зони от Никопол на изток и в езерата Дуранкулашко и Шабленско по Северното Черноморие (Янков ред. 2007; Иванов, Дерелиев, 2015; Shurulinkov et al., 2019). Според Червената книга на България у нас гнездят 20-30 двойки с тенденция за намаление. В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 4-14 двойки (Shurulinkov et al., 2019). Сивата гъска зимува в цялата страна, но главно по р. Дунав и в крайморска Добруджа. Зимните ята рядко надхвърлят 100 екз. Среща се редовно и в Бургаските езера. Във вътрешните водоеми зимува спорадично и нередовно. По време на миграция сивите гъски преминават главно по Черноморския бряг и по течението на р. Дунав. По-рядко спират и в някои от по-големите вътрешни водоеми, по-често в Северна България.

Според докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация се оценява на **15-25 двойки** без ясно изразена тенденция и със стабилно разпространение.

Числеността на **зимуващите** у нас сиви гъски според Докладването по чл.12 е между **50 и 700 екз.** Няма ясна тенденция, числеността е флукуираща.

Според докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **100-2500 инд.** Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви гъски по дунавските острови достигат до 500-1000 екз. и явно произхождат от гнездилищата както у нас така и в Румъния.

В Червената книга (Иванов, Дерелиев 2015) са посочени като заплахи за сивата гъска прекомерното обрастване с тръстика и папур на водоеми, непостоянен и неблагоприятен воден режим, безпокойство от рибари и ловци, браконьерството и отсичането на стари върбови гори на о. Персина. Освен това местообитанията на вида се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Отрицателно въздействие оказват и осушаването на влажни зони – особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците. При докладването по чл. 12 са посочени като заплахи използването на повърхностни и подземни води за напояване в земеделието, осушаването на водоеми за селскостопански нужди и промяната на предназначението на земите.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ, зимуващ и мигриращ. **Гнездящата** популация на вида се оценява на **6 - 10 двойки**, което е 40,0 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на **0 - 114 индивида**, което е 0-16,3% от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация на вида се оценява на **1 - 500 индивида**, което е 1,0 – 20,0 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Рядък гнездящ вид. По Дунав редовни гнездилища на вида са само в Сребърна и Персинските блатата. Едно от най-важните гнездовища в страната е Сребърна (Shurulinkov et al., 2019). През 2001 и 2002 г. видът гнезди с численост, съответно 2 и 1 двойки (Kamburova, Michev, 2003). В края на ХХ век числеността на вида е била между 1 и 15 дв., а между 2001 и 2003 г.: 1 – 2 дв. (Kambourova, 2003, 2012). В периода 2006-2014 г. числеността на сивите гъски в Сребърна е между 6 и 8 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Според Матеева и др. (2013) в зоната са гнездили 5 – 10 дв. през 2012 г. Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007) дават числености на вида в зоната между 1 и 3 дв. През 2017 г. при проучване по р. Дунав, видът е наблюдаван в реката в акваторията на ПР „Сребърна“ с една двойка с 2 млади птици (Димитров, 2018). В Актуализирания План за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.), се посочва че видът гнезди в естествени водни площи с вкоренена тръстика, с численост 10-12 дв. или около 48 % от националната гнездова популация. При теренните проучвания през 2021 г. видът е наблюдаван многократно през месеците май и юни – общо 114 екз. При обхождането на резервата на 24.06.2021 за един ден са преброени 40 птици. Регистрирани са минимум 7 двойки с 28 малки (средно 4 малки на двойка), но вероятно броя на гнездящите двойки е по-голям. Размножаващите се птици се придържат основно в западната и южната част на блатото и под селото, в малки водни огледала, заобиколени от тръстика.

Зимуваща и мигрираща популация

Видът е често срещан през зимата в р. Дунав. В периода 1977-1996 е установена средна численост от около 790 индивида, като по-голяма част от зимуващата популация се концентрира по поречието на р. Дунав (Michev, Profirov, 2003). В участъка Сомовит – Силистра между 1984 – 2005 г. са регистрирани между 4 и 850 сиви гъски, като числеността им е по-висока при ниски водни нива и наличие на пясъчни коси. При ниски температура и високи водни нива птиците напускат района (Ivanov, 2008). При средно-зимните преброявания в ез. Сребърна през 2015 г. са наблюдавани 2 екз., 2016 – 6 екз. Иванов (1979) дава зимна численост на вида през януари между 16 и 813 птици. Михов и др. (1997) и Костадинова, Граматиков (2007) дават зимни числености на вида в зоната между 17 и 505 екз. Последните дават и мигрираща численост от около 500 екз. По време на след гнездовите скитания и есенния прелет се срещат повече птици по пясъците на р. Дунав. Есенния прелет е през ноември (Симеонов и др. 1990). Иванов (1979) дава следните численост на вида в Сребърна през ноември – 1975 г. – 204 птици, 1976 – 360 екз. и 1977 – 283 екз.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (Докладване 2019 г.): А30, А31 и F03. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните 4 заплахи: А02, С03, Е01 и F03. От тях също няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната са браконьерството и незаконния отстрел, както и риболов с мрежени уреди, пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	6-10 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени от 6 до 10 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. са установени минимум 7 гнездящи двойки. Числеността на вида се потвърждава от теренните наблюдения и литературните данни.	Поддържане популацията на вида в размер от най-малко 6 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	1 - 500	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 1 до 500 инд. Няма нови данни за мигриращата численост на вида в зоната.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г. Запазване и подобряване на екологичното състояние и качество на водите в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 - 114	Според СФ на зоната числеността на зимуващите индивиди е между 0 и 114. По данни от средно зимните преброявания (СЗП) през 2015 и 2016 г. са установени 2 и 6 инд. в Сребърна. Зимуващата численост ще зависи в голяма степен от климатичните условия.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на зимната численост на вида в зоната в подходящите местообитания. Поддържане и подобряване на екологичното състояние и качество на водите в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Изчислена на база мочурища и блата в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – Мочурища, блата.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
хранителни местообитания на вида			СФ като % на местообитание N07 и N06.	хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4- Aquatic macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
			1-Отлично	
			2-Добро	
			3-Умерено	
			4-Лошо	
			5-Много лошо	
Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни животни (пункт при Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Макрозообентос е Отлично, по БЕК Фитопланктон и БЕК Макрофити е Лошо.				

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща, мигрираща и зимуваща численост на вида в защитената зона, не е необходима актуализация на СФ.

Специфични цели за A048 *Tadorna tadorna* (бял ангъч)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-67 cm, размах на крилата – 110 – 133 cm. (Stamp and Simmons 1977; Svensson 2013). Главата е черна със зеленикав отблясък. Шията, гърдите и страните на тялото са бели. В долната част на гърдите има ръждива препаска. Гърбът в средата е бял, а отстрани черен. Черни са и първостепенните махови пера, а крилното огледало е тъмнозелено. Клюнът е червен, при мъжките с изразен израстък през пролетта. Краката са оранжеви. Младите се отличават лесно от възрастните по редица детайли на оперението. Клюнът при тях е сив.

Характер на пребиваване в страната

Белият ангъч у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Пролетната миграция е от началото на март до края на април. Есенната миграция е от края на август до края на ноември. През прелета и зимата обикновено се среща на ята, често самостоятелни, а понякога смесени с патици от род *Anas*, червени ангъчи, неми лебеди или гъски.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на вида са различни солени, бракични и сладководни водоеми. Обикновено гнезди по дигите в солените езера или рибарници или по брега. Гнезди в земни дупки, често на лисици или язовци. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони - в р. Дунав, в по-големите вътрешни реки, в сладководни езера, блата, рибарници, големи язовири, в лагуни, в бракични и свръхсолени езера /солници/. Редовно мигрира и над морето, но не предпочита да каца там. Най-големи концентрации се наблюдават в крайморските солени и бракични езера по време на миграцията. Тогава ятата бели ангъчи достигат до няколкостотин птици, а в някои езера общата численост на вида надхвърля 1000 -1500 екз.

Хранене

Белият ангъч се храни главно с водни безгръбначни – мекотели, ларви на насекоми и ракообразни. У нас в солените езера яде и солни рачета – *Artemia salina*. Намира храната си най-вече в тинята на водоемите. В по-малки количества се случва да яде и дребни рибки, червеи и растителна храна – главно водорасли ,както и зелени части и семена на водни растения. Понякога яде и ларви на хириномиди (Cramp and Simmons, eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид има доста ограничен ареал у нас и е доста малоброен. Гнездови находища има главно в крайните източни райони на страната - в езерата Атанасовско, Поморийско и Шабленско, Шабленската тузла, ез. Вая, яз. Тънково, яз. Церковски (Янков ред., 2007; Daskalova and Shurulinkov, 2010; Профиров, 2015б). В миналото –до 70-те години на 20-ти век е гнездил и по р. Дунав (Нанкинов и др., 1997), но няма нови данни доказващи гнезденето му там. Във Централна и Западна България гнездовите находища са на единични двойки и са нередовни. Според Червената книга на България (Големански ред., 2015) у нас гнездят 30-65 двойки. Белият ангъч зимува в цялата страна, но главно по южното Черноморско крайбрежие, където формира значителни концентрации в крайморските езера. Във вътрешните водоеми зимуват малки групи птици или отделни индивиди. В по-топли зими остават да зимуват по-голям брой бели ангъчи и в по-голям брой водоеми. С глобалното затопляне на климата тенденцията за увеличаване на зимуващите у нас бели ангъчи е лесно обяснима. По време на миграция белите ангъчи преминават през цялата страна като спират в удобни плитководни язовири, разливи, рибарници и други водоеми.

Според докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация се оценява на **30-60 двойки**. Популацията е с неизвестна тенденция, а разпространението е посочено като стабилно.

Числеността на **зимуващите** у нас бели ангъчи според Докладването по чл.12 е между **750 и 9000 екз**. Краткосрочната тенденция е на увеличение, а дългосрочно - числеността е подложена на флуктуации.

Според докладването по чл.12 понастоящем **миграционната** численост на вида е в рамките на **1000 – 6300 инд**. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. Във вътрешността на страната пролетната миграция на вида е много по-изразена и многочислена от есенната.

В Червената книга на България (Профиров, 2015б) като заплахи за белия ангъч са посочени загубата на хабитати заради застрояване на Черноморското крайбрежие, еутрофикацията и осушаването на водоеми, увеличаването на числеността на чакала. Други установени от нас заплахи са браконьерския отстрел, включително през гнездовия

период, безпокойството от страна на рибари и ловци, преследването и прогонването на птиците от рибовъдните стопанства. При докладването по чл. 12 са посочени като осушаването на водоеми, пътното строителство, промяната на предназначението на земите, недостъпност на някои от подходящите хабитати за птиците, замърсяване на водите, изграждането и функциониране на язовири. Трябва да се има предвид обаче, че немалко от находищата на вида в различни сезони са точно в язовирите.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е мигриращ. Мигриращата популация на вида се оценява на **1 индивид**, което е 0,02 – 0,1 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Наблюдаван е рядко по време на пролетния прелет по р. Дунав (Иванов, 1979). В участъка Сомовит – Силистра през 1984 – 2005 г. са регистрирани само 2 ангъча (Ivanov, 2008). През останалите години не е наблюдаван в реката. При средно-зимните преброявания е отчетен в р. Дунав само през януари 2019 г. – 19 птици, но далеч от границите на защитената зона. Липсват други данни за концентрация на вида в зоната.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (Докладване 2019 г.): A02, H06, E01, J02, K02, K03. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните 4 заплахи: E01, K02, K03, J02. От тях също няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната са риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	1 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 1 инд. Няма данни за миграционните числености на вида в зоната, поради което е необходимо да се заложи междинна цел.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г. Запазване на подходящите местообитания на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва всички стоящи и течащи води в зоната както и местообитание мочурища и блата. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 и N06.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
				(справка ПУ 2015).						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4- Aquatic macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <td>Екологично състояние</td> </tr> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни животни (пункт при Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Макрозообентос е отлично.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗ3 BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата мигрираща численост на вида в защитената зона по време на миграция, не е необходима актуализация на СФ.

Специфични цели за A855 *Mareca penelope* (фиш)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-51 cm, а размахът на крилата: 71-86 cm (Stamp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със златисто чело. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са розови. Подопашието – черно-бяло. Крилното огледало е с голямо бяло петно, а в основата зелено с черни кантове. Женската със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Фишовете редовно излизат в нивите и в тинята покрай водоемите и търсят храна там през деня и през нощта. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас фишът е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята долитат от северните части на Европа и се концентрират главно по големите вътрешни язовири, крайморските езера, в морето и по-големите реки, включително в р. Дунав. Пролетната миграция е от средата на февруари до първите дни на май. Есенната миграция е през октомври-декември. В по-голямата част от страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на

р. Дунав, както и в морето. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Среща се редовно и в планински язовири като яз. Батак. По време на пролетната миграция каца във всякакъв тип водоеми, дори в микроязовири.

Хранене

Храни се с водна растителност – водорасли и др., със зелени части на висшата водна растителност, с рапица и поници на пшеница, листа на други култури, живовлек и семена. Животинска храна поглъща само случайно (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny, Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Фишът зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море – в районите на езерата Шабленско и Дуранкулашко, в Атанасовското езеро, в Поморийското езеро, яз. Мандра, Варненското и Белославското езеро. Големи концентрации от няколко стотин екземпляра, а понякога и над 1000 се наблюдават и в яз. Пясъчник, яз. Жребчево, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец, яз. Батак, яз. Искър и в река Дунав. Числеността на зимуващите у нас фишове според Докладването по чл. 12 е 1000- 7500 екз. Тенденциите –като краткосрочна така и дългосрочна са неизвестни, отбелязани „с флуктуации“.

По време на миграция фишът е многочислен. Според докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 1000 до 3000 индивида. Тази численост няма нищо общо с реалното положение, тъй като тя е подценена дори ако се касаеше само за един единствен водоем –Атанасовското езеро край Бургас. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. Тази численост едва ли би била по-малка от 5000 -15 000 екз.

При докладването по чл.12 като заплахи за фиша са посочени екстракцията на петрол и природен газ и замърсяването на водите. Едва ли първият от тези фактори има някакво сериозно значение в България. Всъщност заплахите за вида са съвсем други – прекомерният острел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство. Сред естествените лимитиращи фактори са резките промени във времето през зимата – застудяване и валежи, водещи до поледици и бързо замръзване на водоемите и околните земи, при което немалко фишове загиват.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на до **10 индивида**, което е 0-0,33% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до **21 индивида**, което е 0-0,28% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

През зимата фишът се наблюдава сравнително често и редовно по р. Дунав като ятата обикновено са от 30-200 птици, рядко докъм 500 екз. Повечето наблюдения и с по-големи концентрации са в района на о. Персин и ез. Сребърна. През януари 2019 г. по целия български участък на р. Дунав са преброени общо 105 фиша в 11 локалитета, а през 2020 г. – 424 екз. в 12 локалитета. **Ято от 300 екз. е наблюдавано в ез. Сребърна.** Концентрациите на фиша там понякога достигат и 500-600 екз. При по-топли зими количествата на зимуващите по р. Дунав фишове са по-големи, тъй като много от тези птици не достигат традиционните си масови зимовища в Гърция, Турция, Горнотракийската низина и Бургаско, а остават северно от тях. Според Актуализирания план за управление на ПР „Сребърна“ (2015 г.) общият брой зимуващи фишове за периода 1977-2001 г. е 20 инд., а за периода 2008-2013 г. – 21 инд.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. По време на нашите теренни проучвания в защитената зона през май-юни 2021 г. видът не беше установен.

С оглед на горепосочените наблюдения считаме, че зимната численост на вида в СЗЗ „Сребърна“ следва да бъде коригирана, тъй като численост от 21 екземпляра през зимата не отговаря на актуалното положение. По-адекватна би била оценка от порядъка на 300 екз. Необходими са специализирани проучвания през есента, зимата и пролетта за установяване на честотата на срещаемост и броя на зимуващите и мигриращи фишове в зоната.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи при Докладването през 2019 г.: С03, F26, J02. От тях няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната са риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10 инд.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена минимална стойност. Като максимална численост на мигриращата популация са посочени 10 индивиди. Необходимо е да се заложи междинна цел за установяване на миграционната численост а вида в зоната.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата	Брой индивиди	Най-малко 21 инд.	По време на средно-зимно преброяване през 2020 г. са установени 300 инд. в	Поддържане на зимуващата популация в размер

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване												
популацията			защитената зона. Количеството на зимуващите птици ще зависи от средните температури през зимата. При по-високи ср. темп. в района на С33 се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	най-малко от 21 инд.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 912 ha	Разстоянието, на което летят между местата за почивка и местата за хранене е между 8-16 км. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата и N06 - вътрешни водни тела и N15-други обработваеми земи. Местообитания N06 и N07 служат за почивка, а N15 за хранене.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания и такива за почивка на вида в размер най-малко 912 ha.												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/ 2-Добро	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	Екологично състояние		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

6. Необходимост от промени в СФ за С33 „Сребърна“

Предвид на наличната публикувана и непубликувана информация и данните от СЗП през 2019 и 2020 г. предлагаме следните промени в СФ (маркирани с червено):

- Актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.;
- По отношение на числеността на зимуващата популация в зоната – да се коригира на 21-300 индивида;

.Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A855	<i>Mareca penelope</i>			w	21	300	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A889 *Mareca strepera* (сива патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 46-56 cm, тегло 470-1300 kg., размах на крилата: 78-95 cm. (Cramp and Simmons, 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, със сивокафява глава и черна опашка. Крилното огледало е съчетание на черно, бяло и ръждиво. Клонът е тъмносив, а краката жълти. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Защитен вид, включен в Червената книга на България (Големански ред., 2015).

Характер на пребиваване в страната

Сивата патица у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Формира малобройни ята през прелета и зимата. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линейно –например по влажните зони около р. Дунав. През есента и зимата ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Ятата на сивата патица у нас рядко надхвърлят 50 екз. Пролетната миграция е от края на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на сивата патица е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и затони по Дунавските острови. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Подходящи местообитания са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сивата патица се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, а понякога и трева, поници на пшеница и други култури, които намира покрай водоемите. Понякога отнема храна на други видове - лиски, червеноклюни потапници, звънарки. Животинска храна (водни безгръбначни) ядат само в някои случаи малките до 3 седмична възраст (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като **гнездящ** вид е малочислен, разпространен у нас само в крайдунавските влажни зони, по дунавските острови, в някои крайморски езера, в Драгоманското блато и в редица язовири в Горнотракийската низина (Янков ред., 2007; Петков, 2015а; Shurulinkov et al., 2019). По-рядко, отделни двойки гнездят нередовно и в някои язовири в Дунавската равнина. В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 30-51 двойки (Shurulinkov et al., 2019). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) са установени да гнездят 15-30 двойки (Даскалова и др., 2020). Според Червената книга на България у нас гнездят 30-50 двойки с тенденция за намаление (Петков, 2015а). Тази численост както се вижда от представените по-нови данни вече не е актуална и е силно занижена. Според докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация се оценява на **80 - 120 двойки** без ясно изразена тенденция и със стабилно разпространение. Тази численост според нас правилно отразява размера на популацията у нас. Наличните данни обаче показват, че

числеността и разпространението, поне в краткосрочен план (2000-2018 г.) имат позитивна тенденция.

Сивата патица **зимува** в цялата страна. Зимните концентрации дори в големите езера рядко надхвърлят 100 екз. Зимува редовно в Бургаските езера, Варненското и Белославското езеро, езерата Шабленско и Дуранкулашко, в много от язовирите във вътрешността на страната. Числеността на зимуващите у нас сиви патици според Докладването по чл.12 е между **160 и 660 екз.** Няма ясна тенденция, числеността е флукутираща.

По време на **миграция** сивите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на **40-800 екз.** Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви патици в крайдунавски влажни зони достигат няколкостотин екземпляра.

В Червената книга (Петков, 2015а) като заплахи за сивата патица са посочени унищожаването на местообитания и безпокойството по време на гнездовия сезон. Действително много от ценните местообитания на вида покрай Дунав понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоя и др. Там осушаването на водоемите, липсата на връзка с р. Дунав и постоянните палежи на тръстиката са довели до пълна деградация на местообитанията за вида. Друг негативен фактор е незаконния отстрел. Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните също въздейства негативно върху гнездовата популация на сивата патица. При докладването по чл. 12 единствената посочена заплаха за гнездовата популация на вида е модификацията на водния режим на влажните зони. За зимуващата популация са посочени замърсяването на водите, добива на нефт и газ и промяната предназначението на земите.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Гнездящата популация се оценява на **3-16 двойки**, което представлява 3,75-13,33 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **20-250 индивида**, което е 31-50 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Според СФ **зимуващата популация** на вида се оценява на до **2 индивида**, което е 0-0,1% от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Проучване на орнитофауната в резерват „Сребърна“ показва, че през периода 2001-2003 г. е имало 15-20 дв. сиви патици, а през 2004-2006 г. – 10-16 двойки (Kambourova, 2012). Резултати от мониторинг на водолюбивите птици в на защитена зона „Сребърна“ за периода 2010-2012 г. показват 5-8 двойки (Матеева и др., 2013 г.). През 2014 г. е отчетена гнездова численост от 10-20 двойки (Актуализиран план за управление на ПР

„Сребърна“, 2015). По време на нашите теренни проучвания в СЗЗ „Сребърна“ през гнездовия период на 2021 г. бяха установени около 8 двойки.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Зимуваща популация

Според Mischev & Profirov (2003) за периода 1977-2001 г. в езерото Сребърна е отчетена средно-зимна численост на вида между 15-30 индивида. Според плана за управление на ПР „Сребърна“ общият брой на зимуващите птици за периода 1977-2001 г. е 105 индивида, а за периода 2008-2013 г. – 169 инд. През януари 2019 г. по целия български участък на р. Дунав са установени само 6 сиви патици, а през януари 2020 г. са преброени 29 птици в 3 локалитета, на територията на защитената зона не са наблюдавани. На 14.02.2020 г. в района на зоната са отбелязани 200 инд. (ebird.org).

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (Докладване 2019 г.): К04. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи: С03, J02, F03, F26. От тях също няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната са риболов с мрежени уреди (G12-Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 8 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 3-16 гнездящи двойки. По време на извършения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. бяха отчетени около 8 двойки.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 8 гнездящи двойки чрез поддържане на гнездовите местообитания в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 20 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална стойност 20 инд. и максимална - 250 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	Най-малко 30 инд.	Според СФ на зоната минимална стойност на зимуващите индивиди не се посочва. Като максимална численост на зимуващата популация се посочва 2 инд. Според плана за управление на ПР „Сребърна“ зимната численост на сивата патица за периода 1977-2001 г. е	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 30 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване												
			105 индивида, а за през 2020 г. – 200 инд.													
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 565	Включва влажни зони обрасли с водна растителност. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – мочурища и блата.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 840	Включва гнездовото местообитание и откритите водни площи. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – мочурища и блата и N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 840 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/ 2-Добро	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	Екологично състояние		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ „Сребърна“

- Актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.;
- По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в числеността на 8-20 двойки на база на изнесените по-горе данни за гнезденето на вида в зоната; по отношение на оценката на популацията и общата оценка – да се коригират от „А“ на „В“ (в зоната се опазват 2-15% от националната популация);
- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна на числеността – 30-200 инд. на база на това, че през 2020 г. са наблюдавани 200 инд. през февруари. Не е необходимо да се променя оценката на популацията, тъй като 200 инд. са 30% от националната зимуваща популация.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			r	8	20	p		G	B	A	C	B
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			w	30	200	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A052 *Anas crecca* (зимно бърне)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 34-38 cm, а размахът на крилата е 53-64 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със зелена ивица отстрани. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са светли с тъмнокафяви петънца. Подопашнето е жълтеникаво. Крилното огледало е зелено. Женската е със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив, който представлява късо подсвиркване. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас зимното бърне е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездят у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения доказващи със сигурност гнездене. През зимата е многочислен вид. Големията долитат от северните части на Европа като зимуват по р. Дунав, по Черноморските езера и блата, в големи и малки вътрешни водоеми, а значителна част /особено при по-студено време/ и във вътрешните реки. Пролетната миграция е от средата на февруари до края на април. Есенната миграция е от края на август до ноември. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Ятата често са смесени с други видове патици–най-често зеленоглавки и фишове.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав /пясъчни коси, устия на реки/. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите, като много често се храни в тинята. През гнездовия период обитава сладководни и полусолени блата и езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се както с растителна храна – главно семена, така и с животинска. Животинският компонент на храната преобладава през лятото. От водната растителност предпочита семена на водни растения, а по-рядко яде и самите водорасли. Яде също миди, ларви на двукрили – например хириномиди, водни бръмбари и дървеници, ракообразни и прешленести червеи (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато и бившето Стралджанско

блато (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков ред., 2007). В последните 20 години двойки или малки групички от възрастни птици са наблюдавани през лятото също в крайдунавските влажни зони, на места в Дунавската равнина, в Драгоманското блато (Янков ред., 2007; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov, Tsonev, 2009; Shurulinkov et al., 2013; Shurulinkov et al., 2019). При докладването по чл.12 е съобщена численост на **гнездовата** популация у нас от **10-25 дв.**, с флуктуации, макар реално да няма доказано гнездене напоследък.

Зимното бърне **зимува** в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са в крайморските езера и големите вътрешни язовири в Южна България /Пясъчник, Копринка, Батак и др./. В тези водоеми зимуващите концентрации често надхвърлят 1000-1500 екз. Числеността на зимуващите у нас зимни бърнета според Докладването по чл.12 е **1500-7300 екз.** Тази цифра е в известна степен занижена поради недоброто отчитане на реките при средно-зимните преброявания, а там често зимуват немалко зимни бърнета. Тенденциите – както краткосрочна така и дългосрочна са неизвестни, отбелязани „с флуктуации“.

По време на **миграция** зимните бърнета са също така многочислени. Образуват концентрации от стотици индивиди дори в микроязовири. Според докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на **3000 до 10000** индивида. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

При докладването по чл.12 като заплахи за гнездовата популация на зимното бърне е посочена модификацията на хидрологичния режим на водоемите. Тук може да се включи строителството на малки ВЕЦ по реките, корекциите, дигирането, изправянето на речните корита. За вида през зимата са посочени като заплахи екстракцията на петрол и природен газ, замърсяването на водите и промяната на предназначението на земите. Добивът на петрол и газ у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на **52 индивида**, което е **0,5-1,7 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до **55 индивида**, което е **0-0,8%** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Според Michev & Profirov (2003) през периода 1977-2001 г. средно-зимната численост на вида в езерото Сребърна е между 1 и 50 индивида (общо 148 инд.). За периода 2008-2013 г. в зоната са отчетени между 0 и **638 инд.** (Актуализиран план на ПР Сребърна, данни на ИАОС). През януари 2019 г. по целия български участък на р. Дунав са преброени

общо 448 зимни бърнета в 21 локалитета, а през 2020 г. – 617 екз. в 15 места, като най-близо до зоната са наблюдавани 16 индивида до гр. Силистра. На 22.12.2020 г. са отчетени 1760 инд. в СЗЗ „Сребърна“ (М. Пиев, ebird.org). Поради по-топлите зими през последните години броят на зимуващите патици през зимата в резервата се увеличава.

Видът е наблюдаван в езерото Сребърна през гнездовия сезон, но без доказателства за гнездене (Shurulinkov et al., 2019). Видът не беше отчетен при нашите теренни проучвания през гнездовия период на 2021 г.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

За мигриращата и зимуващата популация при Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи: С03, J02, F03. От тях няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната са риболов с мрежени уреди (G12-Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиките масиви.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 52 инд.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) за мигриращата популация е посочена численост от 52 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В настоящия СФ е посочена зимуваща численост от от до 55 инд. Предвид данните от плана за управление на резервата, както и данните от зимата на 2020 г., смятаме че тази численост е по-ниска от реалната. Количеството на спиращите по време на зимуване зимни бърнета силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 840	През зимата се хранят основно със семена по брега на водоема или в плитките части. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – мочурища и блата и N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.
Местообитание на вида:	5 степенна скала за	1- Отлично/2	Екологично състояние 1-Отлично	Подобряване на екологичното

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване				
Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	екологично състояние	-Добро	<table border="1"> <tr><td>2-Добро</td></tr> <tr><td>3-Умерено</td></tr> <tr><td>4-Лошо</td></tr> <tr><td>5-Много лошо</td></tr> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). поред данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
2-Добро								
3-Умерено								
4-Лошо								
5-Много лошо								

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна на числеността – 1-638 инд., на база на това, че през 2012 г. са отчетени 638 инд. Поради по-топлите зими през последните години броят на зимуващите патици през зимата в резервата се увеличава;
- По отношение на оценката на популацията и общата оценка – да се коригират от „С“ на „В“ (в зоната се опазват 2-15% от националната популация).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A052	<i>Anas crecca</i>			w	1	638	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 50-65 cm, размах на крилата: 81-98 cm. (Stamp and Simmons, 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, с черен гръб, тъмнозелена глава и тъмнокафяви гърди. Крилното огледало е синьо-виолетово с чернобели кантове. Клюнът е жълт, краката оранжеви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

Зеленоглавата патица у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. През есента и зимата големи, хилядни ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. През зимата въпреки замръзването на водоемите голяма част от зеленоглавите патици остават у нас и прекарват тук до пролетта.

Характерно местообитание

Зеленоглавата патица е много пластичен вид по отношение на гнездовото си местообитание. Гнезди в и около всякакъв тип водоеми, често и доста далеч от тях –на няколко метра. Най-често гнезди сред водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, реки, обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и равнинни дъбови, ясенови или брястови гори покрай реките. Обича и стари речни корита обрасли с тръстика или папур. Среща се дори около напоителни канали. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в сладководни езера, блата, мочурища, всякакви по размер язовири, реки, в бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания за вида са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Зеленоглавата патица има твърде широк хранителен спектър включващ голямо разнообразие от растителни и животински храни. Семена и зелени части на околородни и сухоземни растения яде главно в есенно-зимния период и ранна пролет. Яде и различни видове висши водни растения. Понякога се храни и в житните и други /рапица, ориз/ посеви, особено нощем. Животински храни яде повече през пролетта и лятото. Животинската храна включва двукрили /главно хириномиди/ и техните ларви, едnodневки, ракообразни, бръмбари, водни кончета, ручейници, правокрили, миди (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в цялата страна, докъм 1500 m н. в. Като гнездящ вид е многочислен и повсеместно разпространен из влажните зони (Янков ред., 2007). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на около 84-148 двойки, като това не включва гнездящите двойки в крайречните гори и в затоните по островите (Shurulinkov et al., 2019). Посочена е положителна тенденция в числеността. Според докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация в страната се оценява на **2500-4500 двойки** без ясно изразена тенденция и със стабилна численост и разпространение.

Зеленоглавата патица **зимува** в цялата страна. Зимните концентрации често надхвърлят 2000-3000 екз. във водоеми като Атанасовското езеро, Шабленското езеро, ез. Дуранкулак, яз. Жребчево, яз. Огоста, яз. Горни Дъбник, ез. Сребърна, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец и др. Числеността на зимуващите у нас зеленоглави патици според Докладването по чл.12 е между **30 000 и 80 000 екз.** Няма ясна тенденция, числеността е стабилна, а в дългосрочен план - флукутираща.

По време на **миграция** зеленоглавите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според докладването по чл. 12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на **5000 – 10 000 екз.** Тази численост е твърде занижена, особено на фона на зимната численост, която нерядко не е максималната сезонна численост за страната. Специални проучвания по този въпроса за броя на мигриращите зеленоглави патици у нас не са провеждани.

При докладването по чл.12 не са посочени заплахи за вида по време на гнездовия период. Всъщност за вида отрицателно действащи фактори са отводняването на влажни зони, черпенето на водни ресурси за напояване, речните корекции и дигирането на реките, резките промени в нивото на язовири, вътрешни реки и р. Дунав в резултат на работата на хидротехнически съоръжения, безпокойството в местата за гнездене и браконьерския отстрел. Хабитатите на вида са застрашени и от палене на пожари. Крайречните гори са подложени на поголовна сеч.

Според докладването по чл.12 от 2019 г. единствените посочени заплахи за вида по време на миграция и зимуване са екстракцията на нефт и газ и промяната предназначението на земите. Първата от тези заплахи не съществува на наша територия. Втората е свързана със загубата на разливи, рибарници и някои земи на Черноморието като хабитати на вида. Освен това следва да се отбележат прекомерният отстрел, браконьерството, безпокойството в местата за хранене и почивка от страна на ловците, тежките зимни условия.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Гнездящата популация се оценява на **10-30 двойки**, което представлява **0,4-0,67 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Мигриращата популация се оценява на **300 индивида**, което е **3-6 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Според СФ **зимуващата популация** на вида се оценява на **5-1100 индивида**, което е **0,02-1,38 %** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според проучване на орнитофауната в резерват „Сребърна“ за периода 2001-2003 г. са отчетени 20-30 дв. (Kambourova, 2012). Около 12-22 дв. гнездят в езерото Сребърна през 2006-2013 г. (Shurulinkov et al., 2019). Резултати от мониторинг на водолюбивите птици в защитената зона показват 25-30 гнездящи двойки през 2012 г. (Матеева и др., 2013). Според Актуализирания план за управление на ПР „Сребърна“ (2015) гнездовата численост е 22-35 двойки. По време на извършения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. бяха установени около 30 двойки.

Зимуваща популация

Според Michev & Profirov (2003) за периода 1977-2001 г. средно-зимната численост на вида в езерото Сребърна е между 18-15 000 инд. По време на средно-зимно преброяване на 12.01.2019 г. най-близо до зоната са наблюдавани 5810 инд. до гр. Силистра и 100 инд. до с. Ветрен. На 11.01.2020 г. са отчетени 60 индивида в границите на зоната и 180 инд. до гр. Силистра. Според плана за управление на ПР „Сребърна“ (2015, по данни на ИАОС) общата численост на зимуващите птици за периода 1977-2001 г. е 38 089 инд., а за 2008-2013 г. – 2 781 инд. (0-1666 инд.).

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. По време на есенния прелет в зоната са отчетени 50 инд. на 02.09.2021 г., а на 01.10.2021 г. – 150 инд. (ebird.org).

За гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния при Докладването от 2019 г. За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи: C03, F03. От тях няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната са риболов с мрежени уреди (G12-

Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 10 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 10-30 гнездящи двойки. По време на теренните проучвания бяха наблюдавани около 30 двойки.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 гнездящи двойки чрез поддържане на местообитанията.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 300 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 300 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 5 инд.	Според СФ на зоната минимална стойност на зимуващите индивиди е 5. Като максимална численост на зимуващата популация се посочва 1100 инд. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 5 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – мочурища и блата.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 565 ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 912	Включва и гнездовото местообитание. През зимата заедно с фиша често се хранят в царевични стърнища. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата, N06-вътрешни водни тела и N15-други обработваеми земи.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 912 ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2-Добро	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad	Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.			

6. Необходимост от промени в СФ за СЗ3 BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за мигриращата численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФД: по отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в значението на зоната за мигриращата популация на вида от категория „С“ в категория „В“, тъй като числеността е до 3-6 % от националната популация на вида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			c	300	300	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A856 *Spatula querquedula* (лятно бърне)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 37-41 cm, размах на крилата: 59-67 cm. (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия главата е кафява с ясно изразена бяла ивица през окото. Гърдите са светло-кафяви, коремът бял, маховите пера отгоре светлосиви. Гърбът е кафяв с пъстрини. Крилното огледало е зелено. Клонът е светлосив, а краката тъмносиви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Ловен обект. Включен в Червената книга на България (Големански ред., 2015).

Характер на пребиваване в страната

Лятното бърне у нас е гнездещ, прелетен вид, а също преминаващ по време на миграция. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до първите дни на октомври. Пролетната

миграция е много по-силно изразена във вътрешността на страната в сравнение с есенната. Формира многобройни ята през прелета и при линеене.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на лятното бърне са масивите от висша водната растителност - тръстика, папур, камъш в и по периферията на блата, езера, обрали с водна растителност язовири, стари речни корита и рибарници. Понякога гнезди и в наводнени върбалаци покрай реките и в затони по дунавските острови. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в езера, блата, малки и големи язовири, реки, плитководни участъци на р. Дунав, в крайморски лагуни, бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009). В същите местообитания се концентрират и много от мигриращите летни бърнета, но някои ята кацат и в реки, язовири и рибарници без тръстикови масиви.

Хранене

Лятното бърне се храни с растителна и животинска храна – водорасли, семена, зелени части и корени на различни видове висши водни растения /вкл. тръстика, водна леща, острица, дзука, водни лилии, лютичета и др./. Животинската храна е разнообразна и включва различни водни безгръбначни – водни дървеници, водни бръмбари, ларви и възрастни на водни кончета, ручейници, хириномиди, мекотели, ракообразни, прешленести червеи, яйца и ларви на жаби, малки рибки. Малките патенца ядат около 90% животинска храна (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като **гнездящ** вид у нас се среща в цялата страна, но е малочислен и с редица нередовни находища (Янков ред., 2007; Петков, 2015б; Shurulinkov et al., 2019; Даскалова и др., 2020). Повече находища и с по-висока численост видът има в крайдунавските влажни зони, в Бургаските езера и на места в Горнотракийската низина. В Дунавската равнина и Софийско гнезди рядко и с ниска численост (Нанкинов и др., 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al., 2013). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 38-81 двойки като силно зависи от нивата на р. Дунав през пролетта (Shurulinkov et al., 2019). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) е определена гнездова численост от 14-16 двойки (Даскалова и др., 2020). Според Атласа на гнездещите птици в България (Янков ред., 2007) у нас гнездят 100-350 двойки летни бърнета. Според докладването по чл. 12 от 2019 г. гнездовата популация се оценява на **340-530** двойки без ясно изразена тенденция, със стабилна численост и разпространение. На ез. Сребърна е установена тенденция на намаление на гнездовата численост през последните 20 години (Shurulinkov et al., 2019).

По време на **миграция** летните бърнета преминават над цялата страна. Ятата са многочислени и често надхвърлят 200-300 екз. Според докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на **100-500 екз.**, без да е посочена тенденцията. Тази оценка няма нищо общо с действителността. Само през пролетният прелет над България прелитат и спират за почивка хиляди летни бърнета. За по-точното установяване на миграционната им численост са нужни специализирани проучвания. За периода 1970-2005 г. е налице явно намаление в миграционната численост на този вид в Софийско (Нанкинов и др., 2004), а по наши наблюдения този процес продължава и след това и обхваща и други части на страната.

В Червената книга (Петков, 2015б) като заплахи за лятното бърне са посочени унищожаването и увреждането на местообитания и безпокойството по време на гнездовия сезон. Много от ценните местообитания на вида покрай Дунав понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоя и др. Друг негативен фактор е прекомерния, а често и незаконен лов на вида. Установени са много случаи на браконьерски лов на летни бърнета през пролетта. Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните, а и по теченията на вътрешните реки, също въздейства негативно върху гнездовата популация на вида.

Според докладването по чл.12 заплахи за вида са промяната на предназначението на земите, пресушаването на водоеми и превръщането им в туристически и рекреационни зони и провеждането на спортно-туристически дейности в нерегулирани имоти.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Гнездящата популация се оценява на **2-12 двойки**, което представлява **0,59-2,26 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Мигриращата популация се оценява на **25 индивида**, което е **5-25 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Проучване на орнитофауната на резерват „Сребърна“ показва, че през периода 2001-2003 г. са били отчетени 10-20 двойки, а през 2004-2006 г. – 15-23 дв. (Kambourova, 2012). Резултати от мониторинг на водолюбивите птици в защитената зона показват, че през 2012 г. са гнездили минимум 12 дв. (Матеева и др., 2013). Според Актуализиран план за управление на ПР „Сребърна“ (2015) гнездовата численост е 7-10 двойки. Според Shurulinkov et al. (2019) има спад на популацията в ез. Сребърна през последните 20 год., наблюдавани са 1-12 двойки. По време на извършения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. бяха установени 6 индивида.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Според данни от eBird в района на зоната са отчетени 10 индивида на 02.09.2021 г.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния от Докладването през 2019 г.: K04-Изменение на хидродинамичните характеристики. Тази заплаха може да се окаже валидна за всички видове ако водното ниво в езерото не се поддържа в оптимални стойности (справка Актуализиран план за управление на ПР Сребърна, 2015). От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните 4 заплахи: F03, F26, F05. От тях няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 25 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната са посочени 25 инда. Липсват други публикувани данни. Необходимо е да се заложи междинна цел.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.						
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой двойки	Най-малко 2 дв.	Според СФ на зоната гнездящата популация е 2-12 дв. Установената от нас численост през гнездовия период на 2021 г. – 6 инд. е в рамките на тази в СФ.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гн. дв. чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 565	По време на размножителния период предпочита плитки езера и блата обрасли с водна растителност. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата.	Поддържане на площта на гнездовите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 840	Включва гнездовото местообитание, откритите водни площи и плитководни участъци на р. Дунав. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			като Отлично по БЕК Макрозообентос.	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

- Актуализация на кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- Промяна на оценката на концентриращата се популация и общата оценка – от „С“ на „В“, поради по-значителната част от националната популация на вида, която се опазва в зоната; Поради липсата на достатъчно данни за мигриращата популация в зоната промяна на качеството на данните от „G“ на „DD“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A856	<i>Spatula querquedula</i>			c	25	25	i		DD	B	B	C	B
B	A856	<i>Spatula querquedula</i>			r	2	12	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A857 *Spatula clypeata* (клопач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-52 cm, а размах на крилата: 70-84 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е тъмнозелена, гърдите – бели. Шията е доста къса. Страните на тялото и корема са ръждивокафяви, гърбът – черен. Предната част на крилата отгоре е светлосиня. Крилното огледало е зелено-бяло. Женската е със защитно светлосиво кафяво оперение. Клюнът е лопатовидно разширен и при двата пола. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас клопачът е малочислен и нередовно гнездящ вид, а също така зимуващ и мигриращ. Местните двойки не остават да зимуват в гнездовищата. Случаите на доказано гнездене както в миналото така и в по-ново време са единични. Вероятно част от наблюдаваните през лятото индивиди не се размножават. През прелета е сравнително чест и локално многочислен вид. Пролетната миграция е от втората половина на март до

средата на май. Есенната миграция е от началото на август до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната. През зимата е малоброен, остава да зимува в по-големи ята само в Бургаските езера.

Характерно местообитание

През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, рибарници, малки обрасли с растителност язовири. По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав, по-рядко и във вътрешните реки и в микроязовири. Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се и с растителна и с животинска храна. Предпочита планктонни ракообразни, малки мекотели, насекоми и техните ларви, семена и растителни части. Обича ларви на ручейници, водни дървеници, водни кончета, двукрили насекоми, бръмбари, семена на водни растения, особено камъш и острица, потамогетон и др. По-рядко яде прешленести червеи, паяци, яйца и попови лъжички на жаби, малки рибки и вегетативни части на водни растения (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny, Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на **гнездене** на вида след 1990 г. са предимно по р. Дунав – на о. Персин, ез. Сребърна, рибарници Хаджидимитрово и др., в Драгоманското блато, където сигурно гнездене е доказано през 2003 г., и потвърдено през 2005 г., в Атанасовското езеро, ез. Вая и м. Пода край Бургас (Нанкинов и др., 1997; Янков ред., 2007; Nikolov, 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al., 2019). Според Атласа на гнездещите птици в България у нас гнездят 12-25 двойки клопачи (Янков ред., 2007). Според докладването по чл. 12 гнездовата популация на вида у нас е в рамките на **20-50 дв.**, без изразена тенденция. Много от гнездилищата на вида нямат постоянен характер и зависят силно от водните нива.

Клопачът **зимува** в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици птици от този вид. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, ез. Вая, м. Пода. Далеч по-малки ята, рядко надхвърлящи 10 екз., зимуват и във вътрешността на страната – главно в Южна България – язовирите Пясъчник, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица, както и в езерата по Северното Черноморие. Числеността на зимуващите у нас клопачи според Докладването по чл.12 е **700-3000 екз.** Тенденциите – както краткосрочна така и дългосрочна са на намаление.

По време на **миграция** клопачите достигат значително по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, отколкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници. Според докладването по чл.12 понастоящем числеността на вида по време на миграция е в рамките на **2000 до 7000 индивида.**

Според докладването по чл.12 от 2019 г. заплахи за зимуващата популация на клопача са екстракцията на петрол и природен газ и развитието на туризма и рекреацията в крайбрежните зони около водоемите. Добивът на петрол и газ у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства и в защитени територии и,

безпокойството от ловци, рибари и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност. Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида. За гнездовата популация при докладването по чл.12 е посочена само една заплаха – промяна на предназначението на земите – превръщането им в земи за застрояване. Всъщност заплахи за вида са също осушаването на влажни зони, главно рибарници и малки язовири през гнездовия период, подпалването на масивите от тръстика и папур, незаконния отстрел, сечта на крайречна дървесна растителност, замърсяването на водите опасни химически вещества.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Гнездящата популация се оценява на **0-2 двойки**, което представлява **0-4%** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Мигриращата популация се оценява на **1-3 индивида**, което е **0,04-0,05 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата популация** на вида се оценява на до **3 индивида**, което е **0-0,1-%** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Проучване на орнитофауната в резервата „Сребърна“ показва, че за периода 2001-2003 г. са били отчетени 3-10 двойки (Kamburova, 2012). Резултати от мониторинг на водолюбивите птици в защитената зона през 2012 г. показват между 2-4 гнездящи двойки (Матеева и др., 2013 г.). Според Shurulinkov et al. (2019) в езерото Сребърна е имало вероятно гнездящи през 2012 г. – 3 двойки и през 2013 г. – 2 двойки. По време на извършения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. видът не беше установен.

Зимуваща популация

За периода 1977-2001 г. среднозимната численост на вида в ез. Сребърна е между 6-33 индивида (Michev and Profirov, 2003). Според Актуализирания план за управление на ПР „Сребърна“ (2015, данни на ИАОС) общата численост на зимуващите клопачи за периода 1977-2001 г. е 39 инд., а за 2008-2013 г. – 356 инд. като са наблюдавани през 2012 г. По време на среднозимни преброявания по р. Дунав през 2019 г. и 2020 г. са установени само 4 индивида на 12.01.2019 г. в един локалитет, а на 11.01.2020 г. - общо 22 индивида в 3 локалитета, като видът не е бил наблюдаван в границите на зоната или близо до нея. По данни от eBird на 14.02.2020 г. са отчетени 30 индивида.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (Докладване 2019 г.): F03. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи: С03, F03, F06, F05, F26. От тях също няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната са риболов с мрежени уреди

(G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 2 гнездящи двойки. В резултат на извършения мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. видът не беше установен.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гн. двойки чрез поддържане на местообитанията на вида.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 1-3 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3 инд.	Според СФ числеността на зимуващата популация е 3 инд. Според плана за управление на ПР „Сребърна“ през 2012 г. са били отчетени 356 зимуващи птици.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 3 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Включва влажните зони, обрасли с водолубива растителност. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата.	Поддържане на площта на гнездовите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва гнездовото местообитание, откритите водни площи и плитководни участъци на р. Дунав. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	<table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)			Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.	състояние

Необходимост от промени в СФ за СЗ3 BG0000241 „Сребърна“

- Актуализация на кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна на 2-4 двойки на базата на наличните данни за популацията на вида през годините.
- По отношение на оценката на гнездящата популация – категорията Pop. да се коригира от „С“ на „В“ (в зоната се опазват 2-15% от националната популация);
- По отношение на зимуващата популация – да се добави максимална численост от 356 индивида, тъй като през 2012 г. в резервата са регистрирани 356 инд.
- Промяна на оценката на зимуващата популация и общата оценка (категории Pop. и Glo.) – от „С“ на „В“, поради по-значителната част от националната популация на вида, която се опазва в зоната.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A857	<i>Spatula clypeata</i>			r	2	4	p		G	B	A	C	B
B	A857	<i>Spatula clypeata</i>			w	3	356	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A058 *Netta rufina* (червеноклюна потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 53-57 cm, а размах на крилата – 84-90 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е оранжево-кафява, клюнът е розов, гърдите черни, гърбът и маховите пера - кафяви, коремът е бял. Женските и младите са сивокафяви с по-светли бузи, гърди и корем и светлосив клюн. Видът е защитен, включен и в Червената книга на България (Големански ред., 2015) в категория „изчезнал вид“, като се има предвид изчезнал като гнездящ.

Характер на пребиваване в страната

У нас червеноклюната потапница е зимуващ и мигриращ вид. Изчезнал като гнездец у нас в периода 1990 -2015 г.(Янков ред., 2007; Петков, 2015в). След това отделни двойки остават и през гнездовия период и гнездят по р. Дунав, което беше доказано през 2018 г. на ез. Сребърна (Д. Митев - - <https://>

www.facebook.com/groups/233403746851904/posts/853134141545525) и се предполага за блатата на о. Персин. През зимата и прелета е сравнително рядък вид, локално по-чест и многоброен само по Черноморското крайбрежие. Пролетната миграция е от началото на февруари до началото на април. Есенната миграция е слабо застъпена у нас и е главно през октомври-ноември. Обикновено мигрира и зимува на ята, често се концентрират заедно с лиските и други видове потапници или патици от род *Anas*. Най-големите зимни концентрации на вида у нас са в морето.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в морето, в бракични и сладководни водоеми – езера, блата, язовири, в р. Дунав и в някои от вътрешните реки /Марица, Тунджа, Струма/. Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях. През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, по-рядко и в рибарници. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с растителна храна. Много обича харови водорасли и яде почти всички части от тях. Яде и доста други видове водни растения. Понякога яде и животинска храна – водни насекоми, ларви, ракообразни, мекотели, дребни рибки и жабки (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало, преди 1990 г., са били в Шабленското и Дуранкулашкото езера, на рибарници Соколица, Пловдивско, Атанасовското езеро и ез. Вая край Бургас, покрай р. Дунав – в ез. Сребърна, на о. Персин, езерото до с. Пожарево и др. (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков ред., 2007). В последните 30 години двойки или възрастни птици са наблюдавани през гнездовия период на ез. Сребърна, където гнезденето е отново доказано, на о. Персин, в ез. Дуранкулак, в рибарници Калимок, в рибарници Звъничево, Пазарджишко (Янков ред., 2007; Shurulinkov et al., 2019).

Червеноклюната потапница **зимува** в цялата страна, но най-много в Черно море и крайморските езера – Дуранкулашко, Шабленско, Шабленска тузла, Варненско, м. Пода, яз. Мандра, ез. Вая и др. Ятата по Черноморието достигат 100-150 екз. Далеч по-малоброен е вида през зимата във вътрешността на страната - малки ята, рядко надхвърлящи 10-20 екз., зимуват в някои от язовирите и реките - по р. Дунав, в ез. Сребърна, яз. Батак, яз. Искър, яз. Монтана, яз. Розов кладенец, яз. Овчарица и др. Числеността на зимуващите у нас червеноклюни потапници според Докладването по чл.12 е **10 - 1200 екз.** Дългосрочната тенденция е отрицателна, а краткосрочната – флукутации.

По време на **миграция** червеноклюните потапници също са малочислени и достигат по-голяма численост само по Черноморието. Във вътрешността на страната през пролетната миграция се наблюдават малки ята в редица язовири, реки и плитки разливи. Според докладването по чл. 12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на **0 – 300 екз.** За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. заплаха за зимуващата популация на червеноклюната потапница е посочено създаването на спортна и туристическа инфраструктура. Не се пояснява каква по-точно се има предвид. За мигриращите червеноклюни потапници освен тази заплаха е добавена и още една – пресушаването на

влажни зони. Към тези заплахи следва да се добавят също незаконният отстрел, включително в забранени периоди и местности, безпокойството от страна на ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, паленето на масивите с висша водна растителност, корекциите на реките. В Червената книга на България като заплахи за вида са посочени унищожаването и деградацията на местообитанията, промишления риболов с мрежи и замърсяването на водоемите (Петков, 2015в).

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е преминаващ и зимуващ. **Мигриращата** популация се оценява на до **1 индивид**, което е **0,33 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до **1 индивид**, което е **0-0,08%** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

По време на проучване на орнитофауната в резерват „Сребърна“ през 2001-2003 г. не са отбелязани гнездящи двойки (Kamburova, 2012). Резултати от мониторинг на водолюбивите птици за периода 2010-2012 г. не показват гнездене на вида (Матева и др., 2013 г.). Видът се е смятал за изчезнал като гнездящ вид в страната през последните 30 години. През 2012 г. са наблюдавани 2 мъжки индивида през гнездовия сезон в Персински блата и рибарници Калимок. В миналото е бил рядък, но редовно гнездящ в езерото Сребърна (Shurulinkov et al., 2019). По време на нашите теренни проучвания в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. беше наблюдавана една двойка в подходящ гнездови хабитат. Видът е бил регистриран в зоната през гнездовия сезон през периода 2016-2020 г. (ebird.org, observation.org). Предвид данните от проведения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. предлагаме добавяне в СФ на вида като гнездящ (г – reproducing) с численост най-малко 1 гнездяща двойка и максимум – 2 дв;

Зимуваща популация

За периода 1977-2001 г. среднозимната численост на вида в ез. Сребърна се оценява на 2-3 индивида (Michev & Profirov, 2003). Според Актуализирания план за управление на ПР „Сребърна“ (2015) общата численост на зимуващите червеноклюни потапници за периода 1977-2001 г. е 5 индивида, а за периода 2008-2013 г. – не са отбелязвани индивиди от вида. Данните от среднозимни преброявания по р. Дунав през 2019 г. и 2020 г. показват, че през 2019 г. видът не е бил наблюдаван, а на 11.01.2020 г. са отбелязани 6 инд. на едно място. На територията на зоната или близо до нея видът не е бил отчетен. На 30.01.2018 г. са наблюдавани 2 индивида в зоната (ebird.org).

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи при Докладването по чл. 12 през 2019 г.: F05, F26. От тях няма валидни за зоната. Заплахи за

вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1 дв.	Предлагаме включването на вида в СФ като гнездящ на база на това, че вида е наблюдаван от нас през 2021 г. с численост 1 дв. и това, че последните години (от 2016 г. насам) видът гнезди редовно в резервата – в южните части на резервата.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гн. двойка чрез поддържане на местообитанията на вида.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	1 инд.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) за мигриращата популация не е посочена минимална стойност, а като максимална е посочен 1 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Според СФ не е посочена минимална численост на популацията, а като максимална е посочен 1 инд.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Включва влажните зони, обрасли с водолюбива растителност. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата.	Поддържане на площта на гнездовите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 840	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида:	5 степенна скала за	1-Отлично/	Екологично състояние 1-Отлично - High	Подобряване на екологичното

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели				
Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates) и риби (JDS4-Fish)	екологично състояние	2-Добро	<table border="1"> <tr><td>2-Добро - Good</td></tr> <tr><td>3-Умерено - Moderate</td></tr> <tr><td>4-Лошо - Poor</td></tr> <tr><td>5-Много лошо - Bad</td></tr> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62, табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Макрозообентос е оценено като „отлично“.</p>	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
2-Добро - Good								
3-Умерено - Moderate								
4-Лошо - Poor								
5-Много лошо - Bad								

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

- Предвид данните от проведения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. предлагаме добавяне в СФ на вида като гнездящ с численост най-малко 1 гнездяща двойка и максимум – 2 дв;
- По отношение на зимуващата популация да се промени на числеността на 1-2 индивида, на базата на това, че през 2018 г. в зоната вида е отчетен като зимуващ с численост 2 инд.
- По отношение на мигриращата численост предлагаме промяна в категорията **Data quality** от “G” на “DD”, тъй като липсват данни за миграционната популация на вида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A058	<i>Netta rufina</i>			r	1	2	p		G	B	B	C	B
B	A058	<i>Netta rufina</i>			w	1	2	i		G	C	B	C	C
B	A058	<i>Netta rufina</i>			c	0	1	i		DD	C	B	C	C

Специфични цели за A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 42-49 cm, размахът на крилата: 67-77 cm. В брачно оперение при мъжките главата и шията са ръждиво-кафяви. Гушата и предната част на гърдите са черни. Гърбът и страните на тялото са пепелно сиви. Кръстът е по-тъмен, а надопашнето – черно. Клонът е сиво-черен. Женските като цяло са сивокафяви. Гърди, теме и шия по-тъмни с кафеникав нюанс. Имат неясни бледи и тъмни петна по главата. Със светла

ивица зад окото. През зимата мъжките са с тъмно сиво-кафяви гърди и задница и по-мръсно кафява глава. При женските оперението през зимата е като при брачното оперение, но по-тъмна по гърба. При младите оперението е като възрастните женски в извънбрачно оперение. По-едноцветни са отгоре, без светла ивица зад окото. Страните на тялото са сиво-кафяви със светли напетнявания (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Есенната миграция започва в началото на септември, но се осъществява главно през октомври и ноември. Пролетния прелет е през февруари и март, когато се среща по-често по р. Дунав. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди от Средна Европа, Европейска Русия, Украйна, Беларус и Западен Сибир. Значително по-многочислена през зимата, особено по Южното Черномоското крайбрежие. По р. Дунав и вътрешните за странат водоеми зимуват незначителни числености от вида. Гнезди най-често във висока блатна растителност, близо до водата. Гнезди единично. Гнездото е на земята покрито със сухи треви и пух. (Симеонов и др. 1990; Нанкинов, 2012, Големански и др. (ред), 2015).

Характерно местообитание

Обитава обширни, дълбоки и открити водоеми, с големи водни огледала и растителност по периферията. При миграция и зимуване обитава разнообразни влажни зони, включително големи езера и язовири. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храната е от водни безгръбначни (ларви на насекоми) и семена, и части на водни и водолюбиви растения (Големански и др. (ред.), 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е групово и разпръснато, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, където са основните гнездови находища: ез. Сребърна, Бургаските влажни зони и най-вече Пода и Комлушка низина. През отделни години единични двойки гнездят в Тракийската низина, Дунавската равнина, Софийското поле, на места в Западна България и по долината на р. Арда. (Янков отг. ред., 2007). В посочените основни гнездовища и във Варненско–Белославския комплекс гнездят до няколко десетки двойки (до над повече от 50 в Пода и Комлушката низина), но в повечето от останалите се размножават само единични двойки. В години с малко валежи и ниско водно ниво на водоемите числеността е по-малка и много от двойките не пристъпват към гнездене (Големански и др., ред., 2015).

Включен в Приложение 2А на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 видът е уязвим – VU (Vulnerable). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80 – 250 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, J02.

Зимуващата популация е оценена на 17 000 – 31 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива.

Мигриращата национална популация е оценена на 15 000 – 100 000 индивида.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е преминаващ, зимуващ и гнездящ. **Гнездящата** популация се оценява на **25-40 двойки**, което представлява 16-31 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Мигриращата популация се оценява на **10-12 индивида**, което е **0,01-0,07 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до **10 индивида**, което е **0-0,1%** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според Kamburova (2012) през периода 2001-2003 г. са гнездили 12-30 двойки, а през 2004-2006 г.: 17-61 двойки. Резултати от мониторинг на водолюбивите птици в защитената зона за периода 2010-2012 г. показват гнездене на 20-25 двойки (Матеева и др., 2013). За периода 2006-2013 г. в ез. Сребърна са отчетени около 15-31 двойки (Shurulinkov et al., 2019). Според Актуализирания план за управление на ПР „Сребърна“ (2015) гнездовата численост е 25-30 дв. По време на извършения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. бяха установени около 40 двойки.

Зимуваща популация

За периода 1977-2001 г. среднозимната численост на вида в ез. Сребърна се оценява на 9-10 индивида (Michev & Profirov, 2003). Според плана за управление на ПР „Сребърна“ (2015, по данни на ИАОС) общата численост на зимуващите кафявоглави потапници за периода 1977-2001 г. е 29 индивида, а за 2008-2013 г. – 0-57 инд. (общо 67 инд.) По данни от средно-зимни преброявания през 2019 г. и 2020 г. по цялото българско поречие на р. Дунав са наблюдавани съответно 140 и 154 инд., но на територията на СЗЗ не са наблюдавани птици от вида. На базата на данните за периода 2008-2013 г. предлагаме актуализация на зимуващата численост на 10-60 инд.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. На 02.09.2021 г. в района на защитената зона са наблюдавани 100 индивида (ebird.org, S. Gigov).

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (Докладване по чл. 12, 2019 г.): F01, J02. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02, F03, F05, G01. От тях също няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат

риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели			
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 25 дв.	Целевата стойност е определена на база данните от СФ, от извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. и от литературни източници през последните години.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 25 гнездящи двойки чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.			
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 10 инд.	В СФ за мигриращата популация е посочена минимална стойност 10 инд., а като максимална стойност са посочени 12 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.			
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 10 инд.	Според СФ не е посочена минимална численост на популацията, а като максимална са посочени 10 инд. На базата на данните за периода 2008-2013 г. предлагаме актуализация на зимуващата численост на 10-60 инд.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 10 инд.			
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата.	Поддържане на площта на гнездовите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).			
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва и гнездовото местообитание. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата; N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).			
Местообитание на вида: Екологично	5 степенна скала за екологичн	1- Отлично/2 -Добро	<table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	Подобряване на екологичното състояние на водните
Екологично състояние							
1-Отлично - High							
2-Добро - Good							

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	0 състояние		<p>3-Умерено - Moderate</p> <p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

- По отношение на зимуващата популация предлагаме актуализация на числеността на 10-60 индивида, на базата на данните за периода 2008-2013 г.
- По отношение на оценката на гнездящата популация и общата оценка – да се коригира от „С“ на „А“ (в зоната се опазват 15-100% от националната популация).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			w	10	60	i		G	C	B	C	C
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			r	25	40	p		G	A	A	C	A

Специфични цели за A060 *Aythya nyroca* (белоока потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 38-42 cm, размах на крилата: 60-67 cm. В брачно оперение мъжките са изцяло с тъмно-кестеняво оперение, по-тъмно по гърба. С бяло подопашие и бяло око. Женските са тъмнокафяви с червеникав оттенък на главата. Бяло подопашие. Окото е тъмно. При младите оперението е като възрастните женски, с тъмно око, но побито кафяв цвят на оперението. По-малко бяло подопашно петно (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и рядко зимуващ вид за страната. Сезонни прелети извършва от септември до ноември и от началото на февруари до средата на април. Предпочита сладководни езера и блата с много тръстика, камъш и подводна растителност. По време на прелет се задържа по различни водоеми, предимно по откритите водни пространства. Някои двойки мътят и в малки заблатени участъци, стари корита и устия на реки. Гнезди сред гъсти тръстикови масиви, върху натрупани стари стебла от тръстика, върху плаващи острови, на брега на водоемите и рядко в хралупи. Гнездото е покрито със сухи растения и пух. Снася между 4 и 14 яйца, но най-често техния брой е 7-9. Снася в края

на април и през май, мътенето продължава 25-27 дни (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012; Чешмеджиев, Петков, 2014).

Характерно местообитание

Обитава предимно по-плитки рибарници, блата и микроязовири с мозаечно разположена растителност или големи тръстикови масиви с малки водни огледала и канали, с полегати брегове и тинести плитчини и хидрофитна растителност. По време на миграции се среща в разнообразни влажни зони. При зимуване обитава езера, язовири и малки морски заливи по Черноморското крайбрежие. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Белооката потапница се счита за предимно растителнояден вид. При анализ на стомашно съдържание са установени различни растения и водорасли. Освен растения в хранителния спектър влизат и много насекоми и други безгръбначни животни, както и дребни гръбначни – безопашати земноводни (*Anura*) и риби (*Pisces*) (Чешмеджиев, Петков, 2014).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото белооката потапница е описвана като един от най-многобройните видове от семейство Патицови (*Anatidae*) и едва през 1994 г. е включена в списъка на световно застрашените видове. От първите десетилетия на ХХ в. местообитанията на вида са подложени на системно унищожение поради пресушаване на влажните зони и превръщането им в обработваеми земи, а по-късно – и поради замърсяване на водите. Видът е бил ловен обект и ежегодно част от птиците са били отстрелвани. Това са основните причини за намаляването му както в световен мащаб, така и у нас (Чешмеджиев, Петков, 2014). Към момента разпространението на вида е групово и разпръснато, главно покрай р. Дунав и прилежащите райони на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Тракийската низина и Софийското поле. Най-значими гнездовища са ез. Сребърна, рибарници Хаджи Димитрово, Калимок, о. Белене, Дуранкулашкото и Шабленското езеро и Драгоманското блато. Разпространението се влияе силно от водното ниво в гнездовите водоеми, някои от които през отделни години пресъхват. Често при изчезване на дадено находище се появяват нови наблизко. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN европейската популация на вида е слабо засегнат – LC (Least Concern), а в световен мащаб (2019) видът е почти застрашен – NT (Near threatened). Включен в Червената книга на България (Големанси ред., 2015) в категорията „Уязвим вид“-VU. Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 120 – 400 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, M08, M07, J02, D03, F02, H01.

Зимуващата популация е оценена на 2 – 40 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща.

Мигриращата национална популация е оценена на 320 – 4 000 индивида.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е преминаващ, зимуващ и гнездящ. **Гнездящата популация** се оценява на **15-40 двойки**, което представлява **10-12,5 %** от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на **1-7 индивида**, което е **0,17-0,31 %** от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на **2 индивида**, което е **5-100 %** от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

Белооката потапница е сравнително обикновен и редовно гнездящ вид за поддържан резерват „Сребърна“. Видът е бил многоброен през 19 век и първата половина на 20 век, но след това числеността му в резервата значително намалява. Сребърна възвръща своето значение за вида след възстановяване на водния му режим през 1994 г. Резервата представлява едно от основните гнездовище на вида в страната като броят на двойките постепенно нараства от 1996 г. насам: 15-25 дв. (1996-1997 г.), 35-65 дв. (2002 г.), 35-40 дв. (2010 г.), 38-45 дв. (2011) (Чешмеджиев и Петков, съст., 2014) и 45-55 дв. (2014 г.). По време на проведения мониторинг през гнездовия период на 2021 г. бяха наблюдавани около 30-35 двойки.

Зимуваща популация

Според Michev & Profirov (2003) за периода 1977-2001 г. средно-зимната численост в езерото Сребърна е 1 индивид. Според Актуализирания план за управление на ПР „Сребърна“ (2015) през 2012 г. числеността на зимуващите белооки потапници е била 29 индивида. По време на среднозимни преброявания по поречието на р. Дунав през 2019 г. и 2020 г. видът не е бил наблюдаван.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. На 02.09.2021 г. са регистрирани 10 индивида на територията на защитената зона (ebird.org, S. Gigov).

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (Докладване по чл. 12, 2019 г.): F01, J02, M07, M08, D03, F02, H01. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат естествените процеси като бури (M07) и наводняване (M08). За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи: F01, F02, F05, J02, G05. От тях няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 15 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 15-40 гнездящи двойки. В резултат на извършения мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. бяха установени около 30-35 двойки. Не е необходима актуализация на СФ.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 15 гнездящи двойки чрез поддържане на местообитанията на вида.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 1 до 7 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция. Необходимо е да се постави междинна цел.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Според СФ като минимална и максимална численост на зимуващата популация са посочени 2 индивида.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 2 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата.	Поддържане на площта на гнездовите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва и гнездовото местообитание. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата; N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates).			<p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62, табл. 5, стр. 51). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

- Необходима е актуализация на оценката за мигриращата популация в зоната и общата оценка от категория „А“ на „С“, тъй като в зоната се опазват до 0-2% от националната популация.
- Необходима е също актуализация на оценката за гнездящата популация в зоната и общата оценка от категория „А“ на „В“, тъй като в зоната се опазват до 15% от националната популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A060	<i>Aythya nyroca</i>			c	1	7	i		G	C	B	C	C
B	A060	<i>Aythya nyroca</i>			r	15	40	p		G	B	B	C	B

Специфични цели за A061 *Aythya fuligula* (качулата потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 40-47 cm, размахът на крилата е 65-72 cm. В брачно оперение мъжките са с характерно с тъмно (почти черно) оперение с рязко очертани правоъгълни бели страни. Главата е черна със син или пурпурен метален блясък. Перата на тила са удължени като образуват добре обособена качулка. Окото е жълто. Женските са с тъмнокафяво оперение с по-малка качулка и бяло петно в основата на надклюнието. Страните на тялото са по-бледи с размити тъмни петна. Окото е тъмножълто. В извънбрачно оперение мъжките са с къса качулка, страните на тялото са мръсно кафяви, черните части на брачното оперение са с кафяв нюанс. При младите оперението е като на възрастните женски, но с по-светла глава и светло бежово в основата на човката. Окото е кафяво (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Многочислена мигрираща и зимуваща птица за страната. Есенния прелет е от септември до ноември, а пролетния от началото на февруари до края на април. По р. Дунав прелета през есента е по-слабо изразен, от колкото през пролетта, като през есента най-висока е числеността през ноември, след което спада със замръзването на крайдунавските блата. В района на Бургас числеността ѝ от началото на миграцията се увеличава до края на януари. Зимува предимно по Черноморското крайбрежие. Средно в страната са зимували около 5000 птици, но в последните години числеността ѝ намалява, като средно зимуват около 2500 – 3000 индивида. Концентрира се по Южната Черноморие и по-малко по Северното и по р. Дунав. Отделни птици и двойки са наблюдавани и през размножителния период в Сребърна, Шабленското езеро, около Бургас, Дяволска река, яз. Доспат и др. Възможно е отделни двойки да се размножават нередовно в дунавските влажни зони. Видът се размножава в Румъния с 20 до 50 дв. У нас няма потвърдено засега гнездене на вида. Двойките се образуват още в местата за зимуване. За гнездене избира обширни езера или други водоеми. Гнездото си построява винаги в непосредствена близост до водата, често пъти на малки островчета или купчини стара тръстика (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Предимно по-дълбоки езера и блата с богата водна растителност. По време на миграции и през зимата се среща и в морски заливи по Черноморското крайбрежие и язовири. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 3130, 3150 и 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с животинска храна: дребни мекотели, личинки на насекоми, ракообразни, дребна риба. Търси храната си обикновено на дълбочина до 3–4 м, но понякога се гмурка и до 14 м.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През размножителния период разпръснати изолирани находища има по Дунавското крайбрежие и прилежащите му части на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Софийското поле и Тракийската низина. Наблюдавани отделни двойки и единични или малък брой летуващи птици (до 19 екз. през 1996 г. в Мандренското езеро), като общата численост на индивидите не надхвърля няколко десетки птици. (Янков отг. ред., 2007). По време на прелет се среща по водоемите в цялата страна. Зимува предимно по Черноморското крайбрежие.

Включен в Приложение IIА на Директивата за птиците. Според IUCN 2016 вида е слабо засегнат – LC (Least Concern). Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на 1079 – 5628 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02, G01, G05.

Мигриращата национална популация е оценена на 1000 – 25 000 индивида.

Вида не се докладва като гнездящ за страната.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е преминаващ и гнездящ. **Гнездящата популация** се оценява на **0-1 двойка** (оценка „С“). Вида не е докладван като гнездят по чл. 12 от Директивата за птиците. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Мигриращата популация се оценява на **1-6 индивида**, което е **0,02-0,1 %** от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Резултати от мониторинг на водолюбивы птици в защитената зона за периода 2010-2012 г. не показват гнездене на вида (Матеева и др., 2013). Вероятно някои двойки от вида гнездят нерегулярно в Дунавските влажни зони. Наблюдавани са през гнездовия период в блато Пожарево и наводнени ливади в Долни Цибър. Единични двойки са наблюдавани в Сребърна – 1890 г. и 1960 г. Видът гнезди в съседна Румъния с популация 20-50 дв. (Shurulinkov et al., 2019). По време на извършения мониторинг в СЗЗ „Сребърна“ през гнездовия период на 2021 г. видът не беше установен.

Зимуваща популация

През зимата качулатата потапница се среща редовно, но в малък брой по р. Дунав. През януари 2019 г. по целия български участък на р. Дунав са преброени 130 качулати потапници в 4 локалитета, а през 2020 г. – 236 екз. в 4 локалитета. В ПР „Сребърна“ числеността на зимуващите качулати потапници за периода 1977-2001 г. са 0-33 индивида, а през 2012 г. са отчетени 9 индивида (Michev and Profirov, 2003; Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). На 14.02.2020 г. са отбелязани 6 индивида на територията на зоната, а на 02.01.2016 г. – 200 инд. (ebird.org). На базата на публикуваните данни предлагаме вида да бъде включен в СФ като зимуващ с численост 9-33 инд.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи при Докладването по чл. 12 от 2019 г.: F02, F03, J02, G01, G05. От тях няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	1 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) не е посочена минимална стойност, а като максимална стойност е посочена 1 дв.	Междинна цел до 2025 г.: Да се извърши мониторинг за установяване на точната численост на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Няма публикувани актуални данни за гнездене на вида в зоната. По време на теренните проучвания през гнездовия период на 2021 г. видът не беше установен.	гнездовата популация.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 1 до 6 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция. Необходимо е да се заложи междинна цел.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 9 инд.	Предлагаме включването на вида в СФ като зимуващ на база на това, че В ПР „Сребърна“ числеността на зимуващите качулати потапници за периода 1977-2001 г. е 0-33 инд., а през 2012 г. са отчетени 9 индивида (Michev and Profirov, 2003; Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015).	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 9 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 565	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища и блата.	Поддържане на площта на гнездовите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Включва и гнездовото местообитание. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07-мочурища и блата; N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates).	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/ 2-Добро	<p>Екологично състояние</p> <p>1-Отлично - High</p> <p>2-Добро - Good</p> <p>3-Умерено - Moderate</p> <p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62, табл. 5, стр. 51). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната публикувана информация предлагаме добавяне в СФ на вида като зимуващ с численост 9-33 индивида, което е 0,6-0,8% от националната популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A061	<i>Aythya fuligula</i>			w	9	33	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A063 *Somateria mollissima* (обикновена гага)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 60-70 cm, размахът на крилата е 95-105 cm. В брачно оперение мъжките са с преобладаващо бяло оперение с черни корем, страни и задница. Главата е бяла с черно теме, тила и страните на главата, в областта на ушите са светлозелени. Човката е масивна, клиновидна. Женските са с канелено-кафяво оперение с тъмни раета, тъмно крилно огледало с бели крайнини. В извънбрачно оперение мъжките са тъмни с бели надкрилия и раменни пера. При младите оперението е като възрастните женски, но без препаски и по-едноцветно кафяви (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът се среща вече през цялата година, макар че е твърде малочислен. Отделни екземпляри и малки ята от Черноморската популация в Украйна достигат до нашето Черноморие, където все по-често се наблюдава през зимата. Отделни екземпляри и ята от половозрепи птици остават и през лятото. Почти всички наблюдавани птици са били по Черноморското крайбрежие. Прониква вече и във вътрешни водоеми. По Дунавското крайбрежие, един екземпляр е наблюдаван в „Комплекс Калимок“.

Установен за фауната на България на 05.04.1964 г., двойка в морето северно от с. Резово, Бургаско. Единственото наблюдение, което доказва гнезденето на вида в България е на 14.05.2007 г., женски екземпляр с 9 малки в пухово оперение наблюдавани да излизат от морето на плажа до северната част на Дуранкулашкото езеро (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012; Янков отг. ред., 2007).

Характерно местообитание

Морски крайбрежия и острови със скалисти брегове. За Черноморската популация – острови с тръстикови обраствания. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 1170, 1240 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с животинска храна: дребни мекотели, охлюви, личинки на насекоми, ракообразни, дребна риба. При търсене на храната си се гмурка на дълбочина до 25 м. Почти не се храни с растителна храна. По бреговете на Северно море се храни обикновено с миди (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е основно по Черноморското крайбрежие – местността Пода при Бургас, Шабленското и Дуранкулашкото езеро и нос Калиакра. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение ПБ на Директивата за птиците. Според IUCN вида е уязвим – VU (Vulnerable) в Европа и почти застрашен – NT (Near threatened) в световен мащаб (2018). Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на 1 – 5 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ зимуващата популация на вида се оценява на до **2 индивида**, което е **0-40%** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Рядък зимуващ вид. За периода 1997-2001 г. среднозимната численост на обикновената гага в страната е била 5 инд. Максималната отчетена численост е в яз. Ивайловград през 2001 г. – 19 инд. (Michev & Profirov, 2003). По време на среднозимните преброявания по целия български участък на р. Дунав през 2019 и 2020 г. видът не е бил наблюдаван. Няма данни в observation.org видът да е бил регистриран в района на зоната. В ebird.org има данни за наблюдение на 1 индивид в С33 на 24.09.1988 г. (D. Mitev).

За зимуващата популация е посочена само една заплаха при Докладването по чл. 12 от 2019 г.: K04- Изменение на хидродинамичните характеристики. Смятаме, че тази заплаха не е валидна за вида по време на зимуване в зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-2 инд.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) за зимуващата популация е посочена численост до 2 инд. Липсват актуални публикувани данни за числеността на зимуващите обикновени гаги в зоната.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 1 инд. Количеството на зимуващите птици ще зависи от климатичните условия.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 275	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 275 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates) и риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	<p>Екологично състояние</p> <p>1-Отлично - High</p> <p>2-Добро - Good</p> <p>3-Умерено - Moderate</p> <p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62, табл. 5, стр. 51). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос, а по по БЕК Риби е оценено като „Умерено“.</p>	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

По отношение на зимуващата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „С“ на „А“, тъй като до 2 индивиди, което е 0-40-% от националната зимуваща популация.

Специфични цели за A064 *Clangula hyemalis* (ледена потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото е 58-60 cm (включително дългите опашни пера), размахът на крилата - 73-79 cm. В брачно оперение мъжките са с преобладаващо кафяво черно оперение със сиво-бели страни, задница и бяло петно отстрани на главата. Плещите са с ръждиво-жълти крайнини на перата. Опашните пера са удължени. Женските наподобяват мъжките в брачно оперение, но са без удължените опашни пера, цветовете са по-убити, бялото петно отстрани на главата е по-тясно. Има бяла яка. В извънбрачно оперение мъжките са с много по-бяло оперение. Мантията, плещите, шията и главата са бели. Отстрани на главата в долната част и горната част отстрани на шията са с тъмно петно. При женските през зимата главата е по-светла – светло-кремава с тъмно черно-сиво теме. При младите оперението е като възрастните женски, но с по-малко тъмно петно отстрани на главата, по-тъмни раменни пера и без ясна бяла яка (Svensson, 2009; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България, както и на Балканския полуостров видът се среща рядко през зимата по морското крайбрежие и р. Дунав. Среща се от ноември до април. У нас зимуват отделни индивида отклонили се от основните миграционни пътища. Те принадлежат към скандинавската популация или Западен Сибир. Възможно е видът да разширява зимния си ареал. На Балканския полуостров и в България достигат птици от основното зимовище на Балтийско море при сурови зими (Нанкинов и др., 1997; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Зимуващи или мигриращи ледени потапници могат да се наблюдават в различни водоеми, но основно по морското крайбрежие, заливи, реки, язовири, баластииери и езера. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 1170 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с ракообразни и мекотели. През зимата доминират мекотелите.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е основно по Черноморското крайбрежие. За първи път е наблюдавана през 1976 г. до с. Шкорпиловци. През последните години е установена и в сладководни водоеми и във вътрешността на странат и по р. Дунав. Най-голямото ято наблюдавано досега е през месец февруари 1989 г. в Бургаския залив – 53 птици (Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение ПБ на Директивата за птиците. Според IUCN 2018 вида е уязвим – VU (Vulnerable). Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) **зимуващата** популация е оценена на 0 – 4 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до **6 индивида** (оценка „А“). Посочената зимуваща численост е по-висока от националната. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка

„С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Видът се среща рядко през зимата по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. Според Нанкинов и др. (1997) най-голямото ято зимуващи ледени потапници в България е наблюдавано в Бургаския залив през 1989 г. – 53 инд. За периода 1977-2001 г. среднозимната численост на вида по поречието на р. Дунав е 2 инд. През 1982 г. е отчетена максимална численост в участъка Свищов-Русе – 57 инд. Не е наблюдавана в ез. Сребърна (Michev and Profirov, 2003). В периода 2008-2013 г. вида също не е отчетен като зимуващ в зоната. По време на среднозимни преброявания по целия български участък на р. Дунав през 2019 и 2020 г. видът не е бил наблюдаван. В ebird.org и observation.org няма данни видът да е бил регистриран в района на защитената зона.

За зимуващата популация е посочена само една заплаха при Докладването по чл. 12 от 2019 г.: К04- Изменение на хидродинамичните характеристики. Смятаме, че тази заплаха не е валидна за вида по време на зимуване в зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежни уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиките масиви.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	На базата на наличната информация за зимуваща численост на вида в зоната смятаме, че настоящата е завишена, даже по-висока от националната оценка. Предлагаме промяна на зимуващата численост на 1-2 инд.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 1 инд. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 275	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 275 ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2- Добро или 1-Отлично състояние
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad	Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.			

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

На базата на наличната информация за зимуваща численост на вида в зоната смятаме, че настоящата е завишена, даже по-висока от националната оценка. Предлагаме промяна на зимуващата численост на 1-2 инд. Не се налага промяна в оценката на популацията.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A064	<i>Clangula hyemalis</i>			w	1	2	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A067 *Vesperhala clangula* (обикновена звънарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-50 cm, размах на крилата: 65-80 cm. В брачно оперение мъжките са с черна глава със зелен метален блясък. В основата на клюна под юздичката има голямо бяло петно. Окоето е жълто. Гърдите и страните са снежно бели. Задницата и гърбът са черни. На плещите е с тесни черни ивици. При женските главата е кафява, окоето е бледожълто, яката и коремът са бели. Гърдите и страните са пепелно сиви, човката е тъмна с жълтеникава ивица преди върха. В извънбрачно оперение мъжките са като женските в брачно оперение, но главата отстрани е с черен оттенък и без бял пръстен на яката. Крилото е като в брачно оперение. Женските в извънбрачно оперение също са без бяло на якичката. При младите оперението е като възрастните женски, но главата е по-убито сиво-кафява. Без бяла яка (Svensson, 2009; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е мигриращ и зимуващ вид. Есенният прелет започва през октомври, но е по-масов през ноември, когато в страната пристигат по-голяма част от звънарките. Есенния прелет е през февруари и продължава до март. По-често се среща по морското крайбрежие и р. Дунав. Мъжки половонезрял екземпляр е наблюдаван през месец юни край н. Калиакра (Нанкинов и др., 1997; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава тихи реки, езера и блата с гористи брегове, също и заливни гори и водоеми край стари гори. Зимуващи или мигриращи звънарки могат да се наблюдават в езера и блата с голяма открита водна площ, морски заливи и устия на вливащи се в тях реки. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 1170, 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През зимата се храни предимно с мекотели. През останалото време с ларви на насекоми, дребни риби, ракообразни (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядко срещана по време на миграция в цялата страна. Разпространена е основно по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. Зимува в неголеми количества, до 57 екз. по р. Дунав и до 51 екз. по Южното Черноморие. Във вътрешността на страната и по Северното Черноморие видът се среща в незначителни количества (Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение IIБ на Директивата за птиците. Според IUCN 2018 вида е слабо засегнат – LC (Least Concern). Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на 140 – 400 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02, F03, F05.

Мигриращата национална популация е оценена на 0 – 500 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: C03, F02, F05.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е зимуващ. **Зимуващата популация на вида се оценява на до 60 индивида, което е 0-15% от националната зимуваща популация (оценка „В“).** Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

През зимата звънарката се среща редовно по р. Дунав, особено при по-студено време. През януари 2019 г. по целия български участък на р. Дунав са преброени 160 звънарки в 12 локалитета, а през 2020 г. – 110 екз. в 8 локалитета. Най-големите отделни ята достигат до 33 и 40 екз. В участъка Сомовит – Силистра между 1984-2005 г. са регистрирани между 4 и 46 звънарки, като не зимува редовно (Ivanov, 2008). В различни участъци от Дунав през декември и януари са наблюдавани ята от 14 до 50 птици (Шурулинков, 2005). За периода 1977-2001 г. средно-зимна численост на звънарките в ез. Сребърна варира между 1 и 30 инд., като максималната отчетена численост е през

1992 г. - 30 инд. (Michev & Profirov, 2003). Според Актуализирания план за управление на ПР Сребърна (2015, данни на ИАОС) през периода 2008-2013 г. звънарки са били отчетени само през 2013 г. - 18 инд. В observation.org няма данни видът да е бил регистриран в зоната. В ebird.org са отбелязани 4 инд. на 25.12.2010 г. в СЗ3 „Сребърна“ (D. Mitev). Няма публикувани актуални данни за зимуващата популация на вида в зоната. Смятаме, че посочената численост е завишена. На базата на наличните данни посочени по-горе предлагаме актуализиране на зимуващата численост на 4-30 инд.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи при Докладването по чл. 12 от 2019 г.: F02, F05, C03. От тях няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежени уреди (G12- Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиките масиви.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 4 инд.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) не е посочена минимална стойност, като максимална стойност е посочена 60 индивида. Няма публикувани актуални данни за зимуващата популация на вида в зоната. Смятаме, че посочената численост е завишена. На базата на наличните данни посочени по-горе предлагаме актуализиране на зимуващата численост на 4-30 инд.	Поддържане на зимуващата популация в размер най-малко от 4 инд. Количеството на спираците по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 275	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 275 ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinverteb	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на</p>	Екологично състояние		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
rates)			повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗ3 BG0000241 „Сребърна“

На базата на наличните данни посочени по-горе предлагаме актуализиране на зимуващата численост на 4-30 инд. Не се налага промяна в оценката на популацията.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A067	<i>Bucephala clangula</i>			w	4	30	i		G	B	A	C	C

Специфични цели за A767 *Mergellus albellus* (малък нирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 38-44 cm. Размах на крилата: 55-69 cm. Има къс клюн, главата е с високо чело и малка качулка. Мъжкият е с черно-бяло оперение с характерна „черна маска“ на очите, черна ивица на тила и две черни линии от гърба през крилото към гушата и гърдите. Женската е с контрастиращи червено кафява горна половина на главата и бели подборadie, гърло и страни на шията; също с „тъмна маска“ през очите, макар и слабо различима (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Резултатите от средно-зимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че вида е доста често срещан със средна численост от 124 индивида (максимум 333 инд. през 1996 г.). Най-широко разпространен по поречието на р. Дунав. Основните концентрации са по река Дунав в речния участък между Тутракан и Силистра (средно 22 инд., максимум – 153 инд. през 1996 г.), Мандра (средно 20 инд., максимум – 133 инд. през 1985 г.) и речен участък на Дунав между Свищов и Русе (средно 14 инд., максимум – 71 инд. през 1996 г.). През периода 1997-2001 г. средната численост на зимуващите у нас малки нирци се увеличава до 277 инд. с максимум от 1104 инд. през 1997 г. (Michev and Profirov, 2003).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава горски реки с по-бавно течение и езера. По време на зимуване – по-големи реки и езера с обширни открити водни пространства, по-рядко в морски заливи (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания за търсене на храна по време на зимуване и миграция са реки, езера и морски крайбрежия, вероятно 3160, 3260, 3130, 3140, 1130, 1150, 1160 и др. според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През зимата се храни изключително с дребни рибки (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се в цялата страна, но главно в по-големите езера и блата край р. Дунав и Черно море (Нанкинов и др., 1997).

В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложение 2 и 3. Малкият нирец не е включен в Червена книга на Р България (2015). Според IUCN 2016 видът е „слабо засегнат“ (Least Concern) в Европа и в света. Включен е в Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 50 – 450 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.), също е флукутираща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, J02, F03.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 500 – 1500 индивида. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е зимуващ. Зимуващата популация на вида се оценява на до **5 индивида**, което е 0-1,1% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добра (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Малкият нирец е често срещан зимуващ вид със средна стойност 124 индивида за периода 1977-1996 г. като основно зимува по поречието на р. Дунав – средно 64 птици (Michev and Profirov, 2003). В Бургаските влажни зони, видът е рядък пролетен мигрант и обикновен зимен вид. Максималните числености на вида по време на зимата е 490 инд. (Dimitrov et al., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът не присъства в зоната през зимата.

По време на Средно-зимното преброяване през 2019 г., видът е наблюдаван на 16 места по поречието на р. Дунав. Установени са общо 117 индивида в р. Дунав, като 1 инд. от тях е наблюдаван западно от зоната. Вероятно по-ниските температури през зимата на 2019 г. (stringmeteo.com) са основната причина за по-голямото количество птици по реката. През 2020 г. видът е отчетен само на три места в р. Дунав, но не и в близост до зоната. По данни от <https://ebird.org/>, видът е наблюдаван в зоната през март 1985 г. – 2 инд., през януари 1988 г. – 7 инд., през февруари 1988 г. – 2 инд., през февруари 1991 г. – 41 инд. и през януари 1992 г. – 30 инд. По данни от <https://observation.org>, за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната.

Посочените заплахи F02, F03 и J02 за зимуващата популация в докладването по чл. 12 от 2019 г. за вида, нямат отношение към зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	До 5 инд.	Определена на база СФ. Количеството на зимуващите птици ще зависи от средните температури, през януари. При ср. темп. за януари в района на С33 около 0° С се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	При ср. темп. за януари в района на С33 около 0° С поддържане на популацията >5 инд.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 275 ha	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на С33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06 – континентални водни тела.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 275 ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Русе и Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“.</p>	Екологично състояние		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

6. Необходимост от промени в СФ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата зимуваща популация на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: Актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A767	<i>Mergellus albellus</i>			w	0	5	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A070 *Mergus merganser* (голям нирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 58-66 см. Размах на крилата: 82-97 см. Най-едрият от нирците. Мъжкият е с едра, закръглена черна глава и горна половина на шията и дълъг червен клюн. Гърбът и плещите са черни, контрастиращи с белите гуша и долна страна на тялото, които са с кремав оттенък. При женската кафявата глава и шия рязко разграничени от сивата гуша. Гърбът е по-светъл, гълбовосив. Страните на тялото също са светли. В полет бялото поле в крилото без напречни черни ивици (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Появява се през ноември и се среща до края на март (Нанкинов и др., 1997). През 2018 г. видът е установен да гнезди в язовир Боровица, област Кърджали (<https://bnr.bg/kardzhali/post/101069255/ptica-otpredilednikovata-epoha-gnezdi-v-azovir-borovica>). През гнездовия период на тази година (21 май) в южните части на яз. Студен кладенец, Стефан Аврамов наблюдава женска с 5 отраснали малки (<https://www.facebook.com/groups/birdsinbulgaria/posts/10158540767679227>).

Характерно местообитание

През размножителния период предпочита горните течения на реките, големи, прозрачни горски или планински езера и язовири, рядко морското крайбрежие. По време на прелет и зимуване се среща в големи и дълбоки реки, сладководни и бракични езера и по-малко в морето (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания за търсене на храна по време на зимуване и миграция са реки, езера и морски крайбрежия, вероятно 3160, 3260, 3130, 3140, 1130, 1150, 1160 и др. според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с различни видове риба (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядко се срещат по време на прелет и през зимата единични птици или малки ята по по-големите реки, езера и блата. Средно в страната зимуват около 20 инд. (0-72), които се концентрират по р. Дунав (средно 16 инд., максимум – 48 инд. през 1996 г.) и езерата по Черноморското крайбрежие (Michev and Profirovov, 2003).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Големият нирец не е включен в Червена книга на Р България (2015). В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложение 3 и 4а. Според IUCN 2021 видът е „слабо засегнат“ (Least Concern) както в Европа, така и в света.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва като **гнездящ** с численост 1-10 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2007-2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Тенденциите в гнездовото разпространение са неизвестни.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва и като **зимуващ** с численост 2-50 инд. Краткосрочната популационна тенденция (2007-2018 г.) е варираща се, а дългосрочната (1980-2018 г.) също е варираща. Посочени са следните заплахи: F02; F03.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва и като **мигриращ** с численост 0-120 инд. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: F02; F03; K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е зимуващ. Зимуващата популация се оценява на **до 2 индивида**, което е 0-4% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлична (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Резултатите от средно-зимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че вида е нередовен зимуващ вид със средна численост от 23 инд. (максимум 66 инд. през 1977 г.). Наблюдаван в различни части на страната, но с малка численост (2-3 инд.). Най-широко разпространен по поречието на р. Дунав – средно 16 инд. и максимум 48 инд. през 1996 г. Най-многочислен е в следните речни участъци: Цибър-Сомовит – средно 7 инд. (максимум 24) и Тутракан-Силистра – средно 6 инд. (максимум 46 инд. през 1996 г.). През периода 1997-2001 г. средно-зимната численост е средно 26 инд. с максимум от 72 инд. през 1999 г. (Michev and Profirov, 2003).

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания през 2019 и 2020 г. През зимния период на 2019 г. са наблюдавани 12 индивида по поречието на река Дунав, като 4 инд. от тях са наблюдавани западно от зоната. През зимния период на 2020 г. са наблюдавани 7 индивида по поречието на река Дунав, като не са наблюдавани индивиди в зоната.

По данни от <https://ebird.org/>, видът е наблюдаван в зоната през март 1985 г.- 2 инд., през февруари 1991 г. – 2 инд. По данни от <https://observation.org>, за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната.

Посочените заплахи F02, F03 за зимуващата популация в докладването по чл. 12 от 2019 г. за вида, нямат отношение към зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	Според СФ на зоната максимална стойност на зимуващите индивиди е 2 инд., минимална не е посочена. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия и най-вече от температурните стойности през януари.	Целевите стойности за минималната зимуваща популация на вида се очаква силно да зависят от температурите през зимата. При средни температури през януари под 0° С минималната стойност се очаква да е около 6 инд. от вида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 275	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06 – континентални водни	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 275

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
я на вида			тела.	ha. чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Русе и Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата зимуваща концентрираща на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: По отношение на оценка на зоната (Site assessment), критерият за размер и плътност на популацията трябва да се промени от „С“ на „В“, тъй като тъй като числеността е 2 – 15% от националната зимуваща популация.

Species		Population in the site							Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A070	<i>Mergus merganser</i>			w	0	2	i		G	B	A	C	C

Специфични цели за A072 *Pernis apivorus* (осояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 135-145 cm. Полиморфен вид, характерен със значителна индивидуална вариация на окраската. Челото и юзджиката покрити с дребни лъсповидни пера. Главата сиво пепелява до сиво кафява. Горната страна на тялото кафява с тъмни до черни надлъжни резки. Окраската на долната страна на тялото разнообразна: бяла с кафяви препаски, червено-кафява или тъмнокафява с многобройни или редки бели петна. Опащката сиво-кафява с 2-3 черни препаски - в основата, средата и края. Клюнът черен, восковицата тъмносива, краката жълти (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е гнездящо-прелетен. Пролетният прелет започва от средата на март до края на април, есенният започва в началото на август и продължава до края на

октомври. Многоброен по време на миграции по Черноморското крайбрежие, особено в края на август и началото на септември. Гнездото разположено само по дървета, в основата на странични клонове на височина 10-22 m. Понякога заема стари гнезда на други птици (сива врана, обикновен мишелов и др.). Пълното мътило най-често 2 яйца (Симеонов и др., 1990). Разпространението в България е разпръснато на почти цялата територия на страната, най-плътно в ниските и средно високи райони с гори до 1600 m надм. в. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа. Числеността се оценява на 450-550 двойки (Янков, ред., 2007). При плътност 1 двойка на 50–100 km² числеността в страната най-вероятно е 300-400 гнездещи двойки. Уязвим вид VU (Домусчиев и Спиридонов в Червена книга, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава обширни гори в равнини и планини (предимно букови), изпъстрени с полянки или в близост до ливади и пасища (Симеонов и др., 1990). Предпочита високостъблени широколистни гори, но гнезди и в смесени и иглолистни гори до 1600-1700 m надм. в. в близост до открити пространства. Гнездовия участък е над 1000 ha, но търси храна до 7 km от гнездото. Проучване показва, че осояда има предпочитание към гората. Гнездовите територии варират между 13,5 и 25,8 km² (Ziesemer, F. & V.-U. Meyburg, 2015). Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91СА), а за търсене на храна са открити пространства - ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с жилещи насекоми, техните яйца и ларви, гъсеници, едри бръмбари, рядко с гущери, дребни птици и гризачи (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението в България е разпръснато на почти цялата територия на страната, най-плътно в ниските и средно високи райони с гори до 1600 m надм. в. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 в света видът е в категория LC (Least Concern) – „слабо засегнат“. Включен е в Червената книга на България в категория „уязвим“ (VU - vulnerable). Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 400 и 800 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. През последните 18 години краткосрочната тенденция (2000-2018) в разпространението на вида е стабилна, а дългосрочната е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, A07, A08, B02, D02, F03, G01, D06.

Осояда се опазва също така и като **мигриращ** вид с численост 15 000-25 000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2007-2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната не е посочена. Посочени са следните заплахи: A02, A07, B02, F03, D06.

В Червената книга (2015) е посочено като заплаха масовото изсичане на старите гори и безпокойството, браконьерството, използването на пестициди в земеделието.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ**, с популация, която се оценява на 1 - 10 индивида, което е 0,006 – 0,04 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция с 1-10 инд. Най-значимите концентрации по време на есенната миграция са Босфора (до 26 000 инд.) и Бургаския залив - до 24 000 инд. (Мичев и др., 2012). Не са провеждани теренни проучвания през 2021 г. по време на миграция.

По данни от <https://ebird.org/>, видът е наблюдаван в зоната през септември 1986 г.- 2 инд., през май 1987 г.- 2 инд., през юни 1988 г. – 1 инд., през септември 1988 г. – 1 инд., през септември 1989 г. – 4 инд., през август 1990 г. – 27 инд., през юли 2001 г. – 1 инд., през август 2005 г. – 1 инд., през юни 2007 г. – 1 инд., юни 2008 г. – 2 инд., септември 2010 г. – 150 инд., през юни 2016 г. – 1 инд. По данни от <https://observation.org/>, за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставяне на междинна цел до 2025, да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Посочените заплахи А02, А07, В02, F03 и D06 в докладването по чл. 12 за вида могат да имат слабо отношение към вида в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция е посочена минимална и максимална концентрация от 1-10 инд. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие откритите местообитания в зоната: N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N08-равнини, шубраци. Най-вероятно вида се храни и извън зоната.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 318 ha. чрез опасване, окосяване, премахване на дървесно-храстова растителност в западните части на резервата.

6. Необходимост от промени в СФ за С33 BG0000241 „Сребърна“

Не е необходимо промени в СФ.

Специфични цели за A073 *Milvus migrans* (черна каня)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 165-175 cm. Тъмнокафява, средно голяма птица с дълги тесни крила и дълга, слабо връзана опашка. Главата е белезникаво-сива, гърлото е белезникаво, а клонът е черен. Восковицата и краката са жълти. Когато опашката е широко разперена връзването не се забелязва. Лети с плавни махове. Често се рее и прави широки кръгове (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетнен, преминаващ и отчасти зимуващ вид за страната. Пролетния прелет е от началото на март до средата на май. Есенният прелет е от началото на август до първата десетдневка на октомври (Симеонов и др., 1990). През размножителния сезон е най-често по р. Дунав и притоците му, поречието на реките Марица, Тунджа и техните притоци, Сакар, Дервентски възвишения. По време на скитания и миграции е навсякъде из страната, но по-значима е миграцията по Черноморското крайбрежие. Гнезди поединично или в разредени колонии до 30 двойки. Събира се на групи по време на хранене, скитане, почивка и миграция (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава гори и групи дървета в големи речни долини, по Черноморската крайбрежие и край изкуствени водоеми. През зимата се среща и в открити пространства в равнини (Симеонов и др., 1990). Според Стойчев и др. (в Янков, отг. ред., 2007) гнезди в алувиални и много влажни гори и храсталаци и широколистни листопадни гори, порядко – в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, обикновено в близост до по-големи реки и други влажни зони.

Средната гнездова плътност на вида варира между 1 и 20 дв./100 km² (Maciorowski et al., 2021). Според едно изследване в южна Испания (Tanferna et al., 2013) средната територия на отделните индивиди е 153.3 km². Гнездящите мъжки и женски индивиди предпочитат влажни зони, горско-земеделски местообитания (dehesa) и храсталаци. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0 (може би и други широколистни гори); открити местообитания за търсене на храна – естествени и полуестествени тревни формации(6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Полифаг, храни се с мърша, често отнема плячката на други птици, лови насекоми и дребни гръбначни животни (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015). В стомашното съдържание на български птици са установени: сива полевка, обикновена горска мишка, белокоремна белозъбка, водна жаба, зелен гущер, торен бръмбар, бръмбар бегач (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Групирано основно по поречията на големите реки и притоците им – р. Тунджа, р. Марица, р. Дунав, р. Арда, по-разпръснато в Лудогорието и суходолията в Добруджа и др. С най-плътно разположени находища в района между Източните Родопи, Източна Стара планина и Странджа, където съществуването на по-големи реки е съчетано с наличието на над 1000 микроязовира, няколко язовира и други водоеми. Почти напълно отсъства от Западна България и Черноморското крайбрежие (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 за света видът е в категория LC (Least Concern) – „слабо засегнат“. Включен в SPEC 3 Уязвим. Включен в Червената книга на България в категория „уязвим“ (VU – vulnerable).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 140 – 170 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A04, D02, F03, G01, D06.

Мигриращата национална популация е оценена на 800 – 900 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, B02, F03, F26, D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни (СФ) на зоната вида е **мигриращ**, с популация, която се оценява на **5 индивида**, което е 0,55 – 0,62 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

По време на скитания и миграции е навсякъде из страната, но по-значима е миграцията по Черноморското крайбрежие (Michev et al., 2011; Червена книга на Р България, 2015). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция, но с неустановена численост. Не са провеждани теренни проучвания през 2021 г. по време на миграция.

По данни от <https://ebird.org/>, видът е наблюдаван в зоната през април 1985 г.- 5 инд., през август 1991 г.- 1 инд., през май 2014 г. – 1 инд., през май 2019 г. – 1 инд., през май 2020 г. – 1 инд. По данни от <https://observation.org/>, за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025, да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Посочените заплахи A02, B02, F03, F26 и D06 в докладването по чл. 12 за вида, могат да имат слабо отношение към вида в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална стойност от 5 инд. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Извършване на редовен мониторинг на пролетната и есенната миграция на реещи се птици в СЗЗ.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие откритите местообитания в зоната: N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N08-равнини, шубраци. Вида вероятно се храни и извън зоната.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 318 ha. чрез опазване, окосяване, премахване на дървесно-хростова растителност в западните части на резервата.

6. Необходимост от промени в СФ на СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в минималната численост на популацията от 5 инд. на 1 инд., тъй като данните от eBird.org показват, че по време на миграция видът се среща в зоната с най-малко 1 инд.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			Glo.
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	
B	A073	<i>Milvus migrans</i>			c	1	5			G	C	B	C	C

Специфични цели за A074 *Milvus milvus* (червена каня)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 60-65 cm, размах на крилата: 180-190 cm. Средно голяма дневна граблива птица с дълги, тесни крила и дълга, дълбоко врязана опашка. Лети с бавни махове на крилата. От черната каня се различава по ръждиво червеникавата окраска и по-дълбоко врязаната опашка. Среща се поединично или на двойки, а по време на прелет и на малки ята (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване и разпространение в страната

Постоянен и преминаващ вид. Гнезди главно на дървета с височина 12–15 m, в покрайнини на гори, като рядко използва стари гнезда на вранови птици или на обикновен мишелов (Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава гори в равнини в близост до открити пространства, обработваеми земи и пасища. По време на миграция се среща и в открити полета, а през зимата и в гори в предпланински райони до около 1200 m. н. в. (Симеонов и др., 1990; Игнатов в Червена книга на Р България, 2015). Подходящи местообитания за търсене на храна вероятно са 6210, 6220, 6240, 6250, 6260, 62C0, 6510 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009), обработваеми земи, пасища.

Хранене

Храни се с безгръбначни и гръбначни животни, включително и мърша, у нас предимно със земноводни, влечуги, гризачи (Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

2. Природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Единични индивиди се срещат спорадично в Добруджа и Хасковско. Среща се главно по време на миграция или като зимуващ вид, основно единични птици. През гнездовия период са наблюдавани двойка и единични индивиди в Източни Родопи, ез. Сребърна, по една двойка на р. Дунав, Черноморието, Сакар и Източни Родопи, единични птици по време на миграция и гнездовия период при яз. „Студен кладенец“, Сливенско, Ямболско и Добруджа. През зимата и по време на миграция се среща главно по Черноморското крайбрежие и откритите пространства (Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2020 за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) Включен в SPEC 2 Намаляващ. Включен в Червената книга на Р България със статус „критично застрашен“ CR (Critically Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 0 – 15 индивиди. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденция в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, A07, A08, A09, F03, D06.

Зимуващата популация е оценена на 0–1 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна. Посочена е една заплаха – A02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е само мигриращ. **Мигриращата** популация се оценява на **1 индивид**, което представлява 0–6,6 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

По поречието на р. Дунав червената каня е доста рядък вид. Установена е само два пъти за периода 2006-2013 г. в блатото Кайкуша (20.09.2009 г.) и при с. Вабел, Никополско (26.04.2010 г.) (Cheshmedzhiev et al., in Shurulinkov et al. 2019). Според Костадинова и Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция, но не е посочена численост. Червената каня е рядък мигриращ вид през територията на България, като прелитат до 30 индивида, основно по Западночерноморския прелетен път *Via Pontica*. По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат единични птици, основно по Черноморското крайбрежие, най-общо от линията Суходол – Провадия – Силистра на изток до Бургаския залив в Южна България и Преселенци в Добруджа. Единично наблюдение има и в Централната Дунавска равнина в района на Никополско плато (Въбел). По време на есенна миграция прелитащи червени кани са наблюдавани и в Дунавската равнина – в Свищовско-Беленската низина и при Галиче (Костадинова и Граматиков, 2007). Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025, да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Данните от eBird не дават данни за птици от вида в района на зоната и около нея.

От заплахите за мигриращата популация на вида, посочени в Докладването по чл. 12, следните могат да имат отношение към зоната: A02-„Преминаване от един вид

земеделско ползване към друг вид земеделско ползване“, А07-„Изоставяне на традиционното стопанисване/ползване на други земеделски или агро-горски системи“, D06-„Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели)“.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Определена на базата на СФ и това, че вида е установен само два пъти по поречието на Дунав за периода 2006-2013 г. Вида не е наблюдаван в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 318	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- Равнини, шубраци (130 ha), N09-сухи ливади, степи (116 ha), N15-други обработваеми земи (72 ha), които вида използва за търсене на храна. Тяхната обща площ е 318 ha.	Поддържане на площта на откритите местообитания в зоната в размер най-малко 318 ha чрез опасване, окосяване, премахване на дървесно-хростова растителност в западните части на резервата.

6. Необходимост от промени в СФ на специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в минималната численост на популацията от 1 инд. на 0 инд., тъй като вида е рядък мигрант за страната и по поречието на Дунав е установен само два пъти в периода 2006-2013 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A074	<i>Milvus milvus</i>			c	0	1			G	C	B	C	C

Специфични цели за A075 *Haliaeetus albicilla* (морски орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 80-85 cm. и размах на крилата – 215-225 cm. Едър орел с широки дълги крила. Горната страна на тялото е сиво-кафява, а главата и шията – светложълти. Опашката е къса, слабо клиновидна, при възрастните е бяла, а при младите – тъмна. При полет първостепенните махови пера са разтворени като пръсти. Среща се поединично или на двойки, често в близост до водоеми (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид, със зимуващи предимно млади птици от по-северни райони (делтата на р. Дунав). От началото на 90-те години на миналия век се наблюдава бавно възстановяване на популацията, най-вече по р. Дунав (сега има най-малко 12 двойки, 6 от които на българска територия). По Черноморското крайбрежие засега има само 3 двойки. Новост е задържането на двойка във вътрешността на страната при яз. „Ивайловград“ (Иванов и др. в Червена книга на Р България, 2015). Общата численост на гнездящите и потенциално гнездещи двойки е 23, като по Дунавското крайбрежие са 11 дв., а в Тракия и Източните Родопи – 9 дв. (Todorov et al., 2015). През зимата числеността се увеличава за сметка на скитащи и разселващи се млади птици основно от делтата на р. Дунав и се колебае вероятно между 30 и 40 индивиди. През януари 2005 г. по р. Дунав между Сомовит и Силистра са отбелязани 25 птици. Двойката има няколко гнезда, построени главно на бяла топола, които сменя през отделните години (Иванов и др. в Червена книга на Р България, 2015). В Дунавската делта (Sándor et al., 2014) е установена гнездова плътност от 0,048 дв./km². В Германия териториите на птиците варират между 2,7 и 669,7 km² (Krone and Treu, 2018).

Характерно местообитание

Крайбрежия на морета, реки и езера, богати на риба и водоплаващи птици, с високи и удобни за гнездене дървета при надморска височина от 0 до 140 м. През зимата обитава и места около изкуствени водоеми – язовири, рибарници и др. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0, 92A0, а за търсене на храна – 3130, 3140, 3150, 3160, 1110, 1130, 1150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, водоплаващи птици, дребни бозайници и др.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С отделни гнездовища, съсредоточени покрай р. Дунав и по Черноморското крайбрежие, а отделни находища – и по долното течение на р. Арда. Част от двойките по Дунавското крайбрежие през отделни години гнездят на румънския бряг. В редица квадрати установен с ниска степен на достоверност за гнездене и вероятно се касае за скитащи или не гнездящи индивиди (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 1 Рядък. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ VU (Vulnerable).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 23 – 45 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, B02, B03, C03, D02, E01, F03, H01, J03, L07.

Зимуващата популация е оценена на 20 – 35 индивида (за периода 2013-2018 г.). Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, B02, B03, C03, D02, E01, F03, H01, J03, J01.

Мигриращата национална популация е оценена на 10 – 40 индивида (за периода 2001-2018 г.). Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: C03, D02, E01, F03, D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ (постоянен) и зимуващ**. Гнездовата популация се оценява на **до 1 двойка**, което представлява 0-2,2% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Зимуващата популация се оценява на **1-5 индивида**, което е 5–14,2 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

По поречието на р. Дунав морският орел гнезди върху черна топола (*Populus nigra*) и то основно на Дунавски острови. За периода 2006-2012 г. по поречието на Дунав вида е отчетен с гнездова численост 11 двойки (Todorov et al., 2015; Cheshmedzhiev et al., 2019). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на гнездене с 1 двойка. Морският орел е мътил в миналото в непосредствена близост до езерото Сребърна. Една двойка е имала гнездо на бяла топола, в горната част на дунавския остров „Бялата пръст“. Едната птица е намерена застреляна (Мичев, 1999, in litt.). През 90-те години на 20 в. на о. Бялата пръст беше построено изкуствено гнездо за морски орли, обаче то не беше заето (Актуализиран план на ПР „Сребърна“, 2015). През гнездовия период на 2021 г. вида е наблюдаван на 7 юли на 700 м от северната граница на зоната. Не беше доказано сигурно гнездене на вида. За привличане на морския орел към гнездене в резервата или в близост е необходимо: 1/ провеждане на широко обхватни информационни кампании сред ловците и рибарите; 2/ построяване на 4-5 изкуствени гнезда на стари бели тополи по дунавските острови срещу Сребърна.

Зимуваща популация

По време на зимуване морските орли се концентрират по местата, където има струпване на водолюбива птица, които са и потенциална плячка. Това са предимно СЗЗ „Комплекс Беленски острови“, СЗЗ „Комплекс Калимок“ и СЗЗ „Сребърна“ (Cheshmedzhiev et al., 2019). По време на СЗП на 2019 г. са наблюдавани 11 индивида по поречието на река Дунав, като не са наблюдавани птици от вида в близост до зоната. През зимния период на 2020 г. са наблюдавани 5 индивида по поречието на р. Дунав, като 1 инд. от тях е отчетен западно от зоната. По всяка вероятност количеството на зимуващите птици по р. Дунав ще зависи от средните температури през януари. При средни температури около

0°C или с отрицателен знак, се очаква числеността на зимуващите птици да е по-голяма. През 2019 г. средните месечни температури през януари по р. Дунав са били между -0,8 и 0,5° C (stringmeteo.com) с установени 11 инд., а през 2020 г. са били между 1,1 и 1,9° C (stringmeteo.com) при установени 5 инд., или два пъти по малко зимуващи птици от вида. Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на зимуване с численост 1-5 инд. Не са извършвани теренни проучвания през зимния сезон на 2021 г.

Основните заплахи за морския орел са безпокойството, провеждането на горско-стопанските дейности и практики, включително монокултурни (B02-Превръщане на едни видове гори в други; B03- Повторно залесяване с неместни или нетипични видове или интродуциране на такива видове (включително нови видове и ГМО), най-вече по време на размножителния сезон, както и химизацията в селското стопанство (A26-Земеделски дейности, причиняващи дифузно замърсяване на повърхностни или подземни води). Заплахите C03, D02, E01, H01, J03, A02, F03, L07 в докладването по чл. 12 нямат отношение към вида в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1 дв.	Определена на база СФ и наблюденията на вида в близост до зоната през гнездовия период на 2021 г. с численост 1 инд.	Поддържане гнездовата популация на вида в размер от най-малко 1 дв. чрез построяване на изкуствени гнезда върху стари тополови дървета за привличането му към гнездене в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база данните от СЗП през 2019 и 2020 г. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия и най-вече от температурните стойности през януари. При средни температури около 0° C или с отрицателен знак, се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	При средни температури около 0°C или с отрицателен знак, се очаква зимуващата популация да е ≥ 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 840	Определена въз основа на % от общата площ на СЗЗ с местообитания N06-вътрешни водни тела, N07-мочурища и блата, където се очаква да има струпване на водолюбивы птици	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			(плячка).	
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър. Запазване на стари тополови дървета в рамките на зоната. Редовен мониторинг.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не е необходимо промени в СФ.

Специфични цели за A080 *Circaetus gallicus* (орел змияр)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 62 – 68 cm. Размах на крилата: 185 – 195 cm. Едра граблива птица с дълги и широки крила и голяма глава. Опашката е дълга с няколко тъмни напречни препаски. Гръбната страна на тялото тъмна, а долната бяла с тъмни напетнявания по гушата и гърдите. При някои млади индивиди отдолу липсват напетняванията и гушата също е по-светла, поради което изглеждат изцяло бели. Среща се по единично или на двойки. При ловуване често „увисва“ във въздуха (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ. Числеността му е оценена на 50–100 двойки, което вероятно е занижена оценка предвид откритите голям брой нови находища след 1990 г. Числеността му се оценява на 300–360 двойки. Гнезди по дървета, основно широколистни (Стойчев и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). Орелът змияр е прелетен вид с разтеглена във времето миграция, но с най-голям брой прелитащи индивиди през септември и април. Пролетната миграция започва от средата на март и продължава до средата на май, а есенната – от втората половина на август до края на октомври. Като се има в предвид, че видът мигрира през територията на цялата страна, то общият брой на прелетниците по време на пролетна миграция може да се оцени на около 600 индивида. По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 1100 орли змияри (2012 г.), от които 250 – при Атанасовско езеро (Матеева, 2013).

Характерно местообитание

Гнезди в стари разредени широколистни и рядко в иглолистни гори с малки поляни в близост до сухи пустеещи терени, ерозирани склонове, пасища, ливади. Откритите местообитания се използват за търсене на плячка, а в горите видът гнезди. По време на миграция се среща и в открити обработваеми площи с единични дървета в равнини (Симеонов и др., 1990). Характеристики на гнездовото местообитание: широколистни, иглолистни или смесени гори с дървета на възраст по-голяма от 80 години, с южно изложени; горските участъци трябва да са с площ по-голяма от 0,1 ha и гъстотата на дърветата да не е голяма (около 146 дървета на 0,4 ha); 12,7 m. средна височина на дърветата, където се разполагат гнездата; повече от 40 cm. дебелина на ствола на

дърветата измерена на височината на гърдите. Разстоянието между две активни гнезда е 2 km. В територията на гнездото трябва да се намират и подходящи места за търсене на храна. Характеристики на мястото за хранене: открити местообитания – сухи тревисти места, пасища, обработваеми земи с площ повече от 0,5 ha, където видът ловува влечуги, с които се изхранва (Barrientos and Arroyo, 2014; Vlachos and Papageorgiou, 1994; Bakaloudis et al., 2001; Bakaloudis, 2009; Cauli et al., 2021). В редица Европейски държави е отчетена различна гнездова плътност: в Гърция в гората Дадя е установена гнездова плътност от 5,9-7,3 дв./100 km² (Vlachos and Papageorgiou, 1994); в Южна Македония е установена гнездова плътност от 1 дв./20,3 km² (Velevski and Grubaи, 2008); в Испания – 11,8 дв./100 km²; в Италия – 2,1 дв./100 km²;

Хранене

Храни се предимно със змии, гущери и жаби, по-рядко с дребни бозайници и насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово в цялата страна, по-плътно в откритите, сухи и богати на влечуги райони. Основно в хълмистите и нископланински части на страната – Източните Родопи, Сакар, Дервентски възвишения, Странджа, Средна гора, Източна Стара планина, Предбалкана, Лудогорието. Единични двойки са регистрирани и в по-високите планини и равнините – Рила, Пирин, Западните гранични планини, Тракийската низина, Дунавската равнина (Янков, отг. ред., 2007; Стойчев и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2021 за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ VU (Vulnerable).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 300 и 450 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са увеличаващи се. Посочени са следните заплахи: B02, G05.

Мигриращата популация е оценена на 600 – 1500 индивида. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: F03, B02, D06.

В Червената книга (2015) като отрицателно действащи фактори са посочени едромашабното залесяване, голата сеч и пожарите; добиване на птици за изготвяне на препарати; смъртност, причинена от сблъскване с електрически стълбове и електропроводи, пряко преследване, безпокойство.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ**, като популацията се оценява на **10 индивида**, което представлява 0,66 – 1,66% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Според Шуруликов и кол. (2005), в средна Дунавска равнина е по-чест по време на миграция. Според Костадинова, Граматиков (2007), видът също присъства в зоната по време на миграция с 0-2 инд. В резултат на проучването на есенната и пролетната

миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици” в Северна България през 2011 г. е установено, че орела змияр мигрира на широк фронт над Северна България, като разпределението на птиците е относително равномерно, но не са установили птици от вида в зоната (Матеева и Янков, 2013). Не са провеждани теренни проучвания по време на миграционният сезон на 2021 г.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през юни 1985 г. - 1 инд., през септември 1985 г. - 2 инд., през септември 1986 г. – 1 инд., през септември 1988 г. – 1 инд., август 1991 г. -1 инд., май 2019 г. – 1 инд. и през юни 2019 г. – 1 инд. По данни от <https://observation.org> за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

От посочените заплахи в докладването по чл. 12 от 2019 г. за мигриращата популация на вида в зоната единствено D06-„Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели)“ може да има отношение към вида в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	Най-малко 10 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена минимална и максимална численост от 10 инд. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 318	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- Равнини, шубраци (130 ha), N09-сухи ливади, степи (116 ha), N15-други обработваеми земи (72 ha), които вида използва за търсене на храна. Тяхната обща площ е 318 ha.	Поддържане на площта на откритите местообитания в зоната в размер най-малко 318 ha чрез опазване, окосяване, премахване на дървесно-храстова растителност в западните части на резервата.

6. Необходимост от промени в СФ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходимо промени в СФ.

Специфични цели за A081 *Circus aeruginosus* (тръстиков блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-55 cm, размах на крилата: 120-130 cm. Това е най-едрият блатар. Има полов и възрастов диморфизъм. Женската и младото са едноцветни, тъмни, със светла глава, а мъжкият отгоре кафяв със сива опашка и тъмни върхове на крилата. Лети с бавен, плавен махов полет, понякога планира (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ. С петнисто и разпръснато разпространение в ниските части на по-голямата част от страната, по-концентрирано в централната част на Тракийската низина, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, на места по Черноморското и Дунавското крайбрежия и прилежащите им райони и в Софийското поле. Отделни изолирани находища и на други места в страната. През периода след 1985 г. националната популация показва постепенно възстановяване. Преобладават единично гнездящи двойки, но са познати и малки гнездови колонии. Гнездото е трудно достъпно, разположено ниско сред гъста блатна растителност (Мичев и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Хранене

Предпочитана храна са водоплаващи и блатни птици (белочела водна кокошка, зимно бърне, зеленоглава патица, калугерица, малък червеноног водобегач), бозайници (воден плъх), земноводни и влечуги (водна жаба, обикновена водна змия) (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

В България гнезди в блата, в растителност по периферията на водоеми и крайречни и приизворни мочурища, а през последните години наблюдаван и в посеви и други (едногодишни) тревни култури. Установен да гнезди както в приморски, крайречни и вътрешни естествени влажни зони, така и в изкуствени водоеми, като рибарници, микроязовири и язовири. Гнездата си разполага предимно в тръстикови масиви. Разпространен на надморска височина до 600 м. По време на миграции и зимуване обитава различни естествени и изкуствени влажни зони в ниските части на страната (Симеонов и др., 1990). Проучване в Португалия разкрива, че важно местообитание са тръстиковите масиви, в които се случва гнезденето и изхранването. Факторите, допринасящи за качеството на местообитанието са сезонните наводнения, които предпазват гнездата от сухоземни хищници; гъстотата и височината на тръстиката, предпазваща от вятър; наличието на храна (дребни бозайници и птици) (Alves et al., 2014). Най-често тръстиковия блатар ловува на разстояние около 3 km от гнездото, т.е. гнездовата територия на 1 дв. е около 2800 ha. Предпочита да ловува в обработваеми земи, в които растенията са с височина до 10 cm (Cardador and Manosa, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков, отг.ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Включен е в Червената книга на Р България (2011) в категория „застрашен“.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 220 и 260 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, A03, A04, C03, D02, F03, J01, J02, J03, M07.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва и като **мигриращ** с численост 3300 – 5000 индивида. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, A03, A04, F03, F26, D06.

В Червената книга (Големански ред., 2015) основните посочени заплахи за вида са пресушаване и деградация на естествените влажни зони със стоящи води. Използването на отрови за борба срещу гризачи; безпокойство от рибари.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ, мигриращ и зимуващ. **Гнездящата** популация е оценена на **1-2 двойки**, което представлява 0,45-0,77% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ на зоната вида е също **мигриращ**, като популацията се оценява на **2-7 индивида**, което представлява 0,06 – 0,14 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на **1 индивид**. Вида не се докладва от страната като зимуващ. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Гнезди по поречието на р. Дунав и притоците ѝ, но не е наблюдаван в зоната (Шуруликов и др., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на гнездене с численост 1-3 двойки. По Дунавското крайбрежие вида гнезди основно в по-големите влажни зони като вида е установен да гнезди в Сребърна (Cheshmedzhiev et al., in Shurulinkov et al., 2019). През 2012 г. в защитената зона е наблюдавана една гнездяща двойка (Матеева и др., 2013). По време на теренното проучване на 18.05.2021 г. са установени 2 женски и 1 мъжки индивид в зоната, а на 20.05.2021 г. – също 2 женски и 1 мъжки индивиди. През юни 2021 г. също са наблюдавани 2 женски индивида. По време на проучване на зоните по р. Дунав с лодка през месец юли, не е наблюдаван в зоната.

Мигрираща популация

Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция с численост 2-7 инд. и по време на зимуване с неуточнена численост. Миграцията на тръстиковия блатар през страната е на широк фронт като по-интензивен е прелета в източните части на Лудогорието и централните части на Дунавската равнина. По време на миграция вида е обикновен, като по време на есенния прелет дори е многоброен в централните части на Дунавското крайбрежие, като не е наблюдаван в зоната (Cheshmedzhiev et al., in Shurulinkov et al., 2019). По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през 05.2011 г. – 1 инд., 10.2011 г. – 1 инд., 10. 2012 г.- 2 инд., 05.2014 г. – 1 инд., 03.2015 г. – 2 инд., 04. 2015 г. – 2 инд., 05.2015 г. – 30 инд., 09. 2017 г. – 7 инд., 05. 2018 г. – 4 инд., 09. 2018 г. – 6 инд., 04.2019 г.- 3 инд., 05. 2019 г.- 8 инд., 06.2019 г.-2 инд., 09. 2019 г.- 5 инд., 05.2020 г.-6 инд., 05.2021 г.-1 инд., 07.2021 г.-3 инд., 09.2021 г. – 29 инд. Данните от <https://observation.org> съобщават за 1 инд. през май месец 2021 г. в района на зоната.

Зимуваща популация

През зимният сезон тръстиковият блатар се наблюдава регулярно в зоната или в близост до нея (Cheshmedzhiev et al., in Shurulinkov et al., 2019). Съгласно данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания през 2019 и 2020 г., не са наблюдавани индивиди по поречието на река Дунав и в зоната.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (от Докладване по чл. 12, 2019 г.): A02, A03, A04, C03, D02, F03, J01, J02, J03, M07. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи - A02, A03, A04, тъй като в такива местообитания вида търси храна. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, A03, A04, F03, F26, D06. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи - A02, A03, A04, тъй като в такива местообитания вида търси храна.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1 дв.	Определена на база СФ и наблюденията на вида в зоната през гнездовия период на 2021 г. По време на теренното проучване на 18.05.2021 г. са установени 2 женски и 1 мъжки индивид в зоната, а на 20.05.2021 г. – също 2 женски и 1 мъжки индивиди. През юни 2021 г. също са наблюдавани 2 женски индивида.	Поддържане гнездовата популация на вида в размер от най-малко 1 дв. чрез запазване на подходящите местообитания в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	В СФ за концентрацията на вида в зоната е посочена численост 2-7 инд. По публикуванг данни (Cheshmedzhiev et al., in	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за опазване
			Shurulinkov et al., 2019; eBird.com) видът редовно се наблюдава в зоната по време на миграция.	миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база СФ. През СЗП 2019 и 2020 г. вида не е наблюдаван в зоната. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия и най-вече от температурните стойности през януари. При средни температури около 0°C или с отрицателен знак, се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	При средни температури около 0° С или с отрицателен знак, се очаква зимуващата популация да е ≥ 1 инд.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за гнездене	ha	Най-малко 370	Определена приблизително на база площта на тръстиковите масиви в зоната, тъй като вида гнезди в тръстика. Смятаме, че в зоната може да гнезди не повече от 1 дв., тъй като гнездовата територия на една двойка е над 1000-2000 ha.	Поддържане и увеличаване на площта на тръстиковите масиви в зоната в размер най-малко от 370 ha чрез поддържане на оптимално ниво на водата в езерото (справка ПУ 2015).
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 753	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N07-мочурища и блата (565 ha), N09-сухи ливади, степи (116 ha), N15-други обработваеми земи (72 ha), които вида използва за търсене на храна. Тяхната обща площ е 753 ha.	Поддържане на подходящи земеделски култури (пшеница, люцерна) в близост до обширни тръстикови масиви, тъй като в тях търси храна.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходимо промени в СФ.

Специфични цели за A082 *Circus cyaneus* (полски блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 45-50 cm, размах на крилата: 110-120 cm. Средно голяма граблива птица с дребно тяло, дълги тесни крила и дълга, права опашка. Полетът е плавен с бавни махове на крилата. Често лети ниско над земята, увисва във въздуха, като слабо размахва повдигнати нагоре крила. Мъжкият се отличава от останалите блатари по широката ивица на над опашката. Женската и младото са трудно различими от другите видове –

бялата ивица на над опашката е малко по-широка и добре очертана и размерите на тялото са по-големи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и вероятно гнездящ вид. Пролетния прелет е от началото на март до средата на април, а есенният – от началото на август до края на ноември. Сега през размножителния период има наблюдения в Горнотракийската низина, Дунавската равнина и Добруджа, но без доказателства за гнездене. Възможната гнездова популация в страната се оценява на 0–6 двойки. Броят на зимуващите в България индивиди през отделните години варира от няколко десетки до няколко стотици. Гнездото е на земята, сред гъста тревна или блатна растителност, храсталаци, житни култури (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Тревни съобщества – ливади, пасища, обработваеми земи, стоящи сладководни водоеми с постоянен или сезонен характер, широки речни долини (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). В Ирландия е установена гнездова плътност между 0,25 и 4,24 дв./100 km² (Wilson et al., 2017). Според Madders (2003) полският блатар в Шотландия предпочита тревисто-храстови местообитания, които са богати на неговата плячка – тъмната полевка, *Microtus agrestis* и ливадна бъбрица, *Anthus pratensis*. Подходящи местообитания са ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През размножителния период се храни основно с дребни бозайници (полевки, мишки) и птици, в по-малка степен с насекоми (скакалци), влечуги и земноводни, през зимата и с мърша (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Установен в Тракийската низина, района на бившето Стралджанско блато, Северното Черноморско крайбрежие и Дунавската равнина. Отделни индивиди и двойка са наблюдавани няколкократно през периода 1994–1996 г. между селата Къшин, Къртожабене и Търнене, Плевенско. Брачни игри при 2 двойки са регистрирани на 09.06.1997 г. до с. Оризово, Пловдивско. На 31.05.2002 г. са наблюдавани 2 отделни птици, съответно до гр. Раковски и до с. Момино село, Пловдивско (Игнатов в Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа видът е „почти застрашен“ - NT (Near Threatened), а в света е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Включен в SPEC 3 Изтощен. Включен в Червената книга на Р България със статус „критично застрашен“ CR (Critically Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 480 – 700 индивиди. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A01, A02, D02, F03, D06.

Зимуващата популация е оценена на 250 – 400 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A01, A02, C03, D02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ**, като популацията се оценява на до **1 индивид**, което представлява 0-0,14% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е и **зимуващ**, като популацията се оценява на до **3 индивида**, което представлява 0-0,75% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

В средна Дунавска равнина най-висока е числеността на вида през есенния прелет – от края на октомври до декември. Среща се повсеместно в полските райони (Шурулинков и др., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция с 0-1 инд. и по време на зимуване – 0-3 инд. Миграцията на полския блатар през страната е на широк фронт, но по-голяма част от птиците преминават през източната част на страната (Матеева и Янков, 2013). Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Зимуваща популация

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания през 2019 и 2020 г. През зимния период на 2019 г. са наблюдавани 5 индивида по поречието на река Дунав, като 1 инд. от тях близо до зоната. През зимния период на 2020 г. са наблюдавани 3 индивида по поречието на река Дунав, като не са наблюдавани птици от вида в зоната. През 2021 г. не са извършвани теренни проучвания по време на миграция и зимуване в зоната. По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през март 1985 г.- 3 инд., през април 1985 г.- 1 инд., през февруари 1987 г. – 3 инд., през януари 1988 г. – 1 инд., през септември 1988 г. – 2 инд., февруари 1991 г. – 1 инд., януари 1992 г. – 3 инд., декември 1997 г. – 2 инд., октомври 2019 г.- 1 инд. Данните от <https://observation.org> за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната.

За мигриращата популация, съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г., са посочени следните **заплахи**: A01, A02, D02, F03, D06. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи – A1, A02, A03, A04, тъй като в такива местообитания вида търси храна.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер мигриращата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	В СФ за концентрацията на вида в зоната е посочена численост 1 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база данните от СЗП през 2019 и 2020 г. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия и най-вече от температурните стойности през януари. При средни температури около 0° С или с отрицателен знак, се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	При средни температури около 0°С или с отрицателен знак, се очаква зимуващата популация да е ≥ 1 инд.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 753	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N07- мочурища и блата (565 ha), N09-сухи ливади, степи (116 ha), N15-други обработваеми земи (72 ha), които вида използва за търсене на храна. Тяхната обща площ е 753 ha.	Поддържане на подходящи земеделски култури (пшеница, люцерна) в близост до обширни тръстикови масиви, тъй като в тях търси храна.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

- По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна на минималната численост на 0-1 инд., на база на това, че през 2019 г. вида е отчетен в близост до зоната с численост 1 индивид.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A082	<i>Circus cyaneus</i>			w	0	1	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A083 *Circus macrourus* (степен блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-46 cm, размах на крилата: 105-110 cm. Дребен, по-малък от полския блатар, със значително по-тесни и остри крила. Горната страна на тялото при мъжкия е светлосива, а долната бяла. Върховете на първостепенните махови пера са черни. Надопашката по-светла, но неясно очертана и нечисто бяла. При полет отдалече изглежда бял и наподобява чайка. Женската и младото трудно се различават от другите видове блатари (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Сега е преминаващ и отчасти зимуващ, в миналото е гнездил в Добруджа, в околностите на Ихтиман и Пазарджик, както и при с. Дъбравино, Варненско. През територията на страната преминава южната граница на ареала му. През последните десетилетия е регистриран само по време на миграция. Подходящите местообитания, както и районите на миналото му разпространение напоследък са сравнително добре проучени в орнитологично отношение и резултатите сочат, че най-вероятно **не гнезди на територията на страната** (Спасов в Червена книга на Р България, 2015). Пролетния прелет е през март-април. Есенният прелет започва последната десетдневка на август и продължава до края на октомври. По-многобройни са миграциите по Черноморското крайбрежие. През зимата е много рядък (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Среща се в открити местности, степи, ливади, пустеещи земи, заблатени понижения, често в близост до вода, напоследък установен в житни култури. Гнезди поединично или в малобройни колонии (3–5 двойки) на земята в естествени тревни съобщества (ливади, пасища), по изключение в земеделски житни култури (Спасов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания са ливади, пасища, открити местности в близост до вода и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с дребни гризачи (мишки и полевки), гущери, дребни видове птици (предимно наземно гнездящи видове от разред Passeriformes), твърдокрили насекоми.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През ХХ в. степният блатар се е размножавал в България през отделни години и кратки периоди, като след 1970 г. няма индикации дори за епизодично гнездене. Изчезнал като гнездящ от страната. Редовно преминава при миграция (Янков и Иванов в Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2021 за територията на континентална Европа, а също и за света видът е „почти застрашен“ - NT (Near Threatened). Включен в SPEC 1 Застрашен. Включен в Червената книга на Р България със статус „изчезнал“ EX (Extinct).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценя на 80 – 150 индивиди. Не са посочени краткосрочна и

дългосрочна тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, D02, F03, D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ**. Вида присъства (категория Р) в зоната, но не е посочена численост (липсват данни, DD) на популацията (оценка „С“), поради което не може и да се изчисли какъв процент от националната популация се опазва в зоната. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция, но не е установена точна бройка. При проучване на есенната миграция (Матеева и Янков, 2013) съобщават, че степните блатари в Северна България летят на относително широк фронт - през Дунавската равнина, Лудогорието и Добруджа. Относително по-голям брой индивиди мигрират през източните части на Лудогорието и през Добруджа. В Южна България прелетът е съсредоточен в източната част – между с. Александрово и Атанасовско езеро и през Източните Родопи. По Дунавското крайбрежие е много рядък вид, има малко наблюдения по време на прелетна и есенна миграция. Не е наблюдаван по време на миграция в района на зоната (Shurulinkov et al., 2019). През 2021 г. не са извършвани теренни проучвания по време на миграция в зоната. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

За мигриращата популация, съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г., са посочени следните **заплахи**: A02, D02, F03, D06. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи – A02, може да се добавят A02, A03, тъй като в такива местообитания вида търси храна.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена численост. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Местообитание на вида: характеристика на местообитания	ha	Най-малко 753	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N07- мочурища и блата (565 ha), N09-сухи	Поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
ята за търсене на храна			ливади, степи (116 ha), N15-други обработваеми земи (72 ha), които вида използва за търсене на храна. Тяхната обща площ е 753 ha.	време на миграция и зимуване, в размер на най-малко 753 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не е необходимо промени в СФ.

Специфични цели за A084 *Circus pygargus* (ливаден блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-47 cm, размах на крилата – 110-115 cm. Мъжкият наподобява полски блатар, но горната страна на тялото е по-тъмна, коремът е с надлъжни ръждиви шарки. Крилото отгоре с черна ивица и върховете на първостепенните махови пера са черни, а отдолу изглежда раирано. Женската и младото при полет практически не се различават от степния блатар. Почива като останалите батари на земята (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. Сега гнезденето е доказано за редица райони от Западна България (включително Софийското поле), долината на Марица и Югоизточна България. Територии с най-висока гнездова плътност са Дервентските възвишения, районът на яз. „Малко Шарково“, Ямболското и Старозагорското поле. По време на прелет се среща из цялата страна, по-често по Черноморското крайбрежие. През зимата са наблюдавани рядко единични индивиди. Пролетния прелет е от средата на март до края на април, а есенният от средата на август до края на октомври (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Разнообразни влажни зони (включително влажни ливади, блата, торфища), към които проявява силно изразена привързаност. В България често гнезди в обработваеми площи, най-често засети с пшеница. Извън размножителния сезон връзката с влажните зони значително отслабва. Гнезди поединично или в разредени колонии. Мигрира поединично или по двойки, особено през есента, понякога формира малки ята с други ястребови птици при пресичане на големи водни площи (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015). Изследванията в Моравия (чешка Република) установяват гнездова плътност от 0,67 до 8,69 дв./100 km², като гнездовата плътност може да достигне до 12,8 дв./100 km² поради полуколониялния начин на гнездене на вида. Най-предпочитаното място за гнездене е зимната пшеница, където са разположени 78% от гнездата. От наблюдаваните 222 двойки (1991-2013 г.), 34% гнездят индивидуално, а 65,7% - полуколониялно. Най-често полуколонияните са съставени от 2-5 двойки. Средното разстояние между гнездата в полуколонияните е 221,4 m. по време на отглеждане на малките височината на растителността около гнездото е обикновено между 60 и 100 cm.

Гнездата са разположени в земеделски блокове с площ между 6,1 и 97,5 ha и обикновено са разположени в покрайнините на блока (Porrach et al., 2013). Подходящи местообитания за гнездене са обработваеми земи със зимна пшеница, а по време на миграция също селскостопански площи с житни култури и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с яйца и малки на наземно гнездящи птици, гризачи, малки зайци, гущери, едри насекоми (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в цялата страна. по-плътно заета почти цялата територия на Югоизточна България между Сакар и Източна Стара планина, с изключение на гористия район на Странджа. Разпръснато в Добруджа, Софийското поле и други места. Равномерно ниска на по-голямата част от заетата територия (по-малко от 10 дв./кв.). С най-висока плътност в района между р. Тунджа и Бургаската низина, където в някои квадрати гнездят повече от 10–15 дв. Там се размножава в рехави колонии (Ангелов и др., в Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2021 за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ VU (Vulnerable).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездова** популация на вида се оценява на 300 – 350 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е увеличаваща се. Посочените са следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A06, D02, C03, F03, J01, K03.

Мигриращата популация е оценена на 500 – 1100 индивида. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни (СДФ), видът се опазва в зоната като **мигриращ**, но няма оценка на числеността (категория Р). Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е рядък мигрант. Пролетният прелет е през април (Шуруликов и др., 2005). В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ в Северна България през 2011 г., бе установено, че ливадните блатари летят на широк фронт над Северна България, като интензивен прелет се наблюдава в Добруджа (между Браничево и Дуранкулак) и в централната част на Дунавската равнина (при Коиловци и Галиче) (Матеева и Янков, 2013). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция, но не е посочена численост. Ливадният блатар е малоброен

зимуващ и преминаващ вид за 33 Сребърна (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). Данните от eBird показват, че вида е отчетен през септември 2000 г. (Д. Митев) и през април 2015 г. (R. Kinnunen) с числености съответно по 1 инд. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

За мигриращата популация са посочени следните две заплахи от докладването по чл. 12 от 2019 г.: A02, D06. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи - A02, а също и A03, A04, тъй като в такива местообитания вида търси храна, също и D06-Изграждане, експлоатация и поддръжка на съоръжения за пренос на електроенергия и комуникационна инфраструктура (кабели).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-1	В СФ липсват данни (DD) за размера на мигриращата популация. Необходимо е провеждане на целеви мониторинг в периодите април - май и от началото на септември до средата на октомври.	Междинна цел: прилагане на адекватен мониторинг до 2025 г. за изясняване на числеността на мигриращата популация на вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие откритите местообитания в зоната: N08- Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ха.	Поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция и зимуване, в размер на най-малко 318 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация предлагаме да се актуализира мигриращата численост на вида в зоната като се посочи 0-1 инд. Във връзка с това предлагаме да се промени и качеството на данните от “DD” на „G“ и в Unit да се посочи i – индивиди.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A084	<i>Cyrcus pygargus</i>			c	0	1	i		G	C	B	C	A

Специфични цели за A899 *Accipiter gentilis* (голям ястреб)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 50-55 cm, размах на крилата – 150-160 cm. Средно голяма дневна граблива птица. Женската е с размери на каня, а мъжкият – на полска врана. Лети с маневрен махов полет. Възрастните отгоре са сиво-кафяви, отдолу белезникави с тъмни напречни препаски. Крилата са къси и широки. Първостепенните махови пера разтворени като пръсти. Опашката е дълга, а подопашката – бяла. Когато е кацнал изглежда гърбав (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. През есенно-зимния период се среща до горната граница на гората. След 1985 г. е „твърде рядък“ с численост не по-голяма от 100 двойки (Симеонов и др., 1990). В много райони се наблюдава намаляване на броя на гнездящите двойки. Размножителният период започва през март – началото на април. Строи големи гнезда, но използва и стари гнезда на други хищни или на вранови птици. Обикновено всяка двойка има по 2–3 гнезда в гнездовата си територия, които птиците използват през различни години (Стоянов и Боев в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

Високостъблени гори в планините и равнините, крайречни гори; стари паркове в градската и крайградската зона. В много райони на България гнезди в иглолистни култури, които сега са едно от типичните размножителни местообитания на вида. Нерядко гнездата се намират близо до селища (Стоянов и Боев в Червена книга на България, 2015). Според Симеонов и др. (1990) видът обитава разредени широколистни, смесени и иглолистни гори, изпъстрени с обширни поляни в съседство с обработваеми площи и пустеещи земи и други открити пространства предимно в предпланини и планини. През есента и зимата се среща в културния ландшафт в равнини, обширни паркове, групи дървета и покрайнини на селища. В района на Абрузо (Италия) е установена гнездова плътност от 5.03 дв./100 km², като е отчетено равномерно разпределение на гнездата в изследваната територия. Местата, където са разположени гнездата се характеризират със следното: в относително широк диапазон на надморска височина; в участъци от стара букова гора; гнездата са разположени по северни и източни склонове; предпочита централните части на гората; гнездата са разположени в долната част на короната на дърветата. Според авторите за запазване на вида е необходимо да се поддържат високостъблени гори. Също така, те установяват, че вида е адаптивен и може да използва за търсене на храна разнообразни местообитания като улавя и голямо разнообразие от плячка (Penteriani and Faivre, 1997). Подходящи местообитания за гнездене на вида са вероятно 9110, 9130, 9150, 9180, 91E0, 91F0, 91S0, 91W0, 95A0 и др., за търсене на храна – открити и пустеещи земи и повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009), а също градски и крайградски зони, покрайнини на села.

Хранене

В България в хранителни остатъци са установени 42 компонента, като бозайниците са представени от 8 вида, сред които див заек, катерица, лалугер. Птиците са основна храна, като ловни обекти са 5 вида – гълъб, яребица, фазан, пъдпъдък, зимно бърне. Идентифицирани са също и домашни кокошки (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен с разпръснати единични гнездовища, по-групирани предимно в гористите планински и полупланински райони, също и в хълмистите равнини. Отсъства от някои равнинни райони с обширни земеделски площи поради липсата на подходящи горски местообитания (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа, а и за целия свят (2021) видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма SPEC категория. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 560 – 970 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна. Не са посочени заплахи и влияния.

Мигриращата национална популация е оценена на 5000 – 6000 индивида (за периода 2005-2018 г.). Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Краткосрочната и дългосрочната тенденции в развитието на популацията са стабилни. Посочени са две заплахи – B09, D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **мигриращата** популация на вида не е оценена (присъства в зоната-категория Р). Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ вида се опазва в зоната и като **зимуващ**. Популация е оценена на 0-1 инд. Видът не е докладван като зимуващ, а и неговата зимуваща популация в страната не е известна. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. В средна Дунавска равнина големият ястреб е чест гнездящ, мигриращ и зимуващ вид. Числеността на вида е висока и в извън гнездовия период, особено в периода ноември-януари. Тогава видът често навлиза в селищата и в районите около водоемите (Шурулинков и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ вида не е посочен (Петков в Костадинова и Граматиков, 2007). В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ в Северна България през 2011 г., бе установено, че големите ястреби летят на широк фронт над цялата страна, като по-интензивен прелет се наблюдава в западната част на Дунавската равнина (между Брегаре и Галиче) и в района на село Писанец (Матеева и Янков, 2013). Данните от eBird.org показват, че вида е бил наблюдаван в зоната през април 2019 г. (Sergio Briones Martn).

Зимуваща популация

В средна Дунавска равнина големият ястреб е чест гнездящ, мигриращ и зимуващ вид. Числеността на вида е висока и в извън гнездовия период, особено в периода ноември-

януари. Тогава видът често навлиза в селищата и в районите около водоемите (Шурулинков и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ вида не е посочен (Петков в Костадинова и Граматиков, 2007). По време на средно-зимните преброявания през 2019 и 2020 г. видът не е наблюдаван в или в близост до зоната.

За мигриращата популация не са посочени заплахи от докладването по чл. 12 от 2019 г.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвесна	Целевата стойност е определена от СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена от СФ и данните от СЗП 2019 и 2020 г. Тези данни се нуждаят от потвърждение в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – февруари месец.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие откритите местообитания в зоната: N08- Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ха.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция и зимуване, в размер на най-малко 318 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ.

Специфични цели за A086 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 35-37 cm., размах на крилата: 60-65 cm. Мъжки - горната страна на тялото тъмносива, по тила бели основи на перата, ушите и страните на гушата ръждиви. Гърдите, корема и гащите изпъстрени с ръждиви напречни препаски. Женски - горната страна на тялото сиво-кафява. Тилът тъмнокафяв с бели петна, над очите бяла „вежда“. Долната страна на тялото бяла, по гушата с тъмни надлъжни резки, а останалата част с тъмнокафяви напречни препаски. И при двата пола клюна е тъмносив с черен връх. Восковицата и краката светложълти. Ирисът е тъмножълт (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен, прелетен и зимуващ. Гнездовия период започва в края на април и продължава до края на юли (Симеонов и др., 1990). Мигрира през България от началото на март до началото на април и от средата на септември до края на октомври (Матеева и Янков, 2013).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава основно широколистни, смесени и иглолистни гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, по-рядко – ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации, а също в градски паркове и градини или други гористи части на градове, села. По време на миграции и през зимата се среща в хълмисти райони, открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990; Янков, отг. ред., 2007).

Хранене

Предимно орнитофаг. Ловува дребни птици до 120 гр., обикновено до 7 км от гнездото. Малкия ястреб не извършва селекция при ловуване, преобладават жертвите, които имат най-висока плътност (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово на почти цялата територия на страната с изключение на някои земеделски райони. По-плътно в гористите части, особено в планините, полупланинските и хълмисти райони, но и в Лудогорието и дори в Добруджа (където гнезди в полезащитните пояси и суходолията). Относително ограничен разпространен по Дунавското крайбрежие и поречията на някои от големите реки, където вероятно е заместен от *Accipiter brevipes*. Като цяло плътността е по-висока в планинските и полупланинските райони на Рила, Пирин, Родопите, Стара планина и Предбалкана (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа, а и за целия свят (2021) видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма SPEC категория. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между **1000 и 2300 двойки**. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Малкият ястреб се опазва също така и като **мигриращ** вид с численост **1000-2200 индивида**. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, B02, F03, D02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е също **гнездящ**, като популацията се оценява на **1 двойка**, което представлява 0,04 – 0,1 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е **мигриращ**, като популацията не е оценявана (категория Р). За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на

разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната вида е също **зимуващ**, като популацията е оценена на до **1 индивид**. Видът не се докладва като зимуващ за страната. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Според Костадинова, Граматиков (2007), видът не присъства в зоната по време на гнездене и миграция. За българското поречие на р. Дунав малкия ястреб е много многочислен по време на зимуване и миграция отколкото през размножителния сезон. Гнездящата популация на вида по р. Дунав е оценена на 180 – 330 двойки (Cheshmedzhiev et al., 2019). Теренното проучване през май и юни месец 2021 г. установи 1 инд. от вида в зоната. През 2021 г. не са извършвани теренни проучвания по време на миграция в зоната. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Както се вижда и от данните по-долу от eBird вида се среща в зоната основно по време на миграция и зимуване.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през януари 1987 г. – 1 инд., февруари 1987 г. – 1 инд., май 1987 г. – 1 инд., октомври 1987 г. – 6 инд., декември 1987 г. – 2 инд., януари 1988 г. – 3 инд., февруари 1988 г. – 1 инд., септември 1988 г. – 3 инд., октомври 1988 г. – 3 инд., декември 1988 г. – 3 инд., септември 1989 г. – 2 инд., август 1990 г. – 2 инд., февруари 1991 г. – 1 инд., август 1991 г. – 2 инд., януари 1992 г. – 6 инд., април 1995 г. – 2 инд., 12.1997 г. – 1 инд., 09.1999 г. – 1 инд., 12.1999 г. – 1 инд., 09.2000 г. – 1 инд., 10.2000 г. – 2 инд., 12. 2006 г. – 2 инд., 06.2008 г. – 2 инд., 04. 2014 г.- 2 инд., 05.2014 г. – 1 инд., 03.2015 г. – 1 инд., 01. 2016 г. – 1 инд., 09.2017 г. – 3 инд., 09. 2019 г. – 1 инд., 10. 2019 г. – 2 инд., 07. 2021 г. – 1 инд., 09.2021 г.- 6 инд.

За гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния от Докладване по чл. 12, 2019 г. За мигриращата популация са посочени следните заплахи от докладването по чл. 12 от 2019 г.: A02, B02, F03, D02. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи - A02, а също и A03, A04, тъй като в такива местообитания вида търси храна. Останалите не са валидни за вида в зоната по време на миграция.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) е посочена 1 двойка.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 1 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Няма друга	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 246	Определена на база на % участие на местообитание широколистни гори-N16. Видът е адаптивен и използва разнообразна по вид, тип и разположение дървесна растителност.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 246 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 607	Площта е определена на база на процентното участие на местообитания N16-широколистни гори, N15-други обработваеми земи, N08-равнини и шубраци, N09-сухи ливади и степи и N21-негорски площи в СФ на зоната.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 607 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за вида в зоната не са необходими промени в СФ.

Специфични цели за A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 58 cm. Размах на крилата: 120 – 130 cm. Средно голяма граблива птица с широки, къси крила и къса закръглена опашка. Оперението е кафяво, като на горната страна еднообразно, а на долната е с белезникав или ръждив оттенък и пъстрини. Лети с плавни махове на крилата. Восковицата и краката са жълти. В България се среща подвидът *Buteo buteo vulpinus* (обикновен ръждив мишелов) (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е постоянен и прелетен. Един от най-многобройните и широко разпространени видове хищни птици в страната. Размножителния период започва през април. Гнездото си строи по широколистни и иглолистни дървета на височина 6-20 m. Видът е известен като далечен мигрант (главно подвидът *vulpinus*) и мигрант на къси разстояние, но на широк фронт, отчасти зимува в България (подвидът *buteo*). Мишеловът е най-многобройният мигрант сред грабливите птици през периода 1979-2003 г. в Бургаския залив. Общата му численост варира между 7963 и 31 746 инд. (средно – 17 739) (Michev et al., 2018). Пролетната миграция е най-интензивна през март, а есенната през втората половина на октомври. Образува сравнително многочислени ята (300-400), в сред които може да присъстват и други единични видове (тръстиков блатар, черна каня). Общо проучванията през 2011 и 2012 г. показват, че макар обикновения мишелов да прелита над цялата страна, основната част от прелитащите птици се концентрират в източната част (Матеева и Янков, 2013).

Характерно местообитание

Обитава крайнини на широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни, групи дървета сред открити пространства. Среща се до 1500 - 1977 m надморска височина (Симеонов и др., 1990; Янков, отг. ред., 2007). Гнездовата територия на една двойка е между 39 и 221 ha (средно – 119 ha). В Алпите (Италия) е установена гнездова плътност между 28 и 31 дв./100 km² като разстоянието между гнездата е средно 1108 m. По-голяма част (81%) от гнездата са разположени на скали, а останалите върху стари дървета (кестен, бял бор, дъб) (Sergio, 2002). Изследване, проведено в централна Полша установява гнездова плътност от 35 двойки/100 km². Деветдесет и три процента от гнездата са разположени на бял бор, а останалите на лиственица. Средната възраст на дърветата, на които са разположени гнездата е 71 години, височината на разположение на гнездата е средно 18 m и диаметъра на дърветата е средно 38 cm (Gruz and Krauze-Gruz, 2019). Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91CA), а за търсене на храна са открити пространства - ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Основно се храни с бозайници (15 вида), като доминират дребните гризачи – обикновена полевка, лалугер, горска полевка, горска мишка и др.). От птиците (17 вида) най-често ловува обикновен скорец.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен на цялата територия на страната. Не е установен на места в равнинни безлесни райони с преобладаване на земеделски култури – локално в Дунавската равнина, Тракийската низина, Бургаската низина и др. Числеността му е относително равномерна, като е по-висока в предпланинските и хълмистите райони с по-голямо разнообразие на местообитания (комбинация от гори с ливади, пасища и обработваеми земи) (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа, също и за света. Няма SPEC категория. Не е включен в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 2400 и 4200 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) популационна тенденция е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), видът се опазва и като **мигриращ** с численост между 36 000 и 40 000 индивиди. Не са посочени тенденции в миграционната численост. Не са посочени и заплахи.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **зимуващ** с численост **до 4 индивида**. Видът не е докладван като зимуващ, а и неговата зимуваща популация в страната не е известна. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** (концентрираща се) популация е **3-16 индивида**, което представлява 0,01-0,04% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Национално проучване на миграцията за 42 вида птици през 2011 и 2012 г. показват, че макар обикновения мишелов да прелита над цялата страна, основната част от прелитащите птици се концентрира в източна България (Матеева и Янков, 2013). Многочислен мигриращ вид в средна Дунавска равнина, като най-висока численост е установена през периода август-февруари (Шурулинков и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ видът не е посочен (Костадинова и Граматиков, 2007). За ПР Сребърна мишелова е обикновен преминаващ вид (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). Няма конкретни данни за числеността на мигриращите индивиди над зоната.

Зимуваща популация

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания през 2019 и 2020 г. И през двете години мишелова не е отчетен в близост до зоната. За ПР Сребърна мишелова е малочислен зимуващ вид, като през периода 2008-2013 г. числеността му е 1-4 инд. (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015).

Основните заплахи за обикновения мишелов са безпокойството, провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон,

както и химизацията в селското стопанство. Докладването от 2019 г. по чл. 12 не посочва заплахи за вида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	3-16 инд.	Определена на база СФ. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	1 – 4 инд.	Определена на база СФ, данните от средно-зимните преброявания през 2019 и 2020 г. и друга налична информация.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08-Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 318 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за зимуващата численост на вида, предлагаме да се актуализира минималната численост от 0 на 1 инд. През периода 2008-2013 г. числеността му е 1-4 инд. (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			w	1	4	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A088 *Buteo lagopus* (северен мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 58 cm. Размах на крилата: 135 – 145 cm. По размери е по-едър от обикновеният мишелов. Отличава се от него по светлата долна страна на тялото с тъмни петна по гърдите и по по-сивкавата окраска на крилата. Опашката е бяла с широка

тъмна ивица накрая. Честа каца на земята. Краката му са оперени до пръстите (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и зимуващ вид за страната. Есенният прелет е от втората половина на октомври до края на ноември, а пролетният – през март. През зимата се срещат рядко единични екземпляри, по-многоброен е през по-студените зими. Среща се в равнини и предпланини в цялата страна до около 900 m надморска височина.

Характерно местообитание

Обитава открити обработваеми и пустеещи площи с единични дървета и храсти, обширни речни долини, хълмисти обезлесени райони, разредени гори с обширни поляни. Подходящи местообитания по време на миграция и зимуване са обработваеми и пустеещи земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

В храната на северния мишелов са установени 34 компонента. Бозайниците са представени от 9 вида – обикновена полевка, горска полевка, горска мишка. Птиците са основна храна – 18 вида, като най-често ловува яребица.

2. Природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа, също и за света. Не е включен в Червената книга на Р България.

Видът не се докладва по чл. 12 от Директивата за птиците.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **мигриращата** популация на вида се оценява на до **1 индивид**. Видът не се докладван като мигриращ по чл. 12 от Директива за птиците и не е известна мигриращата популация в страната. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Сребърна“ видът не е посочен (Костадинова и Граматиков, 2007). В средна Дунавска равнина е редовно зимуващ вид, но с ниска численост (Шурулинков и др., 2005). В ПР Сребърна видът е нередовно зимуващ (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). Данните от eBird показват, че вида не е наблюдаван в зоната. Липсват текущи публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата	Брой индивиди	0-1 инд.	Определена на база СФ. Няма друга актуална информация за количеството	Междинна цел: Да се извърши целенасочен

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
популация			на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие откритите местообитания в зоната: N08-Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ха.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 318 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A858 *Clanga pomarina* (малък креслив орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 60-65 cm., размах на крилата: 140-150 cm. Възрастните са с кафяво оперение, черни махови пера, бели петна на крилата и черна опашка с бяло дъгообразно петно в основата. Ирисът е жълт. Може да бъдат разграничени от възрастните на големия креслив орел по дребните размери; при полет маховите пера отдолу са черни, а подкрилията – кафяви (при големия креслив орел е обратно). Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“ (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид. Пролетният прелет е от средата на февруари до началото на април. Есенният прелет е от началото на август до края на октомври. Тогава се среща често по Черноморското крайбрежие. Максимална миграция е наблюдавана през последната десетдневка на септември (Симеонов и др. 1990; Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Запазени горски масиви широколистни и смесени гори (бук, дъб или смесени насаждения) с поляни в близост до речни долини, пасища, ливади, блата, стари полезащитни пояси и други горски площи, в близост до просторни тревни съобщества и край селскостопански земи, които птиците използват за ловуване. Гнезди основно върху дъб (70%). Средната плътност на гнездящите двойки в пригодни местообитания за вида е 0.33 дв./100 ha. Най-честите типове местообитания, които използва за ловуване са обработваемите зими – 76% (Плачийски и др., 2018). По време на миграции се среща в открити пространства и до горната граница на гората (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015). Според Meyburg et al. (1997), 60 двойки обитават територия от около 3000 km² в Странджа планина.

Хранене

Хранят се с малки бозайници, малки птици, земноводни, влечуги, полевки и от време на време насекоми. (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение, по-голямата част от гнездовата популация е концентрирана в Югоизточна и Източна България и обхваща почти изцяло Странджа, Сакар и значителни части от Източна Стара планина, Източните Родопи и Добруджа. Останалата част от двойките са разпръснати в почти цялата страна, главно в по-ниските ѝ части. Отсъства или е слабо представен в Северозападна България, Западните погранични планини, южната част на Дунавската равнина и Предбалкана, долините на реките Струма и Места и др. Избягва високите планини като Рила, Пирин и Западните Родопи (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC 2. Включен е в Червената книга на България със статус - уязвим VU. Според IUCN е слабо засегнато-LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 460-600 двойки. Краткосрочната (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция са нарастващи.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 30000-52000 птици. Краткосрочната (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция е неизвестна.

Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A03, B01, B03, B06, C03, D02, F03, J01.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ**, като популацията се оценява на **100 индивида**, което представлява 0,2-0,3% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Сребърна“ видът е посочен като мигриращ, но с неизвестна численост (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). В средна Дунавска равнина е рядък мигриращ вид (Шурулинков и др., 2005). В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ в Северна България през 2011 г., е установено, че макар малки кресливи орли в неголеми числености да прелитат над цяла Северна България и Софийското поле, основният фронт на миграция на вида е през Лудогорието и Западна Добруджа (между Острово и Пленемир) (Матеева и Янков, 2013). Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Данните от eBird.org показват, че вида е наблюдаван в зоната на 17.05.2021 г. (Ivaylo Tonev).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация:	Брой	Най-	Определена на база СФ. Няма	Междинна цел до 2025

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Размер на мигриращата популация	индивиди	малко 100 инд.	друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Местообитание на вида: площ на подходящите места за търсене на храна	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие откритите местообитания в зоната: N08-Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 318 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за С33 BG0000241 „Сребърна“

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A858	<i>Clanga pomarina</i>			c	100	100	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A091 *Aquila chrysaetos* (скален орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 80-90 см., размах на крилата: 210-220 см. При възрастните главата и задната част на шията са жълтеникави със златист оттенък, перата им са заострени, копиевидни и образуват малка грива; останалото оперение е тъмнокафяво с широка неясно очертана черна ивица на края на опашката. Може да се отличи от царския и степния орел по V-образния профил при реене. Младите до 4-та година са тъмнокафяви с големи бели петна на крилата и в основата на опашката, с широка черна ивица на края (по нея се отличава от другите видове орли) (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид. Най-много двойки (46,7%) са установени в Стара планина и Предбалкана, следват тези в Родопите (22,9%), Средно тунджанско поречие (6,6%), Средногорие и Краище, Рила и Пирин (по 4,9%), Дунавска равнина (4,1%), Осогово–Беласишка планинска група и Черноморско крайбрежие (по 2,5%) (Симеонов и др. 1990; Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

В България гнезди преимуществено по скали и скални стени (във вътрешността на страната), по-рядко върху високи стари дървета в широколистни листопадни гори. Сигурните гнездови находища са от 200 до 2400 m н. в. Почти всички гнездови находища са в долини, проломи или скални комплекси в близост до открити склонове, където птиците ловуват. През есента и зимата често и далеч от скални терени. Територията на една двойка се простира средно на около 100 km². През размножителния период обитава проломи, дефилета, ждрела и други райони с високи скални стени и

скални комплекси в близост до открити пространства. Гнездото е разположено на скална площадка под навес или в преддверие на малка пещера по обширни, високи, недостъпни скални стени, както и по дълбоки, ерозирани или скалисти речни долини (Симеонов и др., 1990). Изследване в Шотландия (Watson et al., 1992) установява гнездова плътност от 14.7-26,1 дв./1000 км², т.е. на една двойка са и необходими между 6800 и 3800 ha. В Швеция (Moss, 2015) гнездовата територия на вида варира между 70 и 580 км² (7000-58000 ha).

Хранене

Мършояден вид. Храни се предимно със сухоземни костенурки, лалугери, лисици, зайци, птици, змии и гущери (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012; Червена книга на Р България, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен петнисто предимно в по-високите части на планините (основно в Централна и Западна Стара планина, Рила, Пирин, Родопите и някои от Западните погранични планини), но и в някои по-ниски планини и хълмисти райони (Странджа, Източна Стара планина, Източните Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и др). Почти липсват гнездовища в равнинните части на страната. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3. Включен е в Червената книга на България със статус - уязвим VU. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация се оценява на 150-180 двойки. Краткосрочната (2001-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция са стабилни. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A04, D02, F03, G01, A07, A08, D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ зимуващата популация на вида се оценява на до 1 индивид. Видът не се докладва като зимуващ по чл. 12 от Директива за птиците и не е известна зимуващата популация в страната. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Наблюдаван е предимно по време на миграция - няколко млади птици по поречието на р. Дунав. Млад индивиди е отчетен и през зимата на 14 януари 2014 г. при с. Царевец (Cheshmedzhiev et al., in Shurulinkov et al. 2019). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на зимуване с численост 0-1 инд. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025, да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой	0-1 инд.	Определена на база СФ. Няма друга актуална	Междинна цел: Да се извърши целенасочен

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
зимуващата популация	индивиди		информация за количеството на птиците в зоната по време на зимуване.	мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: площ на подходящите места за търсене на храна	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие откритите местообитания в зоната: N08- Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ha. Най-вероятно вида се храни и извън зоната, където има по-обширни открити местообитания.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 318 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A094 *Pandion haliaetus* (орел рибар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-60 cm, размахът на крилата – 155-165 cm., тегло 1200-2000 g. При възрастните оперението отгоре е тъмнокафяво, с изкл. на бялото теме, а отдолу – белезникаво с черни петна в основата и по върховете на първостепенните махови пера; главата е с малка качулка. В реещ и планиращ полет има характерен начупен профил (подобно на чайка), по който лесно може да се отличи от другите по-едри грабливи птици (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Пролетна миграция е февруари-април, а есенната: август- декември (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Разнообразни естествени и изкуствени влажни зони със стоящи или течащи води, предимно по блата и езера и много рядко край големи, богати на риба рибарници. Основно изискване към местообитанието е наличие на значителни хранителни ресурси (предимно риба) в съчетание с подходящи места за гнездене (стари дървета в заливни гори, стълбове на далекопроводи и др.). При търсене на храна се отдалечава до 10–20 km. (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3260 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Стенофаг. Храни се с риба (99% от диетата му) с тегло 150–300 g. и дължина около 25–35 cm. При мътна вода не може да си набавя храна и лови жаби, мишевидни гризачи, зайци, земноводни, други птици и малки влечуги. В България храната е изследвана от гушите и стомашното съдържание на 6 екз. Установени са остатъци от 4 шарана, 4 костура, 2 скобара, 1 червеноперка и 2 водни жаби (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение покрай язовири и рибарници, главно в Тракийската низина, Източните Родопи, Западна и Източна Стара планина. Отделни находища с пониска степен на достоверност и по Дунавското крайбрежие (между о. Белене и ез. Сребърна) и долините на реките Струма и Места. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3. Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен CR. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 0 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: A07, A09, B02, D02, F03, G01, H01, A08.

Мигриращата национална популация е оценена на 100 – 150 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща. Посочени са следните заплахи и влияния: D02, F03, F26.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ**, като популацията се оценява на 1-2 индивида, което представлява 1-1,33 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина видът е рядък мигрант (Шурулинков и др., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция с 1-2 инд. В периода 2005-2018 г. вида е наблюдаван по време на пролетната и есенната миграция в района на зоната (Cheshmedzhiev et al., in Shurulinkov et al., 2019). Теренното проучване през май и юни месец 2021 г. не установи птици от вида в зоната. През 2021 г. не са извършвани теренни проучвания по време на миграция.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през септември 1985 г. – 3 инд., септември 1985 г. – 1 инд., октомври 1987 г. – 1 инд., октомври 1988 г. – 1 инд., септември 1989 г. – 1 инд., август 1990 г. – 1 инд., август 1991 г. – 1 инд., септември 1991 г. – 1 инд., април 1992 г. – 1 инд., април 1996 г. – 2 инд., август 1998 г. – 2 инд., септември 2000 г. – 2 инд., май 2011 г. – 1 инд., септември 2021 г. – 10 инд. По данни от <https://observation.org> за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

За мигриращата популация при докладването по чл. 12 през 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния: D02, F03, F26. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на вида в зоната е посочена численост 1-2 инд. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел. до 2025 г.	Междинна цел до 2025 г.: да се проведе мониторинг, който да изясни миграционната численост на вида в зоната.						
Местообитание на вида: площ на подходящите места за търсене на храна	ha	Най-малко 840	Изчислена на база % участие на местообитание N07-мочурища и блата и N06-вътрешни водни тела в зоната.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 840 ha						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Русе и Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „Умерено“.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ.

Специфични цели за A096 *Falco tinnunculus* (черношипа ветрушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 72-78 cm. Мъжкият е със сиво-сини глава и опашка (на върха с широка черна ивица) и червено-кафяв гръб, изпъстрен с черни щрихи, по които се отличава от мъжката степна ветрушка; отдолу е светлокафяв с редки черни щрихи. Женската отгоре е кафява с черни щрихи, отдолу – кремава с черни щрихи по гърдите и подкрилията; маховите пера са изцяло сиви; има добре очертани бакенбарди. При всички възрасти и полове опашката е дълга с черна ивица накрая, а ноктите – черни. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и постоянен. Пролетният прелет е през март, а есенният: септември - октомври. През размножителния период е повсеместно разпространен вид в равнини и планини до най-високите алпийски терени. През зимата се среща рядко в равнини и планински склонове до около 1000 m надм. в. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Скалисти и карстови терени, проломи, дефилета, ждрела, долини на реки с отвесни пясъчливи, лъсови брегове и оврази, лесостепи, крайнини на разредени гори, полета с единични стари дървета и оазисни гори (Симеонов и др., 1990). Според Channing (2006) 1 двойка обитава територия около 2 до 10 km² (200-1000 ha), като средният размер на територията е 5 km² (500 ha). В други големи европейски градове е между 23 и 55 двойки /100 km² (Malher et al., 2010).

Хранене

Хранят се предимно с малки бозайници, включително полевки (Arvicoline) и мишки (напр. *Apodemus sylvaticus*). Понякога се хранят със земноводни, влечуги и други птици. Ловуват, като се издигат на 10 до 20 m над земята и бързо се гмуркат върху плячката си. В някои райони са ключови хищници за дребни тревопасни бозайници, включително полевки и мишки, и помагат за контролиране на популациите на гризачи и дребни бозайници. Въпреки, че стават жертва на ястреби и други хищници, те не са основен източник на храна за хищниците (Shrubb, 1993; Channing, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен в по-голямата част от страната както в равнините, така и в планините, където достига до алпийските им части. Отсъства или е рядък в гористите райони, особено в планините (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) видът се опазва като **гнездящ** с популация между 4400 и 9600 двойки. Краткосрочната (2000-2018) е стабилна, а дългосрочната тенденция в развитието на популацията (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) видът се опазва и като **мигриращ** с популация между 800 и 1000 двойки. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A04, F03, D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ (постоянен)**, като числеността на популацията е **0-2 дв.**, което представлява 0,02% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

По поречието на Дунав е многочислен гнездящ вид. Гнезди повсеместно из полските райони в стари гнезда на вранови птици по дървета. Общо са установени 420-750 дв. (Cheshmedzhiev et al. in Shurulinkov et al., 2019). В ОБМ „Сребърна“ вида не е посочен (Костадинова и Граматиков, 2007). През периода 2001-2003 г. вида е гнездил в Сребърна с численост 1 дв. (Kambourova, 2005). По време на теренните изследвания през 2021 г. вида не е наблюдаван в зоната.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. не са посочени заплахи и влияния за гнездящата популация.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1 дв.	Определена на база СФ, теренните проучвания през 2021 г. и други налични данни за гнезденето на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гн. дв. чрез поддържане на подходящи хранителни местообитания.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Неизвестно	В местата където няма скалисти места подходящи за гнездене на вида, той гнезди в пясъчливи, лъсови брегове и оврази, а също и в покрайнини на гори и оазисни горички в стари гнезда на вранови птици.	Да се определи площта на подходящите за гнездене места на вида в зоната – площта на пясъчливи, лъсови брегове и оврази и покрайнини на гори и оазисни горички.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителните местообитания	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ha. Най-вероятно	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 318 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			вида се храни и извън зоната, където има по-обширни открити местообитания.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A097 *Falco vespertinus* (вечерна ветрушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 27-33 cm, размах на крилата: 70-74 cm. Дребна граблива птица с големина колкото обикновената ветрушка. Крилата са дълги и остри. При възрастните краката са оранжеви или оранжево червени. Мъжкият е тъмносив до черен, с ръждивочервена задна част на корема и подопашката. При женските плещите и опашката са тъмносиви, а главата и тялото отдолу – ръждивокафяви (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен. Пролетният прелет е април-май, а есенният от края на август до октомври. По време на прелет образува и големи ята от 150-200 индивиди, най-значимото място за концентрация по време на есенната миграция в Европа е Атанасовското езеро, където са регистрирани до 3100 индивиди. По време на есенната миграция се среща по-често по Черноморското крайбрежие, нос Емине (223 инд.), курорта Албена, нос Калиакра, Ломовете, Луда Камчия, Кресна, Пловдив, Софийската котловина, долното течение на река Арда, Котленска планина. Най-висока миграционна активност има през втората половина на септември (Симеонов и др. 1990; Мичев и др., 2012; Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Открити местообитания, оградени с малки гори, групи дървета и обработваеми площи с единични дървета и малки горички, разредени гори с обширни поляни, пасища, ливади, предимно с лесостепен характер, обширни земеделски местообитания, където предпочитат култивирани мозайки с наличие на угар, пасища или люцерна. Използва изградени гнезда на *Corvus frugilegus*, *Pica pica*, *Corvus corone cornix*, *Buteo sp.* (Симеонов и др., 1990; Palatitz et al., 2015). През размножителния период индивидуалната хранителна територия при женските е 38 - 322 ha, а при мъжките - 310 - 3467 ha (по Daskalova and Shurulinkov, 2018).

Хранене

Вечерната ветрушка е универсален хищник, най-често срещаната му плячка са безгръбначни, земноводни и дребни бозайници. През размножителния период се храни със следните групи: насекоми (10,2 % – 40 %), земноводни (3,8 % – 23,2 %), влечуги (8,8 % – 38 %), птици (9,4 % – 12,2 %), бозайници (7,6 % – 61,5 %) (Zoltán and László 1988). По време на есенната миграция (Кипър) храненето е изключително с насекоми – 99,9% (Alivizatos and Kassinis, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Предимно в откритите равнинни части на Северна и Източна България, по-групирано в Добруджа и в района на Златията. Разпръснати непостоянни единични гнездовища има в ниските части на Южна България (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен CR. Според IUCN е NT (Near Threatened) за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 0 – 15 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A07, C03, D02, F03, J01, D06.

Мигриращата национална популация е оценена на 5000 – 16000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A07, F03, D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ** с численост **50 индивида**, което представлява 0,3-1% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина видът се среща по време на пролетния и по-рядко на есенния прелет (Шуруликов и др., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция, но не е посочена численост. В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ в Северна България през 2011 г. вечерната ветрушка е наблюдавана да мигрира на всички наблюдателни точки от морския бряг на запад до с.

Сливата включително (Добруджа, Лудогорието и Дунавската равнина). Основната част от наблюдаваните вечерни ветрушки са регистрирани само на една наблюдателна точка - Пленимир в Добруджа (Матеева и Янков, 2013). Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Данните от eBird.org показват, че вида е наблюдаван в зоната през май 2017 г. с численост 1 инд. (Alexander Lees).

За мигриращата популация са посочени следните заплахи при докладването по чл. 12 от А02, А03, А04, А07, F03, D06. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи - А02, А03, А04, А07, тъй като в такива местообитания вида търси храна.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	до 50 инд.	Определена на база СФ. Няма друга актуална информация за количеството на птиците в зоната по време на миграция. Необходимо е да се постави междинна цел.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата мигрираща численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на хранителните местообитания по време на миграция	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ha. Най-вероятно вида се храни и извън зоната, където има по-обширни открити местообитания.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 318 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ на зоната на този етап.

Специфични цели за А099 *Falco subbuteo* (сокол орко)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 85-90 cm. При възрастните главата и тялото отгоре са синьо сиви, а гърлото и главата отстрани са бели с добре забележими раздвоени бакенбарди; гърдите и коремът са светло кремави с добре изразени и многобройни черни стреловидни петна; подопашката при мъжките е ярко червена, а при женските – охриста. Лети с голяма скорост и акробатични изпълнения при преследване на плячката (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен. Пролетният прелет започва в началото на април и продължава до средата на май. Есенният прелет е от последната десетдневка на август до края на октомври. Най-интензивен е есенният прелет през септември, мигрира на широк фронт поединично или на малки ята (Симеонов и др. 1990; Мичев и др., 2012; Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Обитава редки, просветлени широколистни листопадни гори, смесени и иглолистни гори с поляни и с ниска растителност. Малки оазисни гори и крайречни дървета, алувиални и много влажни гори и храсталаци, също в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, често покрай реки течещи води, в близост до пасища, ливади, обработваеми площи и други открити пространства. Обитава райони с надморска височина 0–2000 m н.в. (Червена книга на Р България 2015; Янков, ред., 2007). Ловува предимно птици и насекоми в широк кръг от местообитания, обикновено под 400 m до 1100 m, понякога над 1700-1900 m. Основните местообитания включват интензивно или екстензивно управлявани земеделски земи, блата, реки, езера, тръстикови масиви, крайбрежни лагуни, блатни долини (Sergio et al., 2001). Според същия автор, в Англия, Франция, Нидерландия, Германия и Италия, 1-5 двойки обитават територия около 100 км² (10000 ha).

Хранене

Храната си лови предимно във въздуха. Хранителният спектър се състои от насекоми и дребни птици, по-рядко прилепи, малки наземни бозайници и влечуги (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато на територията на цялата страна, както в равнини, така и високо в планините. Разпространението е по-плътно по поречието на повечето по-големи реки, както и по цялото Северно Черноморско крайбрежие (включително Добруджа), в Източните Родопи, хълмистите райони около р. Тунджа, северната част на Дунавската равнина, Източна Стара планина и др. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Включен е в Червената книга на България със статус - уязвим VU. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 600-1100 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) е неизвестна, а дългосрочната (1980-2018) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 900-1000 птици. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) и дългосрочната (1980-2018) е неизвестна. Посочените заплахи и влияния са A01, F03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **гнездящата** популация на вида се оценява на **1-2 двойки**, което е 0,2 % от националната гнездяща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е също **мигриращ** с численост 25-30 инд., което е от 2,8% до 3,0% от числеността на мигриращата му популация в страната. Оценката на популацията е с оценка „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В средна Дунавска равнина е чест гнездящ вид, като гнезди в стари гнезда на вранови птици, по-често в акациев и тополови гори, нерядко в близост до колонии на лястовици или испански врабчета. Вида е отчетен и в ПР Сребърна (Шурулинков и др., 2005; Cheshmedzhiev et al. in Shurulinkov et al., 2019). През периода 2001-2003 г. вида също е гнездил в резервата (Kambourova, 2012). През гнездовия период на 2014 г. в Сребърна вида е наблюдаван с численост 1 инд. (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015).

Мигрираща популация

В средна Дунавска равнина е чест мигриращ вид, като се наблюдават единични птици или малки групи (Шурулинков и др., 2005). През пролетта соколът орко прелита над територията на цялата страна, като интензивен прелет е установен в източната част на страната при Суходол, и в Добруджа. В Дунавската равнина прелитат единични птици. През есента соколите орко летят над територията на цялата страна (Матева и Янков, 2013). Данните от eBird.org показват, че вида е отчетен през септември 2021 г. с численост 1 инд. (Strahil Peev). Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена от СФ и други публикувани източници за гнездовата численост на вида през различните години в зоната. Необходимо е да се провежда мониторинг всяка година за установяване на числеността.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойки..
Популация: Размер на мигрираща популацията	Брой индивиди	Най-малко 25 инд.	Определена на база СФ. Няма други данни за мигриращата популация на вида в зоната, поради което е необходимо да се постави междинна цел.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата мигрираща численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на	ha	Най-малко 318	Определена на база на % участие откритите	Поддържане на площта на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
подходящите хранителни местообитания			местообитания в зоната: N08- Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15- други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 318 ха.	подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 318 ха.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

По отношение на оценката на популацията и общата оценка на гнездовата популация е необходимо да се коригират от „В“ на „С“ (в зоната се опазват 0,2% от националната популация).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A099	<i>Falco subbuteo</i>			r	1	2	p		G	C	A	C	C

Специфични цели за A118 *Rallus aquaticus* (крещалец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 23-28 cm, размах на крилата: 38-45 cm. Възрастните отгоре са кафяви с черни ивици; главата отстрани и долната част на тялото са пепелявосиви, а слабините – черни с бели препаски. Клюнът е дълъг, прав и червен с черен връх, краката и пръстите са дълги и кафеникави. Двата пола са различни (женският е по-дребен и с по-къс клюн). Няма сезонни различия. Младите отдолу са охристи. Отличава се от пъструшките по дългия клюн и характерния крясък (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен вид, постоянен само около Бургас и долината на р. Марица при Свиленград; постоянен в Софийското поле, също и в Розовата долина и в Средна гора. Вероятно е прелетен вид само за Северна България, а постоянен за Южна България. През зимата числеността му нараства за сметка на зимуващи птици от други части на ареала, но преки доказателства липсват (Симеонов и др., 1990). Обитава целогодишно разнообразни стоящи и течащи водоеми с гъста растителност и надморска височина до около 1200 m. (Мичев и др., 2012).

Характерно местообитание

Постоянна влажна зона със неподвижна или бавно движеща се прясна или бракична вода - сладководни блата, устия на реки, не замръзващи водоеми, планински ливади с гъста, висока растителност и изобилна растителност, която може да включва обикновена тръстика (*Phragmites australis*), папур (*Typha latifolia*), ирис (*Iris germanica*), лепка (*Sparganium erectum*) или острици (*Carex hirta*) (Симеонов и др., 1990; Taylor and van Perlo, 2000). Според Jenkins et al. (1995), за среден Уелс абсолютната плътност се оценява на 14 птици/ha. Според Jedlikowski et al. (2014), в Североизточна Полша за 16 водни обекта средната плътност е 0.75 двойки/ha. Гнезди в блатисти места с висока, гъста растителност, изграждайки гнездото си малко над нивото на водата от *Typha spp.*, *Carex spp.*, *Hierochloe odorata*, *Alisma plantago-aquatica* и др. Дълбочината на водата в местата за гнездене варира между 8 и 45 cm, гъстотата на растителността е между 240 и 554 растителни стъбла на квадратен метър, папур и тръстика (Stermin et al., 2011). Разстоянието между две съседни гнезда е средно 122,4 m (Jedlikowski et al., 2014).

Хранене

Крещалеца е всеяден. Храни се с пиявици, червеи, коремоноги, малки ракообразни, паяци и широка гама от сухоземни и водни насекоми и техните ларви. Малки гръбначни животни като земноводни, риби, птици и бозайници могат да бъдат убити или изядени като мърша. Растителната храна, която се консумира повече през есента и зимата, включва пъпки, цветя, издънки и семена на водни растения (Taylor and van Perlo, 2000).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато в равнинните части на цялата страна в зависимост от наличието на влажни зони с водолюбива растителност, по-групирано по Черноморското крайбрежие, покрай р. Дунав и другите по-големи реки, Тракийската низина, Софийското поле и др. Поради особеностите на поведението му, които изискват специфични методи за установяване и преброяване, реалното му разпространение може да е по-широко от представеното. Най-значими са гнездовищата в Драгоманското блато, бившето Стралджанско блато и Дуранкулашкото езеро. Разпространението е стабилно, без значителни промени през различните години (Янков отг. ред., 2007).

Включен е в Приложение 2 на Директивата за птиците и Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 2000 – 4000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е преминаващ и гнездящ (постоянен). Гнездящата популация се оценява на **3-6 двойки**, което представлява 0,15 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Числеността на **мигриращата** популация не е посочена – вида присъства в зоната (категория Р). Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според Kamburova & Michev (2003) през 2001-2002 г. в резерват „Сребърна“ са гнездили 1-2 двойки. По данни от eBird видът е регистриран през гнездовия период два пъти през 2001 г. и 2018 г. (D. Mitev). По време на теренни проучвания в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. видът не беше установен.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. През 2021 г. видът е бил отбелязан през месец септември с численост 1 индивид (eBird.org, S. Gigov). През предходни години са отбелязвани 1-3 индивида в СЗЗ „Сребърна“ по време на есенната миграция (eBird.org; observation.org). През есенно-зимния период е намиран на рибарниците Обнова и в големия микроязовир в м. „Мъртвата долина“ край Плевен.

Посочена заплата за вида в Докладването от 2019 г. е К04-Изменение на хидродинамичните характеристики, което е валидно и за СЗЗ „Сребърна“. Тази заплата не е потенциално валидна за зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ липсват данни за концентрацията на вида по време на миграция в зоната. През 2021 г. видът е бил отбелязан през месец септември с численост 1 индивид (eBird.org, S. Gigov). През предходни години са отбелязвани 1-3 индивида в СЗЗ „Сребърна“ по време на есенната миграция (eBird.org; observation.org).	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 3-6 гнездящи двойки. В резултат на	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. видът не беше установен.	двойки. Междинна цел до 2025 г: провеждане на проучване за установяване на гнездящата популация на вида в зоната в подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1 ha за 1 двойка	Гнездото е разположено в блатна растителност по ръба на малки открити площи, в тръстикови масиви, на полупотопени върби, понякога до 25 m. от водна площ (Симеонов и др., 1990). Дълбочината на водата в местата за гнездене варира между 8 и 45 cm, гъстотата на растителността е между 240 и 554 растителни стъбла на квадратен метър, папур и тръстика.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона. Поддържане на нивото на водата в съответствие с изискванията на вида. Поддържане на гъста водна растителност като се избягва пълното премахване на стара растителност.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 565, от тях 370 ha са само тръстика	Включва и гнездовото местообитание. Обхваща сладководни блата, водоеми, планински ливади с гъста, висока растителност и изобилна растителност, която може да включва обикновена тръстика, папур, ирис, лепка или острици. Данните са взети от СФ като % на местообитание N07 – мочурища и блата.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 565 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			определено като Отлично по БЕК Макрозообентос и Умерено по БЕК Риби.	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗ3 BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на миграция е необходима актуализация на СФ в частта за мигриращата популация (в червено): Добавяне на параметри за концентрираща се популация на вида по време на миграция и промяна на категорията в колона Data quality от „DD“ на „G“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A118	<i>Rallus aquaticus</i>			c	1	3	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A119 *Porzana porzana* (голяма пъструшка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 22-24 cm, размах на крилата: 37-42 cm. Мъжкият отгоре е кафяв с черни и бели пъстрини; бузите, шията и гърдите са тъмносиви с бели петънца, а останалата долна част на тялото – белезникава с кафяви препаски по слабините. Клюнът е жълтеникав с червена основа, а краката зеленикави. Женската има повече бели петънца по бузите. При младите шията и бузите са светло ръждивокафяви, а подбрадието е белезникаво. Активна нощем. Бяга бързо из гъстата растителност, но лети бавно и лошо. За разлика от другите пъструшки се отличава по препаските на гърдите, избягва да плува, а прелита по-големите открити водни пространства (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и вероятно преминаващ вид. Миграцията по Черноморското крайбрежие е от края на август до началото на ноември и през март-април; в Софийското поле – септември-октомври и март-април. На Балканския полуостров обитава плитки влажни зони, обрасли с гъста растителност и надморска височина до около 1800 m. По време на миграции и през зимата се среща рядко по морски крайбрежия и прилежащи влажни зони (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012; Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Влажни зони с различна големина и соленост, блатисти места с висока, гъста растителност. Изгражда гнездото си малко над нивото на водата. Обитава също обширни

мочурища и мочурливи ливади, оризища, торфени блата и влажни ливади по периферията им обрасли предимно с *Typha spp.*, *Carex spp.*, *Phragmites australis*, *Alisma plantago-aquatica*, *Glyceria maxima*, с предпочитана дълбочина 10–20 cm с височина на растителността по-ниска от 1,5 m и висок процент покритие на стара растителност в радиус от 3 m около гнездата. В бракичните водоеми по Черноморието се наблюдават предимно скитащи и мигриращи птици (Симеонов и др., 1990; Gilbert 2002; Червена книга на Р България 2015). Според Gilbert (2002), за Полша, средната плътност е 12 възрастни /1.4 ha.

Хранене

Видът е всеяден, диетата му се състои от малки възрастни водни насекоми и ларви (напр. *Trichoptera*, *Odonata*, *Diptera*, *Coleoptera*, *Hemiptera*, *Lepidoptera*), земни червеи, мекотели, паякообразни (напр. паяци и водни акари) и дребни многожилни риби (1-2 cm дълги), както и водорасли и издънки, листа, корени и семена на *Panicum*, *Oryza*, *Carex* и *Schoenoplectus* (Taylor and van Perlo, 2000).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато в ниските части на цялата страна, главно по Черноморското крайбрежие, в Софийското поле, бившето Стралджанско блато, с изолирани находища покрай р. Дунав, в Тракийската низина, Дунавската равнина, долината на река Струма и др. Поради скрития начин на живот и кратък период на токуване вероятно са известни не всички действителни гнездовища (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Червената книга на България със статус-застрашен (EN). Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 150 – 300 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е неизвестна. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: J03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ** с 1-2 двойки, което е 0,66 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Видът е със скрит начин на живот като мъжкият токува главно през тъмната част на денонощието. Видът се установява, че присъства в дадена територия най-често по токуването на мъжките индивиди през май и юни (Delov, 2000). Според Костадинова и Граматиков (2007) не присъства в зоната по време на гнездене. В периода 2001-2003 г. в ПР Сребърна е установена 1 дв. (Kambourova, 2005). По данни от eBird и <https://observation.org> за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната. По време на теренното проучване през май и юни 2021 г. не са установени птици от вида в зоната.

Посочената заплаха J03-“Замърсяване на въздуха от смесени източници, въздушнопреносими замърсители” в докладването по чл. 12 за вида, няма отношение към зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Определен на база СФ и изследване на Камбурова (2005), която установява 1 дв. в зоната. За установяване на текущата гнездова популация в зоната са необходими проучвания чрез специфична методика, тъй като видът е нощно активен.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 двойка чрез запазване на подходящите местообитания за вида в зоната.						
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 565, от тях 370 ha са само тръстика	Включва гнездовото и хранителното местообитание. Площта е определена на база % участие на местообитание N07-мочурища и блата в СФ на зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 565 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Русе и Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, стр. 51). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично (1) по БЕК Макрозообентос и Умерено по БЕК Риби.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ.

Специфични цели за A120/A892 *Porzana parva* / *Zapornia parva* (средна пъструшка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 18-20 cm, размах на крилата: 34-39 cm. Двата пола са отличими един от друг. Сезонни различия има само при мъжкия. Мъжкят отгоре е ръждивокафява с големи черни петна и бели резки; бузите, шията и долната част на тялото са синьо сиви, а по слабините има белезникави препаски. Клюнът и краката са зеленикави. Женската отдолу е светлокафява и има сива надочна ивица. Младите наподобяват женските, но надочната ивица е кафява и отдолу са с кафяви препаски. Особено внимание изисква разграничаването на мъжкия от възрастните мъжки и женски на малката пъструшка. От декември до май всяка пъструшка с ръждивокафява долна страна на тялото би трябвало да е женска средна пъструшка (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен вид с фрагментирано разпространение. По Черноморското крайбрежие долита през април. Сроковете за миграцията в Розовата долина са март и октомври, а в Софийското поле: март и септември-началото на октомври. Токуването на мъжките е от средата на април до средата на първата десетдневка на юни. По време на миграции се среща рядко по морски крайбрежия (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012; Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Обитава значителни по площ водоеми, сладководни и полусолени блата, обширни мочурища и мочурливи ливади, оризища, торфени блата и влажни ливади по периферията им предимно обрасли с гъста тръстика и папур. Обширни, рехави тръстикови масиви, изпъстрени с малки водни огледала и плаваща водна растителност; отводнителни канали. Гнездата са разположени на водната повърхност или над нивото на водата сред тръстиката. Изградени са от тънки стъбла и листа на тръстика, *Typha spp.*, *Carex spp.*, *Phragmites australis*, *Alisma plantago-aquatica*, *Glyceria maxima* (Симеонов и др. 1990; Jedlikowski et al. 2014; Червена книга на Р България, 2015). Според Jedlikowski et al. (2014), в Североизточна Полша за 14 водни обекта средната плътност е 1.07 двойки/ha. Дълбочината на водата в местата за гнездене варира между 40 и 91 cm, гъстотата на растителността е между 321 и 467 растителни стъбла на квадратен метър, като папурът доминира (Stermin et al., 2011). Разстоянието между две съседни гнезда е средно 75,9 cm (Jedlikowski et al., 2014).

Хранене

Ядат предимно водни насекоми и дребни безгръбначни - червеи, паяци, насекоми и охлюви, както и семена от водни растения и вегетативни части, и по-рядко водни насекоми и дребни безгръбначни (Ciach, 2004; Червена книга на Р България 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати изолирани гнездовища, основно по Дунавското и Черноморското крайбрежие и Софийското поле, но и в бившето Стралджанско блато, Тракийската низина, Чокльово блато и др. В редица находища гнезди неперидично, включително в

наглед много подходящи биотопи (Драгоманско блато, рибарници Орсоя, Чокльово блато). Поради потайния начин на живот и кратък период на токуване е възможно някои находища да са останали неустановени. Най-значимо гнездовище е Дуранкулашкото езеро – Орлово блато. На второ място по значимост като цяло е Дунавското крайбрежие, особено рибарниците Мечка и Калимок. Във вътрешността на страната важно гнездовище са рибарници Петърч (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен CR. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 300 – 600 брой пеещи мъжки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) неизвестна. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: J03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е гнездящ. Гнездящата популация се оценява на **1-2 двойки**, което представлява 0,33 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Видът е със скрит начин на живот като мъжкят токува главно през тъмната част на денонощието. Видът се установява, че присъства в дадена територия най-често по токуването на мъжките индивиди през май и юни. Резултатите от мониторинг на водолюбивите птици в защитена зона „Сребърна“ за периода 2010-2012 г. не показват гнездене на средната пъструшка (Матеева и др., 2013 г.). Видът е регистриран в резерват „Сребърна“ с численост 3 индивида през месец май 2012 г. (observation.org). По време на теренното проучване в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. видът не беше отчетен. Няма други публикувани данни за гнезденето на вида в защитената зона. Необходими са проучвания в защитената зона по определена методика, за да се установи дали видът гнезди понастоящем в зоната.

Посочените заплахи за вида в Докладването от 2019 г. - J03 - замърсяване на въздуха от смесени източници, въздушнопреносими замърсители не са валидни за СЗЗ „Сребърна“. Заплахи за вида могат да бъдат ниското ниво на водата в езерото и премахването на мъртва водна растителност, която служи за прикритие от хищници и неблагоприятни условия (горещини, дъждове). Листата и стъблата от предходната година са важен материал за гнездата. Конкуренцията с крещалеца също може да има негативен ефект, тъй като той е силно териториален и агресивен с другите видове птици по време на гнездовия период. За да се намали тази конкуренция е необходимо да се поддържа разнообразие на местообитанията според изискванията на вида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 двойка	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 1-2 гнездящи двойки. В резултат на	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			извършения мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2021 г. видът не беше установен, вероятно поради скрития начин на живот, който води. Няма други публикувани данни за гнезденето на вида в защитената зона.	двойка. Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на точния брой гнездящи двойки до 2025 г.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1 ha за 1 двойка	Дълбочината на водата в местата за гнездене варира между 40 и 91 см, гъстотата на растителността е между 321 и 467 растителни стъбла на квадратен метър, като папурът доминира (Stermin et al., 2011). Разстоянието между две съседни гнезда е средно 75,9 м (Jedlikowski et al., 2014).	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона. Поддържане на подходящо ниво на водата и гъста водна растителност като се избягва пълното премахване на стара растителност.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 565, от тях 370 ha са само тръстика	Включва гнездовото и хранителното местообитание. Площта е определена на база % участие на местообитание N07-мочурища и блата в СФ на зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 565 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/ 2-Добро	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос и Умерено по БЕК Риби</p>	ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФ за СЗ3 BG0000241 „Сребърна“

Актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A892	<i>Zapornia parva</i>			r	1	2	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A121/A893 *Porzana pusilla* / *Zapornia pusilla* (малка пъструшка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 17-19 cm, размах на крилата: 33-37 cm. Възрастните птици отгоре са кафяви с черни петна и бели резки, а отдолу – тъмносиви, по слабините с черни и бели препаски. Гърбът и горната част на опашката също тъмно ръждиво кафяви, но с едри, капковидни черни петна, тук-там с бели резки и петънца. Клюнът и краката са зеленикави. Младите са с бяло подбрадие и кафяви препаски по шията и гърдите (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и вероятно преминаващ вид. Миграцията по Черноморското крайбрежие е март-април и септември-октомври (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Сладководни, полусолени и свръхсолени блата с различни размери; канали, рибарници, Мочурища, оризища, торфени блата и по периферията на влажни ливади. Предпочита обширни мочурливи площи, покрити със сравнително рядка дебелистълбена тревиста растителност (предимно от род *Carex*), разпределена на отделни туфи и разделена от малки водни огледала със сравнително бистра вода. Избягва водоеми с интензивни еутрофикационни процеси и бракичните водоеми по Черноморието. Гнездата са изградени изключително от стъбла на острица, разположени на 87–135 m едно от друго (на площ от 0,405 ha могат да гнездят до 3 двойки) (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015).

Хранене

Храни се с водни насекоми и техните ларви, дребни безгръбначни, земни червеи, мекотели, паякообразни (напр. паяци и водни акари) и дребни многожилни риби (1-2 cm дълги), както и водорасли и издънки, листа, корени и семена на *Panicum*, *Oryza*, *Carex* и *Schoenoplectus* (Taylor и van Perlo, 2000; Червена книга на Р България 2015)

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато с изолирани гнездовища, най-близо едни до други около Бургас, по Северното Черноморско крайбрежие, в Софийското поле и бившето Стралджанско блато и силно отдалечени по Дунавското крайбрежие, Тракийската низина, Добруджа, Странджа, в Чокльовото блато. Възможно е наличие на находища и на други места в страната, не установени поради скрития начин на живот на вида и краткия период на токуване. Най-значимите гнездовища са в Драгоманското блато и в района на бившето Стралджанско блато. Вероятно разпространението се мени значително през различните години (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен CR. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 20 – 150 брой пеещи мъжки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) неизвестна. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: J03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ с численост 1-2 двойки, което е 1,33 – 5 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Видът е със скрит начин на живот като мъжкят токува главно през тъмната част на денонощието. Видът се установява, че присъства в дадена територия най-често по токуването на мъжките индивиди през май и юни (Delov, 2000). Според Костадинова и Граматиков (2007), видът не присъства в зоната по време на гнездене. В периода 2001-2003 г. в ПР Сребърна са установени 1-3 дв. (Kambourova, 2005). По данни от eBird и <https://observation.org> за 2020 и 2021 г., видът не е наблюдаван в зоната. По време на теренното проучване през май и юни 2021 г. не са установени птици от вида в зоната. Липсват публикувани данни за миграцията и гнездене на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Посочената заплаха J03-Замърсяване на въздуха от смесени източници, въздушнопреносими замърсители, в докладването по чл. 12 за вида, няма отношение към зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) е посочено 1-2 двойки. В периода 2001-2003 г. в ПР Сребърна са установени 1-3 дв. (Kambourova, 2005). Необходими са проучвания в защитената зона по определена методика, за да се установи текущата гнездова численост в зоната. Вида не беше отчетен при нашите теренни проучвания през гнездовия период на 2021 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 двойка. Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на броя на токуващите мъжки до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 565,	Включва гнездовото и хранителното местообитание. Площта е определена на база %	Поддържане на площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
гнездови и хранителни местообитания на вида		от тях 370 ha са само тръстика	участие на местообитание N07-мочурища и блата в СФ на зоната.	гнездови и хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 565 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Русе и Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос и Умерено по БЕК Риби.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова концентрираща на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: По отношение на оценка за гнездяща популация, следва да се промени от „С“ на „В“, тъй като популацията на вида в зоната е 1,13 – 5 % от националната гнездяща популация. Също така е необходимо да се актуализира кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A893	<i>Zapornia pusilla</i>			r	1	2	p		G	B	B	C	C

Специфични цели за A122 *Crex crex* (ливаден дърдавец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 27-30 cm, размах на крилата: 46-53 cm. Оперението му е подобно на това на пъдпъдъка, но има характерни тухленоръждиви пера по крилата. Води скрит начин на живот, като рядко излита, а през повечето време остава в гъстите тревни. Обаждането му се чува предимно нощем и наподобява „крекс-крекс“, което се повтаря многократно. Малките са изцяло с черен пух и напускат гнездото почти веднага след излюпването си (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид за страната. Миграцията по Черноморското крайбрежие е през април и септември – октомври. Размножителния период е от края на април до юни. Миграцията на вида е от средата на април като продължава до средата на май. Есенната миграция започва през последната декада на август и продължава до края на октомври. Отделни екземпляри се задържат и до края на ноември. През есента миграцията е по-интензивна и то главно по протежението на Черноморското крайбрежие. Най-важното за вида място по време на миграцията е нос Калиакра, където стационарират голям брой птици. Образува смесени ята с пълпъдка (Симеонов и др. 1990; Delov, 1995; Делов в Големански гл. ред., 2015).

Характеристика на местообитанието

През гнездовия период видът обитава силно овлажнени (хигрофилни) и средно овлажнени (мезофилни) високотревни ливади в низините между 500 и 1800 m н. в., като в планините достига в някои места и до 2500 m надморска височина (в Национален парк „Пирин“). Най-съществено значение за вида имат ливадите, доминирани от тревите ливадна метлица (*Poa pratensis*), ливадна лисича опашка (*Alopecurus pratensis*) и острици (*Carex* sp.). От съществено значение е височината на тревната покривка – между 10 и 176 cm., средно 68,6 cm. Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. По-рядко в урбанизирани райони, посеви и други (едногодишни) тревни култури и пустеещи земи (Янков отг. ред., 2007). Гнезди на земята, поединично в ливади с висока и гъста тревна растителност. Мътенето на яйцата и храненето на малките се поемат предимно от женската. Мъжките са силно териториални. Площта на индивидуалните участъци е средно 8,9 ha (Големански гл. ред., 2011; Симеонов и др. 1990). Видът избягва сухолюбиви и нискотревни съобщества, като в такива местообитания може да се установи само по време на миграция. Подходящи вероятно са местообитания с кодове 6430, 6440, 6510 и 6520 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Ливадния дърдавец е зоофаг – предимно ентомофаг (храни се с насекоми), като предпочита едрите насекоми – скакалци, твърдокрили, кожокрили и др. В хранителния му спектър влизат и значително количество голи охлюви, а също и дъждовни червеи. По време на миграция вида се храни и със семена на плевели и житни растения.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Понастоящем има мозаечно разпространение предимно в Западна България. По значимите находища се намират в Софийско-около 850 токуващи мъжки, Западна Стара планина и Централен Балкан - 1500, Понор планина - 120, по линията Трън-Брезник- до границата- 250. Сравнително малоброен е по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Добруджа и Източни Родопи (Delov et al., 1995; Delov, 1998; Delov and Jankov, 1997).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа. Включен в SPEC 2. Включен в Червената книга на България като уязвим VU.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва само като **гнездящ** с популация между 2000 и 4500 токуващи мъжки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (1980-2018 г.) също е намаляваща. Посочени са следните заплахи: A02, A03.

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи и въздействия са разрушаване на местообитанията посредством разораване на ливади, ранно косене, палезите на стърнищата, интензификация на земеделието, прекомерно използване на инсектициди, лов.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на 3 двойки, което представлява 0,06 – 0,15 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е рядък и малочислен гнездящ и прелетен вид. (Шурулинков и др., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на гнездовия период, но не е установен количествено. В периода 2001-2003 г. в ПР Сребърна са установени 0-1 дв. (Kambourova, 2005). По време на теренното проучване през май и юни 2021 г. не са установени птици от вида в зоната. По данни от eBird, видът е наблюдаван в източната част на зоната през юли 2021 г.- 1 инд. Данните от <https://observation.org> за 2021 г., не дават данни за зоната и района около нея. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Посочените заплахи А02-„Преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне)“ и А03-„Преминаване от смесено земеделие или агро-горски системи към специализирано интензивно земеделие (например монокултурно)“ в докладването по чл. 12 за вида, нямат отношение към вида в зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 токуващ мъжки	В СФ за гнездящата популация на вида е посочена минимална и максимална стойност от 3 дв. Тъй като в периода 2001-2003 г. в ПР Сребърна са установени 0-1 дв. (Kambourova, 2005) предлагаме да се посочи минимална стойност от 1 дв.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 токуващ мъжки чрез поддържане на подходящите местообитания за вида в зоната. Необходими са конкретни проучвания за установяване на текущата гнездова численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 565, от тях 370 ha са само тръстика	Включва гнездовото и хранителното местообитание. Площта е определена на база % участие на местообитание N07-мочурища и блата в	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 565 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			СФ на зоната.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната по време на гнездовия период	Височина на тревостоя	Най-малко 20 cm	От съществено значение е височината на тревната покривка – между 10 и 176 cm., средно 68,6 cm. Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. Периодът на гнездене при този вид продължава от май до август. Това налага коситбата да се извършва след приключването на гнездовия период (след 15 август).	Поддържане на височината на тревостоя от най-малко 20 cm. Установяване наличието на подходящите местообитания в зоната и тяхното поддържане.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна на минималната численост да стане 1 дв., на база на това, че в периода 2001-2003 г. в ПР Сребърна са установени 0-1 дв. (Kambourova, 2005).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A122	<i>Crex crex</i>			r	1	3	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A123 *Gallinula chloropus* (зеленоножка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32-35 cm., размах на крилата: 50-55 cm. Главата, вратът, шията и гърдите са черно сиви. Горната страна на тялото маслинено кафява. Коремът е тъмносив. Челната пластинка яркочервена. Краката са жълтеникаво зелени. Двамата пола трудно отличими един от друг. Плува, като в такт с движението на краката си поклаща главата. Подплашена бяга по водната повърхност като си помага с крилата (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид по Черноморското крайбрежие и в Тракия и прелетен в останалата територия на страната. Миграцията по Черноморското крайбрежие е март-април и септември-октомври. Както в миналото, така и сега е широко разпространена гнездяща птица във влажни зони от всякакъв размер и характер. Размножителния период е от април до август.

Характеристика на местообитанието

Обитава разнообразни влажни зони както в равнините, така и в планините до към 1000 m. надморска височина (Симеонов и др., 1990). Гнезди в растителност по периферията на водоеми във влажни зони с различен характер и размери. Гнездото е разположено сред папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур. Проучване проведено в различни местообитания в Полша, установява, че всяка двойка защитава гнездова територия по протежение на водоема в размер на 60-180 m. Най-предпочитаните от зеленоножката водоеми имат следните характеристики: имат малка площ и са плитки (5-100 cm); имат широка ивица от крайбрежна растителност, като в най-голямо количество трябва да е папура (*Typha* sp.) (Семпулик, 1993). В езерото Ери в САЩ гнездовата плътност варира между 0,2 и 4,6 дв./1 ha. Плътността на гнездящите индивиди е най-голяма в полупостоянни наводнени влажни зони с теснолистна крайбрежна растителност, с изобилие от потопена водна растителност, като съотношението между откритите водни площи и тези с растителност е 1:1 (Brackney and Bookhout, 1982). Подходящи вероятно са местообитания с кодове 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В стомасите на 14 изследвани птици през декември и януари са намерени *Coleoptera* – ларви, *Dytiscidae* – ларви, *Hydrophilidae*, *Cerambycidae*, *Chrysomelidae*, *Zebrina detrita*, *Cyperus* sp., *Bitomus* sp., *Ceratophilum* sp., *Sarganium* sp. и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение в равнинните и низинните части на цялата страна, най-широко покрай р. Дунав и в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие, по поречията на по-големите реки. На места и в по-ниските части на планините, в преобладаващо гористи (Странджа) или сухи каменисти (Източни Родопи) райони, където гнезди и в много малки влажни зони с блатна растителност (Янков, отг. ред., 2007). В равнините и планините се среща до 1000 m надморска височина (Симеонов и др., 1990).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern), за територията на континентална Европа. Не е включен в SPEC категориите. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 5000 – 12 000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е стабилна. Не са посочени заплахи и влияния.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ** (постоянен), като популацията се оценява на 20-25 двойки, което представлява 0,2 – 0,4 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е също **мигриращ**, като числеността на популацията не е посочена (категория Р – присъства в зоната с неизвестна численост). Видът не се докладва като мигриращ по чл. 12 на Директива за птиците, ето защо не може да оценим какъв процент представлява от националната преминаваща популация. Оценката на популацията е категория „С“. Опазването на вида

е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е многочислен и повсеместно разпространен гнездящ, преминаващ и зимуващ вид. Размножава се във всички влажни зони, в които има тръстика или папур, включително и в такива без голяма открита водна площ. (Шурулинков и др., 2005). В Бургаските влажни зони зеленоножката е обикновен мигрант и гнездящ вид, като през пролетта максималните стойности на вида са 48 инд., а през есента – 290 инд. (Dimitrov et al., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът не присъства в зоната по време на миграция.

Матеева и Янков (2013), съобщават за мин. 20 двойки през 2012 г. в зоната. Според Камбугова (2012), видът присъства в зоната като гнездящ, с численост 50-74 двойки за периода 2001-2003 г. Според Актуализиран план за управление на ПР „Сребърна“ (2015), видът присъства в зоната като гнездящ, с численост 20-40 двойки за 2014 г. По време на теренното проучване през май месец 2021 г. са установени 4 инд. и през юни месец 2021 г. са установени 3 инд. от вида в зоната. Не са извършвани теренни проучвания през миграционният сезон на 2021 г. в зоната.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през септември 2000 г. – 32 инд., 06.2001 г. – 1 инд., 08.2005 г. – 20 инд., 05.2008 г. – 2 инд., 06.2008 г. – 2 инд., 05.2011 г. – 2 инд., 05. 2013 г. – 1 инд., 08.2013 г. – 2 инд., 04. 2014 г.- 3 инд., 05.2014 г. – 1 инд., 05.2017 г. – 38 инд., 06. 2017г. – 6 инд., 08.2017 г. – 8 инд., 09. 2017 г. – 18 инд., 05. 2018 г. – 7 инд., 06. 2018 г. – 14 инд., 04.2019 г.- 2 инд., 05. 2019 г.- 7 инд., 05.2020 г.-2 инд., 07. 2021 г.- 7 инд., 09.2021 г.-5 инд.

Не са посочени заплахи и влияния за вида в зоната при докладването по чл. 12 от 2019 г. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 20 дв.	В СФ за гнездовата популация на вида в зоната е посочена численост 20-25 дв. По отношение на гнездовата популация предлагаме да се извърши актуализация на данните като за максимална гнездова стойност се посочи 74 дв. на базата на това, че според Камбугова (2012), видът гнезди в ПР с численост 50-74 двойки за периода 2001-2003 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 20 гнездящи двойки. Необходими са целеви изследвания на вида в зоната за установяване текущата гнездова численост.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена численост. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване												
			на вида в зоната по време на миграция.													
Местообитание на вида: Подходящи гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 565, от тях 370 ha са само тръстика	Включва гнездовото и хранителното местообитание. Площта е определена на база % участие на местообитание N07-мочурища и блата в СФ на зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално водно ниво в зоната, така че през цялата година да има водни огледала и в най-южните части на резервата.												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Макрозобентос)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Русе и Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	Екологично състояние		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

6. Необходимост от промени в СФ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща популация на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: По отношение на оценка на зоната (Population in the site) за максималната гнездящата популация следва да се промени от 25 на 74 двойки, на базата на това, че според Камбугова (2012), видът гнезди в ПР с численост 50-74 двойки за периода 2001-2003 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			p	20	74	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A125 *Fulica atra* (лиска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 36-42 cm, тегло 0,6 - 1,2 kg., а размахът на крилата е 70-80 cm. Оперението е сиво-черно, матово, със синкав оттенък по корема. На челото има бял, рогов израстък, вратът е сиво-черен, а шията - черна. Има възрастов диморфизъм. Младите индивиди са сиви или тъмнокафяви и бялото петно на челото липсва. Клюнът при възрастните екземпляри е млечнобял, а при младите тъмносив. От водата излита тежко, набирайки скорост с тичане по водната повърхност. Често излиза на брега (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за южна България, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната (Симеонов и др. 1990). По време на миграционния период ята от лиски могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по крайбрежието на Черно море. Птиците напускат местата на гнездене през август и първата половина на септември, а на пролет пристигат края на февруари, началото на март месец. По Черноморието, зимуващи птици се наблюдават от август до март (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Гнезди по периферията на водоеми, различни по характер и размери блата, стоящи пресни води (обрасли с водолюбива растителност плитки части на язовири и микроязовири, рибарници, водоеми в баластриери, стари речни корита), както и в лагуни, стоящи бракични води, по-рядко в крайбрежната растителност на течащи води – предимно по-големи реки. Важно условие е наличието на открито водно огледало, избягва изцяло обраслите с блатна растителност водоеми. След 1990 г. все по-голямо значение за вида придобиват изкуствени водоеми – рибарници, баластриери, язовири (Янков отг. ред., 2007). Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Обикновено територията е в рамките 0,1 – 0,5 ha с крайбрежие от 40 – 50 m (BWPI, 2006). Разстоянието между гнездата 30-50 m (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с растителна храна *Ceratophyllum* sp., *Myriophyllum* sp., *Nymphaea* sp., водорасли (*Enteromorpha* sp.), по-малко количество водни насекоми, дребни мекотели, червеи, пиявици, хайвер, жаби, много рядко с дребна риба.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в равнинните и низинните части на страната. Най-плътно гнезди в Дунавската равнина (особено покрай р. Дунав и някои от по-големите острови, по поречието на по-големите реки, в рибарници и язовири), в Тракийската низина (по реките Марица, Тунджа и притоците им и в други влажни зони), по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле. Изолирани гнездовища има в Лудогорието, по поречието на реките Струма, Арда, Места, в Странджа, Западните Родопи и др. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за света, а за територията на континентална Европа е NT (Near Threatened). Включен в СПЕС 3. Не е включен в Червената книга на България. Обект на лов в страната, но не е много популярен.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 1700 – 3000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) флукутираща. Посочени са следните заплахи и влияния: F01, F06.

Зимуващата популация е оценена на 30 000 – 82 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: F02, F05.

Мигриращата национална популация е оценена на 10 000 – 50 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща. Посочени са следните заплахи и влияния: F02, F05, F26.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е гнездящ (постоянен), преминаващ и зимуващ. **Гнездящата** популация се оценява на 60-140 двойки, което представлява 3,52 – 4,66 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** популация се оценява на 77 индивида, което е 0,15 – 0,57 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до 560 индивида, което е до 0,7% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Поради широкото си разпространение и ниския природозащитен статус лиската се оказва слабо проучен вид както за страната, така и за дунавските влажни зони. Лиската е втория най-многочислен гнездящ вид във влажните зони по Дунавското крайбрежие след белобузата рибарка. В средна Дунавска равнина гнезди в почти всички влажни зони с тръстика и папур и поне малко открита водна площ (Шурулинков и др., 2005). Матеева и Янков (2013), съобщават за мин. 20 двойки през 2012 г. в зоната. Видът присъства в зоната като гнездящ, с численост 96-355 двойки за периода 2001-2003 г., за 2004 г. – 90-100 дв., за 2005 г. – 125 дв., за 2005 г. – 237 дв. (Kambourova, 2012). Според Актуализирания план за управление на ПР „Сребърна“ (2015) видът присъства в зоната като гнездящ, с численост 80-90 двойки за 2014 г. По време на теренното проучване през май и юни 2021 г. са установени 99 инд. и 4 двойки от вида в зоната.

Зимуваща и мигрираща популация

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания през 2019 и 2020 г. По време на Средно-зимното преброяване през 2019 г. видът е наблюдаван на 17 места по поречието на р. Дунав, като са установени общо 341 индивида, като няма регистрирани птици от вида в зоната. През 2020 г. видът е установен на 8 места по поречието на Дунав, с общо 521 инд, като няма регистрирани птици от вида в зоната. Данните на Michev and Profirov (2003) показват, че лиската зимува основно по южното Черноморско крайбрежие със средна числености от 16 559 инд. Същите автори установяват, че вида в Северна България зимува с числености между 5 и 6173 инд. В средна Дунавска равнина най-висока е средната численост в периода ноември-февруари

(Шурулинков и др., 2005). Общият брой зимуващи птици от вида в резервата Сребърна за периода 1977-2001 г. е 6225 инд. (Michev and Profirov, 2003), а за периода 2008-2013 г. зимуващите лиски са между 0 и 677 инд. (по данни на ИАОС в Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015).

По данни от eBird, видът е наблюдаван през декември 1999 г. – 3000 инд., 09.2000 г. – 62 инд., 10.2000 г. – 38 инд., 06.2001 г. – 590 инд., 08.2005 г. – 200 инд., 12.2006 г. – 279 инд., 05. 2008 г. – 15 инд., 06.2008 г. – 30 инд., 07. 2010 г.- 6 инд., 09.2010 г. – 600 инд., 05.2011 г. – 10 инд., 10. 2017г. – 808 инд., 10.2012 г. – 89 инд., 05. 2013 г. – 35 инд., 06. 2013 г. – 1 инд., 08. 2013 г. – 40 инд., 10.2013 г.- 2 инд., 04. 2014 г.- 134 инд., 05.2014 г.-311 инд., 01. 2016 г.- 1200 инд., 04.2016 г.-10 инд., 04.2017 г.-4 инд., 05.2017 г.-152 инд., 08.2017 г.-130 инд., 09.2017 г.-250 инд., 02.2018 г.-5 инд., 05.2018 г.-11 инд., 06.2018 г.-32 инд., 05.2019 г.-4 инд., 06.2019 г.-15 инд., 07.2019 г.-10 инд., 09.2019 г.-81 инд., 10.2019 г.-10 инд., 05.2020 г.-121 инд., 05.2021 г.-9 инд., 07.2021 г.-28 инд.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (Докладване по чл. 12, 2019 г.): F01, F06. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02, F05, F26. От тях също няма валидни за зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежени уреди (G12- Приулов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 60 дв.	Определена на база на настоящият СФ и други налични публикувани данни за гнездовата численост на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 60 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания на вида.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 77 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена численост 77 индивида. Необходимо е да се постави междинна цел за установяване на текущата мигрираща численост на вида в зоната.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	до 560 инд. в зависимост от средните зимни температури	Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 500 инд. от вида.	С понижаване на температурите <0°С популацията през зимата ще е >500 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 565, от тях 370	Включва гнездовото и хранителното местообитание. Площта е определена на база %	Поддържане на площта на подходящите гнездови и хранителни

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
гнездови и хранителни местообитания на вида		ha са само тръстика	участие на местообитание N07-мочурища и блата в СФ на зоната.	местообитания на вида в размер от най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално водно ниво в зоната, така че през цялата година да има водни огледала и в най-южните части на резервата.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Русе и Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФ BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата гнездова популация на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за размножаваща се популация следва да се промени критерий „С“ за размер и плътност на популацията на „В“, тъй като гнездовата популация представлява 3,52 – 4,66 % от националната гнездяща популация.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A125	<i>Fulica atra</i>			p	60	140	p		G	B	A	C	B

Специфични цели за A127 *Grus grus* (сив жерав)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 96-119 cm, размах на крилата: 180-222 cm. При възрастните оперението е сиво с червено петно на темето и широка черна ивица отдолу на шията. Младите са с ръждивокафяви глава и шия, а надкрилията и долната страна на тялото са изпъстрени с различни по големина светлокафяви петна. Често миграцията може да се установи и нощем по характерното обаждане на птиците в полет.

Характер на пребиваване в страната

В миналото постоянен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Понастоящем само преминаващ. Пролетната миграция по Черноморското крайбрежие е от края на февруари до началото на април, а есенната от края на септември до края на октомври. Средния размер на ятата е 45 екземпляра (Симеонов и др., 1990). Размножителния период за страната не е достатъчно проучен. За Европа е от май до август (BWPI, 2006).

Характерно местообитание

Обитава обширни равнини в близост до водоеми, блата в предпланини и планини, ливади, мочурища. По време на прелет се среща по ливади, угари, ниви, оризища, речни разливи, горски поляни и др. Консервативен относно местата за стационаране при прелет (Големански отг. ред., 2015). През размножителния сезон обитава разнообразни плитководни влажни зони като мочурища и тресавища с липса на гора, обикновено със стояща вода, блата без дървета, тръстикови масиви и оризища до 1300 m н. в. Гнездото е на земята в труднодостъпни блатисти местности. Извън гнездовия сезон местата за почивка/нощувка са разнообразни разливи, плитки заливи или заблатени ливади. През зимата често обитава открити обработваеми земи (BWPI, 2006). Гнезди поединично, като често използва едно и също гнездо през годините в зависимост от гнездовия успех. Територията на двойката в Швеция е около 250 ha (Mensson et al., 2013). В зависимост от сезона подходящите местообитания са разнообразни, с кодове: 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Всеяден вид. В България не е добре проучено. За популацията в Европа храната е предимно с растителен произход: коренища, грудки, стъбла, листа, плодове и семена. Животинската храна включва предимно насекоми и земни червеи, а така също жаби, гущери, змии и дребни бозайници (BWPI, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Към края на XIX в. е гнездил по Дунавското крайбрежие и в блата във вътрешността. До първата половина на XX в. в гнездовия сезон е наблюдаван из цялата страна – Плевенско, Добричко, Варненско, Бургаско, Софийско, в Родопите, край Пловдив и др. Последните гнездови находища са бившето Баташко блато и Шабленското езеро, където е мътил до 1950 г. През пролетния прелет е регистриран в Софийско, Добричко, Пернишко, Силистренско, Хасковско, Кърджалийско, Бургаско, Варненско, Плевенско, в Дуранкулашкото езеро. По време на есенната миграция през 1979–1983 г. между 10 август и 30 октомври в района на Бургаския залив са преминавали средно 1800 птици. Есенен прелет на ято от 20 индивида е регистриран през 1993 г. край Плевен. През последните години е почти изчезнал като есенен мигрант (Т. Мичев – лично съобщ.). Зимувал е редовно в Пазарджишко и отчасти в Пловдивско (Големански отг. ред., 2015).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за света, а за територията на континентална Европа също LC. Не е включен в SPeC категориите. Включен в Червената книга на България като **изчезнал ЕХ**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 300 – 2000 индивида. Не са посочени тенденции в популацията. Тенденцията в европейската гнездяща популация е нарастваща (BirdLife International, 2017). Посочени са следните заплахи и влияния: F05, F26.

3. Състояние в специална защитена зона СФ за BG0000241 „Сребърна“

Съгласно СФ мигриращата популация е до 10 индивида, което е до 0,5% от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично съхранение (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В Бургаските влажни зони максималните числености през пролетта са 110 инд, а през есента – 9 инд. (Dimitrov et al., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция с 0-5 инд. По време на миграция (1995 г.) са наблюдавани 5 инд. в района на зоната (Матеева и Янков, 2013). Не са провеждани теренни проучвания по време на миграция в зоната. Данните от eBird и <https://observation.org> за 2020 и 2021 г., не дават данни за птици в района и около зоната. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Посочените заплахи F05, F26 в докладването по чл. 12 за вида, нямат отношение към вида в зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	до 10 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена максимална стойност от 10 инд. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитани е на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 637	Изчислена на база % участие на местообитания N07-мочурища и балата и N15-други обработваеми земи в зоната. Вида използва разнообразни открити местообитания като обработваеми земи за търсене на храна, вероятно често и извън зоната.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 637 ha чрез поддържане на оптимално водно ниво в зоната.

6. Необходимост от промени в СФ за (С33) BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата мигрираща численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ: По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигриращата популация следва да се промени оценка „А“ за размер и плътност на популацията на „С“, тъй като мигриращата численост в зоната е до 0,5% от националната мигрираща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A127	<i>Grus grus</i>			c		10	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A131 *Himantopus himantopus* (кокилобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 35-40 cm, размах на крилата: 67-83 cm. Лесно забележима птица с изключително дълги крака. Оперението е основно бяло с черен гръб и криле. Червени крака и черен клюн. Кръста е бял с триъгълна форма. При младите гръба и крилето са сиви.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и преминаващ вид за страната. В миналото се е срещал по влажните зони по р. Дунав, в Софийското поле и по Черноморското крайбрежие. Понастоящем основно в Бургаските влажни зони, Дуранкулашко и Шабленско езеро. (Червена книга на Р България, 2015). Гнездовия сезон е май-юли. Есенната миграция е септември, а пролетната от средата на март до края на април (BWPi, 2006).

Характерно местообитание

Гнезди най-често в солници или край други плитководни водоеми, лагуни и засолен терени с халофитна растителност, а в по-редки случаи по бреговете на стоящи бракични води и стоящи пресни води, където устройва гнездата си в тревна растителност по периферията на водоеми с 0-200 m н.в. (Янков отг. ред., 2007). Гнезди поединично или в малки колонии от по 10-40 двойки. Определящо е хидрологичното състояние на влажните зони като числеността на популацията е силно флукутираща през годините. В зависимост от наличието на подходящи местообитания, гнездовата плътност е различна през отделните години. В Унгария в рибарници е установена плътност от 0,08 до 1,14 дв./ha. Според същите автори, за да се поддържа гнездовото местообитание на вида е необходимо във водоемите да има ниска растителност и това се поддържа чрез опазване от поне 0,2 тревопасни животни/ha (Pigniczki et al., 2019). Подходящите местообитания са разнообразни влажни зони, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 1530 и 6440 и др. влажни зони според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Основно възрастни и ларви на водни насекоми (Coleoptera, Ephemeroptera, Trichoptera, Hemiptera, Odonata, Diptera, Neuroptera and Lepidoptera), паяци, миди, ракообразни, червей, хайвер на жаби и риби, попови лъжички и рядко семена и плодове на водолубиви растения (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение, основно по Черноморското крайбрежие, в Тракийската низина, покрай р. Дунав и близко разположени водоеми в Дунавската равнина. Изолирани, вероятно епизодични гнездовища има и в други части на страната. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за света, а за територията на континентална Европа също LC. Не е

включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България (2015) като застрашен EN.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 300 – 450 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е стабилна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: K03, C01, J02, F26, E01.

Преминаващата популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на 1000 – 2000 индивида. Посочени са следните заплахи и влияния: F03, F06, F26, F08.

Според Червената книга на България (2015): загуба и деградация на подходящите местообитания, промяна на водните нива в солниците по време на гнезденето, безпокойство от хората, убиване на новоизлюпените птици от хищници.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ и се оценява на до 2 двойки, което е до 0,44% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е рядък гнездящ вид, по-чест по време на пролетната миграция (Шурулинков и др., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на размножаване с численост 3-15 инд. Според Матеева и др. (2013) до 2007 г. за гнездящата популация в зоната са посочени 28 двойки. На 13.05.2020 г. в зоната е наблюдаван 1 инд. (Н. Иванова, непубл. данни). По време на теренното проучване през май 2021 г. не са установени птици от вида в зоната. По данни от eBird.org, видът е наблюдаван в зоната през юни 2001 г.- 2 инд., през юни 2008 г.- 3 инд., през август 2017 г. – 6 инд., през юни 2018 г. – 18 инд. и през юни 2019 г. – 2 инд.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (Докладване по чл. 12, 2019 г.): K03, C01, J02, F26, E01. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящ и двойки	Най- малко 1 дв.	В СФ за гнездящата популация на вида е посочена максимална стойност 2 дв. На базата на информацията от eBird.org, че вида през годините е наблюдаван в зоната с численост между 1 и 18 инд. предлагаме да се посочи минимална стойност за популацията от 1 гн. дв.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 двойка. Междинна цел до 2025 г.: Необходими са целеви изследвания на вида в зоната за установяване текущата гнездова численост.
Местообитание на вида:	ha	Най- малко	Включва гнездовото и хранителното	Поддържане на площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Подходящи гнездови и хранителни местообитания на вида		565	местообитание. Площта е определена на база % участие на местообитание N07-мочурища и блата в СФ на зоната.	гнездови и хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално водно ниво в зоната, така че през цялата година да има водни огледала и в най-южните части на резервата.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad				
			Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Русе и Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.	

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се посочи минимална числеността от 1 дв., на база на информацията от eBird.org, че вида през годините е наблюдаван в зоната с численост между 1 и 18 инд.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A131	<i>Himantopus himantopus</i>			r	1	2	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A132 *Recurvirostra avosetta* (саблеклюн)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 42 – 46 cm. Размах на крилата: 67 – 77 cm. Има характерен завит нагоре клюн. Оперението е преобладаващо бяло. Главата и върховете на крилата са черни, на гърба и горната част на крилата има надлъжни черни ивици. Краката са сравнително дълги, светлосини на цвят. Често може да бъде наблюдаван в плитки

водоеми, хранейки се по повърхността на водата като ритмично придвижва глава наляво и надясно.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, преминаващ и рядко зимуващ вид за страната. Долита през март и отлита през септември и октомври. По време на миграционния период може да бъде срещнат по бреговете на вътрешните водоеми в страната. Отделни индивиди остават в България и през зимата. През размножителния период е наблюдаван основно по Черноморското крайбрежие, където обитава малки заливи, солници, крайбрежни блата, езера, равни брегове и лагуни (Големански гл. ред., 2015).

Характерно местообитание

Гнезди изключително в лагуни и покрай свръхсолени плитководни лимани, като разполага гнездата си по засолени терени с халофитна растителност, на диги и разделителни валове в солници, по-рядко по бреговете на стоящи бракични води и стоящи пресни води с 0 – 20 m н.в. (Янков отг. ред., 2007). Гнезди поединично или в колонии от по 10 - 70 двойки. Определящо е хидрологично състояние на влажните зони и числеността на популацията е силно флукутираща през годините. Гнездото е вдлъбнатина в земята, която може да бъде разположена на различни места, включително върху гол пясък, суха кал, ниска трева, мъртва растителност и купчини наноси. Видът може да гнезди в големи колонии, съседните гнезда обикновено са на 1 m едно от друго, понякога и на 20-30 cm (BirdLife International, 2021). Подходящите местообитания са разнообразни влажни зони, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 1530 и 6440 и др. влажни зони според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Диетата му се състои предимно от водни безгръбначни с дължина 4-15 cm, включително водни насекоми, бръмбари, мушици, ракообразни (напр. *Corophium* spp.), червеи олигохети и полихети и мекотели, както и дребни риби и растителна храна като семена и малки корени (BirdLife International, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати, малко на брой гнездовища, по-групирани в района на Бургаските влажни зони (Атанасовско езеро, Поморийско езеро и Пода). Колонии има и във Варненско–Белославския езерен комплекс, Дуранкулашкото езеро и Шабленската тузла, а изолирани епизодични находища в рибарниците Калимок, ез. Сребърна и някои вътрешни водоеми. Скитащи индивиди са отбелязани през гнездовия период и до яз. Ивайловград (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България (2015) като застрашен EN.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценя на 100 – 800 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: C01, J02, K03.

Преминаващата национална популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на 3500 – 7000 индивида. Посочени са следните заплахи и влияния: F03.

Зимуващата национална популация, според Докладването от 2019 г. е оценена на 100 – 350 индивида. Посочени са следните заплахи и влияния: E01, F05, F26.

Според Червената книга на България (2015) отрицателно действат резките промени на водното ниво в местата на гнездене, безпокойството, предизвикано при ремонтни дейности на дигите в Атанасовското и Поморийското езеро, унищожаването на люпилата от наземни хищници, замърсяване на водите (Големански гл. ред., 2011).

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ** с численост до **1 индивид**, което е 0,01 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е рядък гнездящ вид, по-чест по време на пролетната миграция (Шуруликов и др., 2005). В Бургаските влажни зони е относително обикновен есенен и чест пролетен мигрант, с максимална численост през пролетта 1812 инд., а през есента – 4492 инд. (Dimitrov et al., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на гнездене с 0-1 инд., но не присъства по време на миграция. По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през юни 2018 г. - 1 инд. и май месец 2020 г. – 6 инд. По време на теренното проучване през май и юни 2021 г. не са установени птици от вида в зоната. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Посочената заплаха F03 в докладването по чл. 12 за вида няма отношение към вида в зоната. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат пожари в тръстиките масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната е посочена максимална стойност от 1 инд. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция. Целевата стойност няма да бъде изпълнена всяка година.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Подходящи хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 565	Площта е определена на база % участие на местообитание N07-мочурища и блата в СФ на зоната.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 565 ha чрез поддържане на оптимално водно ниво в зоната, така че през

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				цялата година да има водни огледала и в най-южните части на резервата.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Макрозообентос)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ на този етап.

Специфични цели за A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15 – 18 cm. Размах на крилата: 32 – 35 cm. С черна огърлица на врата и шията. Челото е бяло, има характерен жълт пръстен около окото и изцяло черен клон. Черното на бузата образува остър ъгъл, който е характерен за вида. Среща се по чакълести участъци в близост до водоеми.

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящо-прелетен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май, есенната - от втората половина на юли до края на октомври. Гнездовите двойки се формират в края на март и началото на април (Нанкинов и др., 1997; Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Гнезди по чакълести и пясъчни брегове, острови и коси в коритата на реки и течащи води, по пясъчни крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, както и по чакълести морски брегове, понякога по бреговете на микроязовири, блата или други стоящи пресни води, по-рядко до стоящи бракични води и в лагуни (Янков, отг. ред., 2007). Местообитанията на вида се характеризират с бавно течение или застой на водата, най-характерно при разливите на реки, с ширина по-голяма от 25 m. Наносите, натрупани от такива бавни течения предоставят условия за развитие на хранителната му база. Бавното течение и застой на водите са важни и от гледна точка на сигурността на гнездата – видът гнезди на самия бряг. По поречието на р. Драва (Словения) е установена линейна плътност от 1,7-1,9 дв./1 km (Vořin and Depas, 2017). Подходящите местообитания вероятно са с кодове: 2110, 2120, 2130, 3130, 3140, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с твърдокрили насекоми и ларвите им, ракообразни, охлюви, ларви на ручейници, червеи, дребни миди, семена и други дребни водни животни. Търси храната си по крайбрежията и в плитките разливи.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С линейно и петнисто разпространение в равнинните и нископланинските части на цялата страна, привързано към речната мрежа (средните и долните течения), Черноморското крайбрежие и отделни водоеми със стоящи води. Почти напълно отсъства от по-безводните и гористи равнинни части (Добруджа, Лудогорието и др.). (Янков отг. ред., 2007).

Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC. Не е включен в SPEC категориите. Включен в Червената книга на България (2015) като уязвим VU.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценя на 1400 – 2400 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е стабилна.

По отношение на **преминаващата** популация, според Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценя на 2500 – 5000 индивида.

Заплахи и влияния са посочени само за мигриращата популация: K04 и F26. Според Червената книга на България: загуба и деградация на местообитания, безпокойство, добив на инертни материали като чакъл и пясък, хищници, замърсяване на водите.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е **гнездящ** с численост до 1 двойка, което е до 0,04 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В периода 2001-2003 г. в ПР Сребърна е установена 1 гнездяща двойка през 2002 г. (Kambourova, 2005, 2012). В Бургаските влажни зони е рядък зимуващ, прелетен мигрант и гнездящ вид (Dimitrov et al., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът не присъства в зоната по време на гнездене. Изследванията на Shurulinkov et al. (2019) показват, че вида рядко гнезди във влажните зони по поречието на р. Дунав, а е по-многочислен по бреговете на самата река. Авторите не съобщават за гнездящи двойки в зоната. По време на теренното проучване през май и юни месец 2021 г., видът не е установен в зоната. По време на проучване на зоните по р. Дунав с лодка през месец юли са установени общо 109 индивида от вида, като 3 инд. са наблюдавани западно от зоната. По данни от eBird, видът е наблюдаван през 05. 2013 г. – 2 инд., 08. 2013 г. – 5 инд., 06. 2017 г. – 12 инд., 08.2017 г.- 73 инд., 09. 2017 г.- 66 инд., 05.2018 г.-10 инд., 06. 2018 г.- 15 инд., 04.2019 г.-6 инд., 05.2020 г.-1 инд., 07.2021 г.-6 инд.

Не са посочени заплахи в докладването по чл. 12 от 2019 г. за вида в зоната за размножаващата се популация.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Според настоящият СФ в зоната гнезди до 1 дв. Разпространението се колебае силно на места според динамиката на речните брегове (срутване, заравняване и т.н.). Целевата стойност няма да бъде изпълнена всяка година. Необходими са бъдещи целенасочени теренни изследвания за установяване на настоящата гнездяща популация на вида в зоната.	Междинна цел до 2025 г.: Установяване на настоящата гнездяща популация на вида в зоната. Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 дв.
Местообитание на вида: Дължина на речните участъци с подходящи местообитания на вида в зоната	km	Най-малко 1 речен километър за 1 дв.	В защитената зона има около 4 km речни брегове (определени грубо чрез Google Earth). Това означава, че в зоната максимум могат да гнездят не повече от 4 дв. Площта на подходящото местообитание на гнездене силно зависи от нивото на р. Дунав. Бавното течение и застой на водите са важни и от гледна точка на сигурността на гнездата – видът гнезди на самия бряг.	Междинна цел: Провеждане на допълнителни проучвания за потвърждаване на пригодността на идентифицираните подходящи местообитания в зоната
Местообитание на вида: Хидроморфологично състояние на речните участъци с подходящи местообитания на вида в зоната	Отсъствие/присъствие на хидроморфологични промени	Отсъствие на хидроморфологични промени в речните участъци с подходящи местообитания на вида в зоната	Хидроморфологичните промени, причиняващи влошаване на състоянието на вида са: ✓ хидротехнически съоръжения, предизвикващи рязко повишаване на водното ниво при изпускане на вода, която може да залее гнездата на вида по речните брегове и да компрометира гнездовото усилие ИЛИ да предизвика силно намаляване на водния обем, което да доведе до намаляване на площта на наносните зони за	Поддържане на хидроморфологичното състояние на речните участъци с подходящи местообитания на вида в зоната, при отсъствие на хидроморфологични промени в тях.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване					
			<p>хранене; ✓ добив на инертни материали, което може да доведе до физическо унищожаване на подходящите местообитания на вида. Към настоящия момент няма регистрирани хидроморфологични промени от такъв характер в участъците с подходящи местообитания на вида в зоната. Необходима е забрана за изземване на пясък и други речни наноси в рамките на зоната, за да се запазят пясъчните коси по крайбрежието на острова. Тази мярка е залегнала и в Националния план за опазване на влажните зони в България.</p>						
<p>Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Макрозообентос)</p>	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<p>Екологично състояние</p> <table border="1"> <tr><td>1-Отлично - High</td></tr> <tr><td>2-Добро - Good</td></tr> <tr><td>3-Умерено - Moderate</td></tr> <tr><td>4-Лошо - Poor</td></tr> <tr><td>5-Много лошо - Bad</td></tr> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател Макрозообентос (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
1-Отлично - High									
2-Добро - Good									
3-Умерено - Moderate									
4-Лошо - Poor									
5-Много лошо - Bad									

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ на този етап.

Специфични цели за A142 *Vanellus vanellus* (обикновена калугерица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28 – 31 cm. Размах на крилата: 70 –76 cm. С размерите на гълъб. Оперението по гърба е зеленикаво-черно с метален отблясък, коремът е бял, главата е с качулка. В полет прави впечатление контрастът между белите подкрилия и корем и черните махови пера. Обитава влажни ливади и обработваеми земи.

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, преминаващ и зимуващ вид. Гнезди на земята. Снася 3 – 4 яйца, има едно поколение годишно през периода април-юни. Зимува по Средиземноморието. Миграционния период е февруари – март и септември – октомври (BWPi, 2006).

Характерно местообитание

Гнезди в тревни съобщества по влажни терени, по-рядко мезофилни тревни съобщества, често в близост до стоящи пресни води, стоящи бракични води или течащи води, както и около блата, растителност по периферията на водоеми, крайречни и приизворни мочурища. Много често и в селскостопански площи и изкуствени ландшафти, предпочита периферии на сезонно заливани терени, както и обработваеми площи с редки посеви и други (едногодишни) тревни култури, особено оризища или временно заливани житни ниви (Янков отг. ред., 2007). Растителността в гнездовите местообитания през пролетта трябва да е ниска (под 15 cm). Поддържането на местообитанията може да става чрез опазване от домашни животни. Предпочита влажни почви с наличие на повърхността и под повърхността на почвата на различни видове насекоми и техните ларви (ЕС, 2009). Подходящите местообитания включват богат набор от влажни зони: 1110, 1140, 2110, 2120, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Диетата му се състои от възрастни и ларви на насекоми (напр. бръмбари, мравки, шурци, скакалци, водни кончета, цикади и др.), паяци, охлюви, дъждовни червеи, жаби, дребни риби и семена или други части на растения (BirdLife International, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в низинните и равнинни части на страната, най-плътно – в Тракийската низина, Софийското поле, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, Дунавското крайбрежие и понижения с влажни зони в Дунавската равнина, а с по-малко групирани находища – и в някои по-влажни части на Лудогорието, Добруджа, Предбалкана и дори около яз. Батак, където има традиционно гнездовище, известно от XIX в. Разпространението се мени през годините, поради гнезденето на редица места във временни пролетни разливи в нивите в рамките на 0 – 1110 m н.в. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – NT (Near Threatened), за територията на континентална Европа – VU (Vulnerable). Включен в SPEC1 за България. Включен в Червената книга на България (2015) в категория „слабо засегнат“ – LC.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 800 – 1500 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018) е намаляваща. Посочени заплахы и влияния за гнездящата популация са F03 и G05.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 250 – 1000 индивида. Заплахи и влияния: A02, K03, F05, F26, K01, K02.

Според Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на 5 – 320 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е флукутираща както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018), която също е флукутираща. Заплахи и влияния: J03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на до 30 двойки, което представлява до 2 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е чест гнездящ вид, като гнезди на много места във влажни или мочурливи ливади, ниви в близост до водоеми, рибарници и др. Видът е по-многочислен, когато годините са по-влажни (Шуруликов и др., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът не присъства в зоната по време на гнездене. По данни на Матеева и др. (2013), видът не е установен да гнезди в периода 2010 – 2012 г. В периода 2001-2003 г. в ПР Сребърна е установена 1 дв. през 2002 г. (Kambourova, 2005, 2012). По време на теренното проучване през май и юни месец 2021 г. не са установени птици от вида в зоната. По време на проучване на зоните по р. Дунав с лодка през месец юли са установени 6 инд. западно от зоната. По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през 08. 2013 г.- 1 инд., през 03.2015 г. – 7 инд., през 08.2017 г. – 5 инд., през 09.2017 г. – 5 инд.

Не са посочени заплахи и влияния за гнездящата популация от докладването по чл. 12 през 2019 г.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи и двойки	до 30 дв.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени максимум 30 гнездящи двойки. Няма друга актуална информация за гнездящата численост на вида в зоната. Необходимо е да се постави междинна цел.	Междинна цел до 2025 г.: Необходими са целеви изследвания на вида в зоната за установяване текущата гнездова численост.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 637	Определена на база процентното участие на местообитание N07-мочурища и блата и N15-други обработваеми земи в зоната от СФ. Растителността в гнездовите местообитания през пролетта трябва да е ниска (под 15 cm). Поддържането на	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 637 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			местообитанията може да става чрез опасване от домашни животни.	
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Макрозообентос)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<p>Екологично състояние</p> <p>1-Отлично - High</p> <p>2-Добро - Good</p> <p>3-Умерено - Moderate</p> <p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател Макрозообентос (пункт Силистра) е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.</p>	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФ за (С33) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ за зоната.

Специфични цели за A144 *Calidris alba* (трипръст брегобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 18 – 21 cm. Размах на крилата: 40 –45 cm. С къс клюн и характерно бързо ходене по бреговата ивица. Повече бяло отдолу в сравнение с другите брегобегачи. Извън размножителния сезон оперението е светло сиво по гърба и бяло отдолу. Краката и клюна са черни. В полет има добре видима дебела бяла ивица на крилата и черна ивица в средата на опашката.

Характер на пребиваване в страната

В България е преминаващ и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Гнезди в арктичната тундра. Снася 3 – 4 яйца в периода от втората половина на юни до средата на юли, има едно поколение годишно (BWPi, 2006). Може да бъде наблюдавана по Черноморското крайбрежие в периода август – май, предимно в района на Бургаските влажни зони, Дуранкулашко и Шабленско езеро, Шабленска тузла и др. По-рядко се среща във вътрешността на страната по пясъчните коси на р. Дунав при маловодие, ез. Сребърна, Софийското поле, язовири около Пловдив и др. ([\(\(Calidris alba\) - Species Map - eBird](#)).

Характерно местообитание

По време на миграция видът може да се срещне и по вътрешни сладководни или солени езера, но през зимата е до голяма степен се придържа по морското крайбрежие, обитавайки открити пясъчни плажове, на прибой на морето, естуари на реки, каменисти и кални брегове и др. (BirdLife International, 2021). Подходящите местообитания

включват богат набор крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 2110 и 2120 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Извън размножителния сезон диетата му се състои от дребни мекотели, ракообразни, полихетни червеи, ларви и какавидни насекоми (Diptera, Coleoptera, Lepidoptera, Hemiptera и Hymenoptera), рядко риба (BirdLife International, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се основно по Черноморието в района на Бургаските езера, Дуранкулашко езеро и Шабленско езеро, Шабленска тузла, естуарите на Камчия, Велека и др. По р. Дунав вида е регистриран по пясъчните коси в района на Силистра и ез. Сребърна. Най-често се наблюдава по време на есенна миграция през септември ([Calidris alba](#)) - [Species Map - eBird](#)).

Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Не е включен в SPEC категориите. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 20 – 50 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) в популацията е флукутираща както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018), която също е флукутираща. Посочени са следните заплахи и влияния: J02.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 10 – 20 индивида. Посочени са следните заплахи и влияния: J02, F08.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е преминаващ. **Мигриращата** популация се оценява на **до 3 индивида**, което е до 15 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. По-големи концентрации се наблюдават по Черноморското крайбрежие, по-рядко се среща във вътрешността на страната по пясъчните коси на р. Дунав при маловодие, ез. Сребърна, Софийското поле, язовири около Пловдив и др. На 03.09.2017 г. е отбелязан 1 индивид на територията на защитената зона. (D. Mitev, ebird.org).

За мигриращата популация са посочени заплахи J02, F08-„Изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия с цел изграждане, използване и защита на жилищна, търговска, промишлена и ваканционна инфраструктура и зони (включително съоръжения за защита от морски въздействия или брегозащитни работи и съоръжения)“. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна на бреговата ивица и наличието на пясъчни коси в речното течение в рамките на зоната – F08, тъй като в такива местообитания вида търси храна по време на миграция.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	до 3 инд.	В СФ за концентрацията на вида в зоната е посочена максимална численост 3 инд. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 23	Изчислена приблизително на база наличните пясъчни коси в р. Дунав в рамките на зоната чрез GoogleEarth. Точна площ на пригодните местообитания не може да се даде, тъй като площта на пясъчните коси и речните брегове ще е различна през отделните години и зависи от нивото на реката. Вида може да бъде наблюдаван в зоната, когато нивото на реката е пониско и се образуват пясъчни коси, по които птиците търсят храна, а също и по речните крайбрежия.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 23 ha. Площта на пясъчните коси и речните брегове ще е различна през отделните години и зависи от нивото на реката.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/ 2-Добро	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ по параметър Макрозообентос е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 1, стр. 62).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФ за (С33) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ за зоната.

Специфични цели за A151/A861 *Philomachus pugnax* / *Calidris pugnax* (бойник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22,5 – 33 cm. Размах на крилата: 50 – 59 cm. Необичаен и характерен вид дъждосвирицова птица, с висока изменчивост, както по размер, така и по оперение и оцветяване на голите части. През брачния сезон при мъжките индивиди темето, удължените пера на тила, вратът, шията и гушата, а също гърбът и плещите са оцветени изключително разнообразно при различните индивиди. Зимно оперение – тялото отгоре сивокафяво, с тесни белезникави кантове на перата. Вратът сивкав или бял. Страните на главата мръснобели. Долната част на тялото бяла със сивокафяв налеп по гушата, гърдите и страните на корема (Beaman and Madge 1998; Message and Taylor 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Палеарктичен вид, разпространен в Евразия от Британските острови на изток до Берингово море. Мигрира на широк фронт в цяла Европа. Гнезди от май до август, като мъжките се събират в подходящи токовища, а женските гнездят самостоятелно или в полуколониални групи (BirdLife International 2016; Нанкинов и др. 1997). Многочислена птица по Черноморското, а също около подходящи водоеми по Дунавското крайбрежие и в страната.

Характерно местообитание

Евритопна птица, която се среща по морския бряг, езера, сегашни и бивши блата, мочурища, влажни ливади, хвостохранилища, старици, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, по-малки или временно образувани водоеми сред полета, по пасища, в покрайнините на населените пунктове и др. (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Основната храна са водни и наземни насекоми и техните ларви: комари, бръмбари, ручейници, дървеници, скакалци, а също дребни миди, охлюви, ракообразни, дъждовни червеи, рядко семена и зелени части на плевелни и културни растения (Нанкинов и др. 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се с най-висока плътност по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро по време на миграция, пролет – от февруари до май, и есен – от август до ноември, както и с по-ниска численост около естествени и изкуствени водоеми из страната – Обнова, комплекс Калимок, язовир Пясъчник, рибарници Мечка, рибарници Хаджи Димитрово, к-с Камчия (Dimitrov et al. 2005; Костадинова, Граматиков 2007; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 1 и 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Слабо засегнат LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). SPEC 2 категория (BirdLife International 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 10 – 60 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е флукуираща, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е флукуираща. Посочени са следните заплахи и влияния: F03.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 20000 – 45000 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна. Посочени са следните заплахи и влияния: F26 и F03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ**, като популацията се оценява на до 12 индивида, което представлява до 0,02% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Чест и многочислен пролетен и много рядък есенен мигрант. Особено чест е между селата Обнова и Българене и между селата Загражден и Дъбован (Шурулинков и др. 2005). По време на миграция се среща основно по влажните зони на Черноморското крайбрежие. Относително обикновен мигрант в Бургаските влажни зони, като през пролетта максималните стойности са 2422 инд., а през есента – 2046 инд. (Dimitrov et al., 2005). Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната по време на миграция с 0-12 индивида. Не са извършени теренни наблюдения по време на миграция през 2021 г. в зоната.

По данни от eBird, видът е наблюдаван в зоната през август 1998 г. - 5 инд., през април 2016 г. - 150 инд., през март 2021 г. - 22 инд. и през май 2021 г. – 1 инд. По данни от <https://observation.org> за 2021 г., видът е наблюдаван в зоната през февруари – 8 инд., март - 150 инд. и юли – 2 инд. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

Посочените заплахи за мигриращата популация F26 и F03 в докладването по чл. 12 от 2019 г. за вида, нямат отношение към зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	до 12 инд.	В СФ за концентрацията на вида в зоната е посочена максимална численост 12 инд. Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 565	Изчислена на база % участие на местообитание N07-мочурища и блата.	Поддържане на площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
хранителни местообитания на вида			По време на миграция вида използва голямо разнообразие от местообитания за търсене на храна.	хранителни местообитания на вида в размер най-малко 565 ha. чрез поддържане на оптимално водно ниво в зоната.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Макрозообентос)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad	Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос.			

6. Необходимост от промени в СФ за (С33) BG0000241 „Сребърна“

Актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A151	<i>Calidris pugnax</i>			c	0	12	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A165 *Tringa ochropus* (голям горски водобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 21 – 24 cm. Размах на крилата: 57 – 61 cm. Дребен водобегач със сравнително къси, сивкаво зелени крака, които изглеждат тъмни от разстояние. Най-тъмният вид от рода; горните части имат почти маслинено-кафяв оттенък и множество малки бели петна. Къса първична проекция; крилата изпъкват точно зад върха на опашката. Прилича на малкия горски водобегач (*Tringa glareola*), но се отличава от него по чисто бялото надопашие, почти черния гръб и прибраните при полет крака (Beaman and Madge, 1998; Message and Taylor, 2005; Нанкинов и др. 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, прелетен и зимуващ вид. Пролетния прелет е от първите дни на март до началото на май, есенният – от началото на август до края на ноември. По време на миграция прекосява цялата страна като във влажните местообитания се задържат по

няколко десетки индивида. Среща се главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие (Ivanov et al. 2014; Шуруликов, 2015).

Характерно местообитание

Плитки крайбрежия на реки и стоящи водоеми, влажни ливади и пасища в близост до микроязовири. Заблатени гори и горски участъци близо до водоеми, обрасли с дървета и храсти брегове на езера, блата, реки, канали, край мочурища и ливади. Обитава по-често край бавно течащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързо течащите реки (Нанкинов и др. 1997; Шуруликов, 2015). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с различни водни и околородни безгръбначни – червеи, дребни охлюви и миди, плодчета и много насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, водолюбчета, хоботници), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, пеперуди, двукрили (дългоножки, комари), водни кончета, а също паяци и риби, както и растителни фрагменти (BirdLife International 2016; Нанкинов и др., 1997; Шуруликов, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ вид покрай реки и потоци както в равнинните, така и в планинските части на страната. Отбелязван в Тракийската низина (по реките Тополница и Марица), в Западните Родопи, по поречието на реките Струма, Искър, Тунджа, в Софийското поле, в Добруджа, в Източна Стара планина, до Мандренското езеро. След 1950 г. са установени редица нови находища – в Добруджа, в Тракийската низина, по р. Струма, по Черноморското крайбрежие (до Балтата; до Шабленското езеро; до Несебър; в Атанасовското езеро), в Западна Стара планина, покрай р. Дунав (в Никополско; до с. Басарбово, Русенско, в рибарниците Калимок), в Розовата долина, в Дунавската равнина, в Източна Стара планина, в Софийското поле (Митев и Димитров, 2007). Съгласно Червена книга на България (2015), в повечето от старите гнездови находища не е потвърден през периода 2001-2011 и се среща главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие, с епизодично гнездене на отделни двойки в средните течения на реки, край язовири и рибарници. По време на миграция и зимуване се среща по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al. 2005; Michev and Profirov 2003; Костадинова и Граматиков 2007; Нанкинов и др., 1997).

Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern) (BirdLife International 2015). Няма SPEC категория (BirdLife International, 2017). Включен е в Червената книга на България в категория застрашен вид (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 40 – 90 двойки. Краткосрочната тенденция (за периода 2000 – 2018) за популацията е неизвестна, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 50 – 150 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 1999 – 2018) за популацията е флукутираща, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е флукутираща. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 100 – 500 индивида. Краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018) в популацията е неизвестна, дългосрочната (за периода 1980 – 2018) също е неизвестна. Посочени са следните заплахи и влияния: K02, K04, F05, F26.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **мигриращата** популация на вида се оценява на **до 4 индивида**, което е 0,8 % от националната **мигрираща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. В средна Дунавска равнина горския водобегач се среща с почти еднаква численост през цялата година. Максимална численост е установена на 12.07.2000 г. край р. Дунав между Белене и Никопол – 30 екз. (Шурулинков и др., 2005). По време на миграция и зимуване се среща по-често по Черноморското крайбрежие. Вида може да бъде наблюдаван както на брега на реката така и на острова в рамките на зоната само, когато нивото на реката е ниско и се образуват пясъчни коси, по които птиците търсят храна.

В докладването по чл. 12 от Директива за птиците за **мигриращата** популация на вида са посочени следните заплахи (K02, K04, F05, F26), като от тези заплахи отношение към вида в зоната може да има K04-Изменение на хидродинамичните характеристики. Може да се добавят още F08-Изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия с цел изграждане, използване и защита на жилищна, търговска, промишлена и ваканционна инфраструктура и зони и E05-Дейности на сухопътния, водния и въздушния транспорт, причиняващи замърсяване на повърхностни или подземни води.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	до 4 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания като се следват одобрените от ИАОС методики.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 23	Изчислена приблизително на база наличните пясъчни коси в р. Дунав в рамките на зоната чрез GoogleEarth. Точна площ на пригодните местообитания не може да се даде, тъй като площта на пясъчните коси, речните брегове и	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 23 ha. Площта на пясъчните коси, речните брегове и крайбрежните плитчини в резервата ще е различна през отделните години и зависи от нивото на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			плитчините в резервата ще е различна през отделните години и зависи от нивото на реката. Вида може да бъде наблюдаван в зоната, когато нивото на реката е по-ниско и се образуват пясъчни коси, речни плитчини и плитчини в крайбрежните части на резервата, в които птиците търсят храна. Необходима е забрана за изземване на пясък и други речни наноси в рамките на зоната, за да се запазят пясъчните коси по крайбрежието на острова. Тази мярка е залегнала и в Националния план за опазване на влажните зони в България.	реката и от нивото на водата в езерото.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ.

Специфични цели за A176 *Larus melanocephalus* (малка черноглава чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 36-38 cm. Размах на крилата: 92-100 cm. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през размножителния период са бели с черна глава, сив гръб и сиви крила. През есенно-зимния период главата е бяла с тъмно петно зад окото. Младите отгоре са сиво-кафяви с черни първостепенни махови пера и черна ивица на края на опашката. Възрастните през есенно-зимния период се отличават от тези на речната чайка по окраската на главата и бялата долна страна на крилата, а младите — по оцветяването на първостепенните махови пера.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, преминаващ и зимуващ вид. Пролетната миграция е от средата на март до края на май, а есенната – от началото на август до края на септември. Гнезди на многочислени и плътни колонии. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди в соленоводни и свръхсолени езера – лагуни и лимани, като разполага гнездата си по разделителните диги в солниците, изкуствените платформи за подпомагане гнезденето на водолюбивите птици, по-рядко по засолените терени с халофитна растителност. През останалите сезони се среща и навътре в сушата по разнообразни влажни зони (Янков, ред., 2007). Разстоянието между отделните гнезда е от 0,3 до 4 м,

средно 0,63 м (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 1150 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с ракообразни, дребни рибки, насекоми и полевки.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С отделни гнездовища по Черноморското крайбрежие, в зависимост от наличието на соленоводни или свръхсолени езера, основно в Атанасовското и Поморийското езеро. Неразмножаващи се индивиди и ята остават през гнездовия период в Дуранкулашкото езеро, Шабленската тузла, в ез. Сребърна, във влажни зони по р. Огоста и др. По-големи концентрации по време на есенната миграция са наблюдавани край н. Калиакра и Бургаските езера. Зимуващата в България популация е малобройна, концентрирана основно по Черноморското крайбрежие. (Янков, ред., 2007; Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), **мигриращата** национална популация се оценява на 2000-4000 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е нарастваща. Посочени са следните заплахи и влияния: C03; F26.

Зимуващата популация е оценена на 20-300 индивида. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукуиращи. Посочени са следните заплахи и влияния: C03; D02.

Националната **гнездяща** популация се оценява на **2-6** двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукуиращи. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща. Посочени са следните заплахи: J02; K03.

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени промени в режима на стопанисване на селскостопанските площи, ремонт на дигите в Атанасовското и Поморийското езеро. Унищожаване на мътилата и люпилата от наземни хищници, замърсяване на почвите и водите.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ** с численост до **2 индивида**, което е до 0,05% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. В Средна Дунавска равнина не е установен по време на миграция (Шурулинков и др., 2005). В Бургаските влажни зони е необичаен пролетен и доста чест есенен мигрант с максимална численост от 154 инд. през пролетта и 4374 инд. през есента (Dimitrov et al., 2005). Най-големи концентрации се наблюдават по

Черноморското крайбрежие. По време на теренните проучвания в СЗЗ „Сребърна“ през 2021 г. видът не беше установен. Няма данни в ebird.org и observation.org видът да е бил регистриран в зоната.

За мигриращата популация са посочени следните заплахи: С03; F26. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	до 2 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания като се следват одобрените от ИАОС методики.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 840	Изчислена на база % участие на местообитания N06-вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата в СФ на зоната.	Поддържане на подходящите местообитания за хранене на вида в зоната чрез поддържане на водното ниво в езерото.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида - по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав в пункт „Силистра“ е оценено на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020, табл. 5, стр. 51). Екологичното състояние на езерото Сребърна по БЕК Риби е оценено като „умерено“.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) ВГ0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ за зоната.

Специфични цели за A177 *Larus minutus* (малка чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 25-27 cm. Размах на крилата: 75-80 cm. Дребна чайка с относително къси и широки крила. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през зимата са сиво-бели с по-тъмни петна на главата; крилата отдолу са черни. През лятото главата е черна. Младите отгоре са сиво кафяви с черно теме и черна ивица по крилата и опашката. Среща се предимно на групи, рядко поединично (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и скитащ вид. Пролетната миграция е през март-април, а есенната – юни-август. Среща се предимно на малки групи, рядко поединично. Среща се предимно по Черноморското крайбрежие, където може да се наблюдава целогодишно, но най-вече по време на миграция (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езера и блата с растителност по периферията на водоеми, в частност – рибарници. През останалите сезони се среща по морски крайбрежия, в лагуни, стоящи пресни води и стоящи бракични води, както и навътре в сушата по язовири, долини на реки и техните разливи (Нанкинов и др., 1997; Янков, ред., 2007). Подходящи местообитания вероятно са 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с *Trichoptera*, *Arachnidae*, *Mollusca*, *Leander sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa* и дребни риби.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Наблюдаван през гнездовия период по Черноморското крайбрежие и поречието на р. Марица. По време на миграция е регистриран при яз. Пясъчник, около София, по долината на р. Струма и Дунавското крайбрежие (Янков, ред., 2007; Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Не е включен в Червената книга. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – NT (Near Threatened). Включен в SPEC 3 (BirdLife International, 2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), **зимуващата** популация на вида се оценява на 10-250 индивида. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукутиращи. Посочени са следните заплахи и влияния: D02; C03.

Мигриращата национална популация е оценена на 500-2400 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукутираща. Посочени са следните заплахи и влияния: D02; F26.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **мигриращата** популация на вида се оценява на **до 1 индивид**, което е 0.04 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват текущи публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Вида е съобщен за Сребърна за пръв път от Yankov (1996). В ОВМ Сребърна малката чайка също е дадена с численост 0-1 инд. (Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird показват, че вида е бил наблюдаван в зоната и на 02.06.2001 г. – това явно е скитаща или млада птица. Няма други наблюдения на вида в Сребърна. Вида е многочислен по време на миграция в Бургаските влажни зони (Dimitrov et al., 2005).

Посочените заплахи за мигриращата популация на вида - D02; C03 от Докладването по чл. 12 нямат отношение към зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната като се следват одобрените от ИАОС методики.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 840	Изчислена на база % участие на местообитания N06-вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата в СФ на зоната. Местообитание N06 няма как да се поддържа	Поддържане на подходящите местообитания за хранене на вида в зоната чрез поддържане на водното ниво в езерото..						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби и Макрозообен тос)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Риби в пункт Силистра е оценено на умерено (3), по показател Макрозообен тос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Макрозообентос, Умерено по БЕК Риби.	

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Не са необходими промени в СФ за зоната.

Специфични цели за A179 *Larus ridibundus* (речна чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 34-37 cm. Размах на крилата: 100-110 cm. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през размножителния период наподобяват тези на малката черноглава чайка, но темето е бяло и първостепенните махови пера отдолу са черни. Клюнът и краката червени. Възрастните през есенно-зимния период имат изцяло бяла глава с малко тъмно петно зад окото. Клюнът с черен или с кафяв връх. Краката забележимо по-светли. Младите имат пъстро кафяво-сиво оперение, отдолу бели. Клюнът жълтеникав или оранжево-жълт с черен връх. Краката жълтеникави или охристи. Опашката бяла с тясна черна ивица на върха.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, преминаващ и зимуващ вид. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии. Малките се излюпват в края на май и началото на юни. След края на гнездовия период младите и възрастните птици скитат на големи ята. По време на миграции и зимуване е една от най-често срещаните и многобройни видове чайки в ниските части на страната (Янков, ред., 2007; Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава предимно сладководни езера и блата, обрасли с тръстика и папур, но и с наличие на открита водна площ, покрита с плаваща растителност; разливи на реки. По време на миграция и зимуване се среща в разнообразни влажни зони както по морски крайбрежия, така и навътре в сушата. Разстоянието между гнездата е най-малко 1-1,5 m. Гнездата са разположени върху плаващи коренища на тръстика, листа от водна лилия (ез. Сребърна, Гарванското блато) и стърчащи от водата пълнове (ПП „Персина“) (Нанкинов и др., 1997; Янков, ред., 2007). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, скариди, насекоми (*Carabidae*, *Staphylinidae*, *Tenebrionidae*, *Orthoptera* (*Gryllus sp.*)).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Относително постоянни гнездови находища има само по Дунавското крайбрежие – о. Белене, блатото при с. Гарван, Русенско и резервата „Сребърна“. Епизодични гнездови находища е имало в Атанасовското езеро и при с. Черноморец, Бургаско.

Зашитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 180-300 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: J02.

Мигриращата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 1000-2000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е нарастваща. Посочени са следните заплахи и влияния: C03; F26.

Зимуващата популация е оценена на 2000-6500 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е флукуираща. Посочени са следните заплахи и влияния: C03; D02.

В Червената книга като вероятни заплахи са посочени промени на естествения воден режим в традиционни гнездови находища (ПП „Персина“, Гарванското блато, ез. Сребърна).

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ гнездящата популация на вида се оценява на **5-29 двойки**, което е 3-10 % от националната гнездяща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Речната чайка гнезди редовно по поречието на Дунав единствено в Сребърна. Броят на двойките е различен всяка година и много зависи дали са налични подходящи места за гнездене. През 2006 г. са гнездили 90 дв., през 2010 – 20 дв., през 2011 – 5 дв., през 2012 – 16 дв., през 2013 – 29 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Броят на двойките през периода 2001-2003 е между 5 и 40 (Kambourova, 2012). През 2014 г. са отчетени 20-30 дв. (Актуализиран План за управление на ПР Сребърна, 2015). Подходящите местообитания за вида в зоната са естествени водни площи с вкоренена тръстика в плитките части (3211, 3212, 3213, 5122, 5125).

При докладването по чл. 12 за гнездящата популация е посочена само една заплаха J02-Замърсяване на морски води от смесени източници, което няма отношение към зоната. Заплахата за вида в зоната е промяната на естествения воден режим (K04).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 5 дв.	Целевата стойност е определена от СФ и други публикувани източници за гнездовата численост на вида през различните години в зоната. Необходимо е да се провежда мониторинг всяка година за	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 5 гнездящи двойки..

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			установяване на числеността							
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителните и гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 840	Изчислена на база % участие на местообитания N06-вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата в СФ на зоната. Гнездовите и хранителните местообитания съвпадат.	Поддържане на подходящите местообитания за хранене на вида в зоната в размер най-малко от 840 ha чрез поддържане на водното ниво в езерото.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби и Макрозообентос)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Риби в пункт Силистра е оценено на умерено (3), по показател Макрозообентос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна е определено като Отлично по БЕК Макрозообентос, Умерено по БЕК Риби.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в максималната численост на вида в зоната от 40 на 90 инд., тъй като през 2006 г. в зоната са отчетени 90 гнездящи двойки.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A179	<i>Larus ridibundus</i>			r	5	90	p		G	A	A	C	A

Специфични цели за A182 *Larus canus* (чайка буревестница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40-42 cm. Размах на крилата: 110-130 cm. Средно голяма чайка, забележимо по-дребна от сребрилата чайка, с по-къс и тънък клон, по-къси крила и крака. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през есенно-зимния период са със сиви гръб и крила и черни ръбове на първостепенните махови пера с бели петна по върховете; темето и тилът са на петна, а през лятото цялата глава е бяла. Младите са пъстро-кафяви, като опашката е бяла с широка черна ивица накрая. От сребрилата чайка се отличава по големина и по зеленикавите крака и едноцветния клон (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ и зимуващ вид. В Дунавската равнина се появява най-рано в началото на ноември и остава до март (Шурулинков и др., 2005).

Характерно местообитание

По време на размножителния период обитава реки и гористи брегове и блата във вътрешността на сушата. По време на миграции и зимата се среща предимно по морски крайбрежия и прилежащи водоеми (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 3130 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риби, ракообразни, мекотели и насекоми.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Установени само по време на миграции и през зимата, предимно по Дунавското и Черноморското крайбрежие (Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Не е включен в Червената книга. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **мигриращата** национална популация се оценява на 50-600 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща. Посочени са следните заплахи и влияния: C03; J02.

Зимуващата популация се оценява на 70-1400 индивида. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукуиращи. Посочени са следните заплахи и влияния: C03; D02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **зимуващата** популация на вида се оценява на до **10 индивида**, което е до 0.7 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Зимуващата популация

По време на Средно-зимното преброяване през 2019 г. видът не е наблюдаван в близост до 33 Сребърна. През 2020 г. видът отново не е отчетен при зоната. Данните на Michev and Profirov (2003) показват, че чайката буревестница зимува основно по северното

Черноморско крайбрежие (Дуранкулак, Каварна-Кранево) със средни числености от 931 инд. В зоната видът е отчетен само два пъти за целия изследван период (1977-2001): през 1989 г. – 112 инд. и през 1998 г. – 5 инд. По поречието на р. Дунав е редовно зимуващ вид, като числеността му е по-висока при по-студени зими (Шурулинков и др., 2005). Данните на eBird показват, че вида е бил наблюдаван в зоната на 03.01.1992 г.

Посочените заплахи C03 и D02 в докладването по чл. 12 нямат отношение към зоната. Смятаме, че по време на зимуване в зоната видът не е подложен на заплахи.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	0-10 инд.	Целевата стойност е определена от СФ и данните от СЗП 2019 и 2020 г. Тези данни се нуждаят от потвърждение в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – февруари месец.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г. Най-вероятно броят на зимуващите индивиди ще зависи от средните температури през зимата в района.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	76-275	Изчислена на база % участие на местообитания N06-вътрешни водни тела –275 ha в СФ на зоната. През зимните месеци, когато езерото замръзва видът се храни основно в речното течение (около 76 ha).	Запазване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Риби в пункт Силистра е оценено на умерено (3), по показател Макрозообентос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Екологичното състояние на водите на ез. Сребърна по показател Риби е оценено на</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			умерено (3) според Протокол за пробонабиране на риби в езера (2020).	

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A190/A894 *Sterna caspia*/ *Hydroprogne caspia* (каспийска рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 47-54 cm. Размах на крилата: 130-145 cm. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през лятото отгоре са сиви, а отдолу - бели; горната част на главата е черна; клюнът е масивен, червен с черен връх. През зимата главата отгоре е изпъстрена с бели перца. Младите наподобяват възрастните в есенно-зимно оперение. От другите видове рибарки на Балканския полуостров се отличава по значително по-едрото тяло и масивния клюн (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ и скитащ вид. Гнезди в самостоятелни и смесени колонии с белочела рибарка. Есенната миграция протича от началото на август до ноември. Сроковете на пролетната миграция не са уточнени (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Среща се в разнообразни влажни зони както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната; от морското ниво до около 800 m надморска височина. Подходящи местообитания вероятно са 1150, 3270 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни риби, водни безгръбначни и насекоми.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Наблюденията на вида в различни части на страната във всички случаи се отнасят за предимно есенни мигранти и скитащи полово незрели индивиди през размножителния период. По време на миграция се среща по разнообразни влажни зони в равнинните части на страната (Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Не е включен в Червената книга.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **мигриращата** национална популация се оценява на 20-80 индивида. Не са посочени краткосрочни и

дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и влияния: K04; J02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **мигриращата** популация на вида се оценява на **3 индивида**, което е 3.7-15 % от националната мигрираща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. В Дунавската равнина каспийската рибарка не е отчетена по време на миграция (Шурулинков и др., 2005). В Бургаските влажни зони видът е рядък мигрант с максимална численост 10-23 инд. (Dimitrov et al., 2005). В 33 Сребърна каспийската рибарка е рядък преминаващ и зимуващ вид. Данните от eBird показват, че вида е бил наблюдаван на 09.09.2019 г. в зоната с численост 1 инд.

Посочените заплахи за мигриращата популация - K04 и J02 в докладването по чл. 12 нямат отношение към зоната и вида. Смятаме, че по време на зимуване в зоната видът не е подложен на заплахи и влияния.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер мигриращата популация	Брой индивиди	0-3 инд.	Целевата стойност е определена на база СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната като се следват одобрените от ИАОС методики.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 275	Изчислена на база % участие на местообитания N06-вътрешни водни тела – 275 ha в СФ на зоната.	Площта на подходящи хранителни местообитания да се поддържа най-малко 275 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Рибни в пункт Силистра е оценено на</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Рибн)			умерено (3), по показател Макрозообентос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г. ЕС на ез. Сребърна по БЕК Рибн е определено на Умерено.	

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Относно зимуващата популация предлагаме промяна на минималната численост от 3 на 0 инд., тъй като видът е рядък мигрант за зоната.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A894	<i>Hydroprogne caspia</i>			c		3	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A193 *Sterna hirundo* (речна рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 31-35 cm. Размах на крилата: 77-98 cm. Дребна рибарка с дълги, тесни крила и дълбоко врязана опашка. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през лятото отгоре са сиви, а отдолу - бели; главата отгоре е черна; клюнът е яркочервен с черен връх; краката са яркочервени. През есенно-зимния период челото е беззникаво, а клюнът и краката - черни. Младите са с черни плещи. От полярната рибарка се отличава по черните външни махови пера и черния връх на клюна, а отблизо главата е по-слабо заоблена и коремът е по-светъл (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и преминаващ вид. Среща се на малки групи. Гнезди самостоятелно или в смесени колонии с малката белочела рибарка, белобузата и черната рибарка, с кафявокрилия огърличник, саблеклюна, речната чайка. Гнездата се разполагат по пясъчни коси, диги, плаващи островчета от тръстика и папур, както и на водната повърхност. Миграцията протича от средата на февруари до началото на май и от края на юли до началото на декември (Нанкинов и др., 1997). Понастоящем гнезди в 13 находища, по-важни от които са Атанасовско езеро, Поморийско езеро, ЗМ „Пода“, Змийския остров, устието на р. Ропотамо, острови и блата на р. Дунав и някои от големите вътрешни реки (Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Гнезди в лагуни (по разделителни диги и изкуствени острови в солници), в растителност по периферията на водоеми, в стоящи пресни води, стоящи бракични води, по острови в течащи води. При устието на р. Ропотамо гнезди на малки скални острови в морето (Янков, ред., 2007). По течението на р. Дунав на пясъчни коси и малки острови. През

годините, когато нивото на водата е високо и пясъчните коси и острови са новоднени, гнезди в ез. Сребърна и Персински блата (Shurulinkov et al., 2019). Средното разстояние между гнездата е 0,99 м. (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 1150 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риби, скариди, насекоми (*Odonata*, *Gerridae*, *Dytiscidae*).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение, по-групирано на места по Черноморското крайбрежие (главно Бургаски влажни зони) и покрай р. Дунав (по крайбрежни блата и острови, особено около о. Белене). С отделни гнездовища и по някои по-големи вътрешни реки – Марица, Арда, Струма, Огоста и др. Колониите по р. Дунав променят местоположението си поради непостоянството на гнездовия субстрат – пясъчните коси (Янков, ред. 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **гнездящата** национална популация се оценява на 500-1500 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукутиращи. Посочени са следните заплахи и влияния: H01; J02; K03.

Мигриращата национална популация се оценява на 3000-10000 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и влияния: E01; H01.

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени наводняване на гнездовите колонии, унищожаване на мътилата и люпилата от градушки и наземни хищници. Безпокойство, отстрел, разрушаване или прекомерно обрастване на гнездовите находища, замърсяване с нефтопродукти.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ **гнездящата** популация на вида се оценява на **до 6 двойки**, което е 0,4 % от националната гнездяща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Речната рибарка не гнезди всяка година в 33 Сребърна. Нейната численост е доста непостоянна и зависи от това дали по речното течение на Дунав има пясъчни коси. Когато нивото на реката е високо тя гнезди в зоната, тъй като пясъчните коси са залети с вода. През 2005 г. вида е гнездил в зоната с численост 31 дв. (Kambourova, 2012). През 2006 г. в езерото гнездят 275 дв., а през 2007 г. – 40 дв., през 2012 г. и 2013 г.: 5-6 дв. (Shurulinkov et al., 2019). В ОВМ Сребърна е посочена численост 40 дв. (Костадинова и Граматиков, 2007). През 2014 г. речната рибарка е гнездила в зоната с численост 2-4 дв. (Актуализиран План за управление на ПР Сребърна, 2015). През гнездовия период на 2021 г. вида е наблюдаван в зоната с численост 2 инд. (най-вероятно хранещи се индивиди в езерото), но според нас вида не гнезди през настоящата година в зоната. Данните от eBird показват, че вида е наблюдаван в зоната на 04.09.2021 г. с численост 2 инд. (най-вероятно това са скитащи или мигриращи птици).

Посочените заплахи Н01, J02 и К03 в докладването по чл. 12 нямат отношение към зоната. Заплаха К04-Изменение на хидродинамичните характеристики може да има отношение към 33 Сребърна.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за опазване						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	0-40 дв.	Целевата стойност е определена от СФ и други публикувани източници за гнездовата численост на вида през различните години в зоната. Гнездовата численост е непостоянна и зависи от това дали в Дунав има пясъчни коси, върху които вида предпочита да гнезди.	Необходимо е да се провежда мониторинг всяка година за установяване на числеността на вида в зоната до 2025г.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителните и гнездови местообитания на вида	ha	840	Изчислена на база % участие на местообитания N06-вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата в СФ на зоната. Гнездовите и хранителните местообитания съвпадат.	Поддържане на подходящите местообитания за гнездене и хранене на вида в зоната чрез поддържане на водното ниво в езерото.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Риби в пункт Силистра е оценено на умерено (3), по показател Макрозообентос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Екологичното състояние на водите на ез. Сребърна по показател Риби е оценено на умерено (3), според данните от биологичния мониторинг на повърхностните води през 2020 г.</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за (С33) BG0000241 „Сребърна“

Относно гнездящата популация предлагаме промяна в **максималната** численост от 6 на 40 дв., тъй като проучванията показват, че в годините, когато речните пясъчни коси в

Дунав са недостъпни за вида той гнезди в по-големи числености в зоната. Освен това е необходимо да се промени значението на популацията (Pop.) от категория „В“ на „С“, тъй като 0-0.4% се отнася за „С“ категория.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A193	<i>Sterna hirundo</i>			r		40	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A196 *Chlidonias hybridus* (белобуза рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 23-25 cm. Размах на крилата: 74-78 cm. Най-едрата рибарка от рода. Има възрастов и сезонен диморфизъм. Възрастните през лятото са сиви; челото, темето и тилът са черни, а крилата отдолу са бели; клонът е тъмночервен. През другите сезони челото е бяло, темето - изпъстрено с черни ивици, а тилът е черен. Младите са с петна по гърба, а главата е като на възрастните в зимно оперение; може трудно да се отличат от младите на черната и белокрилата рибарка по окраската на гърба и главата (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Гнезди на малки колонии. Има едно поколение годишно през периода май-юни (Нанкинов и др., 1997). Гнезди основно по Дунавското крайбрежие и нередовно в рибарници в Северна България. Белобузата рибарка е най-многобройната рибарка гнездяща по поречието на р. Дунав в страната. Установена е да гнезди поне в седем места по Дунавското крайбрежие като най-многочислена е на остров Персин и в езеро Малък Преславец (Shurulinkov et al., 2019).

Характерно местообитание

Блата, мочурища, постоянни сладководни езера, рибарници, гъсто обрасли с надводна и околводна растителност. По време на миграция се среща и в соленоводни водоеми. Предпочита литоралната зона с дълбочина на водата от 1 до 2 m (Nesterenko, 2000). В резервата „Сребърна“ гнезди върху листа на водни лилии с плътност 25-40 двойки на около 40 m² (Kambourova, 2005). Най-малкото разстояние между гнездата е около 1 m (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни рибки, жаби и голям брой насекоми, които лови предимно над водата и в полет (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото е гнездил в единични находища: Свищовско, Беленски острови, ез. Сребърна, възможно в Бургаските езера. Сега се среща предимно в големите крайдунавски водоеми. Количеството на размножаващите се птици силно варира през годините. По време на миграции се наблюдава в редица вътрешни водоеми и микроязовири, както и по Черноморското крайбрежие и край черноморските езера (Червена книга на Р България; Янков, ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Включен в Директивата за птиците (Приложение 1). Включен в SPEC 3.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **гнездящата** национална популация се оценява на 320-1680 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са флукутиращи. Посочени са следните заплахи и влияния: H01; A09; F02; J02; K01.

Мигриращата национална популация се оценява на 5000-10000 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и влияния: F01; F03; F26.

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени интензификация на сладководното рибовъдство, случайна смъртност при риболов с мрежи, природни бедствия.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ и мигриращ**. **Гнездящата** популация се оценява на **68-160 двойки**, което представлява 9,5-21 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** популация се оценя на **до 220 индивида**, което е 2,2–4,4 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Гнездовите находища на белобузата рибарка по поречието на Дунав са непостоянни през годините и със силни вариации в броя на гнездящите птици. Броят им зависи от водното ниво във влажните зони по поречието на Дунав. В периода 2006-2013 г.г. вида гнезди в зоната с численост около 40-160 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Видът е гнездил в зоната през 2012 г. с численост 160 дв. (Матеева и др., 2013). В ОВМ „Сребърна“ са отчетени 150-500 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). През 2014 г. в зоната са отчетени между 90 и 110 дв. Колониите се разполагат върху листа на водна лилия (Актуализиран План за управление на ПР Сребърна, 2015). През гнездовия период на 2021 г. в Сребърна беше отчетена една колония на вида с численост 35 дв., която се намира в западните части на резервата и е разположена изключително върху водни лилии. Поради редуциране на съобществата от водна лилия в резервата значително намалява числеността на колониите на вида. Причината за намаляването на съобществата от водна лилия се дължи на големите изменения във водното ниво на езерото през годините. Хранителната база на видовете е в самият резерват, р. Дунав с временните островни водоеми и разливи по ниските места на бреговете.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. В Дунавската равнина белобузата рибарка е рядък мигриращ вид (Шурулинков и др., 2005). В Бургаските влажни зони видът е доста често срещан есенен мигрант с максимална численост 73 инд. през пролетта и 233 инд. през есента (Dimitrov et al., 2005).

От посочените заплахи H01, A09, F02 и J02 за гнездящата популация в докладването по чл. 12 нито една няма отношение към зоната. Заплаха K04-Изменение на хидродинамичните характеристики има отношение към 33 Сребърна), а също и качеството на водите във влажната зона (F11, F14, A26). В резултат на това намаляват подходящите местообитания за гнездене на вида в зоната, а именно – съобществата от водна лилия. От посочените заплахи F01, F03 и F26 за мигриращата популация в докладването по чл. 12 нито една няма отношение към зоната. Смятаме, че по време на прелет вида не е застрашен в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	най-малко 35 дв.	Целевата стойност е определена от СФ и други публикувани източници за гнездовата численост на вида през различните години в зоната. По отношение на гнездящата популация предлагаме актуализация на минималната численост от 68 на 35 дв. на база на данните през гнездовия период на 2021 г., когато в езерото са отчетени 35 дв. Необходимо е да се провежда мониторинг всяка година за установяване на числеността.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 35 гнездящи двойки.
Популация: Размер мигриращата популация	Брой индивиди	до 220 инд.	Целевата стойност е определена на база СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	площ на плаваща водна растителност (най-често водна лилия)	минимум 15-20 m ² за 10 дв., тъй като вида гнезди колониално	Предпочита да гнезди върху плаваща водна растителност (<i>Nymphaea</i> sp., <i>Nuphar</i> sp. и др.) и коренища, намиращи се на водната повърхност. Най-малкото разстояние между гнездата е около 1 м.	Осигуряване развитието на поголеми по площ съобщества от плаваща водна растителност – водни лилии подходящи за гнезденето на вида, с минимум площ от 15-20 m ² , чрез осигуряване на постоянно водно

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване												
				ниво в езерото.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	840	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06–вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата. В зоната вида се храни в откритите части на резервата, а също и в реката.	Поддържане на водното ниво в зоната, така че да се осигуряват достатъчни водни огледала.												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби и Макрозообен тос)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Риби в пункт Силистра е оценено на умерено (3), по показател Макрозообен тос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Екологичното състояние на водите на ез. Сребърна по показател Риби е оценено на умерено (3), според Протокол за пробонабиране на риби в езера (2020).</p>	Екологично състояние		1-Отлично		2-Добро		3-Умерено		4-Лошо		5-Много лошо		Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние																
1-Отлично																
2-Добро																
3-Умерено																
4-Лошо																
5-Много лошо																

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) VG0000241 „Сребърна“

По отношение на **гнездящата** популация предлагаме актуализация на минималната численост от 68 на 35 дв. на база проучванията на гнездовата численост на вида в зоната гнездовия период на 2021 г. По отношение на **мигриращата** популация предлагаме значението на популацията да се промени от „А“ на „В“, тъй като 2,2–4,4 % от националната популация е в категория „В“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A196	<i>Chlidonias hybridus</i>			c	220	220			G	B	A	C	A
B	A196	<i>Chlidonias hybridus</i>			r	30	160			G	A	A	C	A

Специфични цели за A197 *Chlidonias niger* (черна рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22-24 cm. Размах на крилата: 64-68 cm. Има възрастов и сезонен диморфизъм. Възрастните през лятото са черни със сиви гръб и крила и бяла подопашка; клюнът е черен. През есенно-зимния период са като възрастните на белобузата рибарка, но отстрани на гръба имат характерни черни петна. Младите наподобяват тези на белобузата рибарка. Възрастните през лятото може да се отличат от тези на белокрылата рибарка по сивата долна страна на крилата и оцветяването на клюна. Движи се на малки групи (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и преминаващ вид. Пролетната миграция е през април-май, а есенната от края на юли до септември. Гнезди на малки групи, често с белобузи и речни рибарки, рядко - единично. Гнездовите колонии са разположени по коренищата и листата на водната лилия, рядко - на плаващи туфи от тръстика и папур. Гнездото изградено от стъбла и листа на водни растения. Снасянето на яйцата е в края на май – до средата на юни. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Размножава се в блата и други водоеми със стоящи пресни води (рибарници, временни разливи и др.), като разполага гнездата си по плаваща водна растителност в откритите части на водоемите. През останалите сезони се среща по разнообразни водоеми в равнинни райони (Янков, ред., 2007). Минималното разстояние между отделните гнезда е 2,2 m (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с насекоми (*Gerridae*, *Odonata*), ракообразни (*Crustacea*), дребни рибки и земноводни.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото е гнездила по блатата около Дунав и по Черноморското крайбрежие. Сега е с неясно разпространение и численост. Нередовно и в много малък брой гнезди в блатото при с. Малък Преславец и в резервата „Сребърна“. Потенциал за гнездене имат и някои рибарници във вътрешността. Видът мигрира до късно през май, като в средата на месеца все още се наблюдава интензивен прелет. Тогава се среща в много от езерата покрай Черноморското крайбрежие, но това не може да се приеме за гнездене. По време на миграцията се среща по водоемите в цялата страна, като ятата понякога наброяват стотици птици (Иванов Б., 2015 в Червена книга на Р България)

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория критично застрашен (CR). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Включен в SPEC 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **гнездящата** национална популация се оценява на 0-35 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: H01; J02; M08.

Мигриращата национална популация се оценява на 7000-11000 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и влияния: J02; F26.

В Червената книга (2015) като отрицателно действащи фактори са посочени непостоянният воден режим и качеството на водите във водоемите. Причини от вътрешновидов характер, свързани с общо намаляване на числеността на вида в Европа.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ и мигриращ. **Гнездящата** популация се оценява на **до 9 двойки**, което представлява 25,7 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно СФ **мигриращата** популация се оценя на **1100 индивида**, което е 10–16 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В ОВМ „Сребърна“ са описани 3-9 гнездящи дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). През 2012 г. в зоната в колонията на белобузата рибарка е установена само 1 дв. (Shurulinkov et al., 2019). Видът не е гнездил в зоната през периода 2010-2012 г. според Матеева и др., (2013). През 1999 г. в резервата са гнездили 10 дв. черни рибарки, а през 2014 г. е дадена численост 0-2 дв. (Актуализиран план за управление на ПР Сребърна, 2015). Вида не беше отчетен при нашите теренни проучвания през гнездовия период на 2021 г. Данните от eBird показват, че вида е наблюдаван в зоната на 04.07.2021 г. с численост 5 инд. Поради редуциране на съобществата от водна лилия в резервата значително намалява числеността на колониите на вида. Причината за намаляването на съобществата от водна лилия се дължи на големите изменения във водното ниво на езерото през годините. Хранителната база на видовете е в самият резерват, р. Дунав с временните островни водоеми и разливи по ниските места на бреговете.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. По време на миграцията се среща по водоемите в цялата страна, като ятата понякога наброяват стотици птици (Иванов Б., 2015 в Червена книга на Р България). В Дунавската равнина черната рибарка се среща по време на пролетната миграция, понякога в големи ята. През пролетта се среща главно през месец май (Шурулинков и др., 2005).

От посочените заплахи H01, J02, M08 в докладването по чл. 12 нито една няма отношение към зоната. Заплаха K04- Изменение на хидродинамичните характеристики има отношение към 33 Сребърна (непостоянният воден режим), а също и качеството на водите във влажната зона (F11, F14, A26). От посочените заплахи J02, F26 за мигриращата популация в докладването по чл. 12 нито една няма отношение към зоната. Смятаме, че по време на прелет вида не е застрашен в зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	0 – 9 дв.	Целевата стойност е определена от СФ и други публикувани източници за гнездовата численост на вида през различните години в зоната. Необходимо е минималната стойност да е 0, тъй като не всяка година вида гнезди в зоната. Необходимо е да се провежда мониторинг всяка година за установяване на числеността	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка..						
Популация: Размер мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1100 инд.	Целевата стойност е определена на база СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	Площ на плаваща водна растителност (най-често водна лилия)	Минимум 15-20 m ² за 10 дв., тъй като вида гнезди колониално	Предпочита да гнезди върху плаваща водна растителност (<i>Nymphaea</i> sp., <i>Nuphar</i> sp. и др.) и коренища, намиращи се на водната повърхност. Най-малкото разстояние между гнездата е около 1 m.	Осигуряване развитието на по-големи по площ съобщества от плаваща водна растителност – водни лилии подходящи за гнезденето на вида, с минимум площ от 15-20 m ² , чрез осигуряване на по-постоянно водно ниво в езерото.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 840	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на С33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06–вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата. В зоната вида се храни в откритите части на резервата, а също и в реката.	Поддържане на водното ниво в зоната, така че да се осигуряват достатъчни водни огледала.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </table>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
биологични елементи за качество (БЕК Риби и Макрозообен тос)			Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Риби в пункт Силистра е оценено на умерено (3) , по показател Макрозообен тос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Екологичното състояние на водите на ез. Сребърна по показател Риби е оценено на умерено (3) , според Протокол за пробонабиране на риби в езера (2020).	състояние.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се актуализира значението на популацията (Pop.) от категория „В“ на „А“, тъй като 0-26% влиза в категория „А“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A197	<i>Chlidonias niger</i>			r		9	p		G	A	A	C	A

Специфични цели за A198 *Chlidonias leucopterus* (белокрила рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-23 cm. Размах на крилата: 63-67 cm. Има възрастов и сезонен диморфизъм. Възрастните през лятото са с черно тяло и бяла опашка; крилата отгоре са сиви, а отдолу – черни със сиви махови пера; клюнът е тъмночервен. През другите сезони са с голямо черно петно зад окото. Младите са с кафяв гръб, изпъстрен с черни препаски и с малко петно зад окото (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ и нередовно гнездящ вид за страната (Куцаров в Янков, отг. ред., 2007). Пролетната миграция е между средата на април и началото на юни, а есенната – от август до средата на октомври. Лети на малки ята. Гнезди колониално. Има едно поколение годишно през периода април-юли. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период се среща в блата и езера с богата растителност, делти на реки със заблатени участъци, рибарници. През останалите сезони скита по разнообразни влажни зони в равнинните части (Нанкинов и др., 1997). Гнезди във временни разливи в ливади и ниви, най-близки до крайречни и приизворни мочурища (Янков, ред., 2007). Разстоянието между гнездата е средно 31,6 m (Shurulinkov et al., 2010). Подходящи

местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с ракообразни, дребни рибки и земноводни и насекоми (*Gerridae*, *Dytiscidae*).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Белокрилата рибарка до сега е установена да гнезди в 5 влажни зони по Дунавското крайбрежие и южна Добруджа: резервата „Сребърна“, рибарници Калимок, рибарници Хаджидимитрово, на остров Персина и блатото Чаиря (Shurulinkov et al., 2019). По време на миграция се среща както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната (Янков, ред., 2007).

Незастрашен вид в България. Не е включен в Червената книга и Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната гнездяща популация се оценява на 0-47 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Не са посочени заплахи.

Мигриращата национална популация се оценява на 500-1000 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди. Посочени са следните заплахи и влияния: F26; K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **мигриращ**. Популацията се оценява на **5-200 индивида**, което е 1-20 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. По време на миграция се среща както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната (Янков, ред., 2007). В средна Дунавска равнина белокрилата рибарка се среща само по време на пролетната миграция, през месец май (Шурулинков и др., 2005).

От посочените заплахи F26, K04 за мигриращата популация в докладването по чл. 12, заплаха K04- Изменение на хидродинамичните характеристики има отношение към 33 Сребърна (непостоянният воден режим), а също и качеството на водите във влажната зона (F11, F14, A26).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
-----------	---------------	-----------------	-------------------------	---------------------------------------

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 840	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06–вътрешни водни тела и N07–мочурища и блата. В зоната вида се храни в откритите части на резервата, а също и в реката.	Поддържане на водното ниво в зоната, така че да се осигуряват достатъчни водни огледала.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Рибни и Макрозообентос)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Рибни в пункт Силистра е оценено на умерено (3), по показател Макрозообентос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020). Екологичното състояние на водите на ез. Сребърна по показател Рибни е оценено на умерено (3), според Протокол за пробонабиране на риби в езера (2020).</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се актуализира значението на популацията (Pop.) от категория „С“ на „В“, тъй като 1-20% влиза в категория „В“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A198	<i>Chlidonias leucopterus</i>			r		9	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A215 *Vubo vubo* (бухал)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65-70 cm. Размах на крилата: 170-180 cm. Има малки възрастови различия. Възрастните отгоре са ръждивокафяви с черни и сиви пъстрини; ушите са големи, черни с ръждивокафяви шарки; подбордието и гърлото са бели, а останалата долна част на тялото е ръждивокафява с черни надлъжни ивици, които към корема образуват вълнообразни препаски. Младите са с по-светло и рехаво оперение (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Среща се поединично или на двойки. Гнездовият сезон е от февруари до август.

Характерно местообитание

Обитава слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни долини, близо до река. Гнезди в долини и други скалисти райони близо до пасища, водоеми и населени места, най-често в скали и скални стени (във вътрешността на страната), вкл. до входове на пещери, по Черноморието – и по стръмни скалисти (морски) брегове. В някои райони (напр. Странджа) гнездата са в широколистни листопадни гори (Янков, ред., 2007). Разстоянието между гнездата на бухала е около 3,5 km, а в райони с висока плътност на популацията – Странджа една двойка обитава средно около 128,6 km² (12 860 ha) (Симеонов и Милчев, 1994). Подходящо местообитание вероятно е 8210 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с дребни бозайници (лалугери, таралежи, зайци, скитащи домашни котки). Честа плячка са и птиците – домашни гълъби, гургулици, дроздове, сврачки, патици, полски яребици и др. (Симеонов и др., 1990). Изследване на хранителния спектър на вида в района на Казанлъшката долина (Milchev and Gruychev, 2015) разкрива, че основна плячка на бухала са птиците – 56,2% и бозайниците – 41,3%. Най-многочислената плячка от бозайниците са сивият плъх (*Rattus norvegicus*), обикновената сива полевка (*Microtus arvalis/levis*) и таралежът (*Erinaceus roumanicus*). От птиците най-многочислени в плячката са зеленоножката (*Gallinula chloropus*), черният кос (*Turdus merula*) и пойният дрозд (*Turdus philomelos*). Това изследване разкрива, че важни за ловуването на бухала са не само откритите местообитания, но и влажните зони, в които се среща зеленоножката.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е разпръснато до петнисто в цялата страна, по-плътно в Източните Родопи, Странджа, Източна Стара планина и около Ломовете, Западна Стара планина и др. Числеността е равномерно ниска, най-висока в Югоизточна България, по Северното Черноморие, Ломовете, Искърския пролом, Източни Родопи и др. (Янков, ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Включен в СПЕС 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), националната гнездяща популация се оценява на 450-550 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната

(1980-2018 г.) популационни тенденции са стабилни. Краткосрочната тенденция на гнездящата популация в рамките на Натура 2000 е стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: A02; A04; A07; C03; D01; E01; F03.

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени браконьерски отстрел, унищожаване и промяна на местообитанията, безпокойство, отравяне с жертви (мишевидни гризачи), третирани с родентициди.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е **гнездящ (постоянен)** като популацията се оценява на **1 двойка**, което представлява 0,2 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Видът е постоянен за страната. В средна Дунавска равнина вероятно гнезди в почти всички места, където има подходящи скални и земни откоси. Възможно е да гнезди и в някои гори (Шурулинков и др., 2005). Вида не е посочен в ОВМ „Сребърна“ (Костадинова и Граматиков, 2007). **Вида не беше отчетен при нашите теренни проучвания през гнездовия период на 2021 г.** Вида е съобщен за орнитофауната на зоната от Michev et al. (1998) в Чеклиста на орнитофауната в ПР Сребърна, но там не е посочен статуса на вида. **Няма други последващи наблюдения на вида в зоната.** Най-вероятно през 70-те години на 20 в. земните откоси в околностите на езерото не са били обрасли с дървесна растителност и са предоставяли подходящи места за гнездене на бухала. **От повече от 20 години бухалът не е гнездил в 33 Сребърна.** Смятаме, че понастоящем в зоната няма подходящи местообитания за вида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	0 дв.	Вида не е посочен в ОВМ „Сребърна“ (Костадинова и Граматиков, 2007). Вида не беше отчетен при нашите теренни проучвания през гнездовия период на 2021 г. Вида е съобщен за орнитофауната на зоната от Michev et al. (1998). Няма други последващи наблюдения на вида в зоната. От повече от 20 години бухалът не е гнездил в 33 Сребърна. Смятаме, че понастоящем в зоната няма подходящи местообитания за вида.	Междинна цел: да се извършат целенасочени изследвания на вида в зоната за установяване на неговата текуща гнездяща популация до 2025г.
Местообитания на вида:	ha	Неизвестна	Видът гнезди в скални ниши по високи и недостъпни скали. Такива	Да се извърши мониторинг и да се установи дали в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за опазване
Площ на подходящите гнездови местообитания			местообитания не са налични в зоната. За това предполагаме, че вида идва в зоната за търсене на храна, а не гнезди в нея.	зоната има подходящи места за гнездене на бухала.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 318	Определена на база % участие на местообитание N08, N09 и N15 - Равнини, шубраци; Сухи ливади, степи; Други обработваеми земи в зоната. Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване.	Поддържане на площта на подходящите местообитания за ловуване на вида в защитената зона, в размер на най-малко 318 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

На базата на посочената по-горе информация, че вида не гнезди в зоната повече от 20 г., а и също не ясно дали някога е гнездил е необходимо да се направят следните промени в СФ: минималната численост на гнездовата популация да стане 0 дв., качеството на данните трябва да стане от „G“ на „DD“, категорията на популацията трябва да се промени от „B“ на „C“ и опазването и общата оценка трябва да станат с категория „C“.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A215	<i>Bubo bubo</i>			p	0	1	p		DD	C	C	C	C

Специфични цели за A229 *Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 16-17 cm. Размах на крилата 24-26 cm. По размери малко по-едро от врабче, но с голяма глава, дълъг, остър клюн и къса опашка. Оперението ярко с метален блясък. Горната страна на главата зелена с напречни сини и синьозелени препаски. Гърбът и надопашката сини до лазурно сини със слаб метален блясък. Плещите тъмозелени, а надкрилията със светлосини петна. Маховите пера чернокафяви със сини вътрешни ветрила. Опашка тъмносиня. Отстрани на шията по едно белезникаво петно. Гърло бяло. Гърдите и коремът ръждиви до ръждивокафяви. Клюнът черен. Крака коралово червени. Женските с по-бледо оперение, матово, без метален блясък по гърба, кръста и надопашката. Основата на подклюнието светлочервено (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен. Постоянно и скитащо. През зимата напускат водоемите, които обитава през размножителния период, и се среща по не замръзващи части на реки, язовири, рибарници и топлици. Широко разпространен, но не многоброен по брегове, водоеми до

около 1200 m надморска височина. И в най-благоприятните местообитания числеността е сравнително ниска (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Отвесни глинести, пясъчливи и чакълести брегове. Течащи води, стоящи пресни води, стоящи бракични води, тесни морски заливи, естуари. (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Изследване по поречието на р. Дунав в Словакия (Tursoikova et al., 2016) установява гнездова плътност от 23-27 дв./ 55 km речен участък и разстояние между гнездата около 816 m. Следователно може да кажем, че на една двойка и трябва около 1-2 km речно течение. Друго изследване (Vilches et al., 2012) установява, че за гнезденето на земеродното рибарче е важно водата в речните течения да е богата на кислород и да не е дълбока, тъй като максималната дълбочина, на която се гмурка рибарчето е около 30 cm. Подходящи местообитания за гнездене на вида по Директива за местообитанията са – 2340, 3260, 3270, 1130 (Кавръкова, В. и др. 2009).

Хранене

Предимно с дребни риби (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и линейно разпространение, свързано с речната мрежа (средните и долните течения) и с други водоеми в равнинните и хълмистите части на цялата страна. По-ясно групирано покрай р. Дунав, Черноморското крайбрежие, Източните Родопи и значителни части от Дунавската равнина, Тракийската низина, Софийското поле и др. Разпространението се колебае силно на места според динамиката на речните брегове (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа е уязвим - VU (Vulnerable). Включен в SPEC 3 - Изтощен. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), **гнездящата (постоянна)** популация е от 900–3 600 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на намаляваща, а дългосрочната (1980 - 2018) е намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е **гнездящ (постоянен)** с популация, която се оценява на **5-15 двойки**, което представлява 0,4 – 0,5 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В средна Дунавска равнина е често срещан и широко разпространен, но малочислен гнездящ, постоянен вид (Шуруликов и др., 2005). Разпространението се колебае силно на места според динамиката на речните брегове. В ОВМ „Сребърна“ видът е с гнездова численост 2-10 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). През периода 2001-2003 г. земеродното рибарче е с гнездова численост в Сребърна 8 дв. (Kambourova, 2005). През 2014 г. в зоната са отчетени 5-8 дв. (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). Вида е отчетен в зоната през гнездовия период на 2021 г. с численост 1 инд. В зоната

вида гнезди в отвесни брегове както по крайбрежието на езерото, така и по крайбрежието на реката.

Основните заплахи за земеродното рибарче са ерозията и изронването на речните брегове (L01), стабилизирането на речните брегове с каменни и бетонни стени.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	най-малко 5 дв.	Целевата стойност е определена от СФ и други публикувани източници за гнездовата численост на вида през различните години в зоната. Необходимо е да се провежда мониторинг всяка година за установяване на числеността.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 5 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за гнездене.	km, дължина на пясъчливите и глинести брегове осигуряващи подходящи места за гнездене	най-малко 1-2 km речни брегове или крайбрежия в резервата	В зоната вида гнезди в отвесни брегове както по крайбрежието на езерото, така и по крайбрежието на реката. На една двойка са и необходими между 1 и 2 km речно течение. В зоната има около 3 km речни брегове. Покрай езерото има още около 7 km брегове, но не знаем каква част от тях са подходящи за гнездене. Следователно минимум в зоната могат да гнездят около 5 двойки, което съвпада и с минималната гнездова численост в СФ. Необходимо е да не се стабилизират речните брегове на р. Дунав и бреговете покрай езерото в рамките на защитената зона с каменни и бетонни стени, тъй като не позволяват гнезденето на вида. Разчистване на храстова и дървесна растителност разположена пред подходящи пясъчливи или льосови брегове в резервата за осигуряване на места за гнездене.	Поддържане на подходяща за гнездене брегова ивица

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	Екологично състояние	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
			1-Отлично	
			2-Добро	
			3-Умерено	
			4-Лошо	
			5-Много лошо	
<p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Риби в пункт Силистра е оценено на умерено (3), по показател Макрозообентос при пункт Силистра е оценено също на умерено (3) според доклада на JDS4 (2019-2020).</p> <p>Екологичното състояние на водите на ез. Сребърна по показател Риби е оценено на умерено (3), според Протокол за пробонабиране на риби в езера (2020).</p>				

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A230 *Merops apiaster* (обикновен пчелояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 27-29 cm. Размах на крилата 44-49 cm. Средно голяма птица с ярка окраска и с метален блясък. Лети с маневрен и планиращ полет. Среца се на малки групи и ята. Често каца по дървета и жици, а не по земята. Темето, гърбът и крилата кафяви. Челото светло, белезникаво със синьозелено петно. Крилата остри, а средните опашни пера забележимо по-дълги от останалите. Гърлото жълто оградено с черна огърлица. Клюнът черен. Останалата долна страна синьозелена (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен. По време на миграция се среща на ята от няколко до около 400 екземпляра. Масовият прелет е през май и от август до средата на септември. Брачните двойки се образуват по време на прелет. Гнезди по отвесни, земни, песъчливи склонове, както и по брегове на реки. Гнездостроенето започва най-рано през втората десетдневка на май. Изкопават гнезда, като дълбаят пръстта с клюна си, а я изхвърлят с крака. Участват и двете птици, като се редуват (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Открити пясъчливи и сухи места, отвесни глинести, пясъчливи и лъсови брегове на различни водоеми, оврази, склонове и свлачища, ерозирани долове, земни откоси, кариери за добив на инертни материали (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Изследване направено в Унгария (Kerfnyű and Ivuk, 2013) показва, че 51,8% от гнездата на пчелояда са разположени в лъсови или пясъчни склонове обрасли с ниска растителност. Освен това, по-голяма част от гнездата (61,9%) са издълбани в лъос и 28,4% в пясъчлива почва. Наклона на склона, в които се изкопават дупките варира между 11 и 30 градуса. Изследване направено в Германия (Bastian et al., 2018) показва, че по време на гнездовия период пчелояда се храни в територии в близост до колонията, докато в след гнездовите скитания използва по-голямо разнообразие от местообитания, но предпочита земеделските земи. Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 6210, 6250, 6260 (Кавръкова, и др., 2009).

Хранене

Ентомофаг. Храни се основно с пчели и оси, а малките изхранва основно с водни кончета (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Често срещан вид в равнини и предпланини, но не многоброен. Най-многочислен е в Дунавската равнина, Лудогорието, Добруджа, Тракийската низина, Подбалканските котловини, Източни Родопи, Сакар, Източна Стара планина, долините на реките Струма и Места. В планините е разпространен до 1100 м. надм. височина (Нанкинов и др., 1997; Янков, отг. ред., 2007).

Включен е в Приложение 2А на ЗБР. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – също LC. Популацията му е стабилна в Европа. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), **гнездящата** популация е от 20 000 – 60 000 двойки, като краткосрочната тенденция на популацията е оценена на нарастваща. Дългосрочната тенденция (1980-2018) на популацията е нарастваща.

Мигриращата популация се оценява на 80 000-120 000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **50 двойки**, което представлява 0.1–0.25 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Пчелояда е също **мигриращ** за зоната. В СФ е посочен само като присъстващ (категория Р), без да е дадена стойност за числеността на вида (DD – липсват данни). Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В Дунавската равнина е многочислен и почти повсеместно разпространен гнездящ вид (Шуруликов и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ видът не е посочен (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). Видът не се съобщава като гнездящ в зоната през периода

2010-2012 г. (Матеева и др., 2013). Разпространението се колебае силно на места според наличието на подходящи места за гнездене. През 2014 г. в зоната са установени 5-10 инд., но местоположението на колонията остана неясно (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). По време на теренните изследвания на 25.05.2021 г. и 23.06.2021 г. бяха отчетени 6 инд. Данните от eBird показват, че в Сребърна на 04.09.2021 г. са наблюдавани 60 инд. Явно видът не гнезди всяка година в зоната, тъй като отвесните земни склонове с всяка изминала година обрастват с храстова и дървесна растителност, което пречи на вида да гнезди.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Видът е с категория „Р“ и липсват данни за неговата численост в СФ (DD data quality). В Дунавската равнина видът се среща по време на миграция на ята от 10 до 50 инд. (Шурулинков и др., 2005). Поради тази причина предлагаме в СФ да се посочи численост за мигриращата популация 10-50 инд.

Основните заплахи за пчелояда са подобни на тези на земеродното рибарче и те са ерозията и изронването на речните брегове (L01), стабилизирането на речните брегове с каменни и бетонни стени, а също и А21-, „Използване на химически препарати за растителна защита в земеделието“, което би довело до намаляване на ципокрилите насекоми, които са основна храна на вида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 3 дв.	Определена на база СФ и данните от теренното проучване през размножителния сезон на 2021 г. Предлагаме минималната численост да е 3 дв., тъй като през 2021 г. са отчетени 6 инд.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене на вида.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 10 инд.	Видът е с категория „Р“ и липсват данни за неговата численост в зоната (DD data quality). В Дунавската равнина видът се среща по време на миграция на ята от 10 до 50 инд. (Шурулинков и др., 2005). Поради това предлагаме за численост на мигриращата популация да се посочи 10-50 инд.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата мигрираща численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящи места за гнездене	ha, площ на земни и льосови земни откоси	Неизвестна	Понастоящем не може да се определи площта на наличните земни откоси в зоната. Необходимо е отделно проучване.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида чрез запазване на земните, пясъчни и льосови земни откоси в зоната и почистване на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				растителността пред такива откоси за осигуряване на достъп до тях за гнездене на вида.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 361	Изчислена на база откритите типове местообитания в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N09-сухи ливади и степи, N08-равнини и шубраци, N15-други обработваеми земи и N21-негорски площи заети с растителни видове.	Поддържане на състоянието по този параметър. Редовен мониторинг.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездовата популация предлагаме минималната численост да е 3 дв., тъй като през 2021 г. са отчетени 6 инд., и тъй като отвесните земни склонове с всяка изминала година обрастват с храстова и дървесна растителност, което намалява подходящите места за гнездене в зоната.

По отношение на мигриращата популация. Въпреки, че липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, знаем, че в Дунавската равнина видът се среща по време на миграция на ята от 10 до 50 инд. (Шурулинков и др., 2005). Поради тази причина предлагаме в СФ да се посочи численост 10-50 инд. В колона Cat. да отпадне стойност P, а в колона Data quality, стойност DD да стане G.

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			r	3	50			G	C	B	C	C
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			c	10	50			G	C	B	C	C

Специфични цели за A231 *Coracias garrulus* (синявица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 30-32 cm. Размах на крилата 66-73 cm. По размери малко по-дребна от гарга с характерно блестящо синьозелено оперение. Главата, шията и долната страна на тялото светлосини със зеленикав оттенък. Гърбът и плещите ръждивокафяви. Крилата синкави с почти черни махови пера. Надопашката тъмносиня. Средните опашни пера тъмнозелени, останалите възчерно тъмносини със светли върхове. Клюнът е здрав, масивен и черен. Лети с бърз полет и каца по сухи клони на единични дървета или на жици сред открити полета (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен. Пролетният прелет през втората половина на април и през май, когато се среща на групи. Гнезди в хралупи на дървета (орех, дъб, върба, бряст) на височина 3-7 m, рядко в скални кухини (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Единични стари дървета, крайречни насаждения, крайнини на гори (Нанкинов и др., 1997). Ивици дървета, храсти и мозайки от тях, широколистни листопадни гори, овощни градини, дървесни и храстови плантации, скали и скални стени в равнините (Янков отг. ред., 2007). В западна и централна Европа синявицата не гнезди в естествени хралупи, а използва поставени от човека къщички за гнездене. Популациите на вида в Румъния, Испания, България и Естония са най-многочислени и там видът гнезди в естествени хралупи и дупки (Kiss et al., 2020). В Европа синявицата е „уязвима“ (SPEC 2), тъй като намаляват естествените ѝ места за гнездене – хралупи в стари дървета сред обработваеми земи. Ето защо всички проучвания, които бяха намерени разглеждат гнездовата биология на вида в къщички за гнездене и няма информация за гнездовата плътност на вида в естествени хралупи. Изследване в Унгария (Kiss et al., 2014) разкрива, че синявицата има най-висок гнездови успех в т.нар. земеделски мозайки (обработваеми земи с единични или групи дървета), отколкото в естествени тревисти местообитания, където артроподите, които са основната плячка на вида, са в по-голямо изобилие. Изследването на Finch (2016) разкрива, че разстоянието на което се отдалечават индивидите от гнездото (къщичка за гнездене) при търсене на храна варира между 250 и 750 м, като в Словакия има наблюдения и за 1800 м. Друго изследване в Унгария (Kiss et al., 2016) разкрива, че запазването на ландшафтната хетерогенност е ключов фактор при опазването на вида. Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 8210, 91F0 (Кавръкова др., 2009).

Хранене

С различни безгръбначни, предимно насекоми и дребни гръбначни. Често лови насекоми във въздуха (Нанкинов и др., 1997) .

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Има почти плътно разпространение в равнините и някои нископланински части на страната, особено покрай р. Дунав, в северната и източната част на Дунавската равнина, включително Лудогорието и Добруджа, както и южно от Стара планина в почти цялата Тракийската низина (от Пазарджик до Бургас), Източните Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и др. Числеността е неравномерна, по-висока покрай р. Дунав, в централните и източните части на Дунавската равнина, Добруджа, Сливенската котловина и на югозапад до към Стара Загора, централната част на Тракийската низина, в Източните Родопи, хълмистите райони източно от р. Тунджа и др. (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложения II и III на ЗБР и приложение I на Директивата за птиците. Включен в Червена книга на България в категория уязвим – VU. Приложение II на Бернската и Бонска конвенция. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Включен в SPEC 2 – Намаляващ (BirdLife International, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **гнездящата** популация е от 2000-4500 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на намаляваща. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е

оценена на нарастваща. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A07, A02.

В Червена книга на Р България (2015) като отрицателно действащи фактори за вида са посочени унищожаване и деградация на местообитанията, използване на химични препарати в селското стопанство за борба срещу вредители и пряко унищожаване.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **2-5 двойки**, което представлява 0,1 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина гнезди навсякъде, където има налични дупки в земни откоси, хралупи и в скални дупки; често гнезди по лъсови брегове край р. Дунав (Шурулинков и др., 2005). В ОБМ „Сребърна“ е посочена гнездова численост 1 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). През периода 2001-2005 г. в зоната гнездят 3 дв. (Kambourova, 2005; Kambourova, 2012), а през 2014 г. са наблюдавани 5 дв. (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). През гнездовия период на 2021 г. в Сребърна са отчетени 6 инд., което отговаря на поне 3 дв. Данните от eBird показват, че в зоната на 17.05.2021 г. са отчетени 2 инд.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (от Докладване по чл. 12, 2019 г.): A02, A07. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. Към заплахите за вида може да се добави A21-„Използване на химически препарати за растителна защита в земеделието“, което би довело до намаляване на насекомите, които са основна храна на вида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	Определена на база СФ, теренните проучвания през 2021 г. и друга публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за гнездене на вида	ha	Неизвестна	Понастоящем не може да се определи площта на наличните земни откоси в зоната. Необходимо е отделно проучване. Вида в зоната гнезди също и в стари върби по крайбрежието на езерото. Необходими са допълнителни проучвания за изчисляване на подходящите местообитания на синявицата в зоната. Поддържането на местообитанията може да се осъществи чрез: 1/ забрана за разораване и унищожаване на земните, пясъчни и лъсови	Установяване на площта на пригодните местообитания в зоната до 2025г. Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			земни откоси в зоната; 2/ почистване на растителността пред такива откоси за осигуряване на достъп до тях за гнездене на вида; 3/ забрана за отсячане на стари хралупести дървета в зоната; 4/ поставяне на къщички за гнездене в подходящи за вида местообитания.	
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 361	Изчислена на база откритите типове местообитания в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N09, N08, N15 и N21.	Поддържане на състоянието по този параметър. Редовен мониторинг.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	Брой подходящи дървета за гнездене на	Най-малко 1 брой подходящи дървета за гнездене	Видът гнезди в хралупи на дървета (орех, дъб, върба, бряст) на височина 3-7 м. Важно е да се запазят стари дървета (орех, дъб, върба, бряст) и стари крайречните гори. Гъстотата на такива дървета следва да е не по-малка от 1 дърво на хектар, с дебелина на ствола от 30 см. Към настоящия момент не са налични данни за броя на подходящите дървета, поради което е формулирана междинна цел. В случай, че този брой е по-малък от целевата стойност и като се има предвид дългият период от време за постигане на благоприятна стойност по този параметър, могат да се предприемат действия за инсталиране на къщички за гнездене на вида, което ще подобри състоянието на популацията в много кратък период от време.	Междинна цел: Да се установи броя на подходящите дървета за гнездене, както и високи места, подходящи за лов, на хектар, чрез провеждане на теренни проучвания до 2025 г.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за *A234 Picus canus* (Сив кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 25-26 cm. Челото и предната част на темето са червени. Задната част на темето и тилът са сиви. Между клюна и окоето има черно петно. От ъгъла на клюна до под ухото има тънка черна ивица – „мустаци“. Горната страна на тялото е сива със слаб зеленикав оттенък на кръста. Маховите и кормилни пера са кафяви със светли петна. Гърлото е безцветно, гърдите и коремът светлосиви до жълтеникаво резедави изцяло едноцветни. При женските челото и предната част на темето са сиви (Нанкинов и др., 1997)

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид.

Характерно местообитание

Обитава стари (първични) букови и дъбови гори до 1000-1200 m надморска височина. Обитава също крайречни и други гори със стари дървета, градски паркове, овощни градини. Извън гнездовия период се среща до горната граница на горите. Според Янков (отг. ред., 2007) гнезди в стари широколистни гори (Алувиални и много влажни гори и храсталаци, широколистни листопадни гори и смесени гори, често и в по-гъсти крайречни ивици с лонгозен характер (Ивици дървета, храсти и мозайки от тях), понякога в стари крайградски паркове, селища от селски тип. Подходящи местообитания за гнездене на вида са - 91E0, 91F0, 91H0, 91M0, 91Z0 (Кавръкова, В. и др. 2009).

Изследване в Западни Родопи разкрива, че сивият кълвач обитава разнообразни горски местообитания, но предпочита горите от бук и бял бор. Повечето от териториите се намират в стари гори с много умиращи или сухи дървета. Надморските височини на местностите варират от 450 до 1535 m (средно 1185 m) (Shurulinkov et al., 2012). Изследване в Алпите (Австрия) разкрива, че сивият кълвач има петнисто разпространение като обитава полуотворени широколистни и смесени гори. Има определени предпочитания към горите по източни и западни склонове. В изследването е установена средна плътност от 0,5-0,6 територии/100 ha, като когато местообитанието е оптимално плътността може да достигне 1,25 територии/100 ha. (Weißmair and Pühringer, 2015). Изследване в Норвегия показва, че през лятото сивите кълвачи използват за търсене на храна територия от около 50-100 ha, докато през зимата – 4500-5400 ha. (Rolstad and Rolstad, 1995). В Западна Полша в стопанисвани гори е установена гнездова плътност от 0,3-0,6 територии/100 ha. Хралупите са разположени изключително в бук като дебелината на дървото на височината на гърдите е 56 cm. Според авторите сивият кълвач гнезди в стари дървета (с дебелина на ствола над 40 cm), но се храни в по-млади гори богати на мравки (Kosiński and Kempa, 2007).

Хранене

Храни се с яйца, ларви и възрастни на мравки, различни насекоми, семена на различни широколистни дървета и храсти.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение на територията на цялата страна, обхващащо по-цялостно Странджа, Източна и Западна Стара планина, Средна гора, Витоша и планините около нея, Пирин, Централните Родопи, Черноморското крайбрежие, поречието на реките Дунав, Искър и другите по-големи реки в Дунавската равнина, Тунджа, Арда, Струма и др. Разпръснато в Западните погранични планини, Подбалканските котловини и т.н. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложения II и III на ЗБР и приложение I на Директивата за птиците. Включен в Червена книга на България в категория застрашен – EN. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Няма SPEC 2 (BirdLife International, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **гнездящата** популация е от 6500 – 10000 дв, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02, B03.

В Червена книга на Р България (2015) като отрицателни фактори са посочени силно намаляване на площта на старите гори през последните 50 години, залесяване с иглолистни култури и санитарни сечи; незаконни сечи в равнините и ниския планински пояс през последните 15 години; намаляване на трофичната база; тясна специализация към храна и местообитание; конкуренция на черния, но особено на зеления кълвач, по-специализиран в лова на мравки по земята.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **1-3 двойки**, което представлява 0,01 – 0,02 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е рядък и малочислен вид (Шурулинков и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ е посочена гнездова численост 1 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). През периода 2001-2005 г. в зоната гнездят 5 дв. (Kambourova, 2005). През гнездовия период на 2021 г. видът не е регистриран в Сребърна. Данните от eBird показват, че в зоната са отчетени 2 инд. на 10.07.2019 г.

В докладването по чл. 12 от Директива за птиците за гнездовата популация на вида са посочени следните заплахи: B03 (Повторно заселяване с неместни или нетипични видове или интродуциране на такива видове), B02 (Превръщане на едни видове гори в други, включително монокултурни). Към заплахите трябва да бъдат добавени също: B07-Отстраняване на мъртви или умиращи дървета, включително остатъци от такива; B08-Отстраняване на стари дървета (с изключение на мъртви или умиращи дървета); B09-Гола сеч, отстраняване на всички дървета; B10-Незаконна сеч; B05-Изсичане без повторно залесяване или естествен подраст.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Определена на база СФ, теренните проучвания през 2021 г. и друга публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез запазване на местообитанията на вида в зоната.
Местообитание на вида:	ha	най-малко 246	Изчислена въз основа на % местообитание от	Поддържане на подходящите места за

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
площ на подходящите местообитания за гнездене на вида			широколистна естествена гора (N16) в рамките на зоната. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	гнездене на вида чрез: 1/ ограничаване на санитарните сечи в старите гори в зоната; 2/ при възобновителните сечи да бъдат оставяни по 25–30 стари дървета на 1 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида	Брой на подходящите биотопни дървета с хралупи за гнездене	Най-малко 10 биотопни дървета/ha за 1 дв.	Гнездовите камери са в ствола на стари дървета (с дебелина над 40 cm в диаметър), които издълбава сам. На височина над 4-8 m от земята. Биотопните дървета трябва да са на възраст над 80 г.	Междинна цел: да се изясни броя на подходящите за гнездене дървета в зоната до 2025 г.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A236 *Dryocopus martius* (черен кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45-47 cm. Размах на крилата: 64-68 cm. Черният кълвач е най-големият кълвач, който се среща в България. Има полов и възрастов диморфизъм. Мъжкият е черен, само челото, темето и тилът са червени. Клюнът е кехлибарено жълт. Ирисът жълт. Челото и темето на женската птица са черни, а само тилът ѝ е червен. При полет правят впечатление голямата глава и тънкият врат. Маха бързо с крила и лети с гмуркащ полет (Нанкинов и др., 1997; Симеонов и др., 1991).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за страната. Размножителният период е май-юни. Гнезди в хралупи на височина 8-30 m. Гнездовата камера се издълбава в ствола на дърво с диаметър над 40 cm и на височина над 4 m, или се използват стари гнездови камери и хралупи за ношуване. Отворът на хралупата правоъгълен. В планински букови гори има плътност от около 10 инд./100 ha, а в горите от бяла мура, черна мура и черен бор до 2 инд./100 ha (Нанкинов и др., 1997). Участъците на двойките в стари иглолистни гори е около 300 ha, в букови – 400 и в дъбови 500–600 ha. В гори с малко отмиращи и едроразмерни дървета участъкът на една двойка е на площ 1000–1600 ha (Спиридонов и др. в Червена книга, 2015).

Характерно местообитание

Гнезди в стари иглолистни, широколистни гори (планински букови) и смесени и гори, а също и алувиални и много влажни гори и храсталаци. По-рядко в стари градски паркове и градини (особено такива от лесопарков тип) и в крайречни пояси ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Разпространен до 2100 m надморска височина. Проучване на избора на местообитания в Алпите показва, че черният кълвач предпочита бял бор

(*Pinus sylvestris*) за хранене, вероятно поради изобилието от мравки и обикновен бук (*Fagus sylvatica*) за гнездене и нощуване (Восса et al., 2007). Видът предпочита гори в по-късни етапи на сукцесия - високи дървета с голям диаметър, повече мъртви дървесни отломки, особено големи дънери, гъсти корони на дърветата (Khanaposhtani et al., 2012).

Хранене

Хранят с яйца, ларви и възрастни короеди, ликоеди, хоботници, сечковци, листоеди, мравки и др., по-рядко използва семена на широколистни и иглолистни дървета (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в планинските гористи части на страната – Рило-Родопския масив, Стара планина, Средна гора, Витоша и околните ѝ планини, Странджа и др., до горната граница на гората. Разпръснато или групирано в съседни квадрати в равнинните райони с гори (Лудогорие, Добруджа, крайбрежието на р. Дунав и някои части на Дунавската равнина, Тракийската низина и др.) (Янков, ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). В Европа популацията му е стабилна. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 4500 и 8000 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) тенденция са увеличаващи се. Посочени са следните заплахи: B02; B03.

В Червената книга (2015) са посочени като заплахи изсичането на старите гори и санитарните сечи. Намаляване на хранителната база, в частност на червената мравка. Конкуренцията на сивия, белогърбия и зеления кълвач. Тясната специализация към храна и местообитание.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ (постоянен)**, като популацията се оценява на **1-2 двойки**, което представлява 0,02 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е относително рядък гнездящ вид, по-често срещан през есенно-зимния период (Шуруликов и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ е посочена гнездова численост 4 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). Черният кълвач е установен като гнездящ за първи път в Сребърна от Iankov (1996). През периода 2001-2003 г. вида е с численост 0-2 дв., като през 2002 г. вида не е установен (Камбурова, 2004). През 2014 г. в зоната са установени 2 инд. (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). Данните от eBird показват, че вида е наблюдаван в зоната на 17.05.2020 г. Вида не беше отчетен при теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г. Предвид изискванията на вида за териториални участъци от средно 450 ha / 1 дв., по всяка вероятност, местообитанието в зоната едва ли ще може да поддържа повече от 1 двойка.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 двойка	Целевата стойност е определена на база СФ и теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите за гнездене местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящи местообитания за гнездене и търсене на храна;	ha	най-малко 246	Изчислена въз основа на % местообитание от широколистна естествена гора (N16) в рамките на зоната. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват. Поддържането на подходящите места за гнездене на вида може да се осъществи чрез: 1/ ограничаване на санитарните сечи в старите гори в зоната; 2/ при възобновителните сечи да бъдат оставяни по 25–30 стари дървета на 1 ha.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 246 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида	Брой на подходящите биотопни дървета с хралупи за гнездене	Най-малко 10 биотопни дървета/ha на възраст над 80 г. и с диаметър по-голям от 36 cm	Гнездовите камери в ствола на стари дървета (с дебелина над 36 cm в диаметър), които издълбава сам. На височина над 4-8 м от земята.	Междинна цел: да се изясни броя на подходящите за гнездене дървета в зоната до 2025 г.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A246 *Lullula arborea* (горска чучулига)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 14-17 cm. Отгоре пъстро кафяво жълтеникаво оперение с маслинен оттенък и почти черни надлъжни петна. От челото над очите минават широки бели вежди, които се съединяват на тила. Стъвката на крилото е с бели петна. Големите надкрилия са с бели върхове, образуващи бяла ивица. Подкрилия сивкави. Централната двойка кормилни пера маслинено-кафява, останалите - черни с бели върхни петна, а най-стрианчната двойка по-светли. Отдолу бели, с лимонено жълт оттенък. Гърло и гърди с черно кафяви пъстрини, леко размити по страните на тялото (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. По време на миграциите пресича на широк фронт територията на цялата страна, като в някои участъци се наблюдават ята, достигащи до 500 индивиди. През различните години пролетният прелет започва след средата на февруари и продължава до края на април.

Характерно местообитание

Обитава разредени горски участъци, просеки, поляни, сечища, пожарища (особено в иглолистни и смесените гори) покрайнини на гори, открити места с горски участъци, групи дървета и храсти. В равнините и предпланините заселва също стари овощни градини, лозя склонове и дерета обрасли с редки дървета и храсти (Нанкинов, 2009). Подходящи местообитания за гнездене на вида са 6150, 6170, 6210, 6510, 6520, 9170, 91G0, 91H0, 91AA, 91BA (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Насекоми и техните ларви, семена, житни зърна и семена на плевелни треви.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е навсякъде в хълмистите, нископланинските и равнинните райони с разредени гори и храсталаци на по-голямата част от територията на страната с изключение на равнинните земеделски райони в Дунавската равнина, Добруджа, Тракийската низина и Бургаската низина (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – също LC.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **гнездящата** популация е от 40 000 – 90 000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е увеличаваща се. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A20, A01, A02, A03, E01.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **1-2 двойки**, което представлява около 0,002% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Сребърна“ не е посочена гнездова численост (Костадинова и Граматиков, 2007). Числеността на горската чучулига е неравномерна, с по-малко от 10 дв./кв.км в равнинните райони (Янков отг. ред., 2007). През периода 2001-2003 г. в зоната видът е установен с много ниска гнездова плътност – 0.01 дв./ha (Kambourova, 2012). В базата данни от eBird в Сребърна видът е регистриран само веднъж на 02.03.2015 г.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (от Докладване по чл. 12, 2019 г.): A20, A01, A02, A03, E01. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи - A02, A03, тъй като в такива местообитания вида търси храна.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на база СФ, теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г. и друга налична публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	най-малко 361	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и храсталачни местообитания N08-Равнини, шубраци, N09-Сухи ливади, степи и N21-Негорски площи, заети с растителни видове в рамките на зоната, а също и на N15-други обработваеми земи. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	Поддържане на подходящите местообитания чрез запазване на синорите и храстите покрай обработваемите земи, запазване на храсталачните местообитания в зоната и др.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за *A255 Anthus campestris* (полска бълбрица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-18 cm. Без полов диморфизъм в оперението, но в рамките на двойката женската обикновено е видимо по-напетнена в средната част на гушата. Горната страна и страните на врата пясъчножълто кафяви с по-тъмни, едва видими осевни чертички в областта на челото, темето и гърба. Маховите и раменните пера сиво-кафяви с охрови до светложълти окраища и ръбове. Подкрилията кремаво-жълти до кремаво бели. Широка бледожълта до безцветна надочна ивица, започваща от страни на челото и завършваща в горната част на врата. В долната си страна, в областта на юзничката, подчертана от матово черна добре видима черта, започваща от основата на клюна. Ясен светло жълт околоочен пръстен. Тясна, добре видима мустачна ивица, започваща от ъгъла на устата и достигаща понякога само до под окото, а в други случаи продължаваща назад към долния край на ухото до страните на шията. Бузите и гърлото светло охрови до бледожълти или безцветни. Тясна подборна ивица по страните на гушата. Последната както и страните на гърдите и тялото охрови. Останалата долна страна светло кремаво-жълта до кремаво-бяла (Иванов, 2011)

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид. В степни местообитания с храсти гнездовата плътност е 1,16 дв./10 ha. В открити степи - 0,4 -1,7 дв./10 ha; в археологическия резерват „Калиакра" - 0,38 дв./10 ha. В района на Шабленско езеро средно 0,8 дв./10 ha. Открити райони на Шуменското плато - 1дв./ha (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

Обитава сухи, горещи, открити терени и пасища с рядка тревиста растителност и често пясъчлива почва, обширни пясъчни дюни с туйфеста растителност край морето. (Иванов, 2011). Степни и сухолюбиви степни съобщества по варовити терени, пустеещи земи (Янков отг. ред., 2007).

Хранене

Главно насекоми, през есента и семена.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в равнини, хълмисти и нископланински райони в цялата страна, по-плътено в най-източната и част. Най-често не особено многочислена; в някои райони дори рядка (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 2 и 3 на ЗБР. Включена в Приложение I на Директивата за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **гнездящата** популация е от 4500 – 15 000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: A04, A02, A07, C03.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**, като популацията се оценява на **1-5 двойки**, което представлява 0,02 – 0,03 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Сребърна“ видът не е посочен (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). Полската бърбица е с петнисто и разпръснато разпространение в Дунавската равнина (Иванов и др. в Янков (ред.) 2007). В зоната видът е установен с ниска гнездова плътност – 0.01 дв./ha (Kambourova, 2012). В базата данни на eBird видът е регистриран само веднъж в Сребърна на 14.05.1987 г. Видът не е регистриран по време на теренните изследвания през 2021 г.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (от Докладване по чл. 12, 2019 г.): A04, A02, A07, C03. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи - A02, тъй като в такива местообитания вида търси храна.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на база СФ, теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г. и друга налична публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	най-малко 188	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и храсталачни местообитания N09-Сухи ливади, степи и N15 - Други обработваеми земи в рамките на зоната. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	Поддържане на подходящите местообитания чрез изпасване, окосяване и др.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A480 *Luscinia svecica*/*Cyanecula svecica* (синьогушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 13-15 cm. Общият тон на оцветяването на перата по тялото, врата, гърба и крилата тъмнокафяв. Яркосинята гуша има в средата чисто бяло петно, отдолу и отстрани е заградена с черен полупръстен, а под него е с ръждива полудъга. Веждата е широка, дълга, бяла. Зад окото има ръждиви пера. Опашката е тъмно кафява, отстрани и в основата ръждива. Коремът е мръсно бял, по слабните с ръждиви петна. Клюн тъмнокафяв, по-светъл към основата. Крака и ирис тъмнокафяви (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ вид за страната. Редовно преминаваща птица на територията на България. Нощен мигрант. Лети на широк фронт, пролетта през април и май, а есента – от август до ноември (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Обрасли с храсталаци и треви брегове на вътрешно континентални водоеми, даже и съвсем малки, със застояла или бавно течаща вода, канали, ровове (Нанкинов, 2009).

Хранене

Основната храна са насекоми.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Малобройна на пролетната и есенната миграция (Нанкинов, 2009).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 3 на ЗБР. Международен – съгласно IUCN -Уязвим VU. Включена в Приложение I на Директивата за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **преминаващата** популация е от 1 – 29 индивида. Няма данни за тенденцията на популацията. Посочени са следните заплахи и влияния: F26, A02.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е преминаващ. **Мигриращата** популация се оценява на **2 индивида**, което е 6,9 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Редовно преминаваща птица на територията на България. Наблюдаван еднократно на о. Белене – мъжки индивид в края на април, 2003 г. (Н. Тодоров – устно съобщение) (Шурулинков и др., 2005). Няма данни от ebird.org и observation.org видът да е бил регистриран на територията на зоната. По време на теренните проучвания през май-юни 2021 г. видът не беше установен.

Интензификацията на селското стопанство, използването на пестициди и изкуствени торове, премахването на плетове и храсти са дейностите с най-сериозно негативно влияние върху качеството на местообитанията на вида у нас.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) за концентрацията на вида в зоната е посочена численост 2 инд. Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 202	Мигрантите кацат навсякъде, където има открити места с ливади и водоеми, обрасли с храсти, редки дървета и високи треви. Есента могат да се концентрират и в селскостопанските площи. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N08-равнини, шубраци; N15-други обработваеми земи.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 202 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A480	<i>Cyanecula svecica</i>			c	2	2	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A293 *Acrocephalus melanopogon* (мустакато шаварче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 12-13 см. Чело и теме чернокафяви с редици от ръждиво-кафеникави петна. От клюна, над очите до страните на врата минава ярко бяла вежда, разширяваща се назад, а под нея през очите - черна ивица. Отгоре ръждивокафяво с ръждиво-червеникав оттенък по кръста и надопашнето. Гръб и рамене с чернокафяви редици от широки петна. Врат, кръст и надопашие не напетнени. Махови и кормилни пера чернокафяви със светло ръждиви кантове. Гърлото и гушата са чисто бели. Гърди и страни на корема по-светло ръждиви (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид.

Характерно местообитание

Обитава влажните зони на страната, притежаващи тръстикови масиви, участъци с гъсти треви и храсталаци. Зимува край не замръзващи водоеми. (Нанкинов, 2009). Гнезди основно в блата, в Растителност по периферията на водоеми при надморска височина от 0 до 30 m (Янков отг. ред., 2007). Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Безгръбначни, насекоми, през есента сочни плодове.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати единични находища по Черноморското и Дунавско крайбрежия. През гнездовия период е наблюдавано по Черноморското крайбрежие, Горнотракийската низина, и в околностите на гр. София. Сигурно гнездене е установено само в Дуранкулашкото езеро чрез опръстенени през размножителния период на 2002 г. индивиди. Наблюдения през гнездовия период има и на места по р. Дунав (ез. Сребърна), както и в блатисти водоеми в Югоизточна България (Янков отг. ред., 2007). Със сигурност гнезди и в други блатисти места на България. (Нанкинов, 2009).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 3 на ЗБР. Включен и Приложение I на Директивата за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005 - 2018 г.), гнездящата популация е от 5 – 25 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е неизвестна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е неизвестна. Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005 - 2018 г.), зимуващата популация е от 10 – 30 птици, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията и дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: K04.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е преминаващ. **Мигриращата** популация се оценява на до **1 индивид** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. На 28.04.2019 г. е регистриран един екземпляр в зоната (ebird.org, D. Mitev). По време на теренните проучвания през 2021 г. видът не беше установен.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Тя няма да бъде изпълнена всяка година. Тези данни се нуждаят от	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			потвърждение/актуализация в резултат на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	зоната в подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 565	Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N07 - мочурища, блата.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 565 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за *A307 Sylvia nisoria* (ястребогушо коприварче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-16 cm. Мъжки. Глава сиво кафеникава с беззникави пъстрини на челото, над очите и в района на ушите. Тил и гръб пепелявосиви. Плещи, кръст и надопашие сиви с тъмни и беззникави пъстрини. Първостепенни махови пера тъмно кафяви със светли тесни кантове, второстепенните и ръчни покривни пера кафяво сиви с бели върхове. Кормилни пера тъмнокафяви, с изключение на средните, всичките имат бяло петно на върха на вътрешното ветрило. Тялото отдолу бяло с напречни, люсповидни сиви ивици. Женски. Забележимо по-светло кафеникави от мъжките. Отгоре кафеникаво сивкави със светли пъстрини само над очите. Добре забележими са беззникавите пъстрини по плещите и надопашиято. Отдолу мръсно бели, с редки кафеникави люсповидни петна, не образуващи напречни ивици (Нанкинов, 2009)

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид.

Характерно местообитание

Среща се в разнообразни места, но навсякъде е свързано с храстите и подлеса, въпреки че избягва гъстите храсталаци заемащи значителни площи. Може да бъде намерен в покрайнините на редки горски участъци, сечища, поляни и просеки, овощни градини, селски дворове (Нанкинов, 2009). Гнезди основно на по-горещи и сухи места в Храсталаци на места с умерен климат, в частност растящите на по-ниска надморска височина храсталаци от *Paliurus spina-christi*, *Rosa* sp., *Crataegus monogina* и други, понякога и в Сухолюбиви храсталаци с *Juniperus oxycedrus*, *Carpinus orientalis*, *Rubus* sp. и др. (Янков отг. ред., 2007). Изследването на Ivanov et al. (1998) показва, че в нискостъблени гори от келяв габър, ясен, глог с участието на храсти от драка (между Балчик и с. Топола) ястребогушото коприварче е един от доминантните видове с плътност 5,6 дв./10 ha. В степни местообитания с храсти вида е с по-малко плътност – 0,7 дв./10 ha. Подходящи местообитания за гнездене на вида са 40C0 по Директива за местообитанията (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

С различни насекоми и техните ларви.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение на територията на цялата страна по-плътено по Черноморското крайбрежие, Източните Родопи, централната част на Дунавската равнина, Ломовете и долината на Суха река в Добруджа, Софийското поле и прилежащите планински райони, долините на реките Струма и Места и други хълмисти райони и ниски планини (Янков отг. ред., 2007), предимно в хълмистите и предпланинските райони. По долините на реките прониква до около 1000 m надморска височина (Нанкинов, 2009.)

Природозащитен статус в България – не е застрашен. Включен е в Приложение I на Директива за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 4500 – 15 000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: A01, A02, C03, E01.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е гнездящ. **Гнездящата популация** се оценява на **5-12 двойки**, което представлява 0,08-0,11 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Според Камбугова (2005) за периода 2001-2003 г. са отчетени 6 гнездящи двойки в резерват „Сребърна“. По време на извършения мониторинг в зоната беше регистриран един пеещ мъжки екземпляр на 18.05.2021 г. Видът е бил отчетен в зоната също на 28.04.2019 г. (2 екз.), 11.05.2018 г. (5 екз.), 19.05.2018 г. (2 екз.), 21.05.2017 г. (1 екз.) (ebird.org, D. Mitev, S. Gigov).

Интензификацията на селското стопанство, използването на пестициди и изкуствени торове, премахването на плетове и храсти са дейностите с най-сериозно негативно влияние върху качеството на местообитанията.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 5 двойки	В настоящия СФ (актуализиран през 2018 г.) са посочени 5-12 гнездящи двойки. По време на теренните проучвания през гнездовия период на 2021 г. е отчетен 1 индивид.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 5 гнездящи двойки. Необходими са бъдещи целенасочени теренни изследвания за установяване на настоящата гнездяща популация на вида в зоната до 2025г.
Местообитание	ha	Най-	Гнездовото	и Поддържане на площта

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида		малко 289	хранителното местообитание съвпадат. Площта е изчислена на база данните от СФ като % на местообитание N08 - равнини, шубраци; N21 - негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения); N09 - Сухи ливади, степи.	на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 289 ha.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17 cm. Размах на крилата: 24-27 cm. Малко по-едра от врабче. Има набито тяло, сравнително къси, закръглени крила и относително дълга опашка. Клюнът характерен, със закривен връх, подобен на този на хищна птица. Има добре изразен полов диморфизъм. Мъжкият е със сива глава и врат, кафяв гръб и черна маска през окото. Гърлото и бузите бели, гърдите и страните на тялото розови. Опашката черна с бели полета в основата. При женската главата и гърбът са кафяви със слаб или без тъмен вълновиден рисунък. Вратът обикновено сив. Долната страна бяла или жълтеникава с напречен тъмен вълновиден рисунък. Обикновено стои вертикално на избран от нея за наблюдателен пункт клон (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящ и прелетен. По време на миграция е по-многочислен по Черноморското крайбрежие. Напролет най-рано се появява в началото на април. През есента отлита от края на август, най-късно до края на октомври. Моногамна птица. Гнезди единично. Гнездата са най-често в гъсти бодливи храсти (шипка, глог, драка, дива круша и др.) и по-рядко по дървета на височина от 0,5 до 2 m и по-високо (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

Гнезди в открити пространства примесени с храсталаци на местата с умерен климат, сухолюбивы храсталаци, пустеещи земи, в крайнините на разредени широколистни листопадни гори, сечища, в овощни градини, дървесни и храстови плантации, ивици дървета (полезащитни пояси), храсти и мозайки от тях, градски паркове и градини и други обрасли с храсти и слабо посещавани места в градове, села и индустриални зони, както и в селища с разпръснати дворове (планински махали, вилни зони и т.н.) (Янков, ред., 2007). Числеността в овощни градини е 2,1-2,5 дв./10 ha; в насаждения от *Robinia pseudoacacia* – 2,7 дв./10 ha; изкуствени насаждения от черен бор (500-800 м) – 2 екз./10 ha; в дъбови гори – 1-7 екз./10 km; храсталаци с преобладаване на драка – 15 екз./10 ha; в

степни местообитания – 0,2-0,6 дв./10 ha; нискостеблени гори (храсталак) – 6,8-8,7 дв./10 ha (Иванов, 2011). Проучване на избора на гнездови местообитания в Италия показва, че най-подходящи са обработваемите земи с жив плет и ливади с голяма надморска височина. Като в двете местообитания са регистрирани близки числености на популацията (0,27 дв./10 ha в земеделските земи и 0,30 дв./10 ha в ливадите). Всички гнезда в земеделските земи са разположени в храсти, най-често трънка (*Prunus spinosa*; 48,5%), шипка (*Rosa canina*; 25,8%), къпина (*Rubus ulmifolius*; 12,1%) и глог (*Crataegus monogyna*; 8,3%) (Morelli, 2012). Проучване от Финландия разкрива предпочитанията на местообитания на червеногърбата сврачка по време на гнездовия период и след него. Горските местообитания (редки стари борови гори) и естествените ливади се използват еднакво по време на размножителния период, но след размножаването сврачките показват предпочитание към ливадите и обработваемите земи, докато избягват горите. Предпочитанието към ливадите във фазата след размножаването съвпада със значително по-голямото количество скакалци и щурци (*Orthoptera*) в това местообитание. Сврачките предпочитат местообитания за хранене, където големите насекоми са в изобилие (Karlsson, 2004).

Хранене

Храната на възрастните птици включва насекоми, основно бръмбари, но също и други безгръбначни, малки бозайници, птици и влечуги (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен е повсеместно в цялата страна като гнезди и на около 2000 m надморска височина на Витоша и Рила. Числеността е сравнително равномерна и висока – в преобладаващия брой квадрати гнездят стотици двойки. По-ниска е в по-високите части на планините, в нископланински и равнинни райони с по-плътна горска покривка и такива, доминирани от земеделски култури (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Включен в SPEC 2 (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 170 000 и 380 000 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са намаляващи. Посочени са следните заплахи и въздействия: A10 и A07.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **50-65 двойки**, което представлява 0,02 – 0,03% от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Разпространен е повсеместно в цялата страна. В средна Дунавска равнина е повсеместно разпространен в подходящи местообитания (Шуруликов и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ е посочена гнездова численост 1-3 дв. (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). През периода 2001-2003 г. са установени 41-54 дв. червеногърби сврачки в храстово-тревните местообитания в западната част на зоната (Kambourova, 2005). През 2014 г. са отчетени значително по-малко двойки (6-10), тъй като местообитанието, което

видът обитаваше при предходното изследване вече не е напълно подходящо за вида, тъй като се е превърнало в горско – изцяло е обрасло от различни широколистни дървета и миризлива върба (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). През гнездовия период на 2021 г. са отчетени общо 11 инд., което минимум отговаря на 10 дв. Червеногърбата сврачка заселва източната част на зоната, там където дървесната растителност е премахната и са се образували открити храстово-тревни местообитания. Нашите дългосрочни наблюдения показват, че за период от 20 г. местообитанията на вида в зоната намаляват, тъй като намаляват откритите храстово-тревни хабитати, подходящи за гнездене и хранене на вида. По експертни мнение понастоящем числеността в зоната е 10-50 дв.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (от Докладване по чл. 12, 2019 г.): A10 и A07. Тези заплахи са потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“, тъй като са свързани с промени в местообитанията на вида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	най-малко 10 дв.	Целевата стойност е определена на база СФ, теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г. и друга налична публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	най-малко 289	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и храсталачни местообитания N08-Равнини, шубраци, N09-Сухи ливади, степи и N21-Негорски площи, заети с растителни видове в рамките на зоната. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	Поддържане на подходящите местообитания чрез запазване на синорите и храстите покрай обработваемите земи; запазване и увеличаване на площта на храсталачните местообитания в зоната и др.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – покритие с храстова растителност	% покритие с храстовата растителност	Между 15% и 20% покритие с храстова растителност	В подходящи местообитания на вида храстовата растителност не трябва да е гъста, а напротив - отворено мозаечно местообитание с живи плетове и редки храсти/дървета. Видът се нуждае от открити зони където лови едри насекоми, дребни влечуги или дребни бозайници.	Поддържане на покритие с храстова растителност - между 15% и 20%.

6. Необходимост от промени в СФ за (С33) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в числеността на популацията в зоната от 50-65 дв. на 10-50 дв., на базата на текущи изследвания в зоната. През гнездовия период на 2021 г. са отчетени общо 11 инд., което минимум отговаря на 10 дв. Червеногърбата сврачка заселва източната част на зоната, там където дървесната растителност е премахната и са се образували открити храстово-тревни местообитания. Нашите дългосрочни наблюдения показват, че за период от 20 г. местообитанията на вида в западната част на зоната намаляват, тъй като намаляват откритите храстово-тревни хабитати, подходящи за гнездене и хранене на вида. По експертни мнение понастоящем числеността в зоната е 10-50 дв.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A338	<i>Lanius collurio</i>			r	10	50	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20 cm. Размах на крилата: 32-34 cm. По-дребна от сивата сврачка, с къс клюн, по-дълги крила и по-къса опашка, с широка бяла препаска през първостепенните махови пера и бял връх на опашката. Отгоре е сива, отдолу бяла, винено-розова по гърдите и страните на тялото. Има черна маска на лицето. Младите отгоре са кафяви с вълнообразни препаски, отдолу са белезникави (Иванов, 2011; Симеонов и Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид за страната. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Широко разпространен в цялата страна предимно в равнинните и хълмистите райони докъм 900 m. Гнезди единично или в рехави групи. Разстоянието между отделните гнезда е около 100 m. Гнездото обикновено се разполага високо (5-6 до 12 m), в основно разклонение на дървото. Гнезди в близост до грабливи птици (царски орел, сокол орко и др.), понякога край него се разполагат и гнезда на испански врабчета. Предпочитани дървета, на които строи, са лъжеакацията, топола, дъб, ясен и др. Числеността в дъбови гори е 1 екз./10 km; в степни местообитания 0,2-0,77 дв./10 ha; в нискостеблени гори (храсти) 0,77 дв./10 ha (Иванов, 2011).

Характеристика на местообитанието

Гнезди в открити пространства и пасища с разпръснати редки дървета и храсти или неголеми изкуствени насаждения сред тях; крайнини на широколистни листопадни гори, граничещи с пасища; в ивици от стари дървета край пътища, реки и в ползащитни пояси, овощни градини, дървесни и храстови плантации, особено в изоставени лозя и др. Обитава както райони с големи площи зърнени култури (посеви и други (едногодишни) тревни култури), така и участъци с екстензивно земеделие, вкл. многогодишни тревни култури, пустеещи земи, околности на градове, села и индустриални зони (Янков, отг. ред., 2007). Изследване на местообитанията на черночелата сврачка в долината Търнава Маре, Румъния показва, че предпочитани за строене на гнезда дървесни видове са

основно тополи (94,1%) и върби (5,9%). Повечето от гнездата (75%) са построени средно на 1/3 от височината на дървото, в крайните части на клоните. Плътноста на гнездата е 0,1 гнезда/10 ха. Птиците предпочитат открити местообитания с големи обработваеми площи и тревиста растителност, с малко храсти и дървесна покривка (Moga et al., 2010).

Хранене

Храната включва предимно едри насекоми, главно *Coleoptera* (*Carabidae*, *Silphidae*, *Curculionidae*, *Scarabeidae*), *Orthoptera* (*Grylotalpidae*, *Grillidae*, *Tettigoniidae*, *Acrididae*), *Lepidoptera* (имаго и ларви) и др., които дебне от висока (1-6 m) наблюдателна точка или лови в полет. По-рядко дребни бозайници (*Microtus*, *Mus*, *Crocidura*), птици и гущери. Също плодове: череша, черница и др. Често подобно на ветрушката трепти във въздуха, следейки за храна (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение във всички по-ниски и по-безлесни райони, по-плътно в северната и източната част на страната. Отсъства в гористите райони, в средно високите и високите части на планините. По-многочислен в Дунавската равнина, Добруджа и Югоизточна България (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Включен в SPEC 2 – намаляващ (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 6000 и 20000 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са намаляващи. Посочени са следните заплахи: А07.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **10-20 двойки**, което представлява 0,1 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Широко разпространен в цялата страна предимно в равнинните и хълмистите райони докъм 900 м. В средна Дунавска равнина е чест и на места покрай реките многочислен гнездящ вид. Гнезди в открити райони с отделни тополи, в тополови (особено млади – 10 год.) насаждения, в райони с овощни дървета и храсти, но предимно в крайречните низини и долини (Шурулинков и др., 2005). През периода 2001-2003 г. в Сребърна са отчетени 1-3 дв. (Kambourova, 2005). През 2014 г. са наблюдавани 2-5 дв. (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). Вида не беше отчетен при нашите теренни проучвания през гнездовия период на 2021 г. Необходимо е да се направи целенасочено проучване за установяване на гнездовата численост на вида в зоната.

За гнездящата популация е посочена следната заплахи от Докладване по чл. 12, 2019 г.: А07-Изоставяне на традиционното стопанисване/ползване на други земеделски или агро-горски системи (всички с изключение на тревни местообитания). Тази заплаха е свързана с промени в местообитанията на вида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 10 дв.	Целевата стойност е определена на база СФ, теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г. и друга налична публикувана информация за вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 гнездящи двойки. Необходимо е да се направи целенасочено проучване за установяване на гнездовата численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 246	Вида гнезди върху дървета в крайнини на широколистни гори. Тяхната площ не е известна. Според СФ широколистните гори (N16) са около 246 ха. Площите са изчислени въз основа на процентното им участие в рамките на зоната от СФ.	Поддържане на подходящите местообитания чрез запазване на крайречни гори.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 289	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и храсталачни местообитания N08-Равнини, шубраци, N09-Сухи ливади, степи и N21-Негорски площи, заети с растителни видове в рамките на зоната. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват.	Поддържане на подходящите местообитания чрез запазване на синорите и храстите покрай обработваемите земи, запазване на храсталачните местообитания в зоната и др.

6. Необходимост от промени в СФ за С33 BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A379 *Emberiza hortulana* (градинска овесарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 15-16.5 cm, тегло 21-25 g., дължина на крилото 77-96 mm. Оперението е пъстро с не много отчетлив полов диморфизъм. Мъжките са с по-ярко оперение и без тъмни ивици по гърдите и корема отстрани. Главата и гърдите са зеленикаво-сиви, с жълт „мустак“ и гърло. Кремът е оранжево-кафяв. Гърбът е пъстър, кафеникав, с надлъжни тъмни резки. Клюнът е светлочервен, краката - червеникавокафяви. Песента представлява повторение на една и съща строфа, но за този вид са характерни много регионални диалекти на пеене (Иванов, 2011; Svensson, 2013).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и прелетен вид. Транзитната миграция е сравнително слабо забележима. Среща се в България от втората половина на април до края на август-началото на септември.

Характерно местообитание

Гнезди в разредени широколистни гори, в крайнините им, из полезащитни пояси, групи дървета сред полето, в храстови местообитания – понякога по екотона на гората, овощни насаждения. Често и в разредени крайречни гори. Обича да има ливади и пасища наоколо с отделни храсти. По-многочислена е в карстови райони. Гнезди по края и в рамките на всички типове дъбови и дъбово-габъррови гори. Рядко се среща и в смесени гори с участие на дъб и черен или бял бор. Среща се в равнини, в хълмисти и предпланински райони, рядко и в планински ливади с храстчета. Гнезди в ниски храстчета и дръвчета, понякога и на земята в основата на храст.

Хранене

Градинската овесарка се храни с различни безгръбначни животни и семена. Хранителният спектър се оформя главно от насекоми – мравки, бръмбари (Curculionidae), двукрили, ципокрили, гъсеници на пеперуди. Яде също и паяци (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Градинската овесарка гнезди в цялата страна. В планините в най-южните части на страната гнездовото разпространение на вида достига до около 1900-2000 м.н.в. В много райони е рядка или дори отсъства въпреки наличието на наглед оптимални местообитания. В други райони с аналогични характеристики на местообитанието е изобилна.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата** популация е още по-висока - в рамките на 34 000–150 000 двойки. Не е посочена никаква изразена тенденция в числеността и разпространението на вида.

При докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени превръщането на пасища и степи в обработваеми земи, превръщането на един тип земеделски земи в друг, изоставянето на земеделски земи, развитието на пътната инфраструктура, добива на нефт и газ и съпътстващата инфраструктура. Други заплахи за градинската овесарка са химизацията в селското и горското стопанство, пожарите, реконструкциите на дъбовите гори в иглолистни култури, унищожаването на храстите за поддържане на пасищата и др.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **6-17 двойки**, което представлява 0,01 – 0,02 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В средна Дунавска равнина е широко разпространен и на места многочислен гнездящ вид. Най-многочислен в крайнини на дъбови гори, храстови пояси и полски райони (Шурулинков и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ не е посочена гнездова численост (Костадинова и Граматиков, отг. ред., 2007). През периода 2001-2003 г. в зоната са отчетени 6-17 дв. (Камбурова, 2004). Вида не беше отчетен при нашите теренни проучвания през гнездовия период на 2021 г.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (от Докладване по чл. 12, 2019 г.): A01, A02, A07, C03, E01. От тях потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“ могат да бъдат тези, които са свързани с промяна в ползването на земите и земеделските площи – A01, A02, A07, тъй като в такива местообитания вида търси храна. Други потенциални заплахи за градинската овесарка са химизацията в селското и горското стопанство, унищожаването на храстите за поддържане на пасищата и др.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 6 двойки	Целевата стойност е определена на база СФ, теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г. и друга публикувана информация за числеността на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 6 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 289	Вида гнезди в разнообразие от местообитания, така че изчислените местообитания са приблизителни. Горските местообитания в зоната са разпокъсани и няма как да се изчислят крайнините. Според СФ широколистните гори (N16) са около 246 ha. Като местообитания на вида трябва да добавим и 43 ha градини и лозя (N21). Площите са изчислени въз основа на процентното им участие в рамките на зоната от СФ.	Поддържане на подходящите местообитания чрез запазване на крайречни гори и край езерни стари дървета.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителни	ha	най-малко 318	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и храстачни местообитания N08, N09 и N15 в рамките на зоната.	Поддържане на подходящите местообитания чрез запазване на синорите и храстите покрай

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за опазване за зоната за опазване
местообитания на вида			Обича да има ливади и пасища наоколо с отделни храсти.	обработваемите земи; запазване на храсталачните местообитания в зоната и др.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за *A875 Microcarbo pygmaeus* (малък корморан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45 – 55 cm. Размах на крилата: 75 – 90 cm. Значително по-дребен от големия корморан. Опашката е относително дълга, клонът и шията са къси. Оперението е тъмнокафяво до черно с метален блясък. През размножителния период има бели напетнявания по главата и горната част на тялото, които липсват през останалите сезони. Младите са с бяло подбрадие и беззникави корем и гърди (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Малкият корморан е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. Пролетната миграция е от началото на март до април (Симеонов и др., 1990). Най-вероятно част от местните птици отлитат да зимуват в Турция и Гърция, като същевременно над страната преминават към зимовищата в Гърция птици от Дунавската делта (Stamp and Simmons, 1977). Възможно е част от тях да остават да зимуват и у нас. Понастоящем видът се среща редовно и целогодишно в страната. България се явява от ключово значение за зимуването на световната популация, както и за придвижването на значителна част от нея между местата на гнездене и зимуване (Иванов и Муравеев, 2002). Не извършва далечни миграции. През зимата се струпува на големи ята по поречията на не замръзващите реки и по-плитки водоеми. Поречието на р. Марица и р. Дунав, както и Бургаските влажни зони се концентрират голям брой зимуващи индивиди (Michev and Profirov, 2003; Dimitrov et al., 2005). Малкият корморан гнезди основно в смесени колонии с чапли (*Ardeidae*), бели лопатарки (*Platalea leucorodia*), блестящи ибиси (*Plegadis falcinellus*) и големи корморани (*Phalacrocorax carbo*) (Демерджиев, 2000; Иванов и Муравеев, 2002; Николов и др., 2015). Видът е моногамен. Птиците се появяват в гнездовищата си около края на април и началото на май (Иванов и Муравеев, 2002).

Характерно местообитание

Малкият корморан е вид приспособен към топли климатични условия, ограничен предимно в низинни сладководни и бракични местообитания. Видът е регистриран в: открити водни територии със значително участие на дървесна растителност; сладководни или бракични блата със значително участие на тръстикови масиви; открити или бавно течащи водни територии, включително оризища, блата и наводнени ниви, където птиците могат лесно да улавят риба в плитките води; водни площи с гъста дървесна и храстова растителност, дори малки плаващи островчета от мъртва растителност (Crivelli et al., 1996). В България видът предпочита недълбоките части на сладководни и

полусолени езера и блата с обширни тръстикови масиви, труднодостъпни заливни гори, язовири, оризища, рибовъдни стопанства, брегове и устия на различно големи, но бавно течащи реки, включително малки рекички, канали, участъци от морския бряг и др. Вертикалното разпространение се простира от морското равнище до около 500 m надморска височина (Иванов и Муравеев, 2002). Гнездата могат да бъдат устроени както в тръстикови масиви (ПР „Сребърна“, блатото при Ченгене скеле, ЗМ „Пода“, ез. Вая и др.), така и по различно големи дървета (Иванов и Муравеев 2002; Николов и др., 2015). Видът гнезди на колонии. Гнездата се разполагат в плътна горска или храстова растителност във високите и средни части на дърветата. В наводнени гори гнездата се разполагат на височина 2,2-2,5 м. Когато видът е гнездил на о. Вардим птиците са разполагали гнездата си по високи стари дървета (Плачийски и др., 2014). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият корморан се храни изключително в сладки или полусолени води, обикновено близо до брега. Хранителният спектър в България е непроучен, в други части на ареала е съставен предимно от риба, дребни ракообразни, по-рядко пиявици, дребни бозайници (Cramp & Simmons 1977). В Дунавската делта Andone et al. (1969) установяват 15 вида риби в 130 стомаха на малки корморани. Представени са: костур (*Perca fluviatilis*) с 18.8%, бабушка (*Rutilus rutilus*) с 14.8%, шаран (*Cyprinus carpio*) с 10.8%, обикновен щипок (*Cobitis taenia*) с 9.7% и обикновена щука (*Esox lucius*) с 5.6%, като средното тегло на рибите е 15 гр. (7–71 гр.) (Cramp and Simmons, 1977; Crivelli et al. 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Числеността на гнездящите двойки е подложена на много големи годишни колебания, главно в зависимост от водните нива. Ежегодно гнезди в ез. Сребърна, ЗМ „Калимок-Бръшлен“, на р. Арда в гр. Кърджали, в ЗМ „Пода“ край Бургас и др.

Включен е в приложение 2 и приложение 3 на ЗБР. Включен в приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на малкия корморан според IUCN е LC (Least Concern). Видът е включен SPEC 1. Включен в Червената книга на България в категория „Застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценя на 340 – 900 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Зимуващата популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 2000 – 12 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - нарастваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 6000 – 15 000 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, F26, G01, H01, J02, K01 и M08.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **150-350 двойки**, което представлява 39–44 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е също **мигриращ**, като популацията се оценява на **до 4251 индивид**, което представлява 0–28 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е също **зимуващ**, като популацията се оценява на **до 2786 индивиди**, което представлява 0–23 % от националната популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

За периода 2002–2012 г. ПР „Сребърна“ продължава да бъде най-значимото гнездово находище на вида в страната с численост 80–300 дв. (Плачийски и др., 2014). В ОВМ „Сребърна“ са посочени 250-300 гнездящи двойки (Костадинова и Граматиков, 2007). През периода 2001-2005 г. гнездовата численост на вида е 80-300 дв., през 2006 г. са 215 дв., през периода 2010-2014 г. двойките варират между 100-350. Както се вижда от данните гнездовата численост се характеризира с значителни флуктуации, които зависят от различни фактори (Kambourova, 2005, 2012; Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015; Shurulinkov et al., in Shurulinkov et al., 2019). През май 2017 г. в зоната са преброени общо 205 инд. (Димитров, 2018). В зоната вида гнезди върху дървета от сива върба. По време на теренните изследвания през май и юни 2021 г. бяха отчетени общо 213 инд., което означава, че в зоната гнездят поне 106 дв. Смесени колонии, в състава на които влиза и малкият корморан) бяха отчетени на две места в северната част на зоната и едно в югоизточните части.

Зимуващата популация

По време на Средно-зимното преброяване през 2019 г. видът е наблюдаван на 20 места по поречието на р. Дунав, като са установени общо 83 индивида. В зоната не са отчетени индивиди. През 2020 г. видът отново не е наблюдаван в рамките на 33 „Сребърна“. В средна Дунавска равнина е многочислен по време на миграция (Шурулинков и др., 2005). В ОВМ „Сребърна“ е посочена зимуваща численост 3-58 инд. (Костадинова и Граматиков, 2007). Според Michev and Profirov (2003) по поречието на Дунав средно зимуват 185 инд. В Сребърна малкият корморан е редовно зимуващ вид с числености между 2 и 648 инд. Според авторите зимуващата численост на вида е започнала да се увеличава, особено след 1995 г. На базата на всички тези данни смятаме, че максималната зимуваща численост за зоната е много завишена. Предлагаме да бъде посочена численост **2-700 инд.**

Мигрираща популация

В България миграцията на малкия корморан е недостатъчно проучена (Плачийски и др., 2014). В ОВМ „Сребърна“ е посочена мигрираща численост 2-17 инд. (Костадинова и Граматиков, 2007). Липсват други публикувани данни за концентрацията на вида в

зоната по време на миграция, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Смятаме, че мигриращата численост е завишена, тъй като Michev and Profirov (2003) установяват за Бургаските езера максимални числености от 2008 инд. през есента и 2862 инд. през пролетта. За средна Дунавска равнина Шурулинков и др. (2005) отчита ята мигриращи малки корморани от 50-150 инд. Ето защо предлагаме числеността да бъде променена на **2-200 инд.**

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния (от Докладване по чл. 12, 2019 г.): F02, F05, G01, H01, J02, K01, M08. От тях няма потенциално валидни за СЗЗ „Сребърна“. Заплахи за вида в зоната могат да бъдат риболов с мрежени уреди (G12-Прилов и инцидентно убиване (при риболовни дейности), пожари в тръстиковите масиви и безпокойство.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 150 дв.	Целевата стойност е определена на база СФ, теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г. и друга публикувана информация за гнездовата численост на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 150 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	2-200 инд.	Целевата стойност е определена от СФ и други данни за вида по време на миграция. Посочените стойности в СФ според нас са завишени. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	2 – 700 инд., в зависимост от температурата	Целевата стойност е определена на база СФ, данни от средно-зимните преброявания от 2019 и 2020 г. и друга публикувана информация за зимуването на вида в зоната. Количеството на зимуващите птици ще зависи от температурата и подходящата хранителна база за вида в СЗЗ. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида. При много ниски температури езерото замръзва и вида може да зимува само	Поддържане на популацията на вида. Целевите стойности за минималната зимуваща популация на вида се очаква силно да зависят от температурите през зимата.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			по поречието на реката.							
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	69 - 370	В зоната вида гнезди върху дървета от сива върба. Те са заели до голяма степен площта на плаващите тръстикови острови. Площта на тръстиката в зоната е изчислена на 370 ha., а плаващите острови, върху които също има сива върба са с площ 69 ha. Понастоящем в зоната има достатъчно сива върба върху която да гнезди малкият корморан.	Поддържане на гнездовите местообитания най-малко 69 ha.						
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 840	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06– континентални водни тела (275 ha) и N07-мочурища и блата (565 ha).	Поддържане на водното ниво в езерото, така че да има достатъчно водни огледала, в които вида да се храни.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Риби в пункт Силистра е оценено на умерено (3), според доклада на JDS4 (2019-2020). Екологичното състояние на водите на ез. Сребърна по показател Риби е оценено на умерено (3), според Протокол за пробонабиране на риби в езера (2020).</p>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Предвид наличната информация за настоящата численост на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ:

- Промяна на кода (code) и научното наименование на вида (scientific name), съобразно актуалната номенклатура от Докладването по Чл. 12 от 2019 г.

- **По отношение на мигриращата популация.** Смятаме, че мигриращата численост е завишена, тъй като Michev and Profirov (2003) установяват за Бургаските езера максимални числености от 2008 инд. през есента и 2862 инд. през пролетта. За средна Дунавска равнина Шурулинков и др. (2005) отчита ята мигриращи малки корморани от 50-150 инд. Ето защо предлагаме числеността да бъде променена на **2-200 инд.**
- **По отношение на зимуващата популация.** На базата на всички данни посочени по-горе, смятаме, че максималната зимуваща численост за зоната е много завишена. Предлагаме да бъде посочена численост **2-700 инд.**

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			w	2	700	i		G	B	A	C	A
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			r	150	350	p		G	A	A	C	A
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			c	2	200	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A396 *Branta ruficollis* (червеногуша гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 54 - 60 cm., размах на крилете около 110 – 125 cm. Червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) е най-дребната гъска, обитаваща Западна Палеарктика и е лесно различима от останалите видове по пъстрото си оперение, оцветено в черно, бяло и ръждиво-червено. При възрастните главата отгоре, гърбът, крилата и корема са черни, шията, гърдите и бузите - червено-кафяви, а юзичката, тясната ивица от страни на шията и подопашката - бели. Червеното бузно петно е малко (или липсващо при някои), неярко и оставящо широка бяла ивица около него. Видът има специфично разпространение в световен мащаб, характеризиращо се със значителна локализация. Гнездовищата са разположени на територията на Русия, в тундрата на полуостровите Таймир, Ямал и Гидан, намиращи се източно от планината Урал. Счита се, че основната част от популацията (около 70%) гнезди на полуостров Таймир (Петков и Илиев, 2014). Гнезди на малки колонии в арктическата тундра до крайбрежия или покрай устия на реки, често заедно с хищни птици като защита от полярни лисици и други наземни хищници.

Характер на пребиваване в страната

Червеногушата гъска е мигриращ и зимуващ вид в България (Нанкинов и др., 1997). Проучванията сочат, че България може да се счита за най-южната част от ареала на червеногушата гъска и тук популацията долита да презимува. Първите птици се появяват в края на октомври – началото на ноември. Последните екземпляри напускат страната към края на март. През целия зимен период видът е много мобилен и често извършва неперодични миграции, които до голяма степен са предопределени от метеорологичните условия и/или състоянието на хранителния ресурс и на фактора безпокойство. Основно птиците мигрират от Румъния към България и обратно. На територията на страната по-кратки или по-далечни миграции могат да бъдат наблюдавани най-вече при лоши климатични условия при рязко значително снижаване на температурите и обилен снеговалеж, като птиците се придвижват от районите на северните крайбрежни езера край Дуранкулак и Шабла на юг по крайбрежието (Петков и

Илиев, 2014). Миграции на юг от България са много рядко явление, но има съобщение за наблюдение на около 2000 екз. през студената зима на 1984/1985 г. в Северна Гърция (Heredia et al., 1996). Пролетният прелет започва през февруари (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

В България се среща основно през зимата, и е свързана с не замръзващи влажни зони (за нощуване и водопой) и просторни открити места, засети най-вече с есенни посеви на житни култури, с пониците на които се храни. Червеногушата гъска у нас има специфични изисквания по отношение на местообитанията за нощуване и за хранене и тяхното съчетаване. За **нощуване** птиците се нуждаят от обширни сладководни водоеми, като предпочитат такива със стоящи води и значителни открити водни огледала, макар и с обраствания от тръстика по периферията. Задължително условие е водоемът да е не замръзнал, да е с минимално присъствие на човека и безпокойство (т.е. основното, което видът търси там, е сигурност през нощта), както и да е в близост до земеделски площи, засети през есента със зърнени култури. В някои случаи птиците могат да нощуват в отчасти бракични води, течащи води и в морето, но това най-вероятно е принудителен избор. Хранителните местообитания са открити площи с поникнали зърнени култури на равнинен терен, осигуряващи достатъчна видимост и възможност птиците отдалече да забележат евентуален неприятел. В значителна степен пригодността на хранителните местообитания зависи както от състоянието на самите култури, така и от наличието, дебелината и трайността на снежната покривка (Петков и Илиев, 2014). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Червеногушата гъска е растителнояден вид. У нас основен хранителен ресурс се явяват листата на посевите от зимна пшеница (Dereliev et al., 2000) подобно на съседните райони на зимуване в Румъния (Hulea, 2002). Видът се храни и с по-калорични храни като царевични зърна, като това е най-често в началото на зимата, когато все още има останали малки количества от тях след събирането на реколтата (Петков и Илиев, 2014). Наблюдавано е червеногуши гъски да се хранят в края на зимата с листа от глухарче (*Taraxacum officinale*) и ежова главица (*Dactylis glomerata*) (Dereliev et al., 2000), както и люцерна (*Medicago*) (Д. Митев – лично съобщ.).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Понастоящем се среща ежегодно в страната със значителна част от общия си брой и България се явява от ключово значение за презимуването на световната популация. Понастоящем видът у нас се среща основно в Североизточна България (Добруджа), където се придържа в района на Шабленския езерен комплекс (Шабленски езеро, Езерецко езеро и лагуната Шабленска тузла) и на Дуранкулашкото езеро, както в района на Бургаските езера. В по-ниска численост и нередовно вида се среща и в района на езерото Сребърна, Свищовско-Беленската низина и други места по Черноморското ни крайбрежие, река Дунав и някои вътрешни водоеми (Kostadinova and Dereliev, 2001; Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на червеногушата гъска според IUCN е VU (Vulnerable). Видът е включен в СПЕС 1. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуващата популация е оценена на 2500 – 50 000 индивида. Краткосрочната тенденция на зимуващата популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05, G02 и XE.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Според СФ зимуващата популация на вида се оценява на до **60 индивида**, което е 0,12 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Според СФ мигриращата популация на вида се оценява на **458-1729 индивида** (оценка „С“). Според докладването по чл. 12 от 2019 г. мигриращата национална популация не е определена. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

По време на Средно-зимното преброяване през 2019 г. видът е наблюдаван на 3 места по поречието на р. Дунав, като са установени общо 132 индивида. При Сребърна вида не е установен. През 2020 г. червеногушата гъска е установена само на едно място по поречието на Дунав и отново при зоната не са отчетени индивиди. В ОВМ „Сребърна“ вида е със зимуваща численост 12-1000 инд. (Костадинова и Граматиков, 2007). Данните на Mischev and Profirov (2003) показват, че червеногушата гъска е била рядък зимуващ вид по поречието на Дунав и най-често е била наблюдавана в ез. Сребърна, като през периода 1977-2001 г. е с числености 1-77 инд. През периода 1997-2001 г. е отчетена само през 1999 г. с численост 1 индивид. Данните от eBird показват, че на 31.01.2018 г. в зоната са отчетени 100 инд. Според Плана за действие за опазване на вида, зимуващата популация на червеногушата гъска в Сребърна е 50-500 инд. (Петков и Илиев, 2014).

Мигрираща популация

В ОВМ „Сребърна“ не е посочена мигрираща численост (Костадинова и Граматиков, 2007). Според Плана за действие за опазване на вида, мигриращата популация на червеногушата гъска в Сребърна е 458-1729 инд. (Петков и Илиев, 2014).

5. Цели за подобряване/поддържане на стабилна/нарастваща тенденция на популацията на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 50 инд.	Целевата стойност е определена от СФ, данните от СЗП 2019 и 2020 г. и Плана за действие за опазване на вида (Петков и Илиев, 2014). Тези данни се нуждаят от потвърждение и допълване в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – февруари месец.	Да се извърши целенасочен мониторинг всяка година за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 458	Определена на база на СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение и допълване в резултата на адекватен мониторинг.	Да се извърши целенасочен мониторинг всяка година за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания използвани през деня	ha	най-малко 72	Изчислена на база местообитание N15-Други обработваеми зиме в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N15. Червеногушата гъска се храни и в обширни зърнени култури извън зоната, тъй като такива почти липсват в нея. Повече подходящи местообитания за търсене на храна се намират извън зоната.	Поддържане на хранителните местообитания в зоната най-малко 72 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания за пренощуване	ha	най-малко 840	Площта е изчислена на база % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата в зоната. Вида използва за престой по време на зимата за пренощуване езерото, когато то не е замръзнало напълно и вероятно пясъчни коси в реката, когато то е замръзнало.	Поддържане на подходящите местообитания за пренощуване на вида в зоната чрез поддържане на водното ниво в езерото.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на зимуващата популация. На базата на Плана за действие за опазване на вида (Петков и Илиев, 2014), предлагаме да се промени зимуващата численост на вида в зоната от 0-60 инд. на 50-500 инд.

Species				Population in the site						Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A396	<i>Branta ruficollis</i>			w	50	500	i		G	C	A	C	A		
B	A396	<i>Branta ruficollis</i>			c	458	1729	i		G	C	A	C	A		

Специфични цели за *A397 Tadorna ferruginea* (червен ангъч)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-67 cm, размах на крилата: 121 – 145 cm. (Cramp and Simmons 1977; Svensson, 2013). Цялото оперение е ръждиво-червеникаво, с по-светла глава и шия. Крилата са бели, а маховите пера са черни. Крилното огледало е тъмнозелено. Клюнът и краката са тъмносиви. Мъжките се отличават от женските по наличието на черен пръстен на шията. Доста гласовит, алармира дори и при най-малка опасност (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Червеният ангъч у нас е гнездящ, прелетен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Зимува редовно у нас и в по-голям брой едва от 5-6 години насам (Shurulinkov et al., 2020). През прелета и зимата обикновено се среща на ята, често самостоятелни, а понякога смесени с патици от род *Anas*, бели неми лебеди или гъски. **Нощува във водоемите, а през деня често се храни в пасища и ниви.** Пролетната миграция е от началото на февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до началото на декември (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на вида са различни солени, бракични и сладководни плитководни водоеми. Обикновено гнезди в малки и средно големи язовири с голи брегове и наличие на земни откоси подходящи за дълбаене на дупки в близост. Най-много обича водоеми сред степни местообитания. В Добруджа обитава и покрай малки рекички в суходолията. Среща се и в богати на храна басейни на свинекомплекси и други селскостопански сгради и ферми. Гнезди в земни или скални дупки, често на лисици или язовци. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони - язовири, езера, блата, разливи, влажни ливади, степи. В р. Дунав предпочита пясъчните коси. Най-големи концентрации – докъм 300-450 инд., се наблюдават по време на есенната миграция в крайморските влажни зони (особено в Атанасовското езеро) и в някои язовири в Източна България (Shurulinkov et al., 2020; Нанкинов и др., 1997).

Хранене

Червеният ангъч се храни главно със зелени части на ливадни треви, семена на културни растения, с дребни водни безгръбначни животни - скакалци, червеи, ракообразни (*Artemia*, *Gammarus*), мекотели, рядко и с дребни гръбначни – жабчета и рибки (Cramp and Simmons 1977; Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид има доста ограничен ареал у нас и е малоброен, но през последните години увеличава числеността си и разпространението си (Shurulinkov et al., 2020). Гнездови находища има само в Източна България – край Атанасовското езеро и в редица язовири в Бургаска, Сливенска, Ямболска, Хасковска, Добричка, Варненска, Шуменска, Търговищка, Силистренска и Разградска области (Янков ред., 2007; Зехтинджиев и др., 2015; Shurulinkov et al., 2020). В миналото – до 80-те години на 20-ти век е гнездил и по р. Дунав на запад до Никопол и до с. Бръшляница, Плевенско (Нанкинов и др., 1997; Шурулинков и др., 2005), но няма по-нови данни доказващи гнезденето му там. Червеният ангъч зимува в Източна България, като концентрациите му достигат до около 100 и повече индивида. Най-големи ята остават да зимуват в Югоизточна България – в районите на Бургас, Карнобат и Средец. По време на миграция червените ангъчи

преминават през много водоеми в Източна и Централна България. Както отбелязахме по-горе през есенната миграция са наблюдавани и най-големите концентрации на този вид в България.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата** популация се оценява на 40-120 двойки. Според докладването числеността на вида се увеличава в краткосрочен план, но е намаляла в дългосрочен, а разпространението и в двата периода намалява. Според нас в краткосрочен план, след 2005 г. има увеличение както на числеността така и на разпространението на вида (виж и Shurulinkov et al., 2020).

Числеността на **зимуващите** у нас червени ангъчи според докладването по чл. 12 е между 20 и 360 инд. Краткосрочната тенденция е неизвестна, с флукуации, а дългосрочната – на увеличение. Всъщност и двете тенденции са положителни.

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern), за територията на континентална Европа. SPEC 3 категория BirdLife International 2017). Включен в Червената книга на България в категория критично застрашен (CR).

В Червената книга на България (Зехтинджиев и др., 2015) като **заплахи** за червения ангъч са посочени загубата и деградацията на хабитати, отстрела и колекционерството. Други заплахи за вида са осушаването на язовирите, включително през гнездовия период, бракуването на язовири, преследването на птиците в рибовъдни стопанства и рибовъдни язовири. При докладването по чл. 12 са посочени промени в предназначението на земите, вкл. промяната на една култура с друга, както и развитието на спортно-туристическа инфраструктура. За зимния период като заплаха се посочват модификациите на хидрологичната мрежа, тоест корекциите на реки, изправянето на речните корита, строителството на ВЕЦ и бентове, отводняването на реките за напояване и др.

3. Състояние в специална защитена зона (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ**, като популацията се оценява на **0-4 двойки**, което представлява 0-3 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е и **мигриращ**, като популацията се оценява на **1-17 индивиди**. Няма цялостна оценка за мигриращата популация на вида в страната. Оценката на популацията е „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В миналото е гнездил по р. Дунав (Шурулинков и др., 2005). Понастоящем вида гнезди във влажни зони в източните части на Дунавското ни крайбрежие, но през периода 2006-2013 г. видът не е наблюдаван в Сребърна (Shurulinkov et al., 2019). В ОБМ „Сребърна“ червеният ангъч е с гнездова численост 4 дв. (Петков и др. в Костадинова и Граматиков, 2007). Червеният ангъч гнезди рядко в резервата. По данни на Мичев (1999, in litt.) в Сребърна нередовно гнездят 2-5 двойки, като птиците предпочитат ерозираните и карстови брегове на река Сребърненска. През май 2002 г. са наблюдавани 7 птици в югоизточните части на резервата (местността „Кълнежа“) и през май 2003 г. е отчетена

една двойка на същото място, но по-късно малки не са наблюдавани (Иванова, 2014 в Актуализиран план на ПР Сребърна). На 20.05.2021 г. в южните части на зоната са наблюдавани 3 индивид, което означава, че вида вероятно гнезди с численост 1-2 дв. На 06.06.2019 г. на същото място в зоната е отчетен 1 инд. През 2020 г. в зоната са отчетени 2 дв. червени ангъчи в южната част на езерото и още 2 дв. в местността „Кълнежа“ (югоизточните части на зоната). Данните показват, че през последните 3 години червеният ангъч гнезди редовно в зоната с численост 2-4 дв.

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. Понастоящем броят на мигриращите и зимуващите индивиди на червения ангъч в страната се увеличават, като най-многочислен е той в Атанасовското езеро (Shurulinkov et al., 2020).

От всички посочени заплахи за вида от докладването по чл. 12 през 2019 г. нито една няма отношение към 33 Сребърна. Заплахата за вида в зоната е обрастването с инвазивни видове дървета и храсти на хълмовете около езерото.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Определена на база СФ, теренните проучвания през 2021 г. и други налични данни за гнезденето на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гн. дв.
Популация: Размер на мигрираща популацията	Брой индивиди	1 - 17 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата мигрираща численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Неизвестна	Вида гнезди във сладководни влажни зони с наличие на земни откоси в близост. Площта на наличните земни откоси в зоната не може да бъде определена понастоящем.	Междинна цел: установяване на наличието на земни откоси в зоната подходящи за гнездене на вида в зоната до 2025г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	най-малко 840	Площта е изчислена на база % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела и N07-мочурища и блата в зоната.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида чрез поддържане на водното ниво в езерото

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				по такъв начин, че в южните и югоизточните части на зоната да се образуват водни огледала.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездовата популация предлагаме да се актуализира минималната численост от 0 на 1 дв. на база на предоставената по-горе информация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>			c	1	17	i		G	B	A	C	A
B	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>			r	1	4	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A402 *Accipiter brevipes* (Късопръст ястреб)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 30 – 37 cm. Размах на крилата: 63 – 76 cm. Подобен на малкия ястреб, но за разлика от него има черни върхове на крилата, които го правят лесен за определяне. Ирисът е тъмен. Бузите също. Има полов и възрастов диморфизъм. Младите са тъмнокафяви отгоре с леко по-тъмни върхове на крилата. Отдолу са с надлъжни капковидни ивици и петна по страните на тялото и отдолу по крилото. С ясна вертикална ивица на гърлото (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България късопръстият ястреб е гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Зимува в Африка. Гнезди по дървета. Гнездото е рехаво, разположено близо до ствола на височина 6-12 м. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Късопръстият ястреб се среща в разредени широколистни гори, залесени речни долини, групи дървета сред открити пространства (Симеонов и др. 1990). Ловува и в открити терени, и в селскостопански площи. Изследване направено в Русия (Федосов, 2013) показва, че дървесната растителност на гнездовите участъци, непременно са в съседство с открити пространства, тъй като основната храна на късопръстия ястреб – гущери предпочита слънчеви, добре затоплени зони. Някои от предпочитаните местообитания са 91E0, 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни пойни птици (основно врабчета), мишевидни гризачи, гущери и насекоми.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е с ясно изразена привързаност към речни долини, която определя цялостното му разпространение в страната (Янков отг. ред., 2007). У нас се среща основно по поречието на големите реки Арда, Марица, Тунджа, Струма, Дунав, техните притоци и по Черноморието.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на късопръстият ястреб според IUCN е LC (Least Concern). Видът е включен в SPEC 2. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 190 – 470 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 1100 – 1200 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, B02, F03, D02 и A08.

3. Състояние в специална защитена зона (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни видът се опазва в зоната като гнездящ с численост **1 двойки**, което е 0,2-0,5 % от националната мигрираща (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Късопръстият ястреб е рядък гнездящ вид по поречието на р. Дунав. Обитава крайречни гори и групи от дървета разположени в сред пасища и земеделски земи. Отчетени са общо 35-60 дв. (Cheshmedzhiev et al. in Shurulinkov et al., 2019). Видът не е съобщен за ОБМ „Сребърна“ (Петков и др. в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird показват, че вида е наблюдаван на 03.06.2007 г. с численост 1 инд. Видът е нередовно гнездящ в зоната.

От посочените в докладването по чл. 12 заплахи A02, B02, F03, D02 и A08 единствено B02-„Превръщане на едни видове гори в други, включително монокултури“ има отношение към зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой индивиди	Най-малко 1 дв.	Определена на база СФ, теренните проучвания през 2021 г. и други налични данни за гнезденето на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гн. дв. чрез поддържане на местообитанията.
Местообитание на вида:	ha	Най-малко 246	Определена на база % участие на местообитание N16-	Поддържане на площта на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Площ на подходящите гнездови местообитания на вида			широколистни листопадни гори в зоната.	подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 246 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 318 ha	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и хрсталачни местообитания N08-равнини и шубраци, N09-сухи ливади, степи и N15-други обработваеми земи в рамките на зоната. Вида използва разнообразни открити местообитания като пасища и обработваеми земи за търсене на плячка, вероятно често и извън зоната.	Поддържане на подходящите местообитания за търсене на храна на вида в зоната чрез поддържане на откритите местообитания в зоната чрез опазване или косене.

6. Необходимост от промени в СФ за (СЗЗ) BG0000241 „Сребърна“

По отношение на гнездящата популация предлагаме като минимална численост да се посочи 0 инд. вместо отново 1 инд., тъй като не гнезди редовно в зоната.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A402	<i>Accipiter brevipes</i>			r	0	1	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 50-65 cm, тегло 590-1760 g., размах на крилата – 126 – 155 cm. (Cramp and Simmons eds., 1980; Svensson 2013). Има три цветови фази на оперението – тъмна, светла и ръждива. Последните две са застъпени у нас. Птиците от светлата фаза имат светложълто до жълтеникаво ръждиво оперение. Ръждивите птици са по-тъмноръждиво кафяви. При всички опашката е светложълта, белезникава, едноцветна. „Гащите“ са тъмнокафяви до черни. Профилът на крилата в полет е V-образен. Краката са жълти.

Гнезди на скали и на дървета, по-рядко и на стълбове на далекопроводи (метални). Гнездата на дървета са на единични или ивици дървета сред полето, най-често са на тополи. Защитен вид, включен в Червената книга на България, в категория „Уязвим“.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, но младите извършват значителни скитания. При по-студени зими вероятно и възрастните мигрират на къси разстояния

Характерно местообитание

Гнезди в открити местообитания – степи, ливади, ниви с единични или групи дървета и храсти пръснати сред тях. Често пъти в хълмисти области с мозаично пръснати храсти и единични дървета. Обича степни и ливадни местообитания в близост до скалисти речни каньони, скални венци, суходолия и др. скални форми където устройва гнездата си. Понякога гнезди в каменни кариери. Избягва гъсти и компактни горски комплекси или ако се среща там е винаги в периферията им. Среща се както в низините така и в хълмисти и предпланински райони, до около 900 m надморска височина. По време на миграция, скитане и зимуване се среща във всякакви типове открити местообитания, често недалеч от гнездото си.

Хранене

Белоопашатият мишелов има твърде широк хранителен спектър. Храни се с дребни бозайници – лалугери, хомяци, полевки, слепи кучета, къртици и др., с влечуги – змии и гущери, с различни видове врабчоподобни птици, жаби, едри насекоми (Cramp, Simmons eds.1980; Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Белоопашатият мишелов гнезди в цялата страна, с изключение на високопланинските райони и на обширните компактни горски масиви в Странджа, Лудогорието и някои части на Западна България. Най-висока численост има в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, Поломието, Добруджа, Сакар, Източните Родопи (Шурулинков и др., 2005; Янков ред. 2007; Стойчев и др., 2008; Ватев и др. в Червена книга на Р България, 2015; Даскалова и др., 2020). Според Червената книга на България у нас гнездят 800 – 1000 двойки (Ватев и др. 2015). Тази оценка е направена през 2011 г. и се отнася за периода 2005 – 2010 г.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на белоопашатия мишелов според IUCN е LC (Least Concern). Включен е в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 500 – 600 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 850 – 900 индивида.

Числеността на зимуващите у нас птици от този вид не е проучена и **зимуващата** у нас популация не е обект на докладването по чл.12.

В Червената книга на България (Ватев и др. 2015) като заплахи за белоопашатия мишелов са посочени деградацията на биотопите, залесяването, смъртност от далекопроводи, „употреба на препарати“. При докладването по чл.12 за гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: А02, А04, А06, А07, А10, В01, С01, С03, D02, F03, L07 и D06. Тези заплахи са свързани с промяна на предназначение на земите, превръщането на пасищата в гори, изоставянето на пасищата и обрастването им, преустановяване на пашата, хидроенергийното строителство, развитието на спортно-туристическа инфраструктура, застрояване. Освен това следва да добавим и заплахи като незаконния отстрел, загиването на птици от сблъсъци с автомобили, отравянето с отрови за борба с наземни хищници и др.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната видът е **зимуващ**, като популацията се оценява на до **1 индивид**, но предвид, че **зимуващата** у нас популация не е обект на докладването по чл.12, не може да бъде изчислен % от националната популация. В СФ на зоната видът е с оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В приложението към плана за управление на поддържан резерват „Сребърна“ видът е посочен като преминаващ. Част от популацията на вида зимува в южните предели на страната (Ватев и др. в Червена книга на Р България, 2015). Данните от eBird показват, че видът е наблюдаван в зоната и на 21.09.2018 г. За ОВМ „Сребърна“ белоопашатият мишелов е категоризиран като зимуващ с численост 0-1 индивида (Костадинова и Граматиков, 2007). По поречието на р. Дунав видът е с висока гнездова численост в Никополско плато и Русенски Лом, където основно може да бъде наблюдаван и в извън размножителния сезон, включително през зимата (Cheshmedzhiev et al., in Shurulinkov et al., 2019).

Посочените заплахи и влияния в докладването по чл. 12 през 2019 г. се отнасят най-вече за гнездящата популация на вида. Смятаме, че в 33 Сребърна по време на зимуване видът не е застрашен от каквито и да е заплахи.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база СФ. Няма друга актуална информация за количеството на зимуващите птици в зоната.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата зимуваща численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанията за търсене на храна	ha	Най-малко 318 ha	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и хрусталачни местообитания N08-равнини и шубраци, N09-сухи ливади, степи и N15-други обработваеми земи в рамките на зоната. Вида използва разнообразни открити местообитания като пасища и обработваеми земи за търсене на плячка, вероятно често и извън зоната.	Поддържане на подходящите местообитания за търсене на храна на вида в зоната чрез поддържане на откритите местообитания в зоната чрез опасване или косене.

Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A404 *Aquila heliaca* (Царски орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 70 – 83 cm. Размах на крилата: 175 – 215 cm. По-дребен от скалния орел и в полет профилът на крилата е равен, а не V-образен. Възрастните са кафяво-черни с характерен контраст между тъмното тяло и светлата, почти бяла отгоре глава. Не всички индивиди имат светли петна на плещите (еполети). Младите са със светли подкрилия и тяло, по-тъмни махови пера и светли най-вътрешни три първостепенни махови пера (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България царският орел е гнездящо-прелетен, постоянен, преминаващ и зимуващ вид (Стойчев и кол., 2012). Пролетният прелет е от втората половина на февруари до края на март. Есенният прелет е от началото на септември до края на февруари (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Царският орел предпочита хълмисти райони, където гористи места или места с ивици или групи дървета се редуват с открити сухи пространства – пасища, селскостопански площи, пустеещи земи. За гнездене използва единични високи дървета, растящи отделно или сред ивици растителност покрай реки, в плитки долове, както и групи от дървета в края на гората или близо до поляни, често в непосредствена близост до селища, пътища и обработваеми площи. Следва да се разграничава самото гнездово местообитание от ловните територии на вида, които в отделни случаи могат да бъдат на разстояние над 10 км. от гнездото. Ловните територии включват терени с преобладаваща тревна или тревно-храстова растителност, често ниви със зърнени култури (Стойчев и кол., 2012). Царският орел е моногамен вид. Гнездата се разполагат предимно в близост до основата на дървото и в по-малка степен на страничен клон или на върха на дървото. В повечето случаи предпочитат източното или западното изложение, избягвайки южното, северното или северозападното (Стойчев и кол., 2012). Някои от предпочитаните местообитания са 9110, 9130, 9150, 9170, 91F0, 91H0, 91E0, 91AA според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

По отношение на храната царският орел е вид генералист, използващ различни хранителни източници в отделните части от ареала си (Стойчев и кол., 2012). При проучване на една двойка от района на Средна гора като основна плячка е посочен *Spermophilus citellus* и *Microtus arvalis* (Симеонов и Петров, 1980). За Сакар и Дервентските възвишения, като преобладаващ хранителен ресурс се посочват *Erinaceus romanicus*, *Lepus europaeus* и *Spermophilus citellus* (Marin et al., 2004). В резултат на проведено изследване на храната на възрастни и неизлетели млади царски орли в периода 2000–2009 г. са установени 1954 различни екземпляра жертви от минимум 157 различни таксона (Демерджиев, 2011). При разглеждане на участието на различните класове животни в хранителния спектър на вида се вижда, че най-застъпени са бозайниците (Mammalia) – 63,14 %, следвани от птиците (Aves) с 28,03 % и влечугите (Reptilia) с 8,07 % (Стойчев и кол., 2012).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Основната част от популацията на вида е съсредоточена в Югоизточна България – Сакар, най-южните части на поречията на реките Тунджа и Марица и западната част на

Странджа. Ключови райони са още Средна гора и Източните Родопи (Янков отг. ред., 2007).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на царският орел според IUCN е VU (Vulnerable). Видът е включен в SPEC 1. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“ (CR).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 26 – 36 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Зимуващата популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 30 – 60 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 30 – 70 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, B01, B02, C01, C03, D02, F03, D06 и J01.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е **мигриращ**, като популацията се оценява на **1-1 индивида**, което представлява 1,4-3,3 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. По поречието на р. Дунав по време на миграция е установен 1 инд. при Русенски Лом (Cheshmedzhiev et al., in Shurulinkov et al., 2019). В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ в Северна България през 2011 г. е установено, че вида прелита основно през източните части на Дунавската равнина (Матеева и Янков, 2013).

Посочените заплахи и влияния в докладването по чл. 12 през 2019 г. се отнасят най-вече за гнездящата популация на вида. Смятаме, че в 33 Сребърна по време на миграция видът не е застрашен от каквито и да е заплахи.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база СФ. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				подходящите местообитания.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанията за търсене на храна	ha	Най-малко 318	Изчислена въз основа на процентното участие на откритите и храсталачни местообитания N08-равнини и шубраци, N09-сухи ливади, степи и N15-други обработваеми земи в рамките на зоната. Вида използва разнообразни открити местообитания като пасища и обработваеми земи за търсене на плячка, вероятно често и извън зоната.	Поддържане на подходящите местообитания за търсене на храна на вида в зоната чрез поддържане на откритите местообитания в зоната чрез опазване или косене.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 22-25 cm, тегло 55 - 83 g., размах на крилата 34-39 cm. (Stamp 1985; Svensson, 2013). Гърбът е черен, с две добре изразени дълги бели петна. Коремът е бял, подопашнето – розово. Мъжките имат червено петно на тила, което при женските липсва. Кормилните пера са черни, като крайните кормилни са с бели петна. При младите цялото теме и тил са червени, а на корема и гърдите имат фини тъмни ивици.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен. Гнезди в хралупи по дърветата, главно в равнинните и низини области на страната. Често хралупите са разположени на овощни дървета. През зимата често се включва в ята с участието на редица видове врабчоподобни птици и скитат в по-широка околност.

Характерно местообитание

Гнезди в стари овощни градини, редки широколистни гори от парков тип, градини, дворове в малките населени места, крайнини на гори, крайречни галерии от върба, елша и топола, островни гори сред полето (често от дъб, ясен, бряст). Може да гнезди в местообитания с кодове 9180, 91E0, 91F0, 92A0, 91Z0, както и във всички кодове дъбови гори, но само в разредени участъци или в крайнините им. Среща се в низините и в хълмисти и предпланински райони, до около 1000 m надморска височина. През зимата се среща в същите местообитания, в които и гнезди.

Хранене

Сирийският пъстър кълвач се храни с различни насекоми – бръмбари, мравки, шурци, ларви на насекоми, главно бръмбари и пеперуди, паяци, които намира в кората на

засъхващи и здрави дървета. Понякога се храни и с плодове – грозде, ябълки, орехи, костилки на кайсии и др. (Стамр 1985, Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сирийският пъстър кълвач се среща в цялата страна с изключение на високите планини. Отсъства и в компактни, обширни горски масиви като тези във вътрешността на Странджа, Източна Стара планина и Същинска Средна гора. В безлесните равнини се среща в селищата и покрай реките. Сравнително многочислен вид, но с намаляваща численост през последните 15-20 години.

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). В Европа популацията му е стабилна.

Според докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация е 12 000 - 25 000 двойки. Краткосрочната тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща. Дългосрочната тенденция (1980-2018) е стабилна. Според Атласа на гнездящите птици у нас гнездят 14 000 – 25 000 двойки (Янков ред. 2007).

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)**, като популацията се оценява на **21-25 двойки**, което представлява 0,1 - 0,2 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Сребърна“ е посочена гнездова численост 1 дв. (Костадинова и Граматиков, 2007). В средна Дунавска равнина е повсеместно разпространен гнездящ вид в целия регион (Шурулинков и др., 2005). През периода 2001-2003 г. видът е с численост 18 дв. (Камбурова, 2004). През 2014 г. в зоната са установени 20-30 инд. (Актуализиран план на ПР Сребърна, 2015). Данните от eBird показват, че вида е наблюдаван в зоната и на 4.07.2021 г. Видът беше наблюдаван при теренните наблюдения през гнездовия период на 2021 г.

При докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени B02 и F03 – превръщането на горите в култури и промяната на предназначението на земите/горите/ в индустриални, промишлени зони. Други негативни фактори са пожарите, изоставянето и впоследствие изсичането на старите овощни градини, химизацията в овощарството и растениевъдството, изсичането на крайречните и крайпътни гори, особено на ивиците тополи покрай реки и канали. Вероятно е и негативно въздействие в резултат на конкуренция с големия пъстър кълвач.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 21 дв.	Целевата стойност е определена на база СФ и теренните наблюдения през гнездовия период на	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 21 гнездящи двойки.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			2021 г.	
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене и търсене на храна;	ha	най-малко 246	Изчислена въз основа на % местообитание от широколистна естествена гора (N16) и N21- негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения в рамките на зоната. Площта на гнездовото и хранителното местообитание до голяма степен се припокриват. Целта може да бъде постигната чрез: 1/ ограничаване на санитарните сечи в старите гори в зоната; 2/ при възобновителните сечи да бъдат оставяни по 25–30 стари дървета на 1 ha.	Поддържане на подходящите места за гнездене на вида
Местообитание на вида: Качество на подходящите	Брой подходящи дървета за гнездене	Най-малко 2 дървета (орехови дървета, овощни дървета и дървета с мека дървесина) на ha на възраст повече от 60 години и дебелина на ствола по-голяма от 40 cm	Гнезди в орехови дървета, овощни дървета и дървета с мека дървесина (тополи, върби), на възраст повече от 60 години и дебелина на ствола по-голяма от 40 cm. В тази връзка, наличието на подходящи дървета в местообитанията на вида е ключово важно за гнездовия успех. Не са налични данни за броя на подходящите за гнездене дървета в местообитанията на вида, поради което е формулирана междинна цел.	Междинна цел: Да се установи броя на подходящите за гнездене дървета в местообитанията на вида чрез провеждане на теренни проучвания до 2025 г.

Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A459 *Larus cachinnans* (Каспийска чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55–60 cm. Размах на крилата: 138–147 cm. Трудно отличим от средиземноморската жълтонога чайка, с която доскоро бяха смятани за два подвида на един вид. Отличава се по по-дългите човка и крака, по-тъмните очи, черните петна на върха на крилата са по-малки, а бялото там – повече, при това както откъм тялото, така и откъм върха, краката са по-бледи, червеното петно на клюна е само върху долната получовка. Гърбът е сив, коремът и главата – бели. Младите са пъстро-кафяви и с възрастта постепенно придобиват оперението на възрастните (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Каспийската чайка е гнездящ, преминаващ и зимуващ вид в България. В България гнезди поединично или на колонии до около 300 двойки. Гнездата са разположени по недостъпни отвесни брегове, малки островчета или скали по крайбрежието на Черно море. От края на миналия век гнезди и по покриви, комини, корнизи в черноморските градове (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Обитава скалисти морски крайбрежия и водоеми във вътрешността на страната, както и градове, разположени в близост до големи реки (Нанкинов и др., 1997). През зимата може да се срещне в разнородни влажни зони. Предпочитаните местообитания са 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 3130, 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с разнообразни безгръбначни животни, риба, умрели животни и хранителни отпадъци, често се струпва около сметищата.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Каспийската чайка е доказана като гнездящ вид в България през 2014 и 2015 г. при улов на възрастни птици на покрива на сградата на Общинска администрация в гр. Русе (BUNARCO). Възможно е видът да гнезди и на други места в страната. Разпространението на вида е разпръснато и линейно групирано по Черноморското крайбрежие (където гнезди основно в крайморските селища) и донякъде по р. Дунав.

Включен е в Приложение 2 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на каспийската чайка според IUCN е LC (Least Concern).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуващата** популация е оценена на 10 – 120 индивида. Краткосрочната тенденция на зимуващата популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също неизвестна. Не са посочени заплахи и въздействия.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФ на зоната вида е **концентриращ се**, като популацията се оценява на **1-3 индивида**. Мигриращата популация на вида в страната не е оценявана, така че не може да се каже броят на индивидите в зоната какъв процент представляват от националната мигрираща популация. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФ зимуващата популация на вида се оценява на до **5 индивида**, което представлява 4 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. В средна Дунавска равнина е целогодишно срещан вид. Разпръснат е из почти всички възможни водоеми (Шурулинков и др., 2005). В Бургаските влажни зони е обикновен вид по време на пролетната и есенната миграция (Dimitrov et al., 2005).

Зимуваща популация

По време на Средно-зимното преброяване през 2019 и 2020 г. видът не е наблюдаван при Сребърна. Данните на Michev and Profirov (2003) показват, че по поречието на р. Дунав средно зимуват 156 индивида. В средна Дунавска равнина е по-многочислен през зимните месеци (Шурулинков и др., 2005). Данните от eBird показват, че вида е наблюдаван в зоната на 09.07.2019 г. с численост 2 индивида.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена от СФ. Тези данни се нуждаят от потвърждение/актуализация в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – март месец.	Междинна цел до 2025 г: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 – 5 инд.	Целевата стойност е определена от СФ, данните от СЗП 2019 и 2020 г. Тези данни се нуждаят от потвърждение в резултата на адекватен мониторинг в периода октомври – февруари месец.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на зимуващата популация до 2025 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 840	Изчислена на база % участие на местообитание N06 – континентални водни тела и N07-мочурища и блата в зоната. Когато езерото замръзне видът се храни в речното течение, което е в рамките на зоната.	Поддържане на подходящите места за търсене на храна по време на миграция и зимуване в зоната чрез поддържане на водното ниво в езерото.
Местообитание на вида: Екологично състояние на	5 степенна скала за екологично състояние,	По-висока или равна на 2 – Добро	Екологично състояние 1-Отлично 2-Добро	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
водните тела с хранителни местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Рибни и Макрозообен тос)	съгласно РДВ	състояние	<p>3-Умерено</p> <p>4-Лошо</p> <p>5-Много лошо</p> <p>Екологичното състояние на водите на р. Дунав по показател Рибни в пункт Силистра е оценено на умерено (3), според доклада на JDS4 (2019-2020). Екологичното състояние на водите на ез. Сребърна по показател Рибни е оценено на умерено (3), според Протокол за пробонабиране на рибни в езера (2020).</p>	хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

6. Необходимост от промени в СФ за СЗЗ BG0000241 „Сребърна“

Не е необходима актуализация на СФ на този етап.

Специфични цели за A511 *Falco cherrug* (Ловен сокол)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 47–55 cm, размах на крилата: 105–129 cm. Най-едрият сокол в България. Горната част на тялото и крилетата са кафяви, гърдите и корема са светли с тъмни напетнявания, гащите са тъмни. Подкрилията са с по-светла предна част и по-тъмна задна, контрастираща с по-светлите махови пера. Главата е светла с ясно изразена по-светла вежда и тънък тъмен „мустак“. Младите са с по-тъмно оперение и по-силно напетнени отдолу.

Характер на пребиваване в страната

В България ловният сокол е гнездящо-прелетен, постоянен и преминаващ вид (Симеонов и др., 1990). У нас зимуват индивиди от по-северни европейски страни. Есенната миграция е най-ясно изразена през септември.

Характерно местообитание

През размножителния период ловният сокол обитава обширни открити територии в хълмисти, нископланински и равнинни местообитания с наличие на скали, но също долини, проломи, ждрела. Ловните територии са открити пространства, влажни зони, нискоствълбени гори, храсталаци по открити места с нисък тревостой и наличие на достатъчен брой дребни гризачи (особено полевки *Microtus spp.* и лалугери *Spermophilus cilellus*) или птици (обикновено с големина от скорец *Sturnus vulgaris* до яребица *Perdix perdix*). През зимата соколите се срещат в места с висока концентрация на различни видове птици, използвани за храна – крайбрежия и други влажни зони, населени места, складове и силози за зърно, където ловуват на полудиви гълъби *Columba livia f. Domestica* (Янков и кол. 2013). Гнезда в скални ниши и в стари гнезда на други птици на дървета. Снася 3-6 яйца, като има едно поколение годишно в периода март-юли. Някои от предпочитаните местообитания са 91E0, 91F0, 6110, 8120 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България хранителният спектър на ловния сокол е слабо проучен и данните се базират предимно на отделни наблюдения. Съществуват сезонни, локални и индивидуални различия относно най-често използваната храна, освен това видът има способността бързо да се адаптира към най-изобилната и лесно достъпна храна в даден момент (Янков и кол. 2013). Проучвания в края на ХХ в. показват, че лалугерът (*Spermophilus citellus*) съставлява около 90% от храната на ловния сокол в България (Baumgart, 1971). Освен с лалугери, видът се храни и с различни видове мишки и полевки, както и с някои по-дребни видове птици (Янков и кол. 2013).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати и изолирани находища предимно в скалистите части на Стара планина, планините на Западна България, Родопите, Сакар и Странджа. Наблюдаван е през гнездовия сезон и в някои равнинни или хълмисти райони и в по-високи части на планините (Янков отг. ред., 2007). През 2018 г. бе открито заето гнездо от вида в Южна България.

Природозащитният статус на ловният сокол според IUCN е EN (Endangered). Видът е включен в СПЕС 1. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 0 – 10 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е неизвестна.

Зимуващата популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 5 – 10 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също неизвестна.

Мигриращата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 50 – 80 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: А04, G05, F03, А02 и D06.

3. Състояние в специална защитена зона BG0000241 „Сребърна“

Съгласно Стандартния формуляр за данни видът се опазва в зоната като **гнездящ** с численост **1-2 двойки**, което е 10-20 % от националната гнездяща популация на вида (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в границите на ареала на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Ловният сокол е изключително рядък вид в страната. Съгласно Червената книга на Р България последното регистрирано гнездене за страната е от 1997 г. **Той не е гнездящ вид по поречието на р. Дунав** и може да бъде наблюдаван нерегулярно по време на миграция и зимуване (Cheshmedzhiev et al. in Shurulinkov et al., 2019). Видът не е съобщен за ОВМ „Сребърна“ (Петков и др. в Костадинова и Граматиков, 2007). Съгласно данните от eBird видът не е наблюдаван в зоната. Поради това предлагаме вида в зоната да се разглежда като мигриращ, а не като гнездящ.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база на теренните проучвания през 2021 г. и други налични данни за вида в зоната.	Провеждане на проучване до 2025 г. за установяване числеността на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 318	Определена на база % участие на местообитание N08, N09 и N15 - Равнини, шубраци; Сухи ливади, степи; Други обработваеми земи в зоната.	Поддържане на площта на подходящите местообитания за ловуване на вида в защитената зона, в размер на най-малко 318 ha.

Необходимост от промени в СФ

По отношение на класификацията в колона Т предлагаме категорията на вида да бъде променена от г (размножаващ се) на с (мигриращ). Ловният сокол е изключително рядък вид в страната. Съгласно Червената книга на Р България последното регистрирано гнездене за страната е от 1997 г. Той не е гнездящ вид по поречието на р. Дунав и може да бъде наблюдаван нерегулярно по време на миграция и зимуване (Cheshmedzhiev et al. in Shurulinkov et al., 2019).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A511	<i>Falco cherrug</i>			c	0	1	i		G	C	B	C	C

Литература

[Анализ повърхностни води за 2017-2018.pdf \(bd-dunav.org\)](#)

Ватев И., Ангелов И., Домусчиев Д., Профиров Л. (2015) Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*). В: Големански В./ред/ (2015) Червена книга на Република България. т.2. Животни, БАН, МОСВ.

Големански В./ред/ (2015) Червена книга на Република България. т.2. Животни, БАН, МОСВ.

Даскалова Г., Шурулинков П., Ангелов И., Петров П. (2020) Птиците на Тунджанската хълмиста низина. Globe Edit 408 стр.

Демерджиев, Д. 2000. Видов състав, сезонна и годишна динамика на орнитофауната във влажните зони между с. Партизанин и с. Оризово, Старозагорско. – Дипл. работа, ПУ, катедра „Зоология на гръбначните животни“.

Демерджиев, Д. 2004. Опазване на световно застрашеният малък корморан (*Phalacrocorax rugteus*) в защитената местност Злато поле. – Доклад по проект, БДЗП, 7 с.

- Демерджиев, Д. 2011. Източният царски орел (*Aquila heliaca heliaca*, Savigny, 1809) (Accipitridae – Aves) в България – Разпространение, биология, екология, численост и мерки за опазване. Автореф. на Дисерт. Труд, НПМ – БАН, София
- Дерелиев С., Иванов Б. (2015) Ням лебед (*Cygnus olor*). В: Големански В./ред/ 2015. Червена книга на Република България .т.2, Животни, БАН,МОСВ.
- Дерелиев, С. 2000. Динамика на числеността и разпространение на червеногушата гъска *Branta ruficollis* (Pallas, 1769) в основното ѝ зимовище в района на езерата Шабла и Дуранкулак. Дипломна работа, Биологически факултет, СУ „Св. Климент Охридски“. София, 150 с.
- Дерелиев, С., Д. Георгиев. 2002. План за действие за опазването на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) в България 2002 – 2006 г. В: Янков, П. (отг. редактор). Световно застрашените видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им. Част I, БДЗП-МОСВ, Природозащитна поредица, книга 4, БДЗП. София, 38 – 60 с.
- Дерелиев, С., П. Симеонов. 2011. Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*). В: Големански, В. (ред.) Червена книга на България. Том 2. Животни. Електронно издание <http://e-coddb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Brrufico.html>
- Димитров, М. 2015. Малка черноглава чайка, *Larus melanocephalus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 271.
- Димитров, Д. 2018. Експедиция за проучване на гнездящите птици по река Дунав в Българо-Румънския участък през 2017 г. Десета юбилейна студентска научна конференция на Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, Биологически факултет, Катедра „Екология и ООС“, 1 ноември 2018 г., Пловдив, 98-120.
- Джилбърт Д. 2003. Големият воден бик – тайнственият обитател на тръстиките. За птиците 2: 18–19.
- Домусчиев, Д., Спиридонов, Ж. Осояд, *Pernis apivorus*. В: Големански, В. и др. (ред.) (2015). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 257.
- Зехтинджиев П., Илиева М.,Бедев К. (2015) Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*) В: Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София,73 стр.
- Иванов Б. 1979. Проучване върху числеността на някои водоплаващи птици през зимните месеци на 1975/1976-1977/1978 в три блата край р. Дунав. Екология, БАН, 5: 30-40.
- Иванов Б. 2011. Фауна на България. Том 30. Aves, част 3. Акад. издателство „Проф. Марин Дринов“, 407 с.
- Иванов, Б., Ю. Муравеев. 2002. Национален план за действие за опазването на малкият корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) в България, 2002–2006 г. – В: Янков, П. (отг. редактор). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1. БДЗП – МОСВ, Природозащитна поредица, Книга 4, БДЗП, София, 13–37.
- Иванов Б., Д. Георгиев, М. Димитров, Б. Бъров. Морски орел, *Haliaeetus albicilla*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 259.
- Иванова, Н. (2015). Орнитофауна. В: Актуализиран план за управление на Поддържан резерват "Сребърна", МОСВ, 231-242.
- Игнатов А. Червена каня, *Milvus milvus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 75.
- Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. /ред./ 2009. Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ,

- преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация “ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ“
- Камбурова Н. 2004. Гнездова орнитофауна на поддържаения резерват “Сребърна” – пространствено разпределение и дългосрочни промени. Дисертация, ЦЛОЕ-БАН, 173 с.
- Костадинова, И., Граматиков, М. (ред.) 2007. Орнитологично важните места в България и Натура 2000. БДЗП, София.
- Марин С., Иванов, И., Петров, Ц., Стойчев, С. Черна каня, *Milvus migrans*. В: Големански, В. и др. (ред.) (2015). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 258.
- Матева, И., Стойчев, С., Василев, В., Плачийски Д., Янков, П., Сиердсема, Х. 2013. Проучване на гнездящите птици в защитени зони за птици от Натура 2000. Доклад. Обединение ЕКОНЕКТ.
- Матева, И., П. Янков. (2013). Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания - доклад в рамките на обособена позиция 7 „Определяне и минимизиране на рисковете за дивите птици”, по дейност 4 от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I”, 109-113.
- Мичев, Т., Н. Камбурова (съст.). 2012. План за действие за опазване на кървоглавия пеликан (*Pelecanus crispus*) в България 2013-2022 г. София, МОСВ, 99 с.
- Мичев, Т., Петров, Ц., Спасов, С. Тръстикова блатар, *Circus aeruginosus*. В: Големански, В. и др. (ред.) (2011). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 168.
- Мичев, Т., Симеонов, Д., Профиров, Л. (2012). Птиците на Балканския полуостров. Екотан, София, 296 с.
- Мичев Т., Петров Ц., Николов Х., Боев З. (2015) Черен щъркел, *Ciconia nigra*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 с.
- Нанкинов, Д., Симеонов, С., Мичев, Т., Иванов, Б. (1997). Фауна на България, т. 26, Aves. Част II. С., АИ “Проф. М. Дринов”.
- Нанкинов, Д. (2009). Изследвания върху фауната на България. Птици – Aves. София. 17-20 с.
- Нанкинов Д., Шурулинов П., Николов Б., Николов И., Христов И., Станчев Р., Далакчиева С., Дуцов А., Саров М., Рогев А. (2004) Гъскоподобните птици (Anseriformes) във влажните зони край град София. Българска орнитологическа централа- ИЗ,БАН,София, 135 с.
- Нанкинов, Д., С. Симеонов, Т. Мичев, Б. Иванов. 1997. Фауна на България. Том 26. Aves, част II. София, издателство „Пенсофт“: 213-216.
- Николов, Х., С. Марин, Н. Камбурова, Д. Демерджиев. 2011. Малък кormоран *Phalacrocorax rugosus*. В: Големански, В. (гл. ред.) Червена книга на България – електронно издание. Том II „Животни”, част „Птици”. Българска академия на науките, София.
- Нанкинов Д.(2010) Массово отравление птиц и зверей зимой 1988/89 года в Болгарии. Русский орнитологический журнал, 19, 582: 1190-1206.
- Петков, Н. (2007). „Блато Малък Преславец“ – В Костадинова, И. и Граматиков, М. (ред.). Орнитологично важните места в България и Натура 2000. БДЗП, Природозащитна поредица, Книга 11, София, БДЗП, стр. 345-347.
- Петков Н. (2015а) Сива патица (*Anas strepera*) В: Големански В./ред/ 2015. Червена книга на Република България.т.2,Животни, БАН, МОСВ.
- Петков Н. (2015б) Лятно бърне (*Anas querquedula*) В: Големански В./ред/ 2015. Червена книга на Република България.т.2,Животни, БАН, МОСВ.

- Петков Н. (2015в) Червеноклюна потапница (*Netta rufina*) В: Големански В./ред/ 2015. Червена книга на Република България.т.2,Животни, БАН, МОСВ.
- Петров Ц., Янков П., Мичев Т., Милчев Б., Профиров Л. (1991) Разпространение, численост и мерки за опазване на черния щъркел, *Ciconia nigra* (L.) в България. Известия на музеите от Южна България, 17: 25-32.
- Петков, Н., М. Илиев. 2014. План за действие за опазване на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) в България за периода 2015 – 2024 г. Българско дружество за защита на птиците. София, 2014.
- Плачийски, Д., Д. Демерджиев, Г. Попгеоргиев, Н. Петков, Ю. Корнилев (2014): План за действие за опазване на малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП-МОСВ: 98 с.
- Профиров Л. (2015а) Поен лебед (*Cygnus cygnus*) В: Големански В./ред/ 2015. Червена книга на Република България.т.2,Животни, БАН,МОСВ.
- Профиров Л. (2015б) Бял ангъч (*Tadorna tadorna*) В: Големански В./ред/ 2015. Червена книга на Република България.т.2,Животни, БАН,МОСВ.
- Симеонов С., Милчев Б. (1994) Проучване на бухала (*Bubo bubo* (L.)) в Странджа. I. Разпространение, местообитание и гнездова биология. - Екология. 26: 78-87.
- Симеонов, С., Ц. Петров. 1980. Проучване върху храната на кръстатия орел (*Aquila heliaca* Savigny), обикновения мишелов (*Buteo buteo* L.) и гашатия мишелов (*Buteo lagopus* Vieillot) в България. – Екология, 7, 22 – 30.
- Симеонов, С., Т. Мичев, Д. Нанкинов. 1990. Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН: 80-84.
- Симеонов, С., Т. Мичев. 1991. Птиците на Балканския полуостров, издателство „Петър Берон“, 128.
- Спиридонов Ж., Ц. Златанов, Д. Кючуков. 2015. Сив кълвач, *Picus canus*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 193 с.
- Спиридонов, Ж., С. Николов, Цв. Златанов, Р. Станчев. Черен кълвач, *Dryocopus martius*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 260.
- Спасов С., С. Николов. Полски блатар, *Circus cyaneus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 76.
- Стойчев С., Герджиков Г., Демерджиев Д., Борисов Б. (2008) Птиците на Сакар планина.
- Стойчев С., Д. Демерджиев, Ц. Петров. 2012. План за действие за опазването на кръстатият орел (*Aquila heliaca*) в България. МОСВ, София, 71 стр.
- Стоянов Г., З. Боев. Голям ястреб, *Accipiter gentilis*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 169.
- Федосов В.Н. 2013. Синантропизация и урбанизация европейского тювика – пример успешной адаптации вида // Птицы Кавказа: история изучения, жизнь в урбанизированной среде. Ставрополь: 183-186.
- Чешмеджиев, С., Н. Петков (съст). (2014): План за действие за опазване на белооката потапница (*Aythya nyroca*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП: 61 с
- Чешмеджиев, С., Христов, И. 2020 „Картиране на гнездящи птици в българо-румънския участък от плавателния път на река Дунав“. Доклад. ГеоМарин” ЕООД.
- Шурулинков, П., Цонев, Р., Николов, Б., Стоянов, Г., Асенов, Л. 2005. Птиците на Средно Дунавската равнина, издателство ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ

- Шурулинков П. 2014. План за действие за опазване на големия воден бик (*Botaurus stellaris*) в България 2014-2023 г., 50 с.
- Янков, П. (отг. ред.). 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София, 60-61.
- Alivizatos, H., Kassinis, N. (2021). Diet of the Red-footed Falcon (*Falco tinnunculus*) in Cyprus during autumn migration. *Ornis Hungarica* 2021. 29(1): 120–125
- Andone, G., H. Almasan, D. Rudu, L. Andone, E. Chirac, G. Sclarletescu. 1969. Cercetare asupra pasarilorichiofage din delta Dunarii. *Inst. Cercet. Pisc. Studi si Cercetari* 27: 133–183.
- Alder D., S. Marsden 2010. Characteristics of feeding-site selection by breeding Green Woodpeckers *Picus viridis* in a UK agricultural landscape. *Bird Study*, 57(1): 100-107.
- Alves, M., Ferreira, J., Torres, I., Fonseca, C. (2014). Habitat Use and Selection of the Marsh Harrier *Circus aeruginosus* in an Agricultural-Wetland Mosaic. *Ardeola: International Journal of Ornithology* 61(2):351-366. <https://www.researchgate.net/publication/269706421>.
- Bakaloudis, D., C. Vlachos, G. J. Holloway. (1998). Habitat use by Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* and their reptilian prey during the breeding season in Dadia Forest (north-eastern Greece). *Journal of Applied Ecology* 35(6): 821 – 828.
- Bakaloudis, D. E., Vlachos, C., Papageorgiou, N., Holloway, G. J. (2001). Nest-site habitat selected by Short-toed Eagles, *Circaetus gallicus* in Dadia Forest (Northeastern Greece). *Ibis*, 143: 391-401.
- Bakaloudis, D. (2009). Implications for conservation of foraging sites selected by Short-toed Eagles (*Circaetus gallicus*) in Greece. *Ornis Fennica* 86(3):89-96.
- Barrientos, R., Arroyo, B. (2014). Nesting habitat selection of Mediterranean raptors in managed pinewoods: searching for common patterns to derive conservation recommendations. *Bird Conservation International*, 24:138–151.
- Bastian H-V., A. Bastian, T. Tietze. 2018. Die Habitatwahl des Bienenfressers (*Merops apiaster*) in der Brut- und Nachbrutzeit: Dcker mit unerwartet hohem Wert als Nahrungslebensraum. *Fauna Flora Rheinland*, 13 (4): 1209-1226.
- Beaman, M., Madge, S. (1998). *The Handbook of Bird Identification for Europe and the West-ern Palearctic*. London: 1-872.
- BirdLife International (2015). *European Red List of Birds*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- BirdLife International (2016) *Calidris pugnax*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693468A86591264. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693468A86591264.en>. Downloaded on 08 October 2021.
- BirdLife International (2017) *European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities* Cambridge, UK: BirdLife International.
- BirdLife International (2021) Species factsheet: *Pelecanus onocrotalus*. Downloaded from <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/great-white-pelican-pelecanus-onocrotalus>.
- Bocca, M., L. Carisio, A. Rolando. 2007. Habitat use, home ranges and census techniques in the Black Woodpecker, *Dryocopus martius* in the Alps. *Ardea -Wageningen-* 95(1):17-29.
- Brackney A. W. & Bookhout T. A. 1982. Population Ecology of Common Gallinules in Southwestern Lake Erie Marshes. *Ohio J. Sci.*, 82(5): 229-237.
- BWPI, 2006. *The birds of the western Palearctic interactive, 2006 Upgra. ed. DVD Birdguides*, Shrewsbury.
- Cardador, L., Planas, E., Varea, A., Macosa, S. (2012). Feeding behaviour and diet composition of Marsh Harriers *Circus aeruginosus* in agricultural landscapes. *Bird Study* 59(2):228-235

- Cauli, F., Audisio, P., Petretti, F., Chiatante, G. (2021). Habitat suitability and nest-site selection of short-toed eagle *Circaetus gallicus* in Tolfa Mountains (Central Italy). *Journal of Vertebrate Biology*, 70(2):21014.1-14
- Cempulik P. 1993. Breeding ecology of the Moorhen *Gallinula chloropus* in Upper Silesia (Poland). *Acta Ornithologica*, 28 (2): 75-89.
- Channing, K. (2006). "European Kestrel - *Falco tinnunculus*" (On-line). The Hawk Conservancy Trust. Accessed October 07, 2006 at <http://www.hawk-conservancy.org/priors/kestrel.shtml>.
- Cheshmedzhiev S., Shurulinkov P., Daskalova G. (2019) Status and distribution of diurnal birds of prey and the Black Stork along the Bulgarian section of the Danube River. In: Shurulinkov P. et al. (eds.) Biodiversity of the Bulgarian-Romanian section of the Lower Danube. Nova Publishers, New York, 375-398 p.
- Ciach, M. (2004). Moorhen and Little Crake Feeding on Carrion. *Berkut* 13 (2): 300–301.
- COSEWIC. 2013. COSEWIC assessment and status report on the Bank Swallow *Riparia riparia* in Canada. Committee on the Status of Endangered Wildlife in Canada. Ottawa. ix + 48 pp. (www.registrelep-sararegistry.gc.ca/default_e.cfm).
- Cramp S. (ed.) (1985) Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa.vol.4 Terns to Woodpeckers.Oxford University Press.
- Cramp S., Simmons KEL (eds.) (1977) Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa.vol.1 Ostrich to Ducks. Oxford University Press.
- Cramp S., Simmons KEL (eds.) (1980) Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa.vol.2 Hawks to Bustards. Oxford University Press.
- Crivelli, A. J., T. Nazirides, G. Catsadorakis, D. Hulea, M. Malakou, M. Marinov, I. Shogolev. 2000. Status and population development of Pygmy Cormorant *Phalacrocorax pygmaeus* breeding in the Palearctic. In: P. Yesou, J. Sultana (ed.), Monitoring and conservation of birds, mammals and sea turtles in the Mediterranean and Black Seas: Proceedings of the 5th Medmaravis Symposium, Gozo, Malta, 29 September – 3 October 1998, pp. 49–60. Environment Protection Department, Valetta.
- Crivelli, A. J., T. Nazirides, H. Jerrentrup. 1996. Action plan for the Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmaeus*) in Europe. In: B. Heredia et al. 1996. Globally Threatened Birds In Europe. Action Plans. Council of Europe Strasbourg, France.
- Daskalova G., Shurulinkov P. (2010) Neues zur Brutvogelfauna des Tserkovski Reservoirs in Sudost-Bulgarien. *Ornithologische Mitteilungen* 62(12): 408-412
- Dereliev S., I. Ivanov, D. Georgiev, N. Petkov and L. Griffin 2005. Results from the monitoring of wintering Red-breasted Geese *Branta ruficollis* in the region of the lakes Shabla and Durankulak (NE Bulgaria) in 2003-2005. BSPB Technical Series Report No: 1-2005. Sofia, Bulgaria, 8 p.
- Dereliev, S., D. Georgiev, I. Ivanov & N. Petkov. 2005b. Status of the Redbreasted Goose (*Branta ruficollis*) in Bulgaria – In Proceedings of the Red-breasted Goose Conservation Action Workshop, SOR/BirdLife Romania, Tulcea, Romania.
- Dereliev, S., D. Hulea, B. Ivanov, W. J. Sutherlands & R. Summers. 2000. The numbers and distribution of the Red-breasted Goose *Branta ruficollis* at wintering roosts in Romania and Bulgaria. – *Acta Ornithologica*, 35, 63-66 p.
- Dereliev, S.G. 2006. The Red-breasted Goose *Branta ruficollis* in the new millennium: a thriving species or a species on the brink of extinction? *Waterbirds around the world*. Eds. G.C. Boere, C.A. Galbraith & D.A. Stroud. The Stationery Office, Edinburgh, UK, 619-623 pp.
- Dimitrov, M., T. Michev, L.Profirov, K.Nyagolov (2005) Waterbirds of Bourgas Wetlands. Results and Evaluation of the MonthlyWaterbird Monitoring 1996-2002. Bulgarian Biodiversity Fondation and Pensoft Publishers, Sofia-Moscow, 160 pp.

- Elas, M. & Meissner W. 2019. High density of breeding Common Sandpipers *Actitis hypoleucos* in the Middle Vistula River, Poland. *Wader Study* 126(1): 67–68.
- Elmberg, J. 2003. Density-dependent breeding success in mallards *Anas platyrhynchos* on a eutrophic lake. *Wildlife Biology*, 9(4):67-73
- Fasola, M., Zanghellini, S. (1993). Breeding habitats of Sparrowhawks (*Accipiter nisus*) and Goshawks (*A. gentilis*) in the Southern Alps. *Avocetta*, 17: 11-14.
- Figarski, T., L. Kajtoch. 2018. Differences in Habitat Requirements between Two Sister Dendrocopos Woodpeckers in Urban Environments: Implication for the Conservation of Syrian Woodpecker. *Acta Ornithologica* 53(1):23-36
- Finch T.M. 2016. Conservation ecology of the European Roller. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy, School of Biological Sciences, University of East Anglia, UK, 183 p.
- Gilbert, G. (2002). The status and habitat of Spotted Crakes *Porzana porzana* in the UK in 1999. *Bird Study* 49: 79-86.
- Gryz, J., Krauze-Gryz, D. (2018). Density dynamics, diet composition and productivity of sparrowhawk *Accipiter nisus* L. population in central Poland / *Лъные Праце Badawcze* Vol. 79 (3): 245–251.
- Gryz J., D. Krauze-Gryz, 2019. The Common Buzzard *Buteo buteo* Population in a Changing Environment, Central Poland as a Case Study. *Diversity*, 11 (35): 2-17.
- Guillemain, M., Arzel, C., Legagneux, P., Elmberg, J. 2007. Predation risk constrains the plasticity of foraging behaviour in teals, *Anas crecca*: a flyway-level circumannual approach. *Animal Behaviour* 73(5):845-854
- Jedlikowski, J., Brambilla, M., Suska-Malawska, M. (2014). Finescale selection of nesting habitat in Little Crane *Porzana parva* and Water Rail *Rallus aquaticus* in small ponds, *Bird Study*, 61:2, 171-181, DOI: 10.1080/00063657.2014.904271.
- JDS4 (2019-2020). Scientific report: A shared analysis of the Danube river. <http://www.danubesurvey.org/jds4/publications/scientific-report>
- Hayman, P., Marchant, J. Prater, T. (1986). Shorebirds: An identification guide to the waders of the world. Helm, London.
- Hebda G., Wesoioowski T. & Rowicki P. 2016. Nest sites of Middle Spotted Woodpeckers *Leiopicus medius* in a primeval forest. *Ardea* 104: 119–128.
- Heredia, B., L. Rose, M. Painter. 1996. Globally threatened birds in Europe. Action Plans. Council of Europe Publishing, 408 p.
- Hristov I., Petkov N. (2013) State of common birds in Bulgaria 2005-2013. Technical Report, BSPB.
- Hulea, D., 2002. Winter feeding ecology of the Red-breasted Goose (*Branta ruficollis*) – PhD Thesis, University of East Anglia, Norwich, UK, 154 p.
- Hudec K. (ed.). 1994. Fauna CR a SR. Ptaci- Aves. Academia ved Ceske Republiky, Praha, 1994.
- Iankov, P. 1996. Where to Watch Birds in Bulgaria. Pensoft, Sofia, 182 pp.
- Ivanov B., P. Iankov, L. Profirov, D. Georgiev, M. Dimitrov. BUNARCO, Report 1
- Ivanov, B., Iankov, P., Voev, Z., Georgiev, D., Profirov, L., Dimitrov, M. (2014) "Списък на видовете птици в България към 31.12. 2014г. List of the birds recorded in Bulgaria (Bulgarian List)."
- Kambourova, N. 2005. The recent status of breeding bird communities of Srebarna Biosphere Reserve (NE Bulgaria). *Acrocephalus* 26 (125): 81–97.
- Kambourova, N. (2012). Ornithofauna of the Biosphere reserve Srebarna Lake. In: Uzunov, Y., B.B. Georgiev, E. Varadinoiva, N. Ivanova, L. Pehlivanov, V. Vasilev (Editors) 2012. Ecosystems of the Biosphere Reserve Srebarna Lake. Sofia, Professor Marin Drinov Academic Publishing House, 129-154.

- Kamburova, N., Michev, T. 2003. Habitat distribution of breeding waterbirds of Srebarna Managed Reserve, NE Bulgaria Journal of Balkan Ecology, 6 (2): 191-199
- Karlsson, S. 2004. Season-dependent diet composition and habitat use of Red-backed Shrikes *Lanius collurio* in SW Finland. Ornis Fennica 81 :97-108.
- Kazakov, S., Biserkov, V., Pehlivanov, L., Nedkov, S. 2020. Trophic status assessment of small turbid lakes comparing remote sensing and in situ data: case study at lower Danube floodplain. Aerosp. Res. Bulg. 32, 53–63. doi:10.3897/arb.v32.e05
- Keerberg L., R. Marja. 2020. Overview of sand martin (*Riparia riparia*) distribution, size of breeding colonies, nest predation and habitat use based on year 2017 data in Estonia. Hirundo, 33 (2) 16-29.
- Keller V., Herrando S., Vorisek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Marti D., Anton M., Klvanova A., Kalyakin A., Bauer H.-G., Foppen R. (2020) European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. EBCC & Lynx Editions, Barcelona.
- Kerényi Z., E. Ivyk 2013. Nestsite characteristics of the European Bee-eater (*Merops apiaster* L.) in the Gúđllx Hills. – Ornis Hungarica 21(2): 23–32.
- Khanaposhtani, M., M. Najafabadi, M. Kaboli, A. Farashi, D. Spiering. 2012. Habitat requirements of the Black Woodpecker, *Dryocopus martius*, in Hyrcanian forests, Iran. Zoology in the Middle East 55(1).
- Kiss O., B. Tokody, B. Deбk, C. Moskбt. 2016. Increased landscape heterogeneity supports the conservation of European rollers (*Coracias garrulus*) in southern Hungary. Journal for Nature Conservation, 29: 97-104.
- Kiss O., I. Catry, J. M. Avilйse, S. Bariљжf, T. Kuzmenkog, S. Cheshmedzhievh, A. T. Marques, A. Meschinil, T. Schwartz, B. Tokody, Z. Vйgvбri. 2020. Past and future climate-driven shifts in the distribution of a warm-adapted bird species, the European Roller *Coracias garrulus*. BIRD STUDY, 1-17.
- Kiss O., Z. Elek, C. Moskбt. 2014. High breeding performance of European Rollers *Coracias garrulus* in heterogeneous farmland habitat in southern Hungary. Bird Study, 61: 496–505.
- Kostadinova I., S. Dereliev. 2001. Results from the Mid-Winter Counts of Waterbirds in Bulgaria for the period 1997-2001. BSPB Conservation Series. Book 3, BSPB, Sofia, BG, 96 pp.
- Kosicski Z., M. Kempa. 2007. Density, distribution and nest-sites of woodpeckersb *Picidae*, in a managed forest of western Poland. Polish Journal of Ecology, 55 (3): 519–533.
- Krone, O., Treu, G. (2018). Movement patterns of white-tailed sea eagles near wind turbines. The Journal of Wildlife Management, 82:1367–1375.
- Lengyel, Sz. 1998. Distribution and status of the Common Sandpiper (*Actitis hypoleucos*) and Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*) along two rivers in North-Eastern Hungary. Aquila 103-104, p. 47-57.
- Madders, M. (2003). Hen Harrier, *Circus cyaneus* foraging activity in relation to habitat and prey. Bird Study, 50 (1) 55-60, DOI: 10.1080/00063650309461290.
- Maciorowski, G., Zduniak, P., Bochecki, M., Urbacska, M., Kryl, P., Polakowski, M. (2021). Breeding habitats and long-term population numbers of two sympatric raptors—Red Kite *Milvus milvus* and Black Kite *M. migrans*— in the mosaic-like landscape of western Poland. Journal of Ornithology, 162:125–134.
- Mensson, J., Nilsson, L., Hake, M. (2013). Territory size and habitat selection of breeding Common Cranes (*Grus grus*) in a boreal landscape.
- Malher, F., Lesaffre, G., Zucca, M., & Coatmeur, J. 2010. (The breeding birds of Paris. An urban atlas) Oiseaux nicheurs de Paris. Un atlas urbain. Paris: Corif. Delachauxet Niestlй.

- Marin, S., I. Ivanov, D. Georgiev and Z. Boev. 2004. On the food of the Imperial Eagle *Aquila heliaca* on Sakar Mountain and Dervent Heights, Bulgaria. – Raptors Worldwide, WWGBP/MME, Eds. Chancellor r. & B.-U. Meyburg, pp. 589-592.
- Metcheva, R., Beltcheva, M., Naumov, B., Yankov, Y., Michev, T., Profirov, L., Mitov, P., Kenderov, L., Georgieva, E., Petrov, P., Goranov, S., (2016) Faunistic study of the Danube Island Tsibar. — Fourth Romanian-Bulgarian-Hungarian-Serbian Conference 'Geographical Research and Cross-Border Cooperation within the Lower Basin of the Danube', 15—17 Sept. 2016, Vidin — Bulgaria, pp. 72.
- Message, S., Taylor, D. (2005). Waders of Europe, Asia and North America: Helm Field Guide. Helm, London.
- Meyburg, B.-U., Haraszthy, L., Strazds, M., Schdfffer N. 1997. European Union Action Plans for 8 Priority Birds Species – Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*). 30 p.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk 2016. Habitat preferences of Picidae woodpeckers in the agricultural landscape of SE Poland: Is the Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* colonizing a vacant ecological niche? North-Western Journal of Zoology, 12 (1): 14-21.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2017. Diet variability of Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* nestlings in the rural landscape of SE Poland. North-Western Journal of Zoology 13(2):278-284.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2020. Nest-site selection of the Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) in the agricultural landscape of SE Poland. Acta zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 66(2):189-202.
- Michev, T.M., Georgiev, B.B., Petrova, A., Stoyneva, M.P. (eds) 1998. Biodiversity of the Srebarna Biosphere Reserve. Checklist and bibliography., Sofia, Co-published by Context & Pensoft, ivx + 130 pp.
- Michev, T. M., & Profirov, L. (2003). Mid-winter Numbers of Waterbirds in Bulgaria (1977-2001): Results from 25 Years of Mid-winter Counts Carried Out at the Most Important Bulgarian Wetlands. Pensoft Pub.
- Michev T., Profirov L., Dimitrov M., Nyagolov K. (2004) The Birds of Atanasovsko Lake. Status and Checklist. Second edition. Bourgas Wetlands Conservation Series, 5, Bourgas ,2004.
- Michev T., L. Profirov, K. Nyagolov, M. Dimitrov (2011) The Autumn migration of Soaring Birds at Bourgas Bay, Bulgaria. British Birds 104, January 2011. 16-37
- Michev T.M., Profirov L., Michev B., Hristov L., Ignatov A., Stoynov E., Chipev N. 2018. Long-term Changes in Autumn Migration of Selected Soaring Bird Species at Burgas Bay, Bulgaria. Acta zoologica bulgarica, 70 (1): 57-68.
- Mikusicki, G. 1997. Winter foraging of the Black Woodpecker, *Dryocopus martius* in managed forest in south-central Sweden. Ornis Fennica 74(4):161-166л
- Milchev B. 2009. Breeding biology of the Long-legged Buzzard *Buteo rufinus* in SE Bulgaria, nesting also in quarries. Avocetta, 33: 25-32.
- Moga, C., T. Hartel, K. Illerer, B. Szapanyos. 2010. Habitat use by the endangered Lesser Grey Shrike *Lanius minor* in Central Romania. Belgian Journal of Zoology 140(2).
- Morelli, F., 2012. Plasticity of Habitat Selection By Red-Backed Shrikes (*Lanius collurio*) Breeding In Different Landscapes. The Wilson Journal of Ornithology 124(1):51–56.
- Moss, E. 2015. Habitat Selection and breeding ecology of Golden Eagles in Sweden. Doctoral Thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, Umee, 40 p.
- Мüller J., J. Pöllath, R. Moshammer, B. Schröder. 2009. Predicting the occurrence of Middle Spotted Woodpecker, *Dendrocopos medius* on a regional scale, using forest inventory data. Forest Ecology and Management, 257: 502–509.
- Newton, I. (2008). Highlights from a long-term study of Sparrowhawks. British Birds 101: 607–623.

- Nesterenko M. A. 2000. Habitat use of Whiskered tern (*Chlidonias hybrida*) in the Danube delta at breeding. ODU Bulletin, no. 5, pp. 172-175.
- Nikolov I. (2004) Shoveler (*Anas clypeata*). *Acrocephalus*. 25(122): 173.
- Nikolov I., P.Shurulinkov, B.Borisov (2014) Status of the breeding populations of Great Cormorants in Bulgaria in 2012. In: Bregnballe T., Lynch J., Parz-Gollner R., Marion L., Volponi S., Paquet J.Y., Carss D.N., van Eerden M.R. (eds.) Breeding numbers of Great Cormorants *Phalacrocorax carbo* in the Western Palearctic, 2012-2013.- 99: 78-81.
- Owen, M., Williams, G. 1976. Winter distribution and habitat requirements of Wigeon in Britain. *Wildfowl* 27 (1976): 83 -90
- Petkov N., Iankov P., Georgiev D. (2006) Recent status and changes in the breeding population of the Black Stork *Ciconia nigra* in Bulgaria. *Biota*, 7(1-2): 77-82.
- Rizzo E., Battisti C. 2009. Habitat preferences of Anatidae (Aves, Anseriformes) in a Mediterranean patchy wetland (central Italy). *Ekolygia* (Bratislava), Vol. 28, No. 1, p. 66–73.
- Robles, H., Ciudad, C., Fernández-García, J. M. 2021. Ecological considerations to conciliate forest activities and conservation of the Middle Spotted Woodpecker. POCTEFA Habios project.
- Sándor, A.D., Alexe, V., Marinov, M., Doroeencu, A., Domşa, C., J. Kiss, B. (2014). Nest-site selection, breeding success, and diet of white-tailed eagles (*Haliaeetus albicilla*) in the Danube Delta, Romania. *Turkish Journal of Zoology*, 38: 1-9.
- Sergio, F. 2002. Density, nest sites, diet, and productivity of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in the Italian Pre-Alps. *J Raptor Res.*, 36(1): 24-32.
- Shurulinkov P., I.Hristov, K.Hristov, I.Nikolov, B.Nikolov, S.Velkov, H.Dinkov, A.Ralev, N.Chakarov, D.Ragyov, R.Stanchev, L.Spassev, I.Hristova (2007) Birds of Dragoman marsh and Chepun hills, W-Bulgaria –checklist, status and recent development of water birds populations. *J.Balkan Ecology*, 10(3): 251-264.
- Shurulinkov P., R. Tsonev (2009) Die Wasservogel der unteren Donau-Niederungen während der Sommerfluten 2005 und 2006 *Ornithologische Mitteilungen*. 61 (10): 317-324.
- Shurulinkov P., G. Stoyanov, E. Komitov, G. Daskalova, A. Ralev. 2012. Contribution to the Knowledge on Distribution, Number and Habitat Preferences of Rare and Endangered Birds in Western Rhodopes Mts, Southern Bulgaria. *Strigiformes and Piciformes. Acta zool. bulg.*, 64 (1), 2012: 43-56.
- Shurulinkov P., G. Daskalova, R.Tzonev (2013) Breeding Waterbirds in Temporally Flooded Wetlands in Northern Bulgaria. *Acta Zool.Bulgarica* 65(2): 207-215.
- Shurulinkov, P., Cheshmedzhiev, S., Daskalova, G., Dinkov, H., Kirov, K., Hristov, I., Kutsarov, Y., Koev, V., Michov, S., **2019**. Recent data on the distribution and numbers of the water birds in the wetlands along the Bulgarian section of the Danube river, in: Shurulinkov, P., Hubenov, Z., Beshkov, S., Popgeorgiev, G. (Eds.), *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube*. Nova Science Publishers, New York, p. 461.
- Shurulinkov, P., Daskalova, G., Cheshmedzhiev, S., Kirov, K., Koev, V., Dinkov, H., Hristov, I., Nikolov, I., Mihov, S., Kutsarov, Y. **2019**. Heron and Cormorant colonies along the Bulgarian-Romanian section the Danube River: Status and trends, 2010-2014, in: Shurulinkov, P., Hubenov, Z., Beshkov, S., Popgeorgiev, G. (Eds.), *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube*. Nova Science Publishers, New York, p. 461.
- Shurulinkov P., Daskalova G., Popov K, Dalakchieva S., Tsonev R., Dimchev I., Ralev A. 2020 Recent changes in the presence status and numbers of ruddy shelduck (*Tadorna ferruginea*) in the Eastern Balkans. *Historia Naturalis Bulgarica*, 41: 41-49.
- Љtastny K., Hudec K. (2016) *Fauna CR. Ptaci –Aves*. 3, Academia, Praha 2016.

- Stermin, A., Pripon, L., David, A., Coroiu, I. (2011). Wetlands management for Little Crake (*Porzana parva*) conservation in a “Natura 2000” site, 2nd International Conference on Environmental Science and Development IPCBEE vol.4 <https://www.researchgate.net/publication/267781398>
- Stermin, A., David, D., Holte, D., Schmitz-Ornѝs, A. (2019): Nesting habitat and nest features of Water Rails *Rallus aquaticus* and Little Crakes *Zapornia parva* on large wetlands, Bird Study, DOI: 10.1080/00063657.2019.1693962
- Svensson L. (2013) Полеви определител на птиците на Европа, Северна Африка и Близкия Изток. БДЗП.
- Tanferna, A., Lypez-Jimѝnez, L., Blas, J., Hiraldo, F., Sergio, F. (2013). Habitat selection by Black Kite breeders and floaters: Implications for conservation management of raptor floaters. Biological Conservation, 160: 1-9.
- Taylor, B. and van Perlo, B. (2000). Rails. A Guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the World. Robertsbridge, Sussex: Pica. ISBN 978-1-873403-59-4.
- Todorov, E., Daskalova, G., Shurulinkov, P. (2015). Current Breeding Distribution and Conservation of White-tailed Eagle, *Haliaeetus albicilla* (L.) in Bulgaria. Acta zool. bulg., 67 (1): 3-10.
- Turcokova L., M. Meliskova, M. Balazova. 2016. Nest site location and breeding success of Common kingfisher (*Alcedo atthis*) in the Danube river system. Folia Oecologica, 43: 74-82.
- Velevski, M., Gruban, B. (2008). Distribution and estimation of the population size of the Short-toed Snake-eagle, *Circaetus gallicus* in Macedonia. Proceedings of the III Congress of Ecologists of the Republic of Macedonia with International Participation, 06-09.10.2007, Struga. Special issues of Macedonian Ecological Society, Vol. 8, Skopje.
- Vilches A., R. Miranda, J. Arizaga, D. Galicia. 2012. Habitat selection by breeding Common Kingfishers (*Alcedo atthis* L.) in rivers from Northern Iberia. Ann. Limnol. - Int. J. Lim. 48: 289–294.
- Vlachos, C. G., Papageorgiou, N. K. (1994). Diet, Breeding Success, And Nest-Site Selection of The Short-Toed Eagle (*Circaetus gallicus*) In Northeastern Greece. J Raptor Res. 28(1): 39-42.
- Wetlands International. 2016. Waterbird Population Estimates. Available at: wpe.wetlands.org.
- White G., J. Purps, S. Alsbury 2006. The Bittern in Europe: A guide to species and habitat management. The RSPB, Sandy.
- Wilson, M. W., Fernѝndez-Bellon, D., Irwin, S., O’Halloran, J. (2017). Hen Harrier *Circus cyaneus* population trends in relation to wind farms. Bird Study, 64 (1): 20–29.
- Yalden, D. W. 1986. The habitat and activity of Common Sandpipers *Actitis hypoleucos* breeding by upland rivers. Bird Study 33(3):214-222
- Zawadzka, D., Zawadzki, J. (2001). Breeding populations and diets of the Sparrowhawk *Accipiter nisus* and the Hobby *Falco subbuteo* in Wigry National Park (NE Poland). Acta Ornithol. 36: 25-31.
- Ziesemer F., Meyburg B.U. (2015): Home range, habitat use and diet of Honeybuzzards during the breeding season. British Birds, 108: 467–481.
- Zoltán F., S. László 1988. Contribution to the food biology of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*). Aquila - Conservation of the Red-footed Falcon, 174 -181.

Приложение 1. Методика за акустична регистрация на прилепи

Използвани са ултразукови логери Audiomoth със следните настройки: период на запис 12 часа всяка нощ от 20 до 8 часа; отделните записи в рамките на всяка сесия са с продължителност 55 сек и 1 сек интервал между тях, т. е. за една нощ се реализират 720 файла (записа) всеки с обем 28 MB или общо 20 GB на нощ. Записите са правени в честотен диапазон 10 - 125 kHz. Те се прехвърлят от картата на логера на компютър и едновременно с това се обработват чрез програмата Kaleidoscope. При прехвърлянето оригиналните записи от по 55 сек се разделят на файлове с продължителност от 1 сек. Всеки от тези записи се анализира от програмата за наличие на акустични сигнали на прилепи на основата на следните критерии: честота на сигнала в диапазона 8 - 120 kHz, продължителност на отделния сигнал 2 - 500 ms, максимален интервал между сигналите 500 ms, минимален брой сигнали на запис - 2. Файлове, които не съдържат сигнали, отговарящи на горните параметри се изтриват автоматично от програмата. Използвана е опцията zero crossing, която позволява допълнителна обработка на регистрираните сигнали и измерването им по голям брой параметри, въз основа на които програмата извършва автоматично определяне на сигналите в даден запис. В резултат се получава електронна таблица, чиито редове са отделните записи от 1 сек, които съдържат сигнали от прилепи, като за всеки ред се дава направеното видово определяне на сигналите, заедно със стойностите на 11 количествени параметъра за всеки сигнал. Тъй като в много случаи на един запис има сигнали от няколко вида прилепи програмата дава видовата принадлежност на преобладаващите сигнали, както и техният относителен дял (0 - 1). Когато сигналите са некачествени или липсва доминиращ вид сигналът не се класифицира до вид (noID). За целите на настоящето изследване са взети предвид само записите, в които е определен само един вид (относителен дял = 1). Всички те са анализирани поотделно (анализ на количествени параметри, сравнения със записи на сигурно определени видове) за верификация на направените автоматични определяния.

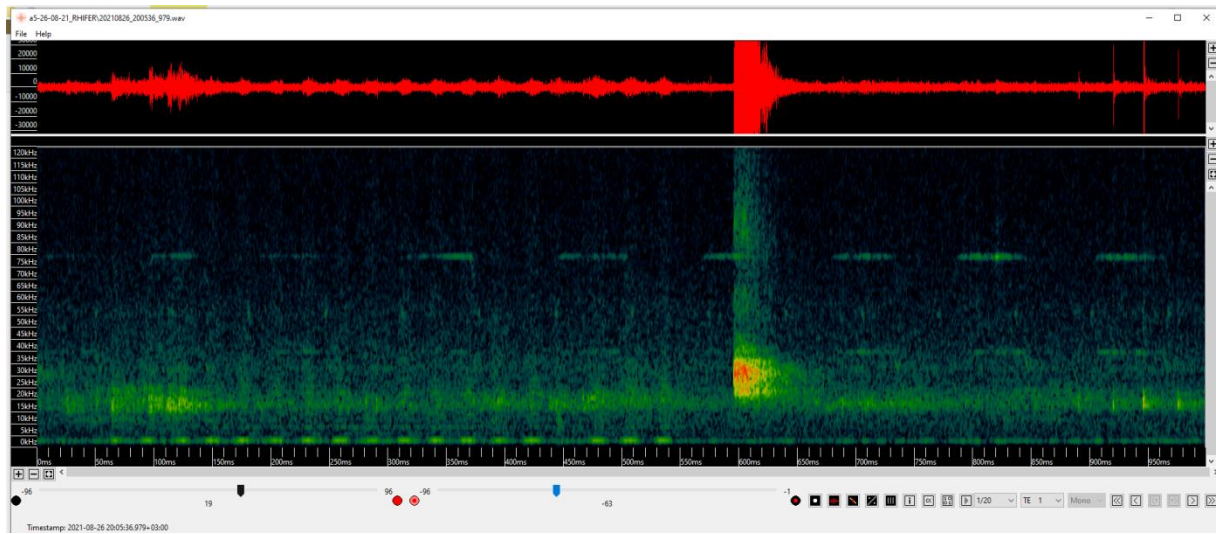
В зона BG0000241 Сребърна през периода 25 - 28. 08. 2021 са поставени логери в 15 района, като в 8 от тях са регистрирани 5 целеви вида - три сигурно определени и 2 - с голяма вероятност (Таблица 1). Условията на регистрация бяха оптимални - топли (20 - 25° C), безветрени и безоблачни нощи, без валежи. На фиг. 1 са представени случайно подбрани сонограми на записи на всеки целеви вид, направени в зоната.

Таблица 1. Регистрации на целеви видове в зона BG0000241 Сребърна.

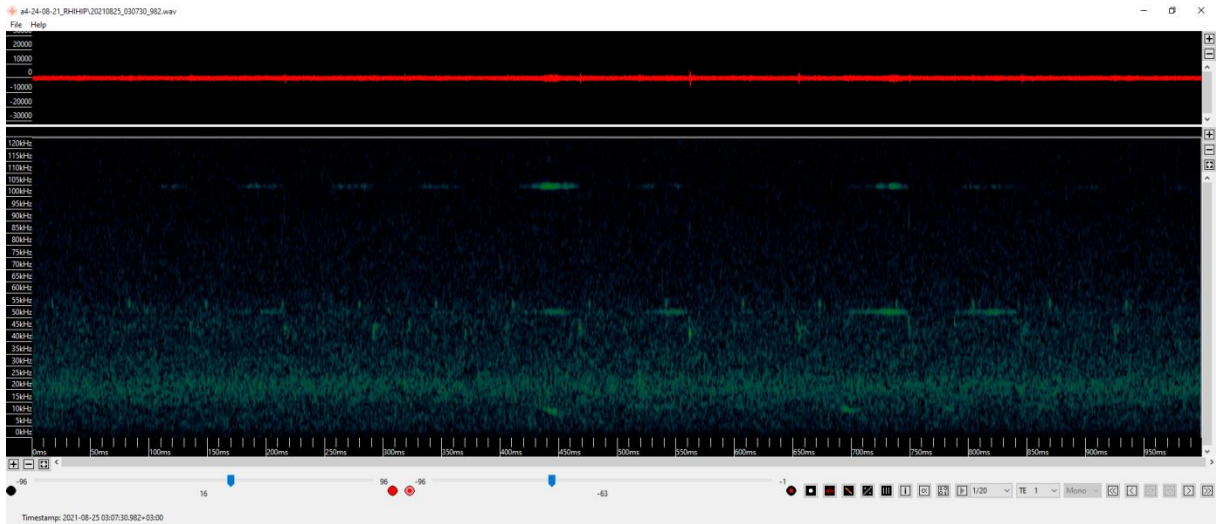
cf. - несигурни определяния в рамките на дадена акустична група, но анализът на количествените параметри на сигналите показва голяма вероятност на направеното определяне; RHIFER - *Rhinolophus ferrumequinum*, RHHIP - *Rhinolophus hipposideros*, BARBAR - *Barbastella barbastellus*, MYOEMA - *Myotis emarginatus*, MINSHR - *Miniopterus shreibersii*.

LAT	LON	RHIFER	RHHIP	BARBAR	cf. MYOEMA	cf. MINSHR
44.13259	27.05935	0	0	1	0	0
44.09873	27.06995	0	0	1	0	0
44.12113	27.08151	1	1	1	0	0
44.09611	27.06962	0	0	0	1	0
44.11836	27.06205	0	1	1	0	0
44.10492	27.04343	0	0	0	0	1
44.09345	27.0688	1	0	0	0	0
44.11334	27.05663	0	0	0	0	1

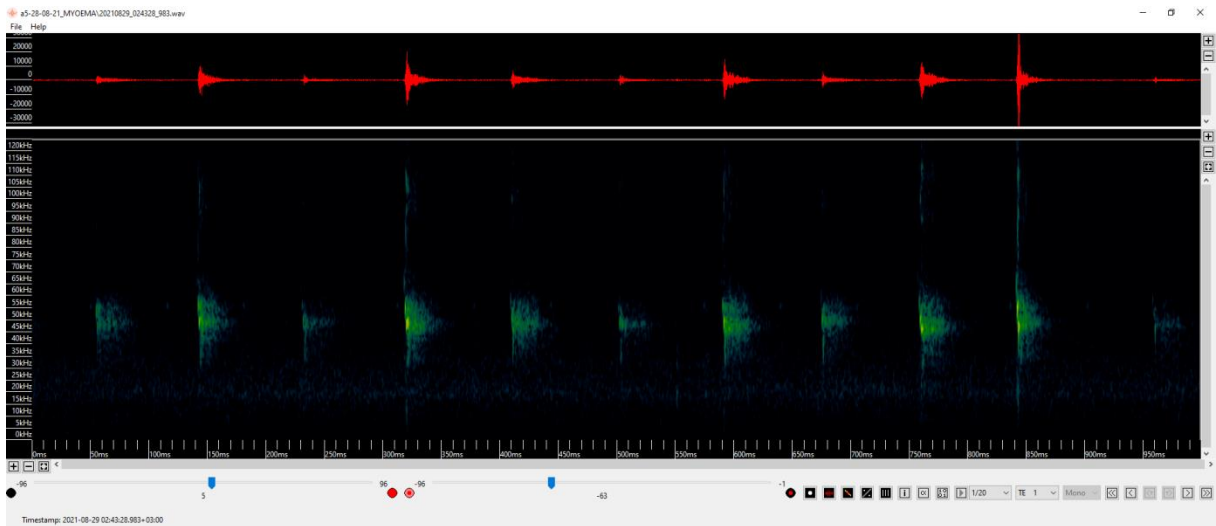
Фиг. 1. Сонограми на целеви видове прилепи в зона BG0000241 - Сребърна, 25 - 28.08.2021

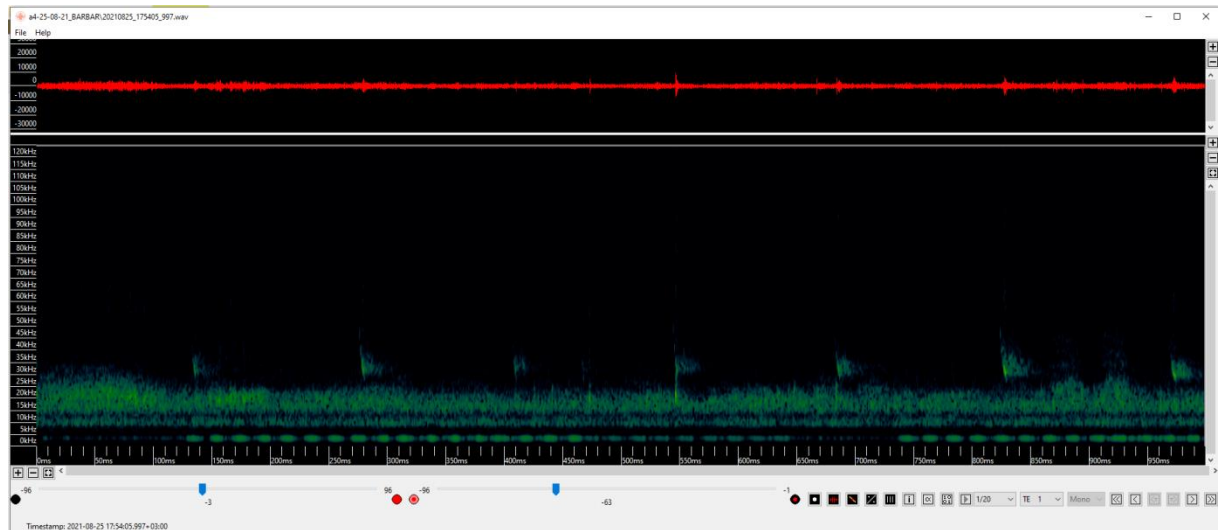
А. Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*)

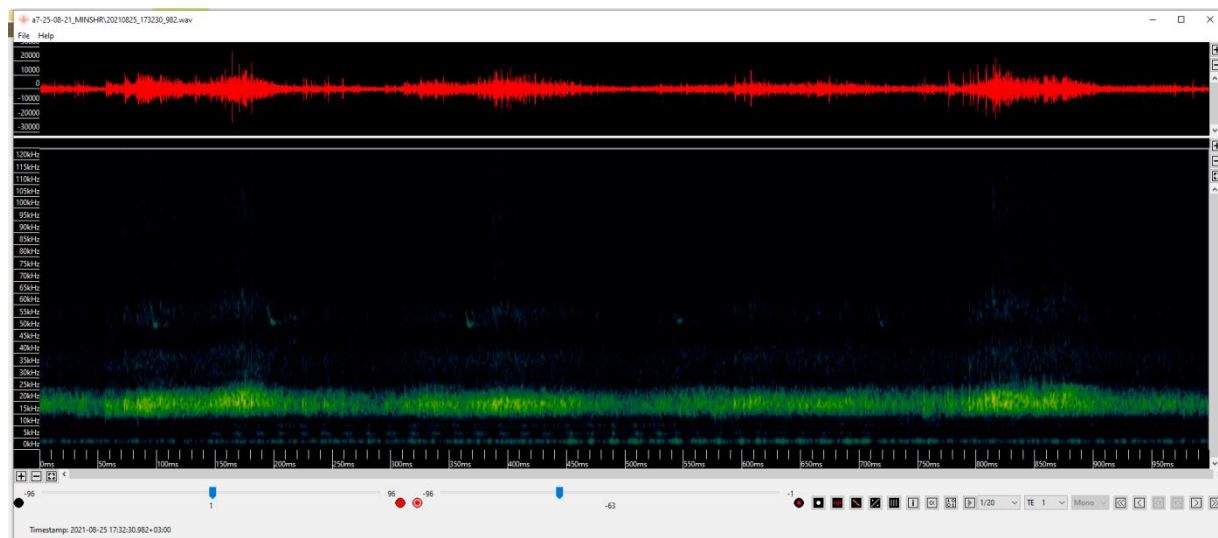
Б. Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*)

В. Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*)

В. Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*)

Г. Пещерен дългокрил (*Miniopterus shreibersii*)